Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Casus Decretorum

https://hdl.handle.net/1874/461158

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

tamen manifestum est q̄ sola cordis ꝓtritō ne dimittunt̄ peccata

Porro illi .H. sic ponit hunc ca sum. In hoc.c. ꝓsper intendit inuitare hoies ad emendatōem et ꝓfessionem peccatoꝝ. qui si nolunt peccata emendare sed volunt in sua malicia ꝑseuare damnabunt eterno supplicio: q̄ noluerūt subire humanū. Preterea melius est vt homo sponte ꝓfiteat peccatum suum q̄m vt ex pecreī inde ꝓuinci. siue ꝓfiteatur illud publice in iudicio vel extra. siue occulte t intra se

¶ Hoc idem .H. sic ponit ca sum hunc. Ab hoc loco vsq̄ ad. ¶. sequentem per multas autoritates t per exempla: t p argumenta probat gratianus pctā dimitti in ꝓtritione cordis absq̄ oris ꝓfessione t operis satisfactione. t sunt plana omnia vsq̄ illuc inducum tur. t facit vnum. ¶. tm̄. t vsq̄ ad illū. ¶. alij ecōtra. t satis potest hoc stare: sed in quib⁹ dam libris inuenio plures. ¶. t B voluit laurentius. Dein. sic ponit casum Ab isto loco inducit gratianus autoritates cuidēctiores ad ꝓbandum suum ꝓpositum: t suspēdit inclusionem suam vsq̄ ad. ¶. Item si aūt. t ibi ꝓfert ꝓclusionē. t ab eodem. ¶. suspendit iterum ꝓclusionem vsq̄ ad. ¶. cum ergo. et ita ꝓcunt vsq̄ ad. ¶. alij ecōtra. Et scias q̄ q̄dā in principijs omniū autoritatum capla faciunt: sed. h. non facit. nec gratianus cuz sepe pauca ꝟba de autoritate iducat L Octaue. lsez eratis surgentium. tunc em̄ fiet iudicium q̄n ab hominibus timetur. Vel octaue diei que dicit dies iudicij et aduentus. Dicit ergo L timore octaue. l. i. iudicij t aduentus L Cum enim deus l verba sunt gratiani.

¶ Alij ecōtra Allegat nunc Gratian⁹ pro alia parte. scz q̄ adulto t discreto peccatuz non dimittat̄ sine oris ꝓfessione t operis satisfactione. t ad hoc iducit multas autoritates vsq̄ ad. ¶. illum his autoritatibus. q̄ q̄sq̄ modicum q̄sq̄ nihil faciunt ad ꝓpositum sicut ꝓpse videbis. sicut etiam supius fecit. Sequentia aūt. c. plana sunt. ſ. dicitu. t non potest

Ecce nunc Ostendit ambro. hoc. ca. q̄ ꝓfessio liberari est ei⁹ pctm̄ eternaliter puniendū. Scōā ps ibi. l ve malis. l Unanq̄ pastoz. q̄ and⁹. nā pastoz tē. et loquit̄ de explo. q̄ de toto sermone in euangelio

Libēter ignosco Ambro. in hoc.c. introducit verba dñi ignoscētis penitenti t recognoscentis pctm̄ suū. magis em̄ vult miam q̄m sacrificiū vete. te. cū p sanctificiū intō ꝓmendet. p pniam pctōr a peremendabilis a ꝓparet l mia. l id est opa mie. Ille. l id est vindicta l p me. lscz xp̄m

Multipliciter Au. sic ponit hūc casum. In hoc.c. dicit q̄ de⁹ subuenit pctōribus q̄ baptismū. t p pniam quā q̄s dz accipere ab eccia. hanc em̄ prāter dedit xp̄s p nem iniūgār. Si vero aliq̄s sine baptismo quā hic nō habuit in alia vita non ꝓsequitur. In fine vero vite penitentib⁹ pniam t reconciliatōem neuz. deneget. si tm̄ sunt heretici schismatici vel excōicati recipiant̄ p scripturam t p iuramentuz. si vero extoto vocem amittat t intellectuz neuz. deneget: si per ananos ꝓfiterit illos sic perijsse

Nemo potest Dicit hic q̄ dolgentia nisi qui eaz sperauerit t petierit. Quidā tñ heretici dicūt q̄ lapsis in preuaricationem est cōio deneganda. sed male cit de⁹ oia mala penitenti. dimittat t nullū recipiat

Verbum dei Ostendit in B. ca. q̄ oris confessio t operis satisfactio sit necessaria ad remissionem pcōr. cū solis sacerdotib⁹ t ecclesie sit data potestas ligandi t soluēdi tāquā ministris dei l verbū. l id est filius dei L t nullo ꝓtātis. l. i. nulla sua potestate peccata dimittit

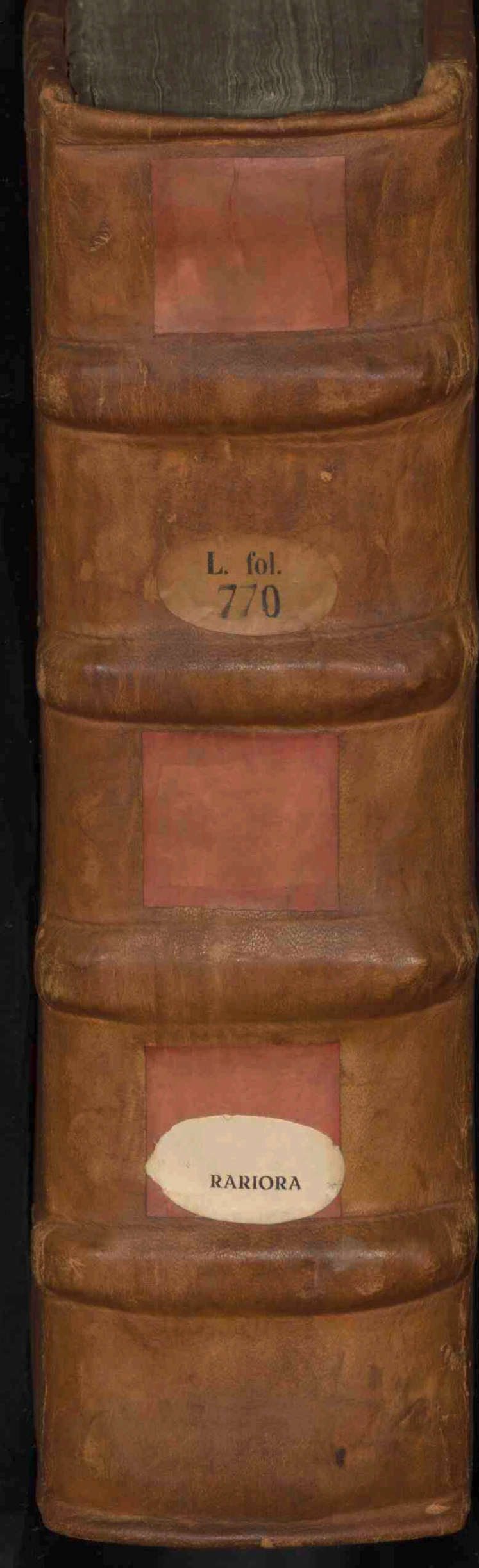
Potest fieri Hoc.c. diuidit in quor ptes. In prima dicit q̄ licet aliquis bon⁹ intra sup, plicia eget dñi sermone sed corde ꝓfitet. tñ ei pnia ꝓfirenti vel penitenti venia non negat. Scō probat ambro. quadā similitudine. In scā pte dicit q̄ qui recedit ab vnitate eccie t censet claues eccie nō habere ius ligandi t soluendi ipse veniam desuis peccatis non ꝓsequet. In tertia pte dicit q̄ q̄ potestas dat̄ diabolo vt iustum affligat in eo plus ipse diabolus affligit. In q̄rta pte dicit q̄ licet xp̄s semel passus sit ꝓ nobis quotidie tñ imolat̄ in eccia: cum corpus et sanguinem ei⁹ sumimus. Scōā ps ibi. Let infra. l Tertia ibi. l. t paulo post. l Quarta ibi. l sicut semel. l aliquos. l id est hereticos. l dicis. Jo de⁹. l debeant. lscz sacerdotes

Quantuslibet Ambz. in hoc.c. inuehit contra hereticos predictos dicentes q̄ peccatoz non potest itez penitere. vnde dicit q̄ illi qui dicūt volūteos qui p contritionem resuscitati sunt itez interficere. sicut in dei voluerūt interficere lazaz a domino resuscitatum

Is potestatis Adhuc ꝓsequit̄ ambro. de hereticis qui p iudeos designantur. Et hunc casum sic ponit laurenti⁹. Loquitur ambz. hic contra iudeos q̄ dicebāt xp̄m in belzebub noīe eijcere demonia quib⁹ dom̄⁹ dixit. qui peccat in filiū vel in patrez remittit̄ ei: qui vero peccat in spūm sanctuz non remittit̄ neq̄ hic neq̄ in futuro. Isti ergo iudei separabant celestem potestatem ab eccia qui cū in belzebub dicebant eijcere demonia. quib⁹ dñs loquens vt predixi cōplectus est omnes hereticos: tā hereticos illius tp̄is q̄m futuros. l q̄d ossies. l id est separare prāter. l est omne. l id est magnū t grauissimū pctm̄. vel hoc ideo dicit q̄ qui in B deliquit fact⁹ est omniū reus.

Nonnulli Quidaz postulabāt penitentiam a sacerdotibus vt statim in pristinum statum reuertant̄. hi pot⁹ obligant sacerdotes q̄s se absoluūt. quibus sacerdotibus dictum est: nolite dare tē.

Sunt qui Quidaz erant q̄ volebant accipe pniaz

L. fol.
770
RARIORA

Cm

Cm

Cm

18

Jus positivum et Interpretes

Folio n°.770.

96. **Bartholomaeus** (Avogadro) Brixiensis, Casus et notabilia decretorum. [Keulen, Ludw. von Renchen], z. j. 2°. L. 2°. 770[1]

Typen 6, (10). — Rubr. (paragraaf) bij type (10) (niet bij Häbler). — H 2471a. — BMC I p. 269. — C II 876. — Peddie I p. 85. — Pell. 1851. — Pr. 435. — Proctor schrijft dezen druk toe aan den drukker van de 1483 Vitas patrum, zie hierover BMC I p. 269.

De verzamelaar van deze Casus was Benincasa Senensis. Zie Hurter II-1906 kol. 250. — Samengeb. met nr. 479 en 526. — Uit het kapittel van S. Marie te Utrecht.

479. **Lanfranchus** de Oriana, Repetitiones. Keulen, Joh. Koelhoff 1488. 2°. L. 2°. 770[2]

Typen 15, 17, 18? — H* 9882. — VK 733.

Samengeb. met nr. 96 en 526.

526. **Methodus** utriusque juris. [Leuven] Egidius van der Heerstraten 23 Febr. 1488. 2°. L. 2°. 770[3]

Type 2. — HMT 55 (93) h. — Rubr. (niet bij Häbler). — HC* 11126. — CA* 1243. — MMW II 196. — Pr. 9310.

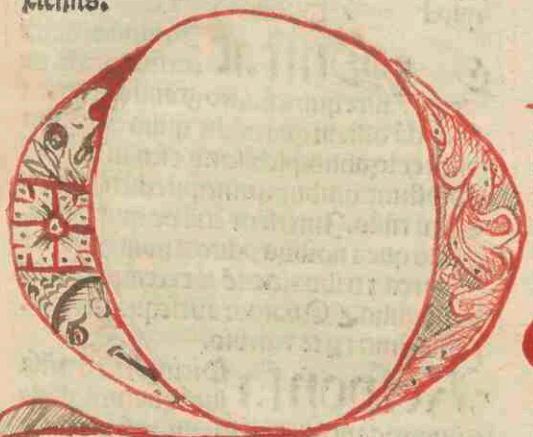
Samengeb. met nr. 96 en 479.

Casus Decretorum Bartho. Brixien.

DOMEIN-ARCHIEF TE UTRECHT.

STADT-ARCHIV
DUISBURG

Incipiunt casus ⁊ notabilia decretorū Reuerēdissimi magistri Bartholomei brixiensis.

Quoniam suffraganeis antiquorū labo=ribus minores possunt interdum perspicatius intueri. ⁊ quia per ꝯtinuum exercitiū scientia recipit incrementū ⁊ semp in melius reflorescat. Idcirco ego Bartholomeus brixiēn. inter studentes Bononī. minimus casus decretorū quondā a beneuētano ꝯpositos ꝑ modulo scientie mee duxi in melius reformandos. Nam vbi corrupti fuerant scriptorum vicio eos diligenter correxi vbi defectum patiebant̄ supplevi. vel litteram plenius ꝯprehendēdo: vel casus ponendo vbi positi non fuerant cum hoc necessarius videbat̄. ⁊ vbi lima correctionis in aliquo indigebant. put creator omnium mihi concessit in melius ꝯmutaui. litteraꝫ apertius imitando. ⁊ maxime in legibus vbi in quibusdam locis correctō necessaria videbat̄ nō interposui verba falerata que mētes audientium nō illustrāt. immo deuiant a tramite veritat̄. hoc feci sine vana ostentatōe. ⁊ sine aliqua ꝯfusione ad honorē omnipotentis dei ⁊ studentium ꝯmodum ⁊ honorem. ⁊ in quibusdam locis litteram breuiter exponendo vbi valde difficilis videbat̄ ꝓposito igitur casu partes vbi incipiant legendo litterā assignabis nec in positōne casus dices vbi prima ps incipiat vel scōa

Romanūgenus. Casus iste sic ponit̄ Dicit em̄ hic q̄ duo sunt instrā ꝑ que genus humanū regit̄ ⁊ gubernat̄. s. ius naturale ⁊ ꝯsuetudo siue mos. Jus naturale est qđ in lege ⁊ in euangelio ꝯtinet̄ quo iure quisq; iubetur alij facere qđ sibi vult fieri et hoc ꝓhibet̄ alij inferre qđ sibi nolit fieri. ⁊ hoc ꝓbatur auctoritate xpi dicentis. omnia quecunq; ⁊c. Distinctio. .I.

Omnes leges Cap istud diuidit̄ in tres ptes In prima pte dicit̄ q̄ legū alie sunt diuine. alie humane. diuine natura: hūane aūt moribus ꝯstant. ⁊ quia mores hominū sunt diuersi ꝑ quos humane leges statuunt̄. ideo humāe leges discrepant. quoniam alie alijs placent ⁊ alie alijs. In secunda pte dicit̄. q̄ hoc nomine fas. lex diuina. hoc nomine ius humana ꝯtinetur. In tercia pte dicitur q̄ trāsire ꝑ agrum alienum. fas est. i. iure diuino permittitur. ius autem non est: id est: non permittitur iure humano. secūda pars incipit ibi [fas] tercia ibi [transire]

Verbis Concludit grān̄ exsu prādicto capl̄o differētiam esse inter legem diuinam ⁊ legem hūanam. cum omne qđ fas est nōine diuine vel naturalis legis intelligat̄. Nomine vero legis humane mores ꝯscripti ⁊ traditi intelligātur. In fine dicit q̄ ius est generale nomen multas ꝯtinens species ⁊ hoc ꝓbat ꝑ sequētia. Casus autem trium capitulorū planus est: ⁊ p te videbis.

Consuetudo Capitl̄m istud diuidit̄ in tres ptes. In prima pte ponitur diffinitio ꝯsuetudinis que talis est [Consuetudo est ius qđdam ⁊c] In secunda pte que incipit ibi [Nec differt] dicit̄ q̄ non refert vtrum cōsuetudo sit scripta an sola ratione: id est: sine scriptura ꝯstat quoniaꝫ ⁊ legem rō commendat In tercia pte que incipit ibi [Porro] dicitur q̄ lex est ratio. quia rationē habet. ⁊ ꝯsuetudo erit lex: id est: seruabit̄ ꝑ le=

ge querõnem habet: dummõ religioni congruat. disciplineꝫ ueniat. saluti ꝓficiat Et dicãt ꝓsuetudo qꝝ in ꝓmuni vsu est.

¶ Cũ itaqꝫ Infert ex supradicto c. ꝓsuetudo dicens cũ non differt an scriptura sit ꝓsuetudo vel nõ sit scriptura: apparet q̃ quedam ꝓsuetudo est tradita in scriptis. quedã moribus vtentiũ reseruat. que autẽ scripta est: ꝓstitutio siue ius vocat. que scripta non est ꝓsuetudo vocat. Et dicit etiã q̃ est alia diuisio iuris: et ad hoc inducit sequens ca. exẽpla ponendo de quolibet mẽbro diuis

Jus aũt Ca. istud diuiditur in tres ptes In prima pte diuidit ysiõ. ius trifariam in ius naturale. ius ciuile. et ius gentiũ. In scõa pte que incipit L Jus naturale] õz q̃ ius naturale est ꝓmune oĩm nationũ: eo q̃ instinctu nature ꝓcedit et non ex ꝓstitutõe aliqua. In tercia que incipit ibi L vt viri] ponit viij. que ex naturali iure ꝓcedunt: vt viri et feĩne ꝓiunctio ẽ. nam ista aut his similia de iure naturali procedunt.

Jus ciuile Dicit hic ius ciuile qõ ꝑ̃ls vel ciuitas ꝓprium ꝓstituit causa dei vel hoĩm.

Jus gentiũ Dic enumerant .xi. que ꝓcedũt a iure naturali. s. sedũ occupatio ẽ. Et dicitur ius gentium qꝝ fere oẽs gentes indifferenter vtuntur eo.

Jus militare Dic oñt vsiũ do. que spectant ad ius militare vt belli inferendi solẽnitates. federis faciendi nexus ẽ.

Jus publicũ Jus publicuꝫ cõsistit in sacrꝫ sacerdotibus et mgr̃atibus qꝝ si aliꝯ istos vel alias publicas ꝑsonas offendit ius publicũ est: et ꝓtra publicũ facit: cum he ꝑsone principaliter ad statũ reipub. spectent.

Jus quiritũ Dic ius diuiditur in duas ptes. In prima õz q̃ ius quiritũ est ꝓprie romanoꝝ: qõ nulli habẽt nisi romani vel eis subiecti. In scõa parte õz q̃ iure romanoꝝ agit de legitimis hereditatib⁹. de curationibus et tutelis et de vsucaplonib⁹: que oĩa tm̃ romanis ꝓpetunt. Scõa pars ibi L In quo]

¶ Distinctio II.

Constat In supiori dis. facta fuit mẽtio de iure quiritũ. ideo gr̃anus annectit secundã dist. in qua oñdit q̃ ius quiritum ꝓstat ex legibus: plebiscitis et senatusconsultis: ꝓstitutionibus. principũ edictis et prudentũ rñsis. Interserit etiã de quibusdã legibus que a noĩbus ꝓdentiuꝫ nomiantur vt ꝓsulares et tribunicie ẽ. Et exempla ponit de singulis. ¶ Quatuor aũt sequentia cap. plana sunt: et ꝑ te videbis.

Responsa Dicitur hic q̃ rñsa sunt que iurisco̅sulti interrogantibus rñdebant. vt fuerũt rñsa pauli. Fuerunt em̃ quidã prudẽtes electi et eĝatis arbitri qui rñsiones suas ediderẽt in scriptis quib⁹ dissidentiũ lites sopiebãt

Quedã etiã Dic enumerantur. vij. leges de noiate a noĩbus ꝓdentiuꝫ. quoꝝ. iij. octauianũ cesarẽ precesserũt. tres aũt fuerunt sub octauiano cesare. s. papi⁹ et pompei⁹ qui leges ꝓdiderũt ꝓmia ꝑ suscipiendis. i. suscepturis liberis ꝓtinentes. et falcidi⁹ tribunus plebis qui pentib⁹ ꝑmisit facere de sua substantia quicq̃d vellent et extraneis relinq̃re ꝓter quartã quã suis heredib⁹ relinq̃re tenent iure nature. Casus aũt duoꝝ sequentiũ ca. planus est: et ꝑ te pone.

¶ Distinctio III.

Omnes he spẽs. Ab illo. c. L Jus aũt naturale] assignauit ptes legũ secularium: sed qꝝ ꝓstitutio alia ẽ ciuilis q̃ ius vel fozense appellat. alia ecclastica de q̃ principaliꝫ intendit tractare. Ideo su ꝓponit di. iij. in qua oñt quo noĩne lex ecclastica censeat. et dicit q̃ noĩe canonis censet. Interserit etiã q̃d sit priuilegiũ et q̃d sit officiũ legis. Casus aũt seq̃ntis ca. ꝑz.

Regula Regula dicta est eo q̃ recte diuat: necalioꝝsũ nos trahit q̃ ad rectitudinem. Alij dixerunt regulam esse eo q̃ regat: vel q̃ normã viuendi ꝓbeat: vel ꝓauum corrigat.

¶ Porro facit hic gr̃anus quã dam distinctionem sc̃z canonũ alij sunt decreta pontificũ. alij sunt statuta ꝯalioꝝ vniuersaliuꝫ. alij sunt statuta prouincialiũ ꝯalioꝝ que q̃q̃ fiunt auctoritate pape vel patriarchaꝝ vel archiepiscopoꝝ. et hec q̃dem generales regule dicunt Sunt aũt quedã priuate leges q̃ priuilegia appellant. et ad hoc inducit sequẽs c. cuius casus planus est.

¶ Officium dicit hic q̃ officiũ legis est p̃cipue necessaria prohibere mala. pmittere licita: et q̃q̃ illicita ne grauiora fiant.

Omnis aũt dicitur hic q̃ q̃ duplex est officiũ legis. Aut em̃ pmittit aliquid. vt si vir fortis premiũ petat. aut vetat: vt monialiũ nuptias petere. aut punit. vt qui cedem fecerit capite plectatur. Aut precipit. vt diliges dñm deum tuum.

Distinctio IIII.

Causa vero dicit sup̃ quid sit legis officium. In hac. iiij. di. ostendit ad quid sit lex instituta. et quid in ea cõtineat. et q̃ instituat. et q̃ etiam quedã capitula sunt abrogata

Facte sunt Quesituꝫ fuit ab ysidoro quare leges sunt facte et institute. Et respondet q̃ triplici de causa facte sunt. Una vt eaꝝ metu earuꝫ audacia coherceat. Scõa vt tuta sit inter improbos innocentia. Tertia vt vnius supplicio alioꝝ facultas nocendi refrenetur

¶ Preterea Nõ dicit gratianꝰ q̃ sint illa q̃ i lege ꝓstituenda ꝓsiderant vt cõtineat rẽ. et ad hoc inducit. l. sequentem

Erit aũt In hoc. c. enumerat ysidoꝛ. x. q̃ lex in se ꝯtinere debet ita q̃ hec sc̃z patrie: loco: tpive ꝯueniens pro vno ponant. sc̃z honesta: iusta: possibilis rẽ. Ideo aũt dicit gr̃anꝰ q̃ ideo ista in lege ꝓsiderant statuenda: q̃ cũ institute fuerint non erit libeꝝ de ipsis iudicare sꝫ postq̃ institute fuerint minoꝛi iudici nõ licebit iudicare de ipsis: sed ſm ipsas. et ad hoc inducit. c. sequens

In istis Dicit Augꝰ. q̃ q̃ leges instituũtur potest q̃s de ipsis iudicare. sꝫ postq̃ institute fuerint minoꝛi iudici non licebit de ipsis iudicare. sed ſm ipsas

¶ Leges Iste. ¶. diuidit i duas partes. In prima parte dicit q̃ leges instituũtur cũ promulgant̃ ⁊ ꝓfirmant̃. cũ moribus utentiũ approbantur. In scõa parte que incipit ibi L Sicut] dicit q̃ sicut leges moribꝰ utentiũ ꝓfirmantur: vt q̃dam leges sunt p ꝯsuetudinem abrogate. sicut est illud theleſphoꝛi abrogatũ q̃d dicit de proposito ieiunãdi suscipiendo a clericis a quinq̃gesima. et ad hoc inducit sequens. c.

Gratuim Hoc. c. diuidit in duas ptes In prima dicit q̃ clerici debent incipere ieiuniuꝫ a quinquagesima. vt clericoꝝ vita a laicali discernat̃. In secunda parte que incipit ibi L Nos ergo] dicit q̃ p. vij. ebdomadas ãte pascha clerici ieiunando hymnis: vigilijs: ⁊ oratiõibus insistere debent die nocteq̃

Casus aũt sequentis. c. patet per se. Et hec duo. c. abrogata sunt sicut ⁊ sequens. c. in principio. c. et hoc dicit sequens. ¶. Lq̃ similiter]

Deniq̃ Istud. ca. diuidit in duas partes In prima parte querebat augustinꝰ a gregꝫ. an clerici incipere debeant ieiuniuꝫ a quinquagesima. et respondet q̃ sic. vt sicut loco precellũt laicos: ita et religione precellant. In scõa parte que incipit ibi L De ipsa vero] querebat̃ an laici qui in diebus dominicis consueuerunt solemnius epulari debeant a tali consuetudine remoueri. Et respondet q̃ nõ ne deteriores fiant. Et hoc probatur auctoritate salomonis dicentis: q̃ qui minꝰ emũgit elicit sanguinem In tertia parte que incipit ibi L Et post pauca] querebatur an tẽpore ieiuniorum sit abstinendum ab oviis: caseo: et lacte. Et respondet gregoꝛius q̃ sic. quia sicut a carnibus. ita ab omnibus que trahunt sementinam oꝛiginem carnis

est abstinendum. In quarta parte que incipit ibi. Et post pauca. Ceterū querebat an piscibus in quadragesima sit vtendum Et respondet q sic ad infirmitatis solaciū et non ad luxuriā. et non magnis piscibus: sed puis. Quinto loco in fine ca. querebat an vino sit vtendū. Et rñdet q sic: vt tamē ebrietatem vitemus.

§. Hec et si legibus

Dicit gratianus q hec tria ca. supradicta sunt abrogata. et ideo qui nō obseruant ea non dicunt transgressores: sed si nō esset abrogata: non obedientes eis pprio priuarētur honore. nisi forte ꝗs velit dicere q hec supradicta ca. loquantur de ocilio et nō de precepto. Dist. V.

Hec que de priuilegijs

Continuat magister dicta ab illo ca. priuilegia hucusq dicendis. et dicit q illa omnia conuenunt tam secularibus q̄ ecclesiasticis legibus. Nunc autē in hac v. dis. reuertit ad ius naturale: assignando differentiam iuris naturalis ad alia iura. Nam istud ius primatū obtinet inter alia iura tempe et dignitate. Tempe quia cepit ab exordio rationalis creature. Dignitate qz non variat. sed cum ius naturale dicat supra oprehensum lege et euangelio. quedā aūt otraria legi nunc inueniant cessa: apparet q ius naturale mutabile est et variat Et hoc pbatur exemplo mulieris que statim post ptum et menstruū pōt nunc ingredi ecclesiam: licet aliter esset ām legem. et puer statim cū natus est pt baptizari. Ad hoc inducit ca. sequentia.

Si mulier

Querebat augus. an mlier statim p̄ partum possit ecclesiam ingredi. Et rñdet gregz. q sic. et ex hoc nullo pondere peccati grauatur. voluntas em̄ carnis in culpa est non dolore: alioquin dolorem ptus et penā sibi verteremus in culpā

Baptizari

Quesitum fuit an tempe partus ipa mulier: vel filius statim cum ortus est possit baptizari Et rñdet q ipsa mulier vel qō natum est statim periculo mortis imminē te baptizari potest: ne parua mora interuenente inueniri non possit qui redimat.

Ad eius vero ꝯcubitum

Cap'm istud diuidit in tres ptes. In prima parte querebat an tempore purgationis debeat dormire cuz vxore sua maritus. Et respondet q non anteq̄ puer ablactetur. nec alij debet tradi ad nutriendū causa incontinentie. Et hoc probatur exēplo mulieris menstruate cum qua vir dormiens morte puniebatur per legem moysi. In secunda parte que incipit ibi. Que tamen querebatur an mulier tempore purgationis possit ecclesiam ingredi Et respōdet q sic. quia superfluitas in culpam reputari non debet. Et probatur hoc exemplo sanguinarie mulieris que tetigit vestimentum domini: et statim liberata est. Ñ multo fortius posset intrare ecclesiam. In tercia parte que incipit ibi. Sancte autem querebatur an tempore partus mulier arcenda sit a corpore christi. Et respondet q non: si tamen abstinet ex deuotione ꝯmendanda est Nam bonarum mentium est ibi culpas tē. quia sepe sine culpa sustinet: qō ex culpa ꝓuenit originalis peccati. et mulier putare debz q hanc penā patiat pro originali suo peccato.

Distinctio VI.

Via vero

Facta fuit mentio in superiori ca. de superfluitate nature. sed quia ex superfluitate nature nocturna pollutio sepe contingit. Ideo Gratianus in hac. vi. distinctiōe querit an post talem nocturnam pollutōnem vel illusionem valeat quis sumere corpus christi. et an sacerdos missaz valeat celebrare. et de hoc quid iuris sit in ca. sequenti distinguit a principali ꝓposito.

Testamētum

Capitulum istud diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur q si quis pollutus fuerit pollutōne nocturna: nisi aqua lotus fuerit ei vsq̄ ad vesperam intrare ecclesiam non conceditur. In secūda

parte que incipit ibi [Quod tamen] dicit greg⁹ q̄ hoc potest intelligi spūaliter sez de illo q̄ in mēte prauis cogitatiōib⁹ est pollutus qui aqua penitentie lauandus est. ꝛ nisi prius ignis tentationis recesserit: se reuz vsqz ad vesperam cognoscat. In tertia parte que incipit ibi [Sed est] dicitur q̄ pollutio tripliciter accidit. Aliquando em̄ accidit ex superfluitate nature vel infirmitate Aliquando ex crapula. Aliquando ex precedenti turpi cogitatione. Cum ex superfluitate vel infirmitate nature procedit pollutio. nō imputatur alicui. quia potius est pena q̄z peccatum. Cum vero procedit ex crapula. talis pollutio habet aliquez reatū verum tamē si necessitas adest propter hoc sacerdos non prohibet a celebratione missarum. sed si alij sacerdotes a ſsint celebrare non debet. sed a corpore christi non prohibetur: maxime si dormientem turpi imaginatione non conciuerit pollutio. Cum autem ex turpi cogitatione precedenti procedit abstinere debet ab vtroq̄z. quia omnino patet reatus suus. quia quod cogitauit sciens pertulit nesciens

Non est peccatum quādo [Que situm fuit ab ysidoro an peccet homo cum dormiens nocturna illusione pollutione. Et respondet q̄ non nisi assit concupiscentia. sed tunc peccauit cum vigilans luxuriam prouocauit Sed tamē quocunqz modo accidit pollutio sue culpe attribuere debere.

§. His itaqz respon detur] Iste. §. diuidit in duas partes. In prima parte soluit gratianus questionem quam fecit supra in illo capitz. Dec que de priui legijs. in quinta distinctione de mutabilitate et variatione iuris naturalis dicēs Q̄ ius naturale in lege et in euangelio continetur. sed tamen non omnia que sunt in lege et euangelio cohærent iuri naturali q̄ntum ad superficiem. Sunt enim in lege q̄dam precepta moralia. vt non occides ꝛc. ista non mutantur nec ius naturale in eis. quedam mysticant precepta de agno sacrificando et his similia. ista mutantur quantum ad superfitiem. et non quantuz ad moralem intelligentiam. Et quantuz ad hoc ius naturale immobile perseuerat et primanet sicut fuit ab exordio rationabilis creature. In secūda parte que incipit ibi [Jus vero consuetudinis] dicitur q̄ ius consuetudinis cepit post legem naturalem ex quo ceperunt simul habitare. quod creditur factuz eo tempore quo cayn legitur edificasse ciuitatem. quod ius cum fere esset extinctum propter diluuium: fuit reparatum a nemroth siue potius immutatum. quia cepit opprimere homines. Et hoc probatur autoritate genesis ibi. cepit nemroth ꝛc

Distinctio VII.

¶ Vis aūt ꝓstitu. Supra ostensum est quo tempore ius naturale et ius consuetudinis incepe runt. Hunc autem ostendit in hac septima distinctione quo tempore incepit ius constitutionis Et dicit gratianus q̄ primo incepit a moyse. et postea ab alijs. vt dicit in sequenti capitulo

Moyses gentis In prima parte huius capituli enumerantur septem personē q̄ primo leges alijs ediderunt. vt moyses: foroneus: mercurius: ꝛc. Deinde dicitur q̄ populus romanus ordinauit decem viros qui leges ex libris salomonis decem tabulis transtulerunt in latinum sermonē: et eas postea exponētes duas tabulas addiderunt.

Fuerūt aūt hi Hoc. c. diuiditur in tres partes In prima parte ponūtur noia decem virorum qui leges primo transtulerunt. Et dicitur etiam q̄ pompeius prim⁹ consul et cesar leges ordere voluerūt. sed nō potuerūt. In secūda parte dicit q̄ leges p̄ter vetustatem ab vsu ceciderunt quorum notitia est necessaria: etsi in vsu non sint In tertia parte dicitur q̄ noue a ꝓstātino ꝛc et⁹ successoribus ceperunt. sed quia permixte et confuse erant. theodosius minor ad similitudinem gregoriani et hermogeniani codicis composuit codicem ex constitutioni

bus imperatorum quem theodosianum vocant. Secunda ps incipit ibi Lpaulatim. Tercia ibi Lnoue.

Distinctio VIII.

Differt aũt Sup̃ in. v di. assignata fuit differentia iuris naturalis ad alia iura in origine ⁊ dignitate. Hũc autem assignat dñiam iuris naturalis ad alia iura in amplitudine. q̃ hoc iure omia sunt ꝯmunia: sed nõ alio iure. Repetit etiã de dignitate. Dicit ergo in hoc. §. q̃ hoc ius naturale differt a ꝯsuetudine ⁊ ꝯstitutõe. Hãc iure naturali oĩa sunt ꝯmunia. ⁊ hoc ꝓbat autoritate noui test. ⁊ autoritate platonis: Sed iure ꝯsuetudinis dr. hoc meum. illud tuũ. ⁊ ad hoc inducit sequens ca.

Quo iure Quidã heretici conquerebant se iniuste expoliatos rebus quas nõie ecclesie possidebant. ꝯra quos inuehit aug⁹. dicẽs eos non posse ꝯqueri. Nam aut possident iure diuino aut iure humano. si iure diuino oĩa sunt ꝯmunia: ⁊ ita res ecclie possidere non pñt. si iure humano: sed iura humana sunt leges impatoꝝ que statuunt vt heretici nil nõie ecclesie possiderent. si ergo renunciant legibus impatoꝝ: ⁊ per ꝯsequens possessionibus: siue nomine ecclesie vel ꝓprio nomie velint possidere: cum aplus reges precepe-rit honorari.

§. Dignitate Adhuc oñt q̃ differt dignitate ab alijs ius naturale. q̃ si ꝯstitutio vel cõsuetudo aliqua sit huic ꝯraria irritatur ⁊ ꝓbatur sequentibus ca.

Que ꝯra Dicit in hoc. c. q̃ flagicia q̃ sunt ꝯra mores hoĩm vitari debent: ita vt pactũ hoĩm vel ꝯsuetudo ciuitatis seruet: nec ab aliquo violet: sed perpetua gaudeat firmitate. si tñ deus iubet aliq̃d fieri ꝯra pactũ vel ꝯsuetudinẽ ei est obtẽpandũ. Hãc si regi est obtẽpandũ in regno vel ciuitate sua: multo fortius regi vniuerse creature est obediendũ.

Mala Quedam praua cõsuetudo inolcunt in archiepiscopatu Remensi. quare papa precipit Ignaro remẽsi. archiepiscopo vt illam ꝯsuetudinẽ dollat. quia nisi illa ꝯsuetudo radicitus euellatur ab impijs in ius assumetur: ⁊ presumptiones incipient pro legibus venerari. Casus autem sequentis ca. planus est: ⁊ p se patet.

Bi ꝯsuetudinẽ Quidaꝝ epõs habebat quãdam prauam ꝯsuetudinem. scribit ei grego. ⁊ mandat vt illam aboleat. Et q̃ hoc facere debeat probat autoritate christi qui dixit Ego sum veritas: ⁊ nõ dixit. ego sum ꝯsuetudo. Et autoritate cypriani q̃ dixit q̃ quantũcunq̃ sit vetusta ꝯsuetudo veritati ꝯraria est abolenda.

Qui ꝓtempta Quidã cõtempta veritate ꝯsuetudinem sequebant: quos dicit aug⁹. facere ꝯra fratres ⁊ ꝯra deum q̃ dixit. ego sum veritas: ⁊ non dixit ego sum cõsuetudo. ⁊ hoc probatur exemplo petri qui cessit paulo veritatẽ predicanti. Rõ igitur ⁊ veritas ꝯsuetudinem excludit.

Frustra Quidã ꝯra sacramẽta ⁊ alia spũalia ꝯsuetudinem veritati preponebant. quare quesituꝫ fuit ab aug⁹. quid iuris esset. Et rñdet aug⁹. q̃ frustra obijciunt ꝯsuetudinẽ veritati. si tñ ꝯsuetudini veritas suffragat: nil oportet firmius retineri.

Consuetudo Hoc. c. diuidit̃ in duas pñtes. In prima parte dicit q̃ ꝯsuetudo prava que apud quosdaꝝ irrepserat preiudicare non debet veritati ⁊ rationi. Et hoc probatur exemplo esdre qui dicit. veritas valet ⁊ inualescit. In secunda pte que incipit ibi L Ignosci. dicit q̃ simpliciter erranti pñt et debet ignosci. ⁊ hoc ꝓbatur exemplo pauli dicentis Miam merui q̃ ignorãs feci. sed qui scienter facit veniam non meret.

Bi sol? Dicit cyprianus in hoc. c. q̃ non omnis consuetudo imitanda est: sed xpi veritas. ⁊ illud q̃ ipse fecerit qui prior est ante omnes. ⁊ hoc ꝓbatur autoritate ysaie: reprehendentis iudeos qui veritatẽ non sequebantur.

Distinctio IX.

LIquido In superiori distin. ostensum est q̃ ius naturale preponit̃ ꝯstitutõi et hoc probat̃ p̃ sequentia. c. et intellige hoc de iure naturali qđ ꝯsistit in preceptis ⁊ prohibitionibus.

Quicũqz Dicit̃ in hoc. c. q̃ qui bonis legib⁹ ⁊ q̃ pro veritate late sunt nõ obtpat: puniri debet. qui vero alijs legib⁹ ⁊ q̃ extra dei volũtatez late sunt nõ obtpat remunerari debet.

Noli Querebant q̃dã ab aug⁹. vtrũ scriptis eius esset fides adhibẽda tanq̃ scripturis canonicis no. ⁊ ve. testamenti. Et respondet q̃ non. In scripturis eñ canonicis qđ inuenit̃ in scriptis augustini nõ est habendum pro firmo nisi certum appareat

Negare Vincenti⁹ reprehendebat opuscula augustini dicens ibi esse multa mẽdacia. Et certe nõ est mirũ dicit aug⁹. si sua opuscula culpanda sunt: cũ maiores opuscula reprehendant

Ego Quesiuit hieronim⁹ ab augustq̃ an credat scriptores ve. et no. testamenti errasse in scribendo. Et rñdet augusti. q̃ non. sed si aliquid in illis scriptis mendacij inuenit̃. dicendũ est codicem esse mendacem. vel interpretẽ non bñ de greco in latinũ transtulisse. aut dicaz nõ intelligere qđ scriptũ est. Alijs aũt scriptoribus non est credendum etsi sancti sunt. nisi qđ scripserint probauerint p̃ canonicas autoritates

Ut veteꝛ Dicit̃ in hoc. c. q̃ si cui recurrenduz est ad volumina hebreoꝝ si dubitatio aliq̃ oriatur de veteri testamento. sic si dubitat̃ super libris no. te. recurrẽdũ ẽ ad grecoꝝ scripta.

Si ad sacras Dicit aug⁹. q̃ si in sacris scripturis inueniat̃ mendaciũ etiã officiosum nihil autoritatis remanebit in eis. nec ex illis potest sententia ferri.

Quis nesciat Dicit̃ in hoc c. q̃ q̃libet scire debet scripturã ve. et no. te. preponi scripturis eꝝ. ⁊ nemo debet dubitare de ea vtꝛ veꝛ sit vel rectũ qđ in ea ꝯtinet̃. scripta vero aliocꝝ pñt reprehendi p̃ hoies pitiores ⁊ diligẽtiores ⁊ q̃ sunt maioris autoritatis.

Noli Vincenti⁹ donatista reprehendebat scripta no. ⁊ ve. test. q̃ in scriptis quorũdã eꝝ q̃dã reprehẽdenda inueniebant. Sz euz reprehendit aug⁹. q̃ illa reprehendenda sunt. hoc vero sic. q̃ ab autoritate canonũ distinguit vnde reprehẽdi pñt si extra veritatẽ scripta sunt. Et hoc probat̃ autoritate pauli. et si quid aliter sapitis ⁊c.

Neqz Augustin. reprehendebat dicta quorũdã expitoꝝ de quo fortunat⁹ eũ reprehendebat. Huic aũt ei rescribit ⁊ dicit q̃ nõ vult adhibere tantã fidem illis scripturis q̃ntã adhibet canonicis. et licet eis honor debeat̃ tñ vult eas corrigere si quid inuenerit in eis corrigendũ. Idem vult fieri de suis scripturis

Dama Quesitũ fuit ab aug⁹. vtruz rõ iuris naturalis sit eximplis anteponẽda. Et respondet q̃ sic. sz nõ illis que cum rõne ꝯcordant

§. Cũ ergo Infert ex supdictz vel ꝯtinuat ad inferiora hoc mõ. Cũ in iure naturali nihil p̃cipiat̃ vel vetet̃ q̃ qđ deꝰ vult fieri. in canonica scriptura multa aliud q̃ qđ in diuinis legibus inueniat̃. diuine vero leges naturaliꝯsistant. patet q̃ q̃ cõtraria diuine seu canonicelegi inueniuntur. iuri naturali ꝯtraria sunt ⁊ iuri naturali postponunt. Et facit hic correlationez iuris naturalis ad canonicã scripturã ⁊ diuinas leges

Distinctio .X.

Constitutões Ostẽsum ẽ supra q̃ ius naturale p̃ferat ꝯsuetudinir ꝯstõni tã euãgelice q̃ seculari In hac p̃o. ⁊. di. ostendit q̃ ꝯstõ eccliastica p̃ferat seculari ꝯstõni. ⁊ ad h̃ inducunt sequentia. ca.

Lege Hoc. c. diuidit in tres partes In prima pte q̃rebat a nicolao. an legib⁹ impatoꝝ sit in omnib⁹ ꝯtrouersijs ecclasticis vtendum Et respõdet q̃ non vbi leges vident canonibus obuiare. In secunda parte que incipit ibi L Idẽ ⁊c. q̃rebat an lex impatoris presit diuine: vt p̃ eã iura ecclastica dissoluant. Et respondet

q̄ non. Et hoc p̄batur duo⁹ auctoritatesꝫ Innocentij ⁊ gregorij. Dicit em̄ innocētius q̄ in vna p̄uincia non debet esse nisi vnus metropolitanus: cum ecclesia hoc statuat. Unde si impator diuidat vnam p̄uinciam in duas: non p̄pter hoc erunt ibi duo metropolitani. Item statutum est ab ecclesia vt dicit gregorius vt post carnalez cōmictionem alter cōiugum non possit ad religionem transire sine consensu alterius. Sed lex secularis statuit ꝓtrarium. ſz statutum ecclesie preualet. q̄ etsi lex humana ꝓcessit: lex tamē diuina ꝓhibuit. In tercia parte que incipit ibi L Non quod J dicitur q̄ bene vti possumus legibus vbi canonibus non ꝓtradicunt. Casum sequentis ca. pone p̄ teipsum.

Certum Imperator volebat p̄esse rebus ecclesiasticis ⁊ p̄latis ecclesiarum obedire nolebat. immo q̄ plus est eis dominari volebat ⁊ vita p̄figere. quem Felix papa docet ecclesie debere colla submittere: ⁊ nō velle eius sacerdotibus dñari: ne si ꝓtra fiat eatur in ꝓtumeliam creatoris. Casus duo⁹ ca. sequentium planus est.

Suscipitis Imperatores constantinopol. volebant suas ꝓstitutiones p̄ferri ecclesiasticis. Contra quos inuehit greg⁹. nazanzenus ⁊ dicat q̄ maiorem principatum dedit xp̄s p̄sulibus ecclesiaꝝ ⁊ perfectiorem q̄ ipsis imperatoribus. Unde si legem suscipiunt iesu xp̄i potestati ecclesie subijci debēt: cum spūs carni p̄feratur. ⁊ lex diuina p̄feratur humane

§. Ecce Casus. §. per se patz. ⁊ ad probandum istud q̄ dicitur in. §. inducit gr̄anus sequentia ca.

Si in admonitionē Petilian⁹ defendebat se legibus ꝓtra augustinum ⁊ alios catholicos. aug⁹. de hoc ipsum non reprehendit: q̄m ⁊ paulus hoc fecit cū testat se esse ciuem romanū

Quoniā idem Julianus imperator vendicabat sibi imp̄ium ⁊ pontificatū. q̄ locum habuit in vet̄e. test. Sed dicit cyprianus q̄ post⁹ xp̄s venit sic officia vtriusq; p̄latis discreuit vt impator terrenis. pontifex celestib⁹ p̄sideret. ne ꝓpter duplicē potestatē homo supbiens sursum: ad inferna demergat. sed cum opus est altera p̄ua vicissim alteram subleuaret. Idem casus est xvi. di. cum ad vez.

De capitulis Lotharius audiuerat q̄ leo papa nolebat leges seruare impiales vñ interrogauit de hoc papam an esset vez. q̄re leo scripsit ei ⁊ ōt q̄ ipse vult leges obseruare irrefragabilr. ⁊ qui aliter dicit mendax ē Casus duo⁹ sequentiū ca. planus est.

Certū est Quidā nolebāt seruare leges i negocijs clericoꝝ: sed in negocijs laycoꝝ bñ seruabāt. de hꝭ scribit papa regi theoderico q̄ si leges seruant in negocijs laycoꝝ: multo fortius debent seruari in negocijs clericoꝝ.

Vestrā Quidā nolebāt leges seruare vt possent alios licētius offendere. Quare papa scribit lothario ⁊ rogat eum vt faciat leges obseruari sicut sunt hactenus obseruate.

Distinctio XI.

Quod vero Sup̄ in viij. di. dicū est q̄ ꝓsuetudo cedit iuri naturali. nunc aūt dicat q̄ ꝓsuetudo cedit diuine ⁊ humane cōstitutiom. ⁊ ad hoc inducit ca. sequentia quoꝝ primū pz. ⁊ intelligunt ca. vsq; ad. §. cū vero: de praua ꝓsuetudine Reliqua vsq; ad finē de bona.

Consequēs Ignatius patriarcha ꝓstantinopol. iniuste fuit a suis suffraganeis depositus: fauore michaelis imperatoris ⁊ autoritate. sed nicolaus papa eū reprehēdit se ꝓpter ꝓsuetudinem excusantez. Dicit ergo nicolaus in hoc ca. q̄ nulla ꝓsuetudo pōt impedire quin illud q̄ statuit a papa inconcusse seruet.

Nolite Quidam episcopi deserentes regulam Romane ecclesie: varijs doctrinis ⁊ consuetudinibus multum extraneis abducebantur. Quos

Julianus papa reprehendit dicēs eos seruare debere regulā quā sedez btī petri sequi videant ⁊ docere vt inde auctoritatē habeant vbi dñs posuit principatum

Consuetudinis Dicit in hac lege q magna est auctoritas ꝯsuetudinis ⁊ non vilis. verumtñ non est tante auctoritatis vt generaliter vincat rōnez aut legē. sed tm in eo loco in quo obseruat vincit. Quidaz tñ intelligūt primā partē de bona ꝯsuetudine et scdam de mala. qđ non credo.

§. Cū vero Ab hoc loco tractat de bona ꝯsuetudine vsqz in finem

Eccliasticaz Quidā nolebāt vti cōsuetudine nisi q in scriptis esset redacta a pīb⁹. quos reprehendit aug⁹. in hoc. c. ostendens tria genera institutionū esse in eccl'ia. quasdam etiā in scripturis. quasdā ab ap'lis traditas et p successores in ministerio ꝯfirmatas. quasdam vero sola ꝯsuetudine roboratas. q̄b⁹ oibus par ritus ⁊ affect⁹ debet. Alioq̄n nisi ꝯsuetudines in eccl'ia seruarent: xp̄iana religio multū detrimenti pateret. Et hoc in prima parte Insecda pte q incipit ibi Que cūm Probat q hec supradicta in eccl'ia seruari debent. Et hoc probat. v. exemplis. Primū est de crucis signaculo. Secōm est de verbis tripharīā digestis. id est ter repetitis sup panem ⁊ calicē. Tertiū de oz̄one q̄ fit versus orientē. Quartū de benedictōe baptismatis cū oleo. Quintū de olei vnctione q̄ fit in baptisato. Sextū de abrenūtiatione sathane ⁊ angeloz̄ ei⁹ Casus sequentis. c. per se patet

In his Querebat casulan⁹ ab augustīo vtz ꝯsuetudines essēt seruāde vbi nil statuit diuina scriptura certum. Et respondet q sic. et tunc pro lege seruāde sunt. et sicut trāgressores legū puniūt ita ⁊ ptēptores eccl'asticaz rez puniri ōbēt

Catholica Tria sunt q̄b⁹ eccā porbē diffusa regit ⁊ subsistit. scz scriptura ve. ⁊. no. test. ⁊ traditio patz. vniuersalis ⁊ particularis institutio vel ꝯsuetudo. Primis duob⁹ modis vlr tota regit eccīa. particulari vero institutiōe vel ꝯsuetudine nō tota. sz p loco⁹ varietate regit ⁊ gubernat prout vnicuiq; visum est.

Dalā Danichei dicebāt q auctoritas ro. ec. in re dubia nō debebat introduci ad fidē faciendam. Cōtra quos inuehit aug⁹. dicēs q auctoritas ro. ec. ad fidē faciēdā valet. cū sit ab ipīs ap'lis et eorum successoribus confirmata

Hoc vrē Quidā epi volebant recedere ab institutis et ꝯsuetudine ro. ec. sed leo papa p̄cipit ne⁊ faciāt. q̄ de cetero nō poterit iultū remanere

Quis nesciat Quidaz cui nota erat institutio ⁊ ꝯsuetudo romane ecc. elect⁹ est in ep̄m in ciuitate q̄daz vbi erant homines q̄ supinducebāt alias institutōes ⁊ ꝯsuetudines q̄z beat⁹ petr⁹ docuit ⁊ successores ipī⁹ qđ patefacies epīs dñi pape supplicauit vt sibi institutiones ro. ec. scriberet quibus suū pp'lm erudire volebat Cui papa respondit dicens. Licet noueris ꝯsuetudinē nostraz in qua toties interfuisti vt sufficiat ad informationē eccl'ie tue. q̄ tñ auctoritate nr̄a tuū vis populum informare: faciemus qđ petisti vt pp'lm tuū instruas ⁊ errantes cōmoneas aut nobis indices vt qui sint scire valeamus. Distinctio XII.

Quod absq; In supiori distinctione ostendit q consuetudo romane ecclesie est seruanda. Hūc vero ostendit q a consuetudine romane ecc. non est recedendū sine causa ⁊ sine discretione. Ad hoc probandū inducit prima duo. c. a ptrario sensu. Addit etiaz q bona ꝯsuetudo ē seruāda: mala ꝯo resecāda ⁊ q ꝯsuetudo metropol'. eccl'ie est seruāda in pūincia exceptis monasterijs

Non decz Quidaz epi deuiabāt a regulis romane ecclesie. quare calixtus papa scribit oīmibus episcopis vt ipsi tanq̄z mēbra a romana ecclesia q̄ est caput non discedant sine discretione. sed voluntatem eius faciāt velut sue matris. sicut christ⁹ venit facere voluntatem patris.

Preceptis Quidam patriarche vel archiepi cõtra statuta ro.ec. faciebant eẽpos sine licentia sedis apo. deponendo. quos Gregoꝛ reprehendit: dicens q accusatio eꝓꝛum ꝛ depositio sicut questio fidei tm̃ ad sedem apo. spectant: sicut antiqua declarãt. Quare grego. in hoc ca. confirmat nihil nouum circa hoc statuendo. quare precipit eis gregorius ne caput suum omittant vnde noꝛmam assumere debent. ꝛ qui ꝓtra hoc fecerit deponetur.

Scit sancta Reuertit modo Gratianus ad ꝓpositum suum: ostendens q ꝓsuetudo que non obuiat iuri naturali vel ꝓstitutioni est seruanda. Dicitur ergo in hoc cap. q bene possunt diuerse ꝓsuetudines pro locꝭ ꝛ temꝑibus obseruari: dummodo illis canonica autoꝛitas non obstaret. nec obest ß saluti credentium.

Illud Lucinus inueniebat varias ꝓsuetudines ꝛ diuersas: vnde dubitabat vtrũ altera deberet alteri preiudicare: ꝛ de hoc iheroni. ꝓsulebat. qui respondit dicens q ꝓsuetudines a sanctꝭ patribus tradite obseruari debẽt que fidei nõ obstant. nec vnus loci ꝓsuetudo alteriꝰ loci ꝓsuetudine debet subuerti. ¶ Tria aũt sequentia ca. plana sunt.

Nos ꝓsuetudinem In numidda erant multi donatiste: quos cum ad ecclesiam redibant: archiepiscopi ꝛ primates de ꝓsuetudine in episcopos pꝛomouebant: cum hec ꝓsuetudo esset ꝓtra ecclesiasticas ꝓstitutiones. Dicit ergo papa in ceteris articulis consuetudinem esse seruandam. in promotione vero donatistaꝝ seruari non debet: licet in dignitatibus ex dispensatione tolerentur: cum in quibusdã antea ꝓsistebant. ¶ Casus sequentis ca. p se patet.

Nouit Gregorius misit Augustinum monachum suum ad anglicos predicandum: qui iuit ꝛ conuertit eos: ꝛ factus est ibi episcopꝰ. Vnde que fuit a gregorio anglim ꝓsuetudinem romane ecclesie quam augustinus bene nouit deberet angliã informare. Et respondet gregorius q vbicunq; inuenerit bonas ꝓsuetudines illas assumat. quibus in vnuꝫ collectis anglicorum mentes informet. nec debet ꝓpter loci dignitatem approbare: qꝛ nõ res ꝓpter loca: sed loca ꝓpter res ꝛ ꝓsuetudines sunt amanda.

Illa autẽ Hoc capitulum diuiditur in duas partes In prima parte querebat ianuarius ab augustino quare generaliter per totum oꝛbeꝫ seruentur passio dominj. resurrectio ꝛ ascẽsio: ꝛ his similia: cum non inueniatur in autoꝛitate quod illa seruari precipiat. Et respondet Augustinus q ideo seruantur qꝛ intelligere debemus ꝛ credere hoc esse traditum ab apostolis: vel a ꝓcilijs statutum: vnde debet ab vniuersis seruari. In secunda parte que incipit ibi Talia vero] dicitur q particulares ꝓsuetudines liberam habeant obseruantiam. nec ad alios qui ibi non habitant. sicut est de ieiunio sabbati. et de quotidiana sumptione coꝛporis christi. et his similibus. Et hoc pꝛobatur exemplo Ambꝛosij Nam cum mater Augustini esset Mediolañ. ꝛ dubitabat vtrum deberet ieiunare die sabbati: cum ibi ecclesia non ieiunaret: augustinus ꝓsuluit ambrosium super hoc. qui respondit. Cum sum rome sabbato ieiuno. cum sum mediolani non ieiuno: ꝛ tu augustine ad quam cunq; ecclesiaꝫ veneris: eius moꝛem serua: ne scandalum generetur alicui ꝓpter te. Hoc cum augustinus renunciasset matri libenter amplexata est.

¶ Hoc aũt Hic assignat Gratianus q supradicta c. loquuntur de generali ꝓsuetudine vel de particulari rationabili que omnino seruari debent. Et si male vel onerose ꝓsuetudines sint resecari debent opoꝛtunitate inuenta. ꝛ ad hoc pꝛobandum inducit capi. sequens.

Omnia Quedam cõsuetudines onerose inueniebantur: que nec autoꝛitatibus scripturarum. neq; in concilijs epiſcopoꝝ: nec consuetudine

vniuersali roborate erant ꝛ vix ratio pote//
rat inueniri quare essent inuente. vnde Ja
nuarius ab augustino quesiuit an toleran//
de essent. et respondet ꝙ non. imo resecãde
cum se facultas obtulerit. quia deus voluit
religiõem ẋpianam liberã esse paucissimis
sacramentis: nec eam voluit oneribus pre//
mi: que hodie in tantũ ecclesiam premunt:
vt tolerabilior sit ꝺditio iudeoꝝ ꝯ nostra:
qui licet legem christi non susceperũt: lega//
libus tñ sacramentis non presumptionib⁹
subiiciũtur humanis

De his Quidam erant epi q̃ non seruabant ordinem in di//
uinis officijs quem seruabat metropolita//
na eccl'ia. ꝙre statutũ fuit in cõcilio toletañ.
vt omnes epi eundem modũ in officijs ser
uent qui in eccl'ia metropolitana seruatur.
abbates vero officia publica .i. vesperã ma
tutinas ꝛ missas celebrent sicut in ecclesia
principali celebrantur. alia vero officia di//
cant sicut in ea ꝙ regula ꝺtinetur. Et hec in
prima parte. In scda parte que incipit ibi
Lquisquis] dicit ꝙ si quis cõtra hoc fecerit
vij. mensibus excõicationi subdat. In ter//
tia parte que incipit ibi Lsub ista] ꝺicitur ꝙ
metropolitani debẽt epos prouincie coge//
re supradictũ modũ seruare ꝛ epos sibi sub
iectos rectores supradictã regulam seruare
ꝓpellant. Casus sequentis. c. plan⁹ est: qui
de eadem materia loquit cũ superiori

Distinctio .XIII.

Item aduersus. Supra in. v. di. ostẽdit grãn⁹ ius
naturale preferri alijs in origine ꝛ dignita//
te. Et .s. in. viij. dist. ostendit ꝙ preferkam//
plitudini. In hac ꝓo. xiij. dist. ost ꝙ prefer
in sentẽtie rigore. qz nulla dispẽsatio admit
tit circa ius naturale in p̃ceptis ꝛ phibitio
nib⁹. nisi duo mala ita vrgeant vt necẽ sit al
terꝝ eligi Et ad ℟. phãdũ inducit seq̃ntia. c.

Duo mala Statutuz fuit in cõcilio toletañ. ꝙ
quotiens duo mala instant ita ꝙ alterꝝ eli//
gi sit necesse. illud debet eligi qð min⁹ gra//
uat. et illud vitari qð magis. Et hoc in pri//
ma parte. In scda que incipit ibi Lqð aũt]
ostenditur qð grauius ꝛ qð leuius. Haz si
iuraui hominẽ interficere: magis pecco in//
terficiendo ꝙ deierando. qz occidendo tri//
pliciter pecco. deierando tm̃ dupliciter. et
ideo eligendum

Nerui Hoc. c. diuidit in tres par//
tes. In prima parte osten//
ditur ꝙ perplexitas prouenit ex suggestiõe
diaboli. In scda parte que incipit ibi Lqð
melius] ponũtur tria exempla perplexita//
tis. Unũ est de illo qui iurat se celare oĩa
secreta socij sui quez scit velle interficere ma
ritum adultere sue. sed timet euz propter iu
ramentuz qð fecit manifestare. Hcõm de
eo qui malo prelato obediẽtiaz fecit: timẽs
si non obediat ei etiaz in malo propter obe
dientiam quam ei fecit. Tertium exemplũ
est de eo qui per symoniam prelaturam ac//
quisiuit. qui timet peccare si gregem sibi cõ
missuz derelinquat. In tertia parte que in
cipit ibi Lest tamen] ꝺatur ꝯsilium quid in
hmõi perplexitatibus sit faciendum. Nam
dicit ꝙ de duobus malis minus malũ est
eligendũ. et hoc probat exemplo illius qui
ꝓcessit minima id est matrimonia ꝛ coituz
ꝓugalem causa incontinentie: vt maiora ꝛ
grauiora vitentur scz fornicationes.

Distinctio XIIII.

Verum Hic dicit gratian⁹
ꝙ illud qð dictum
est in superiori dist⁹. de minori ma
lo eligendo. intelligendũ est cum duo mala
circa eandem ꝑsonam contingũt. sed si cir//
ca duas ꝑsonas tingant. vtꝝ minus maluz sit eli
gendum ꝛ faciendum vt alius vitet maius
querit in hac distinct⁹. et probatur ꝙ non:
per. c. sequens dicit ꝙ ius ꝯsuetudinis vel
ꝯstitutionis relaxatur quandoqz.

Qð ait sodõitis Legit in
geneſi ꝙ
domin⁹ misit duos angelos in specie iuue
num ad sodomam subuertendam. et cum
hospitarentur in domo loth venerunt so//
domite ad domum eius volentes eis abu//
ti Loth autem ne illi violarentur obtulit
eis duas filias vt illi sodomite pot⁹ cũ illis

fornicarentur q̄z hospites aliquid paterentur: scz opus sodomiticum. Modo querit Augs. an talis compensatio sit admittēda scz an loth potuit debuit psentire fornicationi filiarum: q̄z vt illi cum hospitibus opus sodomiticum facerent. Et respondet q̄ talis compensatio periculosa est z hoc est attribuendum perturbationi Loth.

§. Consuetudis Iste. §. cōtinuat ad illud qđ dictum fuit supra in principio. xiij dis. vbi dictum fuit. aduersus ius naturale non admittitur dispensatio. Sed hic dicitur q̄ psuetudinis rigor relaxat quandoq; etiam hoc, probatur in sequenti capitulo.

Sicut Quesitum fuit a Leone papa. vtrum ptra psuetudines z pstitutiones possit dispensari. qui respōdit dicens: q̄ sicut sunt quedam ptra quas dispensari nō potest vt ius naturale: sic quedam sunt vt psuetudines z pstitutiones cōtra quas ratione tpm z etatum potest dispensari. hac habita discretōe. vt in dubijs nihil ptra euangeliū vel decreta fiat patr̄.

Distinctio. XV.

De naturali Supā de naturali iure: psuetudine z pstitutōe dixit gratian⁹ inter ista differentiam assignando In hac vero distinctōne reuertitur ad constitutiones ecclesiasticas z earum originez z auctoritatem breuiter ostendit.

Canones Hoc ca. diuiditur in tres ptes. In prima pte ostendit. q̄ a tpe Constantini canones generalium pciliorū inceperunt Ipse enim primo dedit autoritatem xp̄ianis libere cōgregandi: cum ecclesia antea fuisset passa psecutionem. In secūda pte que incipit ibi [Inter cetera] dicit q̄ sub quatuor imperatoribus sunt quattuor pcilia vniuersalia celebrata. scz sub Constantino. Theodosio seniore. Theodosio iuniore. z Martiano z ostendit q̄ in eis fuerit reprobatū. q̄ ista quattuor pcilia z hijs similia debent inuiolata seruari. In tercia parte que incipit ibi [Synodus] ponit ethymologias istorum nōm scilicet synodus. concilium. z cetus.

Sicut euāgelij In prima parte huius ca. dicit Gregs. q̄ ita vult seruare quattuor pcilia sicut quattuor euangelij libros z ostēdit in vtroq; illorū: quid sunt reprobatum In secunda pte que incipit ibi [Quintum] dicit Gregs. q̄ quintum pcilium vult venerari in quo tria sunt reprobata. s. epla ercoris plēa que ibi dicebat. z opinio theodori qui psonam xp̄i mediatoris dei z hominis in duabus substantijs sepabat: id est psonis. dicēs xp̄m duas habere psonas. et scripta Theodori qui vitam beati cyrilli z fidem reprehendebat z qui supradicta cōcilia non obseruat seipsum destruit.

Sanctaro. ec. In hoc cap. fere eadem que dicta sunt in illo ca. canones et in ca. sicut. dicit enim gelasius q̄ supradicta quattuor pcilia vult venerari z si alia fuerūt a sanctis patribus instituta z ostendit que opuscula sanctorū patrū in ecclia recipiant

Distinctio .XVI.

Apostolorum In hac xvi. dist. ostendit gratianus canones ap̄lorū esse recipiendos. primo cum ponit quandā ptra rietatem de canonibus ap̄lorū. primo de ñ recipiēdis z postea de recipiēdis z eā soluit

Canones Querebat ab ysidoro an canones qui dicūtur apostolorū sint approbandi. z respōdit quoniā ab hereticis sub nomine ap̄lorū sunt positi. nec romana ecclia: nec sancti pres eos approbauerint quāuis in eis mlta vtilia inueniant: tamen apocrophi reputant. Tria sequentia ca. plana sunt

Isidorus Probat ysidorus i hoc ca. canones apostolorum esse recipiendos tribus rationib⁹ Primo q̄ plures eos receperūt Secdo q̄ sancti patres eorū sententias pfirmauerūt z eas inter canonicas pstitutiones posuerunt. Tercio q̄ positi sunt z inserti in breuiario in quo decreta diuersorū pciliorum posita sunt. qđ factū fuit a Clemēte vsq; ad Siluestrum Que autē sequuntur plana sunt.

¶. Bz dubitatur Probat gratianus q̄ sexta synodus canones fecit. et hoc probat p̄ sequentia.c.

Habeo Dicit in hoc.c. q̄ sexta synodus canones fecit que ꝯgregata fuit sub cōstantino imp̄atore. reprobans perfidiam hereticoꝝ quoꝝdā dicentiū xp̄m fuisse tm̄ opatum fm̄ opa humanitatis. vt comedere z ambulare. alia vero virtutis opa vt resuscitare mortuos. et ambulare sup aquas: fantastica fuerunt z non vera. Et hoc in prima parte. In scda parte que incipit ibi L Soluta J dicit q̄ hec sexta synod⁹ fuit postea ꝯgregata sub iustiniano filio ꝯstātini in qua idem plures patres eosdem canones ꝺiderunt qui primo fuerant ꝺiti in eadem sexta synodo In tertia parte q̄ incipit ibi L Eadē sancta J repetit fere ea que dicta erant in scda parte Casus sequentis. §. planus est

Quoniā sancte Dicit in hoc.c. q̄ quinta z sexta synodus non ita plene canones fecerūt sicut cetere synodi. et ideo sancti patres eiusdē sexte synodi ꝺuenerunt apud ꝯstantinopolim vt canones ꝺderent in eadem sexta synodo sub iustiniano ꝯgregata sup quo iam primo fuerat ꝯgregata. et dicitur q̄nta primo ꝯgregata sub iustiniano p̄pter maiorem autoritatez. q̄z in ea ꝯfirmati fuerunt canones facti sub ꝯstantino: que etiā sexta fuit. Sequētia.c. plana sunt vsq̄ ad.c. q̄ ꝺicitis

Quod dicitis Clerici constātinopol. ꝺicebant se non habere statuta ꝺcilij sardinensis vel sancto⁹ patꝝ nec recipe. sed papa redarguit eos dicens non esse facile credendū eos non habere statuta illa. cū publice penes eos facta fuerūt. et cū tota eccl̄ia ea recipiat. constantinopolitana ea recipere debet Casus sequentis.c. patet

Distinctio XVII.

Generalia Supra in di. xv. ca. i. et. xvi. c. sexta. ostensum est quo tpe generalia celebrata fuerūt. z quo⁹ autoritates ceteris p̄eminebant est similiter ostensum. In hac vero. xvij. di. oñt q̄ tm̄ autoritate se. apo. possunt ꝯgregari. Et hoc probat p. c. sequens.

Synodū Maxentius ep̄s volebat generalē synodū ad ꝺendū canones ꝯgregare. sed marcell⁹ ꝺicit q̄ non potest sine licentia pape. q̄us possit particularem synodum facere

Regula Orientales ep̄i facti heretici multas fecerūt facto ꝺcilio ꝯstitutiones. cui ꝺcilio nec papa nec eius legatus interfuit. Et ideo iuli⁹ papa ꝺicit illud nullas vires habere: vel q̄ō in eo est statutū. Et hoc probat autoritate canonū ꝺcentiū ꝺcilia sine autoritate se. ap. fieri non debere. Casus sequētis.c. patꝝ

Nec licuit Celebrato concilio ānto apud ꝯstantinopolim: ep̄i venetie: hystrie z ligurie volētes recipe statuta illi⁹ ꝺcilij: ꝺuenerūt ad examinandū an illa statuta essent bona vel māla. Cōtra quos inuehit greg⁹. dicēs q̄ si aliqua dubitatio emerserit de statutis in eodē ꝺcilio mittere debebant ad se. ap. Si vero fuerint ꝺtumaces ab eccl̄ia sunt coherendi. et si p̄ eccl̄iam non possunt. p̄ secularē debent o p̄rimi potestatez

Multis Hoc.c. diuidit in duas partes. In prima pte ꝺicit q̄ ꝯstantinopolitani ep̄i celebrauerunt ꝺcilū ad vocationem iohānis qui tūc erat patriarcha. q̄ō factum fuit absq̄ se. apo. licentia. quare papa ꝺcilium illud euacuat z cassat: z quicquid in eo fuit constitutū. Et prohibet ne de cetero talia fiant In secūda parte que incipit ibi L Si vero J dicit q̄ si ep̄i ceperūt sup aliquo discrepare negotio: referat q̄stio ad sedē archiep̄i vel p̄triarche. et si ibi non potest terminari reseruet ad synodum ep̄oꝝ. difficiliores vero questiōes ad se. aplicam reseruantur

Concilia Quidam ep̄i singulis annis sine sede aplica ꝺcilia faciebāt. q̄re symach⁹ papa ea cassat cum non inueniat aliquid ꝯstitutuꝝ sine autoritate sedis apo. imo semper ei maiora negotia reseruantur

¶ Hinc Iste. §. diuidit in duas ptes. In prima pte dr q symachus papa erat de quibusdã criminib⁹ diffamatus. Uñ theodericus rex veniens romã ꝯciluz ꝯgregauit vt examinarentur ea que obijciebant pape. Tunc surgentes epi ligurie r emilie r venetie dixerũt impatorí. ad hoc benigne rndit omnia esse in potestate synodi: ꝯmittens negociũ autozitati pontificũ: dummõ pax in ciuitate romana seruetur. In secunda pte que incipit ibi Epi vero dr q epi ibi ꝯgregati autozitate eiusdẽ symachi interuenientẽ absoluerũt ip̃m ab humano iudicio a solo deo iudicãdum: r restituendos dericos qui recesserãt a symacho papa in suis officijs decreuerũt dummõ primo symacho satisfaciant. Cui statuto primo subscripsit Laurentius epus ecclesie mediolanen. scdo rauennas r postea. lxxv. epi. Omnia que postea sequunt plana sunt vsq; ad dist.

Distinctio XVIII.

Episcopoz Dictũ est ꝺ eo ñsum q epi non ñt celebrare ꝯcilia sine licentia romane sedis in quib⁹ aliquid generaliter diffiniant vel statuant: ad correctõz tñ ꝯcilia celebrare r indicere que iam statuta sunt generaliter vel specialiter ñt

De ꝯcilijs In hoc. ca. statuit leo vt cõcilia epoz fiant bis in anno: r ibi clericoz qõnes diriman̄t: r si ibi dirimi non ñt: referantur ad primatẽ. r si nec ibi poterunt terminari: ad se. a po. referan̄t. Casus aũt trium sequẽtium ca. plani sunt

Peruenit Quidã erant epi qui ꝯcilia nõ celebrabãt. qõ apparebat ex eo q correctione egebant multe res eccliastice que iã neglecte fuerant Quare statutũ fuit in synodo vt bis in anno epoz ꝯcilia celebrentur ad correctõnem eoz q̃ fuerunt emendãda. Statuit etiã q oẽs epi prouincie interssint: nisi necessitate aliq excusent: alioquin corripiant.

Quoniã quidẽ Hoc. ca. diuidit in duas ptes. In prima pte dr q antiqua regula precipiebat synodum bis in anno celebrari. Sed qr hoc difficile erat. ideo sexta synod⁹ statuit semel in anno fieri. princeps vero qui hoc prohibuerit excõicetur. et metropolitan⁹ qui ꝯciliũ neglexerit celebrare canonice punie. In scda parte que incipit ibi Dum aũt dicit q donec synodus agitur epi debent esse intenti diuinis mandatis. et q metropolitan⁹ non habeat licẽtiã petẽdi aliquid ab epis veniẽtib⁹ ad synodũ et si quiet⁹ fuerit aliqd exegisse in q̃druplz restituet.

De eulogijs Querebat quidam epus a papa vtr pbri tempore synodi deberent afferre eulogias id ẽ munuscula epis. Et respõdet papa nil se inuenisse a maioribus diffinitum. sed est in arbitrio cuiuslibet pbri q̃ voluerit exhibere. Nam si diffinitũ esset aliquid tempore synodi a pbris dandum: minus libenter venirent ad synodum. Unde eulogie ab aliquo peti nõ debent. nec delatere spui.

Epũs Dicitur hic q epus vocatus debet ire ad synoduz: nisi gravi necessitate fuerit impeditus: et tunc mittat pro se legatum qui suscipiat que in synodo statuentur

Placuit Dicitur in hoc. c. q epi nisi fuerint impediti semper debent ad synodum ire. et si ire non potuerint suas excusationes in litteris mittãt qõ si neglexerint ad primatem mittere a cõmunione fratruz priuent̄: et ecclia sua tñ sint ꝑtenti. Idem fere est casus triuz. ca. sequentiũ et per te videbis. Addit tñ ibi q priuant̄ ꝯmunione fratrum vsq; ad sequentem synodum

Propter ecclesiasticas Dicitur in hoc c. q metropolitan⁹ bis in anno debet ꝯciliũ ꝯgregare oẽs epos prouincie ꝯuocãdo. ad qõ etiã ꝯuenire debent sacerdotes vel diaconi: vel omnes qui seleos existimant. et qui in aliquo delicto inuenti fuerint fm rõnem excõicentur. In fine. c. dicit q nullus epus potest ꝯciliuz celebrare: nisi fuerit metropolitanus.

Decernimus In hoc.ca. dicit q epūs postq̄ redierit a concilio archiepi infra sex menses debet omnes suos subditos cōuocare et eis indicare que sint in synodo acta. qđ si non fecerit duobus mensib⁹ excōicet.

Distinctio .XIX.

De epistolis Sup̄ tractauit gratianus de auctoritate canonum ⁊ ꝯstitutionibus sanctoꝝ in distinctiōe. xv. In hac vero .xix. dist. tractat de epl'is que emanant a papa. et ostendit q decretales epl'e eandem vim habēt ⁊ auctoritatē quā et canones. et hoc per sequentia. c. patet

Si romanoꝝ Hoc.c. diuiditur in tres partes. In prima parte nicolaus reprehēdit quosdam qui nolebāt recipe decretales epl'as. quia in corpore canonuꝫ qđ ysidor⁹ fecit non habent inserte. Et facit hoc nicolaus trib⁹ rōnibus. Prima est q cum papa p̄stet auctoritoritatem opusculis aliorum: multo fortius suis. Secūda rō est quia ipsi recipiunt eas cū pro se faciunt. et cū cōtra eos faciunt recipe debent Tertia rō est si ideo non admittunt eas. quia in corpore canonū non habentur. ergo eadez rōne nō debēt admitti scripture beati gregorij ⁊ aliorꝝ multoꝝ qui ante ipsum ⁊ post ipm fuerunt. nec nouū et vetus testamentū in corpore canonū non inuenīūtur Prima rō est in principio. c. Secūda incipit ibi Lcum ipi. Itez L Si ideo. In scōa parte que incipit ibi L Si responsuri sunt. continet respōsio illoꝝ dicentiū q etsi nouū et vetus testamētum in corpore canonū inueniat: tñ ea admittimus. q⁹ vnum. c. innocentij vtrūq; testamentū approbat: et dicit esse recipiendū etsi nullū eoꝝ in corpore canonū sit insertū. Quib⁹ nicolaus respondet dicens q eadē rōne debent recipe decretales epl'as. quia vnū. c. leonis pape precipit oēs decretales epl'as custodiri: vt si quis in illas cōmiserit puniat. et ad hoc inducit. c. gelasij In tertia parte que incipit ibi L his ita. Concludit ex supradicto decreto tales epl'as sicut canones esse recipiendas: breuiter recapitulando supradicta. Casus sequentis. c. planus est.

In memoriā Hoc.c. diuidit in duas partes. In prima dicit q romana ecclesia ob reuerentiā beati petri intantū debet honorari vt si etiam vix ferendū precipiat: tñ tolerari debet In secūda parte q incipit ibi L Si vero. dicit q si quis pbr vel diacon⁹ arguat ab apl'ica sede falsam epl'az detulisse licentia sit epi tenere ⁊ in carcerem vel alia custodiā donec ꝯsulat papaz p lras vel legatos quid de hoc voluerit diffinire vt is corrigat ⁊ certus modus imponat Casus autem sequentis. c. planus est

Nulli Quidaz erant epi erigentes calcaneū ꝯtra romanā ecclesiam et nolentes sedis apl'ice precepta obseruare. sed grego. eos reprehēdit: ⁊ hortatur eosdem ne ab eccl'ia romana recedant: alioqn deponent: et eoꝝ sententie inutiles erūt quia qnto maiora eis ꝯmittūtur: tāto magis puniri debent

In canonicis Hoc.c. dividit in duas partes In prima parte dicit q bon⁹ indagator diuinaꝝ scripturaꝝ debet seq̄ auctoritatem catholicaꝝ ecclesiaꝝ in scripturis recipiendis ⁊ preponendis inter quas scripturas preponendas erunt scripture sedis apl'ice In scōa parte q incipit ibi L tenebit ergo. dicit q ille scripture que recipiuntur ab omnib⁹ sunt preponende illis quas non recipiunt q̄dam. inter illas vero q̄ non recipiūtur ab omnib⁹ preponēdas eas q̄s plures ⁊ graviores recipiūt eis quas pauciores ⁊ minoris auctoritatis recipiūt. sed si alie a graviorib⁹ alie a pluribus recipiantur: equalis erunt auctoritatis. licet hoc de facili inueniri non possit

Ita domin⁹ Quidā epi contra ec.ro. erigebant ceruicem ei obedire nolentes: nec volebant sequi doctrinaz quā a veteribus receperūt: ꝯtra quos inuehit leo probans q ab ec.ro. non debent recedere: que ita est cōfirmata a dño ⁊ corroborata in petri solidita te q̄ temeritas hominum nec porte inferi aduersus eam prevalebunt. Ostendit etiā

qa principio sic voluit dñs euangelicam predicatiõem ab aplis ꝛ alijs predicatorũ bus ꝙ vniuersum orbẽ diffundi. vt petrus cuius vice papa fungi esset quasi qõdam caput illius predicatõis. ꝛ quicunq; a petri soliditate recedere voluerit deponat.

¶ Hoc aũt Dictũ ꝛ pbatum ẽ ꝫ q decretales epistole vim habent autoritatis qõ verum est sicut dicit grãnus de decretalibus que decretis patꝝ ꝛ scripturis euangelicis nõ cõtradicunt. Vñ qz anastasius papa fauore anastasij imperatoris ordinatos ab achatio hereticodecreuit rite ꝛ de iure ꝯmuni posse suis officijs fungi: ideo ro. ec. eius decretum repudiauit.

Hcõm Achatius hereticus baptizauit ꝛ ordinauit mltos tempe sue hereseos: quos dicebant quidam non posse exequi. quare anastasius imperator de hoc dubitãs quesiuit a papa. qui rñdit eos posse de iure ꝯmuni suis officijs fũgi. nec per maliciã achatij ledi pñt. Nã baptismata ꝛ ordines a malo collata per ipsius maliciã non impediũt. Et ꝓbatur hoc vi. rõnibus. Prima rõ est. qz in sacramentꝫ virtus xpi operatur que omnẽ maculam repellit. Hcõa est de radijs solis: qui etsi trãseant ꝑ loca fetida: tñ non coinquinantur. Idem est de sacris per malos ministratis Tercia est de iuda: qui licet malus fuisset: multa tñ fecit que rata sunt habita. Quarta est de autoritate dñi qui precepit verba scribaꝝ ꝛ phariseoꝝ seruanda ꝛ implenda Quinta rõ est ꝙ omne bonũ a quocunq; fiat fit a deo. Sexta rõ est. qz in sacris non est attendendũ qualis vel quis ꝯferat: sed quid ꝯferat. qz incrementũ solus deus prebet. ꝛ neq; qui plantat neq; qui rigat est aliquid: sed qui incrementum dat. Postea concludit ex supradictis ꝙ sacramenta eius seruari debent.

¶ Quia ergo Cõcludit gratianus ex supdictis ꝛ dicit ꝙ quia Anastasius ita decreuit: ideo Felix ꝛ Gelasius ꝛ Symmacha cum excommunicauerunt: sed Achatium priꝰ.

Anastasi⁹ Fotinus dyaconus thessalonen. ꝯmunicauit achatio in heresi. Post mortem vero achatij anastasi⁹ papa ꝯmunicauit fotino siue ꝯcilio clericoꝝ. ꝛ occulte voluit reuocare achatium defunctum in heresi: vt orationes pro eo in ecclesia fierẽt. ꝛ ideo multi clerici recesserunt ab obedientia eius: ꝛ lepra percussus est Casus aũt sequentis. ¶. planus est.

Distinctio XX.

Decretales Supra ostendit gratian⁹ decretales epistolas parem vim habere cum canonibus conciliorum. In hac vero. xx. distinctione querit an expositiones sanctorum patrum exequantur canonibus et decretalibus. quia maioris autoritatis videntur: cum pleniori gratia spũs sancti ea precellant. Unde expositiones augustini. iheronimi ꝛ alioꝝ videntur preponenda statutis pontificum: ꝛ hoc in prima parte. In secunda parte que incipit ibi ¶ Sed aliud Ostendit gratianus et dicit ꝙ in negocijs diffiniendis non solum necãria est scia: sed etiam ptãs. qõ significatur ꝑ claues quas xps tradidit petro. in quaꝝ altera denotat scia discernendi inter lepraꝫ ꝛ lepraꝫ. in altera vero notat ptãs soluendi ꝛ ligandi. Cum ergo in causis diffiniendis necessaria sit potestas: apparet ꝙ põtifices expositoribus preferũtur. ꝛ hoc probatur persequentia.

De libellis Epi britannie iudicabant cãs tñ fm expositões aug⁹. ꝛ ihero. ꝛ alioꝝ: ponentes canones ꝯcilioꝝ ꝛ decreta pontificum: quos leo redarguit ostendẽs ꝙ in causis diffiniendis primo recurrendus est ad canones conciliorum: ꝛ ad decreta vel decretales pontificum. Secundo ad sanctorum expositiones. sciliz iheronimi ꝛ augustini ꝛ aliorum sanctorum: in quibus si veritas non reperiatur: tunc recurrendum est ad sedem apostolicaꝫ: cuius statuta qui non recipit hereticus esse iudicat. Hequens autem capitulum planum est: ꝛ ꝙ te videbis.

De quibus Quidã quesiuie si aliqua dubita// tio emergat in solutione alicuius questiõis ad quas scripturas poti⁹ sit recurrendum. Et dicit in hoc.c. q̃ iste ordo seruand⁹ est. primo eñ recurritur ad vetus ꝛ ad nouum testamentũ ꝛ ad scripturas apl̃oꝝ. et si in illis non appareat quid sit faciendum: ad gre coꝝ scripturas recurrendum est. postea ad gesta ꝯciliorꝝ ꝛ pontificũ. deinde ad sacro// rum expositiones. vltimo ad seniores. Hic beneuenta. posuit casum. Hugo sic dicit q̃ primũ locum obtinent vetus ꝛ nouũ testa// mentũ. scõm canones apl̃oꝝ ꝛ ꝯciliorum. tertium decreta ꝛ decretales epl̃e romano rũ pontificum. quartum scripta greca. q̃n// tum dẽa sanctorũ patrum latinoꝝ. vltimũ exempla sanctoꝝ patrum. deinde ad senio res est recurrendum. tu aũt pone fm q̃ lit// tera iacet

Distinctio .xxi.

Decretis Supra actum est de decretis ꝛ canonibus ꝯciliorꝝ quibus nego// tia dirimũtur. In hac vero. xxi. di. agit gra tianus de ministris ecclesie ꝛ sacroꝝ cano// nũ. et dicit q̃ sunt summi pontifices ꝛ ꝯsu// les infra positi cum reliquis sacerdotibus. Et hoc in prima parte. In scõa parte que incipit ibi L Summi etem] dicit q̃ summi pontifices ꝛ minores a dño p moysen sunt instituti. siue in veteri testamento qui vnxit aaron in summũ pontificez ꝛ filios eius in minores sacerdotes ꝛ leuitas. Dauid instí tuit cantores ꝛ ianitores. salomon exorci// stas. et hec ordo in nouo testamento ecẽa imi tatur. Habet eñ ostiarios et lectores p ia// nitoribus ꝛ habet exorcistas. pro filijs ve// ro aaron habet omnes positos infra sum// mũ pontificem: pro quo summo pontifice ponit papa. In tertia parte que incipit ibi L Inter hos] dicit q̃ inter istos est discre// tio seruanda. Nam alij appellant simplici// ter sacerdotes cẽ. et hec discretio incepit a paganis qui habebãt flamines ꝛ archifla// mines. Similiter in nouo testamento ince pit a xpo qui pet̃ in summũ sacerdotẽ con// stituit. xij. apl̃os maiores sacerdotes. lxxij. discipulos minores. Sed nũc loco petri est papa. loco. xij. apl̃oꝝ epi. loco. lxxij. di// scipuloꝝ sunt archipbi. leuitas vero statu erunt apl̃i. ecclia vero diacones ꝛ acolitos sibi constituit.

Cleros Hoc.c. diuidit in tres par tes. In prima ostendit ysi dorus quo nomine generaliter ministri ec clesie vocentur. et dicit q̃ generaliter clerici vocant. et dicit quare sic vocent. et ponit nomina ꝛ numeꝝ ministroꝝ. In scõa par// te que incipit ibi L Ordo epoꝝ] facit qua drimembrem diuisionez huius nois epi. ꝛ ponit etimologiam eoꝝ que sub diuisiõe illa ꝯtinẽtur. In tertia parte que incipit ibi L Pontifex princeps sacerdotũ] ponit offi cia singuloꝝ ordinum: interserendo inter// pretationes eoꝝ

In nouo testamẽto

In hoc.c. oñt anacle⁹ q̃ primus sacerdos post xp̃m fuit petr⁹ cui data est potestas li// gandi atq; soluendi. ceteri vero apl̃i qui cũ eo parem honorẽ assecuti sunt ip̃m in prin cipẽ elegerũt. loco quoꝝ sunt pbi in eccl̃ia et qui hos recipit xp̃m recipit. ꝛ q̃ hos sper nit xp̃m spernit: ꝛ ab eo spernetur

Quãuis Dicit in hoc.c. q̃ eccl̃ia romana caput est alia// rum eccl̃iaꝝ ꝛ q̃ prefertur alijs. Et hoc p ba ꝯ duabus rõnib⁹. Prima est q̃ xp̃us de// dit ei primatũ et auctoritatem voce sua di// cens. Tu es petr⁹ et sup̃ cẽ. Scõa est quia petr⁹ et paulus vna die gloriosa morte in vrbe romana sub cesare nerone coronati ec clesiam romanã ꝯsecrauerũt ꝛ eam alijs sui presentia pretulerũt. Et ostendit hic quis minister presit alijs. vnde bñ. facit ad pro// positum gratiani

§. In his oĩb⁹ Dicit grati an⁹ i hoc.§. his oĩb⁹ ordinib⁹ vel ordinandis de quib⁹ fit mentio in illo.c. cleros. scz quãto grad⁹ est celsior: tãto maior est auctoritas in ma ioribus et regendi potestas: in minoribus ob// sequendi necẽtas. et hoc probat p sequẽtia.

Inferioꝝ Omnia ca. vsq; ad fi nẽ distꝝ. loquũtur de

ignatio ꝯstantinopol. patriarcha qui fuit depositus a suis suffraganeis autoritate et fauore michaelis impatoris. ꝯtra quos inuehit nicolaꝰ papa multis modis Dicitur ergo in hoc ca. q suffraganei ignatiũ deponere non potuerũt. qz inferior sedes nõ potest superiorem absolvere vel ligare. Et hoc ꝓbatur autoritate ysaie dicentis. Numqd gloriabit securis ꝯtra eum qui secat cũ ea. aut serra ꝯtra eum exaltabit qui trahit eã. z ita apparet q minor non potest iudicare maiorem.

Nolite Clerici ꝯstantinopol. obiiciebant Nicolao pape q vellet defendere ignatiuz in malo. quibus nicolaus rñdet dicens se nolle eum in malo defendere: sed vult q filij sint deuoti patri spirituali: z discipli magistro: ita vt eos nullo modo iudicent: sed nec etiam reprehendant.

Deniqz Probat nicolaꝰ in hoc cap. q maiores possunt iudicare minores z benedicere: sed nõ econtra. Et hoc ꝓbat exemplo melchisedech q sicut legit in epla ad hebreos benedixit minori scz abrahe. Similiter hoc ꝓbat ꝯsuetudine ecclesie. qz nunq̃ maior legens lectionem benedicit a minori. Unde ptz q maiores possunt iudicare minores: cuz ab eis benedici non possint.

Nũc aũt Probat Nicolaus in hoc ca. q subditi non possunt iudicare prelatos. z hoc facit duobus exemplis. scz marcellini pape: qui licet ꝯfessus fuisset in synodo epoꝝ se a paganis ꝯpulsum grana thuris dyabolo immolasse: nullus tñ epoꝝ ausus fuit eum iudicare: sed omnes dixerunt. exore tuo iudica te ipsum. qz prima sedes non mutabit a quoq̃. Et exemplo syxti pape: cui in concilio vbi valẽtinianus imperator interfuit multa obiicerent: tribuit ei imperator potestatẽ iudicandi seipsum: cũ ipe non sit subiectus iudicio munoꝝ.

Submittitur Probat nicola. in hoc ca. q ignatius non potuit deponi a subditis. qz canones z exempla sanctoꝝ patrum precipiunt semp esse recurrendum ad maiorem sedem in causis eporum. qõ non solum a catholicis: sed etiam ab ipsis hereticis obseruat. z qz etiam clericus a solo epo iudicari non pt. nisi dñs papa interesit vbi eps iudicat: acephalũ erit tale ꝯcilium.

Intantũ Dyoscorus in tribus deliquit. qz scz q regez fuit intronizatus in ecclesia ꝯstantinopolitana: vnde multi clerici recesserunt ab eo Item qz factus fuit hereticꝰ ꝓst hec duo. delicta ausus fuit excoicare papam leonẽ. Unde sancti patres apud Calcedonã congregati ipsum damnauerũt: non tm̃ de hereſi: sed etiam qz ausus fuit illum maiorem excommunicare.

Distinctio XXII.

Via ergo Dictum est s q maior a minori iudicari non pt. In hac vero. xxij. dist. videndũ est que dicat prima sedes. que scda. z que tercia. z quidẽ primuz locum obtinet romana ecclesia. alexandrina secundũ. antiochena terciũ. z hoc ꝓbat gratianus ꝑ sequentia.

Dẽs Mediolanenses nolebant romanam ecclesiaz sequi. nec ei reuerentiam exhibere. sed nicolaus papa. probat q ecclesia romana omnibus est prelata z omnes alias instituit Et hoc ꝓbat duobus modis. Primo qz illud verbum per qõ celum z terra z cetera elementa sunt creata: dedit petro potestatem celestis z terreni impij. vnde qui priuilegijs ro. ec. detrahit hereticus est. qui vero alijs iuusticiam facit Scdo probat exemplo ambrosij qui ꝯfessus est in omnibus se velle sequi romanam ecclesiam.

Sacrosancta Capituluz hoc diuidi tur in tres partes. In prima parte probat romanam ecclesiam primam esse siue priorem z alijs preferri. Et hoc ostenditur tribus modis. Primo autoritate christi dicẽtis. Tu es petrus zc. Secundo in gloriosa morte petri z pauli qui romanã ecclesiaz ꝯsecrauerunt: z eam alijs sui pñtia pretulerunt Tercio speciali oõe facta ꝑ romanis

In secunda parte que incipit ibi L Prima ergo dicit q̄ prima sedes est romana. scōa alexandrina. tertia anthiochena In tertia parte q̄ incipit ibi L Post pauca discretio fuit inter petrū et alios apostolos que hodie est inter papā et alios epōs. Hoc etiaz fuit in veteri testamento. vñ moyses et aaron ceteris prefuerūt sacerdotib⁹ Casus aūt sequentis. §. et. c. p̄ se patet

De ꝯstātinopolita.

Dicit gre. in hoc. c. q̄ nullus debz dubitare ꝯstantinopolitanā eccl'iam esse rome subiectā. et tñ si quid boni habet ipsa vel alia eccl'esia libenter sumere ab ea paratus est. qz stultus et. Nā cū ꝯstantinopolitan⁹ epūs ꝯfiteat eā esse subiectā romane eccl'e: null⁹ de hoc dubitare debet

Qua traditōe

Achati⁹ et ꝯstantinopolitan⁹ p̄triarcha cū esset in hereſi excōicauit alexandrinuz et antiochenū p̄triarchas: et eos a suis sedibus fecit et pelli. qz sibi nō fauebāt in suo errore. quare gelasius papa nulla synodo ꝯgregata excōicauit achatiū et ꝯstantinopolitanos eiq̄s fauentes. qz inciderant in hereſim iam damnatā. Achatius vero et ꝯstantinopolitani ꝯquerētes dicebant papā nō debuisse eos excōicasse nisi in synodo ꝯgregata. et sic volebat cogere papā ꝯgregare ꝯcilīū vt de suo facto iteruz cognosceret in synodo. et hoc intēdebat p̄bare auctoritate quorūdam canonū quos fallaciter inducebat. Sed gelasius contra eos dicit q̄ iustissime sunt damnati cuz illi iniuste ꝯdemnauerunt alexandrinū et antiochenū p̄triarchas. nec auctoritates quas allegant eos defendere possunt. Capl'a q̄ sequūtur cū. §. plana sunt vsq̄ ad finē di.

Distinctio .XXIII.

Breuiter

Supō ostēsum est q̄ dīa sit inter officia eccl'iastica et ministros eccl'e in illo. c. cleros. In hac vero. tertij. di. ostēdit qualiter q̄sq̄ debet ordinari a summo vsq̄ ad vltimum gradum

In noīe dñi

Hoc. c. diuidit in tres partes. In p̄ma parte ponunt verba notarij In scōa parte que incipit ibi L Mouit btūtudo dicit nicola⁹ q̄ mortuo stephano papa eccl'esia multas passa fuit tribulatiōes et iniurias. et ideo volens futuris casib⁹ p̄uidere statuit vt quotiens mortuo papa electio de successore ei⁹ imminet facienda ꝯuenire debēt cardinales euocādo q̄ euocādi sunt qui debent eligere vnū de seipīs si ibi idoneū inueniāt. alioq̄n de alia eccl'ia eligāt: et ꝯsecrabit a cardinalibus sicut archiepūs suis ꝯsecrant et cōfirmant epōs. et hec electio fiat in ciuitate romana: vel alibi in necessitate. et ex sola electione habeat potestatē disponendi de reb⁹ eccl'ie et ordinandi romanam eccl'iam si intronizari nō p̄t. In tertia p̄te q̄ incipit ibi L Si q̄s cōtra hoc male dicit ei q̄ p̄tra hoc decretū fuerit ordinat⁹ cū suis fautoribus: pena depositiōis adiūcta. et benedicit oībus obseruatoribus. Et nota q̄ ab illo ꝯbo nouit btūtudo vsq̄ ī finē sunt verba nicolai Casus. §. sequētis per se patet

Qui epūs

In hoc. c. ostēdit q̄ ab electo in epm et ꝯfirmato sint q̄renda tpe ꝯsecratiōis. in q̄bus si inueniāt instruct⁹ ab oīb⁹ epīs ꝯsecret p̄ūte archiepo vel auctoritatē p̄stante.

His ergo

In hoc. c. oñt ysidorus q̄liter clerici debeant viuere. et q̄ vitare: et q̄ obseruare debent vt doctrine grām possint populis ministrare.

Tales

Quidam episcopi multitudinis ordinatoruz pompam querentes promouebant indignos. quos papa reprehendit dicens. q̄ melius est habere paucos et bonos q̄ multos et inutiles: qui graue onus ordinatori afferant.

Illud

Quidam epī conueniunt ad episcopum consecranduz in scrutinio. contradicunt quidaz ne consecretur: ei crimina obijcientes. deficiunt in probatione. cogitur clericus ad purgationez propter infamiaz. querebatur per quot vel vbi debeat fieri purgatio. Et respondet q̄ non tm̄ cum tribus: sed cum quinq̄z vel sex debet se purgare. et debet fieri purgatio co

ram plebe cui ipse est preferendus: ꝛ facta purgatione ordinari debet. ꝓ ōt ꝛ alio mō poni casus. Quidam epi ꝛuenerunt ad ꝓse crandum epm. ⁊ tradicak ei. non debet ordi nari nisi de causa cognoscak. sed de causa il la cū sit criminalis non dūt ꝯgnoscere pau ciores q̄z sex epi. ꝛ si tres ꝛueniant addātur tres. si q̄tuor addank duo. ꝛ tunc si accusa tor deficiat: ille se purget publice: ꝛ postea ordinetur.

Quamquā Quesituz fuit in ꝛcilio toletañ an clerici qui ꝓmouenk ad ordines ꝛ prelatu ras ꝓmittere debeant suis maiorib⁹ viuere iuxta fidem catholicam: ꝛ eis reuerentiā ꝛ obedientiaz prestare. Et rñdet q̄ q̄uis ad hoc teneank generaliꝛ: tñ ab eis hoc exigik expresse. Solet em̄ plus timeri rē. ꝛ q̄ ⁊ tra hoc ꝓmissum venerit: iuxta ꝛsuetudinē pe nam ꝓsoluat.

§. Dehinc Supra oñsum est de electōe ꝛ ordina tione pape ꝛ de examinatōe epōrum ꝛ qua les esse debeant epi ꝛ alij clerici. Nunc vero oñdit qualiter debeat fieri ordinatō primo epi ꝛ postea ceteroꝝ.

Epūs Nñ ordinatur epus duo epi debent tenere libꝝ euangeli oꝝ sup caput ordinandi. tercius super euz fundat benedictōem. reliqui epi qui assunt caput eius tangant. Casus sequentz ca. ꝛ. §. per se planus est.

Ecciastica Quidaz epi vel sa sacerdotes cū can tabant missam non habebant ozariū. i. sto lam. quesitū fuit in ꝛcilio brachareñ. quid iuris esset. Et rñdet q̄ sicut in die sue ordi nationis hūerunt ozariū: sic cū missam can tant ozariū teneant: q̄ ō vtriq; humero ar tribuak. ꝛ qui aliter fecerit debet excoīcari. Sequens. §. ptz.

Coīs filius Epi et archidya cones oli dalmati cis non vtebank nisi papa eis ꝛcederet spe cialiter. quare eregius epus supplicauit pa pe per petꝝ dyaconem vt ꝛcederet sibi ꝛ ar chidyacono suo vsum dalmaticaꝝ. sz tunc temp⁹ papa non ꝛcessit. q̄ petrus nunc⁹ epi cito recessit. ꝓter infirmitatem suoꝝ hoim. ꝛ q̄ multis implicitus negocijs erat illud nouum subito ꝛ inconsulte sibi ꝛcede re non potuit. nunc vero ꝛcedit eis primile giū vtendi dalmaticis: ꝛ eas ꝓ cyriacū ab batem sibi transmittit. Nō sequik planum est vsq; ad ca. preterea.

Preterea Bituricen. archiep⁹ q̄siuit a papa an ma nus pbr̄is tm̄ debent vngi crismate: an eti am pbr̄is ꝛ dyaconibus q̄ ordinank. Et respōdet papa q̄ neutris debet hoc fieri: sz transmittit eum ad decreta innocentij: vbi in prima pagina ad decentium episcopum missa inuenīet que sunt in ꝛsecrationib⁹ ob seruanda.

Quozundā Unus in pbr̄m: duo in leuitas, p mouere volebant. epus aūt cum pateret in firmitatem oculoꝝ manum sup caput ordi nandoꝝ imposuit: ꝛ pbr̄ quidam oratione dixit. querebak quid deberet fieri de epo et de ordinatis. Et rñdet vt epus qui defun ct⁹ est relinquak diuino examini. ordinati ꝯo careāt ordine quē ꝙuerse acq̄siuerūt Casus aūt alij qui sequunk vsq; ad finē di. plani sunt: ꝛ p te facile videbis.

Distinctio XXIIII.

Qualis Supra dictuz est qualiter episcopus sit examinandus ꝛ qualiter ipse sit ordinandus In hac vero. ptij. distinctōe queritur de sacerdotibus ꝛ reliquis clericz an sine examinatione sint promouendi Et pbat Gratianus autozitate pauli q̄ exami nandi sunt dicentis Manum cito nemini imposueris. ꝛ nihil sine preiudicō facias. i. precedente iudicio. i. sine preexaminatione Idem probak per sequentia. ꝛ casus primi ca. per se patet.

Presbiteri Uacante stomen si ecclesia: defecit sa cerdos in ecclesia beati Eleutherij marty ris. ꝛ cuz illa ecclesia ipso indigeret nec erat episcopus qui eum ordinaret: clerici Stro mensis ciuitatis supplicauerūt pape vt pre ciperet Celestino episcopo: quatenus no mine visitatoris tm̄: ꝛ non tanq̄ proprius

epūs ordinaret in prefata ecclesia iulianuz pbz̄m diaconez in locū deficientis pbz̄i ele ctū. Precipit ergo papa epō celestino vt iu lianū diaconem promoueat in pbz̄m in p̄ dicta ecia tm̄ nomine visitatoris. et felicissi mū in locū iuliani substituat diaconem: vt ecclia illa nec sacerdote indigeat nec mini stro. Casus sequentis. c. r. §. patet.

Quādo Dicit in hoc. c. q̄ in feria quarta āte sabbatū ordi nationis archipbz̄i r sacerdotes debent p̄ sentare ordinandos in ciuitate. tunc epūs ad examinationem illoz trib⁹ dieb⁹ ptinu is faciendā: debet eligere viros prudentes qui diligenter de vita r statu eoz inquirāt. et illi quibus hoc ꝯmittitur sint tales q̄ gra tia vel pecunia non corrumpant. qō si fece rint deponant r promoti repelluntur.

§. Alias Dictū est supra q̄ clerici collaterales epi. debēt probare r examinare ordinandos. r ordi nandi debent esse probati populi testimo nio. Hunc vero dicitur q̄ si neutrum istoz interueniat episcopus non debet presume re facere ordinationem. Casus sequētis ca. cum. §. patet

Si quis Tres casus in. c. ptinē tur. Primus est q̄ si q̄s pbz̄ vel diaconus sine examinatione fuerit ordinatus debet deponi Secundus est quia si examinatur r cōfitetur crimina sua in examinatione. debet repelli r non pro moueri Tertius si examinatur r non p̄fi tetur crimina sua. si postea inde ꝯuincatur debet deponi. Idem est dicendum de cete ris clericis inferioribus

Distinctio XXV.

Quod nullus Su pra o stensum est de examinatiōe clerico rū. In hac vero. xxv. dist. ostendit quid ad epm r q̄d ad alios inferiores ptinet. et hoc probat p̄ sequentia. ca. Et postea interserit regulam ap̄li. Oportet epm esse sine crimi ne. rc̄. Et eius occasione ponit significatio nes huius nominis crimen.

Perlectis Hoc. c. diuiditur in duas partes In pri ma parte ostendit ysidorus que officia pti neant ad singulos ordines. In scā parte que incipit ibi Ibi sunt ordines Iostendit q̄ quor dignitates debent esse sub epō in ec clesia maiori. scz archidiaconus: archipbz̄: primicerius: r thezaurarius. et que ad epi scopos ptineant. et quibus preponant. qō sequit vsq; ad. §. Hunc aūt

§. Hūc aūt Ostenso qualiter in quolibet ordi ne sint examinandi clerici r ordinādi. Hūc gratain⁹ breuiter vsq; xij. cām tractat ex q̄ bus ordinib⁹ quis valeat promoueri. r qui post lapsum valeant reparari. et quib⁹ deij ci mereant. r quo accusante. r quib⁹ testifi cantibus possint cōuinci clerici. r sub quo iudice sint absoluendi vel damnādi. Et in cipiendo ab epō prosequit. xij. capl̄a apo stolice regule Primū ca. est. oportet epūm esse irreprehensibilem vel sine crimine. Et dicit primo crimen quodlibz peccatū mor tale vel veniale ex deliberatione procedēs. vel si non: de quo dicit. pene ꝯtra naturam est rc̄. Sed talis eligitur cui⁹ cōparatione ceteri grex dicantur. Secdo dicit crimē ac cusatione r ꝯdemnatione dignum. vel infa mia criminalis. Q aūt dicitur oportet epi scopuz esse sine crimine intelligitur post ba ptismū et non ante

§. Criminis appella tio Dic ponit tertia acceptilatio hui⁹ no minis crimen. Dicit em̄ crimen quodlibet mortale pctm̄ vel veniale q̄ ex deliberatio ne procedit. r non delet nisi per penitētiam Que vero procedūt ex infirmitate vel igno rantia. precipit iacobus alteruz cōfiteri. quia facile dimittūtur.

§. Alias ea demū Dic ponit q̄rta acceptilatio hui⁹ nois crimē. scz q̄ semel ꝯmissum suffi cit ad damnationē r depositionē. non tm̄ in famat. Et ostendit in hoc. §. que pctā sint mortalia r que venialia. et q̄dā ex his enu merant mortalia q̄ p p̄nam purgant. veni alia in purgatorio post mortē Et dicit q̄ p lignū magna venialia designant. p fenū mi nora. p stipulam minima intelligunt

Qualis Querebatur qualis rep̃sentabitur homo añ deum die iudicij. Et respondet q̃ si bon⁹ est: bonus repr̃esentabitur. ⁊ si malus decedit malus repr̃esentabit̃. Sed tñ sunt quedã in iusto que purgant̃ post mortem. s. venialia: vt sermo ociosus. risus immoderatus. ⁊ pcim̃ cure familiaris. ⁊ hoc pbat̃ autoritate euangelij dicentis Si q̃s dixerit blasphemiã in spũmsanctũ. nec in hoc sec'o nec in futuro remittet̃ ei. Unde a ꝯrario sensu apparet q̃ pctã quedã in futuro remittent̃. nã qđ de vno negat̃: de alijs ꝓceditur

Qui in aliud Dicit̃ in hoc c. q̃ si quis nõ egit pñam in hac vita de aliquo veiali in futuro seculo purgabit̃ igne purgatõis qui supat oẽm penam quam aliquis p̃t pati in hoc mundo ⁊c. Palea hoc ca.

¶ Alias Dic ꝓsequitur gratian⁹ fm hoc quintam accep̃tilatõem huius nominis crimen dicens q̃ crimen dicit̃ quodcunq; irrogat perpetuã infamiam.

Primũ Dicit̃ in hoc ca. q̃ qui eligitur in ep̃um debet esse sine crimine ⁊ sine criminali infamia post baptisma. nec sufficit si eo tempore sit sine crimine quo est ordinandus: cum forte per penitentiam diluit pctã sua. Quomõ em̃ poterit alios corrigere: qui in simile corruit delictum.

Distinctio XXVI.

Acce Supra tractatũ est primum capl'm aplice regule. s. oportet ep̃um esse sine crimine qđ intelligit̃ non solum tempe post bap̃m. In hac vero. xxvi. dist. ꝓsequit̃ secundum ca. aplice regule scz oportet ep̃m esse monogamũ. i. vnius vroris viz. i. non plurium. ⁊ hoc intelligit̃ post bap̃m qđ intelligit̃ per sequens ca. qđ abrogatum est.

Uni? Quesitum fuit a hiero. vtruz ca. apostolice regule. oportet ep̃m esse monogamum intelligat̃ ante baptismũ vel post Et rñdet q̃ post baptismũ ⁊ non ante. si em̃ ante ꝓiugem habuit: nõ imputat̃ ei sicut nec stupr̃.

Acutí? Capl'm hoc diuidit̃ in duas partes. In prima parte probat augustinus q̃ ille qui habuit vnaz coniugem ante baptisma ⁊ aliam post: promoueri non potest cum sit bigamus. ⁊ hoc fit non ꝓpter peccatum quod contraxit sed propter sacramenti defectuz quod in eo deficit: cum hic non de peccato: sed de ordinatione agatur. Et si cathecumina fuerit ante baptisma corrupta: licet postea baptizetur: tamen non poterit inter virgines consecrari. In secunda parte que incipit ibi Sicut dicit̃ q̃ sicut vnitas vni viro id est christo debet esse subdita ⁊ nõ diuersis. i. deo ⁊ dyaboli: ita a deo recedere in supstitionez dyaboli non licet. Uel intellige sic vt faciat ad ꝓpositum gratiam. id est sicut duob⁹ cõiugys non potest aliquis deseruire simul: sic ab vno cõiugio in aliud ire non licet. q̃ talis apostataret a via ordinandi.

Deinde Hoc capl'm diuidit̃ in duas partes. In prima parte dicitur q̃ Rufus ⁊ Eusebius et ceteri episcopi macedonie tres prauas opiniones habebant. Prima erat quia ille nõ debet bigamus reputari: qui ante baptisnum habuit vnam ⁊ postea aliam. ⁊ eam quam post baptismum aliquis habuit: videri quasi nouo homini copulatam. Sed hanc opinionem reprobat Innocentius ꝓ duo inc̃ouenientia. Primũ est fm illorum opinionẽ. si aliquis ante bap̃m tres habuit vxores ⁊ post bap̃m quartã: que quarta est erit prima fm eos Hoc̃m inc̃ouenies est q̃ hec talis q̃ quarto ducta est dz loco ꝑgynis reputari. Secũda opio erat q̃ totũ quicquid agit homo ante bap̃m in bap̃o delet̃. qđ Innocentius reprobat: cum in bap̃mo tñ peccata deleant̃ ⁊ matrimonia cuz deo autore sunt ꝓstituta. Tercia opinio erat q̃ matrimoniũ ante baptismũ non erat legitimũ. Et hoc improbat tali rõne. q̃ si h̃ verum est: filij inde nati nõ erunt legitimi. nec hereditatem habebunt: sed erunt spurij vel naturales. Hoc etiã improbatur autoritate dñi. nã interrogatus a iudeis si licez homini dimittere vxorẽ suam. rñdit. quos deus coniunxit homo non separet. ⁊ de hijs

tm̃ loquebatur scz iudeis qui ãte baptismũ cõtraxerunt. In scda parte que incipit ibi L Quero ꝛ solicit⁹ Lreuertit innocen. ad secundam opinionẽ ꝛ eam improbat duab⁹ rõnib⁹ vsq; in finem. Prima est q; fm hoc filij nati ante baptismũ et post nõ erunt frẽs nec inter eos erit famul' hirciscuñ. iudicium qđ est absurdũ. Secda est q; fm hoc bona que facit alĩs cathecumin⁹ nõ prosunt ei si quid ante baptismũ gessit in baptismo delet. qđ non fuit verũ in cornelio gentili. nec in preceptis legalib⁹ diligenter impletis. ꝛ sic ꝓcludit q; baptismũ non abolet matrimoniũ. sed peccatum.

Una tãtũ In hoc. c. dicit q; si quis iterauit ꝓiugium id est scdam habuit vxorem non potest postea promoueri fm legẽ promotiõis. qđ quibusdã mirũ videt. scz vt mrimonia ante baptismũ ꝓtracta obsint. pctã vero nõ obsint volentib⁹ promoueri. qđ non debet videri mirũ. cum pctã in baptismo deleãtur. bigamia vero non. Per. §. aũt sequentes q; plan⁹ est probat q; bigami reputant non solum qui ante baptisma sed etiã q; post ꝓmulgia frequentauerũt. Casus seqntis. §. pz.

Qui sine Dicit in hoc. c. q; ille q; habuit tm̃ vnã vxorez et est sine crimine promoueri potest. qui vero bis ꝓtraxit licet non peccauerit. tm̃ prohibetur sacerdotij est expers. nec poterit promoueri

Distinctio XXVII.

Quod aũt Supra ostensum est q; oportet ep̃m esse vni⁹ vxoris virum In hac. xxvij. di. querit an tpe administrationis possit eius copula fungi quã vnicaz ꝛ virginem habuit. Et respondet q; nõ Et hoc probatur p sequens. c.

Diacon⁹ Aliquis volebat in diaconũ promoueri: castitatem seruare nolebat Quesitum fuit an deberet ordinari. Et respondet Ho. papa q; non. sed si cũ ordinaret tacuit ꝛ post ordinationem ꝓtraxit. deponi debet

§. Hac autoritate Lõclusio dit grãn⁹ ex supdicto. c. q; illi q; habẽt vxores vel habere volũt. nec diaconi nec sacerdotes fieri possunt. sed si diacon⁹ a ministerio cessare voluerit in matrimonio iam cõtracto vti potest. quia etsi etiã in sui ordinatione castitatem promittat. tm̃ tanta est vis matrimonij vt ipsum matrimoniũ non dissoluat. Et hoc probat p sequentia. Nõ tm̃ dicit ab illo L Si vero]falsum est. nisi hoc intelligas in orientali eccia L Ca. aũt plana sunt vsq; ad. c. qđ interrogasti

Quod interrogasti Quedã vidua claustr⁹ monialiũ intrauit ꝛ velamẽ sup caput suũ imposuit ꝓtinentiaz profitendo. et inter alias monachas sicut sanctimonialis est morata. postea cõtraxit mrimoniũ dicens se ficte monasterium intrasse. ꝙsitũ est quid fieri debeat. Et respõdet nicola⁹ papa q; ipsa debet agere pñiaz de illusione nefanda ꝛ reuerti ad monasteriũ vt seruet qđ promisit Omnia aũt ꝙsequũtur plana sunt ꝛ p te videbis

Distinctio XXVIII.

Ecce Ostensum est supra in illo. c. diaconus. et. c. presbiteris. q; diaconi pb̃i et subdiaconi debent continentiam promittere Ad hucm hac. xxviij. distinctione de eodẽ tractat. et annectit de his qui ab infantia ecclesiasticis officijs mancipãtur. et q; relicte diaconorum ꝛ sacerdotum non contrahãt et q; sacerdotes proprias vxores a sua cura non abijciant. Sequẽtia plana sunt vsq; ad. c. primusq;.

Primusquã Vacante ecclesia neapolitana quidã nomine iohannes fuit ibi in episcopũ electus a minori parte capituli alijs ꝓtradicentib⁹ qui filiã habebat paruulam. supplicabatur pape vt ip̃m ꝓfirmaret. sed greg⁹ nolut eum ꝓfirmare dicens q; nec ipsi debuerũt eũ eligere. nec ipse debuit electioni ꝓsentire. cũ filia teste ꝙincat sui corporis continentiaz non habere

De his Hoc capitulum loquitur de illis filijs qui traduntur a parentib⁹ in ecclesijs secularibus eru

diendi. Dicitur enim q illi receptis mino-
ribus ordinibus in puericia cum ad .xviij.
annum puenerint interrogari debēt an ve
lint ꝓtinentiam profiteri vel non. Et si di-
xerint se velle ꝓtinere post .xx. annū debent
ad subdyaconatum ꝓmoueri. z si postea ca
ste vixerint post .xxv. annuꝫ dyaconi fiant.
ita tamen q decetero ad nuptias vel furti-
uos ꝓcubitus non accedant. qō si fecerint:
deponanť. Si vero dixerint se nolle ꝓtine
re ducant vxores. ita vt si postea renuncia
uerint pari consensu copule nuptiali ad sa
cros ordines poterint ꝓmoueri.

Assumi Ab hoc loco vsꝫ ad. §. ec
ce. inducuntur ca. q sub-
dyaconi non tenentur ꝓtinere ꝓtra priora
ca. Et idez probat de sacerdote z dyacono
Inducuntur duo prima a ꝓtrario sensu: et
inducunť omnia sophistice. Vel verum est
quod dicit si de illo ꝙ tempore intelligatur
quo ꝓtinentiam cepit introduci. Omnia
que sequuntur vsꝫ ad cap. dyaconi. plana
sunt.

Dyaconi Statutum fuit in sy-
nodo anchiritano q
si aliqui in dyaconos ordinantur z dicant
se nolle vel non posse ꝓtinere z ep̄us nihilo
minus ordinat eos: si postea ꝓtraxerint ab
vxore sepabuntur. sed in ministerio rema-
nebunt. q videtur q ep̄s eis licentiam de
derit. si vero in ordinatōne sua tacuerint vi
denť ꝓtinentiam ꝓfiteri. z ideo si postea cō
traxerint: officio z beneficio p:iuabunť

Presbiter Dicitur in hoc. c. q
si pb̄r duxerit vxorē
debet deponi. si vero adulterium vel forni-
cationem ꝓmiserit debet extra ecclesiā abij
ci: z ad pn̄am inter laycos redigi.

Quia sunt culpe Cle-
ricus
quidam in ꝓsortio suo quādam habuit mu
lierem: postea factus est dyaconus. eo mor
tuo petrus qui erat bonorum eius procu-
rator: vel qui antea fuerat procurator pa-
trimonij beati petri tradidit eam nuptui:
propter quod fautinus qui non erat procu
rator z defensor patrimonij beati petri vo
lebat ipsum petrum punire. Unde ille pe-
trus de hoc ꝙquestus est domino pape. et
tribus ratōnibus se excusauit quibus pba
bat q illa mulier nō fuit vxor dyaconi. Pri-
mo quia corrupta venit ad illum dyaconū
cum adhuc clericus erat. Secundo: quia
cum ille recepit ordinem sacrum illa nō mu
tauit vestem: nec continentiam promisit.
Tercio: quia anteq̄ ille perueniret ad dya
conatum z postea mulier illa vixit inconti-
nenter. Quare gregorius precipit cuidam
vt inquirat vtrum illa fuerit vxor dyaconi:
z tradat eum puniendum fautino defenso-
ri. si non fuerit nullo modo puniať

Si se cuiquā Dicit in hoc
.c. q si relicta
presbiteri vel dyaconi nupserit secundo: se-
parari debēt. z si castigati id est moniti no-
luerint separari excommunicenť Si est un
litera castitatis .i. ꝓpter castitatem seruan-
dam. Casus sequentis ca. de eadē mate
ria loquiť. z per se ꝑz.

De syracusane Dum ec
clesia sy-
racusana pastore vacaret: quidam minus
ydoneus ibidem est electus: habens filios
z vxorem. pro quo Cethegus patricius sup
plicauit pape Pelagio vt eius electionem
confirmaret. Sed quia persona illius ele-
cti erat minus ydonea Pelagius non exau
diuit Cethegum: immo distulit eum con-
firmare fere per annum: vt syracusanorum
electio in melius proueniret. Sed quia ir
reuocabiliter in suo proposito perstiterunt
z in illa ecclesia non erat alius ydoneus: ne
amplius insanirent. sicut pretor magnifi-
cus pape significauit. ideo papa eius electi
onem confirmauit. prius tñ ab eo cautio-
ne recepta in qua ꝓtinebatur quāta esset su
arum rer̄ substantia. z q nihil de rebus ec
clesie vsurpabit. z q quesita tempe ep̄atus
ecclesie reseruabit.

§. Ecce hac Iste. §. diuiditur
in duas partes.
In prima parte concludit gratianus ex su
pradictis ab illo. ca. assumi. vsq̄ huc q siue
sit subdyaconus siue dyaconus siue presbi
ter: licite potest vti matrimonio cōtracto. Et
ad hoc allegat breuiter supradcā recapłan

do. In scđa parte que incipit ibi. Ez qđ de electiõe. Soluit predictas obiectiões. qz qđ dicit in illo. c. de syracusano non obstat qz in minoꝛib⁹ ordinib⁹ ꝓstitutus vel in laicali habitu potuit electꝰ ille habere vxoꝛẽ et filios. et postea de ꝯsensu vxoꝛis ꝓtinentiam professus bene potuit promoueri. Illud aũt. c. qz sunt culpe intelligit de diacono cui⁹ eccl̃ia nondum susceperat votũ continentie. vel ō eo diacono qui suscepit eã in minoꝛib⁹ ordinibus. sicut dictũ est de epo syracusano. Alia aũt. c. ex tpe vel loco intelliguntur Ex tpe: quia nondum erat indicta continentia ministris altaris. Ex loco: qz orientalis eccl̃ia nõdum susceperat votuz ꝓtinentie. Hoc tñ seruat qz si moꝛit vxoꝛ q̃ data est in minoꝛibus ordinib⁹ cũ q̃ est alias fact⁹ sacerdos: si p⁹ea ꝓtrahit deponet

¶. Itẽ opponitur Ad hoc opponit̃ per sequentia. c. quoꝝ prima duo sunt plana. et postea in distũ. xxx. ponit solutionem

Presbiterꝝ Quidã pbr̃ orientalis moꝛtua sua vxoꝛe duxit scđam: cũ putaret sibi licere. q̃ situm est in sexta synodo quid de eo fieri debeat. Et rñdetur q̃ debet priuari omni sacro ministerio. ita q̃ neq; publice neq; priuati m benedicat. qz bñdictionẽ nõ habz ꝓpter delictũ suũ. sed implozet veniaz a dño de suo delicto. honoꝛem tñ sue cathedre dispensatiõe tenebit

Consulẽdũ Bulgari sunt populi inter vngariã et greciã ꝓstituti. apud istos pbr̃i q̃daz babebant vxoꝛes. quare q̃siuerũt bulgari qui laici erant a nicolao papa an deberẽt illos ejicere. Et rñdet q̃ non. licet illi sacerdotes sint reprehensibiles. Et hoc probat exẽplo dñi q̃ iudam proditoꝛẽ nõ eiecit. Et qz laici clericos iudicare nõ debent. sed si q̃d mali fecerint eꝓ iudicio reseruatur

¶ Distinctio XXIX.

Ad notãdũ ¶ Dicin titulatur xxx. dist. in qua soluit predictas oppões grãnus et exponit. Et dicit q̃ q̃dam. c. intelligũtur ex tpe: z loco: et causa: et persona.

Sciẽdũ Dicit in hoc. c. q̃ quedã ca. ex causa: z psona: z tẽpoꝛe designant. z qz hoc multi nõ respiciũt cadũt in laboꝛintũ z laqueũ erroꝛis: nec recte iudicant cũ non intelligunt ad plenum.

¶ Casus sequentis. c. patet

Necesse Quidã scripturas varias z diuersas tñ vno modo intelligebant. quos docet hieron⁹ intelligere scripturas ſm diuersitatẽ tẽpoꝛũ: locoꝝ: z causaꝝ. Et hoc probat exẽplo iohannis euangeliste qui scribẽs. vij. eccl̃esijs in vnaquaq; spẽalia vitia vario modo corrigebat. nec imitat medicos impitos q̃ vno collirio oculos omniũ infirmoꝛum volunt curare

¶ Distinctio XXX.

Fluc Dic ponit̃. xxx. dist. in qua adhuc soluit oꝓpõnem quam fecerat. xxviij. di. in quatuoꝛ. c. exponit et dicit q̃ tria prima ca. intelligunt̃ ex causa z tpe Causa fuit heresis manicheoꝝ qui ꝯiugia detestabãtur. sicut multa statuit ecclia in detestationem aliorꝝ hereticoꝝ. et ad hoc ĩducit. c. sequẽtia ¶ De tpe dicet in. xxxi. dist̃

Si qui filij Quidam filij occasione illius verbi euangelij. qui non reliquerit patrẽ et matrez ꝓpter me non est me dignus. debitũ honoꝛem parentib⁹ denegabant et alimenta eis subtrahebant putantes hoc religioni conuenire. Dicit hic q̃ tales debent anathematizari ¶ Plana sunt. ca. vsq; ad. ca. si quis eoꝝ

Si quis eoꝝ Beneuentanus sic posuit casum Quidam dum ieunasset cepit eũ fames affligere: ille ꝓpter famez supbiẽs dicebat non esse ieunandum z sufficere sola conscientia pro facto. de isto dicitur q̃ debet anathematizari. Ego bartholomeus brixien̄. aliter casum intelligo sic ponens. Quidã dũ ꝑmaneret in ꝓposito abstinẽtie id ẽ ꝓtinẽtie ꝓpter nccitatẽ coꝛporalẽ. i. abstinentiã p quã multa nccaria coꝛpi subtra

huntur superbiebat omnia ieiunia parui pendens cum plus alijs ieiunaret: pfectaz pstitutionem ecclesie iudicans in sua psentia: dicitur q talis anathema sit. Sequentia capla vsqz ad ca. Si quis virozz patent.

Si quis virozz Quidaz in qdam preciosa veste iusticiam ponebant quasi p posito ptinentie ouenirent: reprehendentes eos qui alia veste vtebant: dicitur q talis anathema sit.

Hec scripsimus Dicitur ibi ca. q ea que statuta sunt in supiozibus ca. non sunt statuta nisi ptra eos qui religiõis habitũ z ppositum ptinentie assumẽtes in superbiam efferunt ptra eos qui simpliciter viuunt: facientes noua statuta ptra diuinas scripturas z ecclĩasticos canones. illi vero pmendant qui ptinentiam seruãt: z pijs abrenũciant cũ humilitate. z qui diuitias possident cũ iusticia z bonis opibus.

Si quis presbiter. Hoc ca. diuidit in tres ptes In prima pte dz q si quis pbr accepta pauca pma in die dñica ieiunauerit ea intentione qua manichei ieiunabant: anathema sit In scda pte que incipit ibi L Sicr. Idicit q in dieb9 dñicis z inter pascha z penthecosten nõ debemus flectere genua: sz vultu recto orare ad dñm. In tercia pte que incipit ibi L Si qs etiã Idicit q si quis non comedit carnes vl olera in quib9 carnes coquuntur ppter exercitõem esca z pelli debet degustare: et si noluerit: tanqz hereticus deponet.

Distinctio XXXI.

Tempus In hac. xxxi. d. dicit grãnus q illa capla que fuerunt posita in distinctiõe. xxviij. intelligũtur ex tempore. q nondum erat indicta ptinentia sacerdotibus. z hoc probat per sequentia. Dicit etiam que est causa. scz propter mundiciaz fuit ptinentia indicta. z q sacerdotes vxores non abijciãt a sua cura quin eis necessaria ministrent.

Ante triennĩ Casus istius ca. ex quadam pstitutõe pelagij pendet. Unde scire debes q vna cõstitutio facta fuit ab aplis de ptinentia clerico z. vt. lxxxviij. dist. cum in preterito. Idem fuit postea a syricio re peritũ in. lxxxij. di. plurimos. Tercia facta fuit autoritate pelagij que habet. xxvij. q. ij multoz. de qua fit hic mentio. Est ergo casus huius ca. Pelagius fecit quandã pstitutiõem per quendã dyaconem noie seruũ dei: vt omnes subdyaconi sycilie a suis vxoribus abstinerẽt quas in minoribus ordinibus duxerant: aut ab officio cessarent. quam pstitutionem qz dura fuit z iniqua: vt subdyaconi ppellerent ad ptinentiã. gregz. primus qui successit pelagio retractauit z statuit vt nullus decetero fiat dyaconus nisi ptinentiã pmittat. ita tñ vt mala preterita. i. ptinentia: q solet esse viuentib9 mala. i. penalis: vel mala si non seruet per violentiam non exigat. z hoc in prima pte. In secunda pte q incipit ibi L Qui vo Homendat illos qui pstitutõem illam q facta fuit ante triennĩ seruauerunt. z hortat eos vt debeant in suo ppposito pmanere. illis vo qui noluerunt a suis vxoribus abstinere pmoueri nõ debent. qz nullus debet pmoueri: nisi eius castitas fuerit approbata.

¶ Cã vero Dicit Gratianus q ppter mundiciã sacerdotalem indicta fuit ptinentia in ecclesia. qz cum sacerdotes sp debeãt orare: semper debent ab vxoribus abstinere. Et hoc pbatur autoritate aplĩ p sequentia ca. quorum prima duo patent.

Tenere dz Victorinus rothomagen. archiepus habebat quosdam presbiteros z leuitas in sua dyocesi qui nolebant a suis vxoribus abstinere. Ideo quesiuit a papa an presbiteri z leuite deberent viuere ptinenter. Et respondet q sic. z hoc probat autoritate pphete dicentis. Sancti estote qz ego id est mũdi: exemplo sacerdotũ veteris test. q in sua hebdomada a suis vxoribus abstinebant. sed finita sua hebdomada suis vxoribus cõmiscebantur ppter sobolem procreandam

qz nullus poterat fieri sacerdos nisi de tri// bu aaron. hodie vero cū sacerdotes quoti// die debeāt orare. nec requirit de qua tribu promoueant̄ semp debent ab vxoribus ab stinere. ¶ Sequentia duo. c. plana sunt et per te videbis.

¶ Qđ aūt Dicit in hoc. §. qz il// lud dictū fuit in gā// ensi scilio. s. xxviij. di. in. c. si quis docu// it. et. c. si quis discernit. ex causa fuit statutū scz propter manicheos qui nuptias odem nabant exemplo sacerdotū. Et hoc probat duobus sequentibus capitulis que plana sunt.

¶ Dōt et aliter Dictū est supp qz illđ c. si qs docuerit. ex causa vel ex tempore in telligit. nūc aūt aliter exponit dicens qz illđ c. potest intelligi de sacerdotib⁹ nostri tpis vt si quis docuerit sacerdotem ꝓtinere vxo rem quam in minoꝛib⁹ ordinib⁹ duxit. vel cū erat laicus vt eam a sua cura abiciat cū qua postea cum promoueret ꝓtinentiaz est professus anathema sit. et hoc probat per duo sequentia. c.

Ler Rusticus narbon̄. episcop⁹ que// sit a leone vtrum diacon̄ vel sub// diacon̄ possunt vel debeāt cognoscere vx// ores suas. qui respondet qz non. sed debent ꝓtinere sicut epi et pbri. Nam cum erant la ici vel lectores hoc eis licebat. sed postq̄ p moti sunt ad sacros ordines cepit eis nō li cere qđ ante licebat. eos tm a sua cura abij// cere non debent quin eis necessaria submi// nistrent.

Omnino Abbas niceta dice// bat licere epō presbi// tero et diacono amplecti vxorem suam et cognoscere. Et hoc pbat auctoritate apo// stoli dicentis se habere potestatem circum ducendi mulierem: sicut frater domini ꝛ ce phas. Leo autem papa eum reprehendit et scribens contra eum dicit non esse verū vt possint cum ea dormire more solito. sed debent eis largiri victum et vestitum. Et hoc probat exemplo apostolorum reprehē dens eū ex eo qz male intelligebat illud ver bum circumducendi

¶ Vt igitur Concludit gra// tianus ex supra dictis qz sacerdotes debēt suis vxorib⁹ cū qb⁹ in minoꝛib⁹ ordinib⁹ vel in laicali habi tu contraxerunt necessaria ministrare. sed debitum reddere non valent. Sed contra hoc duo sequentia. ca. inducuntur scilicz qz sacerdotes debent reddere debitum vxori// bus suis

Nicena synod⁹ Nicena synodus volebat legem imponere et necessitatez epi scopis presbiteris diaconibus ꝛ subdiaco// nibus vt seruarent castitatem cum vxorib⁹ cum quibus in minoꝛibus ordinibus ma// trimonium contraxerunt. Sed qz hec lex erat occasio fornicandi surrexit phanutius confessor inexpertus nuptiarum: et synodo cōtradixit ne talem poneret legem. cum ca stitas sit cognoscere vxorem propriam. sy// nodus enim sententiam eius laudauit ꝛ ap probauit

Quoniam in Hoc capitu// lū diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur qz in canone romano statutum erat qz diaco// nes et presbiteri orientalis ecclesie deberēt continentiam profiteri: qđ male seruabāt qđ sexta synodus hoc cognouit. Ideo sta// tuit iuxta antiquum canonem apostolorū vt vnusquisq̄ clericus suam possit habere vxorem. nec propter hoc repellatur a pro// motione si dign⁹ fuerit: nec tempore sue or// dinationis cogatur continentiam profite// ri. eo tamen tempore quo ministrat altario debet abstinere. In secunda parte que inci pit ibi L Si quis igit̄] dicit qz si qs pbros vel diacones a ꝓtactu legitime vxoris pri// uauerit: deponi debet. et quicūq̄ clericus causa religionis suam vxorem abiecerit de poni debet si in ꝓtumacia pseueret

¶ Hoc aūt Modo gratian⁹ soluit supradictaz obiectionem. et dicit qz hec duo. ca. intell// gunt de clericis orientalis ecclesie qui non susceperunt votū castitatis: cui sexta syno// dus prefuit. licet occidentales sic. et hoc p batur per sequens. c.

Aliter Dicitur in hoc capl'o q̄ alia est traditio orientalis eccle// sie: ⁊ alia occidentalis. Naz in orientali ec clesia omnes clerici indistincte possunt vti matrimonio ꝓtracto. in occidētali vero ec clesia aliter seruaf.

§. Similiter In hoc. §. oñ dit Gratian⁹ qualiter intelligantur tria ca. in. xxix. dist. scz ꝓsulendum ⁊ presbiterum ⁊ si quis dis// cernit: ⁊ vnum ca. in. xxxiij. dist. subdyaco nus. Dicit enim q̄ illud ca. ꝓsulendum lo// cale fuit. quia Bulgari nondum susceper// rant votum ꝓtinentie. In capl'o presbiter⁹ non legitime nuptie intelligūtur: secunde scz. Si quis discernit locale fuit: vel intelli gitur de vxore que ducta fuit in mīoribus ordinibus. Similiter ca. illud si subdyaco nus de secunda vxore intelligit.

Distinctio XXXII.

Secunda Hic intitu// latf. xxxij. di// stinctio: in qua dicitur q̄ in occi// dentali ecclesia clerici in sacris ordinibus ꝓstituti debent ꝓtinentiam seruare: vt pro batur per sequens ca. Sed in minoribus ordinibus non coguntf. ⁊ hoc per ca. infra e. seriatim.

Omniū Quesitum fuit a Leone an subdyaconi possint habere vxores. Et respōdet q̄ clerici in mi noribus ordinibus constituti si ꝓtrahant immunes sunt a culpa: sed hoc subdyaco// nis non licet. Unde qui habent sunt tanq̄ non habentes: ⁊ qui non habent permane ant singulares. Et si hoc custoditur in sub dyacono: multo fortius in dyacono: pbr̄o ⁊ epō custoduri oportet.

Si qui vero Quesiuit Au gustinus An// glorum episcopus a Gregorio quid debe// ret fieri de clericis in minoribus ordinib⁹ constitutis qui continere non possunt Et respondet Gregorius q̄ ipsi debēt vxores accipere: ⁊ stipendia sua recipere exterius. Et hoc probat exemplo patrum qui diui// debant singulis prout quibusq̄ opus erat Et debent viuere sub regula ecclesiastica: ⁊ linguam ⁊ cor a malo abstinere.

De illo Quidam episcopus per// misit alicui subdyacono ducere vxorem. de quo Nicholaus papa eum reprehendit: cum tantum clericis in// fra subdyaconatum liceat ꝓtrahere matri monium.

Nullus Precepit Nicolaus pa pa in hoc cap̄. vt nullus audiat missam sacerdotis quem scit indu// bitanter habere cōcubinam: aut subintro// ductam mulierem. Synodus etiam hoc sub excommunicatōe precepit. Nō sequit est. §. gratiani.

Preter Capl'm hoc diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur q̄ null⁹ debet audire missam presbiteri: quem scit concubinam indubi// tanter habere vel introductam mulierem. Hoc idem statuit synodus sub excommu// nicatione seruandum: precipiens vt talis sacerdos missam non cantet nisi cessauerit Nec alia diuina celebret cum his qui obe// diunt huic ꝓstitutioni. nec aliquid ab eccle sia percipiat. In secunda parte que inci// pit ibi L precipientes etiaz statuimus J di catur q̄ illi qui seruant castitatem simul mā ducent ⁊ dormiant: ⁊ decimas. primitias ⁊ oblationes percipiant a laycis: quas qui non dederit excoicetur.

§. Verum Dictum est supra in capl'o nullus: ⁊ ca. preter hoc. q̄ nullus debet audire mis// sam sacerdotis quem scit concubinam in// dubitanter habere: sed hoc videtur contra dicere Jheronimo ⁊ Augustino et multis alijs: qui dicunt sacramenta non esse per nenda in bono vel malo prelato vt. i. que. i. in multis ca. Sed hec contrarietas solui// tur in epistola vrbani que epistola infra se// quitur statim.

Ad hoc vero Quidam mi// sit epistolam quandam preposito sancti Vincentij: in q̄ due questiones continebantur: quas cum nesciret soluere: vrbanum super hoc ꝓsulu it. Urbanus ꝓ eo eisdem questiones scri// bit ⁊ solutiōes ponit. Quidā ergo hoc ca.

vel hec epistola in duas partes. In prima parte ponunt due q̃stiões. q̃rum prima est vtr sacramenta sint recipienda a circũcisis Et respondet vrbanus q vera sunt sacramenta in sui essentia a quocũq; fiant: dum mõ fiant in forma ecclesie z ab his qui potestatem habent ꝓfitendi. et recipiendi sunt ab eis nisi sint heretici vel scismatici. Et ꝟ ꝓbat auctoritate aug⁹. Nicola⁹ tñ z greg⁹ ꝓceperunt ab officijs simoniaco⁹ z tacentiũ in fornicatione manifesta abstinendũ esse. Scõa questio fit ꝓplexue. aut nõ sunt vera sacra que ꝓficiũtur ab istis nec habẽt virtutis effectũ: aut sunt vera. Si non sunt vera ergo nec agentib⁹ nec suscipientibus obsunt. Si sunt vera ergo sperni nõ debẽt Et respondet vrban⁹ q vera sunt. Verum tñ ꝓ tra statuta greg. z nicolai non sunt recipienda de manib⁹ eo⁹. In necessitate tñ ab istis scz symoniaco z notorio fornicato nec possunt baptisma suscipi z etiam eucharistia. In scõa parte que incipit ibi l hoc de malis] dicit q sacramenta scismaticorũ et hereticoꝝ vera sunt vt dicunt doctores ecclesie. sed non habent effectuz donec fuerit recõciliati ecclie: vel ipsi vel ordinati ab ipsis p man⁹ impositionẽ. sed non sunt recipienda ab ipsis. In mortis tamẽ articulo tñ baptisma ab eis recipi potest. Ciprian⁹ tñ et lxxx. epi cuz eo dixerunt baptisma hereticoꝝ esse lauacrũ diaboli. Sed reprehensi sunt ab augusti. stephano cornelio z alijs pontificib⁹ romanis cũ meli⁹ sit a talibus baptismũ recipe q̃z in eternũ perire Et hãc sententiam sequit tota ecclesia.

¶ Prohibẽtur Concludit gratian⁹ ex supdcis q sacra de manib⁹ hereticoꝝ symoniacoꝝ z infornicationeiacentiũ nõ sunt recipiẽda q̃n sint vera sacramenta. sed ideo fit vt tales sacerdotes propter verecundiam facilius ad pñiam prouocentur si viderint se ꝓtemni. Casus sequentis. c. patet

Lectores Clerici quidaz in puberitate. xviij. an. positi volebant ad subdiaconatum nõ ꝓmissa ꝓtinẽtia promoueri. Quesitũ fuit in ꝓcilio cartagineñ. q̃d de hoc fieri deberet. z respõsum fuit q isti aut ducant vxores aut cogãtur continentiam profiteri si volunt subdiaconi fieri.

Subdiaconib⁹ Quesiuit boni facius an subdiaconi sui episcopat⁹ possint vxores ducere. et respondet gregor. q non sed hoc statuit de illis qõ decreuit de alijs: nec qõ decretũ fuit alicuius temeritate vult violari

Eoz Quidam diaconi ꝓtrahebãt de facto vel vxores quas duxerant ante sacros ordines cognoscebant: quesitũ fuit quid de eis deberet fieri: z de vxoribus eorum Et respondet vrbanus q clerici ab officio z beneficio suspendantur. et si incorrigibiles fuerint dat licentia principib⁹ vt eorũ feminas mancipent seruituti: et si epi huic prauitati consenserint suspendant.

Erubescant Quesiuit patriarcha grãdeñ. quid debet fieri de his qui erãt in sacris ordinibus positi. nihilominus tamen mulierculas secum habebant. Et respondet vrbanus: nisi eas abiecerint et viriliter. si est manifestum sunt ab omni dignitate ecclesiastica remouendi. Si autez occultum est diuino iudicio reseruent. Sequentia duo. c. plana sunt

Seriatim Abbas niceta dicebat clericos in sacris ordinibus posse agnoscere vxores suas. Leo autem papa reprehendens eius epistolam dicit q clerici in minoribus ordinibus si sunt extra votum vel habitũ monachalem possunt vxores sortiri virgines. non viduas vel repudiatas. alioquin nec ipsi nec bigami poterunt promoueri postea Si autem postea voluerint promoueri debet hoc etiã fieri de consensu vxoris: quae postea nec maritis nec alijs debent carnaliter copulari viuente marito vel post mortẽ Sequentia capitula plana sunt vsq; ad. c. presbiter

Presbiter Quidaz de consensu vxoris sue fact⁹ fuit presbiter quem Gregorius valde commẽdat. q etsi eaz p⁹ sacerdotiũ diligeret vt

vxorem: tñ quo ad carnis officium vitabat vt hostem. nec appropinquabat ad eam. Que aũt postea sequuntur plana sunt vsq; ad distinctõem: ⁊ per te videbis.

Distinctio XXXIII.

Ecce Cõcludit gratianus ex supradictis q̃ in sacris ordinibus cõstituti vxores non pñt habere. nec bigami pñt ad sacros ordines promoueri. In hac vero. xxxiij. dist. queritur an ille qui preter vxorem ꝯcubinam habuit possit promoueri. Et tñdet q̃ non. Et accipitur hic ꝯcubina que habet loco vxoris. Additur etiam in hac dist. de arreptitijs. demoniachis: ⁊ caducis maxime.

Si quis Quidaz post baptisma duas habuit vxores. vl vnam vxorem. ⁊ aliam ꝯcubinam: quesitũ fuit ab aplis vtrum talis possit promoueri ad ordinem clericalem.

¶. Deseruiẽtes Expoit mõ gratianus qui dicant sacro misterio deseruire: ⁊ dicit q̃ subdyaconi ⁊ accoliti: ⁊ qualiter deseruiant dicit. Exponit etiã q̃ ꝯcubina intelligit illa que ante vxorẽ ducta fuit. vel post mortem vxoris.

Maritũ In hoc ca. ꝛ. enumerantur impedimenta p̃ quibus aliquis repellit a promotione. vt si maritus fuit duarum matronaꝝ vel preter vxorem ꝯcubinam vel meretricez in matrimõ assumpsit.

Coiter Statuitur in hoc ca. q̃ illi qui a demonibus ereptieli duntur: non debent sacris altaribus ministrare nisi suspensi per annum inueniantur ab incursu demonuz liberati. Illi vero qui morbo epilentico vel caduco laborant non ministrent: nisi prius inquirant qualiter illi laborent. qui si in terram cadunt nõ ministrent. alijs vero egritudinibus laborãtes nõ pbibentur. Et nota q̃ hoc ca. loquitur de iam promotis. Sequens ca. patet.

Vsq; adeo Quidam epi permittebant demoniacos pbros. caducos ⁊ furiosos ministrare diuina: quos Gelasius reprehendit. ⁊ pbat q̃ hoc fieri non debet ne per hoc generetur scandalum xpianis. Et probat hoc a minori. quia lex mosayca non permittebat egros corpe tangere sacra. multominus in nouo testamento demoniacis. caducis. et furiosis debet hoc pmitti.

Laycí Felix epũs quesiuit ab Innocentio an layci qui pe matrimẽ baptismi vxores habuerũt possint promoueri. Et tñdet q̃ sic si bone fuerint opinionis: nisi preter vxorem ꝯcubinã vel meretricem vxoris affectu cognouerint.

¶. Sed tamẽ al's Lecet ꝛ. Supradictũ ẽ q̃ ille qui preter vxorẽ habuit ꝯcubinã p̃ moueri non potest. Hunc vero dicit q̃ multi inueniuntur ꝯcubinas habuisse quos canones non reiciunt si post sacꝝ ordinez se immaculatos custodiunt.

Habuisse Andreas carentan⁹ epũs habuit ꝯcubinã anteq̃ esset epũs. ⁊ hoc gregi. bene nouerat. Sed quidã dicebãt post epatum eum habuisse accessum ad eam. grego. aũt hoc audiens: cum dubiũ esset: certam noluit ferre sententiã: sed eum sue conscientie ꝯmittens precepit ei vt nullo modo accederet ad ministrandũ si ꝯmixtione illius ꝯcubinese p⁹ epatum sciret esse maculatum.

Distinctio XXXIIII.

Domesticaꝝ In hac .xxxiiij. dist. oñdit gratianus abstinendũ esse a nimia familiaritate domesticaꝝ mulieꝝ. Addit etiã qualiter in supioribus ca. accipiat ꝯcubina. ⁊ de quibusdam psonis que a promotione repellunt.

Quozũdam Leufred⁹ epũs in duobus peccabat. s. in venatõne more germanoꝝ ⁊ gallo ꝝ ⁊ immoderata filie sue familiaritate. p̃ quer que mala fama erat orta de ipso. ⁊ ideo sepe correptus ab alduino ⁊ eius suffraganeis fuit: nullatenus tñ emẽdatus fuit. quare nicolaus precepit vt ꝯcilio epoꝝ ꝯtocato moneant illum vt a supradictis se abstineat. qõ si non fecerit excoicetur. tandem si ꝯtumax fuerit deponatur.

¶ Concubina Dicitur hic q̄ in precedenti dī. accipit ꝯcubina que cognoscit vxorius affectu: sed non fuit ducta cū solemnitate. ⁊ talē lex ꝯcubinam vocat. Duo sequentia ca. plana sunt.

¶ Ceterꝝ Dictum est supra q̄ si quis preter vxorem habuit vxorius affectu ꝯcubinā ꝓmoueri non ꝑt. sed si fornicariā habuit: nec habeat suspectus de incōtinentia in futuro poterit promoueri.

Fraternitatis Clericus quidā mortua vxore in subdyaconū est ꝓmotus: qui secundas nuptias non ꝯtraxit: veruntā cū nicena ancilla sua fornicatiōem ꝯmisit: mō volebat in dyaconū ordinari. vnde quesiuit florentinus ep̄s an posset. Et rñdet pelagius papa q̄ sic duabus rōnibus. Vna est q̄ defectus nostri temꝑis non patitur rigorem antiquoꝝ canonū valere. Et quia etas istius subdyaconi suspitōem incontinentie a se remouere videt. Nicena vero ancilla de qua ꝓfessus est filios habuisse monasterio tradat. Plana sunt que sequunt vsq; ad. §. qd̄ ergo.

¶ Qd̄ ergo Dictum est supra in ca. fraternitatis q̄ ille qui fornicatus est ꝑt ꝓmoueri. sed qz videbat ꝯtrarium ei qd̄ dictum est ē. in. xxxiij. dist. in ca. maritū. ⁊ ca. laici. Ideo ꝓstitutū est q̄ tales cū difficultate ꝯtinentiam seruant. Sed qz corrupte erant cū quibus ꝯtraxerunt: vel meretricari non cessant licet in vxores ducant. ⁊ hoc ꝓbatur per ea que sequunt.

Curandū In hoc ca. curandū. dicit q̄ ad sacros ordines ꝓmoueri non potest qui vxorē virginem sortitus non fuerit.

Precipim⁹ Septem genera hominum in hoc ca. enumerant qui a ꝓmotōne repelluntur vt bigamus ⁊c.

Bi cui? Aliquis accepit virginē in vxorem: ipa postea adulteriū ꝯmisit: querebat vtꝝ talis deberet ꝓmoueri vel remanere in ordine iam suscepto. Et respondet q̄ si laycus est: non pōt postea ad ecclesiasticum ordinem ꝓmoueri. si clericus est dimittat eam: alioquin sit a ministerio alienus. Idem est ex toto ca sus sequentis ca.

¶ Premissis Ex supradictis infert gr̄anus q̄ bigami ⁊ qui ꝑgines non habuerūt vxores ꝓmoueri non ꝑt. Nunc inciden-ter querit an ille qui ante baptisma viduā duxerit vxorem possit ꝓmoueri. et probat q̄ non sequenti ca.

Bi quis viduā Quidam dicebant q̄ si quis ante baptisma viduaz duxerit in vxorem q̄ ꝓpter hoc non debet repelli a ꝓmotione: qz illa vxor non reputatur. quare victor rothomagen̄. ep̄s quesiuit an ꝟ esset verum. Et respondet innocentius. siue ante baptisma siue post viduam duxit vxorē: repelli debet a ꝓmotione. quia eadem causa videt excl̄usus qui ante baptisma duxit eam cum eo qui post baptisma. Nam in baptismo vitia dimittunt ⁊ non ꝯsortiū vxoris: alioquin qui ante baptisma nati sunt nō debent filij reputari. Omnia que sequūtur vsq; ad cap̄. subdyaconus per te videre potes.

Bi subdyacon⁹ Quidā promotus ad subdyaconatū secundā duxit vxorē querebatur quam penam pati deberet. Et rñdet martinus papa q̄ debet redigi inter minores ordines. ep̄lam vero postea legere non debet. Sequens aūt. §. ptz

Lector Dicit in hoc ca. q̄ si aliqs in minoribus ordinib⁹ cōstitutus viduā duxit in vxorē vel bigamus fuerit ex dispensatōne poterit ad subdyaconatum ꝓmoueri al's non.

Presbiteri ⁊c. Dicitur in hoc capl'o q̄ illi quib⁹ non est licitum contrahere matrimonia: cōuiuijs nuptiarum interesse non debent: ne ꝓpter motus obscenos et turpia cantica visus et auditus eorum contaminentur.

Vidua Dictum est supra q̄ q̄ vi// duam habuit vxorem re// pellitur a p̄motione. Nunc vero dicit q̄ vi dua est cuius vir post copulam carnalē est defunctus. veruntñ si anteq̄z ꝑgnoscatur a viro suo mortuus fuerit vir eius: nō debet ꝓpter hoc vidua appellari: licet traducta fu erit & velata. & si quis cum tali ꝓtaxerit non repellit̄ a promotōne. quod probat̄ sequen ti capl'o.

Valētino Valentinus duxit quandam in vxorē que antea fuit alteri desponsata: & cum illo velata: sed non fuit ab eo cognita quia fuit morte p̄uentus: & sic virgo permansit. di// cit̄ ꝓpter hoc valentino nullum impedimē// tum generatur qui valeat promoueri post mortem vxoris: vel ea viuente de consensu ipsius.

Distinctio XXXV.

Quib⁹ Dictuz est supra a quibus ordinibus bigami ꝓhibeantur. & vtruz biga mi reputant̄ qui ante baptismū vnā & post baptismū alteram vxores habuerunt. & an liceat sortiri vxores in sacris ordinibus cō stitutis. In hac vero. xxxv. dist. ꝓsequitur gratianus terciū capl'm a postolice regule. scz oportet ordinandū non esse vinolentū: sed sobrium. q̄z in veteri testa. mistris tem// pli ꝓhibebatur vinum & siceram bibere: ne ꝓpter ebrietatem corda eorū grauarentur. & q̄z venter mero estuans despumat in libi dinem. & hoc ꝓbatur exemplo noe: & exem plo loth. & dicit q̄ vinolentus est qui freq̄n ter vino replet Sequens ca. p̄z.

Ab exordio In hoc c. triplex statꝰ humani ge neris denotat̄. Nam a principio mūdi car nes non comedebamus: nec debamus li// bellum repudij: nec circumcidebamur. post diluuiū vero data lege vinū cum carnibus est assumptum: & repudij duricia est ꝓcessa. & cultellus circumcisiois est datus. postq̄z vero christus venit: o reuolauit ad a. id est finis ad principium. quia hodie non circū cidimur. nec damus repudij libellum: nec carnes omni die comedimus. dicente apo stolo. bonū est vinum non bibere: & carnes non comedere.

Eccīe p̄incipes Quib⁹ p̄lati cum populū admonere deberent ieiuna sa liua: farsis corpibus & rubenti bucca p̄di cabant. ꝓra quos inuehit̄ hiero. & autori// tate ezech̄. ꝓphete probat eos deijciendos a prelaturis suis in tenebras exteriores q̄s vitare possunt si imitent̄ apostolos non so lum sermone sed etiam vite ꝓuersatione Que autem sequunt̄ plana sunt vsq̄z ad ca. Sexto die.

Sexto die Scōm. h. ca. istud diuidit̄ in tres par tes. In p̄ima parte ambro. detestat̄ vitiuz gule & ꝓmendat abstinētiam in cibo. & hoc per adam: qui dum voluit abstinere a cibo vetito: perseuerauit in bono. sed postq̄z nō abstinuit spoliatus est omni bono gratui// to: & vulneratus est in naturalibus. In se// cunda parte que incipit ibi L Et infra. dete stat̄ ebrietatē: & hoc per noe qui ꝓpter ebrie tatem nudatus est. ex qua ebrietate seruit⁹ est secuta. & per loth qui ꝓpter ebrietatē cō// misit incestū cum duabus filiabus suis In tercia parte que incipit ibi Lat non abraā ꝓmendat sobrietatem in vino. & hoc q̄ abra am qui angelis hospitibus suis non vinū sed lac a ꝓposuit Et per iohannem baptistā qui nec vinū bibit nec panem comedit. Be neuentanus aūt sic ponit casum. In hoc. c. probat ambroꝰ. vij. rationibus & exemplis esse abstinendum a superfluitate ciborum & vini. quia multa mala inde proueniunt. Prima ratio est in principio c. Sexta ibi. L Ut sciamus Tercia ibi L In principio Quarta ibi L Abraham ibat Quinta ibi L Le gimus Sexta ibi L Ut non abrahā Se ptima ibi L Demq̄z annūciauit

Ante ois Dictum fuit in cōcilio agatheñ. vt prius clerici vitetur ebrietas q̄s alia que cunctoz nu trix est vitioz. & si quis clericus fuerit ine// briatus: si est in sacro ordine. xxx. diebus a ꝓmunione remoueat̄. si est in minoriꝫ ordi// nibus verberibus subijciet.

Distinctio XXXVI.

Oportet igitur. Hic intitulat. xxxvi. di. in q̄ p̄ roseq̄tur quātum caplm. scz oportet ep̄m eē p̄u-dentem. qđ vez est non solum in litteratu-ra. sed etiā in secularib⁹ negotijs Et hoc dc̄tū est propter eos qui sub noīe simplicita-tis stultitiā excusant De litteratura tractat in his trib⁹ di. ꝓtinuis. De peritia vero se-culariū negotiorū tractat in. xxxix. dist.

Illitteratos Quesitū fuit a gelasio vtz illitterati z corpore vitiati qui seipos sponte abscideruntposſint promoueri. Et respon det q̄ non. qz fm legez moysi nihil vitiosuz deo debebat offerri.

Qui ecclasticis Quidā archiepiscop⁹ promouit quendā ad epatum qui nō erat lītis erudit⁹ nec disciplinis ecclasti-cis imbut⁹. quesitū est de eo z de ordinato-rib⁹ quā penā debeant pati. Et respondet zozim⁹ q̄ ordinandus debet remoueri ab ordine quem suscepit. ordinatores vero ca reant potestate ꝓferendi eundem ordinem quem illicite tradiderunt

¶ Ecce Senecueñ. sic ponit casum hui⁹. §. In hoc. §. probat gr̄anus xuij. rōnibus vel autoritatibus q̄ epūs debet esse perit⁹ in lītis. Prima ē in pri cipio. Secūda incipit ibi L Hic etiā vectes] Tertia L Hinc est dicēdū] Quarta L Sa-lomon quoq;] Quinta L Hinc etiaz dñs] Sexta L Hinc etiam malachias] septima L Hinc idē saluator] Octaua L Hinc et salo mon] Nona L Hinc etiā dom⁹] Decima L Hinc etiā p̄ius] Undecima L Hinc etiā petens] Duodecima L Hinc paul⁹] Deci-matertia L Unde sacerdotes] Decimaq̄rta L Hinc etiā in canticis].

Si quis vult Tria sunt opa q̄ moy-ses z aaron faciebant. scz legere: docere po pulū: z orare. hec tria opa debet epūs facere si vult unitari moysen z aaron. et si orauerit epūs vincet p̄l's et⁹ demones sicut p̄l's isr̄l' vicit amalechitas orante moyse

Distinctio .XXXVII.

Sed queritur Ponitur hic xxxvij. di. q̄ q̄rit an oporteat clericos eē eruditos lītis secularib⁹. scz libris gē tiliū. Et primo ꝓbat eos nō eē legendos vs q̄ ad. §. Sed econtra. deinde ꝓbat ꝓtrariū. postea dat solutionē. infra. e. §. cū g. Pri ma duo. c. plana sunt

Nōne Quatuor genera hoīm in ħ. c. reprehēdunt. scz dialetici q̄ quotidie in arte dialetica torq̄nt. et p̄hicos q̄ oculos trās celū leuāt. z versificatores: et cupidi q̄ diuitias p̄ fas z nefas acq̄runt q̄s in momento cui sint relicturi ignorant

Vino In ħ. c. exponit q̄nq; hiero. dicitem q̄ illi inebriant vi-no q̄ sacras scripturas male intelligūt atq; puertūt. Secūo inebriant sicera q̄ seculari scia abutunt Tertio exponit q̄ dicant pseu do ꝓphe. Quarto q̄ sint diuini. Quinto q̄ il lepedit vuā acerbā q̄ aliter exponit scriptu rā q̄s veritas habet: etsi non ꝓtra fidem.

Legāt In hoc. c. reprehēdunt sacer dotes q̄ hiero. q̄ filios suos z nepotes faciebāt legere comedias z poeti-ca carmina. et q̄ ad ħ pecuniā ecclasticaz et ad alios turpes vsus puertebāt vnde dicit eos ꝓphetas puniendos ad instar heli q̄ ceci dit de cella supiꝰ z mortuꝰ est. qz suos filios nō correxit Que sequūtur plana sunt vsq; ad. §. sed econtra

¶ Hz ecōtra Amō probat gr̄a. q̄ clerici se culariū sciētijs debēt eē eruditi Et ħ ꝓbat sex rōnib⁹. Prima est in principio. Secūda ibi Legitur etiam] Tertia ibi Lin leuitico] Quarta ibi Lmagi] Quinta ibi Ldenicq] Sexta ibi Lhinc etiam ambrosius]

Turbat Quidā ꝓhibebāt ꝓphanos ne legerēt libros gē tiliū. quos beda reprehēdit di. q̄ bñ p̄nt legi sine peccō vt vtilia inde sumantur: ad instar moysi z damelis z etiaz pauli q̄ suis epl'is inserūt versus poetaꝝ scz cretenses z̄c.

¶ Cur ergo Soluit gr̄anus Quetatē hanc di. q̄ seculares scias debet q̄s addiscere nō ad voluptatē. sed ad eruditionez. vt quein eis

vtilia inuenianꝯ ad vsum sacre eruditionis ꝙuertanꝯ. vnde gregꝫ. quendã cꝫm reꝓhendit non qꝛ seculares scias didicerit. sz qꝛ ad voluptatẽ grammaticã loco euãgelij expo

Legimꝰ aliqua nebat Totum hoc ca. legi ꝑt de secularibꝰ scientijs ꝯm. h. z oñditur ratio triplex quare legantꝯ. scz ne negligantꝯ. ne ignorentꝯ. z vt repudientꝯ Vel sic Legimꝰ aliqua vt nouũ z vetus testa. ne negligantꝯ. Legimus aliqua vt artes ne ignorẽmus. Legimꝰ aliqua vt scripturas hereticoꝝ repudiemus

Si quis grãmaticã Ca. illud diuidit in duas ꝑtes In ꝓma ꝑte ꝺꝛ qꝫ nõ est reꝓhobandus si quis addiscit grãmaticã vel dyaleticam vt inter veꝝ z falsum discernat. In scda ꝑte que incipit ibi. Geometria ꝺꝛ qꝫ quadruuiales scie veritatem in se hñt: sed non sunt scie pietatis et assumende. sed vetus z nouũ testa. sunt scie pietatis z assumende. z grammatica in bonos vsus assumpta ꝓficere ꝑt

Qui de mensa Due que stiones fcẽ fuerũt ibero Prima fuit an sit pcẽm discere doctrinã z sciam paganoꝝ Et rñdet iher. qꝫ nõ. z hoc ꝓbat exẽplo iij. puoroꝝ. s. danielis. ananie. azarie z samuelis. z exẽplo moysi: q si scauissent esse pcẽm nunqꝫ didicissẽt Discebant eñ vt ꝙuincerent incredulos: aliter risui parerent si de dogmatibus eorũ cũ eis disputarent cum inde nihil scirent. Scda questio fuit an sit pcẽm recordari seculariũ legũ in predicatõe vel disputatõe. z rñdet qꝫ nõ. qꝛ hoc fit ex necessitate: vt ꝓbem ea ꝙ sancti dixerũt in libris gentiliũ ꝙtineri

De quibusdã Relatũ fuit eugenio i sy nodo sua qꝫ in quibusdã locis nõ erant magistri qui erudirent alios in liberalibus artibus. z ideo ꝑcepit oibus epis vt in ꝙgruis locis mgros ꝓstituãt qui quotidie in doctrinis liberalibus alios doceant

Si quid veri Manichei dicebant qꝫ philoꝛpheꝰ z sybilla z alij vates z ꝓphi gentiliũ de deo aliquid dixerunt tante est autoritatis quante sunt ꝝba ꝓphaꝝ. Et rñdet aug⁹ dicens qꝫ si ꝙd veri ibi reꝑitꝝ ad ꝙuincendũ eos: sed nõ vt habeat in autoritate sicut ꝝba ꝓphaꝝ. z ꝟ ꝓbat silitudine demonũ z angeloꝝ: q demones lz ꝝba dixerint de ꝓpõ tñ sunt tãte autoritatis ꝙnte ꝝba ãgeloꝝ

Relatũ Quidã erant qui cũ veritatis doctoꝛẽ non hẽrent diuinã scripturã exponebant ꝓ sue volũtatis arbitrio z non ꝯm traditõnem sanctoꝝ patꝝ ex suo ingenio quasdã verisilitudines capientes. quos clemens reꝓhendit: ostendens q ꝺiuina scriptura non ꝺz intelligi ꝯm arbitriũ alicꝰ. nec extraneus sensus ꝺz ꝙri: vel a lra alienus. licet multa sint in diuinis scripturis que ꝑtrahi ad varios z ꝺuos intellectꝰ. z ideo docet sciam esse discendã ab eo qui veritatẽ a suis maioꝛibus ꝓcepit: vt possit postea veritatez predicare: z alios recte docere. z ad assertõem veri dignitatꝫ artibus liberalibꝰ poterit vti vt falsa z simulata declinet. Sequens ca. ꝓtz

¶ Vt itaqꝫ Concludit grãnus ex supꝺictis q sacerdotes debent ignorantiã oĩno vitare. qꝛ si sacerdotes ceci z ignorantes velint docere subiectos ambo in foueã cadũt. qꝺ ꝓbat autoritate ꝑs. Et licꝫ quis velit excusare autoritate euãgelij ꝺicentꝫ. seruꝰ nesciens voluntatẽ ꝺñi. z cẽ. non tñ. pdest. z ꝟ ꝓbat autoritate aplĩ. q ignorat rẽ. qꝺ ꝺz intelligi de eo q̃ inuenit a quo potuit discere: alꝫ punit. qꝺ ꝓbatur autoritate aug⁹. non ois rẽ Sequens ca. ꝓz.

Distinctio XXXVIII.

Cum itaqꝫ Facta mẽtione ꝺe ignorãtia in. §. vt itaqꝫ. z in. c. non ois. suꝑponit grãnus xxxviij. ꝺi. in qua oñt q ignorãtia ꝑiculosa est maxĩe sacerdotib⁹

Ignorantia Docet ꝟ ꝺoctiũ tolerañ. q ignorantiã sacerdotes ꝺei ꝺñt vitare que mr est cunctoꝝ erroꝝ: z iõ maxime in sacerdotib⁹ est vitãda. vñ sacras scripturas legere ꝺñt quib⁹ ꝑ los sibi ꝙmissos valeant erudire: tam in scia fidei ꝙ in moꝛib⁹. z hoc ꝓbat

autoritate apostoli dicētis attēde lectōi ꝛc.

Quādo Docet ꝓciliuꝫ toletañ. ꝙ qñ epi ordinant pbros i capellis debent eos docere qualiter officia debeant celebrare: ne p ignorantiam in diuinis sacramentis offendant. ꝛ cuꝫ ad leuitas venerint vel ad ꝓciliuꝫ: debent epo suo reddere rōnem qualiter baptizauerint vel officia celebrauerint. ¶ Sequēs. c. patet

Nulli Multi populi normaꝫ canonum ꝛ decretorum non seruabant. et epi cū canones ignorarent eos nō corrigebāt. Precepit ergo celestinus vt nullus episcoporum liceat canones ignorare: quatenus cum fuerit necesse corrigant delinquentes

Que ipsis Octo exponit in ꝟ ca. augꝰ. que sunt sacerdotibus necessaria ad hoc vt ignoranti am vitent. scꝫ libri sacramentoꝝ ꝛc. de q̄bꝰ octo si vnum defuerit vir sacerdotis nomē habebit.

Omnes In hoc. c. statuit synodus vt omnis q̄ ad epatum promouendus est psalteriū sciat: vt ex eo omnis clerus qui sub eo fuerit instruat: ꝛ tpe sue ordinationis debet metropolitanus ordinandum epm interrogare si sciat legere canones sacros: et omnem diuinam scripturā. et si inuenit ignorans repellitur. Et hoc probat autoritate prophete dicentis Tu scientiā repulisti ꝛc. si vero legere ꝛ alia supradicta scierit: nisi promittat se ꝑm illa victurum non ordinet. ¶ Que sequunt plana sunt vsqꝫ ad. c. q̄uis

Quāuis Quidā cōtra augꝰ. ita argumentabat. Non potest quis errare nisi ignorantia rerū. sed omnis ignorantia est nescientia. ergo q̄cū q̄ nescit errat. Dicit augꝰ. ꝙ ignorantia est vitanda in maioribꝰ ꝛ in minoribꝰ. non tñ sequitur ꝙ quicunq̄ nescit errat. Sed ille dicitur errare qui putat se scire quod nescit et qui falsum pro vero asserit. Verūtamen multum refert in quibus rebus quis erret. Nam si in re honesta et que ad salutem animę proficiat quis erret sciens: preponitur nescienti: ꝛ non errans erranti. In rebꝰ autem diuersis si ista sint vtilia: illa inutilia et noxia. in noxijs nesciens preponitur scienti: quia talia melius est nescire q̄ꝫ scire

¶ Sed licet Supra dictum est ꝙ pbri debēt ignorantiam euitare. sed licet quandoq̄ p ignorantiam peccent in grāmatica. non tamen propter hoc sunt a grāmaticis id est scolasticis despiciendi. quoniam vitia sunt magis precauenda q̄ꝫ verba

Sedulo Quidam prelati per ignorantiam grāmatice lectiōis deum cuꝫ solioc̄ismo et barbarismo inuocabant: et propter hoc a peritis scolasticis despiciebantur. quare quesitum fuit ab augustino an hoc deberent facere. Et respondet ꝙ non. et hoc probat tribus rationibus Prima est: quia deserta lingua scolasticorum casto cordi non debet preponi. Secunda est quia scientia preponitur verbis: sicut animus corpori. et sicut prudens amicus formoso preponitur. Tertia est qꝛ deus magis inspicit affectum q̄ꝫ vocem. ig norantia tamen talis est reprehendenda. sed ab his toleranda qui didicerūt. qꝛ sicut sonꝰ in foro. ita votū in eccia bñdicitur.

Nullus Quidam epi dedignabātur discere a iuuenibꝰ vel ignobilibus propter opprobrium senectutis vel nobilitatem generis. quos clemens reprehendit dicēs. ꝙ potius sunt membra diaboli q̄ꝫ christi. et potius sunt infideles q̄ꝫ fideles.

¶ Distinctio .xxxix.

Ecce In tribus supradictis dist. monstratuꝫ est episcopum debere esse prudentem in litteris tam diuinis q̄ꝫ secularibus. Nunc vero in hac. xxxix. distinctione ostendit ꝙ oportet episcopum esse prudentem in negotijs secularibus vt sua cautela ecclesie redd anꝫ indemnes ꝛ cuiq̄ ncia pro suo modulo ministrētur. Et hoc exēplo epi q̄ turbas sequentes non solū verbis spūalibꝰ. sꝫ etiā carnalibꝰ alimentis reficiebat. quā peritiā qꝛ petrꝰ diaconꝰ non habuit est a dignitate repulsus ad quā fuerat electꝰ vt probat sqūens. c. qō p se patet.

Distinctio .xl.

OPortet Hic intitulat .d. dist. in qua prosequitur quintū ca. aplice regule. scz oportet ep̄m esse ornatum: sed ornamenta virtutes intelligunt. z hoc pbatur autoritate p̄s. z exemplo sacerdotū veteris test. qui variis vestibus vtebant que designant vestes interiores scz virtutes z bonos mores quibus sue cathedre p̄ferant decorem quē ab eo non accepit: nec intelligebat sibi licentiam peccandi concessam ex dignitate sibi data sed necessitatem bene viuendi. qō probat sequens ca.

Non nos Quidaz dicebant q̄ petrus et successores eius licentiā peccandi a dño receperunt cū p̄uilegio dignitatis. Symachus aūt papa dicit non esse verū. q̄ petrus transmisit ad posteros aplicam dignitatē cum heredite innocentie quam p̄ bona opa acq̄siuit. veruntū nullus dz dubitare sanctū esse quē apex tāte dignitatis attollit: in quo si bona p̄pria desint: sufficiunt merita petri vt bone opinionis habeat. Que sequunt vsq̄ ad ca. si papa plana sunt

Si papa Bonifaci⁹ martir consultus fuit an papa ab aliquo possit iudicari si inueniat negligens z remissus in operibus suis: cum noceat sibi z omnibus subditis suis. z similiter multos secum trahit. Et rñdet q̄ non cum debeat omnes alios iudicare: nisi hereticꝰ deprehendat: p̄ro cuius salute cum ipse sit caput ecclesie post deum: vniuersitas fideliuz instantius orat. sed licet iudicari nō possit: nihilominꝰ punietur cum ipso dyabolo in eternum.

Ante omnia Augus. factus fuit epūs ypponensis ecclesie. vñ iulianus referebat grās creatori. Augꝰ. dicit q̄ si quis vtatur officio epi: pbi: dyaconi transitorie z semiplene: nihil est leuius z facilius: sed nihil ē eis damnabilius apud deum. sed si quis militet eo modo quo xp̄s iubet: nihil est difficilius: sed nihil beatius est apud deum. Et ostendit q̄ ad tantam dignitatem eligi nō debuit: cum minora officia nō didicerit gubernare. Et hoc probat nauigantis exemplo cui cura nauis p̄mitti non debet' qui remum tenere non nouit.

Sicut In hoc ca. notatur similitudo inter matrimonium carnale z spūale. q̄ sicut legitima p̄iunctio scz animoz̄ vnum facit matrimonium. z sicut duoz̄ p̄mixtio vnum facit corpus: ita clericatus z sacerdotium vnū faciunt p̄sbiterium. z electio z p̄secratio vnū faciunt ep̄m. Et hec omnia supradicta vnum corpꝰ efficiunt: id est ecclesiam: qō cito rumpit nisi legaliter obseruetur

Illud Quidam nimis gloriabātur de loci nobilitate. sed ambro. sius p̄bat non esse gloriandū. q̄ in loco nobili potest esse malus: z in vili loco bonꝰ inueniri. z hoc p̄bat exemplo ade z eue. Naz adam creatus fuit in agro damasceno z tamen melioz est inuentus eua que in paradiso est creata.

Quelibet Quidam dicebāt q̄ aliquis non poterat saluari nisi in locis solitarijs. sed grego. dicit hoc non esse verū. z hoc p̄batur exemplo trium. Nam loth in ipsa ciuitate fuit iustꝰ. z in monte peccauit Adam in paradiso delicijz̄ peccauit quo nihil est iocundius Et angelus de celo per petūm descendit. Ca. quod sequit patet.

Multi Reprehendunt hic quidaz qui erāt p̄bi vel sacerdotes nomine tm̄ z nō re vel vita: qui p̄pter cathedram se sanctificatos putabāt: sed male. q̄ locus nō sanctificat hoīem sed homo locū. Unde dicit iohes criso. q̄ si bene docent z bene viuunt p̄l'm instruunt z bene hēbunt Et si bene docent z male viuunt: seipsos cōdemnant.

Quicunq; Quidaz desiderabant dignitatē vt p̄eessent tm̄ z nō vt p̄desserent. sed dicit iohs. crisost. q̄ tales inuenient p̄fusionem in celo nec inter seruos xp̄i cōputabunt. Nonem̄ debet aliquis festinare q̄liter a p̄areat maioz alijs. nāsi iustioz est maioz est: z non qui maioz est in dignitate est iustioz.

XLI. et XLII.

Distinctio XLI.

Ecce Supra in precedēti di. dictū est q̄ oportet ep̄m esse ornatum moꝝib⁹ ⁊ virtutibus In hac vero. xli. di. dicit q̄ oportet ep̄m eē ornatum in exteriorib⁹: in habitu scz ⁊ incessu. in habitu: ne fulgidis vel sordidis vestibus se ornet. Qđ probat autoritate hieronimi dicentis. nec affectate sordes nec exquisite delicie laudes parūt. qđ tam de vestibus q̄m de cibis est intelligendū. Et ad ℔ inducit sequēs. c. De incessu aūt dicet infra eodem. §. vltimo

Quisquis Hoc. c. diuiditur in duas partes In prima parte dicitur q̄ nullus debet vti rebus transitoꝝijs stricti⁹ ⁊ abundantius q̄m socij cum quibus viuūt. quia remissius vtendo aut ypocrisim significat: aut intemperantiam abūdantius vtendo: vel laudem significat. vel quia est gulosus: vel prodigus. In ſcda parte que incipit ibi L In omnibus.] ostendit vsum illorum precioſorū non esse repudiandum: si tranquille ⁊ sine turpitudine vel voracitate assumatur. Et hoc probatur exemplo xp̄i qui cibum delicatuz scz piscem cōedit: et reprehenditur vsus viluz ciborum si nimis ardenter ⁊ cum voracitate assumantur Qđ probatur exemplo esau et iumentorum:

Delicie Dicit in ℟. ca. q̄ si q̄s vtitur cibo delicato sine imē so desiderio non peccat: vt helyas qui carnes cōedit. Si quis autem vilem cibuz nimis ardenter appetit reprehenditur. vt dauid qui aquam de cisterna bethleem ꝓcupiuit nimis ardenter

Non cogātur Quesitū fuit ab augus. quid debeat fieri de diuitibus qui tpe p̄ne non possunt vti cibis vilib⁹ ⁊ aridis vt alij penitentes. Respondet aug⁹. q̄ non debēt ad hoc cogi: sed vtant precioſis ⁊ dent pauperibus vilia. quia si consuetudinez mutāt egrotant. dolere tñ debent q̄ non possunt sicut alij abstinere

Qđ dicit Augustinus exponit hic illum locum euangelij super matheum. Venit iohannes non manducans neq̄ bibens: et dicunt demonium habet Venit filius hominis manducans et bibens: et dicunt iudei. Ecce ℔ homo vorator est et potator vini. Sed iustificata est sapientia a filijs suis. id est christus iustus est ostensus a suis apostolis. Est ergo casus. Quesitum fuit ab augustino vtr̄z sit virtus in abstinendo vel manducando. Et respondet q̄ nō: sed iusticia est in equanimitate tolerandi inopiam ⁊ temperandi se in abundantia ciborum: et non se corrūpendi. Et hoc probat exemplo apostoli dicentis. scio esurire et scio abūdare. in cibis enim non multum interest siue parum siue multum sumat quis. cum ille qui parum sumit et ardenter reprehendatur. qui etenim paulo plus et ante horam cum oportet sumit sine auiditate: ꝺmendetur

Parsimoniam cum Octo enumerantur in hoc capitulo quoꝝ sex ꝺmendantur. ⁊ duo reprobātur. Et scire debes q̄ parsimonia est vsus rer̄ tpaliū cum moderatione

Sepe Dicit hic gregorius q̄ vitia diligenter sunt precauenda. quia sepe sub specie virtutum vitia latenter subintrant.

℣. Sicut ergo Concludit gratian⁹ ex supradictis q̄ sicut mores eorum cum quibus viuimus seruandi sunt in cibis. sic etiam in indumentis ⁊ in incessu. Etiam debet esse sacerdos ornatus vt grauitate itineris mentis ostendat maturitatem. Si eñ incomposite ⁊ non decenter incedit: vt dicit augustinus: mentis inequalitas iudicatur. Et hoc probatur exemplo cateline qui propter varium incessuz fuit a Salustino vocatus

Distinctio XLII.

Hospitalitatem In hac. xlij. distinctione proseq̄tur sextuz ca. aplice regule. scz oz sacerdotē eē hospitalē. Qđ pbat. viij. rōnib⁹. ꝓxima cī principio. Scda incipit ibi Lq̄ eñ aplūs]

Tercia ibi. Si enim sacerdos. Quarta et quinta incipiunt ibi. Ordinandus itaq; Sexta ibi. Nūo fm iheroñ. Septima ibi. Añ apls. Octaua ibi. Si ei vidua. Casus aūt sequentis ca. planus est

¶ Hinc etiã Adhuc probat grãnus hospitalitatẽ esse tenendã: et qui eam nõ habuit ab ẽjciak ab ecclesia. sicut ioh̃es eiecit quendaz dyocrepem q2 pauperes non recipiebat. et oñdit etiam q̃ oĩbus indifferenter quibus possumus debemus hospitalitatẽ exhibere. qõ ꝓbat sequenti ca.

Quiescam? Quidã dicebãt q̃ in oĩbus hospitibus recipiendis facienda erat examinatio. sed dicit ioh̃es crisosto. non esse verum Nam si peccat aliquis tanq̃ prelatus facienda est examinatio. q2 forte non recte petit. vel est intrusus vel excoĩcatus Non em̃ datur tm̃ tempale sed etiam accipiẽ spũale. Si vero petit amore dei: indifferenter est oĩbus dandũ. exemplo abrahã qui meruit angelos recipe. qõ forte non feciss̃ si distinxisset psonas. Que sequunt patent vsq; ad distinctionem

Distinctio XLIII.

Pudicus In hac. distinctõne. xliij. pse quit gratianus. vij. ca. aplice regule. sc̃z oportet ep̃m esse pudicum. qõ verum est non solum factis sed etiã verbis: vt ꝓbatur per canticacanticoz

¶ Debet In hoc §. psequit gratianus. viij. ca. aplice regule. sc̃z oportet ep̃m esse doctorem. i. talem qui sciat docere. Nam quantũ prodest bonis p exempla bone vite: tantum nocet malis si sileat. Nam predicatõne prelatoz mali sunt arcendi et corripiendi. sed in sua predicatõe debet prelatus esse discretus ne vel tacenda ꝓferat: vel dicenda taceat. Qõ sequentibus ca. ꝓbatur.

Sit rector Doc. c. diuidit in tres ptes. In pria pte dr q̃ rector debet esse discretus vt sileat vel loquat cum viderit expedire. Nam sicut incauta locutio ponit hoiem in errorez: sic indiscretum silentium in errore relinquit. et h̃ ꝓbat. ix. autoritatib?. In scda pte que incipit ibi. Sed cũ rector. dr q̃ predicator esse vtilis in ẅbo. i. talia ꝓferat p que coz da audientiũ non ledant. et hoc ꝓbat trib? autoritatib?. In tercia q̃ incipit ibi. Prouidendũ quoq; est. dr q̃ etiã vtilia non dz nimis fũdere. q2 loq̃citas nimia leuis apõ hoĩes reputat. et h̃ ꝓbat trib? autoritatib?.

In mandatis Quesitũ fuit ab origene vtr̃ int̃ secreta fidei sint cuilibet reseranda. et rñdet q̃ nõ duabus rõnib?. Prima est. q2 xp̃s precepit vt intrãtes ciuitatez examinem? quis sit in ea dignus vt apõ eũ cibũ sumamus. multo forti? est h̃ faciendũ in cibo spũali cũ nõ debeam? ꝓjcere margaritas nr̃as ante porcos. Scda est. q2 si fidelis est et bon? patus corrigi referare sibi debem? vt qõ in eo deficit p nos suppleat: vt si q̃ in eo macula fuerit emendet. si aūt p fid? est et incorrigibilis nulla secreta fidei ei sunt reuelanda sed monendus est vt resipiscat. Si ẅo nos p uocet dicere qõ nõ decet ip̃m audire: debem? eũ prudenter eludere: ne si nil rñdeamus putẽt auditores inopia rñsionis nos declinare certamen.

Scimus Quidam prelati cessabãt a correctõe et a recta via q2 infestabant̃ a suis subdit̃z. ꝛz dicit anacle? q̃ ꝓter h̃ a predicatõe cessare non dñt et a recta emulatõe. i. dilectiõe. q2 beati qui psecutõem patiunt̃ ꝓter iusticiã

Ephesijs Clenantius ep̃s suos subditos corrigere nolebat vel negligebat. de quo cum gregorius reprehendit. q2 peccata subditoz nisi eos corrigat sibi imputant̃. et hoc ꝓbat autoritate pauli. et q2 pastor videt occidere delinquẽtes nisi eos corrigat.

Dispensatio Doc: c. nicolaus papa reprehendit prelatos qui nolũt corrigere subditos et predicare. q2 ve erit eis si verba celestis̃ seis non predicauerint et non sparserint in subiectos. et hoc ꝓbat autoritate pauli. Preterea sicut magnũ est piculũ prelatis silere: sic piculosum est subditis non obedire

¶ Pariter Dictuz est supza in .c. in mandatis q se creta fidei nõ sunt hereticis reuelãda. Hũc vero dicit gratian⁹ qd ez est de catholicis indignis ꝛ non intelligentib⁹. si aũt sec⁹ fi at non fit ad eoz vtilitatem. sed potius ad ostentationez vel adulationem vel scientie iactationem: vel propter loquacitatem in cautam. Et hoc probat per expositionem beati ymaculati. Ex quib⁹ omnib⁹ patz q si prelatus in predicando discretionem nõ seruat tanꝯ torto naso: id est discretione ca rens sacerdotis officio videtur indignus

Distinctio XLIIII.

Q Vm aũt Supi. xxxv. di. dictũ est q sacerdos non debet esse vinolent⁹ sed sobrius. Sed quia ymessatio ꝛ vozaci tas ebrietati sunt coherentia: ideo prohibi ta ebrietate prohibet in hac. xliij. di. voza citas ꝛ gule intemperantia. Et probat trib⁹ rõnibus. Prima est qz ymessatio et ebrie tas ab apostolo enumerantur inter opera tenebraꝝ. dicens non in ymessationib⁹ ꝛ cẽ Secunda est quia ventris ingluuies faci le prouocat ad luxuriam: et omne opus bo num dissoluit. Tertia probat exemplo na buzardan qui destruxit muros hierusalem quia ei multitudo coquoꝝ deseruit. Sũt aũt ymessationes noxie non soluz sacerdo tibus: sed etiam laicis: qui dies festiuos se celebrare non putant nisi ymessationibus deseruiant.

Cõmessatiões Quesiuit aurel⁹ ab aug⁹. vtꝝ laici qui in diebus festiuis deser uiũt ymessationib⁹ ꝛ ebrietatib⁹ propter ß debeant suspendi vel excõicari. Et rñdet q non. quia multitudo est in causa in quaz se ueritas discipline non est exercenda. ſz mo nendi sunt nõ impitiose: sed benigne vt de⁹ in nostro sermone timeat: ꝛ nõ nos: ꝛ vt ce tera multitudo frangat incipiendũ est a spi ritualib⁹ vel spiritalib⁹ proximis.

Non oportet Clerici om nes generali ter ꝛ qui votum ptinentie fecerũt prohibẽ tur ingredi tabernas: nisi causa necessita tis. vt infra. c. sequenti. Sequentia duo ca. plana sunt.

Multis In hoc. c. reprehẽdit gre gori⁹ natalem epm q tã tum pruinijs deseruiebat in quibus vita ab sentium reprehendebatur: ꝛ inanes fabule cantabantur. qõ ex eo apparebat: quia ne qz lectioni neqz exhortatiõi insistebat: neqz suis maioribus reuerentiam exhibebat

Comunia Idem natalis epus excusabat se: qz repre hẽsus fuit ꝓpter pruina que faciebat dicẽs: q bona intentione ꝛ causa impendende ca ritatis hoc faciebat: Sed gregori⁹ dicit q tunc fiunt ex caritate cũ vita absentium nõ reprehendit vt recitetur: nec inanes fabule recitantur. sed verba sacre locutionis. ꝛ cũ infirmitas sola reficiatur. et qui hoc in su is conuiuijs facit magister est abstinentie.

Que aũt sequũtur vsqz ad distiñ. plana sunt ꝛ p se patent

Distinctio .XLV.

Sequitur In hac xlv. di stiñ. prosequit gr̃anus nonũ caplm aplice regule scz oportet epm non esse percussorem. q non debet esse irascibilis ꝛ perturbati sensus. sed patiens exemplo xpi qui dorsum posuit ad flagella. Et primo inducit multa. c. q epi ꝛ alij prelati non debent esse percussores. post ea q alia pro parte multa. c. allegat. deinde ponit solutionem infra. c. ex his.

Quid aũt Quidaz prelati erãt qui vt magis timerẽ tur suos clericos verberabant. et preterea homines ad fidem verberibus: et non pre dicatione cogebant. Sed dicit gregorius in hoc capitulo q hoc facere non debent. ꝛ hoc probat autoritate pauli dicentis. Ar gue: obsecra: increpa cuz omni patientia et doctrina. et autoritate alij in quo statuit vt nullus clericus percutiat. qui ptrafecerit triduo suspendatur

Qui sincera Neapolitani verberabãt iu deos vt ad fidẽ puerterent nec pmittebant eos suas festiuitates celebrare. De hoc con stituerunt iudei pape. precipit ergo papa

neapolitano archiepo ne hoc fieri pmittat qm̃ non asperitatibus: sed rõnibus ⁊ autoritatibus veteris test. sunt ꝓmittendi ⁊ ammonitionibus ad fidem sunt ꝙuertẽdi: alꝫ eoꝝ ꝙuersio erit inutilis. si aũt ꝙuerti nolu/erint: in ferijs ⁊ festiuitatibus suis quas ip/si ⁊ pentes coꝝ hactenus coluerunt inquietari non pmittant: sed liberam habeant li/centiam celebrandi.

Licet plerũqꝫ Epi in gallia. germa/nia ⁊ europa statim cũ perpendebant clericos suos delinquere: eos iudicabãt ⁊ eijcie bant de ecclesia. de quo papa eos reprehẽ/dit: ⁊ docet q̃ si aliqñ clerici delinq̃nt: non statim fulminent illos: sed supportent. cum nec ipsi sint sine reprehensione ⁊ in peccato Et hoc probat exemplo christi: qui si Pe/trum post trinam negationem statim iudicasset: non tantum fructum ex eo recepisset Et autoritate euangelij dicentis. Quod tibi non vis fieri ⁊c̃.

De iudeis Quidaꝫ cogebant iudeos ad fidem. ⁊ ideo statutum fuit in ꝯcilio toletañ. ne decetero ad fidem per vim adducañ. quia cui vult deus miserek: ⁊ quẽ vult indurat. Sic monendi sunt ergo ⁊ non cogendi. verũtamen si iam coacti sunt ad fidem sicut factuꝫ fuit temporibus principis Gisebuti. quia iam sacramenta diuina receperunt: cogendi sunt ea seruare ne nomẽ domini blasphemetur in eis: ⁊ fides quam susceperunt contemptibilis habeaꝫ. ¶ Sequens ca. satis planum est

Epũm Statutum fuit in canone apostoloꝝ vt nullus epũs. pb̃r vel dyaconus pcutiat fideles delinq̃ntes vel infideles: volens ab eis timeri. qõ si fecerit deponatur. qꝛ dñs hoc non docuit. immo cum pcuteret non repercutiebat: sed patiebatur

Cum beat⁹ Quidã epi odio inflammati: frẽs suos honoratos sc̃z abbates. pb̃ros ⁊ dyaconos sic verberabant cum delinquebant: sicut ꝙsueuerunt verberari latrones. quod reprehendit ꝙcilium brachar̃ense. ⁊ ostẽdit hoc non esse faciendum nisi pro grauioribꝰ ⁊ mortalibus culpis. Et hoc probat autoritate apostoli qui precipit arguere ⁊ obsecrare in omni patientia. Et vna ratõne. qꝛ si quis incaute honorabiliora membra percutit: sibi debitam subtrahit reuerentiam. Juxta illud sapientis. Leuiter castigatus reuerentiam exhibet castiganti. ⁊ qui secus fecerit: iuxta verberum modum penam excommunicatõis ⁊ exilij sustinebit.

¶. Salomon Hactenus pbauit q̃ episcopus percutere nõ debet. modo probat gratianus ꝓtrarium in hoc. §. septem autoritatibus ⁊ exemplis. quod etiam per sequẽtia ca. probat.

Disciplina In hoc capl'o pbat Gratianꝰ: alꝫ grego. q̃ prelatus circa correctionem subditoꝝ debet in se habere miam ⁊ disciplinã Et hoc ꝓbat quinq̃ rationibꝰ vel exẽplis sc̃z samaritani qui vulneribus semiuiui apposuit vinum ⁊ oleuꝫ. Et arche: in qua virga erat ⁊ manna. Et dauid qui virga ⁊ baculo sanatus est. Et moysi qui circa populum exercuit misericordiam ⁊ seueritatem. Et exemplo iob qui cũ sederet quasi rex exercitu circũstante: erat tñ merentium ꝙsolatoꝛ. ⁊ quid hec supradicta significent: diligenter in hoc ca. exponiť.

Omnis Dicitur in hoc ca. q̃ omnis qui recte iudicat: debet in manu gestare stateraꝫ vt iudicet ⁊ absoluat iuste: ⁊ in vtroq̃ penso. id est in condemnatione vel absolutione debet habere simul iusticiam ⁊ misericordiam: vt per iusticiam peccati sententiam reddat: ⁊ p misericordiam peccati tempet penam: in omni negocio timens ne de iusticie tramite deuians cadat.

Et qui emẽdat In ℟. caoñt aug⁹. q̃ elemosina dupliciter fit a prelato. scilz dimittendo ei a quo lesus est: ⁊ orando ꝓ ipso vt dimittať. vel verberando vel corrigendo delinquẽtes etiam inuitos. qꝛ multa bona prestanť inuitis: qñ ipsi sunt sibi inuiti. Ca. qõ sequitur planum est.

XLVI.

Due sunt Dicit augusti. in hoc .c. q̄ due sunt elemosine Una cordis scz dimittere ⁊ parcere inimicis Alia corporis scz pecunie. sed elemosina cordis maior est q̄ elemosina corpis. q̄q̄ volo facere sed nō possum cū non habeā quid dem. vel paupes non inueniā. elemosinam vero cordis semp facere possum: que sine terrena substantia sufficit

Et his oīb⁹ Concludit grā. et supradictis q̄ seueritas cū mansuetudine ⁊ ecōuerso semp est habenda. Et soluit supradictā ↄtrarietatem dicens q̄ in capīs supradictis vsq̄ ad. §. Salomon illi pcussores ab ēpali officio repellunt: qui verberant non vt vitia corrigant: sed vt magis timeant. et qui pretermissa mansuetudine semp sunt ad verbera parati De quibus dicit petr⁹. nesitis dominantes ⁊c̄.

Būt nāq̄ Quidā prelati in tātū erant misericordes q̄ omnino rigorem iusticie negligebāt Alij erant in tantū rigidi q̄ nullam misericordiā vel mansuetudinē habebant. quos grego. in hoc .c. reprehendit dicens q̄ circa delinquentes ⁊ iusticiam ⁊ misericordiam seruare debent. ita q̄ rigor non sit rigidus neq̄ mansuetudo sit dissoluta.

Vera iusticia In hoc .c. assignatur differētia inter veros: iustos: ⁊ falsos ypocritas. Quoniā veri iusti cōpassionem habent et indignantur aduersus delinquentes eos corrigendo. Falsi vero despiciunt peccatores et dedignantur eos et nulla misericordia vel compassione delinquentib⁹ condescendunt. et in quantum se extollunt in tantū deteriores fiunt.

Recedite In principio huius ca. ponit hiero. verba ypocritarum scripta in hieremia quib⁹ vtuntur ypocrite deijciendo peccatores a sua ↄmunione: dicendo recedite ⁊c̄. Sed dicit hiero. q̄ talis loquela non sanat. imo peccantes in desperationem inducit. Bonus aūt pastor compatitur delinquenti: et per humilitatem conatur eum ab errore revocare Sicut paulus faciebat qui dixit factus sum infirmus infirmis.

Sed illud Quidaz sacerdotes volebant videri benivoli inter suos subditos. et quia timebāt ne homines male loquantur de ipsis: negligunt corrigere delinquentes. Quos hieronimus redarguit. et q̄ debeant esse vigiles et corrigere peccatores probat quatuor autoritatibus. scz peccantem coram omnibus ⁊c̄. Ostendit etiam quantum maluz ex negligentia prelatorum sequatur. scilicz vno peccāte vniuersa plebs polluitur. Qō probat duobus exemplis scilicet achor et outis morbide

§. Percussor Hactenus exposuit de percussore corporali. Nunc intendit tractare in speciali de illo scz qui inutili sermone infirmorum animos vulnerat. Hoc probat persequens. c. cuius casus facilus est et per te videbis

Distinctio XLVI.

Sequitur nō litigiosum Dic intitulatur. xlvi. di. in qua prosequit decimuz. c. ap. regule. scz oportet ep̄m esse non litigiosuz. nihil enim deterius est arrogantia prelatorum incompositoruz. vnde rusticis comparantur qui garrilitatem autoritatem putant. et parati ad lites tumide in subditos intonāt. qō ex superbia puenit Et ad hoc inducit sequēs capitulum.

Hoc habet In hoc capitulo dicitur q̄ duo genera sunt prelatorum. Nam alij sunt arrogantes. Alij sunt humiles. Arrogantes sunt qui humiliter nesciunt proferre quod docent. qui quasi in quadam sublimitate residentes quos docent tanq̄z in imo positos despiciunt: et vix dominando eis loqui dedignantur. Et hoc probat autoritate prophete dicentis Vos autem ⁊c̄. Humiles vero sunt qui tāto vehementi⁹ vitiuz elationis fugiūt quanto ardentius verborum iaculis ipsuz magistrū elationis id est diabolum persequūtur

¶ Ecce Dictū est supra q̄ litigiosi non debent in eos ordinari quia nesciūt humiliter docere. Ponit gratianus alias causas: qr tales ꝓsueuerūt esse adulatores: r inter fratres discordias seminantes: que oīa sunt dānabilia in prelatis. r ad hoc inducunt sequentia ca.

Sunt nōnulli Quidaz prelati cū deberent redarguere pctōres: laudabāt illos in peccatis. quos gregz. in hoc ca. rep̄hendit: primo autoritate ꝓphete dicentis. Ue qui ꝓsuunt rc. quam autoritatē gregz. diligēter exponit. Scōo quadā similitudine que incipit ibi L Dinc rursum J Tercō exēplo iob qđ incipit ibi L Sed scūs vir J cuius verba hic exponit gregz. Que aūt sequunt vsq̄ ad ca. sicut plana sunt r p̄te formabis

Sicut Quidam quesiuerūt a dño papa vtr̄ liceret alicui clerico tutorio vel curatorio noie vsuras exercere. Et rn̄det q̄ sicut non suo: ita nec alieno noie deberet quis facere vsuras. Incōgruum em̄ est pro alio r̄ ꝓmodis ꝓpetrare delicta. sed illam solam vsuraz facere debemus vt qđ in hoc seculo misericorditer opamur a dño in futuro seculo multiplicatū recipe valeamus.

Distinctio .LVII.

Quod aūt Dictuz est supra in illo. c. seditionarios: q̄ vsurarij ꝓhibent ordinari. In hac vero di. clvij. dicit. Ideo hoc ꝓtingit: qr tales cupiditati deseruiunt. cupidi aūt ab ap̄lo ordinari ꝓhibentur. qr cito r facile a iusticia deuiāt. r prosequitur ꝛi. ca. ap̄lice regule. scz oportet ep̄m nō esse cupidū. Sequens ca. patet.

Quoniā multi Quidam clerici obliti diuine scripture dicentis. qui pecuniaz suam non dedit ad vsuram: vsuras centesimas faciebant: que in fine anni sorti equiparantur. Ideoq̄ synodus statuit vt si q̄s inuentus fuerit vsuras vel emoliā decetero exercere vel aliquā machinatiōem circa hoc facere deponat.

Dēs Ca. istud diuidit in tres ptes. In prima parte inuehitur contra cupidos qui in terrenis sunt fortes r in celestib⁹ debiles. qm̄ circa terrena sunt ardentius insudantes: sed pro vita eterna vix per momentum laborant. In secunda pte q̄ incipit ibi L Di ita q̄z J dr q̄ cupidi r mundano r̄ amatores assimilant arboribus quibusdā que deorsum vaste sunt r sursum tenues. Nam hi tales circa terrena sunt fortes: r in supiorib⁹ deficiunt. Boni vero palme ꝓparantur que deorsum est tenuis: r superius ampla. nam hi tales in celestibus magni sunt. in terrenis debiles. In tercia parte que incipit ibi L Nam cum quibusdā J hortat nos gregorius q̄ saltem ita simus fortes circa bonum: sicut fuimus circa vitia corp̄ori seruiendo.

De petro Petro quem neapolitani elegerunt in archiep̄m: r de ꝓfirmando supplicauerūt pape duo obiciebant. scz q̄ solidos dederat ad vsuras. r q̄ nimis erat simplex. De vsura scribit gregz. neapolitanis vt de hoc veritas inquiratur. quo inuento recedant ab eius electione r alium eligant. Si aūt hoc falsum fuerit: qr persona eius sibi nota non erat: r vtruz sit ita simplex vt dicitur: precipit vt decetero romam veniat: vbi si aptus inuentus fuerit iuuante dño ꝓsecrabitur Sequens ca. p̄z.

Vir catholicū Leo papa hortat clericos r p̄cipue sacerdotes ne alligētur vitio cupiditatis. dicēte scriptura. post cōcupiscentias tuas non eas. Nam mens potentie auida nec abstinere nouit a veritz nec vti ꝓcessis. nec pietatem habet. Sequens ca. patet.

Sicut Hoc ca. diuidit in tres partes. In prima parte inuehitur ambro. ꝓtra auaz̄: r cum ꝓparat insano. qr sicut insanus non videt rei veritatez: sed sue passionis fantasias: sic auarus non videt q̄ est semper vsure r cupiditati deseruiens. r gratius auz̄ q̄z solem ꝓtemplatur In secunda parte que incipit ibi L Sz air J rn̄det ambro. obiectioni auari dicentis. nō pecco si p̄ximum seruo diligentius cum non

simadam aliena Sed dicit ambro. cū non habere propria, sed cōia sunt indigētib⁹ q̄ cunq; possidet vltra proprīū vsum. In ter tia parte q̄ incipit ibi L Nūquid iniqu⁹ est deus L Rñdet alij obiectioni quā auar⁹ fa ciebat. Dicebat em̄ si non sunt mea q̄ possi deo & pecco retinēdo. ergo deus est iniqu⁹ qui tantū mihi dedit: & multis alijs egenti b⁹ nihil vel pauz Sed rñdet ambro. Ideo voluit deus diuitias diuiti dare vt p vsum diuinaruz diuitem. et p virtutem patientie coronaret egentem. q̄ quicqd vltra nēcita tem detinet aliquis: totū paupibus rapit. quia non min⁹ peccat qui aufert: q̄z qui in di gentibus subtrahit necessaria

§. Necesse est Dic prosecq tur. xij. c. ap. regule. scz oportet epm esse domui sue bene prepositū. scz vt vxorem & filios si quos in laicali habitu habuerit verbo & exemplo p uocet ad virtutes. vt prius a domesticis ex igat q̄d erit postea pl̄is preceptur⁹. Et q debeat esse bñ prepositus domui sue probat grān⁹ duab⁹ autoritatib⁹ pauli et vno exē plo scz iob qui pro filijs suis quotidiana sa crificia offerebat. Si vero non sit bene pre positus & filios suos negligit corrigere or dinari prohibet. Et hoc probat duob⁹ ex emplis. scz heli & dauid. Et duab⁹ autori tatib⁹ scz pauli & hieremie

§. Qd tūc fiet Dictum est supī in. §. ne cesse q̄ ordinandus sue domui debet eē bñ prepositus. qd̄ tunc fiet si non sit qd̄ possit ei imputari. Nam si corripiat q̄ntum in se fu erit filios licet non corrigantur. q̄ nō sunt in eis vie dñi: nec gressus eorum a dño diri gūtur. nec est ei imputandum. quia pulsare pt: non aperire: nec eoz animuz mutare. Et hoc probat grān⁹ sequenti. c.

Quātūlibet Augustin⁹ corrigebat vincen tiū donatistā. sed obijciebat ei vincenti⁹. tu non debes me corrigere: cū monachos tu os corrigere non possis. Et rñdet aug⁹. di cens. non inueni meliores q̄z qui in mona sterijs profecerūt. nec deteriores q̄z qui in monasterijs defecerūt. quos licet corrigere non valeam meis verbis: mihi tñ imputa ri nō debet. Et hoc probat trib⁹ exemplis scz arche noe. & domus abrae. & dom⁹ ysa ac vbi inter bonos inuēti sunt valde mali.

Quod nos Ostendit corneli⁹ papa in hoc. c. q̄ p latus debet esse solicit⁹ in correctione sub ditoz. et si non corriganf ad eius monitio nem: nihil imputabit sibi in die iudicij. ipsi aūt in penis ppetuis remanebūt. nec ꝓpter p̄dictoz quitta a recta via debet prelat⁹ re cedere dicente ap̄lo. Si hominibus place rem seruus dei non essem

Distinctio XLVIII.

PRohibentur Dic intitulatur. xlviij. dist. in qua prosecq tur gratianus. xiij. ca. apostolice regule. scz non neophitum. Neophitus em̄ id est no uiter ad fidez conuersus ordinari prohibe tur. ne crederet q̄ christiana religio pluri mū eo indigeret. Momentaneus enim sa cerdos humilitatem nescit: & personaz. mo dos. et sepe in arrogantiam incidunt facti magistri: qui discipuli esse non nouerunt.

Quoniā multa Duo in hoc cap. per nicenum concilium statuūtur. Primū est q̄ neophiti non ordinantur. licet quon dam ex quadam necessitate cōtra regulam fuerint ordinati. quoniam opus est mora temporis & multa probatione indiget an teq̄z tales debeant promoueri. ne elati in su perbiam incidant in laqueum diaboli. Et h̄ ꝓbat autoritate ap̄li. Secōm est q̄ si q̄s post baptisma quicq⁹ fuerit duob⁹ vel trib⁹ testib⁹ mortaliter peccasse: a promotiōe repel lit. & q̄ ꝓtra p̄dicta fecerit ipse etiā deponet

Sicut neophit⁹ Hoc. c. diuidit in duas ptes In prima pte dicit q̄ neophi tus est q̄ de nouo ad fidē est cōuersus vel q̄ de nouo intrauit religionē In secūda pte q̄ in cipit ibi L Ordinate ergo Idcirc q̄ neophit⁹ ordinari nō debet anteqūz in fide solidetur. aliter enim casum a ꝓpterit cum per abrupta id est precipitanter querit ascensum. Et p batur similitudine parietum qui nisi prius

solidẽtur ⁊ a nouitatis sue humore siccent tigno ꝙ pondera nõ accipiunt .⁊ si apponã tur fabrica tota diruit.

Distinctio xLIX.

Acce Pactenus oñdit gratia nus per.xlij.ca. aplice re gule a quibus ordinãdus debeat esse immunis. Nunc aũt supponit.xlix. di. in qua generaliter oñdit ꝙ non debet eẽ cri minosus.qz cum is ad intercedendũ mitti tur qui deo displicet:cum intercedit irati ai mus ad deteriora ꝓuocatur:⁊ fit subditis actor ruine. quare cauere dz ne regiminis locum assumat aliquis vt pro culpis alio rum oret:si in se damnabile vitium recog noscit.

Hinc eteni Probat grego. in hoc.c. ꝙ illi qui vi tijs subiacent panes dño non valent offer re:nec ad ministeriũ eius accedere: cum ali ena pctã non possunt diluere.qz in veteri te sta. corpe vitiati ⁊ maculati repellebantur a ministerio. Et hoc ꝓbatur.xlij.exemplis vitio ꝙ que vitia figuraliter intellecta in no uo testa. repellunt. Unde exponit gregoriꝰ quid per vnumquodqz vitium designetur ⁊ quare repellat a promotione. Sequẽs ca. patet

Sacerdotes Hoc ca. diui ditur in duas ptes. In prima parte reprehendunt sacer dotes qz nomen dñi despiciunt .⁊ quantũ in se est panem pollutũ offerunt.qõ fit cum quis indigne ad altare accedit.vel sacerdo tium symoniace acquisuit.cum doctrinaz populo male dispgit. despicit pauperem.⁊ honorat potentem. In secunda parte que incipit L Si offeratis J reprehendunt qui indignos instituunt:⁊ hoc facit auctoritate veteris testa.in qua reprehendunt sacerdo tes vete.testa. qui dño offerebant animalia cẽ ca.clauda ⁊ languida ⁊ etiam pigra:que vi tia hodie figuraliter intellecta repellunt in nouo testamento

Distinctio .L.

Ex premissis Sup mon stratũ est ꝙ criminosi ordinari non ptt In hac vero.l.dist.queritur an tales post pñam possint in suis ordinibus remanere:⁊ ad su periores ordines ascendere.⁊ ꝓbatur multis auctoritatibus ꝙ ipsi ꝓhibentur:nec possũt ascendere.⁊ hoc facit vsqz ad.§. Econtra. Demum ꝓbat contrarium vsqz ad.§. Quo ⁊ ibi incipit soluere

Si lapsis Constãtinus medio lanen. epus quesuit a greg⁹.an cuilibet lapso debeat licentia da ri ad suum ordinez reuertendi. Et rñdet ꝙ non triplici rõne.qz si hoc fieret vigor eccle siastice discipline frangeret ⁊ quilibet ꝓter spem reuersionis prava desideria ꝓcipe nõ formidaret:⁊ preterea vindictã sibi inflictã putarent esse temporalem ⁊ non ꝑpetuam. Sequens ca.pz

Presbiter Sacerdos quidã fuit lapsus i crimi ne de quo postea in iudicio fuit sponte con fessus.quare quesiuit epus fabianus an pos set in sacro ordine remanere vel reuocari de bere. Et rñdet grego. ꝙ non. sed qz sponte ꝓfessus est mitius est agendũ cum ipso. scz vt nomen sacerdotis retineat:vel in mino ribus ordinibus remaneat.

Miror Quidam epus volebat cũ quodam sacerdote homicid da dispensare:⁊ psuadebat dño pape vt ei post ꝑpetratum homicidium ꝓcederet mi nistrare. Sed iohes papa cum reprehẽdit dicens ħ fieri non posse post quantamcũqz pñam:sed diluat tam immane flagicium z la crimis:vt possit interuenire suffragium sa luris.

Clericũ Clericꝰ quidam occidit paganum:postea volebat ad ordines promoueri maiores.quesuit q dam epus an posset Et respondet papa ꝙ non:immo carere debet etiam acq̃sito Hã milites ecclesie non debent secularem mili tiam exercere per quam necẽ sit ad sangui nis effusionẽ peruenire.

De his Quidaz clerici defenden do se paganum occiderũt Quare quesiuit quadrannus epus an pa cta pña possit ad pristinũ gradum redire vel ascendere ad altiores. Et respondet ꝙ

non.quia papa non dat eis licentiam alíquē hoiem occidendi. ⁊ ideo meli⁹ est illis in gradu inferiori irreprehensibiliter famulari q̄s alta indebite appetendo in profundum demergi

Si epūs Quesituꝫ fuit in ꝯcilio agateñ.quā penā debꝫ pati epūs:pbr̄: vel diac⁹ q̄ capitale crimē ꝑmiserit: vel cartam falsauerit: vel falsuꝫ testimoniū dixerit. Et respondet q⁹ deponi debet ⁊ detrudi in monasteriū ad agendū pñiam:donec viuit nisi laicam tantūmodo ꝑmunionem accipiat

Si quis viduā Statuit ꝯcilio martini pape q⁹ si quis duxerit in vxorem viduā vel relictā:aut homicidiū ꝑmiserit facto:precepto:cōcilio: vel defensione post baptisma,pmoueri nō p̄t. et si ir: epse rit deponak ⁊ ejciak.⁊ in fine sue vite ꝑmunionem accipiat.

Peruenit Epūs curalitan⁹ restituebat clericos lapsos in crimen fornicatiōis ante penitētiā Prohibꝫ greg.dicēs q⁹ tales carere debēt sacris ordinibus ⁊ ad altaris ministerium nunq̄s accedere

Accedens Hoc.c. loquitur de quodam pbr̄o saturnino: ⁊ de quodam diacono abbate: ⁊ de quibusdā subdiaconibus. pbr̄ saturnin⁹,pter suū delictum depositus fuit.et tñ post depositionem missas celebrauit. Diacon⁹ vero abbas ⁊ subdiaconi mortaliter peccauerunt crimen fornicationis cōmittendo. vndelunenſ.epūs quesiuit quā penam isti pati deberent. Et rñdet grego.q⁹ saturninus pbr̄ careat cōione corporis ⁊ sanguinis xp̄i donec vixerit.in fine tñ viaticuꝫ accipiat nisi antea ep̄o visum fuerit ei esse misserendum ⁊ in scriptis caueat vt de cetero missam non cantet ⁊ gerat curā monasteriorū in insula gorgonia ⁊ capraria sine prēiudicio alicuius. Diacon⁹ vero abbas semper ab ordine sacro depositꝰ erit:qui tñ potuit inter alios monachos priorem locum obtinere:si eius conuersatio meruerit: sed ordinez non obtinebit in cuius loco debebit alius ordinari. Subdiacon⁹ vero irreprehensibiliter deponet:laicam tamen ꝑmunionem accipiat

Postquā Epūs quidā depositus fuit:canonici volebant aliū eligere.archiepūs vel primas disturbabat eū restituere nolens.q̄ dicit gregoriꝰ de iure fieri non posse:⁊ cum eccīa vltra sex menses vacare non debeat: precipit grego.archiepo vt deprecationi canonicorū ꝯsentiat:⁊ loco depositi aliū ordinet. Sequens.c.patet.

·ℊ·Econtra Supra probatū est q⁹ lapsi post penitentiā non sunt restituendi. Modo gr̄a. probat ꝑtra.scz q⁹ possunt restitui ⁊ ad altiora ascendere.et probat.viij.exemplis scilz marie ⁊ aaron:dauid:achab:petri:⁊ pauli: aug⁹.est alioꝝ quoꝝ nomina in sequēti palea ponunt.q̄ oēs post pcm̄ sunt restituti.

Ponderet In hoc.c.ostendit calixt⁹ papa q⁹ clerici post lapsum pacta pñia possunt in pristinum statum restitui. Et hoc probat auctoritatibus et exemplis.xi. Prima est in principio capituli. Secunda probatio incipit ibi L Sed si aliquis lapsus] et ad hoc inducit auctoritatem apostoli L Si preoccupatus] rē. Tertia ibi L Porro sanctus dauid] Quarta ibi L Beatus quoq;] Quinta ibi L Peccator] Sexta ibi incipit Lerrāt ita] Septima ibi L Nūquid qui dormit] Octaua ibi Lredde mihi] Nona ibi L Vade ⁊ amplius noli] Decima ibi L Non ergo] Undecima ibi Lsententiam]

Et purgabit Probat hieronimus post pactam penitentiā sacerdotes posse deo placere et sacrificare sibi sicut ante peccatum faciebant. Et hoc probat auctoritate malachie dicentis sacerdotes veteris testamenti purgandos esse ⁊ colādos vt puri remaneant:sicut aurum et argentum:et deo digne offerant Ita et alij vt dicit gregoriꝰ cum emendati fuerint potuerunt offerre et placebit deo sacrificium eorum sicut dies seculi et anni antiqui domino placuerunt. ℊ est sicut ante peccatum domino placuerūt

ta ⁊ post peccatuz emendati placent ⁊ placere debent.

Quia sanctitas Secūdm̄ in ueniebat ꝯtrarias autoritates de repatione lapsoꝝ. quare supplicauit greg⁹. vt solueret ei has ꝯtrarietates: ⁊ scriberet sibi de clericis lapsis vtꝝ possint post pñam reparari. Greg⁹. vero ei satisfaciens oñdit lapsos pacta pña posse in statum pristinū reduci sequens Scilia ⁊ antiquos patres. ⁊ hꝫ pbat exēplis ⁊ rōnibus sex. Prima ratio est ibi. ¶Quid eñ.¶ Scōm exemplū vel rō est ibi ¶Laut domū.¶ Tercia ibi ¶gaudio.¶ Quarta ibi ¶⁊ ouē.¶ Quita ibi ¶sicut in apocalipsi.¶ Serta ibi ¶Quid eñ est grauius.¶

Quid est Probat greg⁹. in hoc ca. q̄ prelati p⁹ lapsuz peracta pñia ex officio suo predicare pñt. ⁊ hoc pbat exemplo ezech. qui cū staret ⁊ videret similitudinē quatuoz animaliū ⁊ quatuoz rotaꝝ cecidit in faciem suā. ⁊ dñs dixit ei. fili hois sta supꝑ pedes tuos. ⁊ loquar tecum. Jacenti ergo in peccato pphete dr vt resurgat per pñam. ⁊ post penitentiam ad predicandū mittit. Prelati sil⁹ in peccato iacentes predicare nō debent. sz eis per pñam resurgentibus predicabunt sicut fecit pphet⁹. Nam cum stant in peccatis superbie prelati dignum est vt ad bona opera Psurgant per pñam. Et nota q̄ in predicta autoritate stare dupliciter sumit. Nam primo accipit in mala significatōne: postea in bona.

Ferrum Legit in Job. Habet argentum venaꝝ suarum principia: ⁊ locus est auro in quo cōflatur. ferrum de terra tollitur. ⁊ lapis calore resolutus in es conuertit. Per hanc autoritatem vult greg⁹. ius probare q̄ postq̄ prelatus separatus est per penitentiam a peccatis debet lucidus reputari: nec debet conspici in eo id quod fuit: sed quod modo est: ad instar ferri quod donec est sub terra obscuz est: sed postq̄ separatur a terra fit lucidū ⁊ vtile ad secandum. Sic prelatus ad predicandum: et ad verba diuina declarandum.

Cū exaudiero Probat aug⁹. in hoc. c. q̄ prelatus si diluat peccata sua per penitētiam docere potest sicut prius. Et hoc probat autoritate ysaie que est in principio ca. ⁊ exemplo dauid.

Jesus Judei venientes de egypto per desertum cum viderent vxores suas valde squalidas ex labore itineris abiecerunt eas ⁊ superinduxerunt alienigenas: quod fecit iesus filius iosedech sacerdos magnus: quibus alienigenis compellebātur ydolatrare: quas postea admonitionem esdre dimiserunt. De isto iesu zacharias propheta vidit visionem quandā quam recitat. sic ostendit mihi dominus sacerdotem magnum iesum cozā angelo dei in sathana id ē vxor ydolatrie stabat a dextris eius: ⁊ iesus erat indutus sordidis vestibus. Dixitq̄ angelus ad eos qui cozam se stabant. Auferte ei sordida vestimenta ⁊ date ei candida vestimenta: ⁊ posuerunt super caput eius. induerunt q̄ eum candidis vestibus.

Contumaces Quidaz clerici cōmunionem fratrum ⁊ intrare ecclesiam contemnebant: officia sua penitus negligentes. quesitum fuit in concilio agatheñ. quam penā pati deberent Et respondetur q̄ puniri debent prout ordo permiserit. id est maiores suspendantur officio ⁊ beneficio. minores vero acrius puniantur. qui tamen si postea resipuerint ⁊ penitentiā egerint in matrici ecclesia rescribent: ⁊ in statum pristinum reuertantur.

Si quis presbiter. Quesitum fuit in Scilio martini pape quā penam deberet pati pbr̄ vel dyaconus qui in casu illicito calicem vel librum ecclesie alienat. Et respondet q̄ non debet haberi in ordine clericoruz. vel debet ab administratione cause remoueri. In iudicio enim episcopi dimittitur: si cum eo voluerit dispensare.

¶ Quomodo Probauit⁹ Gratian⁹ q̄

lapsi reparari nō possunt. postea probauit ꝓtrarium. Nunc vero ponit solutionem dicens. q̄ ille qui agunt ficte pñiaz. non odio criminis: sed timore vtilitatis vel affectiōe honoris nō debent restitui. sed qui vere penitentiam agunt restitui possunt. Et hanc solutionem probat p̄ sequentia. ca. vsq; ad §. quicunq;

Vt ꝓstitueretur Que fuit bonifacius ab augustino quare in eccia sit statutum vt clerici post pñiam de criminibus non promoueant vel deijciant: vel nō reuocentur. Et respondet aug⁹. q̄ hoc nō est constitutum propter desperationem indulgentie. id est q̄ eccia dispensare nō possit. sed propter ficte penitentes est ꝓstitutuz vt deposita spe temporalis altitudinis: nō superbe: sed humiliter agerent penitentiam. et licet possint reparari post lapsum vt dauid ⁊ petrus. non tamen omnes qui prohibent reparationem inutiliter sunt constituti. quoniam facte sunt propter ficte penitentes. vt ſm̄ varia genera morborum varias medicinas inuenirent. rigor quorum canonum non est seruādus vbi multitudo est in causa

Absit Cyprian⁹ suasit cornelio papę vt nouatianos ⁊ scismaticos facile reciperet Sed respondet cornelius: absit vt eos recipiamus tam propbana fallacitate: cum adhuc iacēt in peccatis et quotidie cadant de peccato in peccatum quia per hoc daretur eis et alijs occasio delinquendi. Nam prelatus qui cōmissa peccata delinquentibus parcit: non curat: sed potius occidit

Si quis prepostera Cyprianus reprehēdit hic quosdam presbiteros qui ad mandatum aliquorum⁊ martirum. id est heremitarum ⁊ religiosoꝝ virorum etiam in penitentibus remittebant penam peccatorum. et dicit q̄ si quis hoc facit prouocat deum ad iracundiam cōtra delinquentes. Item ostendit q̄ si martires precipiant ea que scripta sunt ⁊ licita facienda sunt. quia non sunt contra deum. sed vt dispensetur cum eo qui vere penitet ⁊ non ficte. Si vero precipiant ea que scripta nō sunt: expectandum est donec probentur ea deo placere. quoniam non statim concedit deus q̄ postulat martir. sicut moyses non statim impetrauit veniam peccatorum populo cum petijt

Domino sancto Basilius sanus episcopus inuenerat in ꝯcilio acquiritano q̄ lapsi in fornicationem post penitentiam poterant restitui. Alibi inuenerat eos non esse restituendos. ⁊ ideo rogauit ysidorum vt hanc contrarietatem ei solueret Et respōdet q̄ illi qui vere penitent ad gradum pristinum restituūtur ⁊ honorem. qui vero ficte penitent non restituuntur. Et hoc probat autoritate ezechielis ⁊ iohannis euangeliste. In fine dicit q̄ vbicunq; inuenitur discors conciliorum sententia: illa suscipiatur que est antiquior ⁊ potior pietate. id est misericordior.

§. Quicūq; Concludit gra. ex supdictis breuiter repilogando solutionez q̄ est supra in §. quō. Sed huic solutiōi obijcit. c. sequēs ⁊ alia. vsq; ad. §. sed illud

Si quis diaconus. Hoc. ca. diuiditur in duas partes In prima parte probat ꝓmissa q̄ si aliquis clericus fuerit in adulterio deprehensus vel cōuictus vel confessus: non potest ad suū honorem redire. Et hoc probat p̄ verba nicēni ꝯcilij. ccc. et. xviij. eꝝ in reprehendē do deridet eos qui dicebant rigorem non esse seruandum circa delinquentes. In secunda parte que incipit ibi Q̄ si eos dicitur: q̄ si clerici delinquentes vere penitent restitui possunt exemplo dauid. Si vero non resipiscūt: non est eis indulgenduz: cū deus non indulgeat. et si eis falso indulgeamus: in die iudicij dicturi sunt ꝓtra nos q̄ nos non debuissem⁹ eis indulsisse: nec p̄ misisse eos in delictis ꝓpter blandicias permanere vel minas eorum. Et nota q̄ prima pars facit contra solutionem gratiani. sed scda pro eo Sequens. c. patet

Qui sub gradu Aliquis cuius in gradu sacerdotali mortaliter peccādo cecidit. dr q iste talis dz esse potentus baptizare. coīonem infirmis dare. z diuina officia celebrare: sed ad superiores ordines nō ascendat vel diuina officia celebrabit tanq̄ clericus: sed non sacrificabit. Alia lra hz Lqui ceciderit a gradu Jz fm hoc sic pones casum. Aliqs sacerdos depositus fuit ꝓpter pctm q̄ acta pnia volebat restituī: quer̄ an possit. Et rndetur q̄ non. sed in necessitate pt baptisare. coīonem dare: z altario ministrare: non tn missam cantabit.

Presbiteros Hoc ca. diuidit in tres partes. In prima pte loquit de quibusdā presbiteris z dyaconib⁹ qui coacti coactōe additionali si vere penitet eos fecisse z postea fideliter z nō ficte paganos impugnauerūt: honorē suū retineant sz in suis officijs nullo mō ministrēt: nisi ep̄us laboris eoz ꝓpter ea ꝓscius cū eis dixerit dispensandū In secunda pte q̄ incipit ibi Lqui aūt fugientes J dr q illi q̄ fugientes ꝓprehēsi sunt: z coacti coactōe violenta demonib⁹ immolare nec peccauerūt z nullo mō sunt puniendi. nec laici ꝓpter hoc dñt a pmotōe repelli In tercia pte que incipit ibi Lde his aūt J dr q illi q̄ sponte hoc fecerūt sicut factū fuit sub tirāno licinio admitti dñt ad pnām z ꝓmotionem

¶ Sed illud ecclesie. Hō rndet gratia. trib⁹ ca. supradictis scz illis. c. si q̄s dyaconus z duob⁹ sequentib⁹: z cuilibet dat suam solutōem z generalē solutōem ad oēs supradictas ꝓhibēt restitutōez lapsoz intelligenda sunt cū crimina sunt manifesta añ ordinatōem vel post. q̄ vero ꝓmittunt de occultis intelliguntur: quibus per occultā pnām purgatis in suis ordinibus remanere pñt. z hoc ꝓbat duobus. c. sequentibus.

Sacerdotes Karol⁹ archiep̄s quesiuit a papa vtr sacerdotes quoruz fornicatio est manifesta rei euidentia vel ꝓtestes possint habere honorē sacerdotij. Et rndet q̄ non fm canonicam institutionem

De his Quidā in sacris ordinib⁹ ꝓstituti fecerunt piurium furtū vel fornicatōem vel hmōi. quare quesiuit heribaldus ab archiep̄o rabano an tales debeāt cadere a primo gradu. Et rndet q̄ sic si publica sunt eoz delicta. qz scādalu est tales p̄esse: z laici inde detrahunt sacrificio dei. sicut factū fuit p filios heli Si aūt pcta coz sint occulta z p occultā pnām deleant ad ꝓsiliū sacerdotis in suis gradibus remanentes indulgentiā a dño ꝓsequunt

¶ De lapsis Supradictū ē de alijs lapsis. nūc vero de lapsis in heresim dicit q̄ nō est ꝓmunicandū eis ante reconciliatōnem. qđ ꝓbatur sequenti ca.

De eo Quosdā hereticos debebat cyprianus eccie recōciliare: sed differebat. quesiuit ergo anthoni⁹ quare differret. Et rndet. ideo vt ꝓgregato ꝓcilio ep̄oz de coī ꝓcilio reconcilient. ante ꝓ reconciliatōem nullus eis coīcare debet

¶ Qđ vero Iste. §. respicit c. illa miror. de clericū z de his: in quib⁹ dr q̄ clerici homicide carere debent officio pcepto qđ gr̄anus dicit esse verū de illis q̄ poterant homicidiū cauare. Cetez si necessitate obsidionis angusti fecerūt homicidiū pnām purgati remanent in officio vt ꝓbatur sequenti ca.

De his clericis Quidā sacerdotes leuite z subdyaconi in obsidione positi hostes interfecerūt. vñ quesituz fuit de his an possint in suis ordinibus remanere Rndet ꝓciliū q̄ libet cleric⁹ vitare dz sanguis effusionē. sz si in ꝑ de necessitate incaderit officō z ꝓfessione coīpis xp̄i duob⁹ annis pniuent in quib⁹ pnām agant. q̄ pacta officio suo reddant. ita tn q̄ ad altiora nō ꝓmoueantur. Si aūt in predicto tpe negligenter penitent: in ptāte ep̄i erit plongandi tps pne. Sequens. §. cum sequenti. c. patet.

Quia te Sythibertus episcop⁹ Cortie inter angustias z iacula saracenoz positus vt periculuz euitaret: quosdam interfecit ex illis. Su-

per hoc consuluit dñm papam qui respon det q̄ bñ fecit qui se obnoxiū putat. sed q̄ non sponte hoc fecit ſm canones non p̄dē nabitur.

·§· Si vero Dictū est sup̄ q̄ illi qui ncāitate obsi dionis vel casu aliquos occiderint possunt in suis ordinibus remanere. Hūc vero di cit q̄ si q̄s ira p̄mot⁹ aliquē occiderit: licet nō habeat animū occidēdi prepetuo tñ de positus erit. qđ sequenti. c. probat

Studeat Quidam pbr̄ percussit quēdā diaconū equi tantem. diacon⁹ vero de equo cecidit: ⁊ fra cta ceruice interijt. vnde nicola⁹ papa preci pit bosbaldo corepo quadrantino vt suade at epo suo associare sibi sex vicinos epos q̄ insimul cū bosbaldo cognoscāt. et si inuene rint q̄ diacon⁹ a sacerdote non est percussus ad mortē. nec ex percussione ipsius sed ex cer uicis fractione mortu⁹ est: iniūcta sacerdo ti p̄petuā pñā suspendat ad temp⁹ a cele bratione missaꝝ: et postea ad sacerdotale accedat officiū. Si vero ex qualicūq̄ pbr̄i percussione diacon⁹ mortu⁹ est: licet non ha buit animū occidendi: tñ deponet: ita vt si obediens a p̄ruerit assignetur ei benefici um de eccia sua de quo ipe ⁊ sui possunt ha bere solatiū sustentationis.

Eos Quesitum fuit in concilio neoce sariensi quanta penitentia debe ret iniungi eis qui casu fecerunt homicidi um. Et respondet q̄ ſm antiquam regulā septem annorum penitentia iniunget post q̄s redditur p̄munioni. Hoc vero noua re gula que humaniorem imponit penitentiā q̄nq̄ annoꝝ tm̄.

Si qua femina Quedā dña fu rore ire cūdie accensa ita acriter ancillā suā flagellauit q̄ infra diem tertium expirauit. Quesitum fuit in concilio elibertino quan do posset ad cōmunionem admitti. Et re spondet q̄ si volūtarie fecit: post. vij. anno rum penitentia am: si casu. v. potent ad p̄mu nionem admitti: ⁊ non ante: nisi infra h̄ tē pus fuerit infirmata. Sequentem casū per te videbis.

Qui saccum Quidaꝝ fura tus fuit saccuꝝ cuꝝ pecunia. Quesitū fuit an possit p̄uenīri accusatione furti nomine sacci. Et respon det q̄ sic: licet non habuit voluntatem furā di saccum principaliter

·§· Econtra Dictum est sup̄ in ca. studeat q̄ si q̄s faciat homicidium sine voluntate tamē pu nitur. Modo probat contrarium. scilicet q̄ voluntas punitur: non opus. Et hoc p̄bat vsq̄ ad. §. premissis

Eum Quidaꝝ ludendo iactu calcis suum socium percussit adeo vt mortuus est. Judex loci propter hoc delictum eum voluit punire. consultus est im perator an ille debet puniri. Et respondet q̄ non debet puniri: imo debet liberari ab omni suspitione et pena legis cornelie. et h̄ si probauerit se casu non volūtarie hoc cri men p̄misisse

Quantum Cum placid⁹ tra heret caballos de stabulo vxoris sue inter caballos fortuito ca su collisa est et fecit aborsum p̄fracta. et ideo iudex eum punire volebat tanq̄ homicidā. Consultus papa super hoc. et respondet: q̄ super hoc puniri nō debet ſm leges post q̄s voluntas eius permitiosa non fuit. sed de furto potest puniri si alienos caballos fura tus est. Potest tamen legi totum istud ca pitulum de vxore placidi que duꝝ traheret caballos cōlisa est fortuitu casu ⁊ fecit abor sum. quam dicit papa non esse puniendaꝝ de aborsu non sua sponte facto. sed furto si fecit potest puniri. et ita duplicater. h. et be. posuerunt casum

Hi qui Quidam arbores incide bant eis cadentibus quidā homines sunt oppressi sub eis. Quereba tur an essent homicide qui arbores incide bant. Et respondetur: si non est factum eo rum voluntate et debitam cautelam adhi buerunt: inculpabiles sunt. Si vero eorū culpa vel negligentia mortui sunt deponen di sunt ⁊ non suscipiendi de cetero. Idē est casus sequentis. c. Casus illius. c. si duo facilis est et p te formabis

·ꝯ· Premissis Supra in illo.c. de his de ricis qui in subdiaconib⁹.ꝛ in.c. illo. clerico dictū est ꝙ clericis lapsis ꝓmittit in suis ordinib⁹ ministrare. ad maiores ꝫo ascendere nō ꝑñt. Idē ōr in hoc.ꝯ.ꝛ hoc ꝓbat ꝓ sequēs.c. ſz postea exēplo beati petri ꝓbat ꝙ lapsi post ꝑñam ad maiora ꝑñt ꝓmoueri.

Hi qui Quidaz clerici in sacris ordinibus cōstituti fornicati sunt. quesitum fuit vtz ad sua officia redire possint ꝛ ad maiora ꝓmoueri. Et rñdet ꝓcilius. si digne penituerit in ptāte sit ep̄i vel veraciter afflictos non diu suspendi. vel desiderioſos prolitiori tpe ab ecclesie corpe segregare. ita tñ vt sua loca retineant vt ad altiora non ꝓmoueanť. qui si itez ipſi lapsi fuerint oī dignitate carebunt: nec habebūt nisi in fine ꝯmunionem

·ꝯ· Sed exēplo Dictū est ꝙ lapsi post ꝑñam non ꝑñt ad altiora ꝫscēdere. modo dicit gr̄anus ꝯtrariū ſz ꝙ lapsi non solum restitui ꝑñt ad antiquū statum: sed etiaz ad altiora ꝓmoueri. qō ꝓbat exemplo beati petri qui post trinā negatōem non solum ꝑmansit apl's: sed etiā factus est pastor totius ecclesie. qō ꝓbať duobus sequentib⁹.c.

Considerandū Queritur hic quare christus permisit petrum peccare negando seipsum ad vocem ancille quem facere dispoſuerat pastorē ecclesie. Et respondet gregorius. hoc esse permissum ex magna pietatis dispensatione: ſz vt petrus suam fragilitatez cognosceret: ꝛ in sua culpa disceret qualiter alioz delictis parcere deberet: et alijs misereri posset

Fidelioz Dicit ambrosi⁹ in hoc capi. ꝙ petrus post negationem fortior resurrexit ꝛ fidelior factꝰ est: ꝛ maiorem gratiam recepit q̄z perdiderat Factus est enim pastor ecclesie vt qui infirmus fuerat in fide: ceteros in fide stabilitate firmaret. Et ꝓ solida deuotōne quā habuit circa ecclesiam ꝛ circa homines cōuertendos dictus est petra. qō ꝓbat auctoritate euangelij.

·ꝯ· Itē obiicitur Adhuc obiicit gr̄anus ꝙ lapsi non ꝑñt ascendere maiora. nam penitentes ꝓmoueri non debent. ergo nec ad maiora ascendere ꝑñt. quod ꝓbat ſex ſequentibus ca. que loquunť de ſolemniter penitentibus.

Er penitentib⁹ Quidaz epūs ordinauit quendam solemniter penitentē: querebatur quam penam deberet pati epūs vel ordinatus. Et rñdet ꝙ ſi epūs ordinauit talem ignoranter: tñ ordinatus deponiť. qz tempe ordinationis sue ſuum impedimentum nō manifestauit epō Si vero epūs ordinauerit eū scienter: etiā ipſe ptāte ordinā di priuabiť. Eandem penā patiať epūs qui scienter ordinauit bigamum vel repudiatre maritum.

Quicunqz Quidam penitentes ꝛ bigami: et viduaz mariti ordinati fuerunt in minoribus ordinibus vel forte vſq; ad ſubdyaconatū. quesitum fuit a ſyricio papa vtz possint ꝓmoueri ad ſuperiores ordines. Et respondet papa ꝙ non. immo ꝓ maximo beneficio debent reputare ſi tolereniť in ordinib⁹ in quibus inuenunť: omni spe ꝓmotōnis eis adempta.

Is vero Quidaz in extremis laborans penitentiā poſtulauit. cui ſacerdos solemnem ꝑñam iniunxit prebendo ſibi ꝯmunionem corporis x̄pi. Poſtq; vero conualuit ꝑñam solemnem ſibi iniunctam non egit. queritur an valeat ꝓmoueri ſi al's est dignus. ita posuit Beneuen. hunc casum. Sed qz hoc ꝯtra iura videť cum ille ante egritudinē mortaliter ſm hoc peccasset: ꝛ postea ſimiliter non adimplendo ꝑñam. ideo ego Barthol'. brixien. cum. Ho. intelligo casum hunc de illo q̄ non accepit corpus x̄pi vſq; ad articulū mortis vnde non videbatur vere penitens. Qui tamen ſi nō egit ꝑñam ſolemnem nec modo est criminoſus ꝓmoueri potest. Vel forte de illo intelligitur qui ꝓ occulto ꝛ paruo crimine ſolemnem penitentiam facere ꝓmiſit.

Si ille Due questiones facte fuerũt ortum de pape. Prima fuit talis an ille qui pfecte egit solemnẽ pñiam possit eps vel pbr̃ fieri. Et respondet q nõ et si fuerit ordinat⁹ r de hoc quincaꝯ debet deponi. Secũda questio fuit an ille qui inuitus detrusus est in monasteriũ: ad agendã penitentiã possit ad sacerdotiũ promoueri Et respondet q non. qr nihil aliud dicẽdũ est q̃ solemniter penitens. sicut decreta sedis aplice r canones .ccc. r . xviij eporum. Si aũt ꝓtra factum fuerit non soluz temerarium. sed etiã periculosum esse nõ dubito

Non confidat In hoc .c. nouẽ impedimenta ponũtur que repellunt a promotione Sequens .c. patet

·§· Hoc non de quibuslibet. Dicit grãnus in hoc .§. q predicta .c. loquũtur de penitentib⁹ non ordinãdis qui post pñiam cingulũ secularis militie susceperunt: qui promoueri nõ possunt vt probaꝯ sequenti .c. Alia ponit solutio infra in .§. potest Sequens .§. patet et pse planus est

·§· Dõt et aliter Ponit h aliã solutionem gratian⁹. scz q est quedam penitentia solemnis que reiterari non potest. sicut nec baptismus. Et hoc probat autoritate ambrosij

Quãuis Macedoni⁹ inuenerat q pñie non est scõs locus. r q vnica est penitẽtia: sicut baptisma. dubitauit an quotidie peccãtibus deberet pñia denegari. et ideo q̃siuit ab aug⁹. qd iuris esset. qui rñdit q licet solemnis pñia semel tm̃ ꝓcedat ne vilis reputet. tñ priuata pñia non debet quotidie peccãtib⁹ denegari Sequens .§. patz. et qõ in eo dicit p̃bat duob⁹ .c. sequentibus

Penitẽtes Dicit in hoc .c. q sacerdotes debẽt imponere sup capita penitentiũ manũ exclusionem vel benedictionem r aliciuz. tũc epi penitentes debent deponere comas r mutare vestes. qõ si non fecerint abũciantur. Iuuenibus aũt solemnis penitentia nõ facile imponatur: propter fragilitatez etatis viaticum aũt omnibus in morte datur.

In capite Dicitur hic q nolẽtes solemniter penitere debent in capite quadragesime se cum archipbr̃is episcopo ante fores eccie epi⁹ representare in tristi habitu nudis pedib⁹: et eis in eccia introductis epõ septem psalmos pñiales decantet. deinde manum eis imponat. cinerem et cilicium super capita eorum ponat: eos aqua aspergendo benedicta. demum expellantur de ecclesia sicut adam fuit de paradiso eiectus. et totus clerus eos cum responsorio prosequatur et in cena domini a suis archipbr̃is liminibus eccie presententur

·§· Hanc Dicit gratian⁹ in hoc .§. q nulli clericoruz pmittitur agere solemnez penitentiam. et ideo huiusmodi penitentes non admittuntur ad clerum

Cõfirmandũ Dicitur in h cap̃. q si presbiter vel diaconus aliquid cõmiserit ꝓpter quod debeat a ministerio ecclesie remoueri non tamen ꝓpter hoc eis solemnis pñia iniungatur: sicut laicis ꝓsueuit imponi. In fine dicitur q rebaptisati ordinari non permittuntur

Illud Quesituz fuit an laici qui solemnez penitentiam egerunt mundati sint a contagione peccatoꝝ omnium. Et respondet siritius papa: q sicut clericis non pmittitur agere solemnem penitentiam. sic nullus laicoruz post solemnem penitentiam potest promoueri: cũ vndum fuerat vas vitioꝝ

Alienum est a cõsuetudine. Quidam quesiuit a leone papa an pbr̃o vel diacono solemnis penitentia sit imponenda. Et respondet q non. quia sic est traditum ab apostolis vel apostolicis. sed hmõi lapsis secretus locus est requirẽdus. s. monasterium: vbi si digne peniteãt valeant ab statũ pristinum reduci Quod dicitur in sequenti .§. patet

Placuit Statutum fuit in concilio toletan̄. vt solemniter penitentes non promoueantur. si tm̄ necessitas vel vtilitas exegerit: ad minores ordines poterunt ꝓmoueri. ita q̄ ad maiores non ꝓmoueantur in quibus epl'am vel euangelium legere p̄ñt. si qui tm̄ eoꝝ promoti fuerint in dyaconos: inter subdyaconos rediganť. ita tm̄ q̄ manū altari non imponāt nec sacra ꝓtingāt. Item cū dubitaret̄ quis esset solemniter penitens: rm̄sum fuit in ꝯcilio vt solemniter penitens diceret̄ qui post baptisma pro homicidio: vel pro alio graui crimine publicam gerens pn̄am sub cilicio diuino altario fuerit reconciliatus.

Qd̄ sequitur in. §. pz

Hi qui Quidam clerici relicto clericali habitu ad seculum redierunt. quare quesitum fuit in cōcilio arelatēn̄. an debeāt admitti ad ꝓmotionem coꝛpis christi. Et respondet q̄ non nisi resipiscant nec etiam ad clericatus officium admittantur. Post penitentiam vero habitum secularem non assumant. quod si fecerint excōmunicentur.

Distinctio LI.

Ecce Supra ostensum est q̄ criminosi ⁊ solemniter penitentes promoueri non p̄ñt. In hac vero. li. dist. ostendit gratianus q̄ curiales ⁊ armata militia vtentes: ⁊ aduocati promoueri non possunt. quod probat cā. sequens

Aliquantos Quatuor genera hominū notantur in hoc cā. scz aduocati. milites. curiales id est officiales ⁊ hystriones qui post⁹ exercuerūt officia sua sunt in sacerdotes ordinari ab episcopis hyspanie. Quidā etiam ex eis qui hystriones fuerant facti sunt episcopi. Scribit ergo innocentius papa cuidam archiepiscopo: ⁊ dicit q̄ tales non debuerunt promoueri. Sed ꝓpter scandalum qd̄ inde fieret in ꝓuincijs hyspanoꝝ patienter tolerat eos. veruntamen prohibet ne decetero talia fiant. ⁊ si ꝓtra factum fuerit: ordinati cum suis ordinatoribus deponentur.

Designata Querebatur vt⁹ illi q̄ sua exercuerunt iudicibus obtempando possint ꝓmoueri. Et rn̄det innocen̄. si hoc fecerunt post⁹ q̄ fideles sunt facti ꝓmoueri non p̄ñt. Idē dicit de curialibus: quoꝝ quidam ⁊ si de iure ꝓmoueri possint: tamen qz ecclesie tribulatōem sustinent cum a curia repelunť. ꝓmoueri non debent

Preterea Quidam volebant ꝓmouere curiales: cōsultus fuit papa sup hoc a quodā archiepo scz an possent ꝓmoueri Et rn̄det q̄ non ꝓpter tres rōnes. Prima est. qz maiorē tristiciam habet ecclesia de eis reuocandis q̄ habuit gaudium de aduentu eoꝝ. Naz impator pn̄s q̄q̄ instituit supradicto archiepo p̄sente vt tales in minoribus non solū ordinibus ordinati: sed etiam ad sacerdotiū promoti reducerenť. Scōa ratio est. qz tales in suis officijs voluptates turpes exercuerunt. Tercia ratio est. qz prefuerunt vel interfuerunt apparatoribus ⁊ ludis mimoꝝ

Si quis post Aliquis ex p̄cepto vel autoritate maioris post baptisma cingulum militare accepit ad vexandū fideles ⁊ necauit. quesitum fuit in ꝯcilio toletano an possit promoueri. Et respondet q̄ de iure ꝓmoueri non potest. ⁊ si peccauerit ⁊ sine dispensatione ad minores ordines fuerit promotus: dyaconus tamen fieri non potest. Vel aliter. Aliquis accinxit gladiuꝫ ad necandum fideles non interfecit tamen: sed q̄ eum non sterit. queritur vtrum possit ꝓmoueri. Et respondet q̄ non: nisi dispensatiue in minoribus ordinibus: ita q̄ dyaconus non fiat.

Qui in aliquo Hocca. dicit in duas ptes. In prima pte assignant. xxvi. impedimenta que repellūt ab ep̄atu vel archiep̄atu: vel etiam ab alia dignitate. In secūda parte que incipit ibi L Sed nec ille] dicitur q̄ ep̄s debet eligi a clero ⁊ ꝓ'lo ciuitatis autoritate metropolitani: qui postea legitime examinatus ab omnib⁹ episcopis de ꝓuincia: vel a tribus de ꝓsensu aliorum

LII. LIII. èt LIIII.

die dñica ꝑ secrek autoritate metropolitani ꝛ vbi ipse elegerit. Metropolitan⁹ vero in ciuitate metropolitana ab epis sue puincie ꝑsecrabit. et si ordinati vel ordinatores cõtra h̄ egerint honoris sui ꝑiculo subiacebũt

Distinctio LII.

Qui vero Sup̄ in proximo. c. dicit q̄ qui p̄ grad⁹ eccl̄iasticos nõ ascenderunt non debent esse epi. cui⁹ verbi occasione sup̄onit hic. liij. di. in qua ostendit q̄ si quis p̄termisso ordine minori ascenderit ad maiores: non sup̄bia sed negligentia abstinere debet a maioribus donec p̄termissum ordinem suscipiat. quod p̄batur sequenti cap̄lo.

Solícitudo Quidã clericus ordine subdiaconatus p̄termisso negligentia poti⁹ q̄ ꝑtemptu factus est diaconus ꝛ pb̄r. quare quesiuit ꝑ stantien. ep̄s an posset in officio diaconi vel pb̄ri ministrare. Et respondet alexan. tamdiu cesset ab officio sacerdotali donec in proximo quatuor tp̄m ieiunio recipiat subdiaconatum

Distinctio LIII.

Curiales Assignatis supra q̄tuor rõnibus in. li. di. in. c. designata. ꝛ in c. p̄terea. ꝛ in. c. i. quare curiales a promotione repellunt. Subiungit. liij. di. in qua assignat q̄ntam rõnem. q̄ sez non voto religionis fiunt eccl̄iastici. sed vt officio⁹ suo⁹ rationicinia fugiant. et hoc p̄batur sequenti capitulo.

Legem Doc. c. diuidit in duas partes. In prima parte ostendit grego. q̄ qui militie vel qui rõnibus sunt publicis obligati. nec in clero nec in monasterio suscipi debent. quia vitã fecerunt fugere: sed mutare. cum eodem modo viuant in eccl̄ia sicut in seculo. Et h̄ p̄batur p̄ legem mauritij imperatoris. sz si voluerint cã religionis intrare monasterium: non recipiantur: nisi p̄ius a publicis rõcinijs fuerint absoluti. In secũda parte que incipit ibi. Si qui vero et dicitur q̄ milites non sunt p̄opere in monasterijs suscipendi: nisi vita eorum subtiliter inuestigetur: et p̄ triennium in habitu laicali fuerint p̄bati.

Distinctio LIIII.

Serui Dic intitulat. liiij. di. in qua dicit q̄ serui ordinari non debent nisi p̄ius a dominis suis plenam libertatem fuerint ꝑsecuti. Ostenditur secũdo quid iuris sit si serui fuerint promoti non adepta libertate. Tertio qualiter serui iudeorum siue pagani siue christiani ab eorum dominio debeant liberari

Null⁹ Prohibet hic leo papa ne aliquis ep̄us ordinet seruum aliquem nisi p̄ius eorum volũtas accesserit qui in eo seruo sibi aliquid vendicãt p̄testatis: ne postea in seruitutem redigatur: cum ĩmunis esse debeat ab omni vinculo q̄ castris dñicis aplicatur.

Nullus Quesitum fuit in cõcilio turbur̄. vtrum seruus sit promouendus. Et respondet q̄ nõ nisi p̄ius in publico legatur. et si nullus contradixerit ordinetur. Si vero aliquis seruus p̄ obr̄eptionem fuerit ordinatus deponetur: et eiusdem sit conditionis cuius ipse antea fuit.

Qui er famulís Doc. c. loquit de seruis eccl̄esiarum qui ordinari non debent. nisi p̄ius libertatẽ ab episcopis cõsequantur. et si honeste in clericatu vixerint poterunt ad maiores ordines promoueri. Si vero ingrati extiterint in seruitutez redigantur

§. Qui autem Dicitur in hoc. §. q̄ illi serui qui promoueri debent a dominis suis plenam debent consequi libertatem. ita q̄ ipsi in nullo teneantur suis dominis obnoxij.

Quicũq; líbertatez Statutum fuit in concilio toletan̄. q̄ illi liberti qui a dominis suis directa manumissione sunt liberati. ita q̄ nullum in eis obsequium domini sui dominij retineant: et illi

sine crimine appareant. si vero in eis obsequium retineat: ordinari non debent: ne possint ꝑm voluntatem dominoꝝ in seruitutē reuocari.

Si quis Dicitur hic q̄ neq; seruus neq; ascriptici⁹: neq; originarius neq; libertus ordinari debz nisi p̄obate vite fuerit: z consensus patroni accesserit.

¶ Ceteꝝ Dicit hic q̄ si serui sine libertate ad eccāsticos honores irrepserint pbr̄ amissione peculij mulcteť. dyaconus det vicariū vel in seruitutem reuocet. ceteri vero ab istis in seruitutem reuocanť. qđ probatur seq̄nti .c. z est iste scđs articulus huius distinctionis

Er antiquis Quidā episcop⁹ seruos amādi eo inscio z ignorante ordinauit quosdaz in clericos quosdā in dyacones. quos idez a mādus in seruitutem reuocare volebat. z sic questio delata est ad sedem apost. quare dñs papa cōmittit causam istam duobus episcopis scz mauricio z Justo: redarguendo post eōs qui tales ordinant ꝓtra canones z ocilia: cum ex hoc plurime questiones ad sedem apostolicam deferanť. postea precipit eis: vt si prefati amandi ꝓcuratores ꝑ bauerint aliquos de seruis suis non canonice ꝓmotos sub hac forma procedant. vt si pbr̄ est: amissione peculij mulcteťur: z in suo remaneat ordine. Dyaconus vero det vicarium vel reuocet in seruitutem. ceteri vero reddanť domino: z nulla gaudebunt defensione.

Frequens Fabinus marcellen. vbis eōs ordinauit duos seruos ꝑ placide scz anthiochum in pbr̄m: z leontium in clericum. cōquesta est placida per suos ꝓcuratores. papa vero reprehendendo eos qui talia faciunt ꝓmittit causam tribus eōs. scz erchulentio. stephano z iusto sub hac forma vt leontium omnino dñe sue reddāt: si iuste nō poterat refragari. Anthiochū vero qui iā gaudet sacerdotij prerogatiua: si dña vult cum in sua ecclesia collocare habeat illū nō velut seruum: sed pro ministerio ꝝ celebrati one susceptum.

Quis Maria illustris femina conquesta est dño papeper ꝓcuratores suos q̄ lucerinus eōs duos seruos originarios: siluestꝝ scz z candidum ꝓtra canones z ea ꝓtradicente in dyacones ordinauit. de quo papa eum reprehendit: et precipit rufino z aprili eōs: vt si vera sint a sacris officijs repellanť cum non sint legitime ordinati.

Generalis Multi conquesti sunt pape Gelasio de eōs z abbatibus qui ordinauerant vel recepant seruos suos originarios in monasterijs suis: z eos indifferenter ad clericatū admittebant: quos z reddere ꝓtradicebāt. ꝓter que clericalis dignitas obfuscatur. z ideo precipit papa eōs: vt tales decetero non ordinent. z abbatibus ne eos in mōasterijs suis recipiant: nisi de voluntate dñorum suoꝝ. z si quos habent ordinatos: vel in monasterijs receptos restituant. vel legitime cum dñs transigant. Naz mihil ecclesie deperit: si ea que sunt aliena reddantur. Si vero ꝓtrafecerint penam depositōnis z excōicationis subibunt

¶ Hoc tantū Tāgitur hic tercius articulus huius dist. Dictuz est supra q̄ serui nō debent ordinari inuitis vel ignorantib⁹ dominis. z si ordinati fuerint: sunt eis restituendi. qđ vez est cum dñs z seruus sunt ꝑfidi. sed si iudeus mancipium christianum emerit: iudicis vel epi auctoritate debet eo inuito ad libertatem ꝓduci. z hoc ꝓbat per sequentia ca.

Mancipia Quidā iudei quosdā seruos christianos emerunt: quesiuit libertinus eōs quid inde esset faciendum. z mandat ei papa grego. vt eos ad libertatem ꝓducat: ne christiana religio subiecta iudeis polluat

Nulla officia In hoc cap̄o duo dicūtur. ꝓmum est q̄ publica officia non sunt cōmittenda iudeis: occasione quorū possint offendere christianos. Secundū est q̄ serui christiani ab eis arcēdi si vel iudaico ritu

maculati precio nullo reddito ad libertatē perducantur.

¶. De his quid fieri debeat ō seruis xp̄ianis quos iudei emerunt. Nūc ostēdit quid iuris sit de seruis infidelib⁹ z emptis ab eis. Et de hoc scribit grego. fortunato neapolitano epō.

Fraternitatē Judei neapolim habitantes emerūt seruos paganos vel iudeos causa mercimonij de extraneis finib⁹ quos neapolim habebant qui volebant fieri xp̄iani. sed eo⁹ dñi non p̄mittebant. imo eos vendebant. Quesiuit fortunat⁹ eps neapolitanus quid de hoc esset faciendum. Et respondit grego. vt sua solicitudine in libertatem vendicent: nec alijs vēdi patiat. hac tñ ꝓsideratione seruata circa paganos vt si infra tres mēses ab eo tp̄e quo neapolim ducti sunt venales eos exponant emptores iudei infra quos si ad eccl̄iaz ꝓfugerit xp̄ianifiant z precium recipiant a xp̄iano emptore vel ali⁹ recipiat pro eis. si absentes sunt idē est. et si extra ecclesiam dixerint se velle fieri xp̄ianos. Si vero infra tres mēses eos venales non exposuerint z nolunt fieri xp̄iani: nullus de cetero emat eos ad seruiēduz et nullo reddito precio ad libertatem p̄ducant. quia p̄sumit⁹ q⁹ tñ ad seruiendū sibi emerūt: z non ad vendendū. Ita posuit beneu eñ. casuz. z ita etiam sentit. h. in summa sua. Probabiliter tñ p̄t dici q⁹ principium cap̄. vsq̄ ad locū illū Ubi vero Intelligit de iudeis vel paganis seruis qui cā mercimonij emunt. Tu tñ prudens lector delibera bis casuz in melius cōmutando sicut tibi videbitur.

Si seru⁹ Quesituz fuit in ꝯcilio aurelian̄. quā penā deberet pati eps qui ordinauit quēdaz seruū dñō absente. Et rñdet. si eps ordinauit eū scienter in p̄bīm vel diaconū ipō in ordine p̄manente duos dñō reddat. Si aūt ignoranter ordinauit: illi qui eum representauerunt epō simili pena teneant

Si seruus Hec autentica dicitur in quatuor partes In p̄ima parte dicit: q⁹ si dñs sciat seruum ordinari z non contradicat: statim eripitur in libertatem. Si vero ignorat infra annū recuperabit illuz si probauerit seruilem fortunam. In scōa parte dicit q⁹ si p̄ triennium probat monachus efficit: euadit iugum seruitutis. In tertia dicitur q⁹ ordo epalis: liberat a patria potestate z a seruili fortuna vel ascriptitia. sed non a curiali In quarta dicitur q⁹ ascripticij possunt clerici fieri inuitis dñis: ita vt agriculturam adimpleant

Admittūtur Quidam episcopi admittebant indistincte ad sacros ordines seruos z originarios z alijs ꝯditionibus obligatos quos leo papa reprehendit z mandat eis q⁹ de cetero hoc non faciant. nisi voluntates eo⁹ qui in eis habent aliquid potestatis accesserint

¶. De seruis monasterij. Dic mouet gratianus quandaz questionez. an serui monasterij possint ordinari. Et probat sophistice q⁹ non possunt: q⁹ serui ecclesiarum promoueri non possunt: nisi ab epis suis libertatem consequantur sed serui monasterij libertatem consec̄ non possunt. ergo ad clericatum promoueri nō possunt. et q⁹ non possunt consequi libertatem probat sequenti .c. cuius casus patz et p̄te videbis

¶. Hac dicit gratianus in hoc .§. in quo casu intelligit supra dictum .c. q⁹ serui monasterio⁹ non prohibentur fieri liberi et ordines recipere: dum modo non recedant ab obsequio monasteriozum. sed prohibentur libertatem nancisci si ab eozum seruitio recedere velint. quia turpe est vt monachi laborēt z serui sui ocio torpeant. sicut habetur in quadam ꝓstituti one. xvij. q. iiij. in venditionibus. Et q⁹ serui monasteriozum possint promoueri probat sequenti cap̄lo

Multos Quesitum fuit ab augustino an serui ecclesiarum vel secularium virozū si velint fieri monachi sint indifferenter admittendi. Et re

spondet q̄ non. q̄si indifferēter eos admittimus: damus eis occasionē fugiēdi dños suos sed ecclesiā transferendo. Si aūt indifferenter repellant: deo negamus quedā .i. eos qui hoc petūt per deū qui dedit omnia. ⁊ ideo prius in laycali habitu diligēter ꝓbruo tpe ꝓbati: si cor̄ vita inueniat honesta monachi fiant. ⁊ si postea irrepḧensibiliter viuerint: poterint ad sacros ordines ꝓmoueri per tempor̄ interualla: dummō non sint illis criminibus maculati que lege veteri morte puniebant. Qō postea sequitur vsq; ad dist. planū est.

Distinctio .Lv.

Qꝛpore Dic ītitulatur .lv. dist. in qua oñditur q̄ corpe vitiati ꝓmoueri non pñt. ⁊ que pena ordinatoribus taliū sit imponenda.

Priscis Tempe gelasij in quadaz ꝓuincia ecclesie erant ita desolate officio clericor̄ ꝓpter hostilem rabiem vt pauci vel nulli sacerdotes inuenirent qui ꝓlis ministrarent diuina ministeria. quesitū fuit a gelasio an de monachis vel laycis possint aliqui ꝓmoueri Et rñdet q̄ sic necessitate instante dummō sint honeste vite: salua tñ honorificentia prisc̄or̄ canonū qui tales ꝓhibent nisi in necitate per ecclesias ordinari. ⁊ hoc in prima pte Inse cunda pte que incipit Lnescat Lponit. vi. impedimenta que ꝓhibent supradictos ꝓmoueri ⁊ instante necessitate

Nullus Antiquit⁹ facta fuit ostitutio vt nullus eps ordinaret penitentem vel bigamū vel viduam maritum vel corpore vitiatuz: quam epi male seruabant. ⁊ ideo a relatē. concilium nunc statuit regulam seuiorem vt quicunq; amodo tales ordinauerit: anno integro cesset a celebratione missarū. ⁊ si celebrauerit post excōmunicationem deponet. Sequens ca. patet.

·ꝯ· Corpore Dicit gratian⁹ hic q̄ illi corpe vitiati ordinari ꝓhibent: qui non casu sed voluntate ꝓpria se abscinderunt. qō ꝓbat sequentibus caplis.

Si quis In hoc. ca. dicitur q̄ si quis laycus sibi virilia abscinderit ad clericatum ꝓmoueri non potest: cum sit suiꝑ ipius homicida Sequēs ca. patet

Qui partē Duo fuerūt homines qui semetipos abscinderunt: vnus sponte: alius casu cū rusticano operi curam impēderet. quesiuit micerianus epūs an valeant ꝓmoueri. Et rñdet Felix papa q̄ ille qui se abscidit sponte non pōt. ille vero qui casu se abscidit pōt ꝓmoueri. ⁊ si clericus est non deponet. quia casus veniam meretur. sed voluntas ꝓpria vindicanda est.

·ꝯ· Similiter Hūc dicit gratianus q̄ illi q̄ a medicis secant vel a barbaris. vel qui castrantur a dñis possunt ꝓmoueri. ⁊ ad hoc inducit sequens ca.

Si quis a medicis. Dicit in hoc ca. q̄ si quis per languorem a medicis sectus fuerit vel casu a barbar⁹ absasus vel a dño castratus poterit ꝓmoueri si al's est dignus. ⁊ si est clericus nō repellet Si quis vero cuz sanus esset sep̄m sponte abscidit non ꝓmouebit. ⁊ si ꝓmotus est dz repelli. Sequens ca. planū est.

Si quis pro egritu dine Dicitur in hoc. ca. q̄ si quis ꝓpter infirmitatem a medicis sectus fuerit: vel a barbaris vel a domino suo castratus fuerit si al's dign⁹ est poterit promoueri. Si ḧs vero cum sanus esset sponte sibi virilia amputauit vt a carnali ꝯcupiscentia abstineret ꝓpter hoc ⁊ non per abstinentiam: non potest ꝓmoueri. ⁊ si promotus est debet deponi. Sequens ca. ꝓz

Lator presentiū Flauiꝰ clericꝰ captus a normannis amisit digitū sinistre manus: ⁊ ꝓpter hoc robertus epūs suus misit eum ad papam cum litteris suis ⁊ quesiuit si posset ꝓmoueri. Et respondet papa se vidisse q̄ acciderat. vnde ꝓmendans epm de sua solicitudie dicit q̄ si a barbaris sect⁹

fuerit ꝛ alꝰ dignus est poterit promoueri: cū canones in similibꝰ casibꝰ idem dicant.

Precepta Abb̄ stephanꝰ inter acutas sudes amisit bursam testiculoꝝ dum presidio fugeret euadere imminentes gladios barbarorū qui tusciam pre omnibus prouincijs deuastabant. et propter hoc pelagius ep̄us priuauit eum officio et beneficio. Stephanꝰ vero ꝙquestꝰ est pape de facto ep̄i. precipit ergo gelasius pelagio ep̄o: vt sibi restituat vniuersa. quia sicut canones non patiunt debilitatos p culpam suam vel in magnis membris promoueri. ita promoti p casum fortuitum debilitati in membris non debēt repelli

¶ Hoc aūt Dictum est supra in pluribus. c. q̄ non repellit a promotione qui casu vel egritudine vel p̄secutione p̄didit membrum. Nunc vero dicit gr̄anus: q̄ hoc non intelligit̄ de quolibet membro. Nam qui oculum qualiter cūq; amisit promoueri nō debet ad sacerdotium.

Si euangelica Quidaz diaconꝰ ad tantā iracūdiā quēdam sacerdotem prouocauit q̄ ille sacerdos non solum p̄cussit diaconum fuste: sed etiam oculum eiꝰ eruit Ideo rufinus ep̄us priuauit euz officio p̄sbiterij. Post hoc factum postulabat diaconus in sacerdotem promoueri duabꝰ rōnibus. tum q̄ inuitus oculum amiserat. tum quia in recōpensationem sue iniurie. q̄ō totum rufinus ep̄s pape significauit. Precipit ergo gelasius papa vt pb̄r̄ detrudat i monasterium: ꝛ loco eius aliū ordinet: nec diaconū in sacerdotez promoueat. q̄ sacri canones nullū casum in monoculo excipiunt vt promoueri possit. nec ei prodest q̄ oculum inuitus amisit: maxime cū ad tantam iracūdiam sacerdotem prouocauerit: vt ille officiū: ꝛ ille promouendi facultatez amitteret.

Distinctio LVI.

Presbiteroꝝ Dicitulat lvi. di. in qua agit gr̄anus de filijs pb̄rorum. et ostendit qui eorum promoueri possunt ꝛ qui non allegando ꝙ vtraq; parte: ꝛ solutionem ponendo

Presbiteroꝝ Quesituz fuit an filij pb̄roꝝ sint p̄mouēdi. Et rn̄det q̄ nō: nisi in monasterio vel reglari canonica fuerint ꝙuersati.

¶ Sed hoc Dicit gr̄anus q̄ sup̄dictū. c. intelligitur de filijs sacerdotū q̄ paternā inconti nentiā imitant. sed si sunt bone vite. non solum sacerdotes sed etiā pape fieri possunt. Nō ꝙbat exemplo bonifacij: felicis: ꝛ agapiti: ꝛ multoruz aliorum qui fuerunt filij sacerdotum. et tamen ad summum sacerdotium sunt prouecti

Undecūq; Ab hoc loco vsq; ad. §. cōtra. ꝙbat gr̄anus pctā parentū filijs non imputari. Est ergo casus isti. c. talis. Due questiones facte fuerūt augustino. Prima fuit an pctā parentū filijs imputent. Et rn̄det q̄ non si paterna vitia nō sequant. Semen em̄ hominis ex quocūq; homine bonū est: ꝛ dei creatura ē. Scōa fuit an malifilij cōiugatoꝝ nuptias vituperent. Et rn̄det q̄ non. sicut nec boni filij adulteroruz eos ab adulterio excusant

Nūquā Dicit ioh̄es chrysosto. q̄ nunq̄ filiꝰ debet erubescere de vitijs parentū dūmodo sit virtuosus. Nam quantācunq; quis matrē habeat vilez ꝛ pollutā: nunq̄ de eius vilitate obfuscabit̄ vel polluet̄. q̄ ipa fornicatrix vel fornicator post p̄niam ex vita nō maculat̄ preterita. multo minꝰ maculat̄ filiꝰ de meretrice natꝰ: si virtute ꝙpria decoretur. imo magis laudandꝰ q̄ natꝰ ex bonis ꝛ nobilibus si malicia sequat̄ ꝛ malus sit

Nasci Rufinꝰ natus fuit ex adulterio. et ideo despiciebat creatorem qui sic eū formauerat ꝛ culpabilez et pctōrem se ꝙpter hoc reputabat. Sed ioh̄anes chrysos. scribit ꝙtra eum ꝛ docet q̄ ꝙpter hoc nō debet despicere dn̄m nec se peccatorē reputare. q̄ non ipse: sed qui eum de adulterio generauit peccauit semine abutēdo sicut nec peccat q̄ō in sulcis nascitur sed

peccat fur qui raplt. ꝛ consolatur eum duo bus exemplis. scz iepte: qui licet fuerit filꝰ meretricis: tñ sanctus fuit. ꝛ exẽplo Esau ꝙ licet natus fuerit de legitimo ꝓiugio: tñ ma lus fuit ꝛ pessimus

Sponsus Dicatur in hoc. ca. ꝙ xps qui quotidie vo cat bonos ꝛ malos ad nuptias suas: nasci voluit de bonis ꝛ malis parentibꝰ vt eius exemplo discamus vitia parentum nobis non obesse.

Satis Quidam epꝰ volebat pri uare quosdam clericos offi cio ꝛ beneficio ꝓpter peccata pentum. Gꝛ dicit gregꝰ. satis esse quersum vt deijciatur ab officijs vel gradu quem ꝓriꝰ facinꝰ vel culpa nõ deiecit.

Dominꝰ noster Ihero fuit iter rogatus an ille qui nascit de adulterio re pellat a sacerdotio. Et rñdet ꝙ nõ: si est bo ne vite. ꝛ hoc probat exemplo xpi qui nasci voluit de adulterinis ꝓmixtionibus ꝛ alie nigenis: dans nobis fiduciã vt vndecunq; nascamur si boni erimus ꝙ nõ repellimur a sacerdotio. Et ꝙ xps natus fuerit de ad ulterinis ꝓmixtionibus ꝓbat per genealo giam: incipiens a iuda patriarcha qui cuꝛ thamar nuru sua incestũ ꝛ adulteriũ ꝓmisit ꝛ ex illa generatione plures nati sunt: post quos dauid: ex quibus christus originem duxit.

Ismahelí Abraham autoꝛita te ꝛ licẽtia vxoris sue scz sare cognouit agar ancillam: ꝛ ex ea ge nuit ysmahelem qui repulsus fuit a populo dei: non ideo qꝛ natus fuerit de ancilla: sed qꝛ faciebat iniuriam fratri suo ysaac cõpel lendo ipsum adorare terreas ymagines: et alꝰ sibi nocendo.

·ꝟ· Cõtra Dacenꝰ ꝓbauit ꝙ pec cata pentũ filijs nõ im putant. nũc vult ꝓbare ꝓtrariũ ꝓ seqns. c.

Bí gens Imꝓperabat bonifa cio in ytalia ꝛ francia et etiã ab ipsis paganis ꝙ gens anglo; duce bant fedã vitã adulterando ꝛ fornicãdo ad instar sodomitice gentis. Scribit ẽ bonu facius martir regi anglo; dicens non esse mi; si nup fuit in bello deuictus: cũ ex tali ꝓmixtõne vilis gens oꝛiat ꝛ libidinosa nec deo amabilis. ꝛ hoc ꝓbat exemplo hyspa noꝝ ꝛ ꝓuincialium ꝛ burgundionũ qui tã diu fornicati sunt: donec ꝙ saracenos puni ti ꝛ deuicti fuerunt.

·ꝟ· Vnde Istud vndeita ꝓtinua tur. Peccata parentũ nocent filijs vnde non possunt ꝓmoueri ni si in cenobijs: vel nisi dispensetur cum eis. Quod sequit planũ est vsq; ad. c. apl'ica.

Apostolica In quadam eccle sia episcopali duo fuerunt clerici: vnus fuit electus ab eccia ꝛ canonice qui dignioꝛ erat. alter non. electo ab ecclesia ꝛ dignioꝛi obijciebat ꝙ erat filꝰ sacerdotis. Super hoc fuit ꝛsultus papa. qui mandat electum canonice ꝛsecrandu; non obstante eo ꝙ dicit filius sacerdotis: si alꝰ dignus inueniat.

·ꝟ· Hoc autem Dicit grati anus ꝙ supꝫ dicta. c. in quibus dictũ est ꝙ filij pbꝛorum pñt ꝓmoueri ex dispensatõe nõ faciũt regu lam generalem. qõ ꝓbat sequenti. c.

Conomanẽsem In eccle sia cono manen. electus fuit in epum quidã filius sa cerdotis. quare quesiuit barthol'. turonen. archiepꝰ an ꝓpter hoc eũ deberent repelle re. Et rñdet ꝙ nõ si alꝰ bonus est: nõ tñ vo lumus vt in posteꝝ hec regula recipiat. sed vt ad tpa necessitati ecclesie ꝛsulat.

·ꝟ· Cũ ergo Iste. §. respicit illuꝫ. §. supra. Sed hoc intelligendum. Et dicit gratianus ꝙ illi ꝙ dicuntur ibi esse ꝓmoti in summos pon tifices intelliguntur esse nati non de forni catione: sed de ꝓiugio legitimo quod olim fuit licitum omnibꝰ sacerdotibus. nunc au tem licet tm̃ orientalibus.

·ꝟ· Quod autem Obij cit gra tianus sibi in hoc. §. ꝛ postea soluit: dicens ꝙ illꝰ qõ dictũ est s. in. c. vndecũq; ꝙ vitiũ originis nõ imputat sci: videt ꝓtrariũ ei qõ ꝛ in eccastico' ꝙ adulteroꝝ filij abhoiatio

sunt dño. sed dicit illud sic esse intelligēdum sicut intelligit qđ supra dictū est de filijs pbiteroꝝ vt illi tm̄ dicant abhominatio dño: q̄ paterna vitia vel flagitia eoꝝ sequūtur

Quia Hoc.c. intelligit ex dispensatione: sicut illud.c. cenomañ. Patronius de adulterio nat⁹ est fuit ī episcopū legionē. elect⁹ qui post electionem ad apl̄icū veniens humiliter est pfessus. papa vero audiens ipsum esse bone fame ⁊ bone vite ab his q̄ secum erant ipm̄ pfirmauit in dignitate ex dispensatione

Distinctio LVII.

Fuit qui in egritudine.] Hic intitulat. lvij. di. in q̄ dicit hominem in egritudine baptizatum non promouendum.

Si quis Quesitum fuit in pcilio neocesarien. an ille qui est in egritudine baptisat⁹ debeat ordinari pbr̄. Et rñdetur q̄ non q̄ fides illi⁹ nō presumit voluntaria: sed metu mortis. si tamen postea bone vite apparuerit aut raritas hominū exegerit poterit promoueri.

Distinctio LVIII.

Fuit ex monacha.] Supī in. liiij. di. dictū fuit q̄ seculi ordinari non debent nisi volūtas dñoꝝ accesserit. Sed q̄n quibusdā locis monachi seruis pparant: cum nō habeant ꝓpriū: nec sint sue voluntatis. vt. xij. q. ij. non dicatis. Item grān⁹ ponit hanc. lviij. di. in qua ostendit monachū ad ecclasticū officiū nō promoueri nisi de volūtate ꝓpr̄ij abbatis ⁊ etiā de pcensu capituli.

Nullus Quesitū fuit a grego. an eps possit monachū promouere ad officiū clericat⁹ vel ad dignitatem. Et rñdet q̄ non nisi eū abbas obtulerit ꝓpria volūtate sibi Cō sequit planum est. vbi dicit qđ fit ex dispensatione ad pcequentiam trahi nō debet. ad qđ inducit secuens capl̄m.

Si quis Dicit in hoc.c. q̄ epūs nō pt alienū monachum promouere ad clericatū vel facere abbatem in suo monasterio nisi de volūtate ꝓpr̄ij abbatis. qđ si fecerit cōione siue plebis sit contentus: ⁊ promot⁹ remouebit ab eo quod accepit

Distinctio .LIX.

Item qui Supra dist. li. in aliquo fecit mentionem de illitteratis ⁊ promotis sine interstitijs tempoꝝ. ⁊ inde sumpta occasione spēalem ponit grān⁹ tractatū de his: docens tales non eē ꝓmouēdos Casus istius. c. habetur. s. xxxvi. di. qui ecclesiasticis

Si officia Quesitū fuit an epi deberent promouere aliquos in epos vel pbr̄os qui in minoribus ordinib⁹ non sunt examinati vel sine tpm interstitijs promoti. Et rñdet vban⁹ q̄ non. sed decet esse p ordinem assuescēdū: vt primo assuescat in minorib⁹ ordinib⁹ q̄ ad maiora voluerit promoueri. ne dur esse desideret cum tiro prius non fuerit Et hoc probat ad instar curie secularis vbi gradatim aliquis pmouet. Et reprehendit quosdam epos qui querentes pompam multitudine pbr̄oꝝ ordinabant eos in locis solitarijs: vt eis ordines ꝓferrent quib⁹ aliud ꝓferre non possunt

Hoc Quidam ex laicis honoris desiderio inflāmati repente fiebant sacerdotes et epi. q̄ licet nōdum didicissent in ecclastica militia famulari. tm̄ duces esse volebant ⁊ locum regiminis obtinere Nō reprehendit grego. et prohibet ne fiat

Ordinatos Quidam archiepiscopi ex laicis et parum litteratis in episcopos ordinabāt quod populo innotuit ex cōfessione cuiusdam eoꝝ. vnde presumit celestinus alios similia fecisse. et ideo prohibet vt ad tantaꝝ dignitatem non promoueantur qui p singula non creuerint officia. et qui nō fuerint eruditi. Nam prius debet esse discipulus anteq̄ sit magister. vt possit docere quod didicit

Distinctio .LX.

Ecce Supra ostensum est qui possint ad sacros ordi-

nes ꝓmoueri: ⁊ qui non In hac vero. lx. distin. ostendit ex quibus ordinibus sit aliqs eligendus in pbr̃m vel prepositū vel epm̃ vel archiepm̃.

Nullus Prohibetur in ca. isto vt epus non faciat aliquem archidyaconem nisi sit dyaconus. nec aliquem faciat archipbr̃m vel decanum: nisi sit presbiter

Nullus Dicit calixtus q̃ nullus in prepositum vel archiepiscopum vel archidyaconez eligatur nisi sit dyaconus: nec aliquis in decanuz vel archipbr̃m eligat nisi sit pbr̃.

Innouamus Quidaz erãt electi i archidyacones qui non erant dyacon. quidaz in archipresbiteros: vel decanos qui non erant presbiteri. Innocentius igitur secundus confirmans antiqua decreta: ꝓhibet ne hoc decetero fiat. ⁊ si qui infra prenominatos ordines existentes presumpserint ordinari: suscepto priuent honore. Item ꝓhibet ne adolescentibus ⁊ in minoribus ordinibus ꝓstitutis ⁊ indignis predicti conferant honores

¶ Horum Dicit gratianus q̃ illud quod dictum est de clericis non promouẽdis in archipbiteros vl decanos nisi sint pbr̃i. ⁊ in archidyacones nisi sint dyacones statutum fuit ex causa scz ꝓpter illos qui ꝓmoueri cõtemnebant adeptis dignitatibus. Nam etiam in epos dyaconi promouẽtur: qd̃ ꝓbatur sequenti ca.

Nullus in episcopatum

Statuit hic Urbanus vt nullus eligatur in episcopum nisi fuerit in sacris ordinibus ꝓstitut⁹. Sacros autem ordines dicimus dyaconatuz ⁊ presbiteratũ: quos solum legitur primitiua ecclesia habuisse. Subdyaconi vero necessitate exigente de licentia romani pontificis vel archiepiscopi si bone vite fuerint poterũt in episcopos eligi.

¶ Alterum vero Respicit hoc illum. §. Horum vnum. vbi dictum est aliquem non esse eligendum in archidyaconẽ nisi sit dyaconus: vel in archipresbiterum nisi sit presbiter. hoc fuit statutum ꝓpter contumaciam illorum qui promoueri nolebant. Nunc autem dicit q̃ alteruz est statutum ꝓpter ordinis dignitatem. scilicet vt non eligatur in epm̃: nisi sit in sacris ordinibus.

Distinctio LXI.

Item laici Hic ponitur. lxi. distinctio in qua dicitur q̃ laici non sunt in episcopos eligendi nisi prius per singulos ordines fuerint probati. ⁊ hoc ꝓbatur vsq; ad. §. His omnibus. Postea ꝓbatur ꝓtrarium in eodem. §. ⁊ ibi dat solutionem. Et additur etiam q̃ clerici alteri⁹ ecclesie non sunt preferendi clericis de ꝓpria ecclesia bene emeritis in electione. Tractatur etiam in vltimo cap̃lo de visitatione ecclesiarum.

Sacerdotale Brunchelda regina frãcorum faciebat laycos in episcopos promoueri. vñ greg⁹. ipsam redarguit ⁊ reprehendit

In sacerdotib⁹ Duo ꝓhibet ordinata in h. c. Primũ est laycos in epos nõ esse eligendos etiã si fuerint ꝓbate vite ⁊ bone ꝓuersatõis. ꝓbatus ei dz esse q̃s anteq̃ eligat: ⁊ discere anteq̃ doceat. Nã irreprehensibilis ⁊ emendat⁹ esse dz qui preferet ordinat ꝓ pplo. Secõm est q̃ penitẽtes ad gradum epalem aspirare non pñt. nã ꝓferens memorandi criminis labem non hz lucidã sacerdotij dignitatem.

Miramur Quidam archiepi quosdam laicos in epos promouebant occasione guerre ecclẽ de ⁊ popularis tumultus remouendi. qua re leo papa eos ex hoc reprehendit dicens q̃ ꝓ nullius psona faciendũ est ordinata decreta sanctoꝝ pr̃m Et q̃ archiepi h̃ facere nõ debeant ꝓbat q̃tuor rõnib⁹. Prima est. q̃ qui tales sublimat nõ ꝓsulit pplo sed nocet. Secũda est. q̃ qui hz maluz imitatũ vix est vt bono agat exitu. Tercia est. q̃ si minores

ordines non dant sine discussione. multo minus ordo epalis est sine discussione dā// dus. Quarta est. qz si laic⁹ laboris inexp⁹ notari solet ambit⁹. si dignitatem appetat secularē: multo magis et⁹ notari ambit⁹ so let qui ambit administrationem diuinorū.

Epūm Dicit in hoc.c.q epūs conse crari non debet sine ꝛscien// tia ꝛ iudicio metropolitañ. ꝛ suoꝝ suffraga neoꝝ. et q non debet eligi nisi probate vite et qui ante longo tpe probatus fuerit in ser mone: fide: ꝛ ꝛuersatione.

Quid proderit Celesti// n⁹ redar// guit omnes qui laicos eligūt vel ordinant in epos. qz si hoc fieret nihil prodesset cleri cis diu in castris dñicis militasse. quare p// hibet ne hoc de cetero fiat. si ꝛtra fiat penā depositionis minatur promouentibus et promotis

Gratuīm⁹ Dicitur i hoc.c.q illis ecclesia rege// da non debet ꝛmitti qui nesciūt legitimas institutiones ꝛ qui minoꝛib⁹ ordinib⁹ incre// mentum non susceperūt. sed a summis vo// luit habere principiū. cum absurdum sit vt imperiti magistris et noui antiquis prefe// rantur

§. His oīb⁹ Supra pba// tum est laicos non esse eligendos. Nūc aūt probat ꝛtrari// um trib⁹ exemplis. scz nicolai: seueri: ꝛ am// broſij. Sed hanc ꝛtrarietatem soluit grā// nus dicens ideo esse prohibitū laicos pro// moueri. qm̄ laici inscij esse ꝛsueuerunt ꝛ im// periti. Sed si periti sunt ꝛ clericos in boni// tate transcendunt eligi possunt ꝛ promoue// ri. exemplo nicolai: seueri: ꝛ ambroſij. et hāc solutionem probat sequens. c.

Neophitus Cercellenses vi// ctionem ambroſij: qz neophitus erat. ꝛ neo// phitos apl's prohibuit ordinari. Sed re// spondet ambro. hoc ideo esse prohibitum ab apl'o qz neophiti ꝛsueuerūt ꝓpter hono// res supbire. sed si humiles inueniantur pñt ordinari. qz cessante cā cessare debet effect⁹ vnde occidentales epi electionez suā legiti// mam esse iudicauerūt. ꝛ orientales eam exē// plo approbauerunt q multos tales elegerūt

Dīus Dicitur in hoc.c.q si duces vel litteratus laic⁹ vel quis curialis fuerit in epm postulatus: nō debet ꝛsecrari: nisi p singulos ordines fuerit legiti// me approbatus. deinde poterit ad epatuz ascendere

§. Sed aliud Nūc assignat gratian⁹ differ// entiam inter postulare ꝛ eligere. Nam po// stulatus qui est alteri subditus laic⁹ vel cle// ricus ꝛ fit hoc simplici petitione: ille vero eligit qui est in sacris ordinibus ꝛstitutus. et hec electio fit cuz solemnitate decreti. Et hec dicta probat sequenti. c.

Epūs Quidam canonici volebant quendam clericū alterius ci// uitatis postulare in epm. precepit ergo gre// gorius cuidam episcopo visitatori illius ec// clesie vt prius postuletur ꝛ postea eligatur deinde romam cum solemnitate decreti et cum epistola visitatoris consecrandus oc// curat

§. Sic beatus Dicitur h̄ q supradi// cto modo fuit ambro. postulatus ab impe// ratore et non electus. Et ꝛtradicit iste. §. il// li. §. s̄. his omnibus. Item probat gratia// nus q clerici alterius eccie non sunt preferē// di illis qui in propria eccia bene militauerūt Nō probat p sequentia. c.

Nec emeritis Dicit in h̄ .c.q ignoti ꝛ extranei nō debēt preponi bñ in sua eccia militantibus ꝛ qui habent bonū testimo// nium ciuium eoꝝ.

Null⁹ Quesitum fuit a celestino an clericis inuitis epūs dari debe// at de aliena eccia. Et rñdet q nō. ne alter subripiat honorem alteri⁹. Clerici em̄ de// bēt habere liberā electionē. ꝛ tūc de aliena eccia eligat qñ in propria nullus inuenitur idone⁹. ꝛ si clerici se viderint in hoc ꝓgraua// ri sit eis facultas appellandi ꝛ ꝛtradicendi.

Ytuchi Neapolitanū elegerūt pe// truz in episcopū. sed qz di// cebatur simplex ꝛ vsurari⁹: mandat grego.

vt alium eligant cum illo de eadem ciuitate vt si ille fuerit reprobatus: secūdus ꝓfirmetur. sic dixit. A. in summa. Beneuen. sic dixit. Neapolitani elegerunt petrum minus ydoneum. ꝙ ydoneus non inuenit: precipit ergo vt alium inueniant de eadem ciuitate in quem electio eoꝝ valeat declinare: quem si non inuenerint: graue ipsius cleri erit opprobrium. Potest tñ dici ꝙ anteq̄m inuentus esset munus ydoneus mandauit eis vt aliū inuenirent in eadem ciuitate. et hoc videt melius litere ꝯsonare.

Obitum Mortuo epo panormitano: grego. posuit ibi quendam visitatorem cui quatuor commisit. vt admoneat clerum ꝙ plebem dignā personam in episcopum eligere. ꝙ vt de alia ecclesia nullus ibi eligi patiatur nisi in ea nō inueniret ydoneus. Nec aliquis laycus ad hoc officium aspirare presumat. ꝙ vt omia monasteria eius dispositione regant: quousq̄ illis ꝓprius epūs fuerit ordinatus.

Catinensis Defuncto episcopo cathinen. pelagius ꝓmisit eucarponen. epo illius ecclesie visitatōnem ꝙ negocia gubernanda: donec ibi per ipsum pastor dignus eligatur. Precipit ergo ei vt illa peragat: ꝙ de eodem clero talem eligi faciat: qui nec vxorem habeat nec filios. ꝙ qui non sit criminosus. et eo electo romam veniat ꝯsecrandus.

Bene nouit Abrutiana ecclesia diu fuit destituta pastore ꝙ longo tempore. Quesiuit grego. nec ibi dignum potuit inuenire. tandem inuentus est ibi quidam opportunus laudabilis vite. Quare precipit gregorius passino episcopo vt illum opportunum moneat vt in bonis studijs crescat. ꝙ si nulla crimina ei obstant: monachus vel subdyaconus fiat: ꝙ demum epūs ꝯsecretur.

Quoniam festus Capuanus archiepiscopus Rome defunctus est. ꝙ iō papa p̄cipit cuidā epo vt illuc visitator accedat: ꝙ nil de rebus ecclesie minui patiatur. Sed ꝙ clerum ꝙ plebem illius loci moneat. et in vigilijs mortuorum et in obsequio diuino sedule seruiat ꝙ deuote.

Distinctio .LXII.

Beuiter Supradictus est ex quo ordine: ꝙ in quem debeat quis promoueri. ꝙ q laici non debeant in eōs eligi. Hunc vero docet q clericoꝝ est eligere: ꝙ populi ꝯsentire

Nulla ratio Quidam episcopi non fuerūt electi: nec a populo ex petiti. nec metropolitani iudicio ꝯsecrati: querebat de istis talib⁹ epis ꝙ de ordinatis ab eis an debeant inter episcopos ꝙ ordinatos reputari cum clericis ab eis ordinatis. vt infra. i. q. i. si qui a pseudo epis.

Docendus Quidam populus volebat episcopum eligere: nec permittebat eligere clericos. quesitum fuit a celestino quid in hoc casu sit faciendum. Et respondet populum esse docendum vt phibita non accepter. qui non corrigitur vindicet ecclesiastica seueritate scz excommunicatōe

.§. Nisi In hoc. §. ꝙ sequenti. ca. dicitur q epūs ꝯsecrari non debet nisi fuerit canonice electus. ꝙ casum per te videbis.

Distinctio LXIII.

Laici Supradictum est de electione clericorū. sed q laici volebant interesse electionibus clericoꝝ. ideo supponit hanc. lxiij. distin. in qua primo ostendit q laici non debent interesse electionibus vsq̄ ad. §. His omnibus. Deinde ꝓbat ꝓtrariū. Deinde in. §. Le electōes. ꝓponit solutōem

Nullus Adrianus papa prohibet in hoc cap'o vt nullus laycus etiam in maxima positus dignitate se inserat electioni patriarche. archiepiscopi. ꝙ quicunq̄ laycus canonicam electōem voluerit disturbare: debet anathematizari donec obediat.

Adrianus Ignatius patriarcha Constantino politanus iniuste fuit depositus: ꝙ fotinus loco eius substituitur. quam presumptōem

nicolaus voluit remouere: sed morte preuē
tus non potuit. sed adrianꝰ successor eiꝰ mi
sit nūcios tres ꝓstantinopolim ad basiliuꝫ
imperatorem ⁊ ad filios eiꝰ cū quibꝰ fuit can
cellarius romane sedis: ⁊ ibi octaua syno
dus ꝓgregata duo fecit. Primo fotinū de
posuit: ⁊ ignatiū restituit. Secō cōstituit
vt clerico ꝓ sit electio trīn. ⁊ q nullus laicus
inseratse electioni p̄iarche metropolitani
vel ep̄i. sed silere debet ⁊ attendere quid cle
rus faciat. nisi a clericis inuitareꝫ ad remo
uendos ⁊ impugnandos malos

Valentinianꝰ Cuꝫ eccia mediolañ.
vacaret pastore mortuo aurentino hereti
co qui mediolaneñ. eccīam vt lupꝰ dilanie
rat: venit ab oriente valentinianꝰ impator:
⁊ suasit ep̄is ꝓgregatis vt talē in archiep̄m
eligerent: cui etiā ipse impator se sincere sub
mittere posset. ep̄i vero cuꝫ rogarent impe
ratoreꝫ vt eligeret: ipse noluit assentire. de
mū ambrosiū elegerunt nōdum baptizatū
vnde imperator gratias referens: q electꝰ
est ad saluandas animas: cui curam corpo
rum cōmiserat. confortauit euꝫ vt nō time
ret dicens: deus te adiuuabit: ⁊ ego te sem
per defendam: et pro te pugnabo.

Porro Lotharius rex non p̄mit
tebat aliquem ad episcopa
tuꝫ eligi in regno suo nisi fauente sibi. id est
nisi esset amicus suus: vel nisi sibi iuraret.
Ideo p̄cipit ei nicolaus vt in ecclesia tre
uerensi et in agrippina colonia nullum eli
gi patiatur in ep̄m nisi prius sedi apostoli
ce referatur

Si per ordinationē Statutum fuit in concilio parisien. vt nul
lus q regiā potestatem ad honores ascen
dat p̄latur: et si quis p̄sumpserit. ab ali
is episcopis nō recipiatur. et qui eū recepe
rit ab aliorum episcoporum cōmunione se
gregabitur. Sequentia tria capitula q
se patent

¶ His omnibus Dac
tenus
probauit q laicus nō debꝫ interesse electio
ni. Modo vult gratianus probare ꝓtrarium

Quia Johannes de quenlenti vo
luntate totius concilij ⁊ prin
cipis electus est in episcopum prime iustini
ane. quod cum audisset grego. retulit gra
tias deo. et confirmans eundem: rogauit
deum vt ipsum custodiret

Quanto Laurētio mediolaneñ
archiepiscopo sublato
de medio constantinus diaconus electus
est in eius locum vnanimi consensu a cleri
cis qui supplicauerunt pape vt ipsum con
firmaret Sed quia in petitiōe eorum non
continebantur clericorum subscriptiones.
ideo gregorius p̄cipit iohanni subdiaco
no vt ianuaꝫ proficisceretur: ⁊ voluntates
mediolaneñ. qui illic coacti barbarica seue
ritate detinebantur inuestigaret. et si oīm
voluntates in electione eius p̄durare cog
nosceret autoritate apostolica faceret ip̄m
a suffraganeis ꝓsecrari.

Plebs Vacante ecclesia diostrenē
si electus est ibi quidā a pau
cis et tenuibus: ceteris discordantibus: cu
ius electionem philippus et geruntius vi
sitatores illius ecclesie reprobant. quod cū
audisset gelasius p̄cepit visitatoribus vt
omnium turba clericorum et laicorum cō
uocata moneant eos talem personam eli
gere in p̄latum que non posset pati repul
sam

Posse Defuncto vmolensi episco
po. vota populi se diuiserūt
in partes in electione successoris. vnde p̄e
cipit stephanus archiepiscopo rauēnati vt
clero et populo conuocato monente eo ta
lis in episcopum eligatur cui nō possint ca
nones obuiare. Dicit etiam q clericorum
est eligere: populi vero consentire. Se
quens. c. patet

Litteras Julianus episcopus
grumentinus signifi
cauit pelagio q clerus et populus marcel
lianeñ. ecclesie postulabat in episcopum la
tinum diaconuꝫ suum. papa vero rescribit
q gaudet si vult ipsum concedere. et de
inde si potest electus occurrat ante pascha
vt et tunc in sabbato imediate post pascha
ordinetur

Principali Milites centumcellenses impetrarũt rescriptũ a principe in quo dabat eis licentiã vt in ecclesia centũcellensi ordinarẽt vnus pbr̃ t vnus dyacon⁹. qõ cũ pape significassent p̃cepit laurentio ep̃o vt si personas illas inculpabiles inueniret t bone vite t laudabilis testimonij: aduenĩte media ebdomada vnũquemq; p̃ prefata officia promoueret. Et dicit. H. q; ista. iiij. ca. intelligunt̃ de ecclesijs in quib⁹ impator habebat iuspatronatus. vel isti erant curiales q̃ postulatifuerunt ab impatore Nota q; ista tria sequentia ca. scz reatina. nobis t lectis de vno t eodẽ clerico loquunt̃. scz colono. t illud. c. lectis p̃cedit alia duo. ca. t primo dz legi fm naturã rei geste. Est ergo casus illius ca. Lectis. Reatina eccia pastore destituta colon⁹ dyacon⁹ ab oĩbus vnanimiter est electus. p quo ordinando t ꝺsecrando guido comes stephõ pape supplicauit. Stephanus ꝑo noluit eũ ordinare. q; impialem ep̃lam absolutionis iuxta morẽ nõ detulerat. t ideo ne molestarẽt imperialis animus eius petitõem non admisit: sed suadet comiti vt acquirat ep̃lam impialem t tunc habita licentia iuxta eius voluntatem ꝺsecrabitur.

Reatina Leo papa p̃misso salutatõis alloq̃o rogat impatorẽ lotharium t lodoicũ vt ecclesiã reatinã dudũ destitutã pastore ꝺcederet gubernandã colono dyacono. qõ si nollet facere ꝺcederet ei asealitanam ecclesiam que diu vacauit vt ꝺsecratus deo t vobis grãs agere possit

Nobis In hoc. c. dicitur qualiter imperator misit literas suas pape in quibus dedit ei licentiam conferandi dictum colonũ in ecclesia Reatina qõ t papa fecit.

Metropolitano Dicit̃ q; defuncto metropolitano omnes suffraganei debent ad sedem archiep̃alem ꝺuenire omnium ciuium t clericoꝝ voluntate discussa ep̃zis vel dyaconibus eiusdem ecclesie optimus ordinetur

Si in plebibus ysidor⁹ doc⁹ hic q; ad officium archidyaconi pertinet vt defuncto vel depositio archipresbitero alicuius loci: archidyaconus illius vadat: t a clero t a populo faciat electionem fieri: t ipsam plebem regat donec archipresbiter ibi ordinetur.

Agatho Consuetudo erat q; electio pape subscripta representaret impatori ꝺstantinopolim: t tunc temꝑis electus dabat quandam summam pecunie impatori. ad quam summã relevãdam misit agatho Johannem ep̃m portuen̄. cõstantinopolim: qui in octaua pasche in ecclesia sancte Sophie latine missam coram patriarcha t principe celebrauit: t ad suam postulationem accepit imperiale rescriptum per quod soluta quantitas est relaxata. ita tamen vt electio pontificis imperatori semper representaretur vt cum imperatoris conscientia t iussione pontificis ordinatio deberet prospere fieri. Sicut factum fuit de Juliano: cuius electio fuit presentata ipsis principibus: sicut consuetudo erat.

Adrianus Desiderius rex mo rabatur Papie qui totam ytaliam stimulauit. propter quẽ expellendum fecit Karolum venire. qui Papie dimisso exercitu Romam iuit. ibiq; honorifice receptus papiam redijt: t tam diu eam obsedit: donec Desiderium regem cepit. Deinde Romam reuersus synodũ congregauit: vbi Adrianus cum centum quinquagintatribus episcopis dedit Karolo potestatem eligendi papam: t ordinandi sedẽ apostolicam: t confirmandi omnes episcopos t archiepiscopos per ꝓuincias. t quicunq; ꝺtra hoc priuilegium veniret anathema sit: t nisi resipisceret bona eius publicari precepit.

In synodo In hoc. ca. ꝺtinet q; sicut adrianus ꝺcessit priuilegiũ karolo. ita leo papa in synodo rome ꝺgregata ꝺcessit idẽ priuilegiũ ottoni prio regi teuthonicoꝝ t ei⁹ successoribus vt ipse eligat sibi successorem t ordia

net romanū pontificem: ⁊ eos ⁊ archiepi-
scopos vt ab eo inuestituram accipiāt: nisi
aliquo ꝙ inuestituram ꝓcesserit romanis pō-
tificibus vel archiepis. et qui cōtra venerit
decreuit excōmunicationi subiacere. et nisi
resipisceret irrevocabiliter exularevl si laic⁹
est vltimo supplicio affici.

Salonitane Maxim⁹ di-
cebatur in q̄tu
or deliquisse. Primo q̄ p symoniam archi
epatū salonitane ciuitatis acquisierat Se
cundo q̄ ordinat⁹ fuerat papa irrequisito
vel eius responsali. Tertio q̄ ꝓtra excōica
tionem a papa latā sub ditiōe si diuina ce
lebraret eo q̄ sic fuerat ordinat⁹ missas can
tare p̄sumpsit audacia quorūdā secularī-
um quibus multa p̄mia sua eccīa spolia-
ta dare dicebatur. Quarto q̄ fornicatiōis
vitio laborabat. Sed ad p̄eces principū
ꝓstantinopolitane ciuitatis ratam habuit
eius ordinationem. Alia vero mala illi⁹ in
discussa relinquere voluit. ideoq̄ p̄cepit
sibi vt romā venire non differret. et si nō ve
nerit districtione canonica feriet⁹

Cum longe Cōsuetudo erat
tiens morieb⁹ cp̄s omnes epi compro-
uinciales congregabātur: vt regi de obitu
p̄sulis significarent. sed quia quandoq̄
nuntiorum impediebatur celeritas ita q̄ si
ne magno incōmodo electio principis nō
valebat expectari. et si recederēt oportebat
eos iterum conuenire ad consecrationem
electi: et sic eis difficultas maxima incum-
bebat. similiter ⁊ regi imminebat difficultas
cum alijs negotijs impeditus non posset tā
citō consulto episcoporum respondere: qō
ꝓsultum inumerosa necessitas expectabat.
et ideo placuit omnibus episcopis hispa-
nie vt archiepiscopus toletan⁹ haberet po
testatem ꝓfirmandi ⁊ ordinandi in quibus
libet ꝓuincijs epos quo regalis potestas
eligat saluo p̄uilegio cuiuslibet prouincie
ita tū vt quicūq̄ fuerit ordinat⁹ post suam
ordinationem infra spatiū triū mensium p
prio archiepo se p̄sentet

§ Electiões Iste. §. respicit
proximū. ca. cū
longe. non solum in hispania eligebant epi
per reges. sed etiam electiones summorum
pontificum et episcoporum quondam im-
peratoribus representabantur. sicut factuz
est: de ambro. et gregorio. vnde apparet lai
cos ab electiōe non esse excludendos. Hāc
vero contrarietatez soluit gratianus dicēs
q̄ laici non debent vocari ad electionez fa-
ciendam. sed ad p̄bendum electioni con-
sensum. Nam clericorum est eligere et po-
puli cōsentire. sicut supra in capitulo nosse
in fine. Et q̄ laici vocentur ad electionem
probat per duo sequentia capitula: quorū
primum patet

Vota Dicitur in hoc capitulo que
debeant in electione cōcur-
rere. scz conuenientia ⁊ consensus ciuium:
bona fama populi: maior laicorum arbitri
um et voluntas. et electio clericorum ⁊ sub
scriptio

§ Principib⁹ Hic duplex
ratio reddi-
tur quare quondam regibus et imperatori
bus electiones representabantur. scilicz vt
null⁹ hereticoꝝ ⁊ scismaticoꝝ electiōi ꝓtra
ueniret pro q̄b⁹ sepe eccīa periclitabat. ⁊ vt
ipsi principes tanq̄ filij deuotissimi ꝓsenti
rent in electū quē sibi viderint in patrē eligi
sicut de ambro. fecit valētinian⁹ Et q̄ prin
cipes interessent ꝓpter hereticos ⁊ scismati
cos probat p̄ sequens. ca.

Quia Romana eccīa sepe patieba
tur molestias in obitu pape
et in electione successoris. quia nūcij impa-
toris defuerant. ideo statuit stephanus q̄
electio pape nō fieret nisi p̄sente populo ⁊
senatu et impatore vel eius legatis vt scan-
dala remoueant. ⁊ eis p̄sentibus ꝓsecret
et nullus audeat extorquere iuramēta vel
promissiones nisi que fuerint de antiqua cō
suetudine

§ Verum Dictū est supra in. c.
quia. q̄ cōstitutio
facta fuit quondā q̄ impatores deberēt in-
tereē electōi pape ⁊ eoꝝ. vt. s. pz in mlt̄is. c.
Hūc ꝙo dicit gra. in h. §. q̄ postea statutū
fuit ꝓtrū ꝓpter tres rōnes. Prima rō est im
peratores abutebātur p̄uilegio suo quia

non solum ꝓsentire volebãt: sed etiam se electionibus ingerebant. Secunda ratõ fuit qꝛ in hereſi labebanꝰ ꝛ sepe ecclesiam impugnabant. ꝛ qꝛ apostolici potuerunt in ꝓtrarium statuere ꝛ destruere ꝓstitutões quas anteceſſores fecerunt ꝓ bono ꝓbat exemplo ezechie qui serpentem eneũ quem fecerat moyses ꝓ liberatione populi: destruxit: cum populus illum coleret sicut deũ. Tercia ratio ẽ. qꝛ impatores suis priuilegijs renũciauerunt. ꝛ postea electões apostolicorum celebrate sunt ꝓsentibus ꝛ inconsultis legatis impatoris. qõ ꝓbat sequens ca.

Cũ adrianus Adrianꝰ secundꝰ ab ecclesia sancte marie maioris deportatus est a clero ꝛ populo ꝛ proceribus certatim ad patriarchiũ lateranense. qõ audientes nuncij lodowici impatoris moleste tulerũt. qꝛ cum ꝓsentes essent vocati non fuerunt. q̃ audientes qꝛ non fuit factum in ꝓtemptuꝫ eoꝝ sed ad cautelam futuri tempis omnez indignatõem medullitus cedauerunt: ꝛ accesserunt humiliter ad salutandũ electũ

Ego Hoc. ca. diuidiꝫ in duas ptes. In prima pte dicitur qꝛ imperator lodowicus ꝓcessit ꝛ ꝓfirmauit paschali ꝛ eius succeſſoribus romaꝫ cum toto suo ducatu ꝛ territorio in perpetuum tenere ꝛ habere quiete: sicut sui anteceſſores quiete possederunt. In secunda pte dicitur: qꝛ qñ papa de hoc mundo migrauerit nullus electionem succeſſoris cuiuscunqꝫ sit gentiꝫ impediat vel electoribus ꝓtradicat scz cardinalibus. sed eo electo ꝛ ꝓsecrato nuncij dirigant ad regem francoꝝ ad pacem ꝛ amiciciam inter nos sociandã. Scda pars incipit ibi [Qñ diuina] Sequens ca. pz.

¶ Cõstitutio Dicitur hic qꝛ primus henricus ꝛ primus otto ꝓstituerunt cũ romanis pontificibus vt nullus eoꝝ nuncius vel alius cuiuscũqꝫ sit gentis vel ꝓditõis in electõne romani pontificis audeat ꝓdicere. ꝛ qui ꝓtradicere voluerit exilio ꝑpetuo tradat.

Tibi domino In hoc cap. ꝓtinet qualiter otto iurauerit fidelitatem Johanni pape per suum ꝓcuratorem in quo dicitur qꝛ in. viij. ca. ei tenetur

Sanctoꝝ Karolus ꝛ lodowicus cõstituerunt vt episcopi a clero ꝛ populo de sua ꝺyocesi eligerentur ob vite merituꝫ ꝛ sapientiores remota acceptione munerum ꝛ personarum quatenus verbo ꝛ exemplo suis possint ꝓdesse subiectis.

¶ Ex his Concludit gratianus ex ꝓdictis qꝛ impatores renũciauerunt priuilegijs que sibi cõcessa fuerunt de electõne summi pontificis Et cum ꝓstet ex ꝓdictis qꝛ electio ẽ clericoꝝ tm̃modo. Nunc querit incidẽter an sit tm̃ canonicoꝝ matricis ecclesie: an etiaꝫ alioꝝ religioſoꝝ eiusdem ciuitatis. Cui q̃stioni rñdens primo ꝓbat autoritate nicceni ꝛ grangrensis concilij qꝛ sufficiant clerici matricis ecclesie ad eꝑm eligenduꝫ. postea videt hoc corrigere per autoritatẽ nicolai dicens qꝛ sicut electio pape non fit a cardinalibus tm̃: sed etiã ab alijs religioſis. sic et electio epi non a canonicis tm̃: sed etiam a religioſis fieri debet. qõ ꝓbat autoritate innocentij pape.

Obeuntibus Cõstituit in hoc. ca. innocentius papa qꝛ cũ vltra tres menses a tpe vacationis epalis ecclesia vacare nõ debeat: canonici sub vinculo excoicationis non faciant electõnem eoꝝ religioſis exclusis vt eoꝝ ꝓsilio ydonea eligat ꝑsona. Si aũt fuerit aliter factũ irritum erit ꝛ vacuũ Hũc querit gratianus incidẽter si duo a partibus eligant quis sit alteri ꝓferendus. qõ ꝑsequens ca. declarat

Si forte Quesitum fuit a leone si duo ad epatum eligã quis sit alteri ꝓferendus. Et rñdet qꝛ iudicio metropolitani ꝓferet ille q̃ maioribus iuuat meritis ꝛ studijs. ꝛ licet possitar obiecꝫ alteꝝ alteri ꝑferre: tñ oibus canonicis inuitis vel plebe non põt epum dare. neq̃ nolunt odiant ꝛ ꝓtemnant

Hinc Supra oñsum est a quib⁹ epi sint eligendi. amõ

vult ostendere gratianus a quibus sacri ordines sint conferendi et quo tempore sint tradendi. et in quibus locis patriarche primates: archiepiscopi: et epi et reliqui sacerdotes sint ordinandi. Et durat tractat⁹ vsq; ad. lxxxi. dist. videlicet a quibus ordinent episcopi in niceno concilio diffinitum est. Unde in hac. lxiiij. di. docet q epi sunt ordinandi ab archiepo cuz omnib⁹ suffraganeis: vel saltem a trib⁹ possunt ordinari de mandato archiepi

Episcopi Quesitum fuit in concilio a quot episcopis sit aliquis ordinandus in episcopū. Et respondet q ab omnibus comprouincialib⁹ episcopis: aut a tribus saltem presente metropolitano: vel eo mandante. ita vt illi qui interesse non possunt suum consensum litteris prebeant. Potestas autem conuocandi vel cōfirmandi episcopos spectat ad metropolitanum. Duo capitula sequentia plana sunt.

Extra Innocentius duo prohibet in hoc. c. Primum est vt nullus in episcopum ordinetur preter conscientiam metropolitani. quia integrum est iudicium eē. Secundum est vt vnus epus alium ordinare non presumat epm. et hoc probat auctoritate niceni synodi.

Quia Ab antiquo fuit statutuz vt archiepiscopus cuz omnib⁹ suis suffraganeis ordinaret et consecraret suos episcopos: et suffraganei consecrarēt suum archiepiscopum. Sed hoc male in dardania seruabatur. imo archiepiscopus alienos suffraganeos et suffraganei archiepiscopum alienuz consecrabant. Et ideo gelasius monet omnes episcopos per dardaniam vel quamlibet prouinciam constitutos vt ab antiqua consuetudine nō recedant. ita q nullus archiepiscopus ordinare presumat alteri⁹ suffraganeos. et nulli episcopi consecrent archiepiscopum alienum. et precipit eis vt regulas veterum seruent sicut patres nri fecerunt. Sequēs capl'm eundem habet casum cum primo. c.

Illud huius distinctionis Statuitur in hoc ca. q si q̄s preter conscientiaz metropolitani fuerit ordinatus in episcopuz debet deponi vel melius ab executione episcopalis officij remoueri.

Distinctio .Lxv.

Comprouinciales Dictum est supra q comprouinciales epi debent interesse consecrationi epi. Nunc vero in hac. lxv. distiñ. dicit q si aliqui contradixerint obtinere debet sentētia plurimoz. et est primus articulus hui⁹ distinctionis qui quatuor habet articulos qui p quatuor. §. distinguūtur.

Bene Inniceno concilio quesituz fuit si in ordinatione episcopi duo vel tres contradicāt pluribus quorum sententia obtineat. Respondet q plurimoz sententia obtinebit

Non debet Quesitum fuit q liter debeat fieri ordinatio epi. Et respondet q debet fieri ab omnibus prouincialibus epis et metropolitano presente qui per suam epl'az cōuocabit oēs cōprouinciales epos. et si oēs interesse non possunt saltē tres puenire debent ceteris pstantib⁹ psensum p suas lras et si aliter fiat ordinatio nō valebit. Si vero duo vel tres maliciose ptradicāt obtineat snīa plurimoz. Idē ē casus. c. sequētis.

§. Si vero Hic est scdus arti hui⁹ dist. vbi dicit q si prouincia primatem habeat archieps sine eius pscientia epm psecrare non debet

De persona Anastasius patriarcha quesiuit a leone vtrū archieps sine ei⁹ cōscientia debeat epm psecrare. Et rñdet q nō sed archieps de electōe et psecratōe sibi debz notificare: et qō in puincia factū est vt tua fraternitas ipm pfirmet et approbet sine moza ne gregib⁹ dñi diu desit cura pastoralis

Placet Hoc. c. duas habz partes In prima dicit q archiepiscop⁹ incōsulto primate non debet epm psecrare. In scda dicit q si archieps abest ex precepto primatis tres epi possunt epm ordinare. Scda ps incipit ibi l Si aūt l

Ros Dicitur in hoc ca. q̄ ꝑm antiquam ꝓsuetudinem honor ꝑ priꝰ reseruet per suas prouincias alexandrino patriarche qui similis est romano. Idem dicit de antiocheno ⁊ alijs patriarchis. In sequenti ca. dicit q̄ honor ꝑriꝰ deferat iherosolimitano patriarche: ita q̄ non fiat ꝓiudiciū metropolitano.

·ꝑ·Qui vero Dicit̄ tercius articulꝰ vbi dicitur q̄ epūs ꝓsecratus de metropolitani licētia: absente tm̄ eius se ꝓspectui ꝓsentet infra tres menses.

Si quis Dicitur in hoc cap̄. q̄ si epūs in sede metropolitana non fuerit ordinatus: infra tres menses a tempe ordinationis ꝓspectui metropolitani se repūtet vt ab illo doceat quid debeat obseruare: qđ si negligat epūs in synodo corrigat. Si vero ire non pōt: hoc suis literis studeat indicare.

·ꝑ·His Supradictū est q̄ epi a cōpuincialibus epīs debēt ordinari. sed nunc querit quid fieri debeat: si tm̄ vnus episcopus in ꝓuincia remanserit: ceteris defunctis. ⁊ de hoc quid fieri debeat in sequenti ca. docet

Si forte Quesitum fuit in cōcilio sardicen̄. si cōtingat q̄ omnes epi ꝓuincie sint defuncti ꝓter. vnū. ⁊ aliquis velit in epm̄ ꝓmoueri siue ordinari: a quibus sit ordinandus. Et respōdet q̄ ille supstes debet epos vicine ꝓuincie ꝓuocare: ⁊ cum ipsis ordinet. Si autez hoc negligat facere: ꝓpter̄ ꝓueniant epos vicine ꝓuincie: ⁊ illum solum epm̄ qui in prouincia remansit ipsi epi citabunt vt veniat Si vero non venerit: ipsi nihilominus eū ordinabunt.

Distinctio LXVI.

Archiepūs Supra in duab⁹ ꝓximis distinctionibus dictum est de ordinationibus episcopoꝝ. Nunc vero dicit gratianus de ordinatōne archiepi in hac. lxvi. dist. in qua dicit q̄ debet ab omnibus epīs prouincie ordinari. ⁊ repetit de ordinatione epoꝝ.

Archiepūs Innicꝰ papa statuit in hoc cap̄lo vt archiepūs ordinet ab oībus epīs siue prouincie. nec ꝺz hoc mutari. q̄ ꝙ oībus epīs ꝺz ꝓeesse ꝺz ab oībus approbari ⁊ ꝓstitui. qđ si aliter factū est vel fuerit irritum erit. Sequens. §. ꝑz in quo ꝺr q̄ epūs ꝺz ordinari saltem a tribus epīs.

Porro Quesitum fuit ab anacleto vtr̄ epūs posset ordinari a paucioribus q̄a tribus epīs. Et rñdet q̄ nō. ⁊ hoc exēplo iacobi iherosolimitani archiepi qui fuit ordinat⁹ a tribus. s. a petro. iacobo ⁊ iohe. ⁊ in hoc dederunt formā sūis successoribꝰ vt ad mīn⁹ a tribus epīs ceteris ꝓsentientibus ꝓsecret epūs

Distinctio .LXVII.

Presbiteri Expedito tractatu de ordinatōe epoꝝ. nunc in hac. lxvii dist. oñdit gr̄anus a quibus pb̄ri: coepi ⁊ reliq̄ clerici sint ordinandi. ⁊ dicit q̄ ab vno epo sunt ordinandi ⁊ non a pluribus

Reliqui Dicit hic q̄ reliq̄ sacerdotes ⁊ diaconi a ꝓprio epo sunt ordinādi: ita q̄ ciues ⁊ alij sacerdotes ꝓsentiant: ita q̄ ordinatio a ieiunātibꝰ fiat. In ordinatōe ꝓo cetero⁹ sufficiūt tres testes ⁊ epūs approbatō Qđ sequit planū ē

Distinctio LXVIII.

Veritur Supra oñdit de ordinatōe eoꝝ quos ꝓstat eē epos. in hac ꝓo lxviij. di. querit an illi sint recōsecrandi q̄ ordinārit ab illis quos nō ꝓstat eē epos. ⁊ ꝓbat q̄ nō sunt recōsecrandi q̄ ordinant ab illis quos ꝓstat nō esse epos. postea ꝓbat ꝺ tandē dat solutōem infra in. §. qđ ergo.

Sicut Job es archiepūs rauenne de duobꝰ quesiuit. Primo vtr̄ sacerdotes semel ꝓsecrati essent iterum ꝓsecrandi. ⁊ rñdet q̄ non: sicut non sunt rebaptizandi. Scdo vtr̄ illi qui cū leui culpa sunt ordinati pb̄ri debeant deponi. Et rñdet q̄ non: sed eis debet pēna imponi

·ꝑ·Econtra Modo vult ꝓbare ꝓtrarium. scz q̄ sunt reconsecrandi.

Presbiteri Quidam cum putarent epi quosdã pbros ordinauerũt. sed postea dubitabat vtr fuerunt epi in veritate aut ne. vnde fuit quesitum a grego. vtr illi sint iter a proprio epo ordinandi r ꝑsecrandi. Et rñdet q sic. ex quo scz dubitabat. si tñ sint bone vite r eruditi in ministerio xpi r in lege dña

§. Qd ergo Soluit grãnus ꝑtrarietatẽ prędictam dicens q illud. c. sicut. intelligit de eo quem ꝓstabat esse epm. r ideo non debet reordinari ordinatus ab eo. Illud aũt. c. ꝓsbiteri: intelligit de eo quem non ꝓstabat fuisse epm. r ideo ab eo ordinati reordinant. quisi prius non fuerint ordinati: in secũda ordinatione vere recipiunt ordines. si vero in prima ordinatiõe ordines receperũt: in secda nihil recipiũt: nisi solam vnctionẽ. Et hoc probat ad instar baptismi. Et idem dicit esse faciendũ de ecclesijs

Ecclesijs Quesitũ est in niceno ꝓcilio vtr eccie semel ꝓsecrate sint iter reconsecrande. Rñdet q non si in forma eccie sint ꝓsecrate: nisi alicuius semine vel sanguinis effusione sint polute vel ꝓbuste. Nam sicut semel baptisatꝰ nõ debet iter baptisari. sic locus in forma eccie ꝓsecratus non debet iterum ꝓsecrari: nisi propter supradictas causas

§. Inter epõs In hoc. §. assignat gratianus dñam triplicem inter epos r corepiscopos. qr epi ponũtur tñ in ciuitatibꝰ corepi in vicis. epi formatas tribuũt lras. corepi ꝓmendatitias siue pacificas tñ. Item episcopi conferunt sacros ordines: corepiscopi tñ minores.

Quãuis In hoc. c. r. enumerantur q ptinent ad officiũ epoꝝ que corepi sibi vsurpare non debent licet multa sint ꝓmunia corepoꝝ r pbrorũ cum episcopis.

§. Hi vero Dicit in hoc. §. q corepi epoꝝ officia vsurpant. r ideo ordo eoꝝ ẽ tã extirpatus.

Corepiscopi Quesitũ fuit a damasce. papa quare ordo corepoꝝ sit hodie prohibitus. Et rñdet ꝓter duas rões. Prima est qr sibi improbe vsurpabant officia epoꝝ. Secũda est qr tñ duos fuisse ordines legit inter discipulos xpi. scz. xij. apl'oꝝ. r. lxxij. discipuloꝝ. et cũ non posset rõ reddi vnde iste tertiꝰ ordo ꝓcesserit: ideo merito extirpari debz. Et illud qđ postea sequit est pars. c. vt dicit. h. alij tñ dicũt q ẽ. §. casus ꝑ se

Quoꝝ Quesitum fuit ab vrbano quoꝝ locũ epi hodie teneãt in eccia r quorum vice fungantur. Et rñt q locum tenent apl'oꝝ r eoꝝ vice fungant. Et hoc probat autoritate augꝰ. dicentis. pro patribus tuis nati sunt tibi filij r. Eque autoritas durat vsq in finem

Distinctio .LXIX.

Cõsura Hic intitulat lxix. di. in q ostẽdit q non solum epi possunt ꝓferre minores ordines. sed etiã abbates in ꝓprijs monasterijs possunt ꝓferre lectoratũ q̃bꝰ abbatibꝰ ab epo manꝰ ipositio facta ẽ

Quoniã Hoc. ca. diuidit in duas ptes. In prima pte prohibet ne aliq̃s super pulpito in eccia vel monasterio legat epl'am vel lectionem: nisi primo fuerit ordinatꝰ. etsi tonsuram habeat ad moduz clerici. In secda parte dicit q abbates r sacerdotes quibus ab epo imponit iuxta morem ꝓficiendoꝝ abbatũ ꝓferre possunt in suis monasterijs lectoratum. Idem licebat quondam corepis. Et nota q legere epl'am ptinet ad subdiaconũ. legere lectiones ad lectorem ptinet.

Nõ oportet Dicit hic q nõ debent exorcisare in ecclesijs vel in domibꝰ priuatoꝝ q̃ nõ sunt ab epis ꝓsecrati. Et nota q vnum vel duo nec supabũdant

Distinctio .LXX.

A epis Sup ostensum ẽ q clerici sunt a ꝓprio epo ordinandi. Nunc autem vult ostendere gra. q nullꝰ epus debet ordinare clericũ alicuiꝰ sine eiꝰ licentia. qđ ostẽdit infra. lxxi. di. Et ostendit q nullꝰ debet ordinari sine titulo. et si ordinet irrita erit

talis ordinatio quo ad executionem. quod ondit in hac.lxx.di.in ca.i.t.ij.

Neminē Statutū fuit in niceno concilio vt nullus epūs ordiet aliquē clericum sine certo titulo alicui ecclesie in ciuitate vel extra ciuitatem t si ordinauerit aliquē clericū sine titulo in opprobrium ordinantis officij executōne carebit

Sanctor In hoc ca. quidā per conciliū vrbani statuunt. Primū est vt ordinatō sine titulo facta irrita habeat. Secōm est: vt clericus perpetuo psueret in ecclesia in q est intitulat⁹. Tercium est vt clericus non intituletur in duabus ecclesijs. quia licz ex dispensatione epscopi clericus possit duabus ecclesijs psidere canonicus tñ prebendarius in duabus ecclesijs esse non potest. Quartum est vt prepositus maioris eccie curā habeat de eccijs paupibus q clericos suos sustentare nō pñt. Quintū est vt pter nouē prefatiōes decima dicat q ita incipit. equū t salutare.

Distinctio LXXI.

De clericis Hic ponitur lxxi. dis. in q ost gratianus qd cleric⁹ vnius epi non est ab alio epo ordinandus vel in eccia recipiendus sine licentia t lris sui epi. aliquin irrita erit ordinatio t receptio: nisi cā hostilitatis fuit ab eccia sua electus cleric⁹. qz tunc dum durat hostilitas recipi pōt. vt vij.q.i.pastoralis.

Illud Quidā epi ordinabant t recipiebāt in suis ecclesijs alioz epoz clericos eis irrequisitis: vnde otentōnes t discordie nascebant. t ideo statutum fuit in cilio sardin. ne hoc decetero fierz nisi cū licentia suoz epoz: alioquin irrita erit talis ordinatio. Quo sequentia. c. plana sunt que fere idem dicunt cū isto

Clericos Quesitū fuit in niceno concilio vtz epo liceat ordinare in sua ciuitate clericos alterius ciuitatis. t diffinitū est q non: sed vnusquisz clericus pseueret in ea eccia in qua ab initō pfuit: exceptis illis qui cā hostilitat⁹ t necessitatis suas ecclesias pdiderunt t ciuitates. t quicunqz epūs ptrafecerit excoicatus pmanebit cum eo quem suscepit: donec ad suam ecclesiam reuertat clericus

Fraternitatē In eccia Venefrana erat quidā dyaconus noie gratianus quē fortunatus archiepūs volebat in sua ecclesia ordinare t eū pter hoc postulauit a papa. et qz in eccia venefrana non erat epūs hostilitate faciente a quo peti posset dyacon⁹ ille. papa eū sibi sine mora pcessit

Primatus Epūs begeselitan⁹ surrexit in cōcilio carthagineñ. t suggessit pcilio: vt statueret ne aliquis epūs vsurparet clericū vel prochianū alterius: nec apud se retineret sine alterius epi licentia. cuius dictum gratus epūs approbauit: t per pcilium sardicen. confirmauit t autorizauit. Sequens. c. pz.

Hortamur In h cap. monet augus. patronos ne aliquem clericū in suis eccijs eligant nisi fuerit ordinatus ab epo in cuius dyocesi ista est ecclesia: vel nisi recipiat ab eo per lras pmendaticias. Sequens. c. pz perse

Distinctio LXXII.

Dimissorias Supi in prima dist. dictum est q clericus alienus sine literis dimissorijs vel pmēdaticijs sui epi t sine eius licentia recipi non debet. Jo. supponit hanc. lxxij. dist. in qua oñdit q clerico non debet patere licentia sine literis dimissorijs: quas epūs non debet dare nisi rogatus. Et casus oēs plani sunt.

Distinctio LXXIII.

Qualiter Hic intitulatur lxxiij. di. quem scolis non legit. qz ea que ibi ptinent in desuetudinem abierunt nec modo locū habent. ibi tñ ptinet qualiter t quibus literis vel grecis literis vel latinis forte debent fieri: sed nunc nō sic fiunt. t ideo qz in ea nulla vel modica vtilitas ptinet: ideo mēbranas occupare non debet

Distinctio LXXIIII.

Queritur Supi in pluribus locis facta est mentio de pmotōe clericoz

Sed quia clerici q̃ñq̃ nolunt promoueri: ideo gra. annectit hanc. lxxiij. di. in q̃ queritur an aliq̃s inuit⁹ sit promouend⁹. Et ꝑ ordine procedit. Primo ꝓbat q̃ clerici inuiti ꝓmoueri non debent ꝑ duo prima. ca. postea ꝓbat ↄtrariu. deinde solutionē dat: infra. ea. §. verum.

Epūs Dicit in hoc. c. q̃ epūs non debet promouere aliquē inuitū vel reclamantem: qđ si fecerit a celebratiõe missaꝝ suspensus annue pñie subiacebit

Gesta Natalis epūs cum haberet archidiaconem suū exosum nomine honoratum. quia ↄtradicebat sibi ne vasa sacra parentib⁹ largiretur: illum inuitum vno eodemq̃ tpe in sacerdotem promouit: ꝛ ab archidiaconatu remouit. Qđ cum significatum esset gregorio. et cum deprehenderet q̃ hoc malo zelo factum fuisset: reprehendit ep̃m dicens. q̃ sicut nemo ꝓpelli tur promoueri inuitus. ita alienus ab ordine non debet eĳci sine culpa.

§. Contra Ducuſq̃ ꝓbauit q̃ aliquis non sit ꝓmouendus inuitus: modo vult probare ↄtrarium ꝑ quatuor sequentia. c.

Si qui Quesitum fuit in concilio carthaginen. quam penã debeat pati clericus qui propter necessitatem ecclesie sue ad maiores ordines recusat ascendere Et respondet q̃ debet remoueri ab officio illi⁹ a quo recedere noluit. Idē est casus sequentis ca.

Epōrum Quidam epi vel prelati ꝓponebant clericos posteriores tpe vl' ordine clericis prioribus. ꝛ ideo prohibitū fuit in ↄcilio agathen. ne hoc de cetero fieret nisi in duob⁹ casibus. scz si prior ↄtemneret ordinari: vel minis esset simplex. in quibus casibus ille minor ꝓponetur quem epūs elegerit ꝓponendum. Vel aliter Hoc. c. duas habz partes. Prima loquitur de ꝓmouendo in quo casu minor maiori vel posteriori priori non est ꝓponendus. nisi prior obedire ↄtemnat. Secũda pars loquitur de archidiacono iam promoto qui est nimis simplex habebat tñ nomen archidiaconat⁹: et alius quez epūs elegerit ꝓponendū habebit ad ministrationē. Secũda ps incipit ibi [sane.]

Quorũdam Maximinus n⁹ epūs syracusanus ordinauit in eccia sancte lucie cosmã monachū in subdiaconuz. postea iohãnes fecit eum pbrm qui successor maximiniani fuit: ꝛ posuit eum in possessiõe que dicit̃ uliana: vbi ex loci qualitate ꝛ tristitia afflige bat in tantū vt vitam sibi penam estimaret propter qđ supplicauit pape vt pristino loco restitueret. Scribit ergo papa iohanni successori maximiniani quatenꝰ eum in pristinum statum reducat: nisi iusta cã sit irat⁹ ↄtra ep̃m. etsi est aliqua causa culpe: precipit sibi vt eam sibi insinuando manifestet

§. Verum Soluit gra. predictã ↄtrarietatez dicens. q̃ illud. c. gesta intelligitur de his qui non cã necessitatis sed cã odij volunt clericos promouere. Illa vero. c. si qui. et placuit. intelligunt̃ de his clericis q̃ cã necessitatis ↄtemnunt promoueri. Et hanc distinctionem probat sequẽs. c.

Vbi Johes epūs rauẽnat⁹ ↄsecrauit quẽdam gregoriuz inuitum in ep̃m de quo cõquest⁹ est pape. quare papa scribit archiepo ꝛ redarguit eum sup hoc. ꝛ si de cetero talia fecerit priuabit eum ordinatione rauennat⁹ ꝛ emilien. eccie. Nã priuilegium merẽt amittere rẽ.

Honorat⁹ Archidiacon⁹ honoratus cõtradicebat epo natali ne sacra vasa consanguineis daret. vt eum propter hoc callide degradaret volebat ipsum inuituz ↄpellere ad sacerdotiuz. qđ anteces sor gregorius. ꝓhibuit sibi ꝑ scripta ad supplicationē dicti diaconi. ipse vero ↄtemnens ei⁹ ꝓhibitionē ꝛ etiã greg⁹. honoratū inuitū in sacerdotē ordinauit: et ab archidiaconatu eū eĳciens aliū loco ei⁹ substituit qui suis moꝛib⁹ obtꝛaret. ꝓpter qđ honorat⁹ ↄquest⁹ ē postea greg. Greg. vero cũ sepe citasset natalē vt romã veniret et ipse sp ↄtemneret ↄmisit antonio subdiacono vt ꝑgens in salonã moneat ep̃m natalem quatenꝰ honoratum in archidiaconatu restituat. qđ si facere ↄtemp̃serit auto

ritate apostolica primo ei vsum pallij auferat. ꝛ si adhuc ꝯtumax fuerit ꝓmunione corporis ꝛ sanguinis xpi priuet

¶ Adhibēda est Sup̄ i c. placuit. ꝛ s̄. c. si qui oñsum est qualiter in tempore necessitatis nolens ꝓmoueri sit puniendus. Hunc vero docet gratian⁹ q si est vtilis ecclesie ꝛ non vult ꝓmoueri qualiter ꝓuocet vt epo suo in hoc obediat Dicit enim q minores paulatim sint ꝓmouendi vt cõtemnens ꝓmoueri debeat minores sibi esse prelatos in ordine ꝛ prebenda. ꝛ sic de nolente fit volens.

Consuluit Victor eps ꝓsuluit gelasium quid esset sibi faciendum cum dyaconi sui ꝓ vtilitate ꝛ necessitate ecclesie ꝓmoueri in sacerdotes ꝓtemnant. qui rñdet dicens q inuiti ꝓpellẽdi non sunt. sed debet acolitos ꝛ subdyaconos si digni sunt in pbros ordinare eis maiora beneficia assignando. vt hac rõne constricti ꝛ honorẽ querant ꝛ questũ.

Distinctio LXXV.

Episcopus Ostenso q̄liter ꝛ a quibus sit clericoꝝ ordinatio faciẽda Hunc oñdit gr̄anus quo tempe sit ordinatio facienda. ꝛ primo de ordinatõne ceterorum explicat. ꝛ dicit hic q in ꝓsecratiõe epi certum tps non eligitur: dummodo in die dñica ꝛ hora tercia :ꝛ a ieunantib⁹ fiat. vt infra. c. c. i. Ceteroꝝ vero ordinatões fiunt in certis tempibus. vt infra. ea. c. vlt.

Ordinatões Anacletus docꝫ in h̄ c. q ordinationes. i. ꝓsecrationes epoꝝ debent fieri ab omnibus ꝓuincialib⁹ epis die dominica ꝛ hora tercia sacra vnctione interueniente. exemplo ꝓpheteꝝ ꝛ apostoloꝝ ꝛ moysi. Nam samuel inunxit dauid. ꝛ heliseus iheu reges. apostoli iacobũ. ꝛ moyses aaron.

¶ Tempus Supradictũ est qua die ꝛ q̄ hora debet epus ꝓsecrari. Nunc autẽ dicit infra qõ tempus a tempore electionis ꝛ ꝓfirmationis debeat ꝓsecrari. Et dicit gratianus q infra tres menses nisi per necessitatẽ differretur.

Quoniam Duo dicunt in h̄ c. Primũ est q null⁹ archieps differat ordinationes epoꝝ vltra tres menses nisi necessitas ꝓpulerit amplius ꝓtelari. Secundũ est q reddit⁹ viduate ecclesie debent esse in ptãte dyaconi donec eps eligat ꝛ ꝓfirmetur

¶ Ceteroꝝ Supradictuꝫ est quo tempe ordinẽtur epi. Nunc vero docet gratian⁹ quo tpe ceteri debeant ordinari. ꝛ dicit q certis tpibus scꝫ sex. i. in quatuor tempibus anni. et in sabbato sancto qõ est ante dominicaꝫ de passione dñi. vt infra. e. c. vlt. Minores etiam ordines possunt ꝓferri in die dominica ab epis. vt extra de tempo. ordõ. Casus sequentis ca. planus est.

Quod a patribus Quesiuit dyoscorus alexandrinus patriarcha a leone vtꝫ inter oĩbus diebus sacri ordines ꝑñt vel debent ꝓferri. Et rñdet q non. sed tm̄ per diem sabbati ꝛ post ꝑoꝝ dia noctis que lucescit in prima sabbati vel in dñica in mane ꝓtinuato ieiunio sabbati vsqꝫ in diem dñicam in quibus. i. intra que tpa ieiunij ꝛ a ieunantibus ꝺz fieri ꝓsecratio: sicut videt beneuẽ. ꝛ etiã mihi casus ponendus licet non seruet de ꝓsuetudine

Quod die Leo papa in hoc c. oñdit q ordinatões sacerdotum debent tm̄ in die dominica fieri que dies dominica inuium hꝫ a vespera sabbati. qõ ꝓbat per ꝓsuetudinẽ ꝛ etiaꝫ per doctrinã apl̄oꝝ qui die dñica paulum ꝛ barnabã ꝓsecrauerũt. Nam in hac die mũdus sumpsit exordiũ ꝛ vita principium: ac mors interitum habuit

Ordinationes Duo dicũtur in hoc ca. Primũ est q ordinatões sacerdotũ. dyaconoꝝ ꝛ subdyaconoꝝ non sunt faciende nisi in sex tempibus anni scꝫ in. iiij. tpibus. ꝛ in sabbato ante dñicam de passione dñi. ꝛ sabbato scõ Secundũ est q nullus epus ꝺz preferre posteriorem priori.

Distinctio LXXVI.

Quib⁹ tēpoꝛib⁹. Supꝛa facta est mentio de quatuoꝛ tpib⁹. et ideo gr̄an⁹ supponit di. lxxvi. in qua primo ostendit qñ qtuoꝛ tpa sunt celebꝛanda: ꝛ vnde oꝛiginem habuerūt. addit etiā q⁹ inter paschā ꝛ pentecosten nō sunt ieiunia indicenda: nec genua flectenda

Jeiuniū Quesiuit bñdict⁹ epūs a calixto quotiens q̄tuoꝛ tpa essent in anno celebꝛanda. qui rñdet dicens q⁹ bacten⁹ ter celebꝛata fuerunt. sed melius est vt q̄ter in anno celebꝛet solemne ieiuniū: ad instar quatuoꝛ tpm anni p quere uoluit annus.

Statuimus Hoc. c. est abrogatum

De ieiunio Hoc. c. duas habet partes. Pꝛīa est abꝛogata. qꝛ non habet locū qđ in ea dicit. Scđa est autentica: vbi dicit q⁹ ieiunium estiuū celebꝛādū est in pꝛima ebdomada post pentecosten. in quo tpe diacones dalmaticis induant ꝛ alla cantetur: sed genua nō flectim⁹. Jeiuniū vero autūnale celebꝛat in septembꝛi in tertio die mercurij septembꝛis: ꝓputando a pꝛima die mercurij ciusdem mensis. Hyemale aūt ieiuniū celebꝛandū est in mense decembꝛi ante vigiliā natiuitatis dñi. Secunda pars incipit ibi L Et hoc sciendum]

Statuim⁹ In hoc. c. rectecōtinet in q̄b⁹ tpib⁹ ieiunia q̄tuoꝛ tpm sunt celebꝛanda. ꝛ coꝛrigit et emendat illud. c. statuim⁹. et pꝛimam partem illius. c. de ieiunio

Igitur Docet leo q⁹ post. l. dies letitie ꝓputandos a die resurrectionis quos in honoꝛem dñi celebrauim⁹ indicit ieiuniū. vt si quid p abūdantiaz letitie deliquimus: abstinentia ieiunij castigetur

Huius Dicit in hoc. c. q⁹ ex doctrina sancti spūs ꝓstitutuz est vt quaternū ieiuniū celebꝛet in q̄tuoꝛ tpib⁹ anni. scz in vere ꝛ estate ꝛ autūno ꝛ in hyeme. ad instar q̄tuoꝛ elementoꝝ ꝛ q̄tuoꝛ cardinū mūdi: ꝛ q̄tuoꝛ euāgelioꝝ. Et pꝛimuz est ieiuniuz in q̄dragesima. Secūm scz estiuū post pentecosten. autūnale est in septembꝛi. hyemale in decembꝛi.

§. Primū Iste. §. respicit illud ca. ordinationes sup̄ lxxv. di. in quo facta est mētio de pꝛimo mēse: q̄rto: septimo: ꝛ decimo. Et dicit gr̄an⁹ q⁹ debemus ibi intelligere pꝛimum mensez et ceteros fm ꝓputationem nostram. ꝛ nō fm ꝓputationē hebꝛeoꝝ: apud quos apꝛilis est pꝛimus mensis. quartus iulius. septimus octobꝛis. et ianuaꝛius decim⁹. Sed romani olim pꝛimū mensem dicebāt maꝛtium. nunc vero ianuaꝛiū. et pꝛeterea quare hebꝛei ieiunabant in augusto qui est eis quintus mensis assignat zacharias in sequenti. ca.

Jeiuniū Hoc. c. diuidit in tres partes In pꝛima ponit hiero. verba zacharie vbi dicit q⁹ hebꝛei ieiunant in quaꝛto. q̄nto. septimo. ꝛ decimo mense. Et ostendit q⁹ latini exposituꝛes hūc locum vaꝛijs modis exposuerunt: et dissonantibus In scđa pte ponit multiplices causas quare ieiunāt iudei in pꝛedictis mēsibus. In tertia pꝛte pꝛimo exponit verba fm litterā. postea fm anagogicū intellectū Scđa ps incipit ibi L cogimur] Tertia lb̄ est igit omne] et verba sunt ꝓphe vsq; illuc. L hoc loco] et qđ dicit ibi subaudit mensis. verba sunt hiero. inserta illi autoꝛitati.

§. Non aūt Dictū est. s. in. c. de ieiunio q⁹ post pentecosten ieiuniū q̄tuoꝛ tpm est celebrādum Modo vult hic gr̄a. ostendere quare nō ante. scilz qꝛa pascha resurrectiōis vsq; ad pentecosten non indicūtur ieiunia exne cessitate. Et hoc pꝛobat p sequens. c.

Scire Pꝛobat ambꝛo. q⁹. l. dies a pascha resurrectionis vsq; ad pentecosten reputātur velut dies resurrectionis ꝛ dies dominici. quia resurrectio die dominica fuit. et per hos dies cum hominibus ꝛ discipulis suis stetit. ꝛ ideo sicut in resurrectione gaudium est ꝛ non ieunamus. sic ꝛ in his quinquaginta diebus nec ieiunia sunt indicenda nec genua flectim⁹

¶ Necessario Cõdudit gtianus ex su pradicto.ca.dicens q ecclesia necãrio instituit ieiuniũ post penthecosten. z q ðr non esse ieiunandũ in his.l. diebus intelligit ex necessitate. de facto tñ ieiunam⁹ in vigilia penthecostes sicut in vigilia resurrectionis z ad hoc inducit sequens ca.

Nosse Docet hic q cum tanto gaudio celebrãdus est dies penthecostes quanto dies resurrectõis. z hoc pbat per simulem obseruantiam. qz vigilia penthecostes celebrat sicut vigilia resurrectionis. vnde similis obseruantia simili debet gaudere leticia.

¶ Obseruãtia Dicit gratianus q sit⁹ obseruantia est quo ad factũ z non quo ad necessitatez. ꝯsuetudo tñ ecclesie prejudicat ei qð gratianus dicit

Post pascha Quesitum fuit ab ysidoro. vtz monachi vel clerici vel layci pñt ieiunare a resurrectione vsqz ad penthecosten. qui rñdet dicens q licet ecclesia relaxet ieiunia z abstinentie rigorem. si quis tñ vult ieiunare potest: ad instar anthonij z pauli: z ceterorz patrum qui in his diebus in heremo ieiunauerunt: exceptis diebus dominicis.

Vtinam Lucinus q̃siuit a ihero. an sit peccatum ieiunare in.l. diebus post pascha resurrctõis z in diebus dominicis Et respondet q nõ Et hoc pbat exemplo pauli z aliorz credẽtium qui in illis diebus ieiunauerunt. non tamen cogit quis ieiunare. sed vnaquezq; prouincia in sensu suo abundat z leges maiorz interpretatur.

Dilectionis Docca. inducitur ad ostendendum varietatem ꝯputatõnis inter latinos z hebreos. Naz ꝑm latinos quartus est mẽsis iunius. ꝑm hebreos ulius. z ita facit ad ꝓpositum grãi. Est ergo casus. Latinus diaconus eccie grumentine fuit electus ab oĩbus in epm marsilinũ. qð negociũ totuz petrus pontinus epꝰ pape significauit. rescribit ergo pelagius q iam iusserat latinũ predictũ romam venire credens eum habere literas dimissorias a suo epo. qð si verum est mittit petrus vt faciat eum venire ad vrbem in sabbato sancto. qz si tunc non venerit cogetur subsistere vsqz ad ieunia quarti mensis iulij.

Distinctio LXXVII.

His temporib⁹ Ñso quibus tempibus sint clerici ordinandi. nunc in hac.lxxvij. dist. oñt q vel quanta interstitia tpm in singulis ordinibus sint seruanda. z sup hoc triplex regula seruat Nam alia seruat in pueris qui per interstitia ꝓmouent que sunt infra. c. in singulis. z quicunqz. alia in grandeuis qui infra. vij. annos recipiunt ordines vt infra. c. quicunqz. alia in monachis. qz monachus ex dispensatõe infra annũ ꝓmouetur. layc⁹ infra annum z dimidiũ. vt infra. ea. monachus. z docet in. i. c. huius dist. q gradatim debet fieri ordinatio.

Illud Docet gelasi⁹ in ℞. ca. q si qs vult ad epatum ascendere ðr gradati ꝓmoueri vt primo ostiari⁹. deinde lector z c̃. qð optet ꝑ interstitia tpm fieri.

In singulis Zozimus docet hic tpa esse seruãda in ordinibus suscipiendis: vt si ab infantia literas didicerit: a septennio vsqz ad annos. xij. recipiat tres minores ordines. p⁹ annum. xij. fiat acolitus. in. xxi. subdyaconus fiat. post. xxv. dyaconus. post. xxx. presbiter. deinde mereatur episcopus ordinari Eadem interstitia seruentur in defensorib⁹ id est patronis ecclesie si voluerint ad clericatum ꝓmoueri.

Quicunqz Docca. dividit in duas ptes. In pma. psequit de pueris. in scda de grãdeuis. In pruma igit ðr q pueri añ pubertatis annos baptizari dñt z fieri ostiarij. lectores z exorciste. deinde vsqz ad. xx. annũ. ita q vsqz teneatur inclusum. Inde fiat acolitus z subdyaconus. post. xxv. dyacon⁹. post. xxx pbr̃. post decennium ꝯputandũ a vicesimo anno fiat epus. In scda vero parte dicitur

q̄ si quis grandis etatis p̄ius baptizetur: et in primo biennio fiat hostiarius: lector: et exorcista. Insequenti q̄nquennio fiat acolitus ⁊ subdiacon⁹: postea diacon⁹: postea pb̄r ⁊ ep̄s Secūda ps incipit ibi L Qui vero tā] L Sequentia duo. c. plana sunt

Ep̄us benedictōem Hoc. ca. dividit in tres partes. In prima dicit q̄ minor. xxv. annor fieri subdiaconus non debet. In secūda dicit q̄ si cōiugat⁹ iuuenis voluerit ordinari: requirenda est vxoris voluntas: ⁊ sequestrato cubiculo ⁊ religione promissa ordinet. In tertia dicit q̄ ante. xxx. annū pb̄r vel ep̄s non ordinet. Secūda ps incipit ibi L Sane] Tertia ibi. L Pb̄r vero]

In veteri Quidā ep̄i āte. xxv. annū leuitas ordinabant. Sed toletanū cōciliū prohibet ne hoc de cetero fiat. sed post. xxv. annū leuite ordinent. ⁊ pb̄ri post. xxx. qđ probat auctoritate legis moysaice ⁊ canonice

Si quis Dicit hic q̄ si quis monach⁹ voluerit promoueri: vita eius preterita requiri debet: si fuerit criminosus vel irregularis ostrahēdo cū secūda vxore vel repudiata

Monach⁹ Hoc. ca. dividitur in duas partes In prima loquitur de monacho. In secunda de laico. In prima ergo dicit q̄ monach⁹ nouitius: si bone vite ⁊ bone conuersationis fuerit: infra annū potest omnes ordines recipere per interstitia breuia in. c. assignata. vt deuotio sancti propositi legitima supplet interstitia In secunda parte dicitur q̄ laicus infra annū ⁊ dimidium poterit promoueri ad omnes ordines: si fuerit emendabilis vite. vt qđ deest rpi: ⁊ qđ prolixior conuersatio non optulit. suppleat in eo morum probitas. et hec omnia fiunt ex dispensatione propter necessitatem: qua cessante: vet⁹ forma seruetur. Secunda pars incipit ibi L si vero laicus]

Distinctio LXXVIII.

Ua vero Sup̄ in p̄ma di. in c. ep̄s bene dictū est q̄ qui ordinat in pb̄rum debet esse. xxx. annorum. Hūc vero in hac lxxviij. di. idem repetit vt addat cām quare tunc ⁊ nō ante. sez qr xp̄s in. xxx. anno baptizat⁹ fuit: ⁊ postea cepit baptizare ⁊ predicare. vt infra. ea. pb̄r. Et omnia plana sunt vsq; ad. c. quid est.

Quid est Super ep̄lam ad thimoteū habet. manum cito nemini imposueris: nec cōmunicaueris peccatis alienis Hunc vero leo papa exponit l̄ram ap̄li. et dicit q̄ ille manu cito imponit qui ordinat aliquem ante ogruā etatem: ⁊ ante examinationem: ⁊ ante q̄z sit disciplinatus. Et ille cōicat peccatis alienis: qui efficitur malus. sicut est ille quem ordinat: et in malo est ei similis

Presbiter Dicit hic q̄ pb̄r āte xxx. annuz ordinari non debet: licet sit vite probabilis. qr xp̄us tm̄ in. xxx. anno cepit predicare ⁊ baptizatus est.

§. Hoc regulare Dicit nunc gra. q̄ hec que dicta sunt sup̄ de. xxx. annor vera sunt et seruāda de iure omni Et hoc probat exemplo xp̄i ⁊ iohannis baptiste: et ezechielis qui tm̄ in. xxx. anno predicare ceperunt. sed dispensatiue ante tale temp⁹ potest aliquis ad dignitatem presbiterij promoueri. Et hoc probat. vi. exemplis scilicz biere. ⁊ danie. dauid ⁊ salomonis: iohānis euāgeliste ⁊ pauli. qui oēs ab adolescētia ceperunt officiū predicandi ⁊ gubernationez sup̄ alios. Et ad hoc probandū inducit seq̄ntes. c. cui⁹ casus p se pz C Dist. LXXIX.

Apostolicus Sup̄ in. xxiij. di. c. i. tractatum est de electiōe ⁊ confirmatiōe pape. Hūc vero in hac. lxxix. dist. idem repetit vt aliquid addat. Cōtinet em̄ hec di. q̄tuor articulos. In primo dicit q̄ papa nō debz eligi nisi a cardinalibus In secūdo dicit q̄d iuris: si duo ap̄lici eliguntur. In tertio dicit q̄ electio successoris debet fieri cū deliberatiōe predecessoris In q̄rto dicit q̄ electio ap̄lor̄ soli deo reseruat. que omnia p̄ suos. §. patebunt.

Si quis Statuit nicolaꝰ in hoc ca. q si quis sine ꝛcordi ꝛ canonica elctõe cardinaliũ ꝛ alioꝝ religiosoꝝ clericoꝝ fuerit elcũs vel inthronizatꝰ non habeat aplicus sed apostaticus.

Si quis papa Hoc. ca. dicit in duas ptes In prima pte dꝛ q ille dꝛ deponi q papa viuo ꝛ incolumi prestiterit fauorẽ carnalem p romano pontificatu. vel q eo incõsulto subscriptõem fecerit vel sacrm dederit alicui vel suuꝝ suffragiũ polliceat ꝓpter hoc vel qui hac de cã priuatas ꝓuenticulas facẽ. In scda pte dꝛ q quicunq; hmõi ꝓiurationes ꝛ insidias patefecerit ꝛ pbauerit indulgentiã ꝓmerebit ꝛ premiũ. Scda ps incipit ibi L ꝓpter occultas fraudes.

Oportebat Hoc ca. ꝛ seqns idem dicunt. scꝫ q nullus dꝛ eligi in papam nisi de cardinalibus pbr̃is vel dyaconibus dummõ inter eos ydoneus inueniat

Si quis er epis Hoc. c ꝛ seqns fere eundẽ hñt casum. Dicit eñ hic q si q̃s clericꝰ vel layc⁹ electioni cardinaliũ ꝓtradi xerit vel sedẽ aplicã volueritꝫ vsurpare anathema sit. ꝛ nõ solũ ipse sed etiã oẽs ei fauentes. In seqnti. c. dꝛ q si quis ꝺixerit eligẽtibus romanũ pontificem anathema sit

Nullus Hoꝛtuo apostolico vel eꝓo aliquo cardinales vt canonici intantũ festinabant q nihil curabant de sepultura defuncti. quare statutuꝫ fuit q nec papa nec eꝓo viuente: nec etiã eo defuncto electio fiat successoris: nisi tercia die post sepulturam

·ꝯ· Hꝫ queritur Hic est ſe cund⁹ articul⁹ vbi querit quid iuris sit si duo aplici eligant temeritate certantiũ. ꝛ q̃s alteri sit ꝓferendus. ꝛ q̃d de h̃ sit legit sequenti. c.

Si duo Bonifacius papa rogauit imꝑatorem honoriuꝫ vt ꝺeret legem qua doceretur quid esset faciendum si duo apostolici temeritate certãtium eligantur. Constituit ergo honoꝛius q neuter illoꝝ duoꝝ sit papa. sed noua electione ꝓmuni ꝓsensu tercius eligat.

·ꝯ· Hoc autem Dicit nunc gratianꝰ q hoc. c. Si duo. intelligitur quando vterq; male est electus: ꝛ non intelligitur quando vnus per apostasiam oꝛdinatur: ꝛ alter canonice: cuius electio facta fuit extra vrbem ꝓpter intrusionem alterius

Si quis pecunia Lõstituit nicolaus papa q si quis pecunia vel aliomõ illicito vsurpet sedem aplicam: nõ apostolicus sed apostaticus habeatur. ꝛ liceat cardinalibus eũ anathematizare ꝛ layco auxilio eũ repellere. ꝛ si electõ successoꝛis intra vrbem fieri non põt fiat extra. ꝛ electus habeat plenam ptãtem disponendi res in vtilitatẽ ecclesie: ꝛ faciendi omnia quasi ẽt inthronizatus

·ꝯ· Electio Hic est tercius articulus vbi dicit q electio successoꝛis debet fieri cum deliberatõe antecessoꝛis.

Si transit⁹ Symachꝰ papa statuit vt si moꝛs inopinata contingat: ita vt antecessoꝛ non posset ante decernere de electõne sui successoꝛis: si quiõ ab oibus fuerit canõice electꝰ consecretur Si autem vt fieri ꝓsueuit duo eligant: electus a pluribus ꝓferat: nisi fuerit symoniace electus

·ꝯ· Sicut Hic est quartus articulus in quo dicitur q electio summoꝝ pontificum soli deo reseruatur: licet electio a cardinalibus fiat. Qõ probatur sequenti capꝫlo: cuius casus planus est.

Distinctio Lxxxx.

Loca vero Supra oñdit qñ ꝛ a q̃bus clerici debeant oꝛdinari. nunc vero in hac. lxxx. dis. oñdit in quibus locis debeant ꝓponi patriarche. archiepi ꝛ epi ꝛ pbri. Patriarche debent poni in capitib⁹ puincia ꝝ vt infra. xcix. dis. puincie. Archiepi in singulis puincijs vt infra. vi. q. iij. sci tote. Epi vero in ciuitatibus. pbri p castella ꝛ villas. vt infra. ca. epi.

Urbes Hoc.c.loquit de primatibus gentiliū ⁊ xpianorum. Est ergo casus.lucius consultus fuit in quib⁹ locis primates xpianoꝝ sunt colligandi. Qui respondet dicens.q multo tpe ante aduentū christi urbes sint statute in q gentiles pro maioribus negocijs appellabant:et in eisdem locis post aduentuz christi:apostoli ⁊ eorum successores posuerunt primates christianorū:ad quos salua apostolica autoritate eporum maiora negotia sunt referenda

In illis Gentiles habebant tres ordines sacerdotū.scz primiflamines:archiflamines:⁊ flamines.loco primiflaminum petrus iussit poni pziarchas qui de maioribus⁹ alioꝝ eporuz causis cognoscūt Loco archiflaminū archiepos Loco flaminū epos qui in singulis ciuitatib⁹ singuli esse debent

Episcopi In hoc.c.notatur duplex dza inter epos et pbzos. Duma est.q epi non debent poni in ciuitatib⁹ qn etiaz sint magne ⁊ non parue.pbzi vero per castella. Secunda differentia est q epus nō potest ꝓsecrari ab vno epo:sed pbz sic potest

Illud Statuit in hoc.ca.vt in minoribus locis ⁊ vbi est paucitas hominū ponant pbzi:et eoꝝ cura sufficiat.epi vero in frequentioribus ciuitatib⁹ ⁊ maioribus populis

Non debere Laodicēse cō ciliū statuit vt episcopi non ponantur per vicos ⁊ villas. sed visitatores:id est archipresbiteri qui debent visitare parochias qui sine consilio et conscientia episcopi ciuitatis:nihil agere debent

Fraternitatez Precepit gregorius augustino anglorū epo vt ordinaret epos nō lōgo interuallo inter se distantes vt leuiter possint conuenire ad eporū ordinationē faciendam que ad minus cum trib⁹ epis vel quatuor fieri debet ⁊ quem

Distinctio LXXXI.

Hec de ordinandis Legit.s.granus de ordinationibus ⁊ officijs singulorum. Ab hoc vero loco vsqꝝ ad.xci.di.breuiter epilogat q̄dam ca.aplice regule vt addat quedam que pretermiserat. Et ꝓtinuans dicta dicēdis primo ponit de primo.c.apostolice regule.scz oportet epm esse sine crimine.id est sine peccato mortali.qō vez est nō solū de epo:sed etiā de quolibz prelato.qō ꝓbat p seqns.c.

Apostol⁹ Paul⁹ apls docuit q qñ eligit aliqs ad ordines vel ad aliquā dignitatem debet esse sine crimine qō sit dignū accusatione ⁊ depositione:vt homicidium:⁊ adulteriū:⁊ huiusmodi. Sed nō ait sine pctō.qz si hoc diceret:omnis homo repelleretur

¶ Quolibet Supā dictū est in.c.apls q ordinād⁹ debet eē sine crimine:vt homicidio ⁊ adulterio ⁊ silib⁹. Hunc aūt dicit q si his criminib⁹ aliqs est obnoxi⁹ ꝓmoueri nō debet nec ordinari.⁊ si ordinat⁹ talia ꝓuincit cōmisisse añ ordinationē vel post debet deponi.vt ꝓbat p sequentia.c.

Nemo Dicit symac⁹ in hoc.ca.q null⁹ debz assumere pdicā di officiū:nisi qui suis actib⁹ errata ꝓdemonstrat:⁊ amorem innocentie sue ꝓuersatione demonstrat

Tantis Daniel cum esset electus in epm accusat⁹ fuit apō papam celestinū de multis:et precipue de incestu cum mōialibus.propter que crimina inuestiganda:citatus fuit vt romaz veniret.qui contemptis litteris pape in epm est promot⁹.ꝓmittit igit causam quibusdā celestin⁹:⁊ precipit eis vt de his cognoscāt: que si vera esse inuenerint ipm ⁊ ordinatorem ipsius deponant.quia qui talem ordinat ostendit se esse similem illi

Si qui Quidam presbiteri ꝓmoti sunt sine examinatione. et postea cum examinarentur ipsi in iudicio confessi sunt omnia peccata sua Alij ante ordinationem cum examinarentur confessi sunt peccata sua:⁊ tñ epi promouerūt

eos. quesitum est in nicena cilio vtruz isti debeant recipi z defendi in suis ordinibus Et rñdet q non. sic ponit casum Beneue. D. vero intelligit de eisdem psonis casum sic. Aliqui sine examinatiõe in pbros sunt promoti: postea examinati in iure cofessi sunt pcta sua: nihilominus tñ promoti sunt ad episcopatum vel ad aliam dignitatẽ. quesituz est in cilio vtruz tales debeant recipi. Et rñdet q non.

Quicũqz Quidaz criminosi ordinati sunt ignoranter ab epis. quidam vero scienter. querit an debeant deponi. Et rñdet q sic.

Marimilian⁹ Quid presbiteri ex cõcubinis filios habuerunt: quos marimilianus zelo dei accensus: coram apostolico accusauit. omisit ergo causam innocentius quibusdam z precepit eis vt si hec vera inuenerint remoueant eos ab officio sacerdotali.

Sacerdos Dicitur in hoc ca. q si sacerdos de aliquo crimine cõuincatur deponi debet. z epus ei locum puidere in quo pñam agere possit.

Dictum Dicitur hic q si sacerdos pter delictuz vel negligentiam suam fuerit degradatus detrudi debet in monasterium vel canonicaz regulam ad pñam agendam. nec dz amodo viuere seculariter. z si ptra facere presumpserit excoicari debet

Valet Statuitur hic q si aliquis de crimine fuerit cõuictus: debet separari a loco in quo omisit delictũ ad penitentiam agendam. Nam interdũ valet loci mutatio: cum affectus mentis sepe cum loco mutet: cum non videat vbi male gessit Sequentia duo ca. plana sunt q de hac materia loquunt

Presbiter Quesitum fuit ab apostolis quaz penã pati debet pbr vel dyacon⁹ qui publice in adulterio vl fornicatione. periurio vel homicidio fuerit deprehensus. Et respondet q debet deponi: sed excõmunicari non debet: cum non debeat duplici contritõe flagellari. mozetamen laycozum debet penitentiam agere cũ eius crimen sit manifestũ.

Si dyacon⁹ Dicitur hic q si dyacon⁹ vel pbr omisit crimen aliqd dignum depositõe: ab officio z omunione debet repelli. Si vero non est depositus: sed se pter delictum ab altaris ministerio remouit moze penitentis si alij pbri desunt poterit in necessitate baptisare.

Si qui In ytalia z teuthonia pbiteri. dyaconi. z subdyaconi publice tenebant cubinas: quib⁹ omnibus grego. officium interdixit donec penitentiam agerent. z si vellent in crimine perseuerare precepit omnibus vt eoruz officia non audirent. quia eoz benedictio in maledictõnem vertet. z hoc pbatur autoritate pphete dicentis. Maledicam inquit tẽ. Et quicunqz preceptis nostris non obedierit: peccatum ydolatrie z paganitatis incurret.

Si quis Hec quatuor sequẽtia ca. eundem habent sum. in quibus dr q si qui in sacris ordinibus fuerit ostituti ad cubinas vel vxores accedere nõ debent. q si otinuãter fecerint: officio z beneficio carere debent.

Clerici⁹ Hoc. ca. de tribus psonis loquit. scz de clerico. presbitero z archidyacono. Dicitur ergo hic q clericus solus non debet intrare tabernaculum mulierũ: nec etiam cũ socio sine iussu prelati. nec pbr cuz sola femina ofabuletur. Archidyaconus vo sub pretextu officij sui non frequentet domicilia matronarũ. nec illis per clericos suos vel domesticos aliqd secrete mittat. de quo si conuincat: z ille deponatur z illa excoicetur.

Oportet Gregl. monet hic prelatos esse vigilantes sup gregem sibi omissum: ne lupi morsibus .i. diaboli lanient. z reprehendit eos de ostentatio mulierũ. qz vbi fuerit cũ mulieribus habitatio antiqui hostis stimulus non deerit cum quibus si fornicẽtur sacrificare non debent. Quod probat tribus autoritatibus

pheta ꝛ:sez moysi sophonie ꝛ malachie
Sequens.c. patet.

Legitur Dicit hic q̄ sacerdotes non debēt cū mulierib⁹ habitare. Et hoc probat exemplo aug⁹. q̄ etiam cū sorore noluit habitare ꝓpter alias mulieres que cū sorore erant

In omnib⁹ In octaua synodo fuit ꝓstitutuz vt clericus cum talib⁹ psonis et in tali loco ꝛ tpe cum mulierib⁹ loquat ꝛ omnis suspicio remoueat. Nam si clericus vult ire ad domum alicuius femine: melius vadat cū alio q̄ solus. nesi ceciderit non sit qui sublevet eum.

Cum oīb⁹ Statuitur in h̄ ca. q̄ clerici non habitent cū mulierib⁹ nisi sint sibi cōiuncte in primo gradu vel secdo ꝙsanguinitatis: vt mater: amita: soror: ꝛ amita. Item cū ancillis et pedissequis que cū eis erant anteq̄z ordinarent. Item cum nuribus ꝛ vxorib⁹ seruoꝝ suorum

Non oportet Prohibet h̄ ricus vel ꝓtinens nec etiā aliq̄s xp̄ian⁹ cōmunia lauacra cū mulierib⁹ habeat. q̄ etiā gentiles hoc maxime reprehendūt.

Archidiaconū Januari⁹ ep̄s bis p̄hibuerat archidiacono suo ne cū mulierib⁹ habitaret. sed ipse ꝓpter hoc nō dimittebat. precepit ergo grego. vt eū tertio admoneat. et si ꝓtemnit eum ab officio deponat.

Quidam Quidam clerici cum non haberēt vxores appetebant extraneārum mulierum vel suarum ancillarum ꝙsortia. quare toletañ. ꝙcilū statuit vt ep̄s vendat tales mulieres. clericis pro tpe ad pñiam relegatis ¶ Casus sequentis. c. patet

Clerici Idem fere est casus isti⁹. c. cum illo. s. e. cleric⁹ solus. ¶ Duo. c. sequentia plana sunt

Distinctio LXXXII.

Generaliter Dic intitulat̄ di. xxxij. in qua ostēdit q̄ clerici in sacris ordinibus ꝓstituti. nec suis vxoribus: nec cum alienis mulieribus debent ꝓmisceri carnaliter. Et qualiter sint puniendi qui post ꝓmissam ꝓtinentiā fornicant̄: vel de facto ꝓtrahūt: vel suis vxorib⁹ ꝓmiscent. et que pñia iniungatur pb̄o fornicanti. Et spectat hoc ad. c. apostolice regule. oportet ep̄m esse sine crimine. vel ad hoc oportz episcopū esse monogamū. In principio tū ponit de hospitalitate. Et primū. c. hui⁹ dist. planum est.

Proposuisti In archiep̄atu toletañ. sacerdotes et leuite incontinenter viuebant. quod manifestabant filij ab eis generati. qō cum vidisset exuperius archiep̄s toletanus que sint ab innocentio quid esset de eis faciēdū Sed anteq̄z respondeat dicit sup hoc ꝓstitutionem factam a syricio que tales precipiebat ab omni honore ecclīastico remoueri. Deinde ostendit q̄ sacerdotes ꝛ leuite debent viuere continenter. ita etiam vt cū vxoribus carnaliter non ꝓmisceantur. Et hoc probat vno exemplo scilz sacerdotum ꝛ leuitaruz veteris testamenti. qui in ebdomada sua viuebant continenter: ita etiaz vt cū vxoribus non commisceb antur carnaliter nec discedebant a templo. quibus ꝓpter sobolis successionem vsus fuerat relaxatus Multo magis sacerdotes debent abstinere: cum quotidie sacrificent et possint eligi de qualibet natiōe. Et vna autoritate paulu apostoli ¶ Postea docet q̄ illi clerici qui in sacris ordinibus cōtraxerunt vel suis vxoribus se iunxerunt. si possunt probare constitutionez syricij non peruenisse ad eos: in suis ordinibus remaneant. sed altiora non ascendant. de cetero tamen abstineant. qui autem ꝓtra syricij constitutionem scienter contraxerint de facto. vel se ꝓprijs vxoribus miscuerint: deponantur

Plurimos sacerdo

tes Quidam significauerunt syritio pape q̄ plurimi sacerdotes post longa tempora sue ordinationis filios habuerunt antesacros ordines q̄m de vxoribus quas post ea de facto duxerunt. quorum quidaz alle-

gabant hoc sibi licere ad instar sacerdotuz ⁊ leuitaꝝ veteris testa. Quidam vero dicebant se per ignorantiã lapsos ⁊ inde dolebant. quare syricius papa reꝓhendit eos ꝙ suum crimen defendebãt exemplo sacerdotum veteris testa. cũ alia cã fuerit in illis ꝯ in istis. ⁊ dicit eos esse deponendos: cuz' ex certa sciã deliquerint. Illi vero qui ꝓ ignorantiam dolent se lapsos fuisse: ad altiora non ascendãt sed in suis ordinibus remaneant. ita tñ ꝙ decetero viuant ꝓtinenter. Sequens. §. patet.

Presbiter Hoc. c. loquitur de manifesta fornicatõne ꝓ qua in tempe apostoloꝝ clerici deponebanť. sed sancti patres in grangrensi ꝯcilio ꝯgregati hunc rigorem temparunt: statuentes vt si pbr̃ sponte ꝯfiteať delictum suum ⁊ velit penitere. x. annis peniteat iuxta modum qui in hoc ca. exprimiť. postea poterit in honorem pristinum euocari. Eadẽ pña erit sacerdotibus imponenda ꝓ singulis delictis que depositõem inducunt.

Distinctio LXXXIII.

Prouidendum. Hucusqꝫ tractauit gratianꝰ ꝙ otz prelatũ esse sine crimine: qõ in faciendo ꝯsistit. sed qz ꝯsentiens malo alioꝝ dicitur cõmittere crimen: ideo subiũgit hanc. lxxxiij. dist. in qua oñdit ꝙ prelatus etiam ꝯsentire non debet peccatis alienis. quia parum differt vtrum quis homicidiũ ꝯmittat ꝓpria manu vel facienti ꝯsentiat. qz mortem ꝓbatur inferre qui cum põt non excludit

Bi epũs Quidam epi precio interueniente vel precibꝰ ꝯsentiebant clericis sue dyoceſ. in fornicatione vel incestu ⁊ eos non puniebant. que situm fuit a grego. quam penam pati debeant. Et rñdet ꝙ suspendi debent ab officio ⁊ beneficio.

Nemo Dicitur hic ꝙ nemo magꝫ in ecclesia nocet: ꝙꝫ prelatꝰ delinquens: quia nullus audet eum redarguere ꝓter ordinis reuerentiam. ⁊ alij sumunt ab eo exemplũ delinquendi. ⁊ iõ epꝰ qui tales non corrigit: magis dicendus est canis impudicus ꝙꝫ epꝰ.

Erozi Dicitur ꝙ si possum resistere errantibus ⁊ perturbare peruersos ⁊ negligo: mala eorum video approbare per consensum: et socius criminis sim cum manifesto facinori non obuiem. ¶ Sequentia autem duo cap. plana sunt.

§. Sicut Nucusqꝫ ostendit qualiquis peccatis alienis ꝯsentire non debet. Hunc vero ostendit ꝙ laudibus malo ꝝ aliquis gloriari nõ debet nec gratulari.

Nihil Quidam prelati gloriabantur laudibus malorũ. Sed dicit anacletus ꝙ ex hoc facto maxima pernicies oritur circa subiectos. quia prelatꝰ qui laudibus gloriatur timet corrigere delinquentes. Et sicut nouerca odit priuignum: ita negligentia correctionem et disciplinam.

§. Quamquã Dictũ est supra ꝙ prelatus debet esse immunis a suis peccatis ⁊ alienis. sed ꝙuis sit peccatoꝝ: non tamẽ eius doctrina debet ꝓtemni. quia sicut lixiuia puer cinerem fluens lauat sordes ⁊ non lauatur sic doctrina per malum sacerdotẽ ministrata lauat auditores a sorde delictoꝝ

Distinctio LXXXIIII.

Pollicitum Supra ostensuz est ꝙ prelatus debet esse sine crimine. Hunc vero supponit. lxxxiij. di. in qua oñdit gratianus ꝙ prelatus debet habere sollicitudinem circa subiectos. Et habet hec dist. quatuor articulos. In primo dicitur ꝙ epũs debet esse sollicitus circa tuitiones pauperũ ⁊ monasterioꝝ. In secundo agit de mundicia sacerdotum. In tercio ꝙ epꝰ debet esse monogamus. In quarto vnde dicatur pbr̃.

Peruenit Paschasius epũs in duobꝰ delinquebat. scilicet ꝙ non curabat defendere monasteria ⁊ pauperes ⁊ oꝓpressos. ⁊ preterea consilia sapientum audire nolebat. Scribit ergo gregorius anthemio subdyacono repre-

bendendo eum q̄ talia p̄mittebat: et man-
dat et vt eū cōrigat cōraz alijs epīs: vel co
ram quibusdā de nobilib⁹ subiectis. q̄ si se
non cōrigat romā est transmittend⁹ vt ibi
saltem discat qualem ꝺueniat esse sacerdo-
tem vel p̄latum eccl̄iasticum.

Nūciatū Epī campanie negli-
gentes erant circa ec-
clesias ⁊ monasteria. et circa paupes ⁊ op-
pressos. Scribit ergo grego. antemio sub
diacono vt epos in vnū ꝺuocet: ⁊ eos sup
bis reb⁹ ita cōrigat ⁊ emendet q̄ de cete-
ro apud papā querelam iterare non possit:
q̄ si negligentes fuerint romā transmittan
tur: vt ibi p̄ districtionem sentiant q̄ graue
sit a p̄auis non cōrigi

§. Nō aūt Sup̄ in. lxxxij. di.
ostensum est de mū-
dicia sacerdotū ⁊ diacono⁹. Nūc vero di-
cit idem esse intelligendū de subdiaconib⁹.
et est iste sc̄ōs articulus

Cū de preterito Hec duo. ca.
intelligit. h. ⁊ beñ. de matrimonio nō ꝓtra-
hendo in tribus sacris ordinib⁹: ⁊ in eccl̄ia
orientali. Est ergo casus. In p̄imo ꝺcilio
cartaginē. ostitutū fuit vt epī pb̄i diaconi ⁊
subdiaconi abstinerent a mr̄imonio ꝓtra-
hendo sicut a tpe apl̄oz fuit obseruatum.
Postea sc̄ō fuit ꝺgregatū ꝺciliuz ab ipsis
epīs et forte alij plures etiā p̄dictā ꝺstitu-
tionem ꝺfirmauerunt ⁊ approbauerunt

Cū de quorūdā In ꝺcī-
lio cartagi. vi. relatū fuit q̄ quidam clerici ꝺtinen-
tiam non seruabāt. et ideo statutum fuit vt
epī: pb̄i: diaconi: ⁊ subdiaconi abstineant
ab vxoribus ducendis. et si duxerint depo
nantur. ceteri aūt clerici ad hoc cogi nō de
bent. sed vniuscuiusq̄ eccl̄ie ꝺsuetudo debet
seruari. Sed ego bartholome⁹ brixien. sa-
tis credo q̄ hec duo. ca. intelligi possunt in
eccl̄esia occidentali ⁊ de matrimonio iam
ꝺtracto: quo vti nō debent clerici in sacris
ordinibus constituti. Et ita formabis ca-
sum vt sup̄adicti non vtātur matrimonio
iā ꝺtracto: p̄missa iam ꝺtinentia cū vxo-
rib⁹. et bñ. etiā dixit quos sic intellige.

§. Similiter Supra. xxvi. di. dictum est
q̄ epūs debet esse monogamus. Nūc aūt
dicit gratianus idem esse seruandum in ali
is clericis. et iste est tertius articulus.

Quisquis Terracon. epūs q̄-
suuit a synodo papa
quid debeat fieri de clericis qui ducunt vi-
duas vel sc̄as vxores Et rñdet q̄ debēt
deponi ⁊ inter laicos redigi.

§. Presbiteroꝝ Hic est
quartus articulus vbi ostendit q̄ licet pb̄ꝛ ꝺcatur p̄
pter senectutem: magis tñ ꝺgrue ꝺcitur p̄
pter sapientiam.

Porro Anacletus probat in hoc
ca. q̄ duplici de causa dicit
pb̄ꝛ. sc̄z propter etatem. et hoc ostendit exē-
plo moysi: qui cum non posset sustinere la-
borem ad populum gubernandum. elegit
ex p̄cepto domini. lxx. pb̄ros. id est senio
res israel qui cum eo populum gubernarēt
Similiter ostēdit q̄ pb̄ꝛ vel senioꝛ ꝺcitur
propter sapientiam. Et hoc probatur exē-
plo abrae. vsq̄ ad tempus cuius licz homi
nes vixissent nongentis annis ⁊ amplius:
nullus tamen ꝺctus est pb̄ꝛ: id est senioꝛ ni
si abraam qui paucoꝝibus annis legitur
vixisse

Distinctio Lxxxv.

Hospitalitas Hic ꝓ-
nitur. lxxxv. di. in qua de hospitalita
te tractat: quam si quis non habuit ordina
ri p̄hibetur.

Florentinū Vacāte eccl̄esia
aconitana tres
fuerunt ibi electi nō temeritate ꝺcertantiū
sed bono zelo. Primo archidiacon⁹ eius-
dem eccl̄ie qui dicebat florentin⁹. Sc̄ō fu
it elect⁹ rusticus diaconus eiusdem eccl̄esie
Tertio florentinus diaconus eccl̄esie rauē
nat⁹. sed archidiacono florentino tria obij
ciebant. sc̄z q̄ erat senex vt nullo modo ad
regimen assurgere posset. ⁊ q̄ sic erat tenax
q̄ in domo sua nunq̄ amicus ad caritatez
intrasset. ⁊ quia iurauerat se nunq̄ fore epi
scopum. rustico vero licet homo vigilans

esset: obijciebat q psalmodiam ignoraret. Florentinus po rauennaz. ecclesie dyaco⁹ nesciebat qualis esset: licz sollicitus diceret Scribit ergo grego. iohi epo vt vna cum epo armenio anchonitane ecclie visitatore inquirant ista. z primo de archidyacono. z postea de rustico: q si inuenti fuerint indigni confirment terciū si crimen ei non obsistat. z hoc de voluntate archiepi sui

Distinctio LXXXVI.

Doctorem Repetit hic gratianus illō ca. aplice regule. oportet epm esse doctorem: vt inferiozz culpe in eum non refundant. qō fieret si nesciret docere vel negligeret. Et hz hec. lxxxvi. dis. vij. articulos qui in suis locis distinguent

Inferiorz Acquilegien. patriarcha non corrigebat vitia subditorz. vnde leo ipsum reprehendit: z ostendit q inferiozz culpe prelatis negligentibus imputant. z dum vitia corrigere negligunt faciunt in pplo pestilentiam

Odio Dicitur hic q pctōres tumidi sunt corrigendi: z infirmi qui ex fragilitate peccant tolerandi: z cū correctio fiat ex caritate fiat z non ex odio

Facientis Quidam prelati in pprijs personis nō delinquebant: sed delinquentes corrigere negligebant. sed dicit iohannes papa. non sufficit prelatos nō peccare in pria psona: si delinquentes non corrigāt. Ideo hortat eos vt sint vigiles circa delinquentes corrigendos: ne prelatis culpe delinquentiū imputentur.

¶. Si autem Dic est scdus articul⁹ vbi dz q si prelatus excedat in corrigendo non dz petere venia a subditis sed a dño

Quando Quidam prelati duz ex caritate corrigerēt subditos excesserunt modū in corrigendo. Quesitum fuit ab aug⁹. vtz debeant petere veniam a subiectis. Rndet q non: ne pter nimiam humilitatē prelati vilipendant a subditis: sed a dño petere debent q nouit q ex benignitate hoc fecerint.

¶. In doctrina Dic ē tercius articulus vbi ostinet q prelati debent pferre auctoritates diuine scripture in sua doctrina z non grammaticā exponere. q in ore ponti ficis nō bene sonant laudes ionis

Cuz multa Multa bona relata sunt gregorio ō epo desiderio. de quibus valde letatus est papa: intantum etiam q quicquid dignuz peteret ab eo obtinebat. Postea fuit ei significatum q grammaticam in suo populo exponeret. pter quod intantum grego. est contristatus q totum gaudium quod pri⁹ habuit est versum in luctum. Scribit ergo ei gregorius z docet ne de cetero talia faciat. quia laudes ionis cum xpi laudib⁹ non conueniunt.

¶. Liberalem Dic ē quartus articulus vbi dz q epūs debet esse liberalis circa egentes: alīs vanum habebit nomen epi

Frēm nostz Marianus de monacho fcūs epūs nolebat aliud facere nisi legere z orare: sicut in monasterio assueuit facere: sz de pauperibus z hospitibus nullā curā habebat. Unde greg⁹. scribit Secundo seruo dei vt moneat cū quatinus habeat largam manū z paupibus puideat.

¶. In ipsa Dic est quintus articulus vbi docet q in liberalitate hūdus est modus rez z personaz. Rez vt oia non dentur vni: sed singulis diuidant. quod pbat auctoritate pōs. Personaz vt primo iustis subueniamus: postea pctōribus quibus debem⁹ subuenire in eo q sunt hoies. z nō in eo q sunt pctōres. qō per sequentia probat.

Donare In istis quatuor captis scz donare. qui venatoribus. qui venatori. vident. reprehendit augustinus illos qui donant histrionibus. venatoribus z meretricibus ea tm causa vt malam exerceant artē: non attendentes in eis naturam dei: sed nequissimam artem. sed si donarent eis scīz quia homines sunt: non esset peccatum.

Esau Dec tria.c. Intelligũtur de his qui venant cã delectatiõis. dicit ergo hic q esau non venaret nisi peccatorem fuisset. Nam piscatorem sanctũ inuenimus. sed venatorem non.

Quid prodest Dicit hic q non pdest abstinentia ad vitã eternam si qs luxuriari in venatiõib⁹ velit. Ideo dicit in sequenti ca. imo q plus est non solũ de pctis: sed de pctis seruoꝝ suoꝝ quos secum ducit

Nõ satis Hoc.ca. diuiditur in tres partes In prima dicit q non sufficit opa caritatis velle: nisi opus addat exterius si fieri potest: t econuerso. In scda pte ostendit q in opibus caritatis nouem sunt ꝯsideranda. scilz fides: causa: locus: tempus: modus: proximitas: etas: debilitas: t nobilitas. In terna dicit q mia ꝯmunis t generalis est omnibus: et ab ea nullus excluditur. Scõa pars incipit ibi [Item pfecta]. Terna ibi [Nã et si] Sequens.c. patet

¶ Similiter Dicit sext⁹ articulus huius di. in quo prosequit illud.ca. apostolice regule. oportet epm esse non pcussorem. Et exponit alio modo q̃ supra in .xlv. di. exposuerit. Nam hic dicit q non debet esse pcussor. id est facilis ad vindictam. Nõ probat duob⁹ sequentibus.c.

Si quid Johãnes epus corinthi oꝝ statim cuz audiebat aliquem deliquisse causa incognita: puniebat. de quo grego. cum reprehendit. et docet q si aliquid dicat sibi de aliquo clerico. non statim credat. sed presentibus seniorib⁹ ecclie sue veritatem inuestiget: et tunc si oportuerit culpam feriat delinquentis.

Tãta nequitia Januari⁹ epus cũ haberet rixam cum quodaz suo subiecto: cõtra filio quorũdam malorꝝ messes illius ante missarum celebrationem t die dñica exarauit. et post missam illuc reuertẽs terminos agri euulsit t amouit. Nõ cum grego. audisset non credebat. sed postea certificatus est q abbatem syriacũ. Sed quia ianuari⁹ nimis erat simplex t senex: propterea papa ei pepercit: monens eum vt de cetero talia non faciat. ꝯsiliarios tñ ipsius spatio duorum mensium ꝯmunione corporis. t sanguinis xpi priuauit.

¶ Vel percussor Expositum supra gratian⁹ ne epus sit percussor: id est ad vindictaz facilis. Modo exponit t alio mõ. scz ne pcutiat aliquem propria manu. vt infra.c. proxi. cui⁹ casus planus est.

¶ Prohibetur epi=scop⁹ Dicponit septimus articul⁹ in quo repetit gra. illud.c. apostolice regule. scilicet oportz epm non esse cupidũ: t turpis lucri successorem. qõ de omnib⁹ clericis generaliter est intelligendum.

Pervenit Quidam epi: clerici: vel monachi possessiones laicoꝝ causa cupiditatis ꝺducebant: cum sue possessiones eis sufficerent. t procuratões seculariũ negotioꝝ propter lucꝝ suscipiebãt: officia sua penitus dimittẽtes. Recepit ergo ꝺcliuz calcedoñ. ne hoc de cetero fiat: excepta legitima tutela vel cura miserabiliũ psonaꝝ quam clerici suscipere debent ad iussionem suoꝝ epoꝝ. et quicunq; ꝺtra hoc statutũ fecerit debet excõicari

Distinctio .LXXXVII.

Quidam Supradictuz est q epus debet esse liberalis. Sed q hoc non sufficit: nisi miserabiles psonas tueat. ideo subiungit hanc. lxxxvij. di. in qua ostẽdit q epi debent defendere viduas t miserabiles personas t etiã libertos qui sunt eccie ꝺmẽdati.

Licet Quedam vidue t quidam orphani conquesti sunt gelasio pape de violentia quorundam. vnde precepit duobus episcopis: scilz petro t gerunatino vt eas personas tueantur. Et q hoc facere debent probatur assertione diuina.

Desolatis Maximus t ianuarius clerici parui desolati erant auxilio parentum t ꝓpinquorum. qui cum non possent violentias quorũdam sustinere gelasio sunt conquesti

Precipit ergo gelasius anastasio episcopo vt eos tueatur a violentia improbor̄: cum diuina autoritas hoc precipiat Sequentia duo ca. plana sunt

Irreligiosum Olimpius dyacon⁹ suscepit curam duorum suor̄ nepotum. scz felicis z olimpij. sed cum deberet res illor̄ fideliter administrare ptem illar̄ rerum vendidit: z ptem sibi retinuit. quare papa precipit epo fortunato vt eos defendat z oia eis restitui faciat.

Eos Hoc ca. diuidit in tres ptes. In prima dicit q illi qui ad ecclesiā confugierunt ꝓpter loci reuerentiam debēt ab ecclesia defendi In secunda pte dicitur q si q̄s mancipia ecclesie occupauerit ꝓpter sua que ad ecclesiam cōfugerint: excōmunicari debet In tercia parte dicit q si quis vult reuocare in seruitutem vel ad obsequium vel ad colonariam conditionem manumissos in ecclesia z ecclesie emendatos censura ecclesiastica coerceatur. Secunda pars incipit ibi L Si quis autem. J Tercia ibi L In ecclesia.J

Libertos Hec duo ca. libertos z liberti vt dicat Beneuen. loquunt de libertis ecclesie emendatis quos si aliquis inuadere sua autoritate voluerit vel in seruitutē reuocare: vel bona eor̄ auferre conat z ecclesia z epūs debent eos defensare.

Hi exposit⁹ Quesitum fuit in dicto toleta. q̄d fieri debeat cum aliquis colligit puerum expositum ante ecclesiaz Et rñdet q debet in publico dici. vt cuiuscunq; sit ille puer: siue sit dñs siue pater veniat infra. x. dies z puerum recipiat. si autem post decem dies venerit audiri non debet: sed tanq̄ homicida puniatur.

Distinctio LXXXVIII

Prohibētur Fctā interpositione miserabiliū ꝑsonar̄. in hac lxxxviij. di. redit gr̄anus ad materiā suam. scz ad ca. cupiditatis: cuius cupiditatis negocia clerici suscipere prohibentur: sed non prohibentur opera pietatis orphanis z viduis impendere.

Decreuit Statuit melchiades papa in synodo sua: q clerici causa cupiditatis z lucri non conducant possessiones: nec negocijs secularibus se immisceant: nisi in duob⁹ casibus. scz ꝓpter curam miserabiliū ꝑsonar̄. vel ꝓpter curam ecclesiasticā ab epīs sibi ꝯmissam. et q̄ duobus exemplis. s. moysi z angelor̄ ascendentium z descendentiū per scalam quā vidit iacob. ad instar quor̄ prelati ecclesie debent ascendere ꝓtemplando: z descēdere curam subditor̄ habendo

Consequens Clerici in piceris partibus turpibus negociatōnibus z lucris inhonestis inmiscebantur. sed gelasius docet hoc non esse faciendū. z hoc ꝓbat exemplo xpi qui negociatores de templo expulit Et duabus autoritatibus. scz pauli. vt nemo militans deo tē. z dauid. quoniam non cognouit tē. Si quis autem negociari voluerit officio carere debet. Sequens capl. planum est.

Relatum Basilius epūs tanq̄ aliquis layc⁹ ibat extra suū epatum coram iudicibus secularibus aduocando. qō cū audisset grego. precepit romano defensori vt prefatum basilium infra. v. dies cogat reuerti. qm̄ ꝓpter hoc dignitas epalis vilescit. Nam si ibi amplius⁹ cū starepmiserit: vterq; grauiter punietur.

Sequentia ca. plana sunt vsq; ad paleā illam Leijciens Jque in scolis nō legit: sed in ea ratio assignat quare in domo vel recon simili non est vsura: sed in pecunia sic. Et ꝯ triplici ratione. Prima est. q̄ pecunia non est dispositā nisi ad emendū. Secunda est q̄ ex agro cum arando fructum capio: z ex domo vsum mansionis: z ideo domum locando vel fundum videor quasi pecuniare lucr̄ cum lucro. sed ex pecunia reposita nullum fructus capio. Tercia ratio est. quia ager vel domus veterascat: sed non pecunia. z hoc est in prima columna vbi dicit L Primo quidem.J

Neqz Statutū fuit in ꝯcilio calce// don. s. lxxvi. di. in. c. puenit vt nullus laic⁹ clericū in testamento ad tu// telam nominaret: ꝯtra quam ꝓstitutionez victor cū moriebat pbr̄m geminū faustinū in testamento suo fecit tutorem. et ideo p̄ce pit cyprian⁹ vt ꝓ eo nulle oziones in eccia fi ant nec oblationes recipiant

Distinctio LXXXIX.

Domui sue In hac repetit illud. c. ap̄lice regule. Poz Et ostendit q̄ in hoc debet esse bñ p̄positū vt sicut in domo seculari diuersa officia vni psone non ꝯmittunt: sed plurib⁹. sic ep̄us in eccl̄iasticis officijs obseruabit singula of// ficia singulis ꝯmittendo. ita tñ q̄ admini// strationem rez eccle laicis non ꝯmittat Et habet hec dist. q̄tuor articulos

Singula Ep̄i plura officia vni ꝯmittebant psone: sed docet grego. hoc non esse faciendum. Naz sicut in humano corpore singula membra suū habent officiū: ita in eccia dei. fm pau li sententiam. singuli singula debent habe// re officia. nec vni persone quantūcunq; ex// ercitate vno tpe sunt plura officia ꝯmitten da. et sicut varietas membroz̄ per officia diuersa p̄stat corpori fortitudinem ⁊ ve// nustatem. sic personarum varietas per sin// gula officia distributa eccie p̄stat fortitu// dinem ⁊ venustatez. alioquin esset ibi cō fusio.

Volum⁹ Paschasius ep̄s: nec vicedominū: nec ma// iorem domus in sua eccia ordinabat q̄ cau sis interesset et hospitibus prouideret. qua re grego. precipit antemio subdiacono: vt moneat paschasiuz quatenus vicedominū et maiorem domus in sua eccia ordinet. si vero hoc negligat: clericus eccie eligat ali// quos quoz̄ psone ad hoc valeant ordinari

¶ Officiū Dic est secundus ar ticulus in quo doce tur q̄ officiū vicedñi est ep̄atū dispon re.

Diaconū Clemētina patricia postulauit greg. ana// cholitū diaconum. sed quia fecerat eum vi// cedominum vt gubernaret res ep̄atus nō potuit eum sibi ꝓcedere. et magis propter hanc causam q̄s propter aliquā aliam duri ciam eum sibi non ꝓcessit.

Quia in quibusdaz Dictū fuit in ꝯcilio calcedoneñ. q̄ quidam sine ẏconomis res ecclesie gubernabant. p̄ cepit ergo concilium vt vnusquisq; episco// pus habeat ẏconomum de proprio clero: qui arbitrio episcopi res ecclesie gubernet: nec propter absentiam ẏconomi res eccle// sie dispergantur: et episcopo infamia gene// retur. et qui contra hoc fecerit diuinis regu lis subiacebit.

Judicatū Johannes ep̄us ca rolitanus ꝯmiserat curam ep̄atus in ꝑtalibus quibusdam lai// cis qui rusticos ecclesie suis bonis expoli// auerunt. de quo rustici fuerūt pape ꝯquesti p̄cepit ergo papa iohāni ep̄o vt rei veritā tem inquirat. ⁊ si laici inueniantur in culpa cum pena legali compellantur reddere vni uersa ⁊ de cetero non ꝯmittat curam ep̄at⁹ laicis. sed clericis quos corrigere possit.

¶ Propinquis Dic ē ter// cius arti// cul⁹ vbi dicit q̄ ep̄s nō debet ꝯmittere con sanguineis vel fauoribus sibi ꝯiunctis: ꝑ quos res eccle ledebant. ideo statuit ꝯcilium vt tali bus administratio non ꝯmittatur. q̄d si fa ctum fuerit illi ab administratione remoue antur. et ep̄i excōmunicationi annue subia cebunt. et que male ablata sunt reddantur in duplum ab his qui abstulerunt

¶ Porro Dic est quartus artic lus vbi ratio redditur quare vni persone non sunt danda diuersa officia

Ad hoc Gregorius et bonifacius dicunt q̄ ideo est consti// tutum vt diuersa officia diuersis cōmittan tur personis. quatenus ex obedientia mi// norum et ex dilectione maioz̄ erga mino// res recta fiat administratio singulorum of ficiorum. aliter enim vniuersitas rerū rōna biliter gubernari non posset: ⁊ q̄ in eccl̄esia

dei debent esse officia diuersa ꝓbatur ad instar curie celestis: vt quidaꝫ angeli sunt minores ⁊ quidã maiores

Distinctio XC.

Litigiosus Repetit hic illud .c. apli ce regule non litigiosum quis ordiari phibetur. Nam cũ discordantes debeãt ꝯcordare ⁊ oblatões dissidentium non recipe non debet esse talis vt inter alios discordiam ponat. hec ꝯtinuatio mihi placet. ⁊ litera hoc videt velle. Sed beneuen. ⁊. h. sic ꝯtinuãt. Supra. xlvi. dis. oñt gr̃anus ep̃m non debere esse litigiosum in se. i. q̃ non dz lites amare. Hunc aũt aliter repetit. s. vt nõ amet litigia inter alios: sed discordantes reconciliet. ⁊ est casus primus planus.

Oblationes Dicit q̃ sacerdos non debz recipe oblationes discordantiũ fratrũ. nec qui eoꝝ paupes oꝛnunt.

Neq; Quidam inimici fratꝝ ⁊ inuidi ꝓsi de illo verbo euãgelij. vbicunq; fuerint cõgregati duo vel tres in noie meo ⁊c. insimul collecti sacrificabãt dño. Sed dicit cyprianus q̃ deus eoꝝ sacrificia non respicit: sicut ad sacrificia cayn non respexit. talis enim culpa discordie nõ dimittitur: etiam si passionem patiant̃ pro christo.

Alienus Dicit in hoc .c. q̃ quicũq; murmurat et discordat a fratribus abijciendus est ipse ⁊ factũ eius: qui ne exterminet̃ ab angelo exterminatore sicut fuerunt exterminati iudei murmurantes in deserto agere dz ꝓñam ad arbitriũ sacerdotis iuxta magnitudinem peccati sui

Si quis monachus Quesitũ fuit quantã penã debeat pati monachus qui ritat̃ vel fratrib⁹ ꝙuitia infert. ⁊ rñdet iuxta modũ peccati diuturna pena purget̃ ad arbitriũ sui ꝓlati. Idẽ est ⁊ si fuerit murmurator Sequens .c. planũ est.

Studendũ Dicitur hic q̃ episcopus discordãtes clericos vel laycos debet ad ꝯcordiam reuocare potius q̃ ad iudicium vocare Et ꝓsueuit hoc ca. intelligi in crimine iniuriarum Sequens ca. pz

Placuit Dicit̃ hic q̃ si quis habz discordiam cum aliquo: debet moneri vt ad pacem redeat. ⁊ si nõ ꝓcurauerit debet excoicari

Si quis Quidam satisfacere nolebat cui iniuriam fecerat: sed iniuriã passus reconciliari volebat. quesitum fuit quid de illo fieri debeat. ⁊ rñdet q̃ deberet fame macerari donec deuolente fiat volens.

Precipimus Dicitur hic q̃ ad pacẽ firmiter tenendam ⁊ obseruandam debet mutuum auxilium exhibere. ⁊ qui hoc nõ fecerit deponatur

Perlatum Quidam conabãtur vt alij ab officio caderent ⁊ ordinibus in sacramentis ab alijs discordantes: vt in baptismo ⁊ alijs sacramentis: vnde discordie orte sunt inter eos. quod cum victor papa audiuisset: precepit vt ad pacem velociter redirent ⁊ auxilium sibi vicissim ꝓferrent. si vero ꝓtempserint a ꝓmunione ecclesie repellant̃.

Distinctio XCI.

Si autem Supra i dist. lxxxviij. dictum est q̃ clerici negociari non debent. Sed quia dubitari posset vnde viuere debeant: ideo subiungit hanc. xci distinctõnem gratianus vbi docet q̃ viuere debent de oblationibus ⁊ de decimis. q̃ si deficiant ad instar pauli querant sibi victum de aliquo artificio: dummodo ꝓpter hoc officia sua non negligantur: nisi essent infirmi

Eleutherius Pelagius q̃s ꝓsecrauit eleutherium ꝓpulit eum ad prestandũ cautões vt vigilias quotidianas in eccia sua faceret rite celebrari. in quo cũ clerici sibi non obedirent sed potius negociationi intenderẽt. ꝙquestus ẽ pape. precipit ergo paga cuidã vt illos clericos ꝓtumaces ꝓpellat vigilijs insistere omnibus modis

Clericus Dicitur in hoc.c.q̄ de ric⁹ querere debet sibi victū de artificio vel agricultura: dūmodo officiū suū nō negligat. et si cleric⁹: nisi pro pter infirmitatem suā officiuz suū dimiserit excōicari debet. Idem dicit in sequenti. ca. Addit tñ q̄ si cleric⁹ vadat vagando p nū dinas deponi debet. et q̄ si ꝓpter emptōes ab officio declinet remouebit ab officio. Aliud. c. qđ postea sequit planū est

Distinctio .XCII.

Quam ob rem Proxima di. s. dictū est q̄ clerici debēt vigilijs insistere: z cō uenire ad officia celebranda. Nūc vero in hac. xcij. di. ostendit gra. q̄liter debeāt cele brare cantando scilz magis corde q̄ ore. et ꝓtinet ad q̄tuz articulos.

Cantantes Hoc. cap. diuidit in duas ptes. In pria parte ponunt verba apli vsq; ibi Laudāt. Inscda parte ponunt verba hiero. quib⁹ reprehendit eos qui in eccia voce tm̄ can tant: z non corde. z vngūt fauces z guttur: vt dulcius resonent in ꝓspectu populi

¶. Ab officio Dictū est. s. q̄ corde cantādū est. Nunc vero ostēdit q̄ diacones ab offi cio cantandi sunt exempti: ne dum student cantilenis: ab altaris officio remoueantur Et hic est scds articulus.

In scta In ciuitate romana can tatores assumebant ad ministranduz altari. z diaconi dū deberēt insistere officio predicandi vel elemosinaꝝ largitioni cantibus operam dabant z sepe ad tactantiam cantabant vt a populo lau darentur: ex quo deus stimulabatur. Dō grego. valde reprehēdit. vnde statuit vt di aconi tm̄ euangelium dicant. alia vero offi cia scz cantandi psalmos z lectiones p sub diacones explcantur: z per minores ordi nes in necessitate. Et dicūt quidam q̄ hoc ca. loquitur de diaconibus romane curie. potest tamen intelligi de alijs diaconibus qui dum ministrant altari cantibus nō de bent intendere. cum duo officia simul exer cere non possunt

¶. A quib⁹ Dictū est supa quib⁹ clerici debent esse imunes. Nunc vero ostendit q̄ pbi et ceteri inferiores a suis epis debent ordina ri. Et probat sequenti. c. cui⁹ casus planus est. Et est iste tertius articulus.

¶. De epis Ostensum est supa q̄b⁹ et in quib⁹ lo cis epi sunt ordinandi. Nunc vero inciden ter q̄rit de epis ordinatis qui a parochia nis suis nō recipiunt: vel aliqua de cā illuc ire nolūt. an in alteri⁹ epi parochia possint epale officiū exercere. Et rñdet q̄ nō: nisi i uitarent. sed officiū sacerdotale possunt ex ercere. Et est iste q̄rtus articulus.

Si quis Aliquis ordinatus in epm̄ non poterat ire ad eccīam ad quā elect⁹ erat: nō sua culpa in terueniente. sed ꝓpter ꝓpli ꝓtentionē. vel aliam iustam cām. quesitum est an in paro chia alteri⁹ possit officia celebrare. Et rñt q̄ sic tanq̄ sacerdos: ita tñ vt de reb⁹ eccie vbi diuina celebrat nihil sua autoritate v surpet: sed expectet qđ synodus de eo statu at. Idem est casus sequentis. c. Et q̄ di citur ibi. Honoris. id est honorabilis Of ficij. id est pbi

Si qui Quesitū est quid debeat fi eri de illis epis qui cū in su is cpatib⁹ non recipiant p seditiones plebes alienas volunt vsurpare. Et rñdet q̄ si vo lunt pacifice ministrare in ordine presbite rij in quo prius erant anteq̄ essent epi non sunt repellendi. Si a ūt facere voluerūt se ditiones repelli debent. Sic intelligit casuz h. licet beneuen. in medio. cap. aliter intelli gat dicens. si velint pacifice permanere vt presbiteri in ecclesijs vt prius fuerant non abijciantur rē.

Si quis epūs Dicit hic q̄ si quis epūs neglexerit ire ad eccīam suam debet cōione pri uari donec coact⁹ vadat vel donec synod⁹ aliquid decreuerit de ipso

Si quis epūs Quesitum est quid de beat fieri ō epo q̄ cū nō habeat eccīaz ꝓpriā surripit sine ꝓcilio metropolitani vacan teꝝ

epatum. Et respondet q debet abiici etiaz si populus quē seduxit velit ipsum habere.

¶ Quod aūt Supra in ca. clericus dictū est q clerici debent excōicari qui vigiliis se subtrahunt: z artificijs se applicant. Hunc aūt dicit illud esse intelligendū de illis qui frequenter ab epis ꝓmoniti nolunt obedi re. qđ ꝓbat sequenti ca. z est iste quintus articulus huius dist.

Si quis presbiter. Dicit in hoc. c. q si quis cleric⁹ noluerit diuinis officijs admonit⁹ interē deponi dz.

Distinctio XCIII.

Obedientiā Sup oñ sum est in quibus locis prelati debeant ordinari. sed qz prelatura cōtemptibilis est sine obedientia minoz. ideo in hac. xciij. dist. oñdit q minores gradatim debent maioribꝰ reuerentiam exhibere. z primo docet q pape omnes subiecti sunt generaliter intantū vt nulli liceat ei coīcare cui ipse papa. p suis malis actibus non ꝓmunicat.

Si inimicus Petrus apl's cuz instituit sibi clementē successorem docuit pplos z omnes subiectos vt nulli ꝓmunicarent cui viderent clementē p suis actibus nō coīcare: sed recederent ab eo sine aliq ꝓmunione: q̄s uis eis a clemente nō dicatur ad hoc vt ille pcōz erubescat: z citius ad obedientiam reuertat z petat recōciliari. Si quis ꝥo contrafecerit hostis ē ecclesie: z est nequioz hostis q̄s illi qui sunt foris.

Miratus Grego. excōmunicauit Nazarium archiepm salonitañ. qui fuerat symoniace ordiatus. a cuiꝰ coīone nullus seremouit nisi episcopus paulinus: z honoratus eius eccl'ie archidyaconꝰ. vnde gregz. oēs alios reprehendit. qz quē aplica sedes repellit oēs debent habere repulsum: donec ab illatis crimimbus mundaret Sequens. ca. pz.

¶ Epi vero Dictū est s q omnes debēt obedire pape. Hunc aūt dicat q epi q subsunt pape immediate hanc etiam reuerentiam debent vt singulis annis curiā visitent. z hoc

Iurta Ꝓbatur sequenti ca. Dicit hic q epi qui subsunt ro. ec. nullo mediante: si vicini sunt quolibz anno sedem aplicam visitent p se vel p alium Si vero sunt remoti faciant sicut in cyrographo suo ꝓtinetur. z quicunq hoc ꝓtemptauerit nisi sit valitudine impeditus canonicis regulis subiacebit.

¶ Reliqui Dictum est s qualiter oēs debent obedire pape. nūc aūt dicit grāꝰ q in eccia ab ostiario vsq ad epm gradatim minor debz obedire supiori. qđ ꝓbat p sequens ca.

A subdyacono Dicit hic q a subdyacono vsq ad altiores debent oēs obedire cardinali diacono. deinde pontifici pbō. pbitero dyaconus z cē

Dyaconi Dicit hic q dyaconi velut oculi epi debēt omnia ꝓsiderare. z si viderint aliqua corrigenda significent epo. z per hoc oñditur q debent epo obedire.

Sacerdotes Probat Clemens in .B. ca. q reuerentia est sacerdotibꝰ exhibenda. z ꝓbat auctoritate petri dicentz Vos estis sal terre. z auctoritate dñi dicentz. beati estis cē

Nulla Quesitum fuit quid debeat fieri de illis clericis qui sub nullius epi disciplina gubernant Et respōdet q debent a suo officio remoueri. tales enim acephali dicunt. qui vero suis maioribus recte obediunt donum ꝓsequūtur a deo. Sequens ca. patet.

Dyaconi Precepit eucaristus vt in qualibet ciuitate sint. vij. dyaconi qui custodiant epum a malis hoibus ne predicatio ei⁹ impediat z ne ipse deus patiat Sequens. c. pz

¶ Er premissis Supra in cap. a subdyacono: dictū est q sicut pbri obedire debent epis: sic dyaconi pbris. Dz qz dyaconi nonsolū volebant adequari pbris sed etiā preferri: ideo vt eoz superbia opprimat.

statutum fuit vt sacerdotibus dignã reue//
rentiã exhibeãt ꝛ sibi nihil vsurpent

Diacones Diacõi vsurpabãt officia epoꝝ ꝛ presbiteroꝝ. baptizabant em̃ eis presentib⁹ et non precipientib⁹: ꝛ corp⁹ dñi propria au//toritate populis distribuebant quare pela gius statuit ne de cetero talia faciant sine p̃ cepto eoꝝ. nisi in nc̃itate pb̃ris absentib⁹.

Deuenit Diaconi in trib⁹ de//linquebant. Primo qz post ꝯsecrationem porrigebant hostiam sacerdotib⁹. Scõo quia sumebant sacra//menta in missa prius q̃s cp̃i. Tertio qz sede bant in medio pb̃roꝝ. Statutum ergo fu it in niceno concilio vt de cetero talia nõ fa ciant. sed in sua mensura permaneant. et si quis obedire noluerit cesset ab officio. La pitula que sequuntur plana sunt vsq̃ ad. c. nonnulli

Nõnulli Quidã diaconi in cho ro volebant esse in loco digniori volentes sacerdotibus preferri. sz ꝯcilium toletañ. statuit vt tam diacones q̃s pb̃ri perseuerent in locis sibi deputatis. ita vt diaconi cognoscant presbiteros esse ma ioꝛes se

¶ Compagis Sup̃ in. ca. diacones p// hibitũ est ne diacones vsurpent officia epo rum vel pb̃roꝝ. Nũc vero dicit q̃ non de// bent vti ꝯpagis: id est calciamentis epoꝝ. quib⁹ nulli diaconoꝝ vti licet absq̃ aplica licẽtia. sicut nec manipulis vti dz absq̃ ciusdem autoꝛitate. quas ꝯcessit ꝯstantin⁹ car dinalib⁹. vt infra. xcvi. di. in illa palea con// stantinus

Deuenit Apostolic⁹ ꝯcesserat solus diaconib⁹ eccle messañ. vti ꝯpagis: quos tñ postea diaco// nus cathinensis eccie poꝛtare presumpsit. Recepit ergo grego. iohan ni epo siracusa no: vt subtiliter inuestiget an per se: an alte rius autoꝛitate hoc fecerit. qz si male vsur// pata non puniantur via delinquentibus aliis aperitur.

Illud Johannes archiepus rauẽ// nat̃ supplicauit pape vt licet ret suis clericis vti manipulis. sz papa ei re scribit dicens q̃ cardinales ei foꝛtiter obui auerunt asserentes hoc nulli eccleie esse cõ cessum nisi romane. et si esset ab aliquibus vsurpatum non fieret per hoc preiudiciuz ecclesie romane

Diaconi Supradictuz est dia// cones subesse sacerdo// tib⁹. sed ne sacerdotes nimiũ inde supbirẽt: ꝯmendat hiero. in hoc. c. diacones. Diui// dit ergo hoc. c. in tres ptes. In prima par// te ꝯmendat hiero. diacones q̃druplici rõ// ne significationis q̃ significant p. vij. candelabra aurea ꝛ. vij. angelos eccie. rõne vite ꝛ ꝯuersatiõis. rõne ministerij. qz sine his sa cerdos ministrare nõ potest. et maioꝛ est q̃ ministrat q̃s cui ministrat. et rõne institui// onis. qz a deo sunt instituti. In scõa parte reprehendit rapacitatẽ epoꝝ qui volũt oia rapere ꝛ oia sibi vendicant. In tertia parte ostendit q̃ sicut in hoc mũdo raptoꝛ punit̃ a iudice. ita epus qui bona clericoꝝ rapit a dño punietur: nisi vniuersa reddant. Scõa ps incipit ibi [Nũc aũt.] Tertia ibi [Ter// te vt ipse.]

¶ Hoc capitulo Sup̃ ptio. c. diaconi sunt ꝯmendati. sed qz nimis cõtra pb̃ros supbiebãt ideo hiero. ꝯtra eoꝝ sup// Calium scribit

Legim⁹ Euãdrius epus q̃sulit a hiero. vtꝝ sacerdotes essent diaconib⁹ p̃fe rendi. Et rñt q̃ sic. ꝛ pbat triplicater sz rõ// ne noĩs siue appellatõis. qz olim idẽ dicebatur pb̃ ꝛ epus. Et ℞ pbat. vij. autoꝛitatib⁹. rõne officij siue institutiõis. qz ad maⁱ⁹ offi// ciũ sunt instituti pb̃ri q̃s diaconi. qz sacer// dotes orãt ꝛ p̃dicãt. sz diaconi ministrant. Et rñt obiectõi quã fecit sibijpsi de diaco// nib⁹ rõne eccie. Et rõne ꝓmotõis. qz diaconus ꝓmouet in sacerdotez ꝛ nõ ecõuerso. et hec ꝓmotio non fit nisi de minoꝛi ad maⁱ⁹. Rõ officij incipit ibi [Quid enim facit.] Rõ ꝓhibitiõis est ibi [Qui ꝓhibet a minoꝛi.]

Doimin⁹ Cyprian⁹ pbat q̃ di aconi debent reuere// ri sacerdotes tanquam maioꝛes. Et hoc ꝓ bat duobus exemplis. Christi q̃ sacerdoti

bus ⁊ pontificibus iudeoꝝ licz mali essent reuerentiam exhibuit. Et vna ratõne. qz sacerdotes a dño. dyaconi vero post ascensionem ab apostolis sunt instituti. Primũ exemplum est ibi L Nam cum leprosum L Secundũ est ibi L Item subditus L Ratio ẽ ibi L Deminusse aũt L

·ℊ· Hoc autem Supradictum est qꝺ officium dyaconoꝝ minus est qz officiũ sacerdotum. qꝺ verum est generaliter nisi cũ dyaconus est legatus patriarche vel archiepi. vt in sequenti. c.

Precipimus Statutũ fuit in .vi. synodo qꝺ dyaconus non sedeat ante pbz̃m: nisi sit legatus patriarhe vel archiepi pro aliquo negocio decidendo. In quo casu honorandus est sicut ille cuius vice fungit. ⁊ si quis dyaconus aliter facere presumpserit repelletur ab officio suo.

Distinctio XCIIII.

Subdyacono Dictuz est supra qꝺ diacono ꝑt patriarcha vel epi vices suas ꝺmittere. Hunc autẽ dicit gratianus in hac. xcuij. dist. qꝺ etiaz sub dyacono põt summus patriarcha ꝺmittere vices suas. ⁊ est iste primus articulus hꝰ dist. que tres habet articulos

Valde Symachus intra siciliaz puinciam ꝺmisit vices suas petro subdiacono. Unde precipit symachus vt de eo non dubitent quem ipse preuidit preferendũ sed eum recipiant.

·ℊ· Legatum Dic est secundꝰ articulus vbi dicit qꝺ quicunqz legatum impedit: non vniꝰ sed multoꝝ pfectum turbat. ⁊ ideo a multz est arguendus ⁊ a liminibꝰ ecclesie artandꝰ donec resipiscat.

·ℊ· Archidyaconi Dicẽ tercius articulus: vbi dicitur qꝺ archidyaconi non debent grauare dericos: auferendo eis pecuniam: ⁊ dominatiõem in eos exercendo. licet que corrigenda viderint debeant epo nunciare.

Dictum Quidam archidyaconi dominatõem exercebant in pbzos ⁊ prochianos suos: ⁊ ab eis censum exigebant: qꝺ etiam epis facere nõ licet iuxta apostolicam. ideo phibetur ne archidyaconi decetero istam cupiditatẽ exerceant: sed teneant ꝓriam mensurã. ⁊ faciant qꝺ epi eis preceperint.

Distinctio XCV

Quod aũt Dictuz est supra qꝺ sacerdotes epis debent obedire. Nunc in hac. xcv. dist. dicit gratianus qꝺ hoc non debet ita intelligi quin possint missam coram epo celebrare. sed qz debent eis sicut filij obedire. Et primo ponit quandam contrarietatem. postea soluit eam in. ℊ. L Sed illud L Postea autoritate innocentij soluit duas questiones: vt infra. e. istud. Ad vltimum repetit de dignitate pbzorum: ostendens multa esse eis licita etiam in episcoporum presentia

Peruenit Quidaz pbzi pueros in fronte crismabant. qꝺ cum gregoꝝ. phibuisset quidã ex hoc scandalizati fuerunt. ⁊ ideo ꝓpter scandaluz removendũ ꝺcessit pbzis vt in absentia epoꝝ crismarent

·ℊ· Supra Noluit pbare contrariũ. ⁊ inducit. c. s. lxviij. dist. ⁊ ca. sequens. cuius casus ꝓt

·ℊ· Sed istud Soluit gratianus dicẽs qꝺ illud qꝺ grego. ꝺcessit. s. in ca. i. huius dist. factum fuit ꝓpter scandalũ vitandum. ⁊ qꝺ dr s. in. c. ꝙuis. ⁊. ca. pbzos. est generaliter obseruandum. Ponit ⁊ alia solutio. scz vbi cõsuetudo est: absente epo ⁊ in necessitate pñt pbzi hoc facere: ⁊ ex ꝺcessione gregoꝝ. Ca. xv. pñtes. sed de iure oleo sanctificato pñt vngere infirmos pbzi. ⁊ hoc pbatur autoritate iacobi. Sed querit an epis liceat eodẽ mõ vngere infirmos. et an illa vnctio sit ꝺmissa penitentibus ꝺcedenda: que questiones in primo ca. soluunt.

Illud Quidam epus cum legeret in epla iacobi inuenit eũ dixisse

tantū de pbīs vt vngant infirmos. quare quesitū est ab innocen. an epūs oleo sacrifi cato infirmos vngere possit. Et rñdet q sic et ideo tñ de pbīs iacobus fecit mētionē. qz epi aliis negotiis impediti non possunt infirmos visitare Secūdo quesiuit an hec vnctio sit impenitentib⁹ ꝛcedenda. Et re spondet q non. qz cui negātur cetera sacra non debet istud ꝛcedi

§. Crisma Nunc vero dicit q pbī debent petere crisma a suis epīs quolibet anno: non per clericum minorez. sed aut p se: aut p sacristā vt infra sequēti. c. cui⁹ casus idem dicit

Olim Nunc repetit gran⁹ de dignitate pbīoꝝ. Est ergo casus Infra ostendit hiero. in ho. c. q olim idem erat pbī qđ epūs: z eccie regebant eoꝝ ꝛcilio. Postea vero cum scisma ortum esset et vnus diceret ego sum pauli. ego sum cephe ego sum apollo. quasi sum melior te. quia sum baptisatus a meliori. ideo statutum fuit q vn⁹ de pbīs preesset omib⁹. sicut ergo ꝛsuetudine pbī epis subiiciūtur. ita epi sciant se magis ꝛsuetudine q̄ ꝛstitutiōe aliq̄ preferri. necsine pbīoꝝ cōsensu disponant ecclesias

Ecce ergo Rusticus narbon. epūs non pmittebat pbīos predicare nec ꝛplm benedicere. rep bendit ergo iohā. ipm dicens q pbī predicare possunt z benedicere. Et hoc probat quatuor rōnib⁹. Prima est qz pbī debent honorari duplici honore. id est officio z beneficio. Scōa est qz ꝛcessum est eis ꝛficere corp⁹ xpi: cui nihil potest anteponi. multo fortius eis ꝛcedi debeant que sunt minora Tertia est quia ex hoc maxima calamitas crescit in gregib⁹ dñi. scz si sacerdotes remo ueant tanq̄ vitiosi. quare ita est qz ab initio pbī fuerunt mandati iudices z etiā appellati sunt epi. Nō probat autoritatibus. Prima est circa principiū. Scōa ibi Leteī abnuentibus Tertia ibi Lquis hic rogo Quarta ibi Lpbī negotioꝝ

Esto Quedā cōsuetudo pessima erat in q̄busdam ecclesiis. scz q pbī presentib⁹ epis non audebāt predicare vel loqui Sed hiero. ostendit q subditi debēt obedire prelato. z prelat⁹ non debz subtrahere subditis debita. Et hoc probat q̄nq̄ rōnib⁹. Prima est ibi Lscitū est illud Secūda ibi Lq aūt aaron Tertia ibi Lvn⁹ dominꝰ Quarta Lrecordamur Quinta Lsz quid inquit paul⁹ Omnia. c. q̄ sequūtur vsq̄ ad di. plana sunt

Distinctio .XCVI.

Illud Sup in di. lxxix. posuit gran⁹ ꝛstitutionem honorij latam sup electiōe romani pontificis. Sed ne aliquis crederet q laicis esset attributa potestas disponendi aliq̄d de reb⁹ eccie z faciendi ꝛstitutiōes sup ipsis. ideo gra. nunc dicit q illa ꝛstitutio nulli⁹ fuit momenti: cū a laico facta fuerat. qz non habet potestatē aliq̄d disponendi de rebus eccie. quare ꝛstitutio basilij nihil valebat. vt infra. e. c. i. bene. tñ dicit q cōstitutio honorij facta fuit autoritate pape z ideo valuit.

Bene quidē Symach⁹ papa egrotās cuz de dissolutiōe corporis desperaret timens scisma posse ꝛtingere p⁹ mortē suaz iniūxit basilio vt interesset electioni successoris p⁹ mortem suā propter scisma remouendum. tpe procedente q̄dam epi tractabant de electione successoris: symacho adhuc viuente quo audito basili⁹ ꝛgregauit ꝛciliuz z fecit ꝛstitutionem ne liceret electionē pape fieri sine eius presentia: nec liceret pape alienare res eccie. et si alienate essent reuocari debere. et quedā alia q̄ in. c. recitant ꝛstituit. symach⁹ aūt postea recōualescens post mortem basilij ꝛgregata synodo omnia post recitationē eoꝝ retractauit. Et nota q q̄nq̄ loquit symach⁹ vt in prin. q̄nq̄ notari⁹ qui ꝛtinuat verba diuersoꝝ p totum. hoc. c. q̄ q̄ synodus. q̄nq̄ basili⁹: q̄nq̄ aliquis de synodo Et ego cū. h. ad maiorē intelligentiā aliquantulum latius posui casum q̄ bene. Duo sequentia. c. p te videbis.

Abinam Nec. quatuor. c. de ignatio loquunt⁹ iuste ꝛpositio autoritate michaelis imperatoris. Reprehendit ergo hic nicolaus im

peratores qui ꝯdilis epiſcopoꝝ interesse volebant: qꝺ non est faciendū niſi vbi de fide tractat: que ꝯmuniter ptinet ad omnes tam clericos ꝙ laycos

Deniq; Statuit hic nicolaus vt imperatores qui tantuꝫ rebus humanis president se de rebus eccle siasticis non intromittāt: nec de clericis iu dicent.

Cum ad vez Michael imperator autoritatem' prestitit ⁊ precepit vt Ignatius cō stantinopolitanus patriarcha ab epīs deponeret: quod ⁊ factum est. sed dicit nicolaus papa ꝙ hoc facere non potuit nec debuit. Nam cum in veteri testa. eadem persona reperat ⁊ sacerdos: ⁊ temporalia simul cuꝫ spūalibus administrabat. Hꝫ postq̄ christus venit in mundum: precepit vt rex tantum terrenis presideret. pontifex vero celestia dispensaret. ne propter superbiam dignitatis vtriusq̄ alteruter supbiret sed sibi inuicem si necesse fuerit auxiliū prebeant

Gatis Ostendit hic Nicolaus ꝙ ignatius autoritate michaelis imperatoris deponi non potuit. ⁊ hoc ꝓbat duobus exemplis: scꝫ ꝯstantini ⁊ theodosij imperatoꝝ.

In scripturis Lodowic⁹ impator qñ q̄ audiebat sacerdotē deliquisse: statim paratus erat credere ⁊ punire. sed nicola⁹ docet hoc non esse faciendū sed potius esse defendendum ⁊ peccatum eorum celandum. quod probat duobus exemplis. scilꝫ Constantini. ⁊ exemplo filioꝝ noe. scilꝫ sem ⁊ iaphet qui verenda patris opuerunt

Quis dubitat Hermannus episcopus interrogauit an pontifices regibus et principibus sint subiciendi. Et respondet ꝙ non. ⁊ hoc ꝓbat duabus similitudinib⁹. scꝫ filij ⁊ discipuli: qui insani reputantur: si velint sibi patrem ⁊ magistꝝ subiugare.

Duo sunt Gelasius papa ⁊ anastasius imperator contendebant de preeminētia vnius ad alterum. sed gelasius ostendit hic ꝙ autoritas pontificalis longe maioꝝ est q̄ culmen imperiale. Et hoc probat duabus rationibus. Pruma ratio est. quia papa de anima imperatoris ⁊ aliorum redditurus est rationem. Secunda est quia colla regū ⁊ principum submittuntur gentibus sacerdotū. Et hoc probatur duobus exemplis. scilꝫ innocentij ⁊ ambrosij qui archadiū ⁊ theodosium ꝓpter suos excessus excōmunicauerunt. Pruma ratio est ibi L In quibus tanto grauius J Secūda est in fine. Exēpla sunt in medio.

Si imperator Imperator volebat iudicare de causis clericoꝝ ⁊ sacerdotum. sed papa probat ꝙ hoc facere non debz. qꝛ filius est ecclesie ⁊ non presul. ⁊ qꝛ deus voluit seculi principes si fideles sunt esse ecclie subiectos. Si vero otra hanc dei dispositionem facere voluerint imperatoꝝ: tanq̄ ingratus perdat potestatem quam ab ipo est ꝙsecutus.

Nunquā Decreuit Johannes papa vt de pontificibus ⁊ alijs clericis tantum ecclesia iudicaret ⁊ non imperatores qui subesse debent ⁊ non preferri.

Constantinus Palea ista nō legit in scolis in qua ꝯtinetur priuilegium qđ constantinus ꝙcessit romane ecclesie. scꝫ vt primatum inter omnes ecclesias obtineret. et in quo possessiones ⁊ insignia dignitatis ei ꝙcessit. ⁊ hoc fecit eo tempe quo ꝯstantin⁹ ad partes orientales se transtulit: cuꝫ in eodem loco duo pontifices non bene morarētur. ⁊ statuit vt nullus otra hoc priuilegiuꝫ veniret: ⁊ penam minat otrafacientibus.

Sicut queuis Doc. c. duas hꝫ ptes In prima dicitur ꝙ sicut aliqua parua ciuitas non minuit prerogatiuam regni: etiam si sit ibi sedes regalis. sic imperatoꝝ prerogatiuam ecclesie minuere non potest. In secunda dicitur ꝙ pontifex quantumcūq̄ sit malus: dummō non sit hereticus ꝙb imperatore puniri non potest. Secunda ps incipit ibi L Semp est J

Boni principis Dicitur q officium principis est ecclias destructas restaurare. novas edificare. et clericos potius defendere q̃ destruere vl aliquo modo subiugare

Distinctio XCVII.

HOc capitulo patenter] Hic intitulatur. xcvij. dist. in qua concludit gratianus ex illo. ca. bene quidem q nulli laico de reb⁹ ecclesiasticis iudicare licz sine autoritate eccie. et si aliter factum fuerit irritum erit: nisi eccia subsequatur vel autoritatem prestet. Et ideo q constitutio quam fecit honorius imperator. s. lxxix. dist. si duo. non valuit: cum fuerit a laico facta. Postea soluit dicens: q si laicus inuitetur ab eccia vt de rebus ecclesiasticis faciat ꝯstitutionem sicut fuit honori⁹ a bonifacio inuitatus: valebit ꝯstitutio

Ecclesie mee Hec est epla pape bonifacii in qua supplicat honorio imperatori. q̃ tres habet partes. In prima parte ostẽdit bonifacius q ipse est solicitus de ecclesiastico statu: nesi negligens inueniatur sit redarguendus. In secunda rogat honorium de pace et quiete seruanda: ei multipliciter applaudendo. In tertia rogat eum vt suos legatos honorifice recipiat. Secunda ibi [Ipsa em̃ ecclesia] Tertia incipit ibi [Leõ] feratis honorem]

Victor Honorius nũc rescribit bonifacio. et primo saluat eum referendo gratias deo de sanitate sibi reddita. et deprecatur ipsum vt debeat orare pro ipso: cõmendans eum in solicitudine sua. et significat ei q ad postulationez suorum legatorum fecit constitutionem p quam satis putat esse prouisum ecclesiastice quieti. tandem rogat eum vt constitutionem illam publicet quatenus omnes clerici sciant ab ambitionibus apostolice sedis esse cessandum. quia de cetero ad hoc nulle dissensiones valebunt

S. Vine Quia in superiori. ca. facta fuit mentio de designatis apicibus. Ideo nunc vult ostendere q ecclesie romane mos est non suscipere legatum sine signatis apicibus

Nobilissimus Mandauit nicolaus papa cuidaz principi: q licet mos sit romane ecclesie non recipere legatum alicui⁹ sine litteris sigillatis. tamen legatum illius principis sine litteris recepit honorifice: et verbis eius fidez adhibuit: honorans principem in persona ipsius

Distinctio XCVIII.

DE circa Egit supra gratian⁹ diligenter de ordinatione z electione clericorum. sed quia per mutationem locorum veritas occultatur. Ideo in hac di. xcviij. ostenditur vt clerici peregrini nõ recipiantur nisi cũ litteris q̃nq; epoz cũ a p̃prio epo fuerunt ꝯmendati

Nullus Dicitur hic q null⁹ episcopus debet recipere clericum transmarinuz in sua ecclesia nisi habuerit litteras sigillatas quinq; episcoporum vel eo amplius fuerit ꝯmendat⁹. quia multa p obreptionem solent euenire Idẽ dicit insequenti. c.

Affros Precipit grego. in hoc. c. epo solitano vt affros z peregrinos clericos ad ordines non suscipiat Quia quidam eorum sunt heretici. Quidam sunt rebaptisati. quidam vero sunt peregrini: ordines quos non habent sementiuntur habere

Omnes In hoc capitulo statuitur vt illi qui in peregrinatione sunt baptisati non promoueantur quia eorum vita est incognita: z possunt eẽ irregulares

Distinctio XCIX.

DE primatibus. Quia supra in. lxxxi. dist. c. i. gratianus fecerat mentionem de primatibus et patriarchis: nec assignauerat differentiam inter eos. ideo supponit hanc. xcix. dist. in qua ostendit q primates z patriarche quo ad officia nõ differunt. sed quo ad vocabu

la. ad quos primates vel pziarchas ab epi/scopis appellant episcopi. Ostendit etiã q archiepi debẽt primatibus obedire in his que iuste fuerint impetrata

Prouincie Quesitum fuit ab anacleto in quib? locis primates instituendi sint. z an archi/episcopi eis debeant obedire. Et respõdet q leges ecclesiastice iusserunt poni primates vel patriarchas qui eandem formaz te nent: licet diuersa sint vocabula in capitib? prouinciaz vbi olim erant primates paganorum. ad quos primates vel patriarchas ab archiepiscopis appellatur. In alijs vero ciuitatibus metropolitanis debent archiepiscopi residere: qui debent predictis primatibus obedire: nec debent nominari primates: sed archiepi: metropolitani

Nulli Quesitum fuit ab annicio pa pa vtrũ archiepiscopi sint appellandi primates vel pziarche Et respondet q non. nisi multitudo populoz in tantum excrescat: vt de archiepo fiat patriarcha: sed etiã apostolicus non debet vniuersalis appellari

Nullus patriarcha rum. Epi in suis epistolis appellabant patriarchas vniuersales. quare prohibet pelagius omnibus episcopis vt neminem decetero appellent vniuersalem: quia si vnus appellatur vniuersalis: ceteris honor debit? subtrahitur.

Ecce Eulogius alexandrinus patriarcha in sua epistola gregorij vniuersalem appellauit: quod ipse gregori? ante phibuerat. quare precipit sibi vt hoc decetero non faciat. quia nõ verbis sed moribus querit prosperari. z si ipe vniuersalis appelletur: null? honor ceteris remanebit. qõ ei non placet. q tunc ipse honorat cum alijs honor debitus non negat.

Distinctio C.

Episcopos autez Supra tractatum est de patriarchis z archiepiscopis. Sed quia eorum dignitas est imperfecta sine pallio. ideo supponit hic centesimam dist. in qua specialiter de pallio tractatur ostendens primo q patriarchis vel episcopis sine pallio confessare non licet. Secundo q infra tres mẽses a tempore cõsecrationis pallium sit petendum. Tercio ostendit quibus sit dandum. scilicet benemeritis z instanter postulantibus. vt infra ea. prisca. Quarto quo tempore pallio sit vtendum: scz tm in celebratione misse. vt infra ea. pallium. Quinto vero q cum donatione pallij noua priuilegia ꝓcedunt. vt infra ea. rationis.

Quoniam quidam Hec ca. in duas diuiditur partes. In prima dicitur q si archiepus vltra tres mẽses a tempore ꝓsecrationis pallium petere distulerit carere debet dignitate sibi cõmissa. z alij metropolitani cum ꝓsilio summi pontificis viduate ecclesie prouidebunt. In secunda parte que loquit de episcopo: dicitur q epus infra tres menses a tempore electionis debet consecrari. Sed si vltra menses quinq; distulerit: nec ibi nec alibi in epum ꝓsecrabitur: immo iudicio sui metropolitani cedet z abrenunciet vel recedet Secundi cedat pars incipit ibi L Si vero ꝓsecrandi.

Prisca Docet hic gregorius Brunichildam reginam q pallium nõ datur nisi benemerito z fortiter postulanti

Nouit Palea est. in qua precipit vt pro recipiendo pallio nihil deturſicut olim ꝓsuetudo erat: cum hoc habeat speciem symonie.

§. Causarum In hoc. §. ponit gratianus que sunt merita causaz scz vt is qui postulat pallium mereatur recipere. z fidez suam iuramento astringat vt apostolicis decretis z statutis synodalib? obediat Post ea ostendit q pallio non est vtendum: nisi certis diebus z infra missarum solemnia. z ad hoc probandum inducit sequentia capitula.

Optatum Filibertus agrippinensis archiepiscopus per suum nũcium a iohanne pallũ

postulauit. sed el propter quatuor causas non concessit. scz quia fidem catholicaz ad plenum in epistola sua nō exposuit. et quia nec vniuersalium conciliorum nec decretalium pontificum romanorum vllam fecerat mentionem. et preterea in illa epistola non subscripserat. item nec aliquem nuncium miserat qui pro eo iuraret

In ea synodo quaz Gregorius precepit siagrio archiepiscopo vt deberet contra symoniacam heresim synodum congregare. huic synodo vult remigium episcopum francorum interesse. precepit gregoriꝰ episcopo vt illuc vadat z pallium quod transmisit siagrio episcopo cōcedat: si prius promiserit illicita que prohibita sunt in synodo ab ecclesia remouere Itē precepit ei vt omnem veritatem z ordinem de illa synodo scriptis planis z apertis debeat significare ¶ Laplm qō postea sequitur planum est. in quo dicit qñ archiepꝰ et vbi pallio vti debet.

Contra Johannes archiepiscopus rauennatz. extra missarum solemnia pallio vtebatur. super quo cum a gregorio reprehenderetur: defendebat se priuilegijs apostolicorum: in quib⁹ omnes consuetudines sue ecclesie essent cō firmate. quare papa scribit ei dicens. Aut defendit se consuetudine generali. aut priuilegio. Generali consuetudine se tueri nō potest. quia alij archiepiscopi hoc non faciūt. Si vero priuilegio se tuetur. necesse est vt illud ostendat. quod si ostendere nō potest: a tali presumptione de cetero cesset. ne eius exemplo alij archiepiscopi talia sibi velint vsurpare

§. Priuilegia Hunc ostendit gratian⁹ in hoc capitulo q⁹ priuilegia cū pallio sunt concedenda

Rationis Siagrius episcopꝰ a gregorio pallium postulauit. gregorius vero pallium sibi largitus est et priuilegia. Sed quoniam cuius honore debet crescere solicitudo. ideo precepit sibi vt solicitus sit circa curam subiectorum. ¶ Duo sequētia capitula plana sunt: et p te videbis

Distinctio .CI.

In vna autem Quia supra facta est mētio de metropolitanis. ideo supponit hic dist. ci. In qua ostendit q⁹ in vna prouincia duo metropolitani esse non debent. quod verum ē nisi multitudo populi excrescat. vt. xvi. q. i. precipimus. et. xcv. di. nulli. et hoc non potest fieri nisi de speciali licentia pape. ar. vij. q. i. mutationes

Peruenit Relatum est in concilio calcedonēsi. q⁹ quidam epi sine autoritate pape per imperiale constitutionem vnam prouinciam dividebant in duas. z ita duo metropolitani in vna eadem prouincia inueniebantur quare concilium statuit vt epi qui talia de cetero facere tentauerunt deponantur.

Expliciunt casus decretorum scz distinctionū

Incipiunt casus causarum .7 prima causa incipit.

Videam

Expedito tractatu de ordinationibus. promotionibus 7 offi cijs clericorum: accedit gratianus ad negocia. quoꝝ quedā sunt ciuilia. quedam criminalia. in quorum prosecutione maiora minoribus preponit Et quoniam omnia crimina respectu simonie nihil reputant: vt infra .ca.q.vij. patet. Ideo de ea premittit quereñs an sit peccatum spūalia emere. de quo theuma ꝓponit vij. eliciens questiones

Questio .I.

Quod autē

Dicitur prima questio in qua querit an emere spūalia sit peccatum. 7 ꝓbatur q sic per sequentia capla.

Gratia

Dicit in hoc ca. q non est gratia que non est gratuita. Symoniaci igit qui dant precium gratiam non accipiūt. qz gratia in rebus ecclesiasticis optatur: quam si non accipiunt nō habent. si non habent: alijs eam dare non pñt. Quid ergo dant symoniaci: vtiqz spm mendacij quem solum habent. H. vero sic ponit casum Dicit em q leo hic intendit dicere q symoniaci qui precio ordinant gratiam cū ordine non recipiunt. 7 ideo cū alios ordinant: grām quam non hñt cum ordinibus non ꝓferunt. sed sicut cum pctō ordinati sunt: ita cum pctō alios ordinant. Q aūt gratia non detur cū ordo precio tribuitur: premittit in principio

Quicunqz

Dicit in hac. q qui cunqz p pecuniā ē ad sacerdotiū promotus: in ꝓfitate non est sacerdos: sed tm nomē sacerdotis hz inane

Presbiter

Dicitur hic q si quis emit ecclesiam p pecuniam 7 eam perdet: 7 preterea deponi debet. quia emere decimas vel altare est symonia. ¶ Sequens ca. pz

Quisquis

Dicitur hic q si ꝯs per pecuniam ordinatur: ipsum esse hereticum est manifestum. 7 qui contra talem vehementer non inuehitur: velut particeps criminis deponat

Quos

Dicitur in hoc. ca. q committi de symonia deponi dēt. non sine pena symoniam ꝓmittentes tā dantes qz accipientes cum sint symoniaci. vt le ctio actuum apl'oꝝ testatur.

Reperiuntur

Quidā obliti verborum petri dicentis ad symonem pecunia tua tēcum sit. et līz de ēpatus per pecuniam acquisierunt. 7 līz de hoc iam pena fuerit statuta: ambro. tamen huic vulneri cancroso ferrum ignitum apponit: statuens vt quicunqz derectus fuerit symoniam ꝓmisisse a ꝓmunione altaris sit ipso iure suspensus. 7 si per accusationem fuerit depositus: in monasterio detrudat. ventrit vero punitur vt emptor. Si vero laycus sit qui symoniam ꝓmittit: excommunicari debet.

Si quis

Dicitur hic q si ꝯs ēpūs in ecclesia per pecuniaz aliquem in clericum cuiuscunqz ordinis ordinauerit: aut dispensatorem aut defensorem per pecuniam fecerit: ordinator consecratus deponatur. ordinatus similiter locum suum perdat. Mediator vero si clericus est deponatur: si laycus est excommunicet.

Sequentia duo ca. plana sunt

Qui studet

Dicitur in hoc. q qui spiritualia emit deponi debet: nec poterit de iure communi amplius reuocari. Q autem detestabile sit crimen symonie: quatuor exemplis ꝓbatur. Primo exemplo gyezi qui ꝓpter symoniam quam ꝓmisit factus fuit leprosus. Secundo exemplo iude qui vendidit redemptorem oim. ꝓpter qđ laqueo se suspendit. Tercio exēplo symonis magi qui ꝓpter symoniam quā ꝓmittere voluit: fuit a petro dānatus. Quarto exemplo xpi qui oibus peccatorib⁹ in templo dimissis: solos symoniacos in detestatōem criminis excluſit. In fine dicit q qui symoniaci sunt: spūssancti grām habere non possunt.

Quicunq; Dicit hic q̄ symoniaci ꝓmoueri nō possunt. siue dantes siue accipientes symoniaci sunt. ⁊ cum maledicti sint alios benedicere non possunt

Cum liqueat Cum in nouo testamento ꝓ ceteris cribus symonia que hereſi cōparat̄ sit damnata. cur non ꝓcauet̄: cū benedictio in symoniaco in maledictionē cōuertat̄ Duo sequentia. c. plana sunt

Cito Tangitur hic quod dicit̄ in ⁊rto libro regum q̄ cum naaman syrus post⁹ ab heliseo lepra mundat⁹ esset recessit gyezi puer helizei videns q̄ dominus suus nihil acceperat ab eo clam secut⁹ est eum dicens: duos filios prophetarum veniſſe ad dominū suum. mandatq; ei helizeus vt mittat talentū argenti ⁊ duo mutatoria vestimentorum. que cum misiſſz accepit ea gyezi ⁊ abscondit. Cum autē post ea staret coram domino dixit ei helize⁹. vnde venis. respondit seru⁹ tuus nō iuit quoq;. at ille. cor meum erat in p̄senti. nūc autem accepisti argentū: ⁊ vestes: ⁊ lepra naaman adherebit tibi ⁊ semini tuo in eternū ⁊ egressus est ab eo leprosus sicut nix

§. Deniq; moabite Dicitur etiam q̄ amonite ⁊ moabite qui p̄ cesserunt ex filijs loth restiterunt filijs israel venientibus de egypto propter ydolatriam ad quam eos induxerunt. ⁊ ideo prohibiti sunt intrare ecclesiam vsq; ad tertiam ⁊ quartam generationem. Casus ergo huius capituli talis est. Intendit ambrosius probare q̄ crimen symonie sit grauius q̄ crimen ydolatrie. Nam crimē ydolatrie vsq; in tertiam ⁊ quartam generationem punit̄. cum semen ydolatrarum vsq; in tertiā ⁊ q̄rtā generationem intrare eccias prohibeat̄. Semen vero symoniaco⁹ in eternuz punitur Semen autem mistice intelligit̄ in successione generis. sicut accipitur ibi. vos ex patre diabolo nati estis Symoniaci aūt ⁊ egyptiaci hic large intelligunt̄ omnes cupidi ⁊ omnes auari. Et poteris p̄ponere casuz ⁊ postea narrare hist̄orias. ⁊ econuerso

§. Quia ergo Cōcludit autem gr̄a. fere ex p̄oibus. c. supradictis dicens. q̄ symoniaci p̄m leonem non accipiūt nisi spūm mendacij. et q̄ p̄m grego. apud eos sacerdotiū nō subsistit. et q̄ benedictio eoz in maledictionē ꝓuertet̄ ⁊c. nihil aliud p̄t conferre symoniac⁹ symoniaco: q̄s hereticus hereticо

Qui perfectionez Hoc. c. intelligit̄ de illis qui in eccia catholica ordinati fuerunt. sed postea labunt̄ in hereſim. et sic gr̄am spūssancti quā acceperant que maxime in ordinib⁹ opatur amiserunt. cum ergo eam non habeant eaz. dare non possunt. q̄ qui non habet honorez: eū alij dare nō potest. sed damnationē dabit quam cū vero ordine habet

Verum Tres questiones fecerunt ep̄i macedones innocentio. Prima fuit: vtrum ducēs viduam possit ꝓmoueri vel iam ꝓmotus debeat deponi Secunda fuit vtrum dicendus sit bigamus qui ante baptismuz habuit vnam vxorem. ⁊ post baptismū aliam q̄b⁹ explicitis. s. xxxiij. di. deinde opponit̄. accedit in hoc. c. ad tertiam. que talis ē: scz vtruz rēdeuntes ab hereticis qui apud eos ordinati fuerūt apud nos ad ordines sunt admittendi. Et respondet q̄ nō. q̄ in reconciliatiōe imponit̄ eis penitentia post quā remanet quedā cicatrix id ē irregularitas que eos a ꝓmotiōe repellit. Sed cōtra hoc dupliciter opponit̄. si hereticus alique ordinauit qui honorem amisit nihil cōtulit ordinato. ergo pinde poterit a catholicis ordinari: ac si nunq; ordinatus fuisset Sed respondet innocen⁹. falsum esse q̄ dānatio quā accepit eū nō impedit ꝓmoueri. Scdo obijcit̄. si quā maculā ex ordinatiōe hereticoz incurrit ex canonica ordinatiōe delet̄. Et ad h̄ rñt q̄ illud ē falsum. nā si ita esset. p̄ nihilo criminosus ageret penitentiā sed accederet ad ordinatōez vbi oīa crimia deleant̄. De ꝓsuetudine igit̄ romane ec. est vt venientes ab hereticis ad laicalē cōionez tm̄ admittunt̄ et non clericalem. et ita tres

questiones ponuntur hic. vna principalis
z due incidentes: z ad oēs sufficienter re
spondet.

§. Sed obijcitur Dic
ctū ē
supra in. §. quia: z. §. sequenti q symoniaci
pparant hereticis. obijcit gratian⁹ dicens
Heretici fidem non habent: sed symoniaci
sic: licet gratiam spūssancti venalem putāt.
z ita quod dictum est in illo ca. qui pfectio
nem: non potest de hereticis intelligi Ad ħ
respondet dicens q etsi fidem habere vide
ant tamen infidelitati subijciunt. quod pro
bat per ca. sequens

Petrus Casus a pparet et hysto
ria que talis est. Legitur
in actibus apostolorū q cum symon mag⁹
nup ad fidem conuersus videret ad vmbram
petri infirmos sanari: vt hoc donum cari⁹
alijs venderet voluit a petro emere: z obtu
lit ei pecuniam. quem petrus damnauit di
cens. pecunia tua sit tecum in perditionez.
q: existimasti xp̄m. z ideo q: cor eius apud de
um rectum non erat eum damnauit Se
quens ca. patet

Eos Sicut beatus Petrus symonē
damnauit: ita omnes symonia
cos non immerito damnat z deponit. Nō
sex rationibus pbatur. Prima est. quia de
teriores sunt macedonijs qui spūmsanctū
dicunt esse seruum patris z filij. Isti xp̄o ser
uum suum faciunt ipsum vendentes. Se
cunda est. quia blasphemant in deum: sicut
illi qui dicebant christum in beelzebub eij
cere demonia. Tercia. quia similes sunt iu
de proditori. Quarta. quia sunt damnati
in canone apostolorum. Quinta exemplo
iheroboam: de quo legit in tercio libro Re
gum q ipse dabat sacerdotij principatū im
plentibus manum suam. Sexta exemplo
gyezi de quo habet in. iiij. li. Re. Seqns
ca. pz in quo que iam dicta sunt repetunt

§. Ex hac Cōcludit gratianus
ex duobus ca. supra
positis. scz ca. petrus z ca. cum omnis q sy
moniaci sicut heretici a fide deuiant.

§. Item opponitur In hoc. §. z sequenti probat gratianus su
perficialiter q vendere spūalia non sit pec
catum. z hoc facit tribus exemplis. Exem
plo saulis qui non uult ad samuelem sine mu
nere pro vaticinio expectando. Exemplo
uxoris iheroboam que non uult sine mu
nere ad hoiez dei scz achiam pphetam. z ex
emplo christi qui venditus auriculam ser
ui sanauit. Sed has obiectōes soluit seqn
ti ca. z. §. cum ergo ihero⁹.

Judices Quidam cuz de symo
nia reprehenderentur
excusabant se exemplo quorundam in vete
ri testamento. Sed iheronim⁹ ostendit sy
moniacos esse damnādos: primo q verba
michee pphete ostendentis pter hoc iheru
salem esse destructam. Secundo per dam
nationem petri quam fecit in symonez ma
gum. Tercio excusat samuelem pphetam.
Quarto achiam: dicens q pecuniam ob
latam non receperunt. aut si ponas eos re
cepisse: nō pro munere pphetie sed in stipes
templi z in sumptus necessarios receperūt
Quinto excusat heliseum qui non est credē
dus ab azabele accepisse: quem ostat mu
nera oblata a naaman syro respuisse. Se
cunda ibi Poterat. Tercia ibi
Nec moueat. Quarta ibi Hoc ipm. Qui
ta ibi Unde in quarto.

Hystoria

Saulem. Legitur in primo libro Re
gum q cum saul cum quodam seruo suo a
sinas quesiuisset patris sui z non inuenis
set dixit seruus saul. Ecce est vir dei qui sine am
biguitate loquitur: eamus z queramus ab
eo Et ait saul. Quid feremus ei. iam panis
deficit in sistarcijs nostris: et sportulam nō
habem⁹. Ait seruus. Habeo in manu mea
quartam partem stateris argenti. z uerūt
ad propheram: z unctus est saul in regē
a Samuele de precepto domini

Hystoria

De vxore. Legitur in. iij. libro Regum
q cum egrotaret primogenitus filius Jhe
roboam: dixit vxori sue. Tolle tecum mu
nera: et mutato habitu vade ad achiam pp
pheram vt indicet tibi quid futurum sit de
puero. Que cum venisset ad propheram:

et si pre caligatione oculorum videre nõ poterat: dixit tamen ingredere vxor hieroboam: quare te aliam simulas. ego missus sum ad te durus nuncius. et cum multa nunciasset ventura super domum hieroboã subintulit. vade in domum tuam et in introitu tuo in vrbe morietur filius tuus qui sepelius de semine hieroboaz in sepulcro patrũ suorum inferetur ¶ Hystoria de heliseo prophera in littera patet.

Nunquã dicitur hic q̃ diuinatio raro ĩ bonã partẽ accipitur. vnde qui pro indicatione futurorum pecuniam accipiebant non erant veri prophete. sed diuini. licent se crederent esse prophetas

§ Cum ergo cõcludit gratianus ex premissis q̃ vacua est gratia spũssancti in eis: qui munera accipiunt: non obstante exemplo q̃ petrus vẽditus fecit miracula. quia hoc fecit causa misterij ad exemplum patrie vel vt prodesset alijs. et non ementi vel vendenti. sicut symoniaci prosunt ignorantib9 eos esse symoniacos. et non obstante eo q̃ sepe ad bonũ finem veniunt que malo principio inchoantur

Príncipat9 prelati qui dignitates male acquisierunt. et si alios non offendant: malos tamen exitus sueuerunt habere. difficile eñ est vt bono peragantur exitu ꝛc̃. Sequens. c. patet.

Non est ostendit gregorius in hoc. ca. q̃ nullus debet symoniaz omittere vt postea ex pecunia vel ecclesias construere: vel elemosinas facere. quia scriptum est. honora deum de tuis iustis laboribus. Tamen quia dicit salomon: qui offert sacrificium de substantia pauperis ꝛc̃. Et hec in prima parte. In secunda parte instruit clericos ad dignitatẽ vt anteq̃ accedant ad dignitatem vires suas metiantur et ad quam se sufficere credũt cũ merito accedant.

Fertur gregor9 reprehendit hic reges francie. eo q̃ in suis finibus sinũt symoniam vigere. Et ostẽdit hoc esse damnum regi. quia symoniaci nocent regimini eorum defuis iniustis orationibus: quorũ intercessionibus debuerat adiuuari. quis eñ de ipsor9 orationib9 cõfidere potest quos intus cognoscat esse vulneratos. et qualis fructus producit: cuz radix est infecta.

§ Cum ergo cõcludit gratian9 ex oibus supradictis q̃ malo initio: bon9 exit9 non speratur

Sicut dicitur in hoc. c. q̃ sicut eunuchus sunt qui ioseph cõparauit. sic eunuchi sunt. id est sine humore gratie qui symoniam p̃mittunt: et in eis ignis spũssancti non viget. Quod probatur exemplo anthiochi quo vendente sacerdotiuz ignis qui vixerat sub aqua septuagĩta annis extinctus est. ¶ Et nota duas hystorias in hoc. c. scilz de ioseph et igne. Legitur enim in genesi q̃ ioseph venditus est a fratribus suis ysmaelitis euntibus in egiptum. qui postea vendiderunt putifar eunucho pharaonis regis quem existimo miraculose eunuchizatum. ideo quia emerat ioseph vt eo abuteretur. cum ante constet eum vxorem habuisse ꝛ filiam. Item legitur in libro machabeorum q̃ filijs israel in perfidiam deductis: hieremias cũ quibusdam alijs: ignem sacrificij absconderunt i valle: vbi erat puteus occultus. post multos autem annos ad preceptum regis perfidi quesitus est ignis ille. quo inuento hausierunt aquam qua ligna composita aspergebantur: et statim ardebant. pro quo miraculo rex super puteum illum templũ edificauit. tempore vero procedente: cum rex antiochus regnum susciperet et regnaret in iudea: ꝛ ason frater summi sacerdotis adito rege obtulit ei talenta. cl. et accepit ab eo summi sacerdotij principatum. et statim extinctus est ignis sacrificij ¶ Sequentes duo. §. plani sunt

Si fuerit iustus.

Hic ostenditur q̃ si sacerdos iustus fuerit est bon9 minister sacramento9 et nõ acror. qõ. pbat exemplo pauli. si vero mal9 est sua

malicia sacramentis non obest. quia sicut aqua sterilis non est q̄uis per canalem sterilem fluat. ita virtus spūalis ꝛ si per inimicos transeat: tñ ab illuīandis excipitur.

Et nota q̄ ab isto supradicto ca. vsq̄ ad. c. etiam colligitur. probatur q̄ vera sunt sacramenta malo⁹ sacerdotū: ꝛ vere ab eis ꝓferūtur dummō in forma ecclesie ꝓferant

Ex catholica Dicit aug⁹. q̄ a catholica ecclesia vera sumpserunt heretici sacramenta qui sic habent ꝛ ꝓferunt sicut habebant anteqū de ecclesia exirent. ¶ Sequentia tria ca. plana sunt ꝛ p se patent.

Sicut ficti Dicit hic q̄ si q̄s adultus ficte: vel sine ꝓtritione accedit ad baptismū: verum tñ recipit sacramentū. sic ꝛ vera sunt sacramenta que scismatici ꝛ heretici in forma ecclesie ꝓferunt ¶ Sequens cap̄. p3

Nonne Dic ostendit q̄ apud malos erant sacramenta. Nā peiores zodomis erant iudei: ꝛ tamen dominus eo⁹ sacramenta vera esse probauit: dum ad ea celebranda leprosos quos mūdauerat misit. ꝛ dum eius angelus zacharie in templo ministranti astitit: ꝛ eu⁹ eraudituꝫ denunciauit. nec etiam gentiliū verba reprobant sancti patres: vbi verum dixerunt.

Hystoria

¶ Angelus] Narrat hystoria in nouo testamento q̄ fuit in dieb⁹ herodis sacerdos nomine zacharias: ꝛ eius vxor nomine elyzabeth. Dauid autem volens ampliare cultum domini. xxiij. instituit summos sacerdotes: quorū tamen vnus maior erat qui princeps sacerdotum dicebat vnus. de numero quo⁹ fuit zacharias: qui cum in die ꝓpiationis incensum poneret: predixit ei angelus filiū nasciturū de vxore qui vsq̄ ad diē partus obmutuit. q̄ credere noluit

Multe autem Multe sūt operatōes spūssancti quas hic nō enumerat aug⁹. sed nos misit ad ap̄m qui enumerans eas subiungit. Dia aūt hec oē] Eaꝛ opationum quedā sunt in bonis ꝛ malis. quedaꝫ in bonis tm̄. In bonis ꝛ malis vt sacramēta. baptismū in symone: ꝛ ꝓphetia in saule: quo⁹ vterq̄ malus erat. in bonis tm̄ vt caritas ꝛ alie virtutes

Remissionē Dicit hic q̄ cū aliquis baptizat a quocunq̄ siue bono siue malo: remissionem peccato⁹ quam ꝓsequit per baptismū non dat ei malus sed meritū ecclesie immaculate. Nā bonis tm̄ dictuꝫ est. cuiusq̄ remiseritis pcā rē ¶ Illa sola columba pacē habet ꝛ ideo ligat ꝛ soluit. ꝛ solus ille soluitur qui cum columba h3 pacem. Vel sicut dictū est supra quasdā opationes spūssancti esse in malis: vt remissiones pcō⁹ que dant ad preces bono⁹ ecclesie: qui cū colūba. i. ecclesia hūt pacem. non tm̄ malis sed bonis dictū est. quo⁹ remiseritis pcā rē

§. Cum ergo Infert gratianus ex supradicto ca. si fuerit q̄ symoniaco⁹ sacramenta alijs vtilia sunt ꝛ si istis non ꝓsint: similitudine aque currentis per canales. ꝛ lucis que ab immundis non coinquinant ¶ Sed obijcit de sacramentis hereticoꝝ que vera sunt quantum ad formam: ꝛ nō quo ad effectum. Sed soluit dicens q̄ sacramenta necessitatis cum effectu conferunt. sed sacramenta dignitatis quo ad formā tm̄ que carent officio diuersis ex causis

Si qui a pseudo Dicit in hoc ca. q̄ si quis ꝓmuni ꝓsensu ab episcopo qui male fuerit electus toleratus tamen fuerit ꝓmotus dispensatiue poterit ministrare in ecclesia ad quam fuerit ordinatus: sed non in alia ¶ Sequens. §. planus est ꝛ omnia vsq̄ ad. §. ecce

§. Ecce Hic ostendit gratianus aliud esse in sacramento ordinis vel dignitatis: quod non cōfertur cū effectu ab hereticis. aliud in sacramento necessitatis quod cum effectu confertur etiaꝫ ab heretico. vt baptismus. penitentia. ꝛ eucharistia. quia sacramentum ordinis nō solum ꝓpter culpam interdicitur: sed etiaꝫ propter irregularitatē. vnde sacramenta necessitatis p̄ ꝓferre qui istud solū ꝓferre nō p̄

Si qui epi Dicitur in hoc.ca. q si quis ordinaue rit indignū: etiā si depositionem euadat de cetero non ordinabit. nec intererit illi ordi natiōi quem ordinauit indigno.

§. Ecce In hoc.§. ostendit gra. q̄ resacramentū ordinis ma gis discrete ꝓferendum est q̄ cetera sacra. quia alia ꝓ accipiente tm. istud vero ꝓ alijs ꝓfertur. vnde debet ꝓferri: non solum sine omni culpa. sed etiā sine omni infamia.

Hi quoscūq; Dicit in hoc.c q epi qui seruientes vel seruos suos indignos ordinant: rei sunt infidelitatis eoꝝ qui scandalisant ꝓpter hoc Que sequūtur plana sunt vi q̄ ad.c. dedit. Sed scias q. §. ille patet re spicit supdicta.c. scz si fuerit. r ex catholica.

Dedit In catheccumino baptisando non attenditur meritū dantis. vt ꝓbat exemplo iude. quia quos baptisauit non sunt postea baptisati. quia xpus eos baptisauit. sed baptisati a iohāne sunt postea baptisati. quia iohānis erat baptism. Sic ergo quos baptisat ebrius ad ulter r homicida. xps baptisat.

Dicit vrgeri Donatista hereticꝰ si baptisat peccata dimittit. quod augꝰ negabat. Sed dicit augꝰ. ergo eadē ratione auarus id est symoniacus dimittit peccata. q̄ ipsi heretici negabant. verūtñ si attendas vim mentis. neuter dimittit. sed si vim sacramenti attēdas: vterq; dimittit. Nam quo ad merita vtrūq; membꝝ mortuum est. et ad hoc vt reuiuiscant: oportet alterum ab heresi: alterū vero ab auaricia separari. Sequens. §. patet.

Etiā Ab isto loco probat contrariū. scz q̄ baptisma hereticorum nō habet effectum Est ergo casus talis. Dicit in hoc.c. q̄ etiam tarde ad credendum intelligunt q̄ malus dat r accipit verum baptisma. sed non dat remissionem peccatorum qui est effectꝰ sacramēti: q̄ tm bonis dictū est. cui dimiseritis peccā. r̄.

Corporalia Dicit in hoc.ca. q̄ sicut membrū amputatum sensu caret r ineffica reputat sic r corporalis baptismꝰ hereticoꝝ est ablutio sine effectu.

Nō sanat Dicit in hoc.c. q̄ baptisma ꝑfidoꝝ nō ꝓdest. Et hoc probat aplī autoritate dicentis. omne q̄d nō est ex fide pctm est. imo potius nocet assumentibꝰ illud baptisma.

Hi qui Dicitur hic q̄ hi qui ab hereticis baptisantur per impositionem manus epi sunt confirmandi: vt sic gratiam spiritussancti in eccīa recipiant. baptisma tñ reiterari non debet: dicente aplo. vnus deus r̄.

§. Sed notādū Solvit nunc gratianus dicēs q̄ supradicta.c. r maxime. ca. non sanat. intelligūtur de his qui nō baptisati sunt in forma ecclesie: qui debent iterū baptisari. Et hoc probat per sequentia.c.

Si quis cōfugerit. Statutū fuit in niceno concilio vt baptisati a paulianistis ꝓter formam eccīe: ad nos redeuntes debeant iterum baptisari r eorum clerici si alias fuerint inculpabiles post baptisma apud nos ordinentur. si vero minus idonei inueniantur repellantur.

Paulianiste Isti non baptisabant in forma ecclesie. Sed nouatiani sic: sed rebaptisabant r baptisatos. Sed illi qui ab eis in forma ecclesie sunt baptisati: si eis communicant in heresi: tunc effectum sacramenti non recipiunt. quem nullus sine fide conseq̄ui potest

Detrahe verbum. Ostenditur hic q̄ si verbum euangelicum sub forma debita apponatur ad aquā: ipsa fit sacramentum: in qua tanta virtus est vt corpus tangat r corā abluat nō tamen quia verbum dicatur. sed quia fides adhibetur. Sequens. §. patet.

Firmissime Dicit hic q̄ nō prodest baptismꝰ si extra vnitatem eccie ꝓferat: nisi baptisatus ad eccīam redierit

Teneamus Dicitur hic q extra vnitatez eccle sie nō p:osunt dona etiam miraculosa. ⁊ hꝫ pbatur exemplo populi ysrael ⁊ magoꝝ pharaonis qui fecerunt miracula. ⁊ tñ dānati sunt: sed populus non fecit miracula ⁊ tñ saluabat: vt quidam xpiani in nouo test. saluabantur licet miracula non fecerint. sz symon magus qui damnatus fuit miracla fecit ¶ Sequens ca. pz

·§· Nemo Supra in quibusdā .c. dictum est q baptisati ab hereticis ꝯsequunt effectum baptismatis ⁊ remissionē. vt s. ⁊. c. si fuerit ⁊ in. c. sequentibus. postea dictū est in quibusdaz ca. ꝯtrarium: vt in ca. etiam ⁊ sequentibus. Nunc gratianus soluit hanc ꝯtrarietatem dicens q illi qui ignoranter vel in necessitate ⁊ in forma ecclesie recipiunt baptisma ab hereticis ꝯsequunt remissionem alꝫs non. ⁊ hec est bona solutio ⁊ vera: que pbatur per sequens ca.

Spūssanctus Dicit hic q spūssanctꝰ ⁊ si nullus fictione fallat: sic tamen fictis vtitur vt p eoz ministeriū bonos colligat.

·§· Ecce Iste. §. pz. ⁊ hystoria in eo posita patet ex textu.

Si quis Aliquis anteqz baptisaretur fuit ordinatus in pbām: ⁊ ante baptisma multos baptizauit Modo querit vtrum baptizati ab eo debeant itez baptizari. ⁊ an debeat ipse a p̄motione repelli. Et rñdet romanus pontifex q non debent itez baptizari. sed de ordinatione non rñdet. Et legit litera interrogatiue vsqz ibi L Sed romanꝰ pontifex J

·§· Quod aūt Dictum est s. q sacramentū baptismi sumptum ab heretico in necessitate vel ignoranter valet. cetera vero sacramēta ab eis ministrari non pñt. ⁊ si fiāt ab eis: inania sunt. ⁊ intelligunt sequentia. c. de sacramētis heretico qz in quibus forma ecclesie pretermittit. vel qñ recipiunt ab eis preter necessitatem ⁊ scienter.

Sic populus Dicit in hoc ca. q oblationes hereticoꝝ vel vota siue p:o pace siue p:o peccatis fiant. Item sacrificia: ieiunia. ⁊ elemosine ⁊ castitas eoz omnia sunt ꝯtaminata in cōspectu dei. ¶ Sequentia. vsqz ad ca. si quis inquit plana sunt quia de eadem materia loquunt ⁊ idem repetunt. p te videbis.

Si quis Hoc ca. diuidit in tres partes. In prima dicit cyprianus q si quis loquit heresim iam damnatam seipsum damnare videt. nec cum eo cibum vel potum sumere debemus: sicut statur apl̄s. ⁊ hoc etiam pbatur p hystoriā de abdo pphēta. In secunda ꝺr q sacramenta non sunt ab eis recipienda: qz falsa sunt. cū nec cibus talis sit sumendus. ⁊ q falsi sint mltipliciter pbat. In tercia pte dicit q quicunqz eos defendunt punient. ⁊ non solum duces ⁊ autores: sed etiā participes. ⁊ hoc pbatur auctoritate moysi ⁊ osee pphē Tercia Secūda ps incipit ibi L An debet J. Tercia ibi L Quare qui J Jo. etiā posuit in suo apparatu casum ⁊ eum videbis

Hystoria

¶ Ad iheroboā J Legit. iij. libro Regū. q cū ab do pphēta mitteret ad iheroboam vt eum de ydolatria redargueret: dictuz est ei ne comederet vel biberz in samaria. cumq; negocio finito reuerteret decepit euz pphēta ⁊ in bethel induxit eū vt secum comederet. cūqz comedissz locutus est ei pphēta inspirans dicens. q ꝺtra verbuz dei in loco pphibito comedisti ⁊ bibisti non inferet cadauer tuum in sepulcra patꝝ tuoꝝ. cum ergo sedens ille per asinū reduret inuasit eū leo ⁊ interfecit

Hystoria

¶ Per moysen J Legit in libro Numeꝝ chore dathan ⁊ abyron ⁊ alij. cc. viri de tribu leui cum eis volentes habere honorē sacerdotij surrexerunt ꝺtra moysen ⁊ aaron ⁊ murmurauerunt ꝺtra eos spnentes cōficientes pphia. Dixit aūt moyses ⁊ vocauit eos. qui dixerunt. non veniemus. ad quos moyses. vos inquit ⁊ omis ꝯgregatio vestra stare ꝺstituti coram dño ⁊ aaron sepamini ab inuicem de medio cōgregationis huius puer se. ⁊ cum ois turba recessisset a tentoꝛijs eoꝝ per circuitum. ⁊

dathan ⁊ abiron essent in introitu papilio
num tuoꝝ cũ filijs ⁊ vxoꝛib⁹ apta est terra
sub pedib⁹ eoꝝ ⁊ deuoꝛauit eos cũ vniuer
sa familia ⁊ substãtia eoꝝ: sed ⁊ ignis egres
sus est a dño qui interfecit. cc. viros tenen
tes thuribula sua ⁊ offerentes incensum. p̃
cepitq; dñs per moysen eleazaro filio aarõ
vt thuribula eoꝝ accipet ⁊ produceret ea
in lamnas: ⁊ affigeret altari vt essꝫ in signũ
filijs israel. ne quis auderet accedere ⁊ po
nere incensum domino. nisi de semine aarõ
Sequens. c. patet.

Superueniente Pater
gildi misit ad filium arrianũ ep̃m hereticũ
vt de sua manu cõionem acciperet: quã qꝛ fili
us accipe noluit pater eum occidit

Arrianos Hoc. c. ꝓtinuũ est illi
ca. §. e. vetitum. Dici
tur enim hic q; licet laici qui ab hereticis re
uertũtur: per impositionem manus recipi
antur ⁊ reconciliẽtur: quasi publice peni
tentes. et tamen clerici qui ab eis reuertun
tur non recipiuntur cum clericatus vel sa
cerdotij dignitate. et hoc ideo qꝛ tm̃ baptis
ma ratum est apud ipsos: nec reconciliari
possunt nisi tm̃ sub imagine publice penitẽ
tie Sequens. §. secꝫ cum tetigerit. cum se
quenti. §. patet

Manus Dicit hic licet obscure
q; manus impositio re
conciliatoꝛia quandoq; reiteratur. et sic ba
ptisma reiterari non possit. et est similitudo
p ꝓtrarium

§. Cũ ergo Concludit gratia.
ex q̃tuoꝛ supdictis
ca. secꝫ arrianos. si quis inquit. sic populus.
⁊ cum eccia. q; nullum sacramentũ post ba
ptisma potest ab heretico ministrari. sed cõ
tra hoc obijcitur

Sicut christ⁹ Luciferia
nus dicebat
malum sacerdotem veruꝫ baptisma ꝓferre
sed eucharistiã nullo mõ ꝓficere. qõ hiero.
reprobat. dicit enim. aut vtrũq; a ꝓbet:
aut vtrũq; reprobet. Nam qui ꝓbanꝫ est
ad vnum: non est sanctus ad alterum. et e
conuerso.

§. Sed hoc Dicit gran⁹ supdictũ. c. de malo
catholico intelligi: ⁊ nõ de heretico. alioq;n
idem hiero. essꝫ sibi ꝓtrari⁹. vt ꝓbat sequen
ti. c. ⁊. §. sequenti. que p se patent

Intra catholicam. Nec oĩa. c. vsq; ad. c. sacerdotes legunt de
malis pb̃is catholicis adhuc in suo offi
cio toleratis. Dicit in hoc. c. q; in traditõe
veritatis sacrã nõ distinguũtur merita ꝓfe
rentis. sed pot⁹ virt⁹ creatoꝛis. Nam sicut
x̃ps q̃ baptisat. ita ipe est q̃ p spũmsanctũ hãc
suã carnem efficit Sequens. c. patet

Prophetauit Probat in ℔
c. q; mal⁹ sa
cerdos ministrare potest. quia saul in alijs
mal⁹ erat ⁊ ꝓphetauit. Legit enim in. i. libꝛo
Re. q; cum saul psequeret dauid: ipse fugi
ens venit in ramatha ad samuelem. qõ cũ
nũciatum essꝫ sauli misit lictoꝛes vt raperent
eũ. qui cũ vidissent cuneũ prophetaꝝ. ⁊ sa
muelem stantem sup eos: factꝰ est eis spũs
dñi ⁊ prophetare ceperũt etiã ipsi. qõ cum
nũciatũ esset sauli: misit alios nũcios. ⁊ ipi
prophetauerũt. ⁊ iratꝰ saul abijt. et factꝰ est
spũs dñi. et ꝓphetauit cum ceteris coꝝã sa
muele. et cecinit nudꝰ tota die ac nocte. vn
de exiuit prouerbium saulis inter ꝓphetas

Propheta In ℔. c. mali sacer
dotes repꝛehendũ
tur. qui etsi verũ coꝛpus cõficiant in altari:
ex hoc non sanctificanꝫ. sed potius ex suis
malis operibus polluũtur

Ita fit Dicitur q; cum peccat he
reticus in spũmsanctũ cuꝝ
de scismate ad vnitatem ⁊ congregationeꝝ
ecclesie redire ꝓtemnit. in qua ecclesia spi
ritussanctus p catholicum ⁊ fictuꝫ ⁊ repꝛo
bum opatur remissionem pcõꝝ. et mali p
talem colliguntur

Vt euidenter Ostẽditur i
hoc. c. q; nõ
homo sed spũssanctus peccata remittit Et
hoc pꝛobatur autoꝛitate dñi dicentis. Si
cui dimiseritis pcã cẽ. ⁊ ideo euenit q; ille
quem sacerdos tolerat sit extra ecciam. si ei
x̃ps nõ aplt ⁊ iniuste excõicatꝰ sit intus.

Cũ scriptura Quis dubitat spiritũ sanctuz adesse sacramentis sacerdotũ: cum in veteri testamento ad preces tam bonoz q̃z maloz legitur descendisse de celo: quoz vtrũq; p̃batur per hystoriã iheroboam qui fuit malus. ℣m quosdam alios iheroboal. z helie p̃phete qui bonus fuit

Multi Hoc ca. diuidit in quatuor ptes. In prima pte greg⁹. redarguit quosdam qui peccata p̃pria negligentes vitam sacerdotum reprehendunt z eoz sacramenta ꝓtemnunt In secunda pte oñdit vnde dicat̃ ministeriũ: z vnde sacrificium: z vnde sacramentũ. z vnde eucharistia. In tercia parte dicit q̃ ad preces my̆sticas maloz sacerdotũ vera xp̃i sacramenta celebrant̃. In quarta pte exponit verbũ osee p̃phete. scz maledicã inquit benedictõnibus vestris Secunda ps incipit ibi Lministeriũ] Tercia ibi Lsiue ergo] Quarta ibi. L Maledicã inquit rē]

Significastis Hic probatur malos sacerdotes tolerandos duplici exẽplo xp̃i. tum q̃ phariseos z scribas docuit esse audiendos: sed non in malis opibus imitandos. tum q̃ misit iudam traditorẽ suuz ad euangelizandũ cum alijs discipulis: z euz vsq; in finẽ toleraut. nec ap̃li etiã sacramẽta talium despiciebant

Non quales Quidaz ꝓtemnebant sacramẽta maloz sacerdotũ: sed probat nicolaus hoc non esse faciendũ. q̃z si mali sacerdotes sedentes sup cathedram moysi sunt audiendi: multo potius regentes cathedram ꝑe tri sunt audiendi

Dominus ꝑetilian⁹ dicebat per prauum sacerdotem vera sacramenta non ofterri. et hoc per quandam suam questionẽ nitebat̃ probare. Diuidit ergo ca. istud in quinq; ptes In prima pte aug⁹. reprehendit euz de sua stulta questione In secunda pte oñdit apõ malos sacerdotes vera esse sacramẽta: et si non sint veri sacerdotes: cum querat̃ vtruz sit verum sacramentum: z non vtz sit ver⁹ sacerdos. z hoc p̃bat exemplo caiphe qui malus erat: z tñ ꝓphetauit. exemplo pauli qui vez testimoniũ pessimi ap̃probat. z exẽplo dauid qui saulis sacram vnctionem honorauit In tercio oñdit q̃ meritum ofrentis non attendit in veritate sacramenti In quarta pte ostendit q̃ ꝓpter hereticos sacrificium illis tm̃ nocuit quibus vita sua non displicebat. In quinta parte refert gratias deo de victoria quã habuit ꝓtra perfidiã. Tercia pars incipit ibi Lqui aũt solo] Tercia ibi Lnos dicimus] Quarta ibi Lp̃hanc sniam] Quinta ibi Lgrãs deo]

Christus quid ℣probatur in hoc. c. q̃ mali sacerdotes sunt tolerandi. z q̃ sacramẽta sunt ab eis recipienda. z hoc p̃batur exẽplo dñi qui iudam tolerauit: z eum cum alijs discipulis ad predicandũ misit ¶ Sequens ca. patet

·ℌ· Sed obijcitur ℣Hic obijcit gratian⁹ ꝓtra predicta. z ita alternatim modo ex vna parte: mõ ex alia allegando. procedit in hac qõne. z solutões inserendo.

Sacerdotes Dicit in ℬ ca. q̃ non tm̃ verba: sed etiã merita sacerdotũ ꝓcurrere dist. q̃ scriptum est. nec maculam habens ad sacrificandũ accedat ¶ Sequentia tria ca. plana sunt: in quibus ꝺr q̃ mundi debent esse sacerdotes qui pro alijs intercedũt. q̃ facilius exaudiunt̃.

Interrogo Dicit hic q̃ eẽli diligentia audiendũ est verbũ xp̃i ne de cor de labat̃. sicut eucaristia est obseruãda ne in terrã decidat negligentia mĭstrantis. q̃z vteraz re⁹ est. s. q̃ negligẽter verbũ dei audit z q̃ cor⁹ xp̃i in terrã cadere permittit. z ita sacerdos nõ debet indigne mĭnistrare

Neq; Dicit ℬ q̃ ad ℬ vt rite z recte sacrificiũ ofertur ꝺr ab honesto mĭnistrari z a iusto recipi z hoc dicit lẽa pro quibus offert̃ subple digne

·ℌ· Cum vita ℣Iste. ℌ. respicit illud c. sacerdotes: vbi ꝺr q̃ bona vita sacerdotis necẽ est

ad ꝓficiendum corpus xpi. Modo soluit et dicit q intelligendū est hoc nō de ꝓsecratione. qz in veritate ꝓficit etiā malus sacerdos. sed de effectu ꝓsecratiōis. qz nihil ꝓdest si sumat ab indigno. Et q malꝰ sacerdos ꝓferat gr̄am digne assumentibus sequenti. c. probat.

Dictū Dic primo probat p verba dñi: z exemplo cayphe q apud malos sacerdotes vera sunt sacr̄a: z q ex officio suo gr̄am hoibꝰ trāsfundūt. Secūdo q tāta est vis sacerdotij q sine eo etiā apud bonos nō est autoritas benedicendi

¶ Qđ vero Dictū ē. s. in. §. si ergo sacr̄a. q sacramenta dignitatis ab hereticis collata: non habet effectū, ꝓtra qđ allegat autoritatem anastasij quā friuolā esse ostendit autoritate gelasij z felicis q cū ormisda excōicassent anastasium. id est antecessorem anastasius esset papa. qz uerūt achatiū antecessorem excōicassent anastasium. id est anteꝯ anastasius esset papa. qz achatiꝰ mortuꝰ fuit ante anastasium z anastasius successit illis. z ita cū successerit gelasio non fuit excōmunicatus ab eo nec a precedentibus

¶ Itē obiicitur Dictus est. s. in ca. arrianos: z. s. in. §. cū ergo innocentius q solum baptisma ratū est apud hereticos. Sōtra qđ obiicit modo in hoc. c.

Qđ quidā Quidā dixerūt q catholici ab ecclia recedentes retinent potestatē ꝓferendi baptisma, sed non potestatē ꝓferendi ordines sed eam amittūt. Sōtra quos ꝓbat aug⁹, quoz rōnibus hoc esse falsum. Primo: qz qua rōne pdix vnū: z reliquū. cum vtrūq; q dam ꝓsecratione ꝓferr̄ Secōdo qz ꝓsuetudo est ecclie q tales non reordinant cuz redeūt ne fiat iniuria sacrō. retinet ergo vtrunq; sz ad pnitiem. Tertio qz si auruz vel argentū furtiue fuerit signatum. si fur postea deprehendit a principe punit. sed signuz monete non reprobat. Quarto qz caracter militie non reiterat circa redeuntem: cuz miles ad gratiam principis reuocatur. Quinto cōcludit ex premissis q non debent iterari sacr̄a ab eis collata ne fiat iniuria sacramēto. Prima rō est ibi. Primo qz. Secūda ibi. Nam si qñ. Tertia ibi. Si eñ aliqui. Quarta ibi. Si forte. Quinta ibi. De his vero.

¶ Er his Infert gr̄anus ex supdicto capitlo q vera sacramenta sunt apud hereticos. quantum in se: sed ad damnationem sunt dantium: accipientium vel habentium: nisi reddeant. sicut verum aurum fuit grassoꝯ nociuum.

¶ Itē aurū Dicitur hic q eq vez est aurum in archa furis z in archa regis. sed a fure illicite dat: z illicite retinetur. et ideo fur z cōmunicatoz furi puniuntur: nisi innocentiaz suam allegauerit. Et est. §. gratiani ab illo loco ex his. vsqz ad capitulum per ysaiam. sicut dicit. h.

¶ Opponitur Opponit h gr̄anꝰ ꝓtra supradicta. scz q heretici non possunt ꝓferre ordines: etsi baptisare possint. Nam sacerdos etiam depositꝰ etsi baptisare possit ꝓficere tñ non pt. nec eps depositꝰ pt ordines cōferre etsi possit baptisare. Sed huic oppositioi apponit duplicē solutionē. Prima hec est. que incipit ibi. Sed ne. q qui extremam manus impositionem recipiūt in eccia eiꝰ potentiā retineant. etiā recedentes ab eccia ad similitudinem caracteris matrimonij qui post diuoztiū vel votū retinetur secus si extra eccīam. Ponit z alia solutionem gr̄a. q incipit ibi. Cuius. vbi dicit q sacramenta hereticoz vera sunt: dūmodo in forma eccie sint celebrata. sed nō habent effectū in male ministrantibꝰ: et male suscipientibus. Qđ probat q tuoz rōnibꝰ. Primo p verā eucharistiā traditā prodituri. Secōdo p verā presentiā xpi in patria sua q ibi non habuit effectū. qz ibi fidē non inuenit. Tertio p duplicem trāsfigurationem xpi quaz vna incredulibꝰ nō profuit. Quarto qz ita virginitatē habuerūt fatue virgines vt prudentes. Demū ꝓcludit q vera sunt hereticoz sacr̄a in se. sed obsunt male suscipientibus z male ministrantibus. Et adducit sequens. c.

Per ysaiam Nocca. diuidi tur in tres ptes In prima pte ponunt verba ꝓphetie In secunda ꝓcedit aug⁹. q vbicunq; mal⁹ offert sacrificiū sibi pniciem irrogat: sed non illis qui digne assumunt. In tercia pte dicit q spūssanctus duplicem hz effectū: effugiet fictum: nec opatur p eū remissionē peccato⁹. Hcōa ps incipit ibi Lquilibet.J Tercia ibi Lspūssanctus.J

¶ Constat ergo Supp⁹ in .ca. i. h⁹ questionis dicit leo q symoniaci nō accipiunt nisi spīm mendacij ⁊ damnatōez. in ca. ferē dicit greg⁹. q symoniaci vulnerataz hūt aiam letali vulnere. In ca. ventū dicit innoc. q ordinati ab hereticis vulneratum hūt caput. p que. c. infert gra. idē esse de hereticis ⁊ symoniacis: sz sue ꝯclusioni statim obijcit ibi L Sz obijcit.J ⁊ ibi Limmo Joclu dit tū q sacra non debent symoniace ꝯcedi

Baptizandis Dicit in hoc .c. q nec pro bapmo: nec p crismatione debet preciū exigi ne ꝓpter pauptatem vel indignatōem homines suam negligant salutez. ⁊ qui hoc de cetero fecerit deponet.

Nullus Dicit in hoc .c. q nullus clericus a pcipiente gratiam ꝯmunionis precium exigere debz. qđ si quis fecerit deponet

Quicquid Dicit hic q pro sacramentis vel ordinibus ꝯferendis aliq̄d accipi nō dz: nisi qđ sponte fuerit oblatum. ⁊ clericus qui ꝯtra fecerit deponet. ⁊ si sciente epo ⁊ negligēte corrigere aliquid fuerit exactū: duobus mensibus ꝯmunione priuet. Si vero ipso ignorante clerici aliquid acceperint. p qualitate psonaꝝ ⁊ ordinū punient penis hic positis: ⁊ nihilominus deponent

Placuit vt null⁹ Statuitur hic ve nullus episcopus pro chrismate semissez exigat: sicut olim episcopi facere consueuerunt. ne ipsi venundantes sicut Symon magus voluit emere: damnabiliter venundenter.

Placuit Statuitur in hoc cā. vt pro baptismi collatione nihil exigatur: sponte tū oblatum poterit recipi. ⁊ si timore extorsiōis aliquis se subtraxerit a baptismo anima periclitantis a talipbro requiratur.

Emendari Dicit hic q ꝓ baptismo nihil recipiatur: nec pedes baptizando⁹ lauent. Sequentia duo ca. plana sunt: in quibus dr q pro sacris vel ordinibus. sepultura. crisma. ꝯmunione ⁊ luminaribus nihil exigi dz.

¶ Sicut ergo Infert grauanus q sicut hec sacra. s. bapma ⁊ crisma hūt effectū licz symoniace ministrent: sic ⁊ vnctio sacerdotalis. sed est aliud in illis q̄z in istis quia illa sunt sacra necitatis: hec ꝓ dignitat⁹. Et symoniaci em̄ hūt caput vulneratū quos ignorantia vel alia cā non excusat. vn de nicolaus distinguit. Alij ordinant symoniace a symoniacis. alij symoniace a nō symoniacis: que distinctio ꝓbatur p sequens ca.

Statuimus Hoc. c. diuiditur in duas ptes In prima pte idē dr qđ dictum est in distinctōe nicolai In scōa pte q̄ incipit ibi Lsymoniaci J dr q symoniaci symoniace ordinati cū suis ordinatorib⁹ dūt deponi. symoniaci ꝓ symoniace a nō symoniacis ordinati ab officio male accepto remouebunt: sed ordinatores nō deponent. Cū nō symoniace a symoniacis ordinat⁹ poterit ꝓpter necessitatē dispensari vt in suo officio pmaneant.

¶ Sed hoc Dicit gra. q. B vtrumū mēb⁹ intelligit de illis qui ordinant non symoniace a symoniacis quos ignorabat esse symoniacos: quos non reatus ꝓprius facit symoniacos: sed ordinatio symoniaci

Si qui a simoniacis Dicit hic q si aliq̄s gratis ab epo sz al⁹ symoniaco fuerit ordinat⁹ si. pbauerit illū tūc epis ab eccia toleratū ⁊ nescisse illū symoniacū fuisse: poterit cū illo miscōiter dispensari. si ꝓ o sciuerit illū symoniacū esse deponi

debet ¶ Sequens .c. pz qđ est notabile

Erga symoniacos. Dicit in hoc .c. q̄ symoniaci ad aliquam dignitatem p̄moti deponi debent: z nulla cū eis poterit fieri dispensatio ¶ Patet seq̄ns §. vbi excipit violenter attractos: siue a symoniacis: siue ab hereticis attracti fuerint

Constat Dicit hic q̄ si qui p̄ coactionem ab hereticis fuerint ordinati, si eo⁹ communioni nō consenserint: sed statim cessante violentia ad eccl̄iaz redierint sufficienter excusant: at qui postmodum redeunt rei tunc sunt accepte dignitatis

§. Tales Dicitur in hoc §. q̄ tales scz ab hereticis violēter attracti: siue statim redierint siue non quādoq̄ de misericordia tolerantur. sed cuz symoniacis non dispensat: nec autenticam: id est fructuosam possunt agere penitentiā nisi renunciauerint rei quam sunt symoniace adepti. et tūc dispensatur cum eis: vt cū minoribus hereticis dispensatur. ¶ Sequens .c. patet in quo ostendit qualiter cuz hereticō dispensetur.

§. De his Prosequitur de his gratianus hic qui symoniace a non symoniacis ordinant. et casus planus est

Ordinatiōes Dicit hic q̄ falsa iudicat ordinatio que precio precibus vel obsequio confertur Idem dicitur de ordinatione ei⁹ qui canonice non eligitur. quia taliter ordinatus non intrat per ostium. sed fur est z latro ¶ Patet sequens. §.

Sunt nōnulli Ostēditur hic q̄ nō solum si pecunia accipiatur pro ordinatione: cōmittitur symonia. sed si obsequium vel fauor siue humana gratia propter hoc accipiatur. Et hoc probatur autoritate ysaie.

Si quis Si quis per symoniacam prauitatem ordinē vel dignitatem ecclesiasticam acceperit nisi in vita reliquerit et finaliter penituerit in eternum peribit ¶ Planum est sequēs .c. et per se patet

Quibusdam Dicitur hic sacros ordines vel ecclesiasticos gradus sic acceptos diu stare non posse cum intus orti per consecrationem iam decidant. Secūdo quia dominus cathedras vendentium columbas de templo euertit. Tertio quia peritiores sunt alijs vendere quod emerūt. Quarto quia ipsorum heresis in primitiua ecclesia fuit damnata. Secūda ratio est ibi Lsciemus quippe Tertia ibi. L Qui videlicet Quarta ibi L Et cum primo ¶ Patet. c. sequens p̄ se

Estote Precipit hic gregorius: vt episcopi promoueant mūdos corpore z prouectiores etate: et q̄ sunt moribus commendati. nec potentia: nec etiam supplicatio aliqua p̄ualeat. sed merita personarum.

Pueri ad sacros Dicit hic q̄ pueri ad sacros ordines non sunt precipere promouendi. Item dicit q̄ v̄ genitate vel potentia: vel supplicatiōe: vel fauore nō debet indign⁹ aliquis promoueri. ¶ Sequens. §. cum sequenti. c. patz

Filium Helias abbas rogauit papam vt quendam suuz clericum promoueret z cuz postea sibi trāsmitteret. ad cuius preces papa eum in via conum promouit. sed cuz sibi non transmisit. quia non est consuetudo ecclesie romane cum sit in ea consecratus. et quia absentiam illius abbatis in ei⁹ presentia voluit pensare.

§. Non itaq̄s Gratia n⁹ solum hic p̄trat etatem premissoz̄ quam fecit de precibus. et interserit quedam verba in. §. ibi non solum. propter sequens. c. cuius casus cuz sequenti. §. patet.

Null⁹ Precipitur in hoc .c. vt ep̄us pretextu alicui⁹ consuetudinis clericis vel abbatibus grauamen aliquod non inferat: nec precio intercedente officium restituat. quod si fecerit tanq̄ symoniacus punietur.

¶ Qui aũt Dictum est ſ. q̃ ſymoniã ꝯmittit qui p̃ munere eccl̃aſtico ꝓferendo pecuniã accipit Hunc dicit gl̃a. q̃ etiã ille ſymoniã committit qui pecuniam accipit vt ordines nõ ꝓferat vel munus aliqd̃ eccl̃aſticum illi cui eſſet ꝓferendũ. ⁊ ad p̃bandũ vtrumq̃ inducit. c. ſequentia. ¶ Sequens. c. p̃z

Jubemus Dicit in hac. l. q̃ ſi quis honorez hñs ſine adminiſtratõne: poſſeſſor alic̃ decurio vel colonus reipub. ab aliquo iudice fuerit ꝓcuſſus. i. grauat̃ in pecunia. Irez ſi iudex venalẽ tulit ſñiam vel p̃cio penã impoſuerit vel remiſerit vel aliq̃ rõne improbus reptus fuerit añ adminiſtratõem vel poſt poterit accuſari. ⁊ ſi ꝓuictus fuerit remouebit

In eum Qui pecuniã accepit vt ꝓtroverſiaz alicui cauſa calumnie faceret: vel non faceret cũ iure faceret tenebat: infra annum tenet in quadruplum: poſtea vero in ſimplũ.

Concuſſionis Dicit hic ⁊ i legib̃ ſequẽtib̃ q̃ illi incurrunt crimen ꝓcuſſionis ⁊ penã legis cornel. qui aſpirant in accuſatõem innocentiũ: vel qui accipiunt pecuniã p̃ accuſando vel eius ꝓrio. p̃ teſtificando vel ei̇ ꝓrio: vel p̃ quolibet officio exercẽdo vel nõ exercendo ad quã gratis tenebat. Dis intellectis p̃ te caſus ſingulaz̃ leguz ſingilatim pones in quibus q̃ñq̃ eadem repetunt.

¶ Queſtio II.

Sequitur Hic intitulat̃ .ij. queſtio qua querit an p̃o ingreſſu eccleſie pecunia ſit exigenda: vel exacta p̃ſoluenda. ⁊ certum est q̃ non. q̃ ſymonia cũ eſt. ⁊ primo p̃bat per duas hyſtorias de anna ſalz ⁊ anania q̃ p̃o ingreſſu eccleſie pecunia ſit exigẽda Sed ſtatim reſpondet gratianus q̃ anna non fuit exacta: ſed ſponte quedam ob̃tulit. Ananias vero non ideo damnat̃ est q̃ ſua noller conferre: ſed q̃ fuit mentitus

Placuit Statuit in hoc ca. vt p̃ conſecrandis eccleſiis epiſcopi nihil exigant a patronis. ⁊ p̃cipue ſi pauperes fuerunt ſponte tñ oblatum ab eis poterunt epi recipere. Item nullus epc̃s debet eccleſiam conſecrare niſi dotem neceſſariam habuerit que ſufficiat luminaribus ⁊ ſtipendiis ſtentationi eorum qui eidez eccleſie ſunt ſeruituri.

Quã pio Cum quoddaz monaſterium longo tempore caruiſſet abbate: tandem monachi ſibi abbatem de alio monaſterio pauperimo elegerunt: ſed ille venire recuſabat: vel monachi eum non cõcedebant: niſi illi monachi ſuo pauperi monaſterio aliqua ꝓferret. vn de p̃fati monachi ꝓſuluerunt papã ſi hoc eis liceret. q̃ penitus p̃hibet: docens exemplo apoſtoloz̃ neminem ad religionem ſi dem vel eccleſie regimen interuentu munerum debere accedere cum ſit ſymoniacum q̃ nunc̃ a ſanctis patribus talia petita fuerunt. ſed ſi electus ad eos ſponte veneritz omni pactõne ceſſante poſtea poterunt illi pauperi monaſterio aliqua gratis offerre. Et hunc caſum ponit. H. quem ego Bar. breuiẽ. a p̃probo magis q̃ caſum Benedicti qui breuior fuit

Sicut epũm Dicitur hic q̃ ſicut epiſcop̃s non debet aliquid accipere p̃o ordinatõe ſic dyaconus non debet aliquid accipere p̃o ſeruitura quam facit ordinato in teſtimoniuz euangelio quod legit: vel notarius p̃o ſcriptura quam facit ordinato in teſtimoniuz ſue ordinationis. Sed poſt negocium expeditum ſi quid ſponte offeratur recipi poteſt.

¶ Autoritate Infert gratianus ex hoc ca. q̃ p̃io: q̃ ſicut nullus eſt p̃cio inuitandus ad ꝓuerſionem: ita nulli per pecuniaz dandus eſt ingreſſus eccleſie. Item p̃batur per ca. primum. Sed ſtatim ꝓra hoc opponit per autoritatem apli: ⁊ p. c. ſequentia p̃ que p̃bat q̃ diuites non debent recipi niſi ferant ſua eccleſie.

¶ Vidnas honora Precipit hic apl's vt eccleſia pudeat viduis illis ſcz qui pentum opib̃ ſuſtentari non pñt: vt circa pauperes plus habundent. diuites aũt non recipiant

Clericos Dicitur hic q̄ clerici q̄ de bonis parentū suste tari possunt: si aliquid accipiūt de bonis eccie sacrilegium ꝺmittūt. Idem repetit in sequenti. c. Addit tñ q̄ paupes accipiūt nō peccata. sed alimenta

§. Verūtamē Concludit gra. ex sup̄ dictis q̄ relinquētes p̄pria p̄o deo: sunt recipiendi. alij vero non. Sed. h. intellexit de susceptis iam in eccia qui non debēt ali de bonis eccie si aliunde habent. vnde dicit gra. non recte procedere

Si quis Hoc. c. diuiditur in duas partes In prima reprehendit illos qui p̄pria retinētes: ideo viuūt in collegijs vt suis sumptibus parcant: z vt paupes z aduenientes non recipiāt In secunda pte reprehendit illos qui alijs se p̄referūt. quia in suo ingressu monasterio plus ceteris cōtulerunt. Hēda pars incipit ibi Quisi. Sequens. §. patet

Sacerdos Dicit hic q̄ clerici qui bona sua parē tibus vel pauperibus ecclesijs reliquerint: vel qui a natiuitate sua pauperes fuerūt viuere debent de bonis eccie. Et hoc probat autoritate ap̄li dicentis. qui in sacrario z̄c. licet ap̄lus noluerit de euangelio viuere: sz suis manibus victū querere vt liberi⁹ argu ere posit Sequens. c. cum. §. p3

Questio .III.

Sed adhuc obij= citur Hic tractat. iij. qō in qua q̄ritur an ingressus eccie vel p̄hendas eme re sit symoniacū. Sed de ingressu eccie est expeditum in prima qōne. Et certus est q̄ emere p̄hendam fm q̄ dicit p̄hēda ius spūale symoniacū est. sed p̄henda. id ē fructus p̄hende emere non est symoniacum. Sed obijcit hic adhuc q̄ p̄o ingressu monasterij aliquid sit danduz. quia qui monasterium intrat non religionem sed stipēdia emit. Et rñdet gra. q̄ symonia est. qz nō solum emere spūalia sed spūalibus annexa symoniacū est. et hoc p̄batur autoritate malachie p̄phete

Auditum⁹ Dicit hic q̄ sacrilegiū z symoniā committunt qui eccias vel ecclastica bñficia p̄ pecunia acquirunt: z qui ea p̄cedunt p̄ pecunia. vnde p̄cipitur ne de cetero fiat: et qō factum est in p̄terito irritetur

Si quis donator Dicit hic q̄ symoniac⁹ dator z acceptor symonie p̄ditiōe z p̄petuo anathemate si p̄seuerauerit damnat. z qō iniuste acceptū ē restituat

Si quis epūs Dicit h̄ q̄ si q̄s epūs bñficiū vel dignitatē ecclastica symoniace p̄tulerit ab officio debz suspendi. qz iustū est vt qui grat⁹ acquisiuit ep̄atum: minora stipēdia gratis ꝺferat.

Quesitū est Cū quidā monachi francie q̄sdaz eccias ab epīs haberent in illis pb̄os seculares totiens eos redimere cogebant: quotiēs pb̄i in morte vel alia cā mutabantur. et ideo p̄cepit papa vt quas spatio xxx. annoz sub hac redemptiōe possederūt amodo ea cessante quiete possideant: saluo annuo censu ep̄oz quem ex eisdez ecclesijs habere ꝺsueuerūt Sequens. c. p3

Totum Dicitur hic q̄ nomine pecunie intelligitur quicqd ab hominibus possidetur. et si aliquid tale p̄o spiritualibus dat symoniacum est

Si quis obiecerit. Quidam symoniaci excusabant se dicētes se non emere p̄hendas. sed fructus p̄hēdarum. sed dicit paschalis q̄ si quis p̄o tē porali fructu pecuniā offerat sine quo ecclastícum beneficiuz esse non potest: neutz inuenditum derelinquit. nec solum pecuniam. sed et pastuz vel pastillum ante vel post licet offerre.

Saluator Hoc capitulum diuiditur i duas ptes In prima parte oñdit vrbanus autoritate xp̄i mūdi finē imminere: ex eo q̄ pseudo apostoli z pseudo p̄phete appārent multos seducentes: quibus a bonis fortiter ē resistendū vt qui p̄bati sunt manifesti fiant

In secunda pte oñdit q rem ecclesiasticam vendere symonia est. qđ ꝓbat. v. rõnibus. Primo per damnatõem symonis donum dei emere volentis vt postea venderet p qđ res ecciastica intelligit. Secõ p synodum calcedonẽ. in q̃ ꝓcurator vel defensor eccie vel quilibet regule subiect⁹ fieri p pecuniaz ꝓhibet. Tercio autoritate pascalis quã s. habuim⁹ Quarto autoritate aug⁹. qui reprehẽdit prepositura⁊ venditões. Quinto autoritate euãgelij clamãtis ꝓtra symoniacos Vos fecistis domũ p̃is vr̃e. nec excusat siue in ecclesia siue extra ecc̃am res ecciastica vendat. Secõa ps incipit ibi Ligit q⁹.]

Ex multis In hoc.c. alexãder reprehendit lucenses qui non nisi per pecuniã clericis q̃uis dignis ecclesiastica beneficia ꝓferebant. qđ alexander detestat: ⁊ autoritate calcedonenſ. ꝓcilij oñdit eos deponendos. ⁊ autoritate p̃pi eos de ecclesia deiciendos. ⁊ ne tantuz malũ de manibus alexandri requirat statuit ⁊ decreuit ne decetero aliq̃s p ecclesiastico beneficio ꝓferendo pecuniaz sumat. nec aliquis p eo hñdo ꝓferat. ⁊ qui ꝓtra ℞ fecerit deponat ⁊ ecclesia p̃uet: ⁊ nisi resipuerit anathematizet

Vendentes Aug⁹. triplici ter exponit euã gelij ẏba vbi ꝺr q ip̃s eiecit de tẽplo vendẽtes ⁊ emẽtes. ⁊ ꝺt primo q emẽtes ⁊ vendẽtes intelligunt qui emunt vel vendunt spũ alia Secõ qui ꝓtra iustitiam vendunt qđ de iure facere tenent. Tercio qui qđ dñt p primo p̃soluere nolunt gratis.

Non solum Non dicunt tm̃ simoniaci qui ordines vel beneficia ecclesiastica precio largiuntur: sed etiam hi qui officium siue dignitatis. scie vel alterius doni nolunt exercere nisi cã retributionis humane. qz faciunt ꝓtra autoritatem ap̃li dicentis. qui loquitur vẽ

Sequens ca. p̃z in quo ꝺr q qui res q̃ intuitu ꝺsecrationis ecclesie pueniunt illicite alienat symoniam ꝓmittit

Peruenit Dicit hic q⁹ inter maximos hereticos deber ꝓputari qui laycis extraneis seruientibus vel ꝓsanguineis ⁊ non sacerdotib⁹ decimas ⁊ oblationes ꝓcedit. ⁊ qui dant et q recipiunt eterno incendio puniunt. qđ D. videt intelligere de iure spũali. sed Aug⁹. intelligit etiam de tp̃ali fructu.

Sequens ca. patet

Si quis prebẽdas.

Dicit hic q qui beneficiũ vel dignitatẽ vel sacr̃m ab ecclesia per pecuniã acquirit: ac cõ sacrõ careat: ⁊ emptor ⁊ venditor ⁊ interueniens careat: ⁊ emptor ⁊ venditor ⁊ interuentor nota infamie p̃cellant. Unde statuit vt nec p pastũ: nec sub obtentu alicuius ꝓsuetudinis aliquid exigatur.

Questio IIII

Vnc ergo Dicit in tm laꝺ. iuj. qõnis qđ eo ignorante pater admisit. ⁊ q⁹ ignorantia eum excusat multo ꝛ autoritatib⁹ ꝓbatur

Sequens ca. p̃z

Placuit Dicitur ℞ q illi non dñt a promotõne repelli qui infantes pfidia pentum ab hereticis baptizantur: si ℞ suo iudicio non fecerunt. necp⁹ facto ꝓsenserunt.

Qui apud Dicitur hic q puuli ab hereticis baptizati: si tm̃ post q̃s ad discretõem puenerunt errori non ꝓsenserint: recepti ab ecclesia poterunt ꝓmoueri.

Quia presulat⁹ Quidaz pbr̃ inuiste fuit sua ecclesia spoliatus quam ali⁹ pfbiter symoniace acquirere non erubuit. vt de ꝓsanguinei primi pbr̃i dolore ꝓuictus: secundum pbr̃um ꝓprehendentes: ei oculos eruerunt. pro quo facto primus pbr̃ fuit excommunicatus. Sed q⁹ primus sacerdos vt dicebat nullo modo ꝓsensit: mandat de hoc papa inquiri. ⁊ si inculpabilis inuenitur absoluat.

Sequens lex ⁊ ca. quod sequit plana sunt

Jamq3 Dicitur hic q⁹ exquo filius a patre suo decisus ẽ. ⁊ alter effectus: patris delictum filium non grauat si filius non ꝓsenserit. sed peccatum originale filius a patre cõtraxit: quia tunc

nō erat alter ab eo:imo vnus cum ipso. qđ crimen ꝯtrahitur ab adam. ꝛ sicut ꝑ alienū officiū quis nesciens regenerat. ita nesciēs pctō originali coinquinatur

Homini Dicitur hic q malicia alterius nō nocet alij: si per eam non corrumpatur. sed sua tm̄. Et primo ponuntur verba iob vsq; ibi Humana. Deinde ponuntur verba grego. exponentis verba iob

¶. Econtra Hacten⁹ proba uit gratian⁹ pctā parentū filijs non nocere. Hunc ꝓbat gratianus econtra auctoritate moysi q filij ꝓ peccato patris punitur. Sed statim respō det per aug⁹. dicentē hoc nō ptingere ꝓpter inequalitatem iudicis sed propter clementiam dei qui non punit alium pro alio etiam corporaliter. nisi tertia vel quarta' generatio veniat

¶. Cū ergo Dixit supꝫ grā⁹: q peccatū patris filiis imputari non debet. ꝛ q per ignorantiā excusantur. Sed cum innocēn. dicat q baptisati ab hereticis scienter promoueri non possunt. patet q infantes ab hereticis baptisati cum ipsi uxta affricanum cōcilium valeant promoueri: sola ignorantia excusentur. Nam vt ait aug⁹. peccata parentuꝫ filijs non imputantur nec spūali pena ꝓpter hoc punientur: quare ab officio ꝛ beneficio eccīe propter hoc priuari nō debēt. cum sit pena spiritualis. Preterea: si excusatur qui ignoranter a symoniaco ordinat ergo iste de quo dictuꝫ est in themate excusandus est. quia ꝑ ignorantiam symoniace ordinatur. Innocenti⁹. ē. i. q. i. ventum est. in fine. Affricanū concilium. ē. c. q. placuit Sicut aug⁹. xxiij. q. iij. si habes. Urbani. sup. i. q. i. si qui a symoniacis

¶. Item pctō Dic probat q vnus punitur pro alio ꝓpaliter. ꝛ primo ꝑ hist̄oriaꝫ de achor. Secdo ꝑ hist̄oriā de achab. Tertio ꝑ plagas egyptioꝝ. Quarto per archeā dñi captionē. Quito ꝑ hist̄oriā filioꝝ hely que habēt. xxxvij. di. legant Sexto ꝑ prophetas ꝓpter pctā populi captiuatos

¶. His itaqꝫ Respōdet gra: q ita punitur vnus pro alio. hoc accidit vel ex cā latā remēti. vel ex detestatione pcī. vel ex imperitia patientie. vel propter flagella eoꝝ qui delinquūt ope vel ꝯsensu Et ad hanc quadrimembrem diuisionez: premissas hist̄orias ꝓpetenter adaptat

Hist̄oria

Hiericho Legitur in libro iosue q dominꝰ anathematizauit vrbem hiericho et omnia que in ea erant: preter metalla: que in primitias operum dei ꝓseruabant. Capta ciuitate: achor filius carmi furatus est damidem coccineam ꝛ centū ciclos argenti: ꝛ regulam auream ānquaginta ciclorum et iratꝰ est dñs ꝓtra filios israel. ꝛ cum iosue mitteret tria milia expugnatoꝝ ad expugnandā ciuitatē hay. ceciderūt ex eis. xxxvi. homines: ꝛ ceteri fuerūt in fugam cōuersi. Relatūqꝫ est q iosue prostrato in terrā populꝰ aliqđ attulerat de anathemate. ꝛ ideo illud acciderat populo. Surrexit itaqꝫ ex precepto dñi ꝑ ꝓphetā misit sortes per tribus: ꝛ cecidit sors sup tribū iuda. secdo ꝑ familias. et cecidit sors sup familiā zare. tertio sup domos. ꝛ cecidit sors sup domum carmi. quarto super capita: et cecidit super achor. et dixit ei iosue. fili da gloriaꝫ deo: et ꝓfitendo quid feceris. cumqꝫ cōfiteretur misit eum lapidari a populo: ꝛ familiam eius quam habebat ꝓburi. Hist̄oria.

Amalechitaruꝫ Legit in primo libro Regꝫ. q cum saul ex precepto samuelis pugnaret contra amalechitas: pcepit ei vt homines et animalia interficeret. percussit ergo saul amalechitas. et omne vulgus interfecit. et apprehendit agag regem pinguissimum: et pepercit ei: et omnibus gregibus ouium et armēt̄orum et vniuersis que pulcra erāt visu: nec voluit disperdere ea. quicquid fuit inutile et reprobum hoc destruxit et demolitus est. Dixitqꝫ dominꝰ ad samuelem. penitet me fecisse Saulem. et dixit quedam vox est gregum et armentorum: que resonat in auribus meis. Et ait Saul: tulitqꝫ populus oues ꝛ boues pingues ad sacrificandū. dixitqꝫ samuel peccasti. q

melior est obedientia q̄z victima. & alit saul. peccaui: sed hac vice su ꝑ porta ꝑtm̄ Rediit ergo samuel cū saule & iussit agag adduci regem pinguissimū: & interfecit eum: & in fu/ sta cecidit.

Hystoria

Egyptio ꝙ] Legit in exodo q̄ cū pha/ raon nollet dimittere ꝓplm̄ israelem exire de egypto ꝓcussit dñs egyptum. x. plagis que in exodo exponunt.

℣. Sic et naucula.

Nunc redit gr̄anus ad ꝓpositum vt probet alios puniri ꝓ peccatis alio ꝙ. & primo p exemplū ione. Secūo per ꝑtm̄ dauid po/ pulū numerantis. Tercō per puulos sodo mita ꝙ. Quarto p puulos bathā & abyron Quinto p chanaan qui patre peccante fa/ ctus est seruus. Sexto p successionē gyezi. Septimo p reliquias iudeo ꝙ. Octauo p uij. successores achab. Nono p ydumeos q̄ descenderunt ab esau.

Hystoria

Jone] Legit in iona q̄ cum vellet dñs ionam mittere in niniue vt predicaret: sur/ rexit ionas vt fugeret a facie dñi in tharsis. & descendit in ioppen & intrauit nauem eū/ tē in tharsis: & descendit ad inferiora & dor miuit sopore graui. cuz aūt tēpestas immi neret miserūt sortes vt scirēt cur h̄ acciderent: & cecidit sors super ionam. At ille dixit ad eos. mittite me in mare. q̄ ꝓpter me hoc ac cidit vobis: & miserūt & statim cessauit tem pestas.

Hystoria.

Dauid] Legitur in. ij. libro Reg. q̄ da uid precepit ioab principi militie vt ꝓplm̄ numeraret. Numerauit ergo & dedit nume rum regi. & factus est sermo dñi ad gad pro phetam dicens. vade & loquere ad dauid. hec dicit dñs. elige vnū de tribus q̄ volu eris. aut veniet tibi fames in terram. aut tri bus mensib⁹ fugies inimicos tuos. aut tri/ bus diebus erit pestilentia in terra tua. cuz aūt dauid vltimū elegisset misit dñs pestilē tiam in israhel a mane vsq̄ ad tempus con stitutum & mortui sunt de populo extra ibe rusalem. lxx. milia hominum. cumq̄ exten disset angelus manum suam super iberusa lem vt percuteret eam: aperti sunt oculi dā/ uid: & videns angelum exclamauit dicens. Ego sum qui peccaui. cōuertatur obsecro manus tua super me & contra domum pa/ tris mei. Tunc autez precepit ei dominus & iussit angelo vt manum suam obtineret.

Hystoria

Achab] Iste achab fuit rex israhel ma/ ritus iezabel nequissime mulieris: cuius fi/ liam duxit in vxorem Joram rex iuda filiū ius Josaphat: cuius filius: nepos & proneꝙ pos. scilicet Ochozias Joas & Amasias: qui & ipsi successerunt sibi ꝙnuicem reges iu da fuerunt in generatiōe domini a matheo pretermittuntur: sed a Joram transitus fa cit ad oziam qui fuit quartus post eum. qs dictum fuit per prophetam in throno regi/ ni quem̄m non esse successurum de domo achab vsq̄ ad quartam generationem. qō intelligendum est de merito vite. quia tres precedentes fuerunt reges: sed tamen mar li fuerunt.

Hystoria

Esau quoq̄z] Legitur in genesi q̄ domi/ nus iacob dilexit. esau autem odio habuit. Esau autem dictus est edom. vnde et ydu mei qui de ipso nati sunt: ad quos restante propheta Malachia transiuit odium do/ mini.

℣. Sed his

Respondet illos ꝓ peccatis alio rum puniri qui sunt imitatores nequicie ip soꝝ: alis non.

Turbatur naucula

Adhuc ostendit q̄ iustus punitur ꝓ im/ pio: vt Petrus ꝓ Juda. sed illa turbatō non fuit peccati coinquinatio: sed tempora lis persecutō. & ita predictis auctoritatibus non ꝓbantur symoniaci quibus ignoran/ tibus pecunia data sit.

℣. Notandū quoq̄z

Hic innuit gregorius talem distinctōnem Ignorantia alia facti: alia iuris. Facti qō scire non oportet: vt si apponatur tibi igno ranti ydolaticum ad comedendum. Facti quod scire oportet. vt eoꝝ que dicta sunt

p̄phetas de aduentu christi Ignorātia alia iuris naturalis que oīb⁹ adultis dam nabilis est. Alia iuris ciuilis que in dāno vitādo nulli nocet. In tali casu: scz si minor filiofamilias pecuniam dederit mutuā: reperit. sed maior non repeteret. vel si talis casus incidit vt successionem sine iudice diuidas cū alio quem putabas coheredem cuz non sit. vel si soluas p̄ errorē: vel p̄mittas pecuniam indebitā iure naturali tm̄: vel tam iure ciuili cz̄ naturali. sed in delictis ignorantia iuris nullum excusat.

Questio .V.

Quod vero Dicitur lata q̄n ecclia vel fungi ea ordinatione quā paterna pecunia est assecutus ignorāter. De primo casu quid iuris sit dicit in primo. c. De secū do dicit in .c. presentiū

Quicūqz Hoc .c. diuidit i tres partes In prima dicitur q̄ quidam paruuli fuerūt quib⁹ ignorantib⁹ parētes emerūt eccias. de quib⁹ dicit vban⁹ q̄ post renunciationem possunt ex mia in eisdez ecclesijs tolerari: et a sacris ordinib⁹ propter hoc non debent repelli. In scda dicit q̄ qui adulti sibimet emerūt eccias: illis repudiatis de mia poterunt in alijs ecclesijs in suis ordinib⁹ ministrare. q̄ si ad alias transire non poterūt. in eis de mia poterūt in minorib⁹ ordinibus ministrare: ita q̄ ad maiores non ascendant In tertia dicit q̄ si ātē canonice ordinati post ea eccias emunt: eis dimissis in eisdem po terūt de mia tolerari. sed in eis prelaturas non habebunt. Scda ps incipit ibi L Illi vero L Tertia ibi Si qui tm̄ L Sequēs. §. cū sequenti. c. patet

§. Ex hac Infert gratianus ex illa auctoritate quicū cūqz. q̄ ignorantia excusat tales cū possint ad sacros ordines ascēdere. sed a fructu em ptionis non excusant. Idem intelligitur ō eo qui sacz̄ ordinem habuit p̄ pecuniaz: eo z ordinatore ignorantibus.

Presentiū Data pecunia cui dam amico vel fa miliari vel p̄ncipi epi̇scopi quidam ordi natus est p̄sbiter ab ep̄o vtroqz ignorāte pecuniam esse datam. qui pb̄ ex quo factū cognouit rogauit epi̇scopum vt eum depo neret. vnde papa epi̇scopo super hoc p̄sulē ti rescribit dicens. q̄ ex misericordia licz de rigore deberet deponi toleretur in codez or dine. et si ecclesia in qua deseruit non habz penuriam sacerdotum: sacerdotali officio cesset. Sed si vtilitas ecclesie exegerit vt lo cum reginiinis accipiat: poterit de licentia ep̄i sacerdotale officium exercere

Questio VI.

Quid vero Dicitur titulata sexta questio. Sed quia hec questio ex pedita est supra. ea. q. i. si qui a symoniacis. Ideo ponit hic incidentem questionē: qua queritur de illis qui dant pecuniaz nō p̄o ordinatione: sed p̄o electione: vel vt decre tum fiat electionis: vel vt p̄firmetur: vel vt non resistetur electioni. Et dicit gra. q̄ ta les iudicandi sunt symoniaci: sicut illi qui p̄o p̄secratione pecuniam dant.

Si quis Statuitur in hoc cap. vt nec aliquo p̄cio: nec potentum suffragio epi̇scopus confirmetur: aut electioni subscri batur

Ego autem Quidam nomine maximus electus fuit in epi̇scopum. de quo papa consul tus respondet desuper: q̄ iuste poterit p̄o nobis apud deum intercedere si non sit sy monia vel alijs criminibus detentus z ob ligatus. vnde de hoc inquiri desiderat.

Sicut is qui iurat Dicitur hic q̄ sicut is qui inuitatus renuit dignitatem est promouendus. sic qui se ambitiose ingerit est repellēdus. Unde sta tuit gregorius vt in sacerdotibus ordinan dis et eligendis omnis venalitas cesset: et omne suffragium venditoruz. Sequēs §. planus est et multum vtilis est. et per te videbis.

Questio VII.

Hinc autē Recapitulatur. vij. questio qua querit an renuncians sue heresi sit recipiendus in eā li dignitate Et idez intelligē de quolibet ordine. z certe de rigore iuris sunt deponendi: sed ex dispensatōne tolerandi: nisi in casibus qui ꝓsueuerunt notari. viij. q. i. in summa.

Si qui presbiteri Dicit in hoc ca. cyprianus q si qui in ecclesia catholica ordinati postea heretici facti ecclesie restituerunt vel apud eos promoti fuerūt si reuertant ad ecclesiā: ad laycam tm̄ ꝯmunionem admittant: vt non retineant arma quibus ꝓtra nos rebellauerunt.

Si quis oēm Hoc ca. vij. habz partes In prima. vij. synodus precepit omnē traditionem ecclesiasticam scriptam vel non scriptam obseruari. In secunda dicit q clericus ꝓuictus de symonia deponat ab ordine. Tercio rndet tacite obiectioni. qm̄ cui deus indulgeat peccatoribus per penitentiā: non tm̄ restituit primā prerogatiuā. qđ probat exemplo dauid z manasse z quorundam alioꝝ quibus deus indulsit: z tamen nō sunt postea sacerdotes facti. Quarto oñdit lapsum in fornicatōnem post baptismū a ꝓmotione repelli. Quinto replicat de ordinatōne quam symoniacā s. dixit vt addat de electione loci religiosi. Sexto ꝓhibet epm̄ esse percussorem. Septimo ꝓhibet ecclesiam vel ordinem per secularem potestatem obtineri. Secunda ps est ibi. Omnis em̄] Tercia ibi Sed dicunt]. Quarta ibi Et si in fornicatiōem] Quinta ibi Epm̄] Sexta ibi Percussor] Septima in fine ca. z prima in principio

Conuenientib⁹ In prima parte hꝰ ca. ponunt verba notarij. In secunda dicit q sancti patres in nicena synodo presidentes z de futuro statu ecclesie inquirētes decreuerunt ab heresi reuertentes ad statū pristinū esse reuocandos: ita q per scripturā abnegent heresim z fidem catholicam ꝓfiteā-tur. illi tm̄ non sunt recipiendi q̄ sponte sunt ab hereticis ordinati. vel qui studiose ad subuersionem nostre fidei electi sunt ab hereticis ordinari. z ad robur sui ꝓpositi sanctum tres in synodo residentes multas auctoritates sanctoꝝ patrum induxerunt Secūdo ps incipit ibi Dignū est]

·§· Ex hac Infert Gratianus ex supradictis ca. vij. sy-nodi. z ex. i. c. huius questionis q qui sponte sunt ab hereticis ordinati: vel in subuersionem fidei nostre ab eis ordiem receperūt. vel qui in ecclesia ordinati postea ecclesiarebelles fuerunt nō sunt in suis ordinibus recipiendi. sed cū symoniaci predicta faciant videt aliud esse de eis dicendū. infert tamē ꝓ multa ca. q symoniaci reparī non debent Sed dicit gratianus verū esse hoc nisi fiat ex dispensatōne: que dispensatio ꝓter multas causas hic enumeratas fieri ꝓt. sicut qñ q dispensatū fuit vt de monachis vel laycis clerici assumant.

Necessaria Dicitur hic q ꝓter necessitatē qñ q rigorē canonum relaxatur. vnde ꝓter necessitatem ex monachis vel laycis clerici efficiunt: z ordinati ab hereticis tolerant.

Quod pro remedio Dicit hic q dispensatio que facta fuit ex necessitate deiure ꝯmuni non fuit. vñ cessante necessitate cessare dz dispensatio. Aliud est em̄ qđ legitime z de iure fit. aliud dispensatio. Sequens. §. cum. c. ꝓz

Quotiens In hꝰ. c. ꝓtinet qualiter iurare debeāt reuertentes ab heresi. Dicitur em̄ q ep̄s reuertens ab heresi ad eccīam iurat ꝓter cautelam futuroꝝ summo pontifici pariter cū suis socijs q ab vnitate ecclesie z ꝯmuniōe romani pontificis nunq̄ recedent: z iuramento p manū notarij scripto tam ille ep̄s quā cij sui ꝓ voluntate subscribant.

·§· Cetez Dictum est s. q tales recipiunt vt in ca. si q vo-luerint z sequenti: fit ex dispensatōe. cum aliter fit de rigore canonum. vt probat per sequentia ca.

Qui in qualibet dicit in hoc ca. q̄ si quis in q̄cunq; etate doli capax fuerit baptisat⁹ apud hereticos aut rebaptisatus nunq̄ debet ad clericatū admitti. ⁊ qui talem receperit vel iam promotū non reiecerit in se videt ferre damnatiōem. L Ex eo rum cetu. id est ex cetu heretice prauitatis.

¶ Pro persona Gratia dicit hic q̄ virtute p̄sone rigor canonum temperatur. Et ad hoc inducat sequens. c. cui⁹ causus patet: et que sequūtur vsq; ad. c. q̄m

Quoniã Quidā epūs preter notitiam sui metropolitani fuit ordinatus, sed propter graue scandalum quod propter hoc ab vtraq; parte fiebat: papa tolerat quod factum est: ita q̄ de cetero simile non fiat.

Quotiens Dicitur q̄ propter multitudinem: delicta sepe inultum remittitur. propter scandalum quod timent: et dei iudicio relinquitur. Sed ne de cetero tale quid accidat p̄cauendum est.

Dicici Paulus monachus significauit patriarche alexandrino q̄ iohannes de quo hic fit mētio fuit episcopus antiochus qui in nestorij heresim incidens ecclesiam suam in eandē heresim induxerat. tandem iohannes rediens ab heresi: sed populus ecclesie sue quez subuertebat nō ex toto adhuc redierat. et ideo maximus diaconus nolebat adhuc cōmunicare iohanni. quare cyrinus patriarcha alexandrinus monet eum: vt cū⁹ aliqui de anthiochena eccia secuti fuerint vel adhuc sequantur heresim nestorianam. nihilominus tamen amplectitur cōmunionem iohannis. Mandat tamen inquiri vtrum aliqui heresim illam sequantur ⁊ colligantur ad vnitatem L Coll'gi. id est cōgregari ⁊ cōuenire. L nude. id est manifeste ⁊ publice. L irreuerenter. id est inuerecunde. L consentiant. L nunc: alioquin non sunt vitandi:

Dispensationes Dicit hic q̄ oportet quosdā excōmunicari ⁊ eijci extra ecciam ne multitudo pereat. sicut in naufragio quedaz merces abijciūtur vt cetera salua p̄maneant. ¶ patet sequens. §.

Tali Si raptor ducat raptaz in quā rapta nunq̄ cōsensit. filius de tali cubernio natus non potest promoueri: nisi propter necessitatem vel vtilitatez: vel propter p̄sone prerogatiuam. Vel intellige. ca. loqui ꝑm eos qui dicunt inter raptorem ⁊ raptam non esse matrimonium. sed verior est opinio q̄ inter eos sit verum matrimonium

¶ Huic petr⁹ Hoc adaptatur ad proximum dictum. quasi diceret: non est mirum si spurius promouetur cum deus non sit p̄sona acceptor L Pro cuētu. ⁊ hoc ad necessitatem vel vtilitatem refert.

Erigũt Quidam de laicis nō seruatis interstitijs promoti sunt in episcopos nimis precipitanter: q̄ debebant de iure deponi. sed ex misericordia leo dicit eos tolerandos in quibus aliud reprehensibile non inuenitur: nisi q̄ nimis festinanter promoti fuerint. ita q̄ ex hac remissione non sumant licentiaz delinquendi. ⁊ prohibet ne de cetero hoc fiat vt cogatur iuste punire: qō nūc ex mia inultū dimittitur

Rarimũ Maximus donatista fuit. sed postea cōuersus ad fidem ex laico est in episcopuz promotus. leo papa euz tolerat. mandat tamē sibi vt in libello ad papam misso se esse catholicum manifestet. ¶ Sequens. c. patet in quo tolerat donatuz cum sua plebe conuersum. mandat tamen ei vt mittat libelluz in quo confiteatur fidem et abneget heresim illaz. et mandat leo vt hoc de cetero nō fiat.

Saluberrimum Dicitur in hoc capitulo q̄ si quis clericus ab heresi ad ecclesiam reuertatur profiteatur in scriptis heresim suam cum autore eius esse dānatam ne amplius corrumpatur. cum sue professioni non possit de cetero obuiare. q̄ pro magno beneficio habeat si adēpta om

nisp̃e ꝓmotionis: in quo inuenitur ordine permaneat: dum tñ iterata vnctione nō fuerit maculatus.

Si quis Si quis pro aliqua hereſi excōmunicatus fuerit: non debet ad ꝯmunionem admitti nisi prius cum debita satisfactōe fuerit in ꝯcilio reconciliatus.

Et si illa .ſ. sic ponit hunc casum. Quamuis dispēsabilia ex causa qñq; relaxentur: indispēsabilia tamen nulla de causa sunt relaxanda. ⁊ si illa nunq̃ relaxari debent nisi ex magna causa: quanto magis ista ex nulla causa sunt relaxanda. Seneuenta. sic ponit casum. Quāuis toleremus que per exempla non nocēt: in illis tamen dispensare nō debemus que scandalum vel diffoꝛmitatem inducunt. nā si in premissis tm̃ pro necessitate vel vtilitate dispensamus: quare his causis absentibus iura ꝯmunia mutilamus: que nisi pro necessitate mutilari non debent

¶ Breuiter Hic mouet gratianus inciden tem questionem. vtrum sęz ordinati ab hereticis debeant iterꝝ ordinari. Et primo probat q̃ non auctoꝛitate gregoꝛ. ⁊ aug⁹. ⁊ post ea soluit ⁊ male: dicens vt circa baptizatos ⁊ in ordine sacerdotali vel epāli inuentos: sacramentum non reiteretur. Ea vero que cum quadam distributōne vasoꝝ vel indumentoꝝ prestantur: interueniente epāli benedictione: vt ordo leuitaꝝ. ⁊ ita cum ordines positi reiterari possunt cum ab hereticis ꝯferanꝰ. nec dicit aliquid iterari cuz nihil ab eis sit receptum: ad quòd inducit sequens ca.

Daybertum Negzelon ordinatus fuit ab hereticis in epūm preter formam eccle. ⁊ sic ordinem epālem non recepit. qui post ea daybertum preter formā ecclesie vel cuz forma: non referr: in dyaconem ordinauit. sed quia illum ordinem conferre non potuit: daybertus nihil accepit ab eo. Unde vrbanus cum dispensaret cum eo: fecit illum ordinari: autoꝛitate damasi pape ⁊ Innocentij.

Per illicitam Quidam fuerunt ab hereticis preter formam ecclesie ordinati. vnde mandat papa vt iterꝝ tales ordinentur. cum nihil acceperint ab hereticis.

Hanc imus Hanc legem inducit gratianus ad ꝓbandum q̃ honoꝛes ecclesiastici q̃ pecuniam dari non debent. quia pro honoꝛibus secularibus adipiscēdis dari pecuniam ꝓhibetur. Dicitur ergo in hac l. q̃ ad prouincias regendas eligi non debent nisi homines ꝓbate vite: ⁊ qui precio vel ambitione non adipiscantur honoꝛes. qui cum electi fuerint iurabunt se nihil dedisse. ⁊ q̃ nō dabunt per se vel per mediam psonam pro administratōne sibi ꝯcessa vel commissa. ⁊ q̃ durante administratione vel post occasione sui officij nihil preter salarium accipiet. Et licz nullus immemoꝛ sue salutis esse debeat tñ si quis ꝯtra predictum sacramentum tam datoꝛ q̃z acceptoꝛ de hoc ꝯuictus pena quadruplici puniat

Patet Cum omnia crimina ad cōparatōnem symonie pro nihilo reputentur: patet q̃ symoniaci sunt ab omnibus respuendi ⁊ ab extraneis potestatibus oꝛdinandi si non respuerint.

¶ His breuiter Transitu vtitur sęz colore rethoꝛico quibus dicta dicendis ꝯtinuat: ⁊ dicenda dictis summatim dicendo pstringens.

Sequunt iam versus quibus ꝯtinetur de quo tractatur in singulis distinctionib⁹ ⁊ causis

Ut videat quisq; diuinū ius hominisq;
Ut sciant q̃ que ꝯstituunt iura quiritum.
Et cur dicat lex ecclesiastica canon.
Legū cur fuerint a primo ꝯdita iura
Nec cuiq̃ liceat ius naturale mouere
Nec mala peccari distinguit ludificari.
Et hac cognosces qui leges ꝯposuerunt.
Re qua ius nature ꝯsuetudine differt
Ut naturali cedant que ꝯstituuntur.
Sic legi regum lex prevalet ecclesiaꝝ

Mandato iuris ⁊ legum vincit vsus
Omnia iusticie discretio prouida pensat
Non dispensatur nisi naturale pateat ius
Sic nō agas leuia ne quis vitet grauiora.
Tempus in hac discе quo canon cepit esse
Respicias quot erant ⁊ eos qui ꝓstituebāt
Autor sit papa si ꝓcilium celebrandum est.
Dicitur ⁊ q͛ bis synodus celebretur in āno
Hec mōstrat q͛d decretalis epistola possit
Tanto quisq; valet quo quis rationibus instat
Summos seu minimos recitans locat in feriores
Hec loca distinguit ⁊ ordinat eccīa͛
Consecrat hec oēs maiores siue minores.
Discutit ista gen⁹ p̄riam vitamq; sacrandi
Hec dat cuiq; suū venialia crimine differt
Sic post baptisma ꝓtentus ꝓuge sola
Hac aug⁹. iubentis vota requirit
Ista sacrato͛ ꝓtractum damnat et odit
Hunc locus et cā temp⁹ ꝑsona notantur
Contradicit ⁊ hec ꝑ ꝓcilium manicheis
Tangit ⁊ hec que ꝓtineant offerre volētes
Tangit hic leuita munor q͛ ꝓtineat se
Ordo non detur ei si quis bigam⁹ sit
Femina pontifici ꝑsona domestica non sit
Ista docet p̄sul q͛ debet sobrius esse
Instruit hic prudens q͛ debet esse sacrād⁹
Hec prohibet legere gētilia metra sacratū.
Scripturas sacras sacrand⁹ scire iubetur
Admonet hic illū qui nō extrinseca nouit.
Nisi sit ornatus hic non admittit ipe
Conueniteē modū gressus ꝟbiq; cibiq;
Lutius est ipsi si cuncti sit bon⁹ hospes.
Infactis verbis hūc ꝓdecet esse pudicum
Gloria pontificis est vt procul ingluies sit.
Expedit vt non ꝑcussor sit quisq; sacerdos
Respuit hec homīnē distinctio litigiosum.
Mittit in interitum cupidos hec fen⁹ abhorrens
Abijcit sacrandus in hac si neophitus sit.
Non venit ad cle͛ qui corp⁹ hab͛ vitiosu͛
Iudicat hec primo grauiter: sed post miseretur
Sacrari vetat hec oēs quos curia strīgit
Postpositus primo datur hic p̄poster⁹ ordo.
Idcirco vetat hos. q; sep⁹ hi repetuntur.
Reiicit hic seruos sine libertate sacrandos
Eijcit abscisos ⁊ corporib⁹ vitiatos
Condemnat in hac generatio pb̄or͛
Hic baptisat⁹ prohibet si fuit eger
Hec vetat abbate mōachos volēte sacrari
Officium negat hic nisi sit bene q; q; ꝑbat⁹
Null⁹ erit p̄sul nisi quē sacer ordo decorat.
Indigni laici iubet hic ne pontifices sint
Clerus: plebs: princeps: hic eligit: hic petit: hic vult
Usurpans laicus id vt eligat audiat istam
Sed doc͛ hec ꝑ quid tribuat p̄sulis ordo
Aū defensio sit a plurib⁹ edita stabunt.
Ut sacret ab oib⁹ archiep̄is hec vult
Instituiq; iubet a presule pb̄os hic
Vult hic sacrari si cui dubi⁹ fiat ordo
Si volet hec p̄sul lectores tondeat abbas
Eccīa titulove carens nō promoueat
Respice dicta pat͛ ne promoueas alienū.
Abnuit hec recipi cui dimissoria non est
Tute suscipit is quem formata tuet
Punit maiores dum promouet inferiores
Distinguit tempus hec in quo ꝓmoueant
Tpa distinguit ⁊ in his ieiunia ponit.
Rectos iudicat hec modulos intersticio͛
Ista dat anno͛ numer͛ quo promoueant
Aquib⁹ ipsa p̄ris electio debeat esse.
Sed loca pontificis docet hec ⁊ pb̄or͛
Crimine quo careat sacrandus in hac replicatur.
Hec dat paupibus lapsosq; vocet repari
Ut nec ꝓfensum det peccatis alienis
Solicit⁹ sit eps oppressos releuare
Congruit vt presul forte primum perutgil hospes
Doctorem largū docet venantibus obstat
Hec peregrinos viduas inopesq; tueri.
Hic prohibet clericū si non pius aut cupidus sit
Preposit⁹ grad⁹ distinguit basilico͛
Certātes vetat ⁊ pacē firmare nolentes
Tutius ante petat nisi fit satis eccie res
Hec pl⁹ corde ꝑbat dño oī voce canēdum
Hec dat obedire maiorib⁹ inferiores
Non negat ista suas mandare vices patriarcham.
Sed tū oio vetat ista tacere minores
Ut seculi princeps nō ordinet eccīeres

Urbs non signatos apices neq; vult neq; mittit.
Est ius muniri pegrinū quinq; sigillis.
Uniuersalē nullum simit ista vocari
Ista vetat ne q̄ celebrent nisi pallia dentur
Absit vt vna duos habeat ꝓuincia pīes

Discere cāq; quarūlibet ordine mēbra
Optas: ꝛ doceo si nō sicut deses ꝛ instes
Instanti dabit qđ tu vis qđ petis istud
Efficiet sic te iumentū si sit vt ipsum.
Usu doctrina tutū tu ꝓstituas te
Dictio qđ causa qđ questio litera solvit.
Damnat ementes spiritalia gratia xp̄i
Ingressum vendēs vel emēs perit eccīaq;
Si ꝓ prebendis dederit q̄s symon habet.
Criminis ignorans fiat reus ille pīni
Ecclesiā reddit ita vir q̄ in ordine pstet
Rursꝰ ꝓmotos ab eos dat ius remouēdos
Eccīe pax plena sibi clericq; negat.
Cā patens tibi sit cunctis nō querit ordo.
Ad ius vel sinodū nullus trahit expoliatū
Uim talē subeat qualem fecisse volebat.
Si cadit accusans non cogat reus vltra
Ad testesq; duos presul ꝓuincit aptos.
Respuit iure vox dilatoria si sit
Uir bonꝰ accuset q̄uis licet inferior sit.
Mandato legis dat accusatio scriptis.
Nō bene restitui ꝺz ius edocet omne
Utit inducijs qñ fuit expoliatus.
Apte tractet q̄uis inducia detur.
Restat vt infamis ꝛ hō sine lege tacens sit.
Uox inimica domestica non obest alieno.
Mitti vel duci non debet ad exteriores
Liber ab hac nō stat similis quez culpa remordet.
Iudex auditor nō fiat presulis vnus
Baiulat in se ius absens q̄ nō cadit vllus.
Exigit ne quis in quo cadit hoc repetat
Torquet in actorē sibi vox obiecta reatum
Nis anathema nec agat nec testificetur
Rite tacet quuis minor illū si tenet etas.
Dū nequeas agere nequeas ꝛ testificari
Ius statuit ne sit quis vnq; testis ꝛ actor
Nunq; damnet quis cū non possit adesse.
Dat ius q̄ quis agat ꝓ se ciuilia tm̄
Mittit famosum neglecta ꝓbatō flagris
Est accusandus semel ꝛ bis terq; vocandꝰ

Nemo ꝓcuret crimen ciuilia curet
Baiula lex iuris iubet vt ſynodi fiant
Revera malꝰ est mala cuius q̄ male pādit.
Aut caput aut lingua delectori crapulentur
Omnes infantes taceāt aut crimine tenti
Presulis obiecta nisi ꝑa ꝓbas reprobaris
Tercia ne messes resecet tua falx alienas
Alter desepōt si sit ꝓuincia discors
Si cadit accusans non cogēt reus vltra.
Est qui dū viuit nemo sit sibi substituendꝰ
Tutius sp erit hic qui se dante recepit
Dat ius ne statuat successorē sibi presul
Oibus electis non ꝓderit vnus amicus.
Cumq; sit electus prestet cautio damni
Est secum standū sntia ni vetet ipsum
Ordinis est ne quis vnq; redeat sine scripto
Si quid anathema statuit ꝑtute carebit
Judicis alteriꝰ nullus est ordo petendus.
Curent primates tm̄ sua non aliena
Non dubites dotē cum basilica retinendā
Ordinet ꝛ sumet: dispensetꝫ non alienet.
Nil preterq; duos presumat tollere soldos
Hac docz vt layc⁹ clericū nō attrahat vllū
Judiciū seculi sequit suspensio cleri
Seu bona seu mala sit sntia dico tenendā.
Dico q̄ ꝓtiū poterit quid clerus hāe
Eccīesi res vendis vel emis sibi reddes
Si dare vis ꝛ des dare nō potes eccīe res
Extre ꝺmuni quesitis vtimur eque.
Si forte voles testari de ꝓprio des.
Ecclesie baptismali dande decimesunt.
Tpa longa trahūt ius funeris ꝛ decimaq;
Jus est ne q̄s plus repetat q̄ debeat alter.
Non nisi ciuili refrater testis habet
Si tulerit plus q̄ dederit tā fenus habet.
Tale quid exercens non ꝺz clericus esse.
Ex male q̄sitis elemosina non fit egenis
Si male q̄sita tenet digne non penitet ullꝰ
Infuria nō pena datur cū pena notatur
Nec retinere liz que sunt ꝓmissa patrono
Solū voce nequis ꝺdemnari mulieris
Tale die deum placitū non debet haberi.
Atq; patur in hac ꝓbatio danda negantī.
Nec ꝺfessio fit nec iuramenta coacta
Tollere nō poterit quē ꝺfert solus honorē
In grauibꝰ si sit deuictus eſſciatur
Dant in hac monachi pastores ecclesiaq;
Abbas ecclesiam presul ꝺz dare curam

Dielegitur qđ ius ꝛ rem ꝓscriptio tollit
In q̄dragenis domib⁹ fit religiosis
Tales si teneā ius nō tñ ipse gubernet
Usurpans sine iudicio rē decidit a re
Respuit eccīam hec a laicis retineri.
Querīt an liceat coꝛdis dimittere votum
Ut sua censald⁹ teneat q̄ deseraꝛ eger
Omne mōasterio remanebit nec redit ille.
Dū redit illicite q̄ ꝯtulit illa manebūt
Termiat hec apō alūnū synodale statutū.
Ut nō abbates a ꝓsule subꝛstituant
Ut ꝓsul decꝫ non impediat monachādū
Ipso volente tñ hūc non suscipiat alter
Sz tā canonicos canō ꝓhibz mōachari
Quē pꝛ offert si placet exit cū fit adultus.
Usam mox vestē si nō pꝛ abdicat hec stet.
Offert inutū nec seruat religionem
Q si forte placet monacho trāsire licebit
Prima sit ex titulo sit ꝯmendata secunda.
Eccīam rēnui vetat hec aliāqꝫ teneri
Tertia ne liceat tractare negotia secli.
In clara veste ꝓhibeꝫ cleric⁹ esse.
Si cupis examē ꝓpriū sine spe graduū sis.
Iuramēta licet hoi dare qñ necesse est
Si sic esse putat vt ait non peierat ipse
Aliter exemplo q⁹ obediat ille ꝓbatur.
Uotū promissum mutet turpia si sit
Dū piurare cogis piurus haberis
Extusta cā iustis licet arma mouere
Fit bellū iustū si pro rebus repetēdis
Fas est qñquidem socio succurrere i armis
Inferriqꝫ docet vindictam qō q̄rta
Cū sit ad hoc posit⁹ vt puniat ille monet
Jura iubent hoies puersos ad bona cogi.
Eccīe reb⁹ sunt heretici spoliandi.
Landē de clero nulli liceat arma mouere.
Si quis heretic⁹ sua sit sententia nulla.
Interdūqꝫ mali post mortem coꝛripiūtur.
Crimine predonū nō damnet dom⁹ eius.
Tuta sit eccīa quā lex priuata tuetur
Et si subsequit lex altera derogat illi
Dentem diuinā rimantes soꝛtilegi sunt
Tuta non viuūt q̄ peccant ista tenentes
Noia materiā que p primoꝛdia sumpsit
In quatuoꝛ discos si forte requiris.
Tales ni cessent ꝯmunio tollitur ipsis
Tuncū pontificis non solues tu moꝛituꝫ
Moꝛtefact penas noli proponere q̄ntuꝫ

Si sit solēne dirimit ꝯnubia votum
Spōsa ligat spōsuꝫ ꝓprie nō est tñ vxoꝛ
Soluit disparitas cultus ꝯnubia queqꝫ
Jūgit hec alij si respuit illa manere
Testat bigamū sacer augustin⁹ eundeꝫ
Uiros ꝯiugij ꝓfonas dissipat eroꝛ
Tm̄ ꝯditio poterit si vilioꝛ exit
Jus ꝯtracta pri⁹ nō soluit federa sed post
Parui ꝯtrahere nequeūt sponsalia iure
Spūalis naturali non societur.
Uxoriqꝫ sue cognat⁹ non societur.
Mandat clamdestina ne ꝯnubia fiant
Pollutā vetat hec ꝛ morte fraude parentē.
Si dat in vita post qñ placet redit illam
Ut nulli nubat nisi patris sponsio fiat
Ducere lex ꝓhibet in ꝯiugio meretrices
Obstat ꝯiugio sacro ꝯplenda libido
Cū sit liber anus non spondeat hac pꝛ ei⁹.
Tangere ne liceat illā quam stirps sibi fiat
Reuera sine mente caro nunqꝫ violat.
In simili lapsu non hanc dimittet adulter
Nullā dū vuit hec hic pro ꝯiuge ducat
Alter nō peccet quo damnet mn⁹ alter
Frigidos est alij tunc nō sotiabit vlli
Uir non abijciat sine iudicio mulierem.
Tertia si credis purgat ꝓfessio crimen.
Purgat secretū ccoꝛdis ꝯtritio crimē
Et ꝓfecto semel dilectio non cadit vnqꝫ
Nemo semel si penituit bene penitet vltra
Jsta ꝓbat dimissa semel petā teneri
Magna cautela quis pensare tenet
Debz esse gemens ꝛ q̄lis vulnera purgans
Oēs baptismi maculas quo tergere possit
Dū tū in vita post mortem ducere vitaꝫ
Ut vir non oꝛet vxoꝛ si debita querit
Mens vtruqꝫ nisi sit nō bñ ꝯtinet alter.
Tuta manet viuente viro q̄ nescia nupsit.
Vult leo si venit hic redit hec retinēsqꝫ pri-
oꝛem.
Cognatā ꝓpriā nemo pro ꝯiuge ducat
Oēs vxoꝛes ꝯsanguineos reꝓbabis.
Nūc septēnoꝝ graduū distinguit oꝛdo
Ut qui stat⁹ hois sic est generatio q̄rta.
Trūc⁹ ponit hic cū ramis vt doceat
In testes recipi mōstrat tibi secta parētes.
Tangit hic q⁹ non incestu gignit heres
Unit hec in quo dispensandum licitū sit
Aut si fraus subeat coget illa reuerti.

Susceptam sobolē vetat affini sociandā
Tunc raptus fiet cum vi deducit̄ illa
Coniungek ei purgatio crimine raptis
Cōsecrat ecclesias dñi distinctio prima
Panis sacrati fert sacramenta scda
Tercia dat ferias nobis ieiunia datq;.
Baptismaq; docet tps distinctio quarta
Confirmat sacrat officijs ieunia laudat
Pneumate donato ꝯcludit fine beato.

Expliciunt versus.

Causa II

Vidaz lapsu

In superiori cā actum est de crimine symonie. z pr̄ de eo qđ grauissimuz est. sed q; crimina sine ordine iudiciario puniri non debent: ideo ꝯgrue hanc cām annectit in qua de ordine iudiciario tractat; ostendens q; nemo ꝯdemnandus est: nisi ꝯuictus vel ꝯfessus. z q; spoliatus preter iuris ordinē sit restituendus. z qualiter puniank qui in accusatōe deficiūt. qualiter obiecta crimina nō probata purgenk. z qualiter sn̄ia relevetur p appellatōem. z vtz laici admittank ad accusatōem clericoz. z qualiter sit accusatō facienda. Ut aūt ꝯpetentius agat ꝓponit thema de quo. vij. elicit questiones.

Questio .I.

Quod aūt

Dic ponitur prima qō: in qua pbatur q; preter iuris ordinez non est aliquis ꝯdemnādus preterq; in notorio crimine

Nos in quemquaz.

Casus huius ca. est q; nos nō debemus aliquem ꝯdemnare vel in aliquē ferre sn̄iam nisi pbationibus vel ꝯfessione sua ꝯuincak

Idem est casus sequentis ca.

Sicut

Casum sic pone. Sicut nō debemus aliquem sine ordine iudiciario z causa cognita ꝯdēnare: ita z sententia lata ꝯtra eum statim debet executioni mandari.

Nihil

Dicit hic in ca. isto q; nullus debet absq; accusatore dānari. z hoc pbatur exemplo dñi qui licet sciret iudam esse furem: tñ eum non eiecit cum accusatus non fuisset.

Primates

Dicit hic q; si causa coram primatibus agitak de crimine q; non debet accusatus ꝯdemnari nisi conuictus vel confessus. Et si aliter factum fuerit sententia irritabit a synodo.

Vnus er vobis

Hoc. c. dividitur in duas ptes. In prima pte ponuntur verba dñi ad discipulos scz vnus ex vobis me traditurus est. In secunda parte ponunk verba augustini exponēs verba dominī quibus probat q; conuictus vel confessus cōdemnari debet: alioquin est tolerandus. et loquitur hoc cap̄lm de iuda: z superius. nihil z. Secunda pars incipit ibi. Benedixit.

In primis

Presbiter: quidā z stephanus dicebank iniuste ꝯdemnari. q; z re dñs papa ꝯmittit negocium istud iohāni defensori cunti in hyspaniam. Dividitur ergo ca. istud in quatuor partes. In prima parte mandat inquiri de persona pt̄i hoc modo vtsi inuenerit eum iniuste damnatū restituatur. Si aurem aliquid obijcak contra eum cognoscatur de hoc eo presente z. rationem reddente. z queratur diligēter vtrum in exilio debeat demorari. z an debeat ad suam ecclesiam revocari. In secunda parte mandat papa inquiri de persona iuuenarij episcopi vtrum ꝯmiserit crimen dānationē dignum: z si non cōmiserit ecclesie sue z honori suo restituatur. Ejus autem qui in loco eius substitutus fuerit: ab omni honore ecclesiastico deponatur: z tradatur eidem iuuenario custodiendus: vel ad sedem apostolicam transmittak. Si vero mortuus est z alius loco eius substituitur: z emoueak ab illa ecclesia: ita tamen q; in alia ecclesia possit eligi nunq̄m ad illam reuersurus: de qua remotus. ipsi vero qui substituerunt ꝯdamnauerunt per sex mēses in monasterio detrudantur a communione suspensi: nisi in mortis articulo. Sed si metu ipsius pr̄ui

cipis se dixerint fecisse tempus penitentie abbreuiet. Insup appellatur comitiolus restituere omne damnum eidem epo. qõ scz per illius violentiaz est passus. prestito pri us iuramento ab eodem ianuario. Interno vtrum crimina que ei obijciebantur essent vera vel non vera. et si ordo iudiciarius fuerit in eo seruatus. et quales accusatores et quales testes fuerunt. et qualiter sententia lata fuerit. Si vero crimina falsa fuerunt. ecclesie sue restituatur. et illi qui iniuste damnauerunt eum sex mensibus in monasterio detrudantur excõmunicati. de pena subsequenti et ordinantium eum: et de pena comitioli idem dicitur quod dictum est in persona ianuarij. In quarta parte probat q circa ea non fuit ordo iudiciarius obseruatus Nam sacerdos tm cozaz suo episcopo erat conueniendus vt probatur causa .xi. Similiter de ianuario actum est contra leges cum fuerit de ecclesia sua violenter attract Nam qui hoc faciunt capite puniuntur vt probatur lege sequẽti Si quis in hoc. De inde multipliciter probat q circa personã stephani non fuit ordo iudiciarius obseruatus. quia fuit a non suo iudice condemnatus. et si metropolitanum non habuit: erat ad sedem apostolicam remittendus. Item quia fuit a seruis accusatus. quod fieri non debuit: etiam in crimine lese maiestatis. cum autem fuit bone opinionis. et quia eo absente vilissimi testes contra eum recepti sunt. nec etiam sententia lata fuit in scriptis: quod fieri non debuit. Et hoc probatur duabus legibus: et sequenti .c. Secunda ps incipit ibi [De psona epi] Tertia ibi [Quia igit stephanus] Quarta ibi [De persona pbi].

Legum Probat hic ymarus q in causis gestorum interuenire debet scriptura. Naz baptisandus nomen suum debet in scriptis dare: et electio: et ordinatio debet fieri cum scriptura. similiter et excõicatio et reconciliatio: et alia similia debent fieri cum scriptura

Notum Quidaz presbiter nomine christoferus non conuictus vel confessus de aliquo crimine iniuste fuit ab eccia sua expulsus: et alius loco eius substitutus. quia non potuit vel noluit dare quod substitutus eius emulus dedit: cum trina facta fuerit contra eum inquisitio nec culpabilis est inuentus. vnde conquest est christoferus pape. quare mãdat epo qui eum expoliauit vt eu restituat nec excusatur si dicat se non facere: cum fieri permittat. Nam faciens et psentiens pari pena puniuntur.

Nemo Statuitur in hoc capitulo q nullus debet iniuste et sine causa interueniente ab episcopo vel archipresbitero excõmunicari. qõ si factu fuerit excõmunicatus absoluat a maiori: et iniuste excõicans puniet superioris arbitrio pena psimili

Nomen Quidam presbiter fuerat accusatus et etiam infamatus. vnde clerus illius loci rogat augustinum vt eum excõmunicaret vel deponeret Respondet augustinus dicens q nõ potest nec est ausus eum suppremere de tabula clericorum. cum occultum sit eius delictum et denudatio reseruetur cui faceret iniuriam si eius iudicium preueniret. Naz et iudices seculares hoc faciunt qui iudicio pendente immutant. et preterea in concilio factum est statutum. nisi ipse fuerit contumax.

Primo Quicũq vult sententiam ferre debet primo causam et ora diligenter inquirere. quib pactis sententiã ferre debet: non suspitionis arbitrio nec alteri faciat qõd sibi nõ vult fieri.

Prohibentur Dic enumerant nouem psone que propter .ix. causas ab accusatiõe prohibent. vt mulier: pls: cẽ. nisi suaz vel suoz iniuriaz prosequant Et hic ostendit gra. qualiter in accusationib ordo iudiciarius sit seruandus

¶ Ab alio Dicitur hic q accusatus durante accusatione illa ab alio accusari non potest nisi abolitio interueniat vel accusator ab accusatione desistat. Et ꝟ in prima pte In secũda

parte dicitur q̄ ꝓpter vtilitatem publicam quidam admittunt ad accusatōem fraudate annone qui alīs non admitterent. vt mulier. infames. milites ⁊ serui. Scda ps incipit ibi [mulierem.]

¶ His omnibus Cōcludit gr̄anus ex supradictis q̄ in causis criminalib⁹ sp est ordo iudiciarius obseruand⁹: nisi sint crimina manifesta: in quibus ordo iudiciarius non seruat. ⁊ hoc ꝓbatur tribus casequentibus ⁊ appellat hic gratianus manifestū. i. notoriū. Casus sequentis. c. ptz: ⁊ ideo positōne non indiget

Que lotharius Lotharius thebergā vxorem suam legitimā abiecit ⁊ guertrudā pelicem accepit ⁊ publice tenuit. De hoc nicolaus papa scribit Karolo regi: dicens q̄ sceius nepotis sui accusatōe non indiget cū sit manifestū. nec pōt aliquis ꝓqueri eum iniuste damnatū.

¶ In manifestis Docz hic gratianus qđ crimen dicat manifestum. scz qđ negari non pōt: cū se ingerat oculis oim: in quo ordo iudiciari⁹ non requirit. qui inuētus est vt innocentia non damnet: ⁊ delinquentis culpa puniat

De manifesta Stepha⁹ in hoc. c. inducit autoritatē ambrosij exponentis sentētiaz apli de corinthio fornicatore que talis est q̄ iudex non dz aliquem sine accusatore damnare Unde dominus iudam furē non ꝺemnauit: qz accusatus non fuit Sz hoc verum est cum est occultū crimen. sed si crimen est adeo manifestū q̄ negari nō possit: quale fuit crimen corinthij: non est opus testibus vel accusatore. ⁊ hoc ideo qz omnes crimen eius sciebant. Ideo aplūs tradidit eum absentem sathane vt spūs eius saluus fiat.

¶ Sed sciendū Dicit gratianus q̄ eoꝝ que sunt manifesta: alia sunt manifesta iudici tm̄. alia alīs tm̄. alia iudici ⁊ alīs In his que sunt nota iudici tm̄: iudex accusator esse non debet. quia idem non debet esse accusator et iudex. ⁊ hoc probatur sequenti caplo;

Multi corriguntur

Caplm istud diuidit in tres ptes. In prima pte dicitur q̄ multi corriguntur ⁊ propter scandalū multi tolerant. multi aūt nesciunt esse criminosi qui diuino iudicio reseruant. In secunda pte que incipit ibi [Nos vero] dz q̄ nos non debemus aliquē a cōmone repellere nisi sponte ꝓfessum. aut in iudicio accusatum ⁊ victum. Si enim sicut dicit apls vellemus omnes occultos peccatores vitare: nos oporteret de hoc mundo exire. qui tales docet tolerandos vsqz ad vltimum ventilabrū: vt possimus eos lucrifacere christo: nec vitandos nisi essent perseuerantes in peccatis. Tertia pte que incipit ibi [Non ergo] dicit q̄ illi qui horrant ad pñam nō debent gaudere eo q̄ multos habeant socios ad supplicium. qz non minus ardebunt ⁊c.

¶ Si peccauerit In hoc. c. exponitur autoritas euangelica. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. Ca. ergo istud diuidit in duas ptes. In prima pte dz q̄ si peccauerit in secreto: eum in secreto corrigere debes: aliquin non esses corrector: sed ꝓditor: si in publico corrigeres. Et hoc probat exēplo ioseph qui cum sciret beatam virginem grauidam ad quam sciebat se non accessisse: eam noluit diuulgare: sed occulte a se dimittere. quare que in secreto fiunt: corripienda sunt in secreto. que publice: coram omnibus arguenda sunt. ⁊ ira ꝓcordant due autoritates que videntur ꝓtradicere. vna dm̄ scilz si peccauerit in te ⁊c. que intelligit de occultis. alia apostoli. scz peccantem coram omnib⁹ argue. cuius tenor hic ponitur que intelligitur de manifestis. ⁊ hoc intelligendum est non solū quando in nos peccatur. ⁊ nobis

scientibus: sed etiã qñ nescitur nisi presumptiue. Et hoc in prima pte. In scõa pte q incipit ibi. Nescio. Dicit q prelati sepe corrigunt peccatores occultos alijs nescientibus. qz volunt manifestare eoz delicta. homines tñ credunt q ipsi hoc non faciant. et ideo eos reprehendũt.

§. Quãdo vero Hic ponit gra. scõm membz sue distinctiõis. scz qñ crimẽ est notũ alijs z nõ iudici. et in hoc casu seruandus est ordo iuris Et hoc ostendit per sequens. ca.

Deus oipotens Sodomite erãt in notorio delicto qz seipsis abutebant. domin9 tñ licet manifesta essent ei facta sodomoz cui nil latet noluit eos iudicare statiz sed ipse cũ fidelibus testib9 diligenter veritatem inq̃siuit anteq̃s eos iudicaret. Cui9 exemplo monemur ne precipites simus in sententia ferẽda. qz si dñs qui sciebat factũ veritatem diligenter inq̃siuit. multo forti9 homines iudicantes qui veritatem nesciũt debent inquirere diligenter oia z neminez ante probationem condemnare. veritate dicente. Nolite iudicare z non iudicabimini. et apostolo dicente. tu q̃ es q̃ iudicas ꝛc

§. Quãdo aũt Hic ponit gra. tertiz membz sue distinctionis. scz qñ crimen notum est iudici et alijs: z tunc subdistinguit. quia aut negat. aut ofitet. vel notoriuz est: ita q infitiari nõ potest. Si negat ordo iuris seruari debet: licet iudex z alij multi sciant. si ipse ofitet vel factum est ita notoriuz q infitiari non potest. tunc post secundaz z tertiã admonitionem si incorrigibilis erit: poterit odemnari. et in hoc casu intelligutur capitula manifesta Sequẽs. §. pz et p te videbis

Scelus Hoc. ca. diuidit in duas partes. In prima pte dicitur q scelus lotharij erat omnibus manifestum: q ipse dimisit thebergam vxorem propriam dimittendo z gueltrudam superinducendo. In secunda parte que incipit ibi. Sed dudum. Dicitur q duo epi regaldus et guntharius iniquitati eius ossenserunt. z quia hoc erat omnib9 manifestuz sicut fere totus orbis referebat. Ideo a sancta synodo depositi et ab omni sacerdotali officio vsq3 in hodiernum diem excõmunicati existunt

Questio .II.

Quod aũt Hic intitulatur scda qõ q̃ queritur an expoliat9 sit restituend9 anteq3 iudicet vel cogat venire ad causam Et certe q restituend9 sit multo z autoritatib9 probat: nisi in modum exceptionis petatur spoliatio

Antiquitus Statuit in .B. c. q iudex possessiones z omnia ablata cum fructibus anteli tem perceptis faciet expoliato restitui: qui ante spoliationem possessor extiterat. Idẽ fere dicit in illo. c. Omnes leges De hac materia loquens

Nullus Dicitur in hoc capitulo q nullus episcopus põt vel debet ab aliquo accusari nisi prius possessiones et omnia ablata quacũq3 fraude ei fuerint restituta cum fructibus ante accusationem perceptis. et hec faciãt primates et synodus.

In scripturis vrĩs Quidam episcopi a propriis ciuibus fuerunt accusati: aliqui ex suspitione: aliqui ex certa ratione. sed quia rebus suis fuerant expoliati: mandat dominus papa q non vocentur ante restitutionem ad causaz vel synodum. Idem dicitur in. c. sequentibus eo addito q episcopi recte iudicantes tales causas debent in ecclesia tractare vt ipi possint esse testes singulorum. nec debent etiam accusati respondere nisi prius restituantur.

Questio .III.

Qua autem Hic ponitur tertia qõ qua quẽritur qua pena sint feriendi qui in accusatiõe deficiũt. et certũ est q pena talionis cum infamia notentur:

quod probatur per sequentia ca. nisi errore deceptus vel temeritate vel iracundia accusauerit.

Si quis Si quis aūt accusauerit: et crimen illatuz non poterit pbare infamis efficitur: et de cetero ad accusandum non admittit: cum contra eum de calumnia presumat

Calumniator Calumniator si in accusatione defecerit: pena talionis id est pena simili punietur Idem dicit in sequenti. c. Si quis epm.

Si quis episcopuz. Si quis epm vel alium clericum falsis crimnibus accusauerit: si defecerit etiā in fine non erit ei communio danda.

§. Aliud Dictum est supra q calūniose accusantes si in accusatione defecerint sunt puniendi. Hunc dicit gratianus q aliud est crimen falso obiectum non pbare. et aliud si iniuriuz non pbauerit. primū sine abolitōe nulli ceditur: hoc omnibus licet

Si quis iratus. Casus huiꝰ talis est. Si aliquis calore iracundie alicui iniuriuz intulerit hoc non est habendū pro accusatione. Si autē quod iratus obiecerit voluerit probare: hoc faciat per scripturam se ad penam talionis obligando. Si autem quod per iracundiaz dixerit noluerit probare: reus obiecti crimnis nō habebitur.

§. Sed aliud est Adhuc distinguit gratianus et dicit q aliud est nō posse pbare crimen illatum: quo casu nō parcitur. aliud promissione aliqua deserere accusatōnem: in quo casu venia datur. quia deceptꝰ fuit promissiōe pecunie. vel quia testes ei promiserunt se veritatem de crimine commisso dicturos.

Paulum Paulus epm suum accusabat: pmissione eiꝰ deceptus destitit ab accusatione. Dicit papa q licet valde deberet puniri: tamē ei pcnam remittimus Iti quo epi

Euphemium scopum suuz accusabant: sed ab eodem ad sacros ordines promoti fuerunt vt ab accusatione desisterent. quare dñs papa eos deposuit ab omni officio priuando

§. Hinc colligitur Ca huius. §. sic ponitur. Dictum est supra in illo ca. paulum q dñs papa culpam remittit. et sic per consequens videt q infamiam possit remittere. Sed contradicit gelasius qui dicit q ꝯꝯ animas saluare per pmām possumus: infamiam tamen abolere non possumus. Similiter stephanus contradicit. Nos em sub nota infamie perpetue ad pmām suscepimus. Soluit statum vbi dicit Lvel nō fiunt] et dicit q non omnes sunt infames fm canones quos seculi leges infames dicunt. et ita paulus nō fuit infamis fm canones: licet secus sit fm leges. et hoc probatur exemplo mlieris que nubit infra tempus luctus que non est infamis de iure canonum: licet sit secus fm leges. Sed opponit gratianus huic solutioni. Nam dicit stephanus. Omnes infames dicimus: quos seculi leges infames pronunciant. et ita paulus et mulier que nubit infra rempꝰ cē. erunt infames fm canones. sed soluit dicendo q illud gelasij et stephani: ꝯꝯ animas saluare cē. et hos sub nota infamie perpetue cē. intelligūtur de istis quibus est infamia irrogata per ciuilem iudicez que abolere nō potest nisi per ciuilem iudicem. Nec est contrarium quod dicitur de muliere que nubit infra tempus luctus ei quod dicit stephanꝰ infames dicimus cē. quia in matrimonio leges sacros canones imitantur. et ita ipsa mulier non est infamis: nec paulus cum ei nondum sit infamia per ciuilem iudicem irrogata.

§. Notandum quo qꝫ] Soluit quod dictum est et alio modo: vt locum habeat lex lumbardi que sequit. et dicit gratianꝰ q est aliud cum quis petit aliquem innocentē criminaliter accusasse et

ab eo absoluitur. Aliud est cum pecuniam accepit a nocente vt ab accusatione desistat Et ad hoc inducit legem sequentem

Si quē penituerit. Si quem penituerit innocentez criminali ter accusasse z cum eo ꝓuenerit ad inuicem se absoluant. Si aūt innocentē accusabat: et obreptionem. id est deceptionem acce/pta pecunia ab accusatione destitit. statuta pena punietur.

Notandū Supra i primo. ij. z. iij. c. huius questi/onis fecit mentiōem de calumniatoribus. et in illo ca. pauluz de tergiuersatione. ideo hic dicit quid sit calumniator. quid sit pre/uaricator. et quid tergiuersator: et qua pe/na puniantur.

§. Accusatorū Accusator tripliciter delinqt. Aut fēn calumniat id est falsa cri/mina intendit. Aut preuaricatur: id est ve/ra crimina abscondit. Aut tergiuersat. id est in totum ab accusatione desistit sine iu/dicis autoritate. sed qui non probat: non statim calumniari videtur. ūno iudex inq/rere debet qua mente qua intentōe ad ac/cusationem prosilijt. z si in eo iustum erro/rem deprehenderit: condemnabit. sed si ita pronūciauerit: calumniator es. cōdemna/bit eum. et si penā non dixit que legis auto/ritate imponit. z non arbitrio iudicantis. Si aūt ita pronūciauit. non probasti vel euz temere accusasse parcitur ei. temeritas enim cē.

Preuaricator Preuarica tor dicitur ille qui simulat diligere vnā ptem z iuuare: z alteram iuuat. et dicit proprie preuarica/tor in publico iudicio. aduocat⁹ non ꝓprie dicitur preuaricator. sed si preuaricator est in publico iudicio vel priuato extra ordinē punit. Omnis aūt preuaricator extra or/dinem punit: z de cetero non accusat. sed q actorem suū corrumpit nisi in cā sanguinis: habet pro ꝓuicto. Ponit etiā aliā acceptio nē hui⁹ nois preuaricator. et hoc in prima parte. Inscda pte que incipit ibi L. Si qs aūt. dicit q nullus debet cessare ab accusa tione sine abolitione. alioqn punit. Dicitur etiam qualiter debeat abolitio impetrari: iudice pro tribunali sedente.

§. Indulgētia Si prin/ceps alicui dānato penā remittit: nō tollit infamiaz. se cus si dicat. te in integꝝ restituo Et ꝓbatur lege sequenti cui⁹ casus patet

Questio .vi.

Deficientib⁹ Dicit in/titulat quinta qō. q quārit vtrū deficiēte accusatore re⁹ cogat ad purgationē. z allegat p vtraqz pte et primo q nō. qz clerici iurare nō debēt. Et ponit hic qō. v. vel vitio scriptoꝝ: vel ex ob/lutione vel negligentia grāmi. vel qz magis erat affinis tertie qz ḡrte. Dicit g in ℞. §. q sicut aliqs nō cogit dicere titulū sue possessi/onis. ita deficiētib⁹ accusatorib⁹ re⁹ nō co/gitur ad purgationem. quia clerici iurare nō debent. Et probat hoc p sequens. c.

Sacramētū Dicit corneli⁹ q sacramentū a sacerdotibus fieri non debet: nisi pro fide Item prohibet sacramenta incauta fieri. z dicit se nescire sacramentum oblatum ab episcopis

Si quis Si presbiter cuz laico controuersiam habuit laicus iuramento se expurget. presbiter per suam consecrationem aduretur. quia sacerdotes qui conficiunt corpus christi ex/leui causa iurare non debent: cum gerāt vi/cem discipulorum: quibus fuit preceptum ne iurarent

§. Verum Dicit hic q p supi/dicta. phibent a sa/cerdotib⁹ fieri incauta iuramenta. sed si es/sent infamati a pl'o iurare debent. Et hoc probat p sequentia. c.

Presbiter Si pbr fuerit infa/matus: et testes nō inueniuntur: suo iuramento expurget suaz innocentiam.

Habet Leo episcopus erat infa/matus quare papa de hoc quesiuit diligenter. et in eo crimen aliquod

non inuenit: veruntamen ne sibi aliqua ambiguitas remaneret: eum sup corpus beati Petri fecit iurare. eo sic expurgato mandat impatori vt habeat eum pro epo z ei tã epo reuerentiam prebeat.

Rennam Beat⁹ grego. de crimine menne episcopi qui fuerat infamatus diligenter inquisiuit. z cum in eo crimen non inuenisset eum supra corpus beati petri iurare fecit: z sic eũ d emũ ad reginam franco⁹ trãsmisit. z hoc in prima parte. In secunda pte que incipit ibi Lpurgatõem z] mandat grego. eidẽ regine vt si accusatores non appareant: indicat eidem epo purgationem cum duobus sacerdotibus: purgationem tamen vulgarem non imponat

Quanto Martinus epus saloni tanus dicebatur acquisiuisse persymoniam epatum. Imponebat etiam ei q̃ fornicatõnem omisisset. z ideo a papa fuit excommunicatus: nihilomin⁹ tñ excoicatus celebrauit. dñs papa volens eidem epo gratiam facere: precepit notario suo Rauenne moranti vt si per iramentũ suum desymonia se purgauerit: z de fornicatõe: z alijs que sibi obijciebant se responderit innocentem: z de eo q̃ excoicatus celebrauerit pñam egerit reddat ei epistolaz in qua ei gratiam suam reddit: z absoluturz ostendit. De eodem loquit̃ .ca. lxiij. dist. salonitane.

Que de causa De eodem Mariano scribit rauennati archiepo: z mandat ei vt si expurgauerit se vt supradictum est coraz archiepo z notario supradicto: imponat ei penitentiam de eo q̃ excommunicatus celebrauit. z quicquid de eo dispoſuerit ratuz habet.

Mandastis Papa accusabatur a quodã baſo: cuius autoritate valerius imperator sy nodum congregauit in qua sponte se purgauit: non dans formam ceteris successorib⁹ suis sic se purgandi si noluerint. Et q̃ quidam episcopi querebãt qualiter hoc negocium processisset: papa rescribit eis narrando factum.

Super causa Bessardus pbr infamatus fuit de morte epi sui: z pter hoc fuit ab officio z beneficio spoliatus. Omittit nego cium dñs papa hoc modo: vt si accusatores defuerint: restituant̃ ei omnia ablata prestita tñ purgatione

Si legitimi Si accusatores crimen sacerdotis non pbauerint si remanserit infamatus cum .vij. sacerdotibus se purget

Presbiter Si sacerdos fuerit coraz suo epo de crimine infamatus: qđ pbare non potest per testes: suspẽdi debet donec cum .vij. manu sui ordinis se expurget: z postea suum officium exequatur

Si mala Idem dicitur in .h. ca. qđ in precedenti⁹ addito q̃ purgatores debent esse tales de quibus non sit suspicio q̃ velint deierare.

§. In premissis Vocat legãdo dicit gratianus propter duo ca. scilicet sycti z leonis.

Auditum Leo papa de quib⁹dam criminibus infamatus se coram multis purgauit: nõ statuendo ius vt successores sui ad ꝟ cogant̃.

§. Ecce Infert ex supradictis bus ca. q̃ purgatio voluntaria est z non necessaria. Sed statim dicit contrarium per alia ca. z ad hoc inducit seq̃ens ca.

Omnib⁹ vobis Leo tercius interrogatus fuit a Karolo rege z suis subditis qualiter sit procedendum si crimen sacerdoti obijciat̃. Et respondet leo z dicit q̃ ista q̃stio fuit sepius ventilata z temporibus multis: nondum tñ fuit ad plenum diffinita. verumtñ post reclamationes multas: habito cõcilio multoꝝ epoꝝ z alioꝝ prelatoꝝ z sacerdotum z aliorum multoꝝ: statuit et diffinuit q̃ si legitimus apparuerit accusator z pbauerit crimen: puniat̃ accusatus. et si non pbauerit puniat̃ accusator de calum

nia.tñ si sacerdos accusatus remanserit:in famatus indicat ei purgatio cum.iij.v. vel vij:manu sacerdotū vel cum pluribus se ex purget si ep̄o videbitur: quales autē testes in accusationibus recipiantur est in canō nibus diffinitum

¶. **Juramento** In.§. isto dicitur q̄ vulgaris probatio indici non debet. Et ꝫ probat p̄ sequens.c.

Cōsuluisti Quidaz parvulos filios suos secū col locabant in lecto quib⁹ dormientibus filij eoz inuenti sunt mortui. Querebat vtrum iudicio candentis ferri: vel aque feruentis se expurgare deberent:filios non oppressis se. Respondet stephan⁹ z dicit q̄ talis exa minatio non a probat in canone. sed mo nendi sunt parentes vt filios suos secū nō habeant in lecto,sed cū occultuz sit eos filios oppressisse,puniri non debent:nisi de ꝫ quincant:vel fuerint sponte confessi.z tūc pu niantur,quia sunt homicide,cum homicida dicat etiā qui conceptum in vtero deleue rit p abortum.

¶. **Hoc aūt** Dicit in hoc.§. q̄ purgatio ferri candentis z aque feruentis: sunt tm̄ interdicta: z in alijs cessa.et merito dubitatur,qz aliqua mulier p̄bat se virginem p verum iudicium.id est p aspectum corporis. Similiter in veteri testamēto p batur vtrum mulier cōmiserit adulterium p quasdam aquas amarissimas.et statim re sponder gr̄a.in sequenti.§.

¶. **Sed quelibet** Dicit q̄ quelibet talis purgatio prohibet,quia tales vi denf deum tentare.nec est trahendū ad cō sequentiam qđ fecit dauid cum golia.cū in nomine spūssancti fuerit factum

Sepe Per ista.iij.c.probat gratz. posse adhuc fieri purgatiōez vulgarem. Dicitur hic q̄ si furtum fit in mo nasterio,abbas debet missam celebrare,et in fine corpus christi singulis dare dicens. corpus dñi nr̄i iesu christi sit tibi hodie ad p̄ bationem

Interrogatū Si duo ad ulterium cō miserunt.scz masculus et femina.z vn⁹ con fitetur z alter negat,cōfitenti penitentia im ponatur,negans vero probabili iudicio se expurget,id est candenti ferro vel aqua fer uenti. Et ita facit ad propositum gr̄a.

Statuit Si duo de adulterio accusantur:et negaue rint ambo,si vnus de voluntate alteri⁹ al terum purgat,si in probatione vulgari ceci derit ambo puniantur.

Si ep̄o Si ep̄o vel pb̄ro crimina imponantur:pro singulis missam celebret.et pro singulis se innocen tez reddat. Sed ista capitula sunt abroga ta prout faciunt ad propositum gratiani.

Illud vero Dictum est supra in capitulo omni bus.et capitulo presbiter.q̄ clerici cōpel luntur ad purgationem.sed illa duo.c. mā datis:z auditum dicunt,et ideo magister hoc determinat

Questio. IIII.

Quod vero In hac quarta q̄ stione quer̄itur an duo testes suffi ciant ad condemnationem episcopi. Et p bat gratian⁹ q̄ sic auctoritate dñi: z duab⁹ auctoritatibus pauli

Placuit Dicitur q̄ si aliquis ac cusat aliquem de fornica tione potest probare crimen duob⁹ vel tri bus testibus.et si non probauerit punietur pena talionis. Et patet sequens.§.

Presul Dicit hic quot testes suffici ant ad condemnationem episcopi cardinalis pb̄i z aliorum clerico rum ratione eccie. In fine dicit q̄ testes si ne infamia debent esse.

Nullam Si episcop⁹ cardina lis de crimine accusat. duodecim episcopi debent de causa cogno scere.nec potest cōuinci nisi .lxxij.testibus. In secunda parte dicitur qualiter testes iu rare debent:et quid. In tertia parte dicit. si appellauerit,ad papā.audiri debet.nec alius debet de causa cognoscere. Secūda

l .l.

pars incipit ibi LQX si inter.]

§. Sed hoc Modo dicit qre de tot testibus fuit statutum: ꝓter scz priuilegium clericoꝝ romane ecclesie. ⁊ hec solutio est vera. ꝓpter maliciam hereticoꝝ fuit statutum de oibus clericis: qua cessante cessabit ꝓstitutio Sed verius est q̄ ꝓter maliciam hereticorum vel maloꝝ hominū statutum fuit de clericis romane ecclesie quibus hoc priuilegium datum fuit: qđ nō cessat causa cessante. ⁊ hoc innuit Bene.

Questio VI.

Sequitur Hic intitulat vi. questio in q̄ querit: quo remedio causa vitiata subleuet. de quo non fecit in themate mentionem. ⁊ si remedium dandum sit ei qui cā dilationis appellat: de quo fecit in themate mentionem. Causa autez vitiata remedio appellationis subleuat. ⁊ hoc ꝓbat ꝓsequēntia capla

Liceat Casus iste per se patet ⁊ facilis est.

Omnis oppressus. Dicit in hoc c. q̄ si aliquis grauet a minori prelato: ad sacerdotem. i. epm debet appellare. ⁊ si ibi ꝓter aliquā difficultatem negocium nō poterit terminari: metropolitanū appeller. ⁊ si ibi negociū non fuerit terminatum vel grauabit: ad concilium recurrat in quo patriarcha vel primas p̄sidet ⁊ in quo cause maiores ecclesiastice tractari debent ⁊ coꝝ patricio seculari iudice sc̄lares

Si quis vestꝝ Exhis. v ca. colligitur q̄ appellari potest ad papam omnibus mediis pretermissis. Dicit ergo hic q̄ si aliquis aliqua diuersitate pulsat sedez apostolicam quasi caput appellet

Omnes Dicit hic q̄ quotiēs epi criminaliter accusentur ad sedem aplicam quasi ad matrem recurrant cum est necesse

Ad romanam Dicitur q̄ omnes epi qui volunt vel quibus necē est libere sedem apostolicam appellent absq; excoicatōe vel impedimento aliquo damnationis vel spoliationis vel custodie

Si quis putauerit. Si grauatur aliquis a metropolitano suo patriarcham appeller: deinde ad sedez apostolicam recurrat.

Ad romanā Casus istius. ⁊ sequentis facilis est ⁊ planus. q̄ per supiora patent. ⁊ littera plana est.

Ideo Querebat quare priuilegia sedi aplice sint ꝓcessa: ꝓlia cōgregare: ⁊ damnatos eꝑos restituere. et de summis negocijs cognoscere. Et rñdet vt omnes oppressi ⁊ iniuste damnari auxilium habeant. et q̄ iniuste non damnent aliqui sine vltione

§. Cum ergo Quia dictum est s. per seueri num q̄ appellare possunt: ne timeo ppressi in ca. ad romanam. ⁊ per marcellū dictum sit s. in ca. ad romanā q̄ qui volunt appellare pñt. Infert gratianus q̄ siue quis grauetur siue non: in accusatiōe appellare potest. Quidam tamen qui dicunt appellandum non esse frustratorie distinguunt ita dicētes q̄ dictum ē supra in ca. ad romanam vt volentes cē referat ad eos qui volunt recipere ꝓsecratiōem a sede apostolica. ⁊ si aliquo impediant appellabunt. necessitatem patientes referetur ad oppressos ⁊ iniuste per sententiam condemnatos: vt isti defendantur ⁊ illi accipiant ꝓsecrationem. Eodē modo intelligitur illud seuerini. Sed certe dicit gratianus q̄ fm primam interpretatiōem id est opinionē que est in principio §. que dicat q̄ siue quis grauetur siue non: appellare licet: oppressi intelligunt aliqua iniuria affecti: sed fm secundaz qua dictum est volentes ad consecrationem: necessitatem patientes ad tuitionem. oppressi intelliguntur per sententiaz iniuste damnati. ⁊ fm hanc vltimam opinionē non licet frustratorie appellare.

Decreto Aldricus cenomanen. epus timebat accusari

coram suo primate vel metropolitano. ⁊ timebat ne audiret appellans si ad sedez apostolicā appellaret. vnde grego. precepit q̄ si aldric⁹ accusat⁹ fuerit ⁊ appellauerit: audiatur: ⁊ causa coram summo pontifice vel ei⁹ legato terminet: interim aūt ꝓtra eum nihil iudicet: ⁊ qui cōtra hoc fecerit puniet. quia alij vocati sunt in ptem solicitudinis: nō in plenitudinem potestatis.

Qui se scit Minores prelati obedire debēt suo maiori nec molestē hoc ferre. vnde quilibet potest recipere appellationem ad sedem apostolicam factam. cum appellationes ꝓpter magna negotia ei reseruent: ⁊ qui cōtra hoc fecerit deponat

Arguta Archiepūs remen. rotardum ad sedem apostolicam appellantem de facto deposuit ⁊ incarcerauit. Domin⁹ papa hoc audito eū restituit: quo restituto scribit illi archiepō et increpat ꝓtra eū dicens. q̄ ideo eū restituit scz ep̄m ne priuilegia sedis apostolice violent. ¶ Casus sequētis. c. facilis est: et per te poterit potes.

§. Datet Ab illo. ca. decreto. est q̄ ad hunc. §. Ex supradictis infert q̄ appellari potest etiaz fruſtratorie: si tñ fruſtratorie appellauerit a iudice appellationis puniet. Postea dicit q̄ appellari potest quotiens grauamē infertur. et ad hoc inducit. c. sequentia.

Quotiens Diepus grauatur a synodo vel metropolitano: vel eos suspectos habuit: sedem apl̄icam appellet. ⁊ non excōicet: nec res auferant: vel vis fiat ei donec negotium per sedem apostolicam terminetur ¶ Casus sequentis. c. patz

§. Oppressi Oppressi dicunt pregrauati ante sententiā: iniuste dānati post sententiā. Et ad hoc inducit sequens. c.

Non ita Aliud est in negotijs secularib⁹ q̄ in eccāsticis quia in secularib⁹ non appellatur ante sententiam: in eccliasticis vero q̄cunq̄ grauatur potest appellari.

§. Qui vero Dicit hic qualiter puniri debz ꝓtumax. ⁊ ad hoc inducit sequens. c.

Quisquis Si aliquis p̄cepto vel sententie iudicis parere non vult. significet hoc supiori: ⁊ ille excōicabit eum ⁊ faciet euitari donec pareatur sententie vel precepto.

§. Post datā Dicitur in hoc §. q̄ infra q̄nq̄ dies appellari debet: ⁊ infra eosdem lr̄as dimissorias accipe ⁊ iter arripe ad iudicē appellationis. Et ad hoc inducit legem abrogatam vel auten. anterioz.

Propter superfluaz Si quis duxerit appellandum infra quinq̄ dies appellet ⁊ infra eosdem litteras accipiat dimissorias: ⁊ ad iudicem ad quē appellauit perueniat. et si maius spatium additum fuerit necessariū dabit ei

§. Ab eo Dicitur hic q̄ littere dimissorie porrigi debent iudici ad quem appellatur infra quinq̄ dies: ⁊ infra eosdem peti ⁊ accipi. et si hoc appellans non fecerit cadita causa. Et verba ista: scz L Ista iam Vsq̄ ibi L Qui intra ⁊c. non sunt de lege: sed gratiani vel alterius. L Supius. id est codice theodosiano. et ℔ similiter est abrogatum

Quicunq̄ Non auditur fruſtratorie appellās: vel qui in iure ꝓfessus fuit ꝓtra se.

Quotiens post au= ditam causam Dicitur hic q̄ possessor rei imobilis confessus fuit ⁊ condemnatus fuit ad restitutionem rei si appellauerit causa pendente: fructus autem sequestrādi. quia in peritiōe fieri non possit: cum nihil possideat. scz si propter predia: vrbana. id est domus vel mancipia vel iumenta fuerit appellatum. pensiones mercedes ⁊ vecture debent sequestrari. quod intelligi debet: et si propter nauem naulum fuerit acquisitum. quod datur nautis propter aliqua in naue ferenda

Omni modo Si aliquem iniuste appellasse pnunciatum fuerit: aduersario ꝺdemnabitur in expensis: non tm in simplu sed in quadruplum.

§. Premissis Repetit supra dicta gratia vt corrigat: et ad hoc inducit sequens authenticū, anteriorū legum In lege veteri caueba tur vt qui ꝓpriam causam per se agit infra biduum appellet. qui vero per procuratorē infra tercium diem. Sed quidam legis ignari propter hoc decipiebantur: putantes sibi licere semper posse infra triduum appellare a sententia infra. x. dies in quacūq causa: et a quocūq iudice: excepto prefecto pretorio.

§. Ad hoc sanctim⁹ Aliquis ad principem appellauit: sed propter occupatões principis non potuit causam psequi infra tempus ꝺcessum appellantibus a lege. dicit hic q̄ nō cadit a causa ꝓpter hoc: sed causa tractabitur cum placuerit impatori. Nullus em̄ potest ꝺpellere principem vt de causa cognoscat: vel vt partes ꝺuocet aut pceres

§. Illud etiam Iudicuz quidā maximi sunt et dicunt illustres. quidam minores et appellant clarissimi. quidam medij et spectabiles nuncupantur Appellabant homines aliter q̄z antiquius seruabatur. Nā pro minimis causis: ad maximos iudices appellabāt. ita vt totius litis estimatio vix ad sumptus iudiciales sufficerent. Ꝺo statuitur hic vt in egypto. in vtraq̄z lybia vsq̄z ad decem libras auri non appelletur ad vrbem regiam: sed ad prefectū augustalē: qui cognoscat decā appellatōe remota In asya ꝺo et ponto vsq̄z ad predictā quantitatē appellet ad spectabiles qui decā cognoscant: sine appellationis remedio. in oriente vero vsq̄z ad predictam quantitatem appelletur ad comitem orientis: virum scilicet spectabilem

§. Illo videlicet Statuitur hic vt a minori iudice ad maiorē appelletur. vñ a spectabilibus ad spectabiles nō est appellandū in q̄cunq̄z quantitate: sed ad illustrissimam prefecturā qui simul cum prefecto cognoscat. ita tm q̄ a ducibus vel spectabilibus qui priuati sunt. i. sine ad ministratione ad spectabiles non appellet: licet habeāt ad ministratōem et videant maiores nō habentibus. sed vbi diligat causa presidilis a lij minori iudici non spectabili: ad spectabilem appellet. Vbi vero causa a principe delegatur illustri vel spectabili qui habet ducatuz, vel spectabili si est sine ducatu. tñ nō est dux in regiam vrbem ad ꝺperentez iudicem appellet. Si mihi Bartholomeo vilcem appellet. Si mihi Bartholomeo vilcasus ponendus sine preiudicio hominis prudentioris: et prudens lector si ei videbit casum in melius reformabit.

Biduum Dicitur hic q̄ biduū vel triduum ꝺputandum sit a tempe late sententie ad appellandum. sed vbi sententia lata est sub ꝺditione que tñ sic fieri non debet: similiter a diesen tentie et non existentis ꝺditionis est appellandum infra biduū vel triduum q̄ seruādum nō est solum in snīa sed etiam extra sententiam. puta cū q̄s ad tutelam vel ad alia munera nominat. Ꝺocet iam intelligas vt ꝺoctꝰ ꝺputet a tpe snie si potuit copiā iuris habere vel illius a quo appellauit vel ad quem appellauit.

§. Palam Illa causa ꝺr ꝓpria alicui⁹: cuius damnū vel emolimentum ad eum spectat. Sed si sententia ꝺra absentem lata sit: non currit ei tempus nisi a tempore scientie: nisi per curatorem fuisset defensus q̄ tunc difficile audiretur.

§. Si quidez in insulam Si preses iussit aliquē deportandum et rescripsit impatori. et imperator rescripsit vt deportet: queritq̄ q̄ appellandū sit. et certe ꝺr q̄ vtroq̄z tpe appellandū est. s. cuz ꝑses precepit eū recipi inter ꝺemnatos: et cū rescribit impatori nec appellat aduersus pri

cipem et aduersus calliditatem iudicis. qz forte cum mendacijs apud principem obtinuit. sed si cum imperatoz scriberetur ostē sum fuit exemplum litteraz litiganti: si tūc non appellauit consensisse videt nec postea audit appellans.

Non solent Dicitur ꝟ q̄ potest appellare is ad quem negotiuz pertinet vel verus eius procurator vel negotiorum gestor. Similiter mater p filio potest appellare: nec tunc intercedere videtur licet ab initio euz defendere possit.

¶ Ante sñiam Dic ponit tres casus i quibus appellatio prohibet: qui satis sunt faciles

Post appellationez Dicitur q̄ iudex a quo appellatur debz dare relatas dimissorias appellanti ad eū ad quē appellauit: obtinentes qualiter appellauit: et si appellans instanter petat licet iudex ei nō dederit non nocebit ei.

Appellatione Planus est iste casus nec eget expositione

¶ Si quis ex pluri= bus Si quis de pluribꝰ criminibꝰ fuerit odemnatꝰ. si propter grauiora appellauerit: non est mandanda sententia tunc executioni

¶ Forma Ponit hic magr q̄ literas formari debeāt libelli appellationum dicens. Ego. N. sanctę bononiē. ecc. Postea dicit q̄ hmōi libelli fieri debent in scriptis.

Catholicꝰ Dicitur q̄ si catholicus odemnatꝰ ad iudicez alterius fidei appellauerit dz excōicari.

¶ Notandū Nō dicit gra. a quibꝰ appellari non licet. Et hoc probat p sequēs. c. cuius casus facilis ē. et intelligit de arbitris vt dicit sequens. §.

¶ Dō de arbitris.

Nota q̄ iudicuz alij sunt ordinarij: vtpote dati a principe vel a lege. Alij arbitrarij i quos opromittit. nullam tñ habent potestatem. Sed istoz arbitroz alij sunt ordinarij et arbitrarij. vtpote qui legitimā potestatem habentes ad arbitrandū eliguntꝰ. Alij arbitrarij tñ. ab his qui sunt ordinarij et arbitrarij appellari licet rōne ordinarie potestatis iurisdictionis. Et ad hoc inducit ca. sequentia

Bene Tres iudices erant electi a partibus. duo illoz tertio p̄sente pronunciant et forte otradicēte. dicit q̄ ab illis duobꝰ appellari potest Vel pone q̄ duo pronūciabant de mandato tertij: et casus est quasi idem

Placuit Quidam clerici conuenti coram epīs suis iusta de causa recusabant eos. Dicitur q̄ vicini epī electi a partibus de opsensu suoz eporuz cognoscant de causa a quibus non appellatur nisi ad affricana pcilia vel primates vel ad transmarina cum appellauerint excōicētur. sed dicit gratianus hoc verum esse nisi ad sedem apostolicam appellauerint: vt in sequenti. §. dicitur

¶ His aūt Dicit gra. q̄ appellator non debet remitti ad eum a quo appellauit. Et hoc probatur sequenti. c.

Hi epūs Aliquis epūs damnatus fuit ab epīs sue prouincie: appellatum fuit ab eis ad romanuz pontificem. Et certe dicitur hic q̄ si papa receperit appellationem suam et equam reputauerit vt causa renouetur: omittit cām epīs vicine prouincie qui cognoscāt de causa cum aliquo legato domini pape si ei placuerit aliquem destinare. alioquin soli procedent in causa.

¶ Arbitrarij Iste. §. diuiditur i duas partes In prima dicitur q̄ arbitrarij tñ sunt qui non habent potestatem: a quibus non appellatur: et imputet sibi qui tales elegit. Secundo dicitur q̄ si sententia iudicum a quibus appellatur fuerit retracta non obest eis nisi conuincantur iustam tuliſſe sen=

tentiã inimicicia vel gratia deputati. ꝛ hoc probat per sequens ca.

Hoc Dubitabat vtrum iudices puniri debeant quoꝝ sententia p appellatõem fuit retractata. ꝛ statuitur in ꝯcilio q̃ propter hoc puniri non debent: nisi ꝯuicti fuerint odio vel gratia vel pecunia sentẽtiam ꝓtulisse.

·ꝯ·Queritur Mouet h̃ gratianus qõnem: an iudex a quo appellat possit esse testis in causa ꝓpter quam est appellatũ ab eo. ꝛ probat q̃ non sequenti ca.

Statuendum Appellatũ fuit a sentẽtia iudicis: alter litigatoꝝ coram iudice appellationis volebat ducere in testimonium iudicez a quo appellatũ est. similiter assessorem vel aduocatũ: quer̃ vtr̃ possit. Et respondet q̃ non. In fine ór q̃ clericus ad testimoniũ ꝯpelli non põt

·ꝯ·Ab eis Modo ꝓbat gr̃anus q̃ nõ licet tercio super eodem negocio appellare.

Si aũt Quesitum fuit vtruz ei qui bis appellauit super eodez articulo liceat super illo tercio appellare Et respondet q̃ non. sed eligantur iudices de ꝯsensu partium a quibus non ꝓuocet. et q̃ ita intelligi debeat ca. ꝓbat gratianus. §. sequenti qui per se patet ꝛ. l. sequenti.

Si quis Tria dicũtur in hac lege. Primum est q̃ in vna causa ꝛ super eodem articulo non liz tercio ꝓuocare Secundum est q̃ sentẽtia prefecti pretorio retractari non potest. Tercium est q̃ si in causa in qua secundo appellatum est datus fuit iudex delegatus: licet ab eo appellari non possit: recusari tamen potest ante litꝭ. ꝯtest. ꝛ implorari audientia delegantis

·ꝯ·Cum autẽ Dicit Gratianꝰ q̃ causa status vel criminalis si appellatum fuerit non agitur per procuratorem. Et hoc probatur sequenti ca. cuius casus planus est. Si tamen intellexit idem ante appellatõem vt dicit in summa

·ꝯ·Tempus Modo ostendit q̃ annus vel biennium datur ad ꝓsequendam appellatõem. ꝛ hoc ꝓbat. l. sequenti

Si quis appellat Quesitum fuit infra quod tempus debeat quis appellationem suam prosequi. Et certe respõdetur q̃ infra annum: ꝛ iusta causa intervenient̃e dabitur ei biennium. Sed si infra hoc tempus suam appellatõem non fuerit prosecutus solus vel cum aduersario rata manet sententia.

·ꝯ·Appellatore Dicitur in hac. l. q̃ si appellator non ꝓsequitur infra biennium: vi ctor in vltimo mense debet adire iudicem ꝛ requisito reo siue inueniatur: siue non: ꝓcedatur in causa: absentem omnino in expensis condemnando. Si vero neuter adierit iudicem infra biennium rata manet sententia.

·ꝯ·Sed lis Casus istius. l. habetur supra ea. antepenultimo. §. ad hoc.

·ꝯ·Si vero Nõ ostendit gratianus: q̃ quilibet potest sue appellationi renunciare: etiam si libellos appellatorios receperit. ꝛ hoc probat. l. sequenti que satis plana est: ꝛ per se ea sum formabis

·ꝯ·Est autem Supradictũ est q̃ licite ꝙs appellat. Nunc ostendit in quibus casibus non exigit̃ appellatio

·ꝯ·Nominatões Aliqs nominatur ad aliquam dignitatem ꝓrer publicũ ꝯcilium: dicitur hic q̃ talis noiatio non valet. nec ab ea necẽ est appellare

·ꝯ·Diffinitiua Dicitur hic q̃ sententia, que absolutõnem vel ꝯdemnationem non ꝓtinet nulla est ipso iure. Idem dicit̃ de sententia lata ꝓtra solitum ordinem iudicior. Idem dicit̃ de sententia lata ꝓtra sententiã a qua nõ fuit appellatum. nec in his casib9 appellatio necessaria est.

¶. Item si sententia. Dicitur hic q̄ si sententia lata fuerit cōtra iuris scriptuz nulla est ipso iure: nec ab ea necesse est appellari. veluti si pronunciet defuctuz fecisse. Si aūt fertur sententia ꝓtra ius litigatoris tunc est appellatio necessaria: veluti si pronūcietur minorē. xiiij. an. & rite testamentū fecisse.

¶. Item si plures. Si plures dati sunt & vnus tm̄ pronūciauerit nulla est sententia ipso iure. nec exigitur appellatio ipso iure. Item si iudex punit aliquez vltra modum sibi a lege prefixum penā maiorem q̄ debeat irrogando. talis sententia non valet: nec ab ea appellari oportet

¶. Venales. Venales sententie q̄ a corruptis iudicibus proferuntur nulle sunt ipso iure. Similiter si aliquis nominatus est ad honorem decurionatus qui esse non poterat propter infirmitatem etatis. puta quia minuus. citra appellationem si probauerit se iuuabilem excusatur

¶. Sunt quoz. Dō ostēditur q̄ ad mittuntur ad appellandum. et numerant hic septem persone que appellare non possunt. scz contumax: homicida: veneficus: maleficus: adulter: raptor: publicus fur. similiter conuictus testibus. et confessus suum scelus non auditur appellans. si autem cōuictus sit et non confessus. vel cōfessus metu tormentorum: auditur appellans. Et sunt hec omnia. C. quorum ap. nō recipi. l. ij. hec autem verba. Hoc in notoriis. in occultis autem. Sunt verba gratiani postea que sequūtur verba legis.

¶. Nulli. Officialis presidis pronuncie vel alterius potestatis in administratiōe vel officio suo deliquit de quo postea conuictus & condemnatus a proprio iudice volebat appellare. Quaeritur an possit. et certe dicitur q̄ non potest. si tm̄ ꝑdemnatus esset in causa cuius li super patrimonio suo: bene admittit ad appellandum

¶. Quotiens. Ponuntur h̄ quatuor casus in quibus non appellatur. scz cum ratio cōputationis postulatur a procuratore fisci. vel cum petitur tributum: aut cum debitum publicum: id est fisci. vel priuatum: id est cesaris de quo aliquis est euidenter conuictus flagitatur

¶. Ab executore. Iudex mādat officiali suo vel alij: vt mandetur sententia executioni. Quaeritur vtrum a tali executore sit appellandum Et certe dicitur q̄ non nisi modum in exequendo excedat. Similiter si aliquis appellat ne testamentū appriatur: vel ne heredes scripti mittantur in possessionem: non auditur. & appellator et iudex qui recipit talem appellationem punitur in. xx. libris argenti.

¶. De possessiōe. Si pronuncia tum fuit de aliquo mittendo in possessionē cā restitutionis vel alia de causa appellari non debet. et si fuerit appellatum nihilominus mandabit sententia executioni

¶. Quādoq; vnam. Dicitur in hac lege q̄ si plures super eadem re vna sententia condemnentur: et omnes appellauerint vno tm̄ illoz prosequēte appellationem & obtinente prodest omnib⁹. Idem est si vnus illoz tm̄ prosequitur appellationem & obtinet. Nam si appellatio iusta pronuncietur victoria vnius prodest omnibus. Si autem aliquis illoz qui est minor. xxv. annoz fuerit restitut⁹ ratōe minoris etatis: hoc nō prodest maiori qui nō appellauit. et qui cum minore simul fuerat ꝑdemnatus.

¶. Judicib⁹. Dicit h̄ q̄ officium est iudicis ordinarij appellatōez recipere & infra. xxx. dies a tpe sue ꝑputatiōis gesta cause litigatoribus prebere vna tm̄ relatione. Idem dicit in iudice delegato: & dicit relatio ipsi apostoli: quibus iudex eximit appellantem a

sua iurisdictione: vel responsiones vtriusq; partis. Dicit etiam q; si litigator statim p' sniam voluerit appellare: hoc potest facere vna voce & sine scriptis. et hoc tam in ciuili negocio q; in criminali.

§. Ab eo Dicit hic q; a iudice appellationis non debet remitti causa ad iudicem a quo fuerit appellatum: cum iudex appellatois pnunciare debeat appellationem esse iustam vel iniustā q; vix faceret iudex a quo appellat

Questio VII.

Quod vero Hic intitulat. vij. questio qua querit an layci sint admittendi ad accusatōem episcopo; vel clerici inferiores vel monachi. & allegat gratianus pro vtraq; parte. Et primo q; non admittant. & postea q; admittant opiniones plures faciendo & inferendo solutōes. quid aūt iuris sit de hoc in summa huius questionis inuenit

Non est Querebat hic an layci possint accusare episcopum suū male & inordinate viuentem. Et respondet q; non duabus rōnibus. Una ē q; pro meritis subditoq; qñq; dantur mali prelati. q; dyabolus qñq; infamat bonos: & bona puertit in malū

In sancta Querebatur a iulio papa vtq; excommunicati vel layci pñt clericum accusare. Et respondet q; non admittunt excommunicati nec layci. & hoc pbat pluribus rationibus. Una: q; non recipiunt clericos in suam accusatōem. & q; clerici sunt ipsis maiores. et quia portant onera omnū: & fungunt vice apostoloq;.

Laycos Dicitur hic q; layci non admittuntur ad accusationem clericorum quatuor rationibus. q; non sunt eiusdem cōuersationis cum clericis. set quia sunt clericis inimici. & quia nolunt imitari grauitatem eorum. & quia nolunt accipere clericos in suam accusatōem.

Sicut Sicut clerici remouent ab accusatione clericorum: ita & layci remoueri debent ab accusatione clericorum. quia sicut discreti & separati sunt layci a conuersatione clericorum: sic etiam layci debent esse clerici diuisi ab accusatione laycorum.

Sacerdotes In hoc. ca. dicitur q; quilibet inferior prelato suo obedire debet: nec ei detrahere. & hoc pbatur exemplo chamī qui maledictus fuit: quia non operuit pudenda patris sui. sed multo fortius essent maledicti qui patribus suis spūalibus detrahunt & opprobria inferunt

§. Persone Ostensum est supra q; layci non admittuntur ad accusatōnem clericoq;. modo ostendit q; clerici inferioris ordinis non admittunt ad accusatōem superioris vsq; ad. §. his autoritatibus

Clericus aduersus Querebatur a Siluestro vtrum minores clerici: irregulares vel infames possint accusare superiores. Et certe respondetur q; non. nec pter eos testificari pñt. Alia ca. plana sunt.

§. His autoritatib' Modo concludit gratianus ex supradictis q; subditi. layci vel clerici non accusant suos prelatos. sed dicit Gratianus q; hoc intelligendum est de infamibus & criminosis qui parati sunt reprehendere suos prelatos. & hoc probat per sequentia. Casus autē proximi sequentis capituli planus est. nec eget positione

Accusatio quoq; Quia fuit ab anacleto vtrum episcopi possint accusari a malis hominibus & sceleratis. Et certe respondet q; non: sed a bonis & fidelibus: vel fidelibus sunt potius supportandi. Et hoc probatur exemplo domini qui per seipsum ementes & vendentes eiecit de templo. Et exemplo etiaz domini secularis fortiter indignantis: cum videret seruum suum ab aliquo alio iudicari: & hoc in prima parte. In secunda parte dicitur q; si detractores quorumcunq; grauiter puniuntur

multo fortius detractores famulorum dei. In tertia parte dicitur q apostoli et eorum successores talia considerantes statuerunt ne facile eos attemptet accusare vel lacerare prelatos. etsi quis eos accusare vel cõuenire voluerit primo eos caritative admoneat. qõ si non fecerit: excõmunicetur. Secũda pars incipit ibi. paulo post. Tertia incipit ibi. Nec talia.

Si quis Si quis cõtra epm vel actores ecclesie quedam habuerit non vadat ad iudicem nisi prius episcopus vel yconomos eccie sepissime cõmoneat vt ab eis iusticiam consequatur et satisfaciãt. q si ita fecerit: communione privetur. Et intelligit hoc. c. in cã ciuili tm: et de honestate

Si qui sunt Quesitum fuit clerici indistincte sint admittendi ad accusationem episcopoꝝ et aliorum clericorum. et respondet q non. sed prius examinari debent accusatores vtrum sint bone fame vel non: et qua intentione veniant ad accusandum. vtrum pro deo vel vana vel inani gloria vel odio vel inimicicia vel etiam cupiditate fiat ab eis accusatio. Idez fere dicitur in sequenti capitulo. eo tamen addito q ignoti et viles non recipiuntur ad accusationem

Accusatio Quesitum est a sixto papa qualiter recipienda sit accusatio epoꝝ. Et respondet dicens q non est facile recipienda sine discussione accusatorum. Et hoc probatur autoritate domini dicentis non esse accipiendã vocem mendacij. Et autoritate pauli qui dixit aduersus pbm inscriptionẽ nõ esse faciendam sine duobus vel tribus testibus. multo min9 ergo alia epm.

Si quis Quidam conuenit episcopum vel yconomum ecclesie in causa pecuniaria. quesitum fuit vtrũ propter hoc a communõe ecclesie sit removendus. Et respondet q nõ sinil quitij vel criminationis obiecit.

¶ Ex his Infert gratianus ex supradictis q illi removentur ab accusatione qui mala intentione venũt ad accusandum: et non ex caritate. et q criminosi similiter remouent. Et hoc probat p sequens. c.

Presumũt Quidam prelati dicebant se nullo modo esse accusandos. eo q canones statuerunt eos non esse passim accusandos. Sed aug9. dicit hoc esse intelligendum de criminosis. Et hoc probat exemplo domini esse verum. qui cum accusaretur dixit. Si male locutus sum testimonium phibe de malo.

¶ Opponitur Dictum est supra in. §. ex his omnibus et in. ca. presumunt q subditi criminosi suos prelatos accusare non possunt. et sic videtur q illi qui nõ sunt criminosi bene possunt accusare. Sed opponitur huic distinctioni illud. c. oues &c. vbi dicitur q non admittũtur subditi nisi a fide exorbitauerint prelati. et ita innuitur q ex eo solo casu admittantur subditi. Sed gratianus soluit dicens q illud. c. intelligitur tm de criminosis. et criminosi et infames et serui extra quelibet admittuntur in heresi Et hoc probat p sequentia.

Alieni Dicitur in. ca. isto q heretici apostate: et scismatici non admittunt ad accusandum vt dyonisius dicit extra recte credentes et institutiõib9 obtpantes. Et inducit hoc. c. a contrario sensu vt apparebit in. §. sequẽti. Et dicit hic apostata qui recedit a proposito regulari vel clericali vel a fide.

Non potest Quidam iudei facti sunt christiani et postea iterum preuaricati sunt in fide. querebatur vtruz essent admittendi ad testimonium contra catholicos. Et respõdetur q non licet christianos esse sefateãt quia sicut in fide suspecti sunt ita in testimonio. nec potest apud bonos homines esse fidelis qui deo extitit infidelis.

¶ In hoc. c. Dictũ est. s. i. c. alieni q hereticus nõ accusat catholicũ. apostata nõ accusat illũ q̃ non est apostata: nec scismaticus

potet. accuſare illum qui non eſt ſciſmatic⁹ Concludit ergo gratianus a ꝓtrario ſenſu q⁹ hereticiadmittuntur ꝓtra hereticos. ſciſmatici ꝓtra ſciſmaticos. apoſtate ꝓtra apoſtatas. q⁹ equalitas fidei ꝛ uerſationis eſt ſeruanda inter accuſantem ꝛ accuſatum. ꝛ hoc innuit ſequens ca. ꝛ alligando dicit q⁹ ſufficit q⁹ aliquis ſit bonus ad hoc vt poſſit accuſare. Item hereticus non admittit cū ſit excommunicatus. vt infra. xi. q. iij. cū excommunicato.

Si hereticus In hoc cap. tria dicūtur. Dicit em̄ q⁹ ſi hereticus litiget ꝓta hereticum inter ſe admittit teſtis hereticus. ſed ſi orthodoxus ꝓtra hereticū litiget teſtimonium heretici ꝓ orthodoxo valet. ſz ſi inter ſe litigant orthodoxi teſtis hereticus nō admittit.

§. Sed queritur Dictū eſt ſup in. §. o ꝓponit in fine q⁹ quilibet criminoſus p̄t hereticum accuſare. mō incidentem queſtionē mouet an peſſimus catholicus poſſit accuſare hereticuz de alio crimine q̄z de hereſi. Hanc qōnem ſoluit g̃anus dicens q⁹ in quo hereticus eſt inferior. ſ. hereſi p̄ot a flagicioſiſſimo catholico accuſari. de quo aūt hereticus eſt ſupior. ſ. in uerſatōe vite non p̄ot accuſari a flagicioſiſſimo catholico. Poſtea dicit q⁹ illud qō dr in. i. c. huius queſtionis ꝛ. c. accuſatio. ꝛ alīs multis ca. ſcz q⁹ paſtores ſunt poti⁹ tolerandi q̄z corripendi a ſubditis: intelligit de criminoſ vel etiā de bonis qui crimina ꝓbare non p̄nt. ꝛ ad hoc inducit ſequens ca.

Plerumqz Dicit hic aug⁹. q⁹ boni viri qñq̄z ſciunt occulta pctā alio⁹ ꝛ tamen tacēt. quia ꝓbare non poſſunt ea iudicibus vnde nō imputatur eis

§. De his Qui ſoli ſciunt: tñ accuſant ꝛ infamant intelligit vt dicit gratianus q⁹ dicit s. ca. ſententia de cham qui pudenda patris nō operuit: ſed ridendo monſtrauit. ſed hac autoritate non ꝓhibentur ſubditi ab accuſatōe ſed a proditione ſicut fecit cham: per que intelliguntur illi qui ſoli ſciunt alios tamē infamant.

§. Itē obiicitur Oppo nitur ad hucſcz q⁹ ſubditi etiam religioſi prelatos ſuos accuſare non poſſunt Et hoc ꝓbatur quatuor obiectionibus. Prima eſt de maria ſorore aa ron que lepra percuſſa eſt quia murmurauit in moyſen quia duxerat ethi opiſſam in vxorem. Secunda obiectio eſt de dauid qui cum fugeret a facie ſaulis ꝛ latuit in ſpelūca abſcidit ora̅ damidis ſaulis purgantis ventrem. de quo idem dauid ſeipſum poſtea reprehendit. Tercia eſt de oza cuz archa domini reduceret de gabaa in iheruſalem: ꝛ bobus recalcitrantibus inclinaretur manum a poſuit. Quarta eſt q⁹ infames efficiuntur qui accuſant prelatos ſuos: ꝛ ideo accuſare non poſſunt. Has obiectiones ſoluit ꝛ dat cuilibet obiectioni ſuam ſolutionem gratianus concludendo q⁹ ꝓpter hoc non remouentur ſubditi ab accuſatione prelatorum. Et primo ſoluit quod dictum eſt de archa: ꝛ innuit q⁹ per mariaz dauid ꝛ ozam ꝛ per eos qui reputabantur infames intelliguntur illi qui bonaz fidem ꝛ bona facta ſuoruz prelato⁹ reprehendūt bonitatem eo⁹ obfuſcare volentes. Sed malos prelatos bene poſſunt accuſare. qō probat ſequenti ca. q⁹ mali prelati nō ſunt prelati.

Paulus Januarius ep̄us die dominica ante miſſam ꝛ etiam poſt exarauit meſſem cuiuſdam layci violenter. de quo reprehendit eum papa Ille autem dicebat ſe non eſſe arguendū. ꝛ hoc ꝓbat autoritate pauli qui dicit. ſenioē non increpaueris. Sed gregorius rñdet ꝛ dicit hoc eſſe ſeruandū cuz ſeniores boni ſunt ſed cum ſuo exemplo viuentes corrumpuntur increpandi ſunt ſeniores. ꝛ hoc ꝓbatur duabus autoritatibus.

Non ōnes epiſcopi Heliodorus queſiuit a hieronimo an prelati eſſent accuſandi ꝛ eſſiciendi. Et reſpondet q⁹ boni vt Petrus ꝛ Stephanus non ſunt accuſandi: ſed bonorandi. Mali vero

sunt accusandi ꝛ proiiciendi sicut sal infatu
atũ vt iudas ꝛ nicolaꝰ. nec prodest eccliasti
ca dignitas in hoc. et hoc probat exemplo
centurionis ꝛ danielis

Non omnis Dicit hic ꝙ p columbã bonꝰ prelatus intelligitur qui est audiendꝰ. Per corruũ aũt malꝰ prelatꝰ intelligit: qui est repellendus

Secuti sunt Beda ponit in hoc. c. verba petri in epistola canonica ꝛ exponit ea intendens probare ꝙ prelati possunt accusari a suis subditis etiam prelatis. quia balaam malus propheta redargutus fuit ab asina quam equitabat. Mali prelati ꝓparantur balaam ꝛ fontibus sine aquis ꝛ nebulis tempestatibus. Per asinam vero etiaꝫ subditi laici intelliguntur.

§. Quia Concludit gratianꝰ ex supradictis capitulis ꝙ mali prelati possunt accusari a subditis nõ excusante eos officio vel auctoritate. qz criminaliter peccãs alteratur ꝛ capite minuit. Hõ probat sequenti. c.

Qui nec Dicit augustinꝰ ꝙ qui nec sua delicta nec filiorum corrigit non est dicendus epũs. sed canis impudicus

§. Quibꝰ ergo Cõcludit gratianꝰ ex supradictis ꝛ dicit ꝙ cuꝫ mali prelati amittũt nomen episcopi seniores ꝛ columbe merito poterunt a subditis accusari ꝛ aduocari. Infames ergo sunt qui bonos accusant qui vero malos: laudabiles fiunt. In fine §. exponit quod dicitur supra. c. maiorum. et dicit ꝙ minor ibi intelligitur non dignitate sed vita. Et hoc clare in sequenti capitulo probatur

Paulus Casus isti⁹ capituli planus est. Et inducuntur duo. ca. ad probandum ꝙ licet aliquis sit in minori dignitate alio: maior tñ est eo vita ꝛ sanctitate

Quãquã Augustinus hic omẽdat hieronimum ꝛ dicit ꝙ ꝓpius augꝰ. sit epũs: hieronimus phẽ tamen hieronimus est maior agustino vita ꝛ sanctitate.

Puto Probatur in capitulo isto ꝙ concilia vniuersalia preferuntur propter dignitatem statuts vnius epi scopi vel prouincialis concilij. quia licet cyprianus ꝛ paulꝰ sint in martirio pero ẽq̃les. tñ petrus maior est dignitate: ꝛ statuta eius sunt magis seruanda ꝯ alioꝝ. licz cñ vna sit martirij corona: tamẽ in cathedris excellentia.

Queritur Dicit hic ꝙ licet pater coram iudice cõqueratur de filio vel econuerso. filius est patri preferẽdus in veritate. in honore tamẽ pater est filio preferendus. et sic honor debitus patri seruatur vt equitas non perdat meritum

Beatꝰ Probat ambrosius in hoc capitulo petrum ꝛ paulum fuisse equales in passione ꝛ fidei deuotiõe. quia eodem die: eodem loco: ꝛ sub eodem persecutore susceperunt martirij coronam: vt vbi erat caput superstitionis vigeret caput sanctitatis

§. Item penitentes Probatum est supra in multis. c. ꝙ criminosi accusare non possunt. Idem dicit gratianus de penitentibus et bigamis. et ita colligitur ꝙ qui nõ sunt sacerdotes: nec dicta possunt in sacerdotis accusationez vel testificationem proferre non possunt Et hec probantur duobus. c. sequentib⁹.

Ipsi apostoli Dubitauit fuit a fabiano papa qui repellantur ab accusatione in testimonio sacerdotum. Et respondet ꝙ illi remouentur qui non sunt sacerdotes nec ẽ possunt. Intellige ratione criminis vel irregularitatis

Testes Idem querebat in hoc. ca. qđ quesitũ fuit in supiori. ꝛ respondetur ꝙ testes esse debent sine omni macula ꝛ suspitiõe. qz sacerdotes criminari non possunt nec in eos testificari. q̃ ad eundem honorem prouehi non possunt. et sic intelligitur. §. sequens

·§·Ecce Supra pbatum est q̄ subditi non possunt accusare prelatos. ⁊ rñsum est ꝯrarijs auctoritatib⁹ Nunc econtra ostendit q̄ subditi pñt accusare prelatos. ⁊ hoc pbatur exemplo dñi ⁊ petri. Nam dñs permisit iudeos ꝯra se testificari: ⁊ ita per ꝯsequens eu⁹ accusare potuerunt. Nam cui ꝓmittitur testificatio: et accusatio. Sed ad hoc dupliciter rñdetur Prima rñsio est: q̄ licet xp̄s esset pastor oium: non tñ fm legem veterem ⁊ nouā in regem vel sacerdotem ununctus erat. que vnctio prelaturam ꝯfert. Vel dicas q̄ dom⁹ hoc fecit ex humilitate ⁊ non de rigore iur⁊ Paulus similiter reprehendit petrum qui maior erat eo. Sed rñdetur q̄ non fuit mirum: q̄ cogebat gentes iudaizare: ⁊ a fide recedere. in quo casu bene accusañ prelati a subditis. Item⁊ petrus fuit reprehensus a fratribus quia intrauit domum Cornelij gentilis. sed huic obiectioni respondetur in sequenti ca.

Petrus Judei reprehendebāt petrum q̄ intrauit domu⁊ cornelij gentilis. sed dicit grego. q̄ petrus bene poterat suos repellere subditos ex potestate sui officij. sed rñdet se hoc fecisse auctoritate diuine virtutis.

·§·Cum ergo Cōcludit gratianus ex supō dicto ca. dicens q̄ non coguñ prelati exēplo petri recipe subdito⁹ accusationem: nisi faciant hoc ex humilitate sicut fecit petr⁹: non coactus sed volens. ⁊ ita intelligiť sequens ca.

Nos quidam Quidā conquerebātur de leone papa apud lodowicu⁊ de iniuriis facta. papa ꝓmittit se tempali iurisditioni: ⁊ rogat lodowicu⁊ impatorem vt tales nuncios mittat ad hec inquirenda qui deum timeāt: ⁊ qui vice imperialis glorie sic examinent ⁊ disterminent vt nulla possit in posteꝝ dubitatio remanere etiā si maiora opponañ ei q̄ ea que dicta sunt

·§·Item si balaā Adhuc probat gratianus quinq⁹ exemplis q̄ subditi pñt accusare prelatos. scz exemplo balaam qui fuit ab asina reprehensus. ⁊ exemplo iniquo⁹ predicatoꝝ qui fuerunt a daniele reprehensi. ⁊ exemplo damasi ⁊ symachi qui fuerūt a suis subditis reprehensi ⁊ accusati. fz singulis obiectionib⁹ singulas ponit solutiones per ordinem rñdendo

·§·Si quis Quidaꝝ redarguebant grego. q̄ multa faciebat ꝯra rationem. Dicit grego. vt veniant ad apl̄icam sedem ⁊ ibi cognoscañ: vt iusta inter eos feratur sñia

·§·Ex his Concludit gratianus ex supradictis plātos posse a suis subditis accusari. Sed rñdet q̄ isti apostolica exemplo domini nō cogerūt alios prelatos recipere subditos in accusationem suam. sed permiserūt hoc fieri ex humilitate.

·§·Paulus Paulus deaclinet, cusatus a subditis de lapsu carnis. deinde ꝓuictus depositus fuit eꝝ iudicō. substitutus fuit ei postea nemesion: qō an fuerit factum voluntate vel necessitate sequenti ca. declaratur

Lator Paulus eps depositus fuit: ⁊ nemesion fuit ei substitut⁹: quē paulus more predonis eparum ingressus ab ecclesia piecit: ⁊ ad necem fere perdidit: res ecclesie auferendo. de quibus omnibus nemesion ꝓquestus est pape. papa mādat Johanni epo: vt si dictus Paulus res ecclesie abstulit eum reddere ꝓpellat. si vero ipsi iohanni ꝓstiterit eum tñ res ꝓrias abstulisse: licz grauiter deliquerit: ne addatur afflictis afflictio eas ꝓmittatur habere. ita tñ q̄ si damnuz ecclesie intulit resartire modis omnibus ꝓpellať. ⁊ si de cetero ad epm scopatum aspirare temptauerit in monasterium ad agendam penitentiam perennem detrudatur.

·§·Hoc dico Concludit gratianus ex supradicto. c. lator q̄ cum accusatores epi vel depositores non puniuntur si ꝯra depositum procedit⁹ vt amplius ad epatum non aspiret. apparet q̄ subditi admissi sunt cōtra suum

prelatum non ex dispensatione: sed ex cen//
sura canonū. Et q admitti possint probat
per sequentia. c.

Metropolitanum Precepit grego. innocen. t alijs epis sardi
nie vt in causis suū metropolitanū nō dese
rant nisi velint agere ꝓtra eum. in quo casu
ad aplicum recurrant.

Dicut Clementius patriarcha fu
erat de quibusdam crimini
bus accusat⁹ quare papa delegat cām epis
ꝑcil'. michacij t precipit illis vt cuz omni so
licitudine aut viuacitate que dicta sunt in//
uestigentur. t si vera fuerint canonice puni
antur. t si quis in hoc fauore persone gra//
tia vel quolibet blandimento negligens fu
erit apud deum istoruz criminū particeps
reputabit

¶ Hec si quis Dicit gratia
nus q q supꝫ
dicta sunt q subditi possunt accusare prela
tos generalia sunt t nō spēalia. t si quis di
cat ea esse spēalia audiat quid dicit gelasi⁹:
de omnib⁹ clericis generaliter cuiuscūqz or
dinis

Quapropter Hoc. ca. ꝓti//
nuat illi. ca.
xij. q. ij. quatuor. vbi dicit q de redditibus
eccie ꝙtuor debent fieri portiones. Prima
epi. secda clericoꝝ. tertia fabrice. ꝙrta pauꝑ
bus est assignanda. Dicit ergo in hoc. c. q
si quis clericus viderit prelatuz suū in istis
ꝙrtis distribuendis peccantē t excedentez
statim debet romano pontifici nūciare t ꝑ
hoc nō nūciat vt puniatur excedens. qō si
non fecerit deponat

Si quid Precipit papa ꝗbus//
dam clericis vt si vide//
rint pontificem suū damnificantem res ec//
clesie vel facere ꝓtra prohibitionem. denū//
cient sibi vt puniat.

Clericos Videt in hoc. c. dici q
clerici t laici qui proni
sunt t faciles ad accusandum alios: non de
bent admitti ad accusandum epos vel cleri
cos: nisi prius eoꝝ opinio t vita discutiat.
Benenen. tñ intellexit aliter hoc mō scz q
clerici vel laici nō admittant in exceptis cri
minibus nisi accusati sint de crimine infa//
mati Sed prima positio magis ꝙsonat lit
tere t verior videt

Si quis epūs Dicit hic q
si quis accu
sauerit epm vel diaconem vel alterꝰ ordi//
nis clericum de quo vix aliqs ꝙmendatur
accusator cū ex odio fieri presumat sciat se
debere talia crimina inferre que probatiōi
bus t documentis valeat plenarie demon
strare.

Criminatiões Dicit q si
aliq sint ig
noti qui velint alios accusare: q non sunt
admittendi nisi prius coram iudice se pro//
bent irreprehensibiles esse t omni suspitōe
carere. Si intelligas. ca. de notis dicit q
nō sunt admittendi ad accusationem facer
dotum nisi probent coꝝ iudice rē. qō ꝓba
tur eo ipso q ꝙtrarū non probat

¶ Colligitur Gratianꝰ ex su
pradictis infert
q subditi bene possunt accusare prelatos.
Sed postea querit an mōachi possunt ac
cusare epos. t videt q remoueant. Et hoc
probat ꝑ sequentia. c.

Placuit Hoc. c. intelligit de mo
nachis ꝑm gratianum.
Sic ergo pone casuz Quesitū fuit ab adri
ano an monachi vocē accusandi epos: vel
ꝙtra eos testificandi habeant. Et respon//
det q nō. qz mortui sunt nō humanis acti//
bus. quia loquūtur vt alij homines: vel qz
intersunt ꝙtractibus vt emptionis vel ven
ditionis. sed diuinis id est accusationibus
epoꝝ que dei timore fieri debent In ꝙcilio
etiam calcedonen. precipitur vt non presu//
mant eccliasticas accusatōes tractare Qui
da m tamen intelligunt hoc. ca. de crimino
sis qui mortui sunt non humanis vocib⁹.
id est malicijs. sed diuinis: id est bonis ope
ribus vel humanis. quia vocem habent vt
alij homines. et ꝑm hoc nō facit ad propo//
situ gratiani

Nullus Dicitur hic q nullꝰ mo//
nachus presumat aliquē
accusare: vel perturbare secularia negotia:

vel ecclesiastica. quia in talibus mortua est vox eorum

§. Sed aliud est Soluit g tian⁹ et dicit q monachi non admittunt ad accusandum epos ex presumptione temeritatis: sed necessitate caritatis bene admittunt. vnde precipit vt ocubicularij epi sint clerici religiosi vel monachi: vt de eius vita testimonium dicere possint. z q possint admitti etiaz monachi probat p sequentia ca. z primi ca. casus est planus.

Sancta quippe Quidā monachi erant valde in se religiosi. sed circa correctōez alioz erant tepidi z remissi. Tales reprehendit ibero. dicens q sancta rusticitas tm̄ sibi pdest. z quantum ex vite merito edificant ecclesiam: tantū nocent si destruentibus eam non resistant.

Admonendi Quidā subditi in bonis ac malis obediebant suis prelatis. Sed dicit gregz. q admonendi sunt ne plus q̄z expediat sint subiecti: vt vitia illoz non ꝓpellātur venerari

Cum pastoris Quidā epi non habebant clericos cubicularios secum sed pueros seculares. quoz vita qualis esset in secreto erat ignota clericis: secularibus autē pueris nota. Precipit ergo grego. vt epi secum habeant clericos vel monachos ocubicularios: qui possint esse testes de vita et ouersatōe ipsoz in secreto: z ex sedula visione exemplum pfectus sumant

Peruenit Epus marsilien. pra uos hoīes habebat in sua ouersatōe: z precipue quendam presbiterz fornicatorem. hoc cuenit ad noticiā grego. quare precipit virgilio epo vt marsilien. vltione ꝓpescat. z pbām fornicatorē cogat penitere. Casus aūt sequentis. c. planus est. q nihil aliud dicit nisi q epi secum debent habere hoīes boni testimonij vt irreprehensibiles a ꝓpareant

§. Item iohannes. per hunc. §. probat Gratianus q subditi possunt accusare prelatos. quia dicit q Johannes redarguebat iudeos ad se venientes.

§. Item Hunc concludit gratianus ex supradictis. Dictum est supra q illi possunt accusare sacerdotes qui ad eundem gradū ascendere pñt: sz monachi possunt, ergo monachi possunt accusare sacerdotes.

Questio VIII.

De accusatione.

Hic ponit. viij. questio qua queritur an accusatio debeat fieri in scriptis. z probat primo q sic. postea probatur oppositum: z postea solut in. §. Sed calixtus

Accusatoz Quesituz fuit a lecto an accusatores recipi debeāt sine scriptura: z accusatores absente. z certe rñdetur q non.

Sciant Dicitur in hac lege q accusatores accusationem suam debent deferre in publicam notiām quam possit testibus z alijs probationib⁹ iuridici demonstrare

Quisquis Hoc. c. diuiditur in duas partes In prima parte dicit q qui vult aliuz accusare in iudicium veniet z indicet nomen rei: ad penam talionis obligādo: ita q accusatus in custodia habeant: cōsiderata dignitate persone. z si accusator non probauerit punit pena talionis In secunda parte que incipit ibi Qui vero dicitur q qui vadunt ad sacrilegos z magos non admittuntur ad oīmunionem. Casus sequēns ca. planus est.

§. Sed stephanus. Probauit supra gratianus q accusatio debet fieri in scriptis. modo videt pbare oppositum: z pbat sufficialiter.

Per scripta Quesitū est vtrū per epl̄am possit quis aliū accusare Et rñdetur q non. sz oportet ce ꝓpria z accusato p̄sente. q absens ab alio quo accusari non potest.

§. Sed calixt⁹ Fianus solutatem hanc. qz qđ dicit calixt⁹ intelligit q accusator debet presente accusato ⁊ in scriptis accusationez iudici offerre. sed stephanus prohibet ne aliquis accuset alium per epistolam

Libellor Dicit in hac lege qualiter libellus accusationis in adulterio ꝯcipi debeat. ⁊ debet hoc modo. Lutius titius tali die apud talē iudicem accusat. A. mulierem de adulterio: qđ dicit eam cū. B. ꝯmisisse in tali ciuitate mense tali: in domo tali: talibus cōsulib⁹ tunc existentibus. Sed diem ⁊ horam assignare non ꝯpellit. ⁊ si libelli non sunt legitime ꝯcepti nomen rei absoluet ⁊ iterū poterit accusari. Preterea inscribere debz accusator vel laicus pro eo q si ipse nescit litteras. et si aliud crimen obijciatur debet in libello accusationis ꝯprehendi. et si accusator decesserit vel alia cā eum impedierit accusare nomen rei abolet ex prestolante. et ex integro infra. xxx. dies poterit ab eo accusari. Eo modo ſm decretistas formabitur libellus. excepto eo q vbi ponit nomen imperatoris. ibi ponetur nomen pape. et vbi ponitur nomen consulis ponet nomen episcopi

Causa .III.

Quida epūs. Supra in prima causa tractauit de ordine iudiciorum ⁊ de restitutione spoliatorum Sed quia non ad plenum dixerat. Ideo supponit hanc causam tertiam in qua plenius tractat de restitutione spoliatorum ⁊ de inducijs dandis. et an infames sint admittendi ad accusandum. et quales testes sint admittendi. et qualis debeat esse iudex. et de multis alijs que omnia vt aptius patebunt theuma proponit de quo .ti. elicit q siones

Questio .I.

Quod restitutio Intitulatur prima qō qua queritur an restitutio sit danda omnib⁹ expoliatis. Et probat q sic p. c. sequentia.

Epis Quesitum fuit vtrum crimen aliqđ possit obijci epis: reb⁹ suis expoliatis: vel de sedibus suis ejectis ante restitutionem. Et certe respondet papa q non

Episcopi Dicitur hic q non debent episcopi ad synodum vocari vel eis crimen aliquod obijci: nisi pri⁹ res proprie vel eccie eis fuerint restitute. nisi spoliati essent autoritate romani pontificis.

§. Sed notandum. Dicit gra. in hoc. §. q non sufficit si restitutio fiat solis verbis vel p sniam. nisi presentialiter omnia restituantur officio iudicis: vt expulsus habeat ciuilem ⁊ naturalē possessionem p se vel animo suo ⁊ corpore alieno vt p procuratorem. et in eodem loco vnde ablata sunt fiat restitutio. Quod probatur sequenti. c.

Reintegranda Quesitū fuit a iohanne papa p zachariam qualiter debeat fieri restitutio expoliatis epis ⁊ ejectis. Et respondet io. papa q oia corporaliter sunt eis restituenda in eo loco vnde ablata sunt quacūq ꝯditione fuerint eis ablata. siue p dolum: siue p violentiā: vel quacuq alia iniusta causa

Nulli Quidam epi iniuste fuerunt expoliati ⁊ a suis sedibus ejecti. alij epi non iuuabant eos. imo qđ deterius est ponebant insidias diabolo instigāte. quos alexander reprehendit dicens tales esse scismaticos ⁊ christum crucifigētes in ipsis expoliatis epis. Et q facere nō debent hoc: probat. quia sepe boni: diabolo cooperante tribulationem patiuntur per malos.

Deus ergo Precipit fabian⁹ papa omnib⁹ episcopis q ipsi opem ferant et auxilium sacerdotibus expoliatis eos restituendo. et eos q calumniatores et persecutores excommunicando

§. Patet Concludit gratianꝰ ex supradictis: q̄ expoliati non debent vocari ad causam nisi priꝰ fuerint corpaliter restituti. Huic ꝯclusiōi obijcit hoc modo Nam vbi non fuit legitima institutio: restitutio esse nō potest. Unde si qui non fuerint electi: vel per symoniam fuerint electi: restitutiōem postulare non pñt. ⁊ hoc ꝓbat gratianus per ca. lxxix. di. si q̄s pecunia. Postea soluit ⁊ dicit q̄ illud. c. intelligit tm̄ in eo casu quo sedes apostolica per violentiaz occupat. ⁊ si talis expellatur non fit restitutio. q̄ non esset iudex supior: sub quo restitutus ꝓueniretur. Alij vero intrusores ⁊ iniusti detentores si spolient debent restitui: nisi continuato libello possessio fuerit recuperata: secus si non ꝓtinuato libello.

Questio II

De inducijs Hic intitulatur. ij. questio q̄ queritur an dande sint inducie post restitutōem. ⁊ ꝓbat gratianꝰ per sequentia ca. q̄ sic

Quanto Dicit in hoc. c. q̄ tantū tempus dandum est expoliatis añ̄ ad synodū vocent q̄nto tpe fuerūt expoliati: vt sub eod̄ eis inducie dent

Cum ecclesie Dicit hic q̄ nihil pōt obijci expoliato nisi primo eis omnia fuerint restituta quibus fuerat spoliatus. ⁊ nisi post restitutōnem habuit tempus a patrib⁹ diffinitum. Casus autem sequentis ca. facilis est ⁊ p te videbis.

Audiuimus Quidam quosdam epos infamauerunt ⁊ a ꝓprijs sedibus expulerunt. ⁊ eis expulsis alios loco eoꝝ substituerūt: expulsis viuentibus. quare grego. papa reꝑhendit eos grauiter: ⁊ mandat deiectoribꝰ vt deiectos restituant: ⁊ substitutos deijciant: quos precipit infames fieri: ⁊ ab bonoribus ecclesie arceri. Si autem isti deiectores aliquam querelam contra eos habuerint: eis restitutis apud Romanam sedem proponant. Casus autem sequentis ca. planus est.

Prius ergo Hoc ca. idem dicit cum superiori ca. cum ecclesie. Sequens vero ca. idem dicit cum illo ca. quanto.

Si episcopus Aliquis episcopus erat spoliatus rebus suis vel ecclesie. vel erat de ecclesia electus. Quesitum fuit a Felice papa vtrum possit ꝓpelli venire ad synodum: ⁊ respondere obiectis ante restitutionem. Et respondet q̄ non: nisi suo statu ⁊ bono ri primo fuerit restitutus. nec vocari potest nisi sponte venerit pro suis negocijs finire nime tamen iudicandus: cum propter hoc non venerit. Post restitutionem vero non gaudebit inducijs: prout iudices viderint expedire

§. Quod si male Supdictū est generaliter: expulsos esse restituendos. nec aliter cogi possunt respondere. Hodo excipit gratianus casum in quo non videtur restituendus ante cause cognitōem. puta si suspectus est de dilapidatione: exemplo tutorum ⁊ curatorum. ⁊ hoc probatur sequenti capl̄o

Quia ea Clerici quidam accusabant matrimoniū dilapidatōe. quare pelagius ꝓmisit causā petro pbro: cui precipit vt eum ab administratione rei ecclesie remoueat donec de cā cognoscat. q: si remaneret in administratō ne non posset de facili veritas cognosci: cā per pecuniam fiant.

Questio III.

Quod vero Hic ponitur tercia questio in qua queritur an post vocationem facta restitutione sint inducie concedende. Et respondetur q̄ sic. ⁊ hoc ꝓbatur per ca. sequentia. ⁊ agitur de preparatoriis iudicij: tam in criminali causa: vt in sequentibus ca. q̄s in ciuili. vt in. l. sequentibus §. spacium.

Cum accusatus Questum fuit a Felice papa an accusato sint preparatorie inducie denegande cum ad synodū veniens

Et respondetur q̄ non si ipse eas postula-
uerit ⁊ iudices quos elegerit tribuant sibi.

De inducijs Duo epi egyptij quesierūt a felice papa qualiter inducie preparatorie ⁊ quales essent eis ꝯcedende. Et rñdet q̄ quidam ꝯcedūt annuz ⁊ dimidium. quidā tm̄ annū. alij vero sex menses. et si he concedunt laicis: multo fortius sunt sacerdotib⁹ ꝯcende. Non enim sub angusto tpe sunt eis inducie ꝯcedende. sed sub longo vt possint se preparare ad suos testes producendos ⁊ ad querenda amicoz̄ ꝯsilia.

Inducie Dicitur in hoc. cap. q̄ magne inducie dande sunt ne inordinate aliquid fiat. quia multa fiunt p obreptionem

¶ Spacium Dic tractat d̄ inducijs ꝑpatoz̄ijs in cā cuili ⁊ etiā in criminali q̄ pares videntur fm̄ leges.

¶ Hac rōne Quesitū fuit ab imperatore sup quanto spacio inducie preparatorie debe-
rent dari. Et respondetur dicens q̄ si instrumenta vel testes petuntur in ea prouincia vbi lis est dantur tres menses. si ex cōtrāsmarina dā-
tur nouem menses. nec has inducias putēt semper pro suo arbitrio retribuendas. sed nunc demum cuz necessitas exegerit nec facile amplius ꝯ semel. nec causa protraben-
delitis dilatio tribuat.

¶ Ei autem Aliquis impetrauit litteras ab imperatore ad iudicem extraordinariū: postea petebat inducias. Quesituz fuit ab imperatore an debeant ei dari. Et respondet q̄ non. Ei vero qui ad iudicium vocatur dande sunt ad probāda mendacia pretenta quibus instructus esse non potuit qui-
ta: ⁊ ad proferendos testes ⁊ instrumen-
cum: preter spem ad iudicem trahitur alienum.

¶ Cum vero Quicūd Benedictus dixit ego bartholomeus brixien. sic credo casum esse ponendum. et sic intelleri p hu-
gelinum dominum meum. causa appellationis cōmissa fuit iudici qui plene de causa cognouit. renunciatum fuit in causa. cum autez iudex de sententia ferenda dubitaret consuluit imperatorem super hoc: imperator rescribit qualiter esset sententia ferenda. Querebatur vtrum inducie sint dande iterum. Et respondetur q̄ non: siue in primo iudicio date sunt dilationes siue non. quia et si princpes vellet ferre sentētiam nulla daretur dilatio. Et fm̄ hoc dic ad consultationem scz appellationis. Idem etiaz credo esse ⁊ si in principali causa eodē modo esset relatio facta.

¶ A iudice Dicitur in hac lege q̄ inducie peti non debent a iudice etiam si vtra q̄z parte p̄sente tribui petantur. cum dari debeant inducie a iudice sedente pro tribunali: et etiā cum cause cognitione. vt si dilationis petitio fuerit improbata per sententiaz iudicis diuinatur

Libellum vero non Hoc autem locum habet ante litem contestatam. Dicitur hic q̄ actor non debet per iudicem porrigere libellum reo nisi pri⁹ ipi reo prestiterit cautionem vel eius procuratori vel ipsi apparitori qui litem contestabitur infra duos menses. et si hoc non fecerit omne damnum ei contingens ex hoc ei restituet

Offeratur Dic autem loquitur de inducijs dilatorijs. Quesitum fuit a iustiniano quali-
ter sit procedendum in causa: cum inducie deliberatorie postulantur. Et respondetur q̄ prius dari debet libellus reo. deinde prebitis sportulis ⁊ data fideiussione habeat inducias viginti dierum in quibus deliberat: cedat: vel contendat: vel recuset iudicē suspectum. nisi ille sit quem petijt alio iam recusato. vel petat alium sociari suspecto iudici. et cum reus ad iudicium venerit interrogetur an viginti dies transierint. q̄ ex eius responsione ⁊ libelli subscriptione dinosci poterit quam reus facit cum recipit libellum. aliter autem litis contestis facta pro nulla habetur.

Quod fieri nõ Hoc autẽ ti. ꝓtinuat ei quod dicitur supra ea. Ei autem dilato vbi dicit ꝙ quis quandoq; trahitur ad extraordinarium iudicem. Dicit ergo hic ꝙ hoc fieri non debet: nisi accusator prius satisfecerit certam ꝓmittens quantitatem si non exequat causam: & exequens non vincat. & si post tempus statutum a iudice infra decem dies reo presente nõ occurrat: dimittatur reus: exacto eo quod promissum est. Et si quid circa litem plus impenderit: cũ taxatione iudicis iuramẽto prestito exigat

Questio IIII

Quod vero Hec est q̃stio quarta qua queritur an infames vel nõ legitime conuicti possint admitti ad accusationem episcoporum & etiam aliorũ. Sed ꝙ remoueri debeant multorum auctoritatibus ꝓbatur

Alieni Casum istum habuisti ś. ij. q. vij. alieni. & ibi videbis plenarie.

Beatus Quesitum fuit ab Anacleto vtrum apostata sit recipiendus ad accusandum vel testificandum. Et rñdet ꝙ non. immo omnis apostata refutandus est ante reuersionem. quia hoc statuit Clemens cum suis sanctis collegis.

Si quis Dicit hic ꝙ omnis apostata infamis efficit nec recipit ad accusandum. Secundo dicitur ꝙ primo fides & uersio est perscrutanda & si irreprehensibilis apparuerit admittat ad accusandum

Consanguineorum Dicit in hoc ca. ꝙ illi qui incestuose iungũtur: & qui sine dotali titulo & sine benedictõne sacerdotis. i. occulte iungunt non recipiuntur in accusatõem sacerdotũ vel legitime ꝓiuncto ꝙ: qr infames sunt. & non soluz isti repellunt: sed etiam omnes eis ꝓsentientes & hoc in prima ꝑte. In scõa ꝑte dr ꝙ raptores & qui impetunt seniores suos repellunt ab accusatõe cum sint infames iure canonũ & leges secull eos interficiunt. Secũdus in capit ibi Similiter.

Conspiratores Dicit hic ꝙ conspiratores & anathematizati non possunt aliquẽ accusare

Nullus Anathematizatus non recipitur in accusatõnem. Et dicitur anathematizatus quem episcopus suis literis anathematizat. vel qui incidit in canonem late sñie. Casus sequentis ca. planus est.

Clericus Quesitum fuit an clericus qui suum ep̃m per calumniã accusauit: vel insidiatorẽ ei extitit repellatur ab accusatione. Et dicit ꝙ sic: & infamis effectus est: & depositus tradi debet curie seruitutis.

Hi qui Dicit hic ꝙ hi qui suos episcopos iniuste persequunt: & per calumniã a suis sedibus remouere conant: non possunt suos epos accusare: vel in eos testificari. qr infames sunt & exilio digni iudicant: licet a morte ꝓhibeantur: dicente domino Nolo mortẽ peccatoris &c. Hoc autem verbũ. quos nõ ab humanis rẽ. supra. ij. q. vij. fuit expositum in ca. placuit eorum.

Detractores Dicit hic qui detractores qui inter alios discordias ponunt alijs: & qui inter alios discordias ponunt remouendi sunt ab accusatõne & testimonio eporum.

Nulli Dicitur hic ꝙ nullus infamis vel sacrileg⁹ potest religiosum vel christianum accusare vel otra eum testificari: cuius christianus ille sit vilis vel seruilis persone.

§. Notandum vero Supra in ca. conspiratores & ca. nullus & ca. sequenti facta fuit mentio de anathemate. Ideo gratianus ponit hunc. §. vt assignet differentiã inter excoicatõem & anathema. & ad hoc inducit sequens ca.

Engeltrudam Ad suggestionem Engeltrude vxoris Bosonis Lotharius dis-

misit tebergam ꝛ supduxit gueltrudam: p̄ pter qđ iohannes papa remouit eam: non solū a supna societate: id est a cōione sancto rū: que minor excōicatio dicit. sed etiā a cor pore xp̄i: id est a cōione fideliū: que anathe ma: id est maior excōicatio dicit.

¶. Vnde Cōcludit gratian⁹ ex supradictis q̄ anathe matizati intelliguntur in superioribus .c. nō solū qui excōmunicati sunt minori excōicatione sed etiam maiori

¶ Questio V.

Quod vero Dicit inti tulat q̄n mo accusatores inimici sunt audiendi. Et p bat p̄ sequentia .c. q̄ non: nisi in cā mrīmo niali. vt. xxxv. q. vi. ca. i.

Consanguinei Dicit in ꝟ guinei accusatores vel familiares eor̄ vel ꝺ domo sua prodeūtes ꝺtra extraneos testi ficari non possunt. si tamen partes consen serint consanguinei inter se testificentur. et non in alios.

Accusatores Quesitus fuit ab Anacleto vtr̄ illi āte hesternum diem vel nudi⁹ tertius fuerunt inimici sint in testimoniū admittē di. Et respondet q̄ nō ne lesi velint vlcisci. quare querendi sunt testes inoffensi ꝛ non suspecti. Et dicāte hesternum diez genera liter pro preterito tpe ponit. nudius tertius pro die tertia. id est nūc est tertia dies

Accusatoribꝰ Hoc .c. diui dit in duas partes In prima parte dicit q̄ synod⁹ pro hibuit vt accusatoribus inimicis vel qui cuz inimicis morant vel de domo inimici pro deuntibus vel suspectis non credat volen tibus accusare: ꝛ si quis phibita infringere tentauerit: si clericus est deponat: si mona chus vel laicus excōicet. In scđa parte du atur q̄ qui pontificib⁹ illatas secretas vel manifestas insidias ad ecclesiasticam nocuiā gerint puniendos ꝛ ꝺdemnando q̄ hmōi sententia plectit potiat honore. illi vero q̄ aduersus eos moliant deponant: ꝛ rebus

ablatis perpetuo tradant exilio.

Suspectos Dic enumerant septē genera pso nar̄ que apli ꝛ papa statuerūt eē remouen dos ab accusatiōe ꝛ testimonio deferendo q̄ testes esse non possunt

De accusationibus Epi galliar̄ quesierūt ab eusebio papa q̄ accusatores non admittūtur ꝺtra clericos Qui rñdet dicens q̄ illi nō admittunt tpe apl̄oz in ciuitate romana quos leges secu li non admittūt nec nos eos admittim⁹ ve stigia pat̄ sequentes dicit eusebi⁹ nec iu dices tales recipiant.

Canonica Dic enumerantur viij. genera hominū qui oīo remouent ab accusatione epōrum infames ꝛc. ita q̄ ista tria: fides: vita ꝛ liber tas pro vno genere ponant.

Accusatores Dicitur ħ q̄ lex diuina re pellit omnes accusationes ꝛ accusatores ꝛ eor̄ negotia: id ē testimonia que seculares leges nō admittūt. ꝛ generaliter omnes lai ci repellūtur cum sint inferiores ꝛ a clericis nolunt accusari

Accusatores Dicit hic q̄ oēs remouet stephanus ab accusatōe quos leges seculi repellūt ꝛ aplici phibuerūt. ꝛ hoc in prima parte In scđa q̄ incipit ibi L Null⁹] dicit q̄ null⁹ alienigena sit epōr̄ accusator vel iu dex. et hoc probat autoritate veteris testa menti. Itez null⁹ seru⁹ null⁹ libert⁹ ꝛ nulla suspecta vel infamis psona accuset

Constituimus In ħ. cap̄. enumeran tur .xv. genera hominū q̄ ab accusatiōe vel testimonio repellunt. quia infames sunt ꝛ vox eor̄ est funesta in talib⁹ ¶ Hēqns. c. patz in quo numerant. viij. genera hoīm q̄ ab accusatiōe vel testimonio repellūtur

Nullus In hoc capitulo enume rantur nouem genera p̄ sonarum qui ab accusatione episcoporum repelluntur

Accusatores Quesitum fuit a Calixto vtrum possint accusare vel testificari suspecti familiares vel de domo pdeuntes vel vtz psanguinei ad eius testimoniū admittant. Et rñdet q non. quia ꝓpinquitatis vel familiaritatis vel donationis affectio veritatem impedire solz. z carnalis amor z timor z auaricia sensus hominum consueuit hebetare.

Omnes Statuit gelasi⁹ in hoc ca. q omnes illi qui aduersus patres carnales vel spūales armantur eos calumniando sunt infames. nec recipiuntur in accusatione epoꝝ. Nec illi admittuntur qui ex odio vel ex amicicia vl mala suspitione ad accusationem pdeunt.

§. Quod vero Reddit gratianus hic rationem quare inimici ab accusatōe repelluntur. scz quia ipoꝝ calliditate innocēs oppimi solet Idem est de inimico iudice z suspecto a quo nullus est ꝺdemnandus cui⁹ crimina sint manifesta. z si condemnatus fuerit debet restitui. Sicut factum fuit de athanasio qui ab inimico patriarcha depositus fuit. Et q inimic⁹ iudex esse nō debeat pbatur sequenti ca.

Quia suspecti Ignatius constantinopolitanus patriarcha a quibusdam suffraganeis sibi suspectis z inimicis fuit depositus autoritate z fauore Michaelis imperatoris eius inimici. Sed nicolaus papa hoc redarguens dicit ip̄m Ignatiuz ab inimicis non debuisse iudicari Et hoc probat duabus rationibus: et duobus exemplis: z tribus autoritatibus. Prima ratio est circa principium vbi dicitur L. Nā quid grauius Secunda ratio est circa finem vbi dicitur L. Nam quomodo Primum exemplum incipit ibi L. Dinesanctus Prima autoritas est ibi L. Quod pro iude Secunda ibi L. Veniat Tercia ibi Let reuera Sequens. §. p se patet

Questio VI.

Extra prouinciā Dicit intitulatur sexta questio qua quēritur an reus sit extra prouinciam producendus vt coram suo iudice non ꝺemnetur: sed coram alio. Et certum est q non vt probatur per sequentia in casibus qui notant in summa huius questionis

Ibi semper Quesiuit Sylvanus episcopus vbi causa criminaliter debet agi: z qualem penam calumniator patiatur. Et respondet papa q causa semper debet agi vbi crimen ꝺmittit z calumniator debet pena talionis puniri.

Si quis episcoporū Quesitum fuit si ep̄s accusatur sup aliquibus criminibus coram quibus debet accusari. Et respōdet papa q coram episcopis eiusdem prouincie z non alibi. Sequēs autem. §. patet.

Pulsatus Dicit in hoc. q si ꝺs coꝝ suo iudice fuerit vocatus dz coram eodē rñdere. sed coram alieno iudice vocat⁹ nō rñdeat nisi velit. Is suū priuilegiū allegabit. Appellanti ꝺo debent induciedari ad suam appellatōnem p sequendam.

§. Hoc autem Iste. §. respicit illū. c. ibi vbi dz q sp cā agitat vbi crimen ꝺmittitur. Sed dicit gra. hoc vez est cū alibi de crimine non pr. z hoc allegando dicit. vel nō liquere non pr. z hoc allegando dicit. vel nisi ad maiorē iudicē recurrat per appellationem vel p recusatōem pr̄i iudicis.

Vltra Dicitur in hoc cap. q vltra suam prouinciam reus trahi non debet vel accusari: nisi ad papam fuerit appellatum.

Accusatus Quidam episcop⁹ accusatus fuit z condemnatus a comprouincialibus episcopis. Ille volebat appellare z retractare iudicium: queritur an possit. Et respondet q sic. z donec iudicium eius pendet alius nō substituat. quoniam licet episcopi comprouinciales possint causam criminalem episcopi examinare: non tamen possunt diffinire nisi consulto papa.

Quãuis Quesitum fuit a papa vtrum comprouincia-
les episcopi vel archiepiscopi vel primates
possunt diffinire causas criminales episco
porum. Et respondetur q̃ non: sine auto-
ritate speciali pape. licet possint eas exami
nare. Sic statutum fuit a tempore aposto
lorum ꝛ eorum successoribus. ꝛ donec papa
causas eorum diffiniat: alij loco eorum non po
nantur. Causas vero aliorum clericorum ꝛ dif-
finire ꝛ ventilare possunt

Multum Anastasius metropo-
litanus citauit quen
dam suum suffraganeum vt veniret aduer
sario responsurus. ille vero non venit infir
mitatis causam pretendens. consuluit ana
stasius papam quid de eo faciendum esset
sed tamen pendente consultatione ipm de-
posuit: eo solo q̃ vocatus non venit. Leo
ergo mendat eum in benefactis. sed in hoc
facto vehementer eum redarguit duab⁹ ra
tionibus. Una est quia pendente consultati
one nil debuit fecisse. ꝫ expectasse quid pa
pa responderet. Alia est quia et si peccatum
commisisset propter qđ deponi deberet: a solo
papa erat deponendus

Dudum Orientales epi in du
obus delinquebant:
ꝫ in congregandis concilijs vniuersalib⁹ ꝛ de
ponendis epis absq̃ licentia pape. Ex do
cet iulius papa q̃ hoc facere nõ debent. qr
concilium ꝛ omnes maiores cause solo roma
no pontifici reseruãtur. qui vice petri apo-
stoli omnibus principatur et caput est om
nium aliorum

¶ Aliquando Dictum est su
pra in multis
ca. q̃ solus papa debet epos deponere. ali-
quin si factum erit irritabit. Nunc ostendit
gratianus q̃ multoties romana eccia ab
alijs depositos: ꝛ alios loco eorum substi-
tutos pro bono pacis tolerauit. qđ proba
tur sequenti. c.

Hec quippe Doleñ. eccia di
cebat se esse ar-
chiepalem ꝛ omnes epos britannie suos eccl
suffraganeos. Huius partem fouebat salo
mon rex britonum. Sed turonen. ecõtra
dicebat: cuius partem karolus tuebatur.
Contigit autem q̃ dolensis ad fauorem ꝛ
metum regis salomonis quosdam epos de
posuit et alios loco eorum subrogauit. Tu
ronen. vero conquestus est de hoc pape. et
super hoc priuilegia ostendebat. per que do
cebat prefatos epos sibi fauore subiectos.
Precipit igitur papa salomoni vt omnes
episcopos sui regni non differat mittere ad
turonen. archiepm. maxime cum videatur
ad eum spectare quatenus coram ipso ap-
pareat an ipsi episcopi quo ad delicta. ꝛ si
non quo ad ordinem sint canonice destitu-
ti ꝛ alij eis legitime substituti. qđ si hoc nõ
vult mittat romam duos de expulsis: ꝛ du
os de subrogatis cum legato ecclesie sue vt
ibi veritas super hoc negotio cognoscatur
questione tamen de sede metropolitana re
seruata: donec inter salomonem ꝛ karolum
pax reformetur. verum si de hoc ipso velint
cognosci mittant romam quatenus apo-
stolico libramine quesit archiepiscopalis
eccia innotescat. vt deinceps nulla possit
dubitatio remanere

¶ Alias Dictum est supra in. §. ali-
quando q̃ pro bono pa-
cis papa tolerauit depositiones eporum
ab alijs factas. Nunc vero dicit gratianus
q̃ als: nisi pro bono pacis tolerasset irrita
esset depositio. vt in sequenti. c. dicit.

Irritam Quidam episcopi de
positi fuerunt sine au-
toritate pape. et ideo dicit felix papa irritã
esse eorum damnationem ꝛ a synodo retractã
dam. vt oppressis omnibus subueniat ple
narie.

¶ Quod autem Dictum
fuit. §. in. c. hec quippe q̃ suffraganei debẽt ire ad
iudicium sui metropolitani scilz ad turonen.
et ideo gra. vult ostendere q̃ suffraganei iu
dicium sui archiepiscopi declinare nõ de-
bent et ad alium iudicem ire. Et hoc pro-
bat per sequentia. c.

Peregrina Quesitum fuit a
Sixto vtrum va
leant ille sententie que a iudicijs extraneis
proferuntur. Et respondet q̃ nõ nisi fuerit

appellatum. vel papa ꝓpria voluntate causam delegauerit. qz indignū est vt qui ꝓuinciales electos debeant habere iudices: ab alienis iudicent.

Leges ecclesie Inadet in hoc ca. ꝓfirmans ꝓstitutiones ecclesie dicit q̄ alienigena iudex esse non debet. Et hoc ꝓbat exemplo loth: cui dictum fuit a sodomitis. ingressus ꝛc̄.

Non liceat Quesituz fuit vtz episcopo liceat agere vel respondere sub iudice non suo. Et respondet q̄ non: saluata in omnib⁹ romane ecclesie reuerentia. quod si facere presumpserit deponet

¶. Reuerentia Quia supin. ca. non liceat mentionem fecit de reuerentia pape. ideo gratianus dicit quesit illa reuerentia. scz cum appellat ad eum: vel cum ab eo iudices extranei ꝓcedunt.

Vnaquęqz Dicitur hic q̄ q̄libet ꝓuincia ꝓprios debet habere iudices ad quos comprouinciales recurrant: nisi sedes apostolica aliter decreuerit

Neminem Hoc cap̄. diuidit in duas ptes. In prima parte dicitur: q̄ nullus debet trahi extra suam prouinciam vel comitatum. ita q̄ actor semper forum rei sequatur: nisi fuerit appellatum ad maiorem iudicem. vel nisi ad iussionem maioris iudicis datus fuerit iudex. In secūda parte dicitur q̄ in qualibet prouincia synodus causas audire debet ꝛ terminare infra sue prouincie terminos. ꝛ omnis accusatio fiat intra prouinciam. sicut in Niceno concilio continet. Secunda pars incipit ibi [Illa quesunt]

Si quis Dicitur hic q̄ de quocūq̄ crimine quis accusatur tantū in sua prouincia respondeat. nec accusator eum ad allam prouinciam trahere nitatur. Sequens ca. planum est ꝛ ꝑ se patet.

Questio VII

Quod iudex Dicitur titulat vij. questio qua querit: an iudex cē possit qui pari delicto cuz reo vel maiori ficit. ꝛ q̄ non possit iudicare multis autoritatibus ꝓbatur. ꝓsueuit tū dici q̄ donec iudex tolerat q̄ iudicare potest ex officio suo. sed non de iure mero. vt infra. e. §. vlti. Hi hi videt q̄ repelli debeat si crimen fuerit cōtra eum ꝓbatum in modū exceptionis. sicz ꝓtingit de teste qui repellit probato crimine in modum exceptionis. ꝛ sicut de electo ad dignitatem ꝓtingit: cum el obiicitur aliquid vt repellatur ab electione Sequēs ca. planum est

¶. Tria Dicitur in hoc. §. q̄ tribus de causis repellitur aliquis ne iudex fiat. scz natura. lege. ꝛ moribus. Natura impeditur surdus. mutus. ꝛ perpetuo furiosus. ꝛ impubes. Lege vt ille qui remouetur a senatu ꝓpter suam turpitudinem. Moribus: vt mulier ꝛ seruus: non ido q̄ iudicare non possunt. sed qz moribus obstat ne ciuilibus fungant officijs. sed si delegatur causa seruo qui putat liber esse eius sententia.

Infames In hac lege hoc ordine ꝓcedit. Primo dicit q̄ infames non possunt esse ꝓcuratores vel aduocati. Secundo quid sit postulare. Postulare est scilicet desiderium suum vel amici sui in iudicio exponere. Tercio ponit tres ordines hominuz qui aduocare non possunt. In primo ordine ponitur illi qui nec ꝓ se: nec ꝓ alijs possunt aduocare. vt minores. xvij. annis: ꝛ illi qui nihil audiunt. In secundo vero ordine ponuntur illi qui possunt ꝓ se postulare: sed ꝓ alijs non: nisi ꝓ pupillis vel adultis quorum tutelam vel curam gerunt. in quo ordine sunt quinq̄ genera hominum seu personarum. scilicet mulieres. et vtroq̄ luminaribus orbati. et illi qui sponte muliebria passi sunt: vt zodomite. vel qui de capitali crimine: aut de calumnia sunt damnati. ꝛ hi qui locauerunt operas suas vt scilicet cum bestijs seu feris pugnarent in harena. In tercio autem ordine ponuntur alij infames

qui pse ꝛ quibusdã ceteris psonis possunt aduocare que infra ꝛtinentur. et hoc ꝓpter ꝙnqꝫ causas scz propter reuerentiam vt in parente ꝛ patrono. propter ꝛsanguinitatẽ: propter affinitatem. propter miam miserabilium psonaꝝ. propter tutelam vel curam eis iniũctã. Sedq̃ ps est ibi Lest aũt] Ter tia ibi Ordines]

§. Arcentur Dicit hic q̃ illi q̃ paciscũtur de certa parte litis cum eo cuius cãm defendunt repellũtur ab aduocando

Si quis Tria prohibet hic imperator vt aduocat⁹ rationibus pugnet nõ probris. alioquin erit infamis: ꝛ vt nullum pactum ineat cum eo quem in propria cura susceperit post litem contestẽ. quod intelligit. h. si antea fecit palam. alioq̃n secus. ꝛ vt iurgia exindustria non protrahat.

§. Apud Quesitum fuit vtrũ honorati qui rome sunt. id est qui honorem habent sine administratione possint aduocare. Et respondet q̃ sic: ꝙdiu volunt. dummodo tamen turpi lucro pecunie vel alicuius alterius rei nõ corrumpantur

Si vero Dicitur in hac lege q̃ si duo vel plures in aliquo auditorio ꝓtoris meliores fuerint aduocati ꝛ alteruter aduocatorum officio iudicis fiat equalis distributio causidicorum ꝛ si quis aduocat⁹ monitus noluerit obedire sine iusta excusatione careat ipse officio aduocandi sine spe aliqua restituendi

§. Si quis Quei tum fuit ab imperatore si alter litigatorum subtraxerit aduersario copiaꝫ aduocatorum eorum pendo eos ne ipsum iuuarent quam penam pati deberet. Et respondet q̃ puniri debet extra ordinẽ. ꝛ ostẽdit se iniquam litem fouere

Quamuis illi qui. Quidam fuerunt aduocati ficti postea volebant prestare patrocinium priuatis contra fiscum. Quesitum fuit an possint. Et respondet q̃ sic hodie. licet olim fuisset secus. dũmodo declinent causam illam in qua fuerunt aduocati.

Si contra patrem. Casum sic pone. Ego quondam fui aduocatus contra patrem petri: pendente causa mortuus est pater petri cum petro datus sum tutor legitimus datiuus vel testamentarius. queritur vtrum possem defendere eandem causam petri pupilli mei Et respõdet q̃ sic ꝙuis olim ego fui contra patrem eius

§. Cognitores vero Hec sunt verba gratiani et respiciunt ad finem primi capituli huius questiõis vbi dictum est q̃ infamis persona non potest esse cognitor. id est iudex. Sed ne aliquis idez intelligeret de arbitro. dicit q̃ arbiter potest esse infamis. filiꝰ vt lex dicit potest esse arbiter de re patris.

§. Si quis vero iudex Dicitur hic q̃ iudex non potest compellere partes in se compromittere de illo negotio de quo ipse est iudex: etsi sententiã dixerit pene persecutio non dabitur. Item dicitur hic q̃ seruus arbiter esse non potest sed libertinus sic.

§. Porro infamia. Quod dictuz erat supra in. c. infamis q̃ infamis persona non potest esse procurator vel cognitor. vel quia in multis locis fecerat gratianus mentionem de infamibus. ideo supponit hunc. §. in quo ostendit q̃ infamia quatuor modis irrogatur. Aliquando enim irrogatur infamia genere delicti per sententiam iudicis declarati: vt cum pronunciat iniuriam fecisti ꝛc. Aliquando ex genere pene: vt cum aliquis in opus publicum condemnatur qui remanet infamis: etiam finito tempore. Aliquando etiaz genere pene ꝛ delicti declarati per sententiaz: vt cum dicitur es sichophantis. id est calũniator es tu Aliquando irrogatur ipso iure vel ipso facto qđ idẽ ẽ vt ꝓtingit cum aliq̃s exercet iprobũ fen⁹ vel cuz mulier nubit

infra tempus luctus. vel qui sciens eam ac cipit in vxorem. Ad. tñ dicit q̄ scōs modus non differt a tercio nisi in hoc q̄ in tercō ge nere crimen fuit publice per sñiam declara tum: qō non fuit in secundo genere.

§. Idem Hoc relatiuum idez respicit primū. ca. huius questionis. idem sc̄z q̄ romana synodus

Cetera quesequunt plana sunt

Qui sine Probat grego. in hoc ca. iniquum hoiem iu dicare non posse vel punire. z hoc ostendit duobus exemplis. sc̄z iudeoz q̄ qui cum vel lent lapidare mariam peccatricem: a cristo sunt repulsi z redarguti. z populi israhel: q̄ cum vellent vlcisci iniquitatem quam fece rat tribus beniamin: prostratus cecidit in prelio prima die z secunda. tercia vero die cum iam esset purgatus deleuit tribuz pec catricem.

Judicet Docet ambro. in hoc. c. q̄ nullus iudex nisi bo nus sit debeat alios iudicare: cum iudex nō debeat esse criminosus. nec leuitate vl odio debeat ad pnunciandum adduci. z si ran corem vel amorem habet aduersus alteruz litigato z̄ in cuius ptem voluntas sensuali tatis declinaret: non obediat tunc pue vo luntati: sed ſm leges z sicut audit: z natura negocij se habet decernere debet z iudicare L[De domo]. i. de corde suo.

In grauioribus Dicit gregz in hoc. c. q̄ iudex ecclesiasticus donec pec cato suo premit: subiecto z̄ delicta non po test diluere. Et hoc probat quinq̄ rōnib⁹. Prima est ibi L[cunctis em̄] Secunda ibi L[Scriptū qui pe] Tercia ibi L[Hinc est] Quarta ibi L[Dona] Quinta ibi L[Itē lon ge est]

Postulatus Judei quadam mulierem in adul terio deprehensa: postulauerūt a christo vt de ea iudicaret an essz lapidanda ab eis vel non. quos redarguere volens z repellere ab accusando scripsit in terra: se inclinando. si quis sine pctō est prius in illam lapidē mit tat. vel terra terram accusat. Ipsi aūt scrip turam legentes ꝯfusi exiuerunt de templo: vnus post alium. In quo facto nos figura liter docuit q̄ cum alios accusare vel iudi care volumus: ad ꝯscientiam recurramus: z quid in ea cōditori placeat examinemus. iuxta autoritatem apostoli dicentis. frēs si preoccupatus fuerit homo in aliquo deli cto: vos qui spūales estis tā. Sequens ca. planū est

§. Item in euāgelio Adhuc pbat gratianus criminosum iudi cem iudicare non posse: sed repellendū esse ad instar salis infatuati. Postea obijcit oī dendo q̄ iudices licet sint criminosi: tamen iudicare pñt. Nō probat quinq̄ exemplis sciliz saulis z dauid. salomonis z achab. z pharisey z̄ vel scribaz̄: qui omnes licet ma li essent z pctōres: tñ iudicabāt. Ad vltimū dat solutōem dicens q̄ iudicare pñt ec oīs cio eis ꝯcesso. z sñie late ab eis valēt: donec ab ecclesia tolerant.

Questio VIII.

Quod autē Dicitur latur. viij. questio: qua querit an epus possit ab vno tm̄ iudicari vel audiri. Et respōdet q̄ in ciuili potest: z in criminali a papa vel eius delegato: alis non potest ab vno iudi cari vel audiri. sed in accusatione epi debet esse. xij. epi preter metropolitanū. z in accu satione pbri sex. in accusatōe dyaconi tres. vt infra. xv. q. vij. felix. z ca. si autem. Finis tamen cause criminalis epi summo pontifi ci reseruatur. vt infra ca. i. z §. e. q. vi. q̄uis. z ca. dudum.

Accusatores Hoc ca. dini ditur in qua tuor ptes. In prima pte dicit zepherin? q̄ accusatores epoz debent esse bone fame. z sine suspicione. In secunda pte dicitur q̄ snīa a non suo iudice dicta nullum ligat. In tercia parte dr q̄ in accusatione epi debent esse. xij. epi: qui ab accusando sunt eligendi. z isti simul cum archiepo causam examinā bū: sed pape ipsius depositio reseruet. In quarta pte dr q̄ absens iudicari non debet nisi ex cōtumacia fuerit absens. Secunda

pars incipit ibi L Nullū nanq;] Tertia ibi L ij. iudices] Quarta ibi L Absens]

Cuius in agēdo Declex non est de. c. sed debet legi post. ca. inserta tñ fuit a gr̃ano occasione illi⁹ verbi: nullū ꝓstringit sententia a non iudice dicta. qđ verū est ni si reconueniat. Nam si ego ꝙueni aliquem ram eodem iudice non possum eū recusare sub iudice suo. r ipse vult me recōuenire co in respondēdo: cū in agendo elegerim ipm et eius sententia lata ꝓtra me valet in ꝟ ca cuius in agendo tē. L Arbitriū. id est forū vel examen vel iudiciū.

Suggestio Dicit q si epūs ac cusatus non pōt ꝙgregare omnes epos de prouincia ne in crimine id est suspitiōe remaneat: causa ei⁹ a. xij epis audiat

Questio .IX.

De accusatori= bus] Dic ponitur. ix. qō qua querit an ac cusatores vel testes vocez accusationis vel testificationis in absentem valeant exhibe re. Et certe q non valeant multoz autori tatibus ꝓbatur. r de hoc quid iuris sit r in quib⁹ casibus fallat plene notatum in ꝙuenies in summa hui⁹ qōnis. et. h. plene de hoc tractat in summa sua in hoc loco. Azimū. c. hui⁹ qōnis est planum.

Caueant Quesituz fuit ab eleu terio an iudices pos sint sententiare contra absentem non ex cō tumacia. Et respondet q non. r si tulerit ir rita erit sententia ipso iure: vel p sententiaz irritabit. r iudices penam sustinebunt. et eius qui semel calumniat⁹ est: accusatio nō audietur

Absente Quesitum fuit ab eleu therio an absens possit accusari. r an absens possit p epistolam ac cusari. Et respondet q non. sed reo presen te. r voce propria r in scriptis. nisi in casib⁹ exceptis

Omnia Quesitum fuit vtrū re stes recepti cōtra absen tem vel sententia lata contra absentem va leat. Et respondet q nō. quia nulla lex dā nat absentem.

Non oportet Dicitur ꝟ q nullus debet damnari nisi legitimi appareant accusato res: r presentes: r tunc locus defendēdi ac cusato prebeatur. id est inducie dentur ad delenda crimina. Idem dicitur in sequenti capitulo

Qui accusare Dicit ꝟ q qui vult ali um accusare debet presens hoc facere: r nō p procuratorem. vt reo reseruetur copia de fendendi

Dignū Dicitur hic q nō debz ali quis accusari nisi p̃sens fu erit accusator qui examinari debet si est ido neus ad accusandum.

Decernimus Maximus valētie ciui tatis epūs fuit de multis criminib⁹ accusat⁹ post litz. ptz. multotiens citatus non venit ita q cā non poterat terminari. precipit er go papa epis gallie vt ante kals nouēbris synodo ꝙgregata illuz citent. r si venire no luerit ferant sententiā in illum tanq; in ꝓtu macē nec curent si omnia delicta non com probent. cum p suā ꝓtumaciā videt de oib⁹ ꝓfiteri. Quidā tñ dicūt q iste fuerat infamia tus r procedebat ꝓtra eū in modū inquisi tionis ¶ Sequens. c. planū est

Reuera Quidam cōquest⁹ fuit de quodā pbro absente forte ex iusta causa cora gallione archiepo qui testib⁹ receptis sententiā ꝓtra eū absen tem tulit. et quia sententie parere nolebat: dictus archiepiscopus excōmunicauit eu quare sacerdos ille appellauit ad sedez apo stolicam. sed impediebatur appellationem prosequi. vnde papa ipsum archiepiscopū reprehendit. r precipit ei q si post excōicati onem suaz appellatōem voluerit prosequi nullus ei⁹ iter impediat.

Judicas Hermannus epūs fu it furiosus qđ consta bat apostolico qui postea homicidium vel aliud scelus cōmisit. de quo cum sepe coraz

gallione archiepo accusatus fuisset appellauit ad papam. Archiepus autē indignatus rogauit papā vt de crimine cognosceret: et ipsum ꝺemnaret. Nicolaus vero dicit q̄ non pōt facere tribus rōnibus. s. q2 hermānus erat absens. ⁊ q2 non dixerat ei qui fuerunt illi excessus sup̄ quibus accusabat. nec vt⁊ tpe delicti fuerit sane mentis vel non. ⁊ ideo donec ista pbentur potius est sibi ꝓpatiendum q̄z sit snīa feriendus.

Testes Hoc. ca. introducit p alia parte questionis. sc⁊ q̄ non debet quis testificari ꝓtra absentem. Dicit ergo hic p̄ Bene. q̄ calixtus fuit interrogatus vtrū in causa criminali testes absentes possent testificari per scripturā. Et respondet q̄ non. sed presentes debent dicere veritatem de his que viderunt ⁊ nouerūt: ⁊ nō de alijs negocijs nisi de his que sunt acta i⁊ p̄sentia. Posset etiam hoc intelligi in q̄libet causa. q2 sp̄ debet esse p̄s ille ꝓtra quē inducuntur testes. vnde testes absentes nō possunt p̄ scripturam testificari: sed in p̄sentia partium.

¶ De his Supra in ca. testes. dictum est q̄ testes testificantur de his que viderunt ⁊ nouerunt Nunc aūt vult ostendere casus in quib⁹ etiam de auditu ferunt testimonium si vocati sunt ad hoc. sed certe si bene inspiciat in. l. sequenti nō est testimoniū de auditu p̄rie: sed de ꝓfessione facta in oculis eo⁊ qui ad hoc vocant

Si debitum Debebam alicui pecuniaz p̄ scripturā. tempe p̄cedente in presentia testium pecuniā sibi solui vel ꝓfessus fui sibi esse solutum. quesitum fuit ab impatore an solutiōem illam vel ꝓfessionem possum pbare per testes qui interfuerūt. Et rñdet q̄ sic si ad hoc fuerunt vocati: alioquin nō. Idez est in eo casu q̄n debitor ꝓfitet se debere pecuniā creditori .s. vt testes ad hoc pbandū nō valeant si ad hoc non fuerunt vocati

¶ Simul Supra in. c. testes dictum est q̄ testes debent ferre testimonium de his que viderūt Dicit hic gratianus q̄ simul videre debent ⁊ si diuersis tempibus viderunt: non valet eo⁊ testimonium.

Nihilominus Quesitū fuit a Icone q̄liter puniendi sunt testes qui falsum testimoniū dicunt. ⁊ rñdet q̄ puniendi sunt sicut accusatores qui calumniant. nec voces eo⁊ sunt audiende tanq̄z pluriū qui diuersis tēporibus aliquid vidisse testant

Pura Quesitum fuit ab Ambrosio Si testis admiscet vero aliquid falsitatis: an eius testimoniū valet. et respondet q̄ non. q2 pura ⁊ simplex est testimonij series inuiranda

Absens Dicitur hic q̄ absens nō potest accusare vel accusari per procuratorem. nec testis affinis recipitur.

¶ Nisi Excipit gratianus vnū casum in quo absens p̄t accusare per ꝓcuratorem. vt illustris personaliter

Carte Quidam accusatus fuit vel conuentus coram Syndus magistro militum domini pape. In absentia autem rei sunt testes recepti. reus statim cum sciuit appellauit ad papam. Syndus vero misit attestationes per lucidium accusatorem: quas cum audiuit a Lucidio fuisse receptas: absente reo: duxit esse inualidas.

Hortamur Pelagius cōmissam quandam causam decorato patricio. hortat ergo eum vt sicut ꝓsueuit ita pure p̄cedat sup̄ hoc negocio: ⁊ faciat a testibus qui veritatem illius cause nouerunt omnem formidinez amputari: vt p̄stito sacramento dicant testimonium veritatis: ⁊ omnibus patefactis causam decidat

Necesse Ignarus quesiuit a nicolao vtrum reo absente sit accusator audiendus. Et respōdet q̄ non. sed vterq̄z debet esse p̄sens. ⁊ quanq̄z autoritatis sit aliquis: sic debet in iudicio audiri: vt alteri parti nullum p̄iudicium fiat.

Quod vero Dic intelligerit an deficientes in primo capitulo sint admittendi ad sequentia capitula. & respondetur q̄ non. vnde quidā dicūt & bene. q̄ qui deficit in maiori vel minori nō admittit ad sequentia. q̄ presumunt calūniatores. vt infra. e. c. i. nisi in criminib⁹ exceptis in quibus quilibet admittit ad accusandum. Alij vero dicunt q̄ non admittit ad accusandū postea ad leuiora. sed ad grauiora sic. Sed primum. c. huius qōnis incunt primi. distincte loquitur. vnde verius dicit qđ di

Placuit Quesitū fuit in cartagine cuz obiiciunt plura crimina & in primo de ficiunt an sint admittendi ad sequentia. et respondet q̄ non. ¶ Sequens. §. patet. sz sequens. c. nō probat bene qđ dicatur in. §. et. c. precedenti.

Eos Dicitur in hoc. c. q̄ si qui quincantur falsa crimina aliquibus obiecisse debent excōicari vsq̄ ad mortem nisi anteresipiscant.

Si accusator Quidam reputi sunt culpabiles in accusatione eōrum. queritur vtz isti sunt de cetero admittendi ad accusandum. Et rñdetur q̄ non nisi in proprijs causis ciuilib⁹. in criminalib⁹ tñ vel eccliasticis non admittūtur. Dicat hoc vtra eōs sed vtra alios bene agent proprias causas criminales vel eccliasticas.

§. Cum ergo Cōcludit gratian⁹ ex illo. c. eos. et ex illo. ca. si accusator. q̄. q̄ deficientes in primis non admittunt ad sequentia.

¶ Questio .xi.

Si accusato Ponit hic. xi. qō. qua querit an accusatus possit vertere accusationem suā in accusantem. et certū est q̄ non de aliquo crimine: si nomē adulte. si marit⁹. §. prescriptōes. Si nō est receptū non potest illū accusare nisi de maiori crimine. vel nisi suā iniuriā prosequat.

Si vero in modū obiectiōis crimen obiicit vt repellat accusatorē ab accusando sic per prius audit excipiens de quocūq̄z crimine. vt. C. de adult. qm̄ allegāder. 2. xxxij q. ij. nihil iniquius

Neganda Sen. sic ponit casum hunc. Quidā accusatus volebat suū accusatorem reaccusare de pari vel minori crimine ante litz. ctz. vel post litz. ctz. de maiori. Quesitū est a stephano an possit. Et respondet q̄ nō. quia non est credendum accusatis extra alios nisi prius probauerint se innocentes.

Neganda Quesitū fuit ab imperatore vtrū accusatus possit suum accusatorem reaccusare de pari vel minori crimine. Respondetur q̄ non: prius q̄z se crimine quo accusat exuerit. nisi prosequatur suam vel suorum iniuriam. potest tñ deponere inscriptionez apud iudicem pendente accusatione. ¶ Seqns ca. planum est qđ habet eūdem casum cuz primo. c. huius qōnis

§. Hoc autem Exponit hūgra. in quo casu intelligantur supradicta. c. cum lege inserta scz de pari vel minori crimine. sed si de maiori crimine ante litz. ctz. velit accusatorem reaccusare: potest. Verbi gratia accusat aliquis de fornicatione alium. potest accusatus reaccusare illum de periurio vel homicidio vel symonia.

§. Aliquando Supra in lege negāda dicū est q̄ persecutio sue iniurie vel suoz preiudicat alijs criminibus vel prefert. Nunc vlterius de simili preiudicio prosequit gra⁹ & dicat q̄ criminalis qō quandoq̄z preiudicat ciuili. & qñq̄z ciuilis criminali. Et de vtroq̄z ponit exemplum

Ciuili Petebam ab aliquo heredi⁹ tatem ex testamento in quo cōtinebatur q̄ ego erraui instituens heres sed cum demonstraui testamentum aduersarius dixit illud esse falsum. Quesitū est ab imperatore que questio precedere debz. Respondet q̄ de crimine falsi prius est cognoscendum tanq̄z de maiori.

Prius Ego Bartholo. brixien. sic audiui ab Augelino casum hunc. Tu accusabas me de furto: ego te de homicidio reaccusabam: querebatur ab imperatore que questio precedere deberet. Et certe questio homicidij precedere debet: vt pote maior. ꝛ postea ex euentu cause apparebit vtr ille qui primo accusabat de furto possit aduersariũ reaccusare

§. Aliquando Supra ostẽsum est q criminalis questio quandoq; preiudicat ciuili: ꝛ quandoq; criminali. Hunc vult gratianus ostendere q ciuilis quandoq; preiudicat ciuili ꝛ quandoq; criminali: ꝛ exẽpla de vtroq; ponit.

§. Si de hereditate Aliquis petebat a me hereditatem. obiecit sibi q erat seruus meus: querit que questio debeat preferri. Respondetur q questio libertatis.

§. Itẽ si crimen Hec lex ꝛ seqns sunt in codice de ordine cognitionũ. li. viij. Augelinus casum sic intellexit. Accusabã aliquem de crimine: alius dicebat eum seruum suum esse querebat que causa preponi debeat. Et respondet q causa libertatis. q primum scire oportet vtrum sit liber vel seruus: vt cum crimen fuerit probatum iudex puniat eum tanq; liberum vel tanq; seruũ. ꝛ hoc modo Beneuen. ponit casum. Ponit etiam alio modo sic. Accusabam aliquem de crimie. ille replicauit ꝺtra me q ego erã seruus suus: querit que causa prius agi debeat. Et respondet q causa libertatis. quoniaz ante scire oportet an ille qui accusat sit liber vel seruus.

Qui ꝓfitetur Petebam aliquez in seruũ coram iudice: qui lite pendente volebat me de crimine accusare: ꝛ bene ꝓfitebat se patiꝓtroversiam seruitutis. querit vtrũ danda sit ei potestas accusandi eum qui se suũ dominũ dicit. Et rñdet q non: nisi prius causa liberali terminata: ꝛ si liber fuerit, pnunciatus poterit accusare

Si quis ex familia ribus. Aliquis familiaris vel seruus accusabat dñm suum de aliquo crimine de quo si conuinceret infamaretur vel decapitaretur vel ꝑderet bona sua. querit vtrum sit audiendus. Et respondet q non si antelitẽ, contest. cognoscatur debet decapitari: excepto crimine lesemaiestatis

§. Similiter si liber ti. Dec lex est. e. t. cum supradicta. Dicit hic q si liberti volũt accusare patronos suos vel heredes eoz; eodez supplicio sunt puniendi quo serui puniunt.

Causa IIII

Quidam Supra iij. q. vij. §. tria dictum est q quidã repellunt ab accusatione ꝓpter crimen vel infamiam. Hunc supponit gratianus. iiij. causam in qua querit an ꝓpter excommunicatõem repellatur quis ab accusatõne. Addit etiam in q casu te admittit quis vel non admittit ad testimoniũ: qua occasione interserit legale tractatum de testibus. ꝛ querit an idem possit esse accusator ꝛ testis. ꝛ de inducijs expectatorijs Unde thema ꝓponit de quo. vi. elicit questiones

Questio .I.

Quę prima Dic intitulat. i. qõ qua quelibet an excoicatus possit aliũ accusare. Et dicendũ est indistincte q non ꝓsiue iuste siue iniuste sit excoicatus: dummõ excoicatio teneat. vt infra. c. i. ꝛ. ij. nec ꝓ ea ꝛ aliũ ciuiliter ꝓuenire. vt s. iij. q. iij. nulli.

Diffinimus In b. c. ponitur vi. genera ꝑsonaz que repellunt ab accusatõe inter quos excoicati ponunt qui accusare non possunt in excoicatione pseuerantes

Quod autem Ignatiꝰ patriarcha cõstantinopol. anathematizauit quosdã sub ditos suos: q eundẽ ignatiũ postea excoicauerunt. ad quoz accusatõem depositꝰ fuit.

Sed nicolaus probat q̄ anathematizati eū accusare nō potuerūt Et hoc ostēdit auctoritate cilij ostantinopolitani in quo statuit q̄ hereticj a sacris electi anathematizati scismatici ⁊ illi qui ab alijs accusant nō possunt eos accusare. Et nota q̄ q̄ncq̄ posunt verba synodi. q̄ncq̄ verba nicolai. vt nunc verba synodi, q̄ncq̄ verba nicolai. vt p te videbis

Questio .II.et.III.

Secūda Dicintitulatur.ij. qō est an infra annos.xiiij. possit aliq̄s testificari. Et rñdetur q̄ non. vt infra.e.l. ulia. post.xiiij. potest in cā ciuili testificari. vt infra.e.c.i.ar. In criminali vero non admitti tur nisi habeat.xx.an. vt infra.e.testimonū Tertia qō est an ille qui repellit ab accusatione repellat a testimonio Et rñdet q̄ sic. vt infra.c.i. fallit tū in casib⁹ notatis in summa huius qōnis

Testes Dic tria genera hominuz a testimonio repellūtur. scz illi qui ab accusatione repelluntur ⁊ quos accusator in domo sua produxerit. ⁊ impuberes

¶ Item in crimínali Hec sunt verba gratiani; que aūt sequunt sunt verba legis.

¶ Producí Casus iste dupliciter poni ꝓsueuit Uno modo sic. Aliquis ꝓtra aliquē reum testimonium dixit; postea in alia causa ꝓducebatur ꝓtra eum. querebatur an recipi debeat Et rñdetur q̄ non. Alio modo sic Aliq̄s fuit inductꝰ in testimonium ꝓtra aliquē aliqua cā. mō querit an possit in alia cā induci ꝓtra eū Et rñdet q̄ non: cū vide ac ex odio totiens testificari ꝓtra eū. et forte prima positio verior est

Si testes Inducti fuerūt testes in causa aliq̄. quereba tur quoꝝ testimonia iudex deberet sequi. ⁊ rñdet iurisconsultꝰ si omnes sint bone fame ⁊ sine suspitiōe iudex debet sequi dicta oīm si omnes ꝛcordant ⁊ dicūt mature negotij ꝓperentia. Si aūt discordant: licet in pari numero, tū iudex debet sequi eos qui verisimiliora et apriora negotia dicūt: ⁊ qui sunt sine omni suspitione: licet sint pauciores aliis: quia non est semper ad multitudinez recurrendum: sed ad eos qui sincere testimonia dicunt Et potest hoc intelligi de testibus vnius partis tm̄: et de testibus vtriusq̄ partis Et quicq̄d hic dicat ꝓ bē. vel alios. ego bartz. bzixien. hunc casuz verū esse credo

In testibus Dicit hic q̄ in testib⁹ q̄tuor sunt ꝓsideranda. scilz fides: dignitas: mores: et gravitas. ⁊ ideo si quicoq̄ in dictis suis vacillant non valent

Testimoniū Dicit in hac lege q̄ nouē sunt in quibus iudex debet testem examinare: ⁊ demum si testis careat suspitione. vel ꝓpter personaz a qua ꝓfertur: vel propter cām. q̄ grā: vel lucro: vel odio non cogrum pet recipiendus est L personā suspectaz Ifm sc Lcausam Ique in rebus ⁊ psonis consistit fm ysid.

Lege iulia Dic ptinent septez genera personaruz que a testimonio repellūtur. que in ipsa litera si volueris numerabis

¶ Item lege iulia Dic. vij spēs hominū ptinent ꝓtra quas quis inuit⁹ testificari non compellitur. scilz ꝓtra socerum ⁊ cē vt ibi dicit

¶ Item ne liberto Repete semper per singulos gradus hec verba cū hoc dato uno liberto. Item hac lege cauetur ne denuncietur Liberto Ipsius scz patroni accusati. vel liberto Liberozum Ieius scz rei accusati. vel liberto Lviri eius Iscz vxoris que accusatur: dicere testimonium contra eum vel liberto Lvxoris eius Iscz viri qui accusatur dicere testimonium ꝓtra eā. et ita suppleas semper in suprādictis omnib⁹. Item cauetur hac.l. ne denūcietur liberto Lpatroni Idicere testimonū aduersus patronam accusatam vel ecōtra. Item cauet hac.l. ne denūciet liberto Lpatroni Idicere testimoniū aduersus ꝓlibertos suos Idē dices de

liberto patrone. Hec autem varijs modis exponuntur pro varietate doctor. et hanc legem intelligunt doctores in causa criminali tm: excepto eo q libertus cõtra patronum non admittat in causa ciuili. Sed hugutio t orthopasiensis intelligunt eaz in ciuili t criminali ¶ Que sequunt plana sunt vsq ibi l. Inuiti.]

·§· **Inuiti** Hic ponuntur nouez species hominum qui ad testimoniũ dicenduz ꝓpelli non debent inter quos est ille qui abest non causa detrahendi testimonij. t ille qui conducit annonam exercitui. t etiã pupillus qui testis esse non potest.

·§· **In testimonium** Ego accusabam aliquem t ꝓtra ipsum inducebam cõdemnatum in publico iudicio ad testimonium quereba an possum. t rñdetur q non. neq minorem. xx. annis possum ꝓtra eum inducere. ¶ In sequenti. l. dicitur q cõdemnatus in famoso crimine est intestabilis. id ẽ nec testis esse potest: nec facere testamentum

·§· **Si res** Dicit in hac. l. si res exegerit non solũ priuati sed etiam magistratus possunt testificari ꝓpter ꝓ etiã in causa adulterij testificari potest. Si aũt ea sit ꝓditio cause vt turpis persona sit inducenda in testem: vt puta in excepto crimine: ei non credit sine tormentis

·§· **Testes** Tria genera personarum enumerantur hic que a testimonio repellunt. scilz domestici aduocati t iudices in causis: in quibus fuerunt accusati t iudices. vel intellige executores scõm quosdam id est apparitores. sed partibus volentib⁹ testes admitti possunt. vt in authẽ. de testi. §. quoniam vero.
¶ Que sequuntur plana sunt vsq ad legem Hermofroditus

·§· **Hermofroditus.** Quesitum fuit vtrum hermofroditus id ẽ qui habet sexum maris t femine possit esse testis in testimonio. Et respõdetur q si magis appetit ea que viri sunt potest: alꝫ non.

¶ Que autem sequunt plana sunt vsq ibi. In testibus

·§· **In testibus** In testib⁹ iudex debz ꝑsiderare vtr sine fraude testimoniũ dicãt. vel vtr videat meditatus sermo quem proferunt. t vtr ex tempe verisimilia rñdeant. q̃ dixerunt de nocte: t non est verisile q̃ actũ sit de nocte. vel ex tpe. i. statim rñdeant sine deliberatõe: quib⁹ tanta fides non adhibetur.

·§· **Sepe** Querebat vtrũ veritas in causis sine instrumentis possit deprehendi. Et rñdetur q sic. iiij modis. scz numero testiũ. dignitate. auctoritate. t fama ꝓpetua.

·§· **Alia est** Aliqui testificãtur p scripturã sine iuramẽto: vel sine causa t circũstantijs cum de hoc essent interrogati. querebat vtr eis esset fides adhibenda. Et rñdet q non. quia alia est fides testium que valet. alia testimonium que non valet

·§· **Soli** Querebat vtrũ solummodo testes sufficiant ad ꝓbanõe ingenuitatis. t rñdet q nõ. immo etiã instrumenta sufficiãt. t expone soli. i. solo mõ vel ꝓpone negatõem nõ soli tẽ. t ꝓba que posuit ibi gꝝa. Lnisi mistris tẽ.] nõ sunt de lege codicis. ¶ Ñ gꝝanus non intellexit illam. vt intelligunt eam doctores legũ

·§· **Bola** Quidam sine iuramento vel sine iudice testificati sunt. vel nõ allegauerunt causam dicti sui cum de hoc essent interrogati. querebatur vtrum eoz testimonium valeret. Et rñdet imperator q non. ¶ Que sequunt plana sunt vsq ibi. qui intendit

·§· **Qui intendit** Quidam ab aduersario suo vt demꝝaret sibi instrumenta sua ꝑ que suam intentõem fundaret. nũc queritur vtr sit audiendus. Et rñdet q non. sed suas debet habere ꝓbatões patas.

·§· **Verũ** Dicit hic q rñsoferni dño neq ꝑ dñm: sz de eo suo ꝓpter iterrogari cũ ꝑ eũ res sunt deposite vel ꝑmodate alijs

¶ Jurisiurandi Tria h dicũtur scz q̃ testes prius iurent anteq̃z testimoniũ dicant. z q̃ potius fides honestioꝝb⁹ testibus adhibeat q̃z aliis. Item q̃ vni testi nõ credit: z si presidiali honore prefulgeat. Sequens rñsum planũ est.

¶ Liberi Dicit hic q̃ si aliquez liberos debem⁹ inducere testes ꝓtra cuz: si socij non sunt z criminis participes. sed cã z rõ facti debet ab eis queri Vel hic vult dicere q̃ ipsi debent subijci tormentis ad veritatem erudiendam. z quicũq̃z testes postulauerit induci eis sumptus necessarios exhibebit: siue in causa criminali: siue in ciuili introducãt.

¶ Liberti Dicitur hic q̃ liberti ꝓtra patronos sponte testificari non debent: nec debent ad hoc compelli. et si vocati fuerunt non debent comparere

¶ Si qui Induxi testes contra aliquem in aliqua cã ꝓtra me eosdem inducebant: volebam eos repellere. queritur an possum. Et respõdet q̃ non: nisi probem postea capitales inimicias interuenisse inter me z illos. arguere tamen potero eoꝝ testimonia ex dictis eoꝝ si ꝓtradicant sibi: vel si probauero eos corruptos promissione vel etiaz datiõe pecunie

¶ Sed obijcitur Dictum est supra in. c. testes aũt. q̃ infra. xiij. annũ non possunt aliqui testificari. Sed contra hoc obijcit gratianus de puero. xxx. dierum. Nam cum de fornicatione accusaretur beatus brixius z diceretur filium genuisse triginta dierum: in medio populi professus ẽ puer ille: brixium suum patrẽ non esse Soluit hoc q̃ miracula diuina non sunt tradenda ad ꝙsequentiam in exemplũ accusationis humane

Questio .IIII.

De quarta Dic intitulat q̃r ta q̃ quarta qua querit an idem possit esse accusator z testis. Et rñdet q̃ nõ. vt infra. c. l. z ij. nisi forte in cã matrimonij. vbi dicũt q̃daz q̃ idem põt esse accusator z testis. ar. xxxv. q. vi. c. i. z. ij. z in summa vbi notauit. hu. z io. hoc dicit

Nullus Dicitur in hoc. c. q̃ null⁹ debet simul accusator eẽ z testis vel iudex. quoniaz in omni iudicio quatuor debent esse diuersitates personarum. scz accusatores: rei: iudices: z testes. et ostenditur quid sit officiũ cuiuslibet eorum q̃ in littera patet.

Nullus Dicit q̃ iudex in iudicio non debz vti acceptiõe pson inter accusatorez z reũ: sed equaliter audiat vtrũq̃z. z q̃ p se debet esse accusator p sercus: p se iudex: per se testis. vnusquisq̃z debet esse in suo officio

¶ Inscriptio Dicit gra. q̃ inscriptio sp in accusatione debet fieri vt accusator obliget se ad penã talionis. vt probat. ix. libro codicis de accusatiõib⁹ z. Nu. tñ videtur velle q̃ omnia supdicta verba sunt de precedenti. ca. vsq̃ ibi [vt. c.] postea sunt verba grani. idem videt velle beñ. in casibus suis sed ego habeo. §. ibi inscriptio z.

¶ Aliquãdo Dictũ est. s. in. §. gra. vel in. c. fm q̃d supra notaui q̃ in accusatione est inscriptio facienda semp Hũc aũt ponit gra. quatuor spẽales casus in quib⁹ inscriptio non exigit. Primus est q̃n nũciant presidibus aliorũ delicta. Secũs q̃n vir vult accusare vxorem suam de adulterio iure mariti infra xl. dies vtiles ꝓputandos a tempore diuortij. Tertius est quando quis deambigeatu accusatur. Quartus est in crimine iniuriarum. In alijs vero criminibus semper debent fieri inscriptiones que crimen z tempus designent. vt alterutram partium legum autoritas terrere possit Sed in quibusdam male dicit gratianus hic vt dicit hugo in summa. et vt iohannes notauit in hoc loco

¶ De domo etiam [Iste. §. respicit illa duo capla. supra posita Nullus et Nullus. vbi

dictum est q̄ non debet esse idem accusator & testis & iudex. Hunc ꝙ dicit q̄ de domo iudicis non debet ꝓduci actor vel testis ne iudex habeat suspectus.

Contra Lotaz imperatore accusabatur quidaz de domo imperiali: & ꝓducebatur accusator et testis cui poterat impari Sed nicolaus reprehēdit hoc: dicens hoc esse ꝓtra legez: & ex hoc iudices suspecti fiunt

Questio V.

De quinta Hic intitulatur quita questio qua querit an sit excommunicandus accusatus si die statuta non veniat ad causam. Et certum est q̄ sic: si ex ꝓtumacia abest. & agit hic de inducijs citatorijs siue expectatorijs.

Quisquis Statutū fuit in cōcilio Carthaginē. vt episcopi apud primates prouincie accusentur. & si episcop⁹ qui accusabatur vocatus ad causam die statuta hoc est infra mensez ꝓputandum a die receptionis literaruz nō venerit debet excōmunicari. & si postea non venerit dabitur ei spacium alterius mēsis. sed remanebit excommunicatus donec pbet iustum impedimentum. ita q̄ nec suis: nec alienis ꝓmunicet interim. si non venerit finito secundo mense ꝓdemnabitur. Si vero accusator die statuta non venerit excōmunicetur reo vel episcopo presente cōmunioni reconciliato. Si tamen postea iustū impedimentum ꝓbauerit: absoluat: & cām agere ꝓmittatur: & expone secundū mēsem .i. post principiū secundi mensis.

Questio VI

Sexta Hic ponit sexta questio qua queritur an illi qui accusatione ep̄oꝝ culpabiles inueniunt: possint de cetero admitti ad sui vel suoꝝ cause ꝓsecutionem. Et respondet q̄ sic si suam velint ꝓsequi iniuriam vel suoꝝ ciuiliter & nō criminaliter. nec in causis ecclesiasticis. Casum ꝙ illoꝝ ca. illud & si accusator inueniens s. iij. q. v. c. si accusator. Aliud ca. planū est

Causa V.

Fe cuiusdā in famaz Supra dictum est de his qui maiestē accusant Hunc supponit quintaz causam in qua tractat de his qui occulte accusant. scilicet per libellum famosum qui clanculo scribunt in alicuius infamiam. Interserit etiam gratianus de iudicijs & qualiter quis sit vocandus ad causaz. & an causa criminalis possit per procuratorem experiri: siue expediri. & quomodo episcoporum iudicium debeat vētilari. & quomodo illi qui alioꝝ crimina detegunt culpandi sunt vel laudandi. In fine reperit de pena calumniatorum. Ut autem hec & alia faciat premittit thema de quo sex elicit questiones

Questio .I.

De prima Hic intitulatur prima questio qua queritur: qua pena debeat puniri qui famosum libellum in alterius iniuriam scribit. Et respondet. si apparet & non probauerit qđ conscripsit: secōm canones verberatur. vt infra ea. ca. i. Secōm leges decapitatur vt infra ea. Si quis famosum. Si vero nō apparet debet moneri vt appareat. Si vero celauerit se excommunicari debet. vt infra ea. quidam

Qui in alterius Questium fuit ab Adriano quam penam debet ille pati qui libellum scribit famosum: vel alia ꝓpia in alterius iniuriam. Et respōdet. si apparet & non probat: debet verberibus flagellari. & quicunq; talem scripturam inuenerit rumpat: si non vult penam actoris incurrere.

Quidam Gregorius nitebatur quandam cedare discordiam per quendam notarium suum nomine Castorum Sed quidam malignus spiritus scripsit libellum in iniuriam castorij: & eum nocte posuit in loco publico ciuitatis: in quo continebatur & papē significabatur q̄ Castorius nolebat controuersiaz terminari. Dicit Gregorius q̄ si ille non

vult exire sit a corpore xpi remotus. si vero adhuc latere presumpserit anathema sit. si vero vult exire & qđ dicat probare vel publice fateri errorem suum non sit suspensus a sequens. c. patet.

¶. Si quis famosus

Quesitū fuit ab imperatore quid fieri debet de libello famoso quez quis in aliquo loco reperit. Et respondet q̄ qui eum inuenit statim destruere debet. vel nulli ip̄m manifestare. Si vero non destruxit sed alij eum dolose reuelauerit decapitari debz: sicut actor ipsius libelli. ne talis libell⁹ ledat opinionem ei⁹ cōtra quem factus est

Questio .II.

Vocatio Hic ponit. ij. qō qua querit quotiens aliquis sit vocandus ad causam. et certum est q̄ semel. scđo. & tertio. vel uno pro omnib⁹ peremptorio. vt. xxiij. q. iij. de illicita. et quicūq̄d de citati cōib⁹ dicat infra. c. i. & ij. hodie inducie citatorie arbitrio iudicis relinquūtur. vt infra. c. q. iij. si egrotans

Vocatio Questū fuit a damaso qualiter ōbeat ad cām vocari qui accusat. Et rñdet q̄ debet citari p̄ scripturā p̄ spacium ꝯgruū & canonicum. cuā si ad synodum venerit propter alia negotia non citat⁹. nullo modo ꝯpellit suis insidiatorib⁹ rñdere nisi velit.

Presenti Quidā dicūt q̄ hoc c. loquit de inducijs citatorijs inferioꝝ ordinū vel laicoꝝ qui sunt in eadem ciuitate vel in locis propinquis. Est ergo casus Siluester papa statuit in hoc. ca. q̄ illi qui accusant citari debeant et expectari. primo p. vij. dies sine aliqua pena. postea p alios. vij. ita vt ecclam ingredi ant ad officia diuina audienda. postea per duos pace & cōtione ecclesie eis interdicta. postea p alios duos dies sub eadem pena deinde expectentur per vnum diem quo elapso anathematizent. hodie tamē quid hic dicat inducie iudicis arbitrio relinquūtur

Relatum Quidam iudices ecclesiastica accusationes & testes recipiebant in cā criminali per epl̄as. qō dicat damasus non esse faciēdū in futuro. & qō nup factum est debeat emēdari. Nam accusatus legitime citatus accusatorem & testes debet habere presentes & locum defendendi vel ad abluenda crimina. nec iudex ex iracundia damnat delinquentem

Si primates Quidā accusabant epos prosequendo suaz ꝯ iniuriā vel suoꝝ querit anastasius a felice qualiter in hoc negotio sit procedendū. Et rñdet q̄ ipsi debent ad concordiā euocari p̄ transactionē si fieri pōt. alioq̄n debent legitime citari & eis primates debent quicq̄d obijcit significare vt parati venire possint ad rñdenduz. Si vero delecti fuerint vi vel timore aut suis rebus expoliati accusatorib⁹ rñdere non debent nisi prius restituantur.

¶. His Concludit gratianus ex supradictis. ca. dicens q̄ nisi ꝙs canonice fuerit vocat⁹ & si propter alia negotia ad synodum venerit non tenet respondere. Que autem sit canonica vocatio dictum est supra in. c. presenti. quod est silueltri. et p̄. c. felicis dicit q̄ debet significari qō ei obijcit ab accusatore

Questio .III.

Quod autem Hec est q̄stio iij. in q̄ querit an aliquis possit p̄ procuratorem cām suā agere Et certum est q̄ nō in causa criminali. vt infra. e. in criminib⁹. nisi in q̄tuor casibus. vt in crimine iniuriarum in quo illustris persona agit per procuratorem. vt sup̄. iij. q. ix. §. nisi. et in crimine suspecti tutoris. vt. ff. de pcura. nō solū §. vltimo Item ad allegandum causas absentie. vt infra. c. i. & ij. Item in minoribus criminibus vt notant iohan. in hoc loco. vt. ff. an per alium cōmune appella. l. i. quia in leuib⁹ criminib⁹ non fit inscriptio. vt. ff. de accu. leuia. In ciuili potest nisi in casib⁹ aliquibus vt in accusatōe populari in qua actor non agit per procuratorem. vt. ff. de

procura. licet. ⁊ in causa status vt. C. de assess. toll. l. i. Quidam etiam cogunt dare procuratorem: vt epi ⁊ sacerdotes. vt infra. ea. q epus. ⁊ illustres psone. vt. C. de pcura. l. penul. De hoc plenius inuenies. s. ij. q. vi. si qñ in apparatu

Si egrotans Quesituz fuit ab Adriano: an episcopus accusatus debeat excommunicari: quia citatus non venit. Et respondet q non: nisi per trumaciam die statuta venire tremnat: hoc est infra spacium duorum mensium vel trium: vel eo amplius prout causa dictauerit: ⁊ tunc nisi fuerit impeditus debet excommunicari. sed si egritudinem vel aliud graue impedimentū habuit: mittat legatum ad synodum: qui absentem accusatum excuset. Iste casus planus est et bonus: ⁊ sic ponendo casum videbis trinationem litere quam per expositiõem casus perpendes. Vel pone casum sicut litera sonat. Statuit adrianus in synodo vt si episcopus accusatus eger fuerit: vel aliud impedimentum habuerit mittat legatum qui euz excuset. Sed si die statuta hoc est infra spacium duoꝝ vel trium mensiuz vel eo amplius prout causa dictauerit citatus per cõtumaciam non venerit: debet excõmunicari: nisi aliena id est grauis eũ necessitas primo occupauerit.

Reos Dicitur hic q si quis de capitali crimine accusat: potest se excusare per procuratorem: qui impedimentum alleget absentis

§. Ecce Concludit gratianus ex supradictis q in causa criminali potest quis procuratorem mittere si impeditus: non vt causam agat principalē sed vt excuset absentem. Causam em̄ criminalem nullus per procuratorem agere pt sed per seip̄m: vt infra. c. i.

In criminalib⁹ Adrianus fuit interrogatus an per procuratorem quis accusare possit vel respondere in causa criminali. Et respondet dicens q non: sed in propria persona sit accusator: ⁊ etiam accusatus

Quia epūs Dicitur in hoc. c. q vnusquisq episcopus vel sacerdos in ciuili causa. propria vel ecclesiastica debet habere procuratorez bone fame ⁊ vite laudabilis. in cā vero criminali non nisi p se agat ⁊ rūdeat

Questio IIII

Quod aūt absq Dicit intitulat quarta questio qua queritur an episcopus sit damnandus sine synodali autoritate. Sed hec questio tracta fuit supra. iij. q. viij. sed hoc solum additur hic q Romanus pontifex potest episcopum sine concilio damnare. vt infra. ea. §. quod vero

Nullus episcopus Quesitum fuit a Julio vtruz episcopus sit damnandus absq synodo epoꝝ. Et respondet q non: que debet congregari suo tpe ⁊ autoritate pape speciali. sed si aliter p̄sumptum fuerit vanū erit

Duodecim iudices Dicitur hic q si necesse fuerit epūs accusatus duodecim habeat iudices a se electos: qui crimen examinabunt episcopi. sed pape sententiam dabit L Si necesse fuerit. quod est si metropolitan⁹ non eligit: vel subpectos elegit

§. Quod vero Dictum est ī. s. in ca. nullus q epūs damnari non debet sine synodo congregata. qđ intelligi debet absq p̄iudicio romane sedis. Nam romanus pontifex quoslibet potest absoluere ⁊ damnare absq synodo congregata. quod duabus auctoritatibus probat gratianus. s. gelasij ⁊ adriani. ⁊ seqnti. §. dicit q in synodo vbi epūs accusat non debet aliquis facere strepitum vel tumultū vel aliquid simile

In loco benedictio nis. Dicit in hoc ca. q in synodo vbi epūs accusatur vel cae difficiles tractantur nullus debet facere strepitum vel tumultū: nec cõtentiosis vocibus acclamare: autoritate

apostoli ꝛ ysaie ꝓphete. sed omnia debent humiliter proferri. ne ꝓtentiosis vocib⁹ sen sus turbet auditoꝝ. ꝛ vigor iudiciari⁹ emu meret ꝓpter tumultū. ꝛ si quis fecerit stre pitū vel tumultū eijciat velut irrisor auto ritate salomonis dicentis. eijce derisorē ꝛc ꝛ iniam excōicationis p triduū patiet.

Questio V.

Hunc aūt Dic intitulat ur an aliquis sit maliuolus iudicand⁹. qz iudicat crimen alterius. et certe si bono zelo hoc faciat ꝓmissa admonitione nō de bet maliuolus iudicari. vt. ij. q. ij. si peccaue rit. dum tū iudicet tali qui possit prodesse ꝛ non obesse. vt. xxij. q. v. hoc videt. Itē si cri mē quod ꝓponitur vult probare. si ex ca ritate hoc facit: auditur. vt infra. c. i. Si ex odio hoc facit: repellitur. vt supra. ij. q. vij. Si qui sunt

Non nos Quidam se putabāt malos ꝛ peccare cum iudicabant crimen alteri⁹. Sed aug⁹ dicat ꝙ non peccant si hoc bona fide faciūt. imo magis delinquūt si tacent ꝓmittendo peri re quos corrigere possunt. Et hoc probat similitudine morbi corporalis vel alterius

Non oīs Vincentius hereticus ꝓpellebat flagellis ad fidem quam susceperit retinendaz. de quo vincentius ꝙquerebatur. Augustin⁹ vero dicit ꝙ cogi potest. quia errantibus ꝛ ma lis non est parcendum. sed corrigendi sunt et quia correctores sunt meliores ꝙ alij. et hoc probat ꝙnqz exemplis. scz amici ꝛ dis pensatoris: medici: dei: ꝛ pastoris. Primū exemplum est in principio. Secūdū est ibi L. Unius. Tertiū ibi L. Et qui freneticuz. Quartū ibi L. Qui nos potest. Quintū ibi L. Noueris aliquem.

Nō osculatur Probat ꝟ ambro. ꝙ si ex caritate delinquentes corrigant bonuz est. Et hoc probat exemplo patris. ꝛ auto ritate salomonis dicētis. dulciora sunt ꝛc.

Ex his Concludit gratianus ex supradictis. c. ꝙ me lius est aliorum crimina ex caritate iudica re ꝙ celare. Sed eusebius videtur dicere cōtrarium qui sponte alioꝝ crimina confi tentes repellit ab accusatione eoꝝ. Et ad hoc inducit sequentia. c.

Illi qui In hoc. c. continent tria genera personarum que repelluntur ab accusatione eoꝝ. scz. in fide catholica suspecti. ꝛ inimici. ꝛ illi q̄ spō te aliorum crimina confitentur publice: scz detractores. quos si contingat recipi in ex cepto crimine in accusationem vel testimo nium contra eos. quia tales q̄uis verita tatem sciant: non est eis tamen sponte con fitentibus credendum. sed elicienda est ab eis veritas per tormēta a iudice eccīastico. scz archiepo cum reliquis episcopis. vt de suis lateribus veritas eruatur. Sequns ca. planum est

Sed aliud Soluit mō gratianus di ctam obiectionē dicens ꝙ accusare aliquē ex caritate ad hoc vt corrigatur a iudice: of ficium est pietatis ꝛ ad bonos pertinet. sed falso accusare vel falsa crimina alicui obij cere officium est impiorum et ad malos p tinet. Et hanc solutionem probat sex auto ritatibus: quarum quinqz sunt de prouer bijs salomonis

Questio VI.

Quid autem Dic intitulat sexta questio qua queritur qua pe na sit puniendus qui deficit in probatione criminis quod obiecit. Hec questio tra ctata est supra. ij. q. iij. Sed gratianus eaz repetit vt addat quedam. c. de hac materia loquentia. ꝛ vt addat de ꝓmutatōe ꝛ recon pensatiōe pene. vt qui nō ꝑt pati penā legi timā: patiat aliam loco eius. Prima duo ca. sc. p se patent

Quia Quidam subdiaconus cri men cuidam diacono obie cit. sed defecit in probatione. Quesitum fu it a gregorio qualiter debeat puniri. Et re spondet ꝙ pena talionis puniri non ꝑt: cū sit diacon⁹. sed careat promotōe sacerdotij quā habere potereat: ꝛ executiōe officij qō habebat: ꝛ tanqz reuera infamis verberib⁹

castiget velut laycus ꝓuictus de crimine. ꝛ illō ꝑbū Lvelut layco Jin apparatu exponit multipliciter. sed certe per casus positiōem debes literā intelligere

Presbiteri Quesitum fuit ab impatore: an pbri in testimoniū sint ab omnibus subijciendi. Et rñdet q̄ non ꝓpter prerogatiuā sacerdotij. hac tñ ꝺditione vt falsa non dicant. clerici vero ꝓut leges precipiunt audiant. sed si pbri falsitatem dixerint: licentiā habeant litigatores de falso eos redarguere. ꝛ quāto in maiori honore sunt positi: tanto maiori pena debent affici si in crimine repiant falsitatis. ꝛ illud verbum Lvt leges precipiunt J .i. forte in quibus casibus layci torquent et ipsi torqueant

Presbiteri Quesituꝫ fuit a iustiniano qua pena debeant puniri pbri ꝛ dyaconi: si de falso ꝓuincant. Et rñdet. si in ciuili causa falsum dixerint testimoniū: separati a ministerio dū tarat per tres annos detrudant in monasterio. Sed in criminali primū degradent deinde penis legitimis subijciant. Ceteri vero clerici sine defectū cause legales penas patiant.

Epiphanium Quidaꝫ absentes libellum accusatōnis vt epiphaniū infamarent miserunt epō suo scz ianuario. qui cuꝫ libello accusationis predictum epiphanium ad papam misit. tunc papa examinata causa: ꝛ cognita innocentia epiphanij eū absoluit ꝛ mandat epō vt illos accusatores excōmunicaret: nisi venirent ꝛ ꝓbarent crimen qō obiecerant. ita posuit Hu. casum. Beneuē. vero sic ponit casum. Epiphanius pbr ꝺiscebat rem cum quibusdā mulieribus habuisse: qō scelus quidam sermone tacito: noie suo significauit dño pape grego. quo audito precepit grego. sabino defensori: vt mulieres illas quas pbr epiphanius dicebatur cognouisse: ꝛ alios qui eiusdem rei veritatē sciunt Romam adducat. quo facto ꝛ omnibus in pñtia pape positis cum nullū crimē in epiphanio inueniret: remisit eum ad Januarium epm. coram quo si ille qui talē epistolam misit non apparuerit ꝓbatus qō obiecit ꝓbare: a ꝺmunione remouear. Sed primus casus mihi magꝭ placet. Quesequitur plana sunt vsqꝫ ad finem quantuꝫ ad casus positōnem

Causa VI.

Quo fornicatores.] Supra in. ij. ꝛ iiij. causis in multis. c. docuit gratianus q̄ criminosi ꝛ infames repellunt ab accusatōe ꝛ testimonio. sed quedā sunt crimina excepta in quib⁹ criminosi vel infames admittunt. ideo annectit hanc causam vt oñdat q̄ in crimine excepto criminosi ꝛ infames admittunt. Ostendit etiam q̄ simplici assertioni epi non creditur cum vult alium accusare. ꝛ q̄ eps accusatus ad aliuꝫ archiepm ire non debet. Ut hec ꝛ alia faciat ꝓponit theuma de quo quinqꝫ elicit questiones. Sunt aūt crimina excepta vt ōt. H. crimen lesemaiestatis. crimē pdullionis qō ē spēs cris lesemaiestatis. crimen hereticos. crimē symonie. crimē sacrilegij. crimen fraudati census vel annone Inter hec est crimen symonie qō magis in ecclesia frequentat Questio I

Quod aūt querit an criminosi ꝛ infames repellantur ab accusatōe. ꝛ certum est q̄ sic vt .ij. q. i. in primis: nisi in crimine excepto. vt lxxxi. di. si quis papa. ꝛ xv. q. iij. sane. ꝛ ꝓcedit hoc ordine gratianus in hac questione. Primo ꝓbat q̄ criminosi ꝛ infames nō debent admitti ad accusandū vsqꝫ ad §. sed licet Postea dicit q̄ in crimine excepto. ꝛ in crimine symonie bene admittunt testes isti et similes

Si sacerdos Quesitū est ab anacleto an criminosi possint accusare sacerdotes. ꝛ rñdet q̄ non. qz cum ab aplo precipiat sacerdotē sine crimine eligi: nunqꝫ debet a criminosis accusari: sed ab illis tm̄ qui pñt ad sacerdotium ꝓmoueri.

Omnes Dicit adrianus papa q̄ omnes dicunt esse infa-

fames quos leges seculi infames' appellãt: ⁊ isti tales ⁊ alij qui suis culpis nõ possunt ad sacerdotiũ promoueri repellũtur ab accusatiõe. quia sicut maior a minori iudicari non potest ita nec accusari

Illi qui Doc. c. diuidit in duas partes. Prima loquitur de peccatoribꝰ non excõicatis. Scõa de anathematizatis. In prima ergo parte dicit q̃ illi qui mortalia peccata ꝓmittũt non debent recipi ad accusandum: qz infames sunt ⁊ in baratrum dilabuntur. nisi eis a sacerdotibus est subuentum: vnde sunt ad penitentiam ꝓpellendi. In secunda parte dicitur q̃ anathematizati repelluntur similiter ab accusatione: quia infames sunt: nec possunt ꝛmunicare nobiscum nisi absoluã tur. Scõa pars incipit ibi [Similiter] Sequens. c. patet.

Beatus Jacobus epꝰ hierosolimitanꝰ quesiuit a clemente qui sint repellendi ab accusatõe epõrum. Et rñdet q̃ quatuor genera hominũ ab eoz accusatiõe debent repelli. sicut docuit beatꝰ petrꝰ. scz criminosi: ⁊ irregulares scz qui ad eũdem ordinem nõ possunt promoueri. ⁊ infames ⁊ laici omnes qui debẽt sacerdotibus subesse. qz non debent maiores a minoribꝰ iudicari vel accusari Lab humano die. Id est carnali sensu

Qui crimen Quesitum fuit ab adriano qui repellant ab accusatiõe ⁊ testimonio Et respõdet q̃ si a tpe baptismi fuit criminosus repellit ab accusatione. qz vox malor non est admittenda. Infames aũt omnes a testimonio repellũtur ⁊ qui non habẽt filios ⁊ vxorem fideles [habentes. Id. est si habuerint habeant tales.

Si oia Doc. c. loquit de occultis peccatis qui soli deo puniendi relinquũtur. Est ergo casus. Quidaz emissi accusabant prelatos suos de occultis criminibꝰ que nullo modo probare potuerunt. ⁊ dicebant se pro bono hoc facere scz vt prelati sui fierent meliores. quesitum fuit ab anacleto an benefacerent. Et respõdet q̃ non qñ si oia delicta occulta ⁊ manifesta accusarent ⁊ vindicarẽtur in hoc seculo: in futuro nil deo reseruaretur: cui soli occulta relinquũtur. ⁊ illi qui talia dicunt inuanũ laborant qui deũ volũt adiuuare. et plus stimulis inuidie q̃ amore caritatis agitantur

Sacerdotes Doc. c. diuidit in duas partes In prima pte dicit q̃ ppls: id est laici nõ sunt admittendi ad accusatõem sacerdotũ. qz subesse debent eis ⁊ nõ preesse In scõa dicit q̃ accusatores nõ sunt recipiendi nisi sint vdones: ⁊ ocs illi qui armant cõtra patres spũales accusando eos calumniose sunt infames. Scõa ps incipit ibi Ibi qui non sunt.]

Dues Quidam laici vel clerici criminosi accusabant epos ex suspitione. quod dicit pius papa non eẽ faciendũ. Et hoc probat tribus rõmbꝰ. Prima est: qz non debet esse discipulus supꝑ magistrum. Scõa qz epi a deo sunt iudicãdi. Tertia: qz laici vel subditi a prelatis talia pati nolunt

§. Ipsa aũt Quia. ꝯ. c. oues. ⁊ c. sacerdotes. et c. si oia. facta est mentio de transactõe ideo subiungit. §. astũ vt ostendat q̃ ꝯuis detractio in se mala sit: tñ iusto dei iudicio ꝓmittit vt qui nimis de se presumũt propter bonũ qđ habent ⁊ alioz laudibꝰ extollũtur in altũ: ꝑ detractionem inuidoz humiliẽtur Nõ probat ꝑ duo. c. sequẽtia Domestica] id est propria vel domestica q̃ ꝑsona

Imitare Quidaz iactabant se ꝺ bonis que faciebãt et putabant se cadere non posse. Sed ambrosius ostẽdit q̃ nemo de se presumere debet nec multum per iacturam subleuari. et hoc probat duobus exemplis. scilz petri ⁊ dauid qui nimis de se presumentes ceciderunt

Sunt Dicit grego. q̃ deus ꝓmittit bonos a malis infamari ⁊ reprehendi vt si qua nascatur elatio in corde bonoz ab ore laudantium. per os viruperantium suffocetur. Et hoc probat exẽplo pauli qui dicit. apud quosdam habiti

ſumus vt ſeductores. apud quoſdam habi//
ti ſumus veraces

§. Verum Hic oſtendit gra//tianus q̄ illud. ca. ſcz oues loquit̄ de malis ⁊ criminoſis q̄ bo nos prelatos accuſare non debent vel rep//hendere. q̄ hoc fit dyabolo inſtigante: vt p̄ tales reprehenſiones prelatis languſcenti bus corruant ipſe plebes ⁊ ſic pereliteñ. ⁊ oſtendit q̄ detractores deterius delinquūt q̄ illi qui bona rapiunt temporalia. q̄ detra ctores rapiunt bonos mores ⁊ virtutes: q̄ ſunt intrinſeca. illi aũt rapiunt extrinſeca

L In eodem .ca. i. inferiori parte eiuſdē. ca. ſcriptum eſt in yſaia

Quieſcite Docet felix papa in hoc cap̄. q̄ boni pre lati non ſunt arguendi. ⁊ hoc p̄bat autori//tate micen̄ ſynodi L Quieſcite .a vexatiōe ⁊ p̄ſecutione bonor̄ prelator̄

Ex merito Docet hic greg̃. q̄ oñes homines de bent ſeruare aures ⁊ oculos ⁊ linguam ſine macula ⁊ vitio: ⁊ ſimplicitatez columbe ha bere. Nec debent alios ⁊ maxime prelatos infamare. ⁊ hoc p̄batauctoritate dauid. p̄ phete dicentis. Sedes inquit ⁊c̄. quoniaz p̄ter mala merita plebis p̄mittit deus pre latos damnari ⁊ depr̄auari vt qui ſequitur prodiuius corruat. ⁊ vt capite languſcen//te cetera membra languſcant ¶ Sequēs ca. patet.

Deteriores Hic detractores reprehenduntur qui ſuos doctores ⁊ prelatos infamant. et dicitur q̄ ſunt deteriores q̄ illi qui bona ra piunt temporalia. quia raptores auferunt ea que extra nos ſunt. detractores vo corrum punt bonos mores noſtros. ⁊ ideo merito ſunt infames.

§. Patet Concludit gratian⁹ ex ſupradictis di. q̄ carna les ⁊ pctōres non poſſunt accuſare ſpiritua les. Et q̄ facta eſt mentio de infamib⁹ qui ab accuſatōe repellunt̄. Ideo oñdit qui f̄m canones infames a p̄pellent̄.

Infames Queſiuit Hylarius ep̄s a ſtepbano que p̄ſone ſint infames f̄m canones. Papa re ro ſtephanus reſcribit aſſignans. ⁊c. ſpeci// es infamium perſonar̄ ⁊ quaſdam alias p̄ ſonas que p̄ter irregularitatē vel alias cau ſas nec ad ſacros ordines aſcēdere nec ſum mos ſacerdotes accuſare p̃nt.

Quicunq̄ Queſitum fuit quā qui ſciens p̄mittit periurium. Et reſponde tur q̄ debet penitere per. xl. dies in pane et aqua. ⁊ ſeptem ſequentes annos. ⁊ in reſtitu// monitū nunc̄q̄ recipiat. p̄munionez tñ poſt p̃nam recipiat

Nos ſequētes In hoc c. dicitur: q̄ quecunq̄ perſone repellunt̄ ab accuſatōne f̄m leges: eedem repellunt̄ f̄m canones

§. Sed licet Dictū eſt a p̄n cipio cauſe q̄ in fames ab accuſatione p̄hibentur. Nunc re ro dicit gratianus q̄ licet generaliter p̄hibeantur: non tñ p̄hibentur ab accuſatione huius ep̄i qui ſymoniacus eſt. ⁊ hoc p̄bat tali rōne. q̄ hereticus vel ſymoniac⁹ minor eſt catholico. ſed hoc aũt generaliter intelli gat̄. ſ. vt hereticus ſit minor quolibz catho lico aug⁹. noluit diffinire.

Quero Que ſunt in hoc ca. queſtio nes. Prima eſt vtrum ille qui ignoranter incidit in hereſim grauē peccet q̄z ille qui ſcienter eſt auarus. Et ſ̄m det aug⁹. ſm illam regulam qua peccata ſci enter facta p̄ponunt̄ peccatis ignoranter perpetratis. auarus ergo videt grauiꝰ pecca care. Sed ſi forte tantum facit hereſis ma gnitudo quantum auaricia ſcienter admiſ// ſa equaliter peccant. Secunda queſtio fuit an peſſimus catholicus illi hereticō p̄po ponat̄ qui nullum hz pctū p̄ter hereſim. R̄ndet aug⁹. ſe nolle hanc q̄nem p̄cipita re. gr̃anus tñ hanc vltimā q̄nem determi nat s. ij. q. vij. §. ſed queritꝰ

§. Verum Iſte. §. reſpicit q̄ dictū eſt ſupra. ca. ro in fine ca. ⁊ s. e. §. licet. vbi videt̄ p̄batus q̄ infames cōtra hereticos et ſymoniacos admittūtur. Et dicit gratianus q̄ de illis loquuntur quos conſtat eſſe hereticos p̄

presumptionem. ꝛ ideo quilibꝫ crimino⁹ ꝛ infames ꝓtra eos admittũtur. hic aũt ep̃s de quo in theumate agit in omnib⁹ religio sis apparet. et ideo infames ab ei⁹ accusatione repelluntur

§. Hec licet Obiicit mõ grã. cõtra supdicta et dicit q licet videant que dicant in. §. rõne inti. tñ exemplo criminis lese maiestatis fal sa intelligunt. in quo non querit an cogita re ꝓtra aliam principis sit maiestatẽ ledere. an de ei⁹ nece tractauerit, eadem rõne non debet queri an symonia sit heresis. ꝫ an cõ miserit symoniã iste ep̃s. et ad hoc inducit legem sequentem

Si quis cum militi Statuerũt impatores honorius et bus Theodosius ꝛ arcadius ꝛ si quis ꝓtra principẽ fecerit cõ iurationem vel dederit vel susceperit sacrã menta dando vel recipiendo vel etiã aliud faciendo gladio feriat: omnib⁹ suis bonis publicatis. filij vero eius quibus vita miseri corditer reseruata sint remota ꝓsanguineo rum ꝛ etiã extraneo q̃ successione. sint etiaꝫ perpetuo infames ꝛ illi qui pro his intercedunt. nec vllos habeant honores nec ad sacramenta perueniant militaria: ꝛ si quis ꝺ ꝓiuratoribus in inimicũ ꝓdiderit factionem premiũ habeat ꝛ honorem. si vero fero: veniam habeat.

§. Porro Supra in. §. hoc licet posuit propositionem. in hoc. §. ponit assumptionem sui argumẽ ti sic. supra dictum est de accusatione criminis lese maiestatis. sed accusatio symonie. p cedit ad instar criminis lese maiestatis: qõ de accusatione tñ scz vt quilibet possit accusare ꝛ non de pena est intelligendũ. et q crimen lese maiestatis differat in pena a symonia probat q. l. sequentem.

Nullus Iudex in causa crimina li volebat militem vel no bilem aliquem vel in dignitate constitutuꝫ verberibus subiicere. Quesitum fuit ab imperatore an possit se tueri ratiõe militie vel generis vel dignitatis Et respondet q sic nõ tñ in crimine lese maiestatis in quo omnibus equa est cõdicio

§. Sed cum Hic concludit granus ex supdictis hoc modo. Cum symonia ꝛ crimen lese maiestatis pares sint in accusatione. ergo sicut in crimine lese maiestatis non dubitatur an sit crimen lese maiestatis: sed an cõmiserit illud. sic in crimine symonie no n dubitatur symoniaꝫ esse heresim. sed an cõ miserit symoniam licet neget heresim esse. Sed nota q gratianus bene soluit in illo §. verum. et illa solutio concordat cum gregorio. ij. q. i. in primis. ꝛ. q. vij: accusatio. et que postea dicuntur in sequẽtibus. §. sunt allegationes. hoc dicit io. ꝛ etiam beñ. Dubitamen ꝛ cardinalis non excusant eum: sed dicunt eum male dixisse: misi in illo. §. verũ Posset etiam dici q ep̃us iste de quo agit in principio theumatis infamat⁹ erat: licet religiosus apparet. ideo non prodest ei si neget symoniã eẽ heresim. sed an ꝺmiserit: vnde infames bene admittũtur cõtra ipm. et ita ꝟm hoc bene dixit gra. p totuꝫ. §. misi in §. illo verum. vbi loquit allegando ꝟm hũc intellectum

Questio .II.

Quod aũt Hic ponit ij. qõ qua q̃ritur si ep̃s accusat⁹ vertat accusationẽ suam in accusatorẽ: an sit standum simplici assertioni credendũ scz sine testibus. Et respondet q nõ vt infra. e. c. ij. ꝛ. iij.

Epũs Dicit hic q si ep̃s imposuerit crimen aliqd alicui clerico vel laico. probare debet illud in synodo ꝛ ꝓuẽtu clerico q̃. Et qd dicit de laico intelligas de crimine ecclastico vt est crimẽ vsurarum: hereseos: symonie: adulterij. scz quo ad thori separationẽ ꝛ omne crimẽ quo ad denũciationẽ ad penitẽtiam.

Sed obiicitur Dictũ e. s. in. §. q aũt q soli epo non est fides adhibẽda. Hũc vero obiicit. id ẽ incidẽter querit quid sit faciẽdũ cũ ep̃s scit alicuius delictũ sed testibus

ꝓbare non ꝑt. ⁊ de hoc rñdet ꝙ sequentia.

Si tantum Quidam epūs solus nouit crimen sui ꝓchiani. vel qz solus vidit eum peccantem. vel qz pcōz sibi dixit. nolebat cozrigi. epūs eum volebat remouere a ꝯmunione alioz: quesitū fuit in ꝯcilio varensi quid iuris sit. Et rñdet ꝙ epūs debet cum secreto monere vt resipiscat: sed nō dz publicare crimē eius cū ꝓbare non possit. si autē ille factus pertinacioz se ingerat publice coīoni: q̄diu epūs ꝓbare non ꝑt indēnis erit quo ad epm sed stabit in coīone omniū: nisi coīone epi. supple ꝓuincie. vel nisi nouerit epūs. tñ nō vitabit eū in publico sed in secreto. Quidā tñ ⁊ bñ. intelligunt .b.c. de excoīcato: quē epūs non ꝑt ꝓbare fuisse excoīcatum. ideoq; publice ꝯmunicabit ei. secreto aūt vitabit illū

Placuit Bene. sic ponit hunc casum. Quidaz ꝓfessus est suum delictū soli epō velut hoī. postea cum suum delictū cozrigere nollet epūs excoīcauit illum: nec ei ꝯmunicare volebat. ille conquest̄ est in affricano ꝯcil. epūs replicabat ꝙ ille fuerat sibi ꝓfessus crimen: sed non poterat testibus ꝓbare. quesitū est quid super hoc sit faciendū. ⁊ rñsum est in ꝯcilio Carthaginen. ꝙ epūs ex quo non ꝑt crimen ꝓbare: si doleat si ei non credat. ⁊ q̄diu nō vult ꝯmunicare illi in publico: tamdiu non coīcetur sibi ab alīs epīs. Ego aūt sic pono casum. Aliquis ꝓfessus fuit soli epō crimen suum ꝓpter qđ inciderat in excoīcationem. epūs vitabat eū in publico. quesitū fuit in cōcilio carthaginen. an bene faceret epūs. ⁊ rñdet ꝙ nō. nec putet sibi ad iniuriā ꝙ ei soli non credit si dicat eum esse excoīcatum. ⁊ q̄diu non ꝯmunicauerit ei: tamdiu ab alīs epīs non ꝯmunicet ei.

Questio III

Fidicum Dic ponit q̄stio. iij. qua q̄rit an liceat sibi expectare iudiciuz alteri⁹ metropol. ⁊ rñdet ꝙ nō vt infra. e. c. i. ij. ⁊. iij. nisi de ꝉnia sui metropolitani. vt. ij q. vi. placuit. ⁊. xi. q. iij. clericū.

Scriptum est Docet hic greg. ꝙ iudex iudicare non debet alterius parochianum. ⁊ hoc ꝓbat auctoritate legis mosaice. scz in deuteron. vbi ꝓcipit ꝙ transiens messem alienā falcem immittere non debeat. sed ꝓtinus spicas manibus ꝑt ⁊ comedat. Hanc auctoritatē exponit grego. dicens ꝙ in alienā messem. i. in alienū iudicū non debes manū extendere: sz predicatōe ⁊ bonis opibus debes hoies a vitijs separare

Scitote Docet hic pelagius quē dicat certa, puincia. scilz que habet. x. vel. xi. ciuitates ⁊ vnum regē. ⁊ ꝙ ad iudicū ꝯprouincialium oēs ciuitates se epoz ⁊ reliquoz sacerdotū debent referri vt ab eis voce ꝯsona discernant: nisi appellatum fuerit ad maiorē

Deniqz Suffredus epūs sentiēs se crimino sum vel ita infirmitate grauatū: ꝙ non poterat prodesse subiectis. adiuit primatē nō suum vel epōs alterius ꝓuncie: ⁊ cozam eis volebat epāli tui renunciare. Illi aūt epi vel primas crimen eius examinauerunt ⁊ renunciationem recepunt. qō qz male actum est: nec debuit fieri sine auctoritate pape. ideo cuidam comittit vt suffredum restituat: ⁊ si postea ꝙd fuerit cozrigendū ab eo diffiniatur ⁊ postea de causa cognoscat

§. Est tamen Supza in capitū dictuz est ꝙ aliquis non dz mittere manū in messem alienā. sed qz casus est in quo pōt quis alienū iudicare ꝓchianū. ideo glā. ponit istū. §. vt illum oñdat casum.

Placuit Statutuz fuit in ꝯcilio vt nullus episcopus doceat si eius parochianus excommunicetur ab alio epō ꝓpter predam quam fecit in suo episcopatu.

Questio IIII

Ordo Dic intitulat quartā questio. scz cuius iudicium sit expectandum si ꝓuocatus ad diuersos iudices inter se discordant in causa vel sententia epi. Et certe ꝯsueuit distingui vtrū sint iudices delegati vel ordinarij vel arbitri. ⁊ hec distinctio ꝯsueuit notari. ij. q. vi. § diffinitiua. ꝑ. si plures: ⁊ in pluribus alīs

locis legibus sez ꝛ decretis ꝛ decretalibus

Si quis Epi.xij. examinabant cām criminalez.epi.vi. dicebant eum absoluendum. alij dicebant eum ꝺemnandum. ꝛ sic dicebant euz remittendum ad papam diuersas sententias infuit in laudineñ. ꝺcil. quid sit in tāta discordia faciendum. Et responsum fuit ꝙ archiepi vicine prouincie cum aliquot epis vocari debet qui pariter residentes dirimant qōnem vt eum absoluant vel iudicent ꝺēnandum: vt negotium ad aplicuz transmittatur. Idem est casus. c. sequentis. sed in eo non fit mentio de epis vicine prouincie. et intelligunt ista duo. c. de iudicibus ordinarijs ffm beñ.

§. Nisi eadem Dictuz est s. ꝙ archiepis vicine prouincie debet vocari. sed dicit gla. hoc esse verum nisi eadē prouincia primatem habeat ad quem recurrendū est. vt sequenti. c. patz

Si inter episcopos Hoc. c. loquitur in causa ciuili. et est casus talis. Controuersia mota est inter duos epos eiusdem prouincie de rebus spūalib⁹ vel alijs negotijs. quesitum est quis debeat negotiuz terminare. Et respondetur ꝙ metropolitanus eorum cum quibusdam episcopis debet negotium terminare. et si alterutra partium non pareat sententie: defe ratur causa per appellationem ad primatē vt per eum negotium diffiniatur: cui⁹ sententie null⁹ valebit ꝛtradicere

§. Sed si omniū Dictū est supīn precedentib⁹. c. ꝙ si ꝛprouinciales non ꝛcorꝺauerint recurrendum est ad archiepiscopū vicine prouincie. Nunc ostendit gratianus ꝙ si ꝛcorꝺiter sententiam ferant cōꝺemnationis manebit sententia firma.

Si quis Hoc. c. de delegatis iudicibus loquitur. vt dicunt beñ. ꝛ h. et dicit etiā. h. ꝙ prima duo ca. possunt similiter de delegatis iudicib⁹ intelligi. possunt etiā intelligi de his qui bñt priuileglū deponendi epos suos. Est ergo casus hui⁹. c. Aliquis epus accusat⁹ fuit et depositus ꝛcorditer ab epis prouincie. Dicitur hic ꝙ de cetero ab alijs iudicari non pt sed snīa firma pmanebit nisi appellet. vt infra. §. proximo. cui⁹ casus planus est.

Qꝺ bene Quesitum fuit a nicolao vtꝫ snīa semel bñ lata iuramentis etiā interpositis possit retractari. Et respondet ꝙ non: nisi ad maiorem fuerit appellatum.

Visus Visus in ꝺcil. sardicen. surrexit dicens si aliquis epus fuerit ꝺemnat⁹: si putat se bonam causaz habere appellet ad papam. et hoc significet pape. vel ab his epis qui eum examinauerunt vel ab epis vicine prouincie. ꝛ si placuerit et renouetur iudicium: aut sententia cō firmetur. ℟. omnes placet. Ca. tamen nō facit mentionem de appellatione condemnati. et dicit hu. L. Adiudicatus .id est male iudicatus.

Questio .V.

Quod autem Dicē ōstio v. qua querit an deficiente accusatore reus sit cogendus ad purgationem. ꝛ quidē si ꝓpter hoc laborat infamia cogit ad purgationem. al's non. vt. s. ij. q. v. pbī. ꝛ. c. si mala fama. Ladē qō tractat. s. ij. q. v. vbī de hac materia satis dicitur Et nota ꝙ sequentia duo. c. intelligunt de illis qui non sunt criminē ifamati. ꝛ iō nō cogunt ad purgatiōez

Quod nūt Maximus dū accusaretur a quibusdam supplicauit gregorio. vt mitteret aliquez cardinalem vel legatū ad eū vt cozā eo probaret se innocentem. Rñdet gregorius. vtrum esset excusabile si rō nulla cogeret reū: ostendere se innocentem. sed qz hoc on⁹ accusatorib⁹ incūbit iō mādat ei vt ad eū veniat sine mora forte se defensur⁹ Sequēs. §. pz.

Actor Ad hoc vt lex faciat ad ꝓpositū grāni debz hic esse accusator: vt videt dicere beñ. licet in. l. C. sit actor. Et ffm hoc sic ponet casum. Quidā profitebat cozaz iudice se non posse probare crimen quod obijciebat. sed postulabat

vt reus cogeretur pbare ↄtrarium. quesitū fuit ab impatore quid iuris esset. Et rñdet q̄ per rerū naturam nulla est pbatio illius qui factū negat. vñ reus ad hoc cogi nō debet. ꝛ si sit ibi actor idem est casus: sed intelligit in cā ciuili Sequens. §. pz

Causa VII

Vidaz longa

Supra. vi. q. iij. c. dentq̄ facta fuit mentio de renūciatione ep̄atus. vnde gr̄anus natus occasionem subijcit causam istam in q̄ tractat de renunciatōe: ꝛ an prelato viuente alius sit ei substituendus. ꝛ de mutatōne sedis ꝛ quibusdam alijs: que omnia vt ↄpetentius agat thema ꝓponit duas inde elicies questiones. Est ergo casus Ad preces cuiusdam egrotantis ep̄i papa loco eius alium substituit. postea cum conualuisset volebat repetere cathedram cui renūciauerat

Questio .I.

Quod autē viuē

te] Dicit intitulat prima questio in qua queritᵏ an viuente ep̄o alius possit loco eius substitui. Et rñdet q̄ non nisi in casib⁹ scz nisi deponatur. vt. l. dist. post q̄. ꝛ nisi renunciet. vt infra ea. q. qualiter. ꝛ nisi mutet sedes de licentia pape. vt infra. e. mutatōes ꝛ nisi per ambitōem transtulerit se ad aliaz ecclesiam: quo casu carebit vtraq̄ habita. s. ꝛ ambita: vt infra ea. si quis ep̄us. ad instar inuasoris qui amittit rem inuasam ꝛ aliud tantundē. vt. C. vnde vi. si quis in tantam. vel nisi intrauerit monasteriū vel canonicā regularem de licentia pape. vt infra ea. hoc nequa q̄z. ꝓbat ergo primo ꝓ ciliū apud alumniā celebratū q̄ ep̄o viuente alius substitui n on dz nisi depositus sit

Scripsit

Johannes prime iusti niane ep̄s tanta egritudine capt⁹ laborabat q̄ ep̄ale officium exercere non poterat. Ne igit̄ ciuitas prefata dilaniaretᵏ ab hoste: anatholius dyaconus ꝓstantinopolitanus supplicauit gregoꝛ. vt alium substitueret ep̄m. Grego. vero rescribens ei dicit hoc non esse faciendū. iniustū est enim vt quis ꝓ egritudine sua: suo ꝓfue tur honore: sed coadiutoꝛ ei detᵏ qui vicem eius gerat: vt deus non offendaᵗ: ꝛ ciuitas non negligaᵗ.

Cum percussio

Caluinianus occasione Candidus ep̄s de vrbe vetere ricus corpalem patiebatur ꝓcussionem: cui ipsum beneficō ecclesie spoliauit. super quo cum grego. querela pulsaret precipit. Candido quatenus omnia sibi restituat. q̄ est ꝓ egritudine ecclesia priuaretᵏ vt deus offenderetᵏ ꝛ alij non inuenirent hoc exemplo deterriti qui vellent ecclesie militare. ꝛ iste casus collectᵏ ex hoc. c. ꝛ ex decre. que est extra de cle. egro. cum ꝓcussio

Presentium

Adeodatus ꝓtector biter accepit a quinciano ep̄o suo licentiam: vt ad certum tempus esset ab ecclesia sua ꝓ quibusdā suis negocijs ordinandis. sed cum ꝓter egritudinem sterisset vltra tps prefixum ei: ep̄s eius. s. quincianus aliū sibi substituit. gregaūt cum ex hoc querelam susceperit scribit clementio primati ipsius quinciani vt inde rat veritatez huius rei. ꝛ si inuenerit q̄ egritudinis causa ꝓ duos menses abfuisset: restituat eum in loco suo. substitutū ꝓpter si non per symoniam fuit ibi ꝓmotus ordinatus in alia quacunq̄ vacante ecclesia instituat.

Pontifices

Aluinus archiepiscopus duas secit cōnes. Prima fuit vt q̄ ꝓpter egritudinē pontifices sunt abijciendi a dignitate. Et rñdet q̄ non. nec alij debēt loco eoꝝ substitui nisi prius de hoc seculo migrauerint ꝛ pbēt eoꝝ defectū sufficienter implere debent. ꝛ in quib⁹ sup plere nō valent: suppleant vicini epi: qui debent cū cautela vocari: ne ecclesie preiudicium fiat. Secūda questio fuit vt q̄ epi greges suos dimittere possint. ꝛ rñdet q̄ non

Factus

Nec quinq̄ ca. loquuntᵗ de Nouatiano papa schismatico eiusq̄ complicibus Est ergo casus huius ca. ꝛ sequentis. Defuncto papa fabiano electᵒ est cornelius fere ab omnib⁹ cardinalibus. s. xvi. bito suffragio plebis ꝛ an

tiq̃ioꝝ sacerdotum ꝛ bonoꝝ virorũ ꝯsen-
su. postea nouatianus electus est a paucis
qui sic intrusus cornelũ molestando cepit
orbem pagrare ꝛ catholicos deponere epi
scopos ꝛ alios substituere. scribit ergo cy-
prianus martir omnib⁹ xp̃ianis q̃ sol⁹ cor
pa qui post illum cornelium est elect⁹ ꝓba
nelius est verus papa. sed nouatianus pa-
nus est ꝛ malus: nec dicit scõs: ĩmo poti⁹
nullus. ꝛ hortat xp̃ianos ne recipiant illuz
quia licet nunc in initio feruear: diu tñ du-
rare non potest.

Scire Scribit cyprian⁹ ad pom-
pianuz q̃ solus cornelius
epus ꝛ ei obedientes sunt in eccia. nouatia
ni vero qui cũ sacerdotibus dei pacez non
habent: ꝛ per obreptionem dignitatem ar-
ripiunt non sunt in ecclesia que tm̃ vna est:
nec potest esse diuisa L Cum epo nõ sit] scz
in cõione epi

Quã periculosum. Cornelius papa volebat renũciare papa-
tui propter tribulationes quas a nouatia-
no sustinebat. sed cyprianus dehortat̃ euz
ꝛ dicit hoc non esse ei faciendum. quia sibi
esset periculosum si in tanta tribulatione ec
clesiam dimitteret. et preterea si synodo re-
nunciaret de cetero repetere nõ posset Et
hoc probat exemplo esau qui ius primoge
niture cui renunciauit repetere nõ potuit

Deniq; Hoc.c. diuiditur in du-
as partes In prima par
te ostendit cyprianus scismaticos grau pe
na esse puniendos. Et hoc probat trib⁹ ex
emplis scz exemplo. x. tribuũ quas dñs ca-
priuauit ꝛ retrusit vltra montes caspios: qz
segregato roboã filio salomonis fecerunt si
bi regem hieroboam filium nabath. et exẽ-
plo abdo prophete qui necatus est a leone
quia comedit panem ꝛ bibit aquam in ter
ra decem tribuũ ꝯtra dñi prohibitionẽ Et
exemplo samaritanoꝝ quos dñs voluit di
mitti ꝛ preteriri. qz ibi erant scismatici. In
scda parte dicit q̃ non prodest nouatiano
adorare vnum ꝛ eundem deum quem cor-
nel⁹ adorat. qz chore ꝛ dathan ꝛ abyron ad
orabant eũdem deum cum moyse ꝛ aaron

tamẽ sunt percussi propter scisma quod fe-
cerunt: ꝛ thuribula eoꝝ ꝯflata in signuz p̃-
petuũ affixa sunt altaribus Scda ps inci
pit ibi L Ex vero]

Non furem Nono dubitã-
tanie ꝓpter mu-
nera defendebat gillaudum qui sedem ar-
uentinã vsurpauerat viuente prelato. vnde
leo monet ipsum ducem ne de cetero gillau
dum defendat

Sicut Hoc.ca. diuiditur in duas
partes. In prima parte no
tatur similitudo inter mr̃imoniuz spũale ꝛ
carnale. qz sicut vir non debet vxorem suaz
dimittere: ita nec ep̃us eccĩam suam absq;
ineuitabili necessitate vel apostolica muta-
tione. ꝛ sicut vxori non licet dimittere virũ
ꝛ adherere alij licet fuerit fornicatus: sed
aut ei recõciliari aut innupta remanere. sic
eccia suum non debet dimittere ep̃um: ꝛ si
dimiserit: aut sibi recõcilietur aut innupta
permaneat In scda parte dicit q̃ ep̃us de-
bet docere: ꝛ amare eccĩam suaz ꝛ ecõuerso
eccia ep̃m suũ Scda ps ibi L ep̃m vero]

§. Ecce Concludit gratianus ex
supradictis ꝛ bene soluit:
dicens q̃ propter egritudinem non debet
alius episcopus substitui nisi ipse infirmus
singulariter hoc postularet: ꝛ tunc licite fie-
ri potest: si hoc in scriptis postulauerit Et
hoc probat̃ p. c. s̃. e. scripsit. et ad hoc indu
cit exemplum de aug⁹. qui postulante vale-
rio senectute grauato factus est ep̃s. vt ĩ. e.
c. vñ supra Sed in originali qõ sequit̃ post
ea planum est.

Non autẽ Paulin⁹ significa-
uit romano q̃ valc-
riano ep̃o vpoñ. eccie viuo ꝛ incolumi po-
stulante coep̃s factus est ei aug⁹. de cuius
promotione ꝛ electione non solũ letat⁹ est:
sed etiã letatur q̃ affricana eccia talem me-
ruit habere pastorem

§. Hoc idem Supra in. §.
ecce ꝛ in. c. non
aũt dictuz est q̃ vno ep̃o postulante potest
alius substitui. Hunc vero probat idẽ au-
ctoritate greg. qui arimineñ. ep̃o rogante ali
um sibi substituit

Qualiter Ariminensis episcopus molestia capitis oppressus Romam iuit vt ibi liberaretur. quem tamen grego. ad preces ariminensiū vt si se melioratum sentiret ad ecclesiam suā reuerteret ipse supplicauit vt quadriēnio expectaret. date sunt ei inducie quadriennij. elapso quadrienno cum non valesceret: & grego. ad preces clericoꝝ & ciuium ipsuꝫ instantius hortaret vt rediret: renūcians supplicauit pape quatenus ibi alium ordinaret. Scripsit ergo grego. visitatoribus illiꝰ ecclesie totam seriem rei geste: & sic ammonuit clerum & populum vt dignum eligerent. et precipit eis vt illum examinent quem omnes elegerint sicut etiam ipsi postulauerūt. & si inuenerint eum dignum mittant euꝫ romam cum decreto electionis ad ordinē suscipiendum. & ibi incipit Constitutio L Dudum vestra fraternitas cognouit qualiter ariminensis ecclesia pastorali hactenus ac sacerdotali sit regimine destituta: impediēte molestia corporis. L sacerdotes. id est epi ordinati a nobis.

Quāuis triste Quidā episcopus tantam passionem capitis incurrit q̄ factꝰ erat mentis alienate. Ne ergo grex illius ecclesie lederetur: scripsit grego. eleutherio epō & dicit q̄ ex quo infirmitas est in causa & non crimen: non potest ibi alius epūs superordinari nisi eo sponte renunciāte. & mandat ei vt vadat illuc: & si habeat lucida interualla moneat eum vt renunciet. & si renunciauerit alius loco eius substituatur. ita tamen vt epō donec vixerit debuī sumptus exhiberi ab eadem ecclesia ministrentur. Si vero ad sanam mentem non redierit: eligat ibi alius. & cōmittatur ei omnis cura ecclesie: sed non consecretur eo viuente: sed eo mortuo consecretur.

¶ Ne autem Supra in. c. q̄uis facta est mentio de mentis alienatione. Sed quia hec alienatio in officio sepe ingerit. nō constitutum est vt vnusquisq; pbr̄ alios secum habeat: qui ministeria inchoata perficere valeant.

Illud diuini Constitutū fuit in yalio Toletano vt vbi loci vel temporis vel cleri copia suffragatur quilibz sacerdos habeat coadiutorem secum: qui si dum officium celebratur casus inopinatus euenerit qui corpus obrui faciat vel mentē alienet vel terrore infundit eius vices exequatur. L Inopia temporis. id ē oportunitas. Nā si guerra esset: non posset vel nō auderet alium secū habere L Loci. vt si locus sit diuisus L Cleri. q̄ forte est ibi copia clericoꝝ.

Nihil contra Hoc ca. diuidit in duas ptes. In prima parte dicitur q̄ solemnia misterum ex quo sunt incepta: inexpleta remanere non debent: sed perfici per eum qui incepit vel per alium sc̄z episcopum vel sacerdotem si casus inopinatus contingat. quo congruo ordine perfici debent. Nihil enim interest an per eum an per alium ꝓficiantur. Nam cum omnes vnum corpus sumus in fide christi nihil ꝓtrarium formari id est inducit diuersitas personarum. In secunda parte dicitur q̄ nullus cantet missaꝫ nisi ieiunus. & q̄ nullus nisi propter impedimentum dimittat officium imperfectum. & qui contra presumpserit excōmunicetur. Secunda pars incipit L Nullus post cibū.

¶ Ecce Supra in ca. scripsit. & ca firmitate grauato nisi voluerit alius subrogari non dz: sed ei coadiutor dabitur. similiter senectute grauato dabitur coadiutor. & hoc ꝓbatur per sequens ca.

Petisti vt cum P. casus istū sicponit. Iste archiepiscopus tria petijt a papa. scilicet q̄ sibi coadiutorem adiungeret. & q̄ eligeret eum sibi successorem. & q̄ ordinaret eum episcopum in eadem ecclesia vt ipse ibi coepiscopus in eadem ecclesia. Primū sibi concedit. quia de iure non potuit denegare cum esset senectute grauatus. Secundum licet esset ꝓtra ius ecclesie: concedit tñ ex speciali ꝓuilegio sc̄z vt in articulo mortis eligat eum sibi successorem. Tertiū autem q̄s similiter erat contra ius commune: sic

toto denegat sez vt ipso viuente in eccia de
beat ipsum ordinare epm. Ben. vero sic po
nit casum. Bonifacius archiepus magūtin⁹
tria postulauit a zacharia papa sez vt coad
iutorem sibi habere liceret: cuz esset senectu
te grauatus. Secōm vt liceret sibi succesō
rem eligere. Tertium vt in vita sua liceret si
bi illum ꝓsecrare in epum. Sed zacharias
primū z secōm sibi ꝓcessit: tertiū vero ꝓcede
re noluit. Sed qz littera videt aliquantu
lum discordare tu aptabis eā ad casum. Sm
quem melius est Ordinabis. Id est facies z con
stitues. Illum epm. Idem est super intendē
dentē his quib⁹ coadiutor debz intēdere.

Quia frater Jo. epus nar
boneñ. ecclesie a
deo simplex erat qd res eccie ministrare ne
sciebat: vnde petit a pelagio quēdam pres
biterum nomine ꝓstitutum in adiutorem.
precepit ergo pelagius clero illius ecclesie:
qualiter principaliter iohanni episcopo: se
cundario vero illi constituto obedientiam
prebeant ꝓpetentem ita vt in nullo ei⁹ dis
positionibus contradicant: z eis consueta
stipendia ministrentur z suspenditur con
structio vsqz. Ideoqz ꝓstituit pbēt.

¶ **Illud** Supra in. c. ꝙuis. z. c.
qualiter dictuz est qd epi
scopo viuente alter potest substitui. Sz qz
duo. c. superius posita videbantur contra
ria. sez. c. factus est. z. c. sicut vir. in quib⁹ vi
debatur dicere qd non posset fieri substitu
tio. ideo gratianus ea exponit. z dicit qd il
lud. c. factus intelligitur de hereticis: id est
scismaticis qui eccias vsurpāt. sed illud. c.
sicut vir intelligit de illo qui cā ambitionis
suam vult ecciam deserere: et non causa reli
gionis vel regularis mutationis. quod ꝑ
bat per litteram ciusdem. c. quam grego. 8
ullo. c. subtraxit.

¶ **Ambitionis** Dicit gra.
qd si quis
transit causa ambitionis ad aliam ecciam:
debet reuocari ad suam ecclesiam. z si redi
re contemnit aliena carebit z propria. Et
ad hoc inducit sequentia. c.

Non oportet Omnia seqn
tia. c. loquun
tur de transeuntibus ambitiose qs ab ini
tio semper presumitur: eum sua autoritate
hoc faciunt. Dicitur ergo hic qd nec episco
pus nec pbr nec diaconus debet de ciuita
te ad ciuitatem transire: z si quis presum
pserit: ecclesie restituat.

Peruenit Pigmenerius ama
lefacianc ciuitat epi
scopus non residebat in ecclesia sua: sed fo
ris per diuersa loca vagabatur. Precepit
ergo gregorius anthemio subdiacono vt
illū admoneat ad eccīam suam redire: et si
ꝓtemnat detrudat eum in monasteriū: z ꝑ
pape significet: vt quid sit postea facturus
agnoscat

Placuit Statuitur in hoc capi
tulo vt nullus prelatus
relicta cathedra principali ad aliam dioce
sim se presumat conferre. ne propter pro
priam vtilitatem suaz curam ecclesie posset
negligere.

Constitutū est Quidam
intercesso
res vel visitatores vacantium ecclesiarum
nitebātur retinere illas ecclesias studijs po
pulorum vel seditionibus. Facta est ergo
constitutio vt hoc de cetero non fiat. sz de
opam intercessor quaten⁹ infra annū eps
eligatur. si vero negleserit āno elapso remo
ueat z alius intercessor detur

Si qui vero Dicitur hic qd
nullus relicta
sua ecclesia debet recipi in aliena ecclesia: sz
cogi debet redire. quod si non fecerit excō
municetur.

Si quis presbiter. Quesituz fuit in concilio anthyoceno quā
penam debet pati clericus ille qui sua auto
ritate ad alienam transit ecclesiam. Et re
spondetur qd si monitus ab epo suo non re
dierit debet suspendi. z si postea ꝓtumax fu
erit debz deponi sine spe restitutiōis. epus
autem qui depositum receperit a coepis in
crepabitur.

Episcopū Dicit qd null⁹ epus
sua autoritate ad ali
enam migret ecclesiam etiam si a populis

fuerit violēter attractus vel ei ab episcopis suadet: sed in sua pmaneat. ¶ Sequentia duo ca. plana sunt

Episcopus Statuitur hic q̄ nullus ep̄us debz in aliena dyocesi clericos ordinare: vel altaria ꝓsecrare. qđ si fecerit clerici deponent: ſz altaria manebunt ꝓsecrata: ⁊ ordinator episcopus vno anno cessabit a missarum celebratione

Si quis Hoc cap̄. diuidit in duas partes. In prima dicitur q̄ si clericus in minoribus ordinibus ꝓstitutus non ex iusta causa in dieb⁹ solemnibus abfuerit a sua ecclesia. ſz in natiuitate dn̄i. epiphania. pascha ⁊ penthecostē triennio ab officio suspendat. In secūda parte dr q̄ si pb̄r vel diaconus per tres hebdomadas defuerit ab ecclesia sua eandem penam patiatur. Secunda pars incipit ibi. ⁊ Similiter ⁊

Remoto Idoneus ep̄us per sedition̄e volebat barrinonen̄. ecclesiam retinere. sed hylar⁹ papa precipit ascanio archiep̄o vt inde illum removeat: ⁊ ad suam faciat reuerti ecclesiam: ⁊ in ecclesia barrinensi talēz faciat eligi qualem deceat illum ꝓsecrare: ne si aliter fiat peniam patiatur q̄ in iniuriam dei factum fuerit ⁊ Retundat ⁊ id est puniat ⁊ emēdet vel corrigat

Si quis Anastasius thessalonicensis ep̄us queſiuit a leone quam penam pati debeat episcopus: qui minori ciuitate deserta: se transfert ad maiorem ambicioſe. Et respondet q̄ suam perdere debet ⁊ illam quam per ambitōem ocupauit. ¶ Idem est casus sequentis ca.

§. Qui vero Dictum est sup̄ de ambientib⁹. Hunc vero dicat de his qui precio vacantē ecclesiam ingrediunt̄ qui sunt deponendi

Statutum Statutum fuit in Rothomagēnsi concilio vt quicunq; pecuniam dederit: vel aliū munus clerico vel layco pro aliqua ecclesia vacante: ab officio suo repellat

§. Quod vero Ifte §. respicit illum. §. ē. ca. illud vero: cypriani. vbi facta est mentio de mutatione ep̄orum q̄ posset fieri autoritate pl̄i ⁊ omuni ꝯsilio ep̄orum. pbat ß vsq; ad. §. hoc non solum

Mutatōnes Docet anteriꝰ q̄ mutatōes ep̄orum possunt fieri ꝓ omuni vtilitate vl̄ necessitate. ⁊ autoritate sedis apostolice. ⁊ hoc pbat tribus exemplis. ſz petri. eusebij ⁊ felicis: qui de minoribus locis ad maiora sunt translati. nec dicunt isti mā sire ⁊ sedem mutare: cum hoc non faciunt ꝓ ambitōem: sed inspecta ꝓmuni vtilitate vel necessitate ß faciunt

Scias Quidam dicebant q̄ nec causa vtilitatis: nec causa necessitatis poterūt ep̄i mutare sedes. quare Benignus archiep̄us quesiuit a Palagio vtrum bene diceret. Et respondet q̄ non. quia plurimo ꝓ vtilitas preferenda est vnius vtilitati vel voluntati. Nec dicūtur isti transire vel mutare qui hoc non faciunt per ambitōnem: sed potiꝰ mutare. Unde male dicebant illi qui asserebant episcopos non posse sedes mutare causa necessitatis vel vtilitatis.

Omnis Quidam dicebant episcopos expulsos a ciuitatibus non esse recipiendos: ⁊ in alijs ecclesijs collocandos. Item asserebant q̄ causa vtilitatis non debeant mutari de minori ciuitate ad maiorem. Sed docet Pelagius exemplo dauid eos esse recipiendos: qui fisci rei esse peccatum expulsos a saule non recepisset. Non enim peccant expulsi: sed potius qui cogunt eos fugere. Similiter causa vtilitatis licite fit mutatio de minori ad maiorem. ⁊ qui ꝯtradicunt misericordiā negant. ſz qui nolunt mutare id est mutando tradere ep̄m causa vtilitatis vel necessitatis: vel deiectum recipe

Episcoꝰ de loco Constituit carthagin̄. ꝯcilū q̄ nec ep̄s nec clericus inferioris ordinis transeat de loco ignobili ad nobilem p ambitiōnē: sed si vti

litas exegerit epus transeat autoritate pa-
pe z in presentia synodi: decreto clerico-
laico-z porrecto epis pro eo q debet trans-
ferri. alij vero clerici transferuntur de volũta
te suo-z epo-z.

Sicut Hoc. c. dimidiat in tres ptes.
In prima dicit q sicut vxor
alicuius non debet cognosci vel disponi ni
si a proprio viro. ita eccia vel parochia epi
non debet iudicari vel disponi nisi a pprio
epo. et sicut vxor vt dicit ap'l's mortuo viro
suo potest nubere cui vult. ita defuncto epo
eccia potest alteri ꝯcedi. In secũa parte dicit
tur q si epus non potest pmanere in sua ec
clesia fugiat ad aliã. hoc probat autorita-
te xpi. In tertia pte dicit q epus cã vtilita-
tis z fratrib⁹ imitantib⁹ potest mutari. sed
hoc cũ autoritate sedis ap'lice fiat. Secũa
ps incipit ibi. Persecuti. Tertia ibi. Si
aũt vtilitatis.

¶ Hoc Dictum est supra in. ca. si-
cut. q episcopo viuente sua
ecclesia non debet alteri nubere. Nunc di-
cit idem esse intelligendum de quibuslibet
ministris ecclesie. sicut de archidiacono. vt
in. c. proximo.

Cum Natalis epus salonitanus in
iuste repulit honoratu⁹ ab ar
chidiaconatu z eo viuente alterum sibi sub
stituit. sed gregorius deposuit illum substi-
tutum. et si presumeret in eodem loco vlteri⁹
ministrare sacra cõmunione se nouerit esse
priuatum

In apibus Viero. probat h
vi. similitudinib⁹
plures prelatos non debere esse in eadem
ecclesia. sed singuli prelati debent esse in sin
gulis ecclesijs.

¶ Ecce Ostendit supra gratian⁹
in quib⁹ casib⁹ viuente p-
lato alius pt substitui. Nunc ostendit q si ve
ritatem inspiciam⁹ in supradictis casibus
nõ succedit quis viuo: sed mortuo. Ita-z er
quo quis renũciat eccie vel transfert in aliã
ciuitatem quodãmodo dicitur esse mortu⁹
quo ad eccĩam. qz desinit esse prelat⁹. ideo-
q̃ qui succedit huic non dicitur succedere
viuo sed defuncto. Et ostendit dñiaz inter.
istũ qui necessitate hostilitatis. z illũ q vtili
tate transfertur. qm̃ qui in hostilitate trans
fertur: hostilitate recedente redit ad eccĩaz
suam quam dimisit. secus si vtilitate.

Pastoralis Johãnes squillita-
ne ciuitatis epus
ab hostibus est repulsus. et ideo grego. de-
dit eccĩam squillitanam ei hac ꝯditione vt
cessante hostilitate ad suaz eccĩam reuerta
tur. Si vero ꝑtinva premeret captiuitate
perpetuo ibi pmaneret

¶ Qui vero Dictuz ẽ. s. q̃d
iuris sit si cã ne
cessitatis transferunt. Nunc vero ostendit
q si cã vtilitatis transfert bene potest ad pri
orem eccĩam redire. Est etiã alius casus i
quo quis viuente epo substituit alius scilz
cũ eccia sua derelicta est causa ambitionis:
et sua autoritate transit ad aliã: quo casu li-
cet nõ desinat esse prelatus prioris eccle-
sie tñ substitutus eam habebit.

Eos Dicitur in hoc. ca. q sacerdotes
autoritate propria de eccia sua
migrantes ad aliam tamdiu a cõmunione
remoueantur q̃diu ad suas redierint ciui-
tates. sed si alius iam est ibi substitutus tã-
diu vacet qui deseruit suam ciuitatem do-
nec substitutus quiescat in dño.

¶ Episcopalium Su
pra
ostendit gratianus de mutatione episcopo
rum. Nunc vult ostendere q ecclesia episco
palis mutari potest hostilitatis metu. et h̃
probat sequenti. c.

Temporis Ciuitas bellitren
sis multas patie-
batur angustias a barbaris. et ideo grego
rius papa precepit iohanni episcopo vt se-
dem epalem transferret ad sanctũ andreaz
ap'lum: vt barbaricum periculum facilius
possit declinari. z diuina officia celebren-
tur festiue

¶ Item Item ostendit gr̃a. aliũ
casum in quo viuente p-
lato potest alius substitui epus. sz qñ ingre
dit monasterium causa humilitatis delicẽ
tia pape: qz de cetero non potest ad epatum
resurgere. z ad hoc inducit sequens. c.

Hoc nequaquã Statutum fuit in ꝯcilio Constantinopolitano vt quicũ q̃ ep̃us descenderit ad vitam monachorũ: decetero non possit ad pontificatum reuerti. q̃ monachus discere debet ⁊ non docere. Sed credo q̃ gratianus melius ꝺixisset si ꝺixisset ꝓpter ꝺscientiam criminis ad agẽdam pn̄am vbi ꝺixit causa humilitatis. q̃ tunc resurgere posset. Sed si vis eum saluare dicas q̃ causa humilitatis transiuit. ⁊ iõ non potest redire ad ep̃atum per se: sed dell centia pape. ¶ Idem est casus sequentis. c. L Hoc. scz ingredi monasterium quibusdã ꝺceditur ad agendam pn̄am: sed nõ ad quietem seruandam

Suggestum Multi ep̃i ꝓpter tribulationes extrinsecas: monasterij quietem appetentes greges sibi ꝺmissos relinquebant et plures in futuro relinquere volebant. quod cum audisset Liberius papa scribit omnibus ep̃is hortans eo ne greges sibi cõmissos derelinquant ꝓpter laborem vitandũ ⁊ quietem appetendam: sed potius pseuerent humiliter tribulatõnes sustinendo Et hoc ꝓbat duabus autoritatibus scz dn̄i ⁊ pauli. ⁊ exemplo xp̃i qui pro nobis redimendis passionẽ sustinuit in cruce

Sciscitaris Nunifridꝰ ep̃s expellebatur a normannis a suo ep̃atu Ideoq; vt tribulationes declinaꝛ volebat in monasterio cõsumari: ⁊ interrogauit nicolaum papã vtꝛ hoc facere posset. Et respondet q̃ nõ. quia periculosum est in tribulationibus gregem deserere. sicut periculosum est si nauta nauẽ in fluctibus derelinquat. sed dicit ei q̃ fugiat persecutoꝝ insidias ⁊ maxime paganoꝝ exemplo apl̃oꝝ. ꝓphetaꝝ. ⁊ christi. ⁊ redita tranquillitate gregem requirat ⁊ colligat in vnum ⁊ doceat vt q̃ꝫ bona temporalia perdant: tamen sperent gaudia percipere sempiterna

Aduersitas Gregorius docz q̃ in tribulationibus non debet quis perturbari. q̃ ipsa tribulatio est ꝓbatio virtutis: ⁊ non est iudicium reprobationis. Et q̃ quis non debeat ꝓturbari ꝓpter aduersitatem ꝓbat exemplo pauli: qui cum veniret in vraliam naufragium passus est: ⁊ tamen in corde non fuerat turbatus

§. Hoc tunc Dictum est ꝛ. stum ⁊. c. scisciteris q̃ prelatus perseuerare debet cum subditis in tempe tribulationis licet possit qñq; recedere ad tempus ⁊ fugere. Nunc vero ostendit hoc tempus seruãdum esse qñ inter subditos aliqui boni reperiunt. ⁊ prelatus non querit specialiter nec ꝓ alios est tuta salus ecclesie. in quo casu si gregem sibi ꝺmissum deserat dicit mercennarius. Si vero psona prelati specialiter querit: ⁊ salus ecclesie tuta est ꝓ alios: fugiat tunc prelatus. ⁊ hoc ꝓbat duobus exemplis. scz xp̃i ⁊ pauli. ⁊ tribus autoritatibus. scz aug⁹. xp̃i ⁊ dauid Cum aũt non solũ prelatus: sed tota eccia: non ꝺz recedere: sed opponere se ꝺz pro ꝓlo suo: ⁊ animam suã ponere p ouibus suis. ⁊ h̃ dicit seca psecutõe. Est ⁊ alia psecutio intrinseca que fit a subditis in occulto q̃ prelatus cõpati ꝺz pro peccatis alioꝝ. ⁊ hoc ꝓbat. iij. autoritatib⁹ L Clamat. l. i. clamare ꝺz

§. Cum aũt Supra in. §. pr. tractatũ est qualiter fiet psecutio intrinseca. s. a subditis malis ⁊ per ꝺpassionem Nunc vero distinguitur sic. Inter subiectos sunt aliq̃ boni. aut sunt omnes mali ⁊ obstinati Si sunt ibi aliqui boni: nõ debet prelatus deserere bonos propter malos: sed tolerare debet patienter. et ꝓbat quatuor autoritatibus. Si autem oẽs sunt mali ⁊ obstinati: tunc licet prelato ab eis recedere exẽplo beati Benedicti qui monachos suos deseruit. q̃ ꝺspirauerãt in necem eius

Ibi Petrus ꝺyacon⁹ quesiuit a gregorio an liceret ꝑlato deserere gregem sibi mel susceptũ. qui rñdet dicens q̃ si subditi sunt boni malis admixti: tolerãdi sunt magis ꝑ ipsos. si ꝙ oẽs sunt mali ⁊ incorrigibiles recedere ꝑt prelatus ad aliũ locum exemplo pauli qui de damasco fugit vt alibi magis ꝓficeret ¶ Sequens. §. pꝛ

Questio .II.

Quod aũt dic ē qõ. ñ. qua queritur vtz recupata sanitate possit quis repetere cathedrã cui renũciauit. Et rñdet q nõ: et sz vtz sacerdos qui dimisit celebrationem misse propter morbum caducum: recupata sanitate possit celebrare. Et rñdet cũ dicto vel caduco frequenter. aut raro. si frequẽter oio debet cessare a celebratione misse vt infra. c. i. Si vero raro. aut vetak cũ spume iactatiõe z vocis ofuse emissione. z tũc nullo modo celebrare potest. vt infra. c. c. ij Aut vetak sine spume iactatione z sine vocis confuse emissione. z tunc celebrare potest: itq ta ñen vt habeat iuxta se vicini sola munis adiutorẽ. vt. ã. c. q. i. illud. si plene est liberatus. nõ est qõ.

In litteris Quidaz presbiter morbum patiebak caducum: quare gebonardus vinarien. archiepus ei celebrationem misse interdixit et per illum pbm consuluit alexandruz dimissarum solemnia celebrare. Nunc papa rescribit dicens quomodo ei cõstitit q iste cadebat. vnde mãdat q si iste presbiter frequenter cadit z vetetur morbo caduco: nõ dz celebrare. si aũt qualuent: non phibeak

Super foro Clerici populensis eccie vna cum sabino z pelagio laicis romam venerunt z dixerunt gelasio q episcopus eoruz celebratur morbo caduco frequenter. assentes se deius voluntate venisse. quare papa illi eccliesie duos dedit visitatores. scz scopus postea romam pergens: dixit omnia que de eo dicta fuerunt falsa esse. Ideo papa precipit eisdem visitatoribus narrando predicta vt veritatem perquirant. et si p dictum episcopum inuenerint fuisse repentate prolapsum cum voce confusa z spume iactatiõe. eũ celebrare prohibeãt si aũt ß inuenirin non potest precipit rustico vt faciat eũ carnib9 vti. xxx. dieb9 indifferenter

Causa .VIII.

Quidã epũs Quia in supiori cã in illo. capituli. fuit ocessum priuilegiũ maguntino eligendo sibi successorem. vnde aliquis dubitaret hoc eẽ licitũ de iure cõi. ideo io. gra. hanc. viij. causam supponit in qua ostendit q nulli licet eligere successorez. z q amicoz pa trocinia in electiõibus cõualescere non debent. z q non est symoniac9 qui post electionem prestat canonicis iuramentũ de indemnitate eccie: z alia plura que omnia vt plen9 elucescant ponit theuma dẽ quo quinq elicit questiones.

Questio .I.

Quod aũt Dec est pria qõ qua queritur an liceat epo sibi eligere successorem. et certũ est q non: nisi p priuilegiũ hoc habeat. Post tñ probat gra. q sic exemplo maguntini. autoritate symachi a otrario sensu vsq ad. ã. sed in anthioceno. et in. ã. his autoritatib9 dicit solutionem

Si petrus Petr9 apls cũ instare vellet verbo predicatiõis z oroni in tpalib9 linũ z cletũ prefecit. sed solũ clementem sibi successorez elegit cui potentiam tradidit ligandi z soluendi

ã. Ez i anthioceno. Ducusq probauit gra. superficialiter epo li cere sibi eligere successorem nunc autẽ probat otrarium.

Episcopo Statutũ fuit in nicẽno ocil. vt nullus eligat sibi successorẽ z si factũ fuerit irritum sit sed tñ eligak a clericis: epoz iudicio Idẽ est casus sequentis. c.

Plericq Quidã epi in mortis articulo cõstituti designabant sibi noiatim successores vt non legitima electio spectaretur. sed hoc prohibet hylarius papa in synodo. quia nulla bona spiritualia possunt aliquo hereditario iure cõcedi

Moyses Hieron⁹. reprehendit hic illos epos qui instituebant sibi successores de sanguineos vel amicos vel illos qui vt clerici fierent muneribus impetrabant. ⁊ docet hoc non esse faciendum exemplo moysi qui filios potuit instituere successores in principatu: sed noluit: immo extraneum ⁊ de alia tribu elegit. s. iesum: qui iosue ⁊ iesus naue dictus ē.

Apostolica Statuit in hoc. ne quis iure hereditario sibi vendicet: vel postulet ecclesias. prebendas. preposituras. capellanias: vel aliqua ecclesiastica officia. quod si quis presumpserit careat eisdē in ppetuum.

¶ His omnib⁹ Soluit gratianus dictam de rarietatem: dicens q̄ tractare cum fratribus de electione successoris licz. Sed eligere non licet. Exemplum vero petri nō debet trahi ad sequentiam: nisi ab his qui talē vellent eligere successorem: qualis fuit Clemens. Verum quia de sueuerāt eligere de sanguineos ⁊ malos: de statutum est vt clerici vel patroni eligant prelatos tales: qui deo digne seruire valeant. qđ si facere recusauerint: iure ab eccia repudientē. quod probat p sequens ca.

Olim In veteri lege precipiebatur q̄ frater duceret vxorem fratris sui defuncti: ⁊ ei sobolem suscitaret: que soboles defuncti fratris diceret. quod si recusabat in faciem eius despuebatur: ⁊ discalciabatur vno pede. Exinde domus ei⁹ vocabat domus discalciati. Hic vnusquisq̄ predicator debz christo qui pro nobis mortuus est filios suscitare qui christiani a christo vocentur. Et si recuset respuitur ab ecclesia. ⁊ q̄z vno pede discalciatus: ⁊ portabit opprobrium eius non figuratum sed figurans. quia hoc significat opprobrium illi⁹. qui vero hoc adimplet vtroq̄z pede dicitur calciatus.

In scripturis Quidaz cū eligebantur ad prelaturas: recusabant eas: dicentes se velle esse in contemplatione. Sed gregoz. dicit q̄ ex hoc se magis esse dignos ostēdunt. quia sicut ambitiosis magis est dignitas denegāda: sic est renuentibus de cernenda. Et docet q̄ qui eliguntur ad dignitates ⁊ ad officium predicandi non debent renuere si digni sunt. Quod tribus rationibus vel auctoritatibus probat ⁊ hoc in prima parte. In secunda parte ostendit q̄ quiete contemplationis debemus diligere. sed cum necesse est postponenda est. propter multorum humilitatem. Quod probat duobus exemplis. exemplo Hieremie qui cum inuitatus ad predicandum dixit. A. a. a. domine nescio loqui: quia puer ego sum. Et exemplo ysaie: qui de contemplatione obtulit se cens. Ecce ego mitto me. Sed sciēdum q̄ isti non fuerunt extranei. quia Hieremias non extorto recusauit: sed timuit subire officium predicandi. Nec ysaias ante missus ē q̄z se per altaris calculum purgatum vidit. id est per carbonem sumptum de altari vbi erat ignis ppetuus ad opus sacrificij. Ita ma auctoritas vel ratio est ibi. Et sicut scriptum est ⁊c. Secunda incipit ibi. Omnes vtraq̄z ⁊c.

Sciendum Hoc cap. diuidi tur in duas partes. In prima dicitur q̄ cum quis inuitatus ad dignitatem ⁊ ad prosa ⁊ obediat. si anbelanter aspiret nulla est talis obediēcia. q̄ non habet meritum: quia de suo. pro motu habet ⁊ de ambitione. Si vo inuitatus ad opprobria ⁊ otumelias ⁊ non obedit libenter: nullum habet meritum et obediens tia. In secunda pretermendat gregō. eam vtilitatis vite preponēdo. ⁊ vituperat inobedientiam eam ydolatrie comparando. Secūda pars incipit ibi. Et paulo supius.

Qui episcopatum Hoc ca. diuidit in duas partes. In prima parte ponit aug⁹. literam apostoli dicentis. Qui epatum desiderat ⁊c. ⁊ dicit q̄ episcopatus est nomē laboris ⁊ non honoris. vt ille qui preficitur pro subiectis debeat laborare. sed si p esse voluerit ⁊ non prodesse. ep̄m se putare non dz. In scā pte dz. q̄ optimum contemplationis est desiderandū: dignitas aūt nō est petenda: sz si. propter necessitatem

imponitur est susciplenda plurimoꝝ vtili-
tate: ita tñ vt ex toto ꝓemplatio nõ desera
tur. Secda ps incipit ibi L Itaq; a studio
agnoscendo.]

Oportet Petr⁹ elegit clementẽ sibi successorem ⁊ docu it q̃ prelatus debet esse doctus ⁊ irreprehẽ sibilis ad instar demẽtis vt animas rudes docendo ꝓ capacitate audientiuꝫ possit instruere. Sequentia duo capitula pla na sunt

Licet Hoc.ca. diuidit in duas par tes. In prima parte dicit q̃ electio prelati fieri debet in p̃sentia populi ne aliqua postea retractatio fiat: ⁊ vt sciãt omnes quis sanctior ⁊ melior ad epatũ eli gat. Et hoc probatur exemplo moysi qui in electione iosue totum ꝯgregauit synagogã Et autoritate pauli. In secunda parte di cit q̃ ꝯgregare synodum siue populum est: quando prelatus ⁊ electus ꝯgregat oẽs virtutes animi simul ⁊ sensus ⁊ bonas cogi tationes: scientiam ⁊ bonos mores: vt ille electus intra se conferens intelligere possit quid sit pontifex: quid vnctio: q̃d indumen ta epi. Secda ps incipit ibi L Ego tñ etiaꝫ aliquid.]

Si vero Probat hieroñ. in hoc ca. q̃ nulli licet sibi elige re successorem argumento a minori. quia si non licuit moysi qui tantus erat: multo mi nus licebit alijs: nisi deus aliter aliquid re uelaret sicut fecit moysi: qui de p̃cepto dñi iosue coram populo sibi successorem elegit Et hoc in prima parte. In secũda parte di cit q̃ gubernatio populi tali debꝫ conce di qui spiritum dei in se habeat ⁊ precepta dei in conspectu suo ⁊ qui sit notus ⁊ fami liaris moysi: id est deo ⁊ instructus in lege dei. Secunda pars incipit L Gubernatio populi.]

Recnouũ Neapolitani nõ so lum discordabãt in electione archiepiscopi: sed etiaꝫ eligebant aliquos non considerata bonitate: sed po nius amore ⁊ consanguinitate. quare gre- sensit eis dicens non esse nouũ nec rep̃hẽ sibile vota eligentiũ se in duas partes diui-

dere. sed tunc est reprehensibile cum electõ non peruenit ex iudicio sed ex fauore.

§. Cum aũt Supra i hoc.c. si ergo. dictuꝫ est q̃ gubernatio populi traditur illi quez de elegit. de quo colligit a sensu ꝯrario q̃ alii qñ tradit dignitas illis quos non elegit de us. vt infra. c. proximo

Audacter Hieronim⁹ docꝫ in hoc.c. q̃ prelatus ec clesie quandoq; datur bon⁹: quandoq; da tur malus ꝓ meritis subditoruꝫ. Et hoc probat exemplo saulis qui non fuit electus deo iubente. sed prout mala merita popu li exigebant fuit electus deo p̃ permittente L Elegerat]permittendo. ⁊ L Elegerat] p samuelem ad instantiam populi petentis L Fieri tulerat]non fm volũtatez dei spõ taneam sed extortam.

Sunt in eccia Gratianus dicit q̃ q̃dã prelati sunt in eccia qui seruiunt deo non p pter deum. sed propter temporalia cõmo da: qui magis dicendi sunt mercenarij: q̃z prelati. Et ita datur intelligi q̃ deo tm̃ per mittente tales eliguntur. Sequens. §. p se patet

Illud Quidam putabant se esse vel effici meliores: eo ipso q̃ eligebantur ad episcopatum. sed hiero: dicit q̃ propter hoc non sunt meliores. Et ostẽdit q̃ si quis scit se esse indignum non debet re cipere dignitatem. quia quanto potior est: tanto magis punietur. Et q̃ indignus di gnitatem recipere non debet probatur ex emplo patris qui propter delicta filioꝝ re pellit a dignitate

Qualis Dicitur hic q̃ non soluꝫ epi: pbi: ⁊ diaconi. sed etiaꝫ quilibet clericus inferioris ordinis de bet precellere laicos in sermone: ⁊ vite ꝙuer satione. quia nisi laicis sint meliores: nulla potest esse edificatio

Vereor Dicit hieronimus se ti mere ne plures laicoruꝫ iudicent episcopos male sua officia exercẽ tes comparatione melioris vite. sicut regi na austri: que venit de finibus terre audire

verba salomonis: iudicatura est homines sui temporis in die iudicij comparatõe melioris vite. Et sicut minuite qui paratiores sunt ad predicationem Jone iudicaturi sunt alios iudeos qui christum maiorem iona contempserunt

Quid autem Ambro. cuz increparz populum delinquentem dixit q populus poterat cum paucere uno sermone: z sibi pudorem inferre: cum clericos habeat incorrigibiles quos emendare nõ possit. nec eos vult nominare: cum peccata corz sint latentia. sed vnusquisqz consulat suam conscientiam.

Nec sufficere Quidã prelati putabãt sufficere si adequarentur laycis z negligentibus in fide vel in operibus Sed dicit beda hoc non sufficere nisi precellant eos sciẽtia z doctrina.

¶ Ne ergo Concludit gratianus ex supradictis dicens. ne prelati malos sibi eligerent successores: ideo statutũ est vt nemo sibi eligat successorem

Questio II

Quod autem Adiponitur secunda questio vbi queritr: an amicorũ patrocinia qualescere debeant in electione aliquoz. z certe si consistant in pecunia vel obsequio symonia est. vt. s. i. q. i. sũt nonnulli In precibus distinguit. aut enim sunt carnales. aut spũales. Carnales p digno non inducunt symoniam. vt. i. q. i. qui busdam. p̃o indigno sic. vt. i. q. i. de ordinationibus. Spũales vero valent. nec p eas inducitur symonia. vt. i. q. i. latorem In obsequio etiam psueuit distingui vtruz sit honestum vel non. z si honestum vtrz exprimatur vel deducat in pactum qz seruit vt prebenda sibi referatur.

Illud Precipit greg. anthonio subdyacono cum quedaz epalis ecclesia vacaret vt nullam personam eligi permittat per pecuniam: vel preces carnales amicorum. quia qui taliter sublimant: illus pelluntur obedire quorum preces vel pecunia interuenerunt: z sic p eos res ecclesie dilapidat. Talis ergo in illa eccia eligatur psona que sit vita z moribus decorata z tãto ordine digna

Dilectissimi Vacante ecclesia mediolanẽsi vnusquisqz clericoz niteba amicum suum preficere: inspecta tm vtilitate. ppria z negligenta pmuni. sed docet grego. vt non faciamtur. qz mens quam cupiditas ligat: pfonas ne friuola extimatione fraudent sue fallantre preferenda z non examinat iudicio recto. q dicantes talem eligant cui debeant semper obedire. qz post electionẽ non poterunt iudicare de ipso.

Questio III

Quod autem Nititur tercia questio qua queritr vtrum sit symoniacum prestare canonicis iuramtum post electõem p indemnitate rep. ecclesie. Et rñdet q non: nisi ante electionem pepigit q post electionẽ prestaret iuramentum: vt infra. e. artaldus. Si vero ante electionem iuret vel pactum faciat: symonia est vt infra. ea. ca. talia. Et hec vera sunt cũ minoribz z subiectis prestat iuramentum. prestare aũt superiori ante electõem non videt symonia. ar. s. c. di. optatum

Talia Pelagius fecit cucarpum vitatorem Catinensis ecclesie z ei significauit quid deberet fieri circa electionem epi. sed postea Elipidius dyaconus electus est fere ab omnibus. pauci tamen eius electioni non sentiebant: nisi iurares se illis prestare impunitatez de rebus eccie sie quas vsurpauerant. quod totum cum audisset papa relatione clerico z leonis viri magnifici de cuius testimonio non erat dubitandũ. Precipit pelagius clericis catinensibus vt elipidium dyaconem cum decreto electionis z cum visitationis epla romanam pducant. z monet eum vt clericis reisidentibus sibi nec iuramentum nec pmissionem faciat aliquam. quia si fecerit tanq indignus repelletur.

Artaldus Artaldus fuit electꝰ in epm arelatenſ. eccie poſt electionem preſtitit iuramentū cano// nicis de indemnitate rez eccie. propter qđ archiepꝰ narboneſ. noluit eum cōſecrare. ideoq; romam iuit z ꝓſecratꝰ eſt ab vrbano prius tñ preſtito iuramento q nullam con uentionem fecerat ante electionem ad hoc vt eligeretur. z q propter nullum aliud cri// men ipſum repellebat. Et ſunt verba nota rij ſcribentis geſta vrbani

Questio .IIII.

Quod aūt Hic intitula tur. iiij. qō. q queritur an prelatꝰ ſit deferendus ante ſen tentiā ꝺdemnatiōis ſiue ferat ſnīa ab hoīe vel a canone. Et dicit q nō vt infra. c. vno z infra. xvij. q. iij. ſi quis ſuadente.

Nonne Symachus papa docet in hoc. c. q nullus clericꝰ debet deſerere ſuū prelatum ante ſententiā ꝗuis ſit accuſatus. z qui ꝓtrafecerit penaz patietur

Questio V.

Ine Hic ponitur. v. qō qua querit vtz epꝰ accuſatꝰ vocatus ad ſedem apoſtolicā: ſi ſnīa pro eo ferat debet ad eccīam ſuā ſine lr̄is papere// uerti. Et rñdet q non. vt infra. c. ſequenti

Quilibet Syxtus papa docz hic q ſi epꝰ accuſat coz̄ papa: ſi non poteſt ſibi crimen proba// ri nō debz ad eccīam ſuam reuerti ſine lr̄is aplicis in quib⁹ ꝓtineat qualiter ſuaz cām finiert vt poſt reuerſionem ſuam vicini epi ꝟ cognoſcere poſſint. qm̄ epi ſicut ab apo// ſtolis ſunt inſtituti dño diſponente. ita a ſe de ſancta apoſtolica debent defendi. diſpo ſitioni cui⁹ omnia maiora ſunt iudicia re// ſeruata

Cauſa IX.

Entētia ercō municatiōis. Sup̄ in. viij. cā oſtenſuz eſt de epis q vſur pant ſibi eligere ſucceſſores. Nunc ꝓ vult tractare ꝺ epis excōicatis q̄ preſumūt clericos ordinare. z de archiepo qui damnat clericos ſui ſuffraganei illo in// conſulto. que oia vt ꝓpetēti⁹ oſtendat the// ma proponit: z tres elicit qōes

Questio .I.

Quod ordinatio Hic intitulat prima qō qua querit vtz or// dinatio facta ab excōicatis poſſit rata ha// beri. Et certe de hoc ita dicit. h. q quilibet epꝰ ſiue excōicatꝰ ſiue non: ſiue catholicus ſiue non: ſiue vltimam manꝰ impoſitionem recipiat in eccia ſiue extra ordinem ꝓfert: or// dinati ab eo ordines recipiūt: dūmodo in forma eccie hoc fiat. et ſi illi alios ordinaue rint ordinati erūt: z ſic in infinituz. vt. i. q. i. q quidā. z infra. c. ordinatiōes Idem dicit de corpore chriſti. ar. de con. di. iij. oſtēdit ſicut in ſacr̄is. i. q. i. dñs declarauit. Sed i hoc ē dīa: qz ordinati ab eo qui recipiūt vl timā manꝰ impoſitionē in eccia: ſiue ſciēter ſiue ignorāter ſi digni ſunt tolerant ex mia vt infra. c. ij z. iij. niſi in q̄tuor caſibus nota tis in apparatu. ſed ſi non recipit in eccia: ſi ſcienter: nō tolerat: ſi ignoranter z hoc ꝓ bauerit: tolerat. vt infra. ea. ordinationes Rufinus tamen z iohannes fauentius di cebant q epiſcopus qui recipit vltimā ma nus impoſitionem extra eccleſiam id eſt or dinem epiſcopalem: poſt illum nullus ē or// do: ordinem conferre non poteſt: z qui or// dinatur a tali nihil recipit: ſecus ſi intra ec// cleſiam recipiat vltimam manus impoſiti// onem De corpore chriſti dicebant q nullꝰ extra eccleſiam conſtitutus conficiebat. ar. xxiij. q. i. ſciſma. et forte gratianus fuit hu// ius opinionis. vt infra. c. §. ſed excōmuni// cati. et. i. q. i. §. ſed oꝑponitur Ibi tamē poſt hanc opinionem ponit gratianus catholi cam veritatem Et videtur hic primo pro// bare Gratianus q talis ordinatio non va let.

Nos Caſus iſtius capituli patz Et intelligitur de eo qui preter for// mam eccleſie ordinem confert vel ī odium conſecrātum: ſicut dictum eſt Gel. fm rufi. z iohēz. fa. z gratianum intelligatur de eo qui vltimam manus impoſitionez recepit extra eccīam

Excõmunicati Videtur hic gratianus ponere opinionem rufini ⁊ iohis faventini dicens q ordinationes eoꝝ qui nũq fuerunt catholici irrite sunt: sed ordinationes eoꝝ qui fuerunt epi catholici lz postea fuerunt excoicati miscẽ iter ab eccia tolerant. ⁊ ad hoc inducit sequens ca.

Ab excõmunicatis Quidam catholici epi excommunicati fuerunt: ⁊ tempe sue excoicationis quosdam clericos ordinauerunt. quesitum fuit ab vrbano vtꝝ possint in suis ordinibus tolerari. Et rñdet q sic: si sunt bone vite ⁊ nõ sunt ordinati symoniace. vel non ꝓstat eꝑos esse symoniacos: sed de cetero non ascendãt ad ordines superiores: nisi necessitas vel vtilitas exegerit

¶ Sed illud Supra in. §. lz excommũicati dicitur q illud ca. nos ꝓsecrationem intelligitur de his qui nunq̃ fuerunt de numero catholicoꝝ. Nunc vero oñdit q põt intelligi de noiatim excõmunicatis quoꝝ ordinationes scienter recepte non tolerantur quoad executõem.

Ordinatões Hoc ca. dividit in duas ptes. In prima pte dr q illi qui receperunt ordines ab epis ordinatis in hereſi vl ab intrusis non tolerant in suis ordinibus quo ad executõnem: nisi probent se nescivisse in tempore ordinationis eos fuisse dãnatos. In scda parte dr q illi qui receperũt ordinatõem a scismaticis quondam tñ catholicis epis ex mia in suis ordinibus tolerantur si boni sunt ꝓpter necessitatẽ: sed cessante necitate sacri canones ꝓpriũ robur obtineant. Hcda ps incipit ibi. Qui vero.

¶ Electio Dictuz est supra q ordinatio hereticorum irrita est. Nunc dicit Gratianus q electio facta a non catholicis irrita est: sicut habetur in sequenti ca. cuius casus planus est

Questio II

Quod autem Dicitur. ij. questio qua queritur an epus vel archiepus possit ordinare clericos alteri⁹ epi⁹ copi sine ꝓpriis literis. Et rñdet q nõ: vt ꝓbat per sequentia ca.

Nullus Calixtus papa docet hic q nullus epus debet terminos alterius vsurpare: vel alterius parochianũ ordinare. damnare: vel excõmunicare. qz talis ordinatio. damnatio ⁊ excommunicatio irrita erit. ⁊ q hoc fieri nõ debet ꝓbatur auctoritate euangelij dicentis. Ne transgrediaris tẽ.

Nullus Celestinus ꝓbat in hoc ca. q nullus patriarcha vel archiepus vel epus iudicet vel ordinet vel disponat aliquid in parochia alterius: nisi fuerit inuitatus. si vero ꝓsumpserit dãnabitur cum cooperantibus ⁊ ꝓsentientibus. Nam si ordinare non põt nec iudicare poterit. Idem dicitur de epo in duobus sequentibus ca. scz q irrita erit talis ordinatio. ⁊ ipse damnabit

Episcopi Statuitur in hoc ca. q quilibet epi suas regant ecclesias vel prochias ⁊ ad alienas nõ accedant: sed ydone⁹ in sua ꝓuincia disponat que disponenda sunt.

Non inuitati Dicit in hoc ca. q epi non debent ire ad alienas prochias sup ordinãdis aliquibus vel disponendis ecclasticis causis: sed vnaquecz synodus ordinet infra suam ꝓuinciam que disponenda sunt: sicut in niceno cilio statutũ est.

¶ His Concludit gratianus ex supra dictis q nullus epus clericos alterius ordinare dz. ⁊ querit incidenter si ꝓtingat clericos ordinari ab epo nõ suo an possint in suis ordinib⁹ tolerari a suis epis Et rñdet q sic vt dr in pri. c.

Lugdunensis Lugdunen archiepus fuit ab vrbano vtꝝ in suis ordinibus posset tolerare quosdã clericos suos ab alijs epis ordinatos cũ eis dispensando. Et rñdet q sic ex mia si bone vite sint: ⁊ si sine p̃auitate fuerint ordinati inuuncta eis penitentia cõpetenti. ⁊ hoc ꝓbat exemplo Johis crisost.

qui clericos suos ordinatos a scto epipha-
nio toleranit ⁊ in suis ordinib⁹ recepit: qđ
non fecisset si sciret eos nõ recepisse ordines

Questio .III.

Quod autẽ Dic inti-
tulatur. iij.
qõ qua q̃ritur an archiepus possit
absoluere vel dãnare clericos sui suffraga-
nei illo inconsulto. et certum est q̃ non: nisi
cum appellatur ad eum vel habeat de ꝯsue-
tudine. vel si epus decederet ⁊ res arbitrio
archiepi dispensari voluerint clerici. vt infra
e. questus. vel nisi epus sit negligens. vt i-
fra. e. cum simus. vel nisi ꝯtrouersia sit inter
epm ⁊ suũ clericum. vt infra. xi. q. i. si cleric⁹
vel nisi dissentio est in electione epi. vt supꝰ
lxiij. di. si forte. Sed hoc hodie corrigit p
ꝯstitutionem innocentij pape. Sed q̃ ne
goria prouincie vt synoduz ꝯgregare: epm
examinare: potest facere: non tñ sine ꝯsensu
alioꝝ. vt infra. c. i. iij. ⁊. iiij. ⁊. v. ⁊ procedit ꝟ
ordine. primo probat superficialiter q̃ ar-
chiepus potest absoluere vel damnare pa-
rochianos sui suffraganei illo inconsulto.
vsq; ad. §. sed ꝯtra. deinde probat ꝯtrariũ
vsq; ad. §. sola. Dicit ergo q̃ sicut eccie toti⁹
epatus sunt in potestate epi. sic eccie toti⁹
archiepatus sunt in potestate archiepi: ita
q̃ epis non licz aliquid agere sine concilio
metropolitani. sed intellige que pertinent
ad generalem statutum prouincie toti⁹ epi
scopatus

Per singulas Dicitur ꝟ q̃
epi scopi i sin-
gulis prouincijs debent recognoscere suũ
metropolitanũ sibi obediendo: ⁊ nihil age
re de communibus negotijs sine metropo
litani concilio. Similiter nec metropolita
no licet sine ꝯcilio epoꝝ aliquid facere ꝺ
negotijs ꝯmunibus

Per singulas In niceno
ꝯcilio fuit sta-
tutum vt archiepus p singulas prouincias
curam gerat ⁊ ad archiepm appelletur sine
cui⁹ ꝯcilio episcopi nihil agere possunt: nisi
de his que ad proprias eorum parochias
spectant. ⁊ ecõuerso metropolitan⁹ sine ꝯci
lio epoꝝ nihil agere potest.

§. Nisi Dictum est supra q̃ archi-
epo nihil agere licet sine cõ
silio epoꝝ. qđ verꝫ est nisi epi post annũcia
tionem ptemptserint in suis ecclesijs yconomos ordinare. vt probat sequenti. c.

Cum simus Statutũ fuit i
synodo ostanti
nopolitana vt omnes regule sancto⁊ pat⁊
custodient ⁊ precipue illa que precipit yco
nomos debere esse in vnaquaq; eccia: qđ si
metropolitanus facere neglexerit licentiaz
habeant episcopi in sua ecclesia yconomuz
ordinare: ⁊ econuerso. Idem seruanduz est
in monasterijs

§. Probatur Adhuc pbat
q̃ archieps in
consulto suffraganeo suũ possit parochia-
nũ absoluere: exemplo pauli metropolita-
ni corinthioꝝ qui corinthum fornicatorez
tradidit satbane ⁊ postea recõciliauit

Hũc probat. s. q̃ metropol. non
potest disponere de rebꝰ epoꝝ sine ꝯsensu
eoꝝ. ⁊ ꝺa. c. vsq; ad. §. sola intelligunt ꝺ cõ
munib⁹ negotijs vel despũalib⁹: cũ epi nõ
sunt negligentes sz diligẽter agũt q̃ debent

Saluo Quesitum fuit ab eugenio
vtruz archiepus possit co-
gnoscere de causis criminalibus epoꝝ:
sine ꝯsensu alioꝝ epoꝝ. Et rñdet q̃ nõ salu-
uo romane eccie priuilegio

Archiepiscop⁹ Anti⁹ pa
pa statuit
vt archiepus de causis epoꝝ aut cõib⁹ sc̃z
criminalibus nihil agat sine ꝯsilio suorum
suffraganeoꝝ: nec epi sine cõsensu archiepi
aliquid agant

Si autem Quesitũ fuit si ar-
chieps supbe vult
de causis criminalib⁹ vel ciuilib⁹ epoꝝ cog
noscere sine eoꝝ volũtate vel eos in aliquo
grauare: quid sit faciendũ. Et rñdet q̃ cor
rigi debet a suffraganeis: ⁊ si fuerit incorri-
gibilis significet pape quaten⁹ p ipm sic pu
niat vt ceteri timorem habeant

Nullus Hoc. ca. diuiditur in du-
as partes. Prima po loc̃
tur de spẽalib⁹ negotijs suffraganeoꝝ. sc̃da
ꝺ cõib⁹ Dicit g̃ i prima q̃ null⁹ primas vel

metropolitan⁹ debet se intromittere de spe
cialibus negocijs sui suffraganei absq; ei⁹
licentia vel voluntate. quod si fecerit irritu⁊
erit quicquid fiet ⁊ ipse deponet. ¶ Insecun⁹
da parte dicit q; primas vel metropolitan⁹
non debet agere causas criminales vel cō⁹
munia negocia sine ꝯsensu eꝑorum. nec ipi
sine ꝯsensu metropolitani vel primatis de⁹
bent aliquid agere: nisi de his que pertinēt
ad ꝓpriam parochiam vt omnia concordi⁹
ter fiant. ¶ Secunda pars incipit ibi L ¶ Sed
quicquid ⁊.

Conquestus Archiepūs nar
boneñ. ꝯquere
batur de Radulpho patriarcha bituriceñ.
qui erat suus patriarcha: q; ipse cōpellebat
clericos suos eo inuito ad suum iudiciū ve
nire: ⁊ res ad suam ecclesiaz ꝓtinentes eo in
consulto disponebant ¶ Recipit ergo sibi ni
colaus vt decetero hoc non faciat: nisi fue⁹
rit ad ipm a ꝓpellatum. vel nisi mortuo eꝑo
clerici noluerint res ecclesie dispensare per
ipsum. q; primates nil ꝓtulegij sup epis
habent nisi quantum canones ꝯcedunt vel
ꝯsuetudo antiqua. vel nisi romana ecclesia
aliquem voluerit suo ꝓtulegio decorare
L Eꝑo scribit ¶ hec sunt ẏba bede L ⁊ angelo
ephesi cē ¶ sunt verba iohannis. Unde me⁹
lius esset ibi principium ca. vt dicat hu. ¶ di⁹
cit ergo beda exponens verba iohannis. et
dicit q; iohannes scribit illi eꝑo de cui⁹ ma
nu iohannes requirebat peccata subdito⁊
eius vt esset diligens: ne sine eius cōsilio de
suis subditis iudicaret: nisi esset negligens.

§. Hola Hactenus ostensum est
q; archiepiscopi ⁊ prima
tes subiectos suffraganeos⁊ suorum iudica
re non possunt illis inconsultis: nisi in casi⁹
bus ꝯcessis. ne autem credatur idem esse in
papa: dicit nunc aliud esse in eo. ¶ Hola em̄
romana ecclesia potest de omnibus iudica
re sed nullus de ea potest iudicare. ⁊ ad hoc
inducunt̄ ca. sequentia

Datet Dicitur in hoc cap'o q; nul⁹
lus debet tractare vel iudica
re de iudicio sedis apostolice. quia firmum
debet esse quod ipsa iudicat. Et hoc ꝓbat
nicolaus duobus exemplis. sc̄z innocentij
⁊ gelasij.

Antiquis In regulis antiquis
fuit ꝯstitutum vt siue
in prouincia remota siue vicina quis a ꝓpel
let in causa ciuili vel criminali: nihil debeat
innouari ante⁊ causa ad ap'licum deferat̄.
vt ꝓ ipsum finia ꝯfirmetur.

Aliorum Quesitum fuit a sena
chovtrum causa sedis
apostolice possit ab homine iudicari. Nu⁹
rīdet dicens q; deus aliorū causas voluit
per homines terminari: sed romanus pon⁹
tificem suo examini reseruauit: apud quem
non habebit aliquis de allegatōnis mirore
subsidium. q; idem sc̄z deus erit iudex ⁊ teo
stis. sed alij omnes a papa iudicant. cui per
petu⁊ date sunt claues ligandi ⁊ soluendi ci⁹
ipsa sit caput omnū ⁊ auxilium omniu⁊ ve
dicitur ꝓ ysaiam ꝓpheta. ¶ Sequentia
duo ca. plana sunt

Cuncta Tocca. diuidit in duas
partes. In ꝓma parte
dr q; eccia romana de oibus iudicat. ipa ve
ro a nemine iudicat̄. Item q; ad papam de
omni ꝓte mundi ꝓpellat̄. ab eo vero nullꝰ
ꝓpellat. In scōa parte dr q; eccia romana
sp hūit ptātem ⁊ hēbit quoslibet absolue⁹
re ⁊ damnare nulla synodo ꝯgregata. ¶ Scōa
ps incipit ibi L ¶ Sed nec illa L ¶ Sequens
ca. planū est.

Fratres Epi hyspanie autori⁹
te regū quosdaz iniuste
dānauerant quos syrꝰ papa restituit: q; ꝑ
cepit epis vt oia eis integre reddāt: nisi ipi
ꝓncipes eo⁊ velint ab eccia separi

Nunc vero Gualbertus pri⁹
archa antistitem
carnoteñ. ecclesie ꝯsecrare nolebat. ꝛ stepha⁹
nus scripsit ei vt eum ꝯsecraret. ⁊ q; eum ad
huc non ꝯsecrabat: iterum scribit ei precipi
ens vt eum debeat ꝯsecrare. quod si non fe⁹
cerit: dicit q; si romam venerit consecrabit
eum.

Per principales igi
tur L Dicitur in hoc cap̄. q; apostolicus ha⁹
bet potestatem de qualibet parte mūdi mo
nachos vel clericos seclares ad se vocare.

oportunitatibus exigentibus mutare ad ordinem vel dignitatē vel officiū aliquod

§. Sed aliud Supra prohibuit grānus q archiepūs potest iudicare parochianum suū suffraganei eo inconsulto, postea proba uit oratiū. Nunc aūt soluit dicens q q suffraganei fauent subditis suis ad malum ⁊ circa eos sunt negligentes in corrigendo potest tunc archiepūs soluere vel ligare in uitis suffraganeis. q vero sunt soliciti circa subiectos non potest tunc eis incōsultis Et hanc solutionē probat auctoritate martini, et duobus exemplis, scz pauli ⁊ io.

Causa .X.

Quida laicus In superiori causa dictū est quid iuris habeat archiepūs super suffraganeis suis. Hūc vero supponit, in causa in qua ostendit grauus quid iuris habeat epūs in ecclesijs sui epatus. Et vt hoc opertentius agat, proponit thema de quo tres elicit qōnes.

Questio .I.

De primis Dic intitulatur prima qō qua queritur an eccia cum oīm dote sua pineat ad dispositionem epi. Et dicendum q omnes eccie preter monasteria subsunt epo: quo ad legem dioc̄sanam: et quo ad legem iurisdictionis. vt infra. c. q. septe re per totum: ⁊ xvi. q. vij. omnes basilice, scz monasteria exempta sunt a lege dioc̄sana. vt infra. c. i. ⁊ q. iij. inter. ⁊ xvi. q. i. cuz pro utilitate. et hoc in fauorē religionis. sed nō sunt exempta a lege iurisdictionis. vt. xvi. q. i. interdicimus. Idem est de capellis monasterioꝝ. Est aūt lex dioc̄sana qua epūs recipit cathedraticum: terciā scz vel q̄rtam partem decimationum fm diuersas cōsuetudines, ⁊ qua vocat clericos ad synodum vel exequias. Lex iurisdictionis est q epūs potest clericos ordinare: altaria: ⁊ eccias ⁊ virgines cōsecrare: corrigere: suspendere: cognoscere de causis ciuilibus ⁊ criminalibus et generaliter ad suaz iurisdictionem pertinet ola sacramenta cōferre.

Si er laicis Quidaz laicus capellam quandam construxit: ⁊ cum peteret eam consecrari volebat eam non subesse episcopo q̄n tum ad legem dioc̄sani: sicut nec monasteria. Quesitum fuit in concilio ylerden. an hoc fieri possit. Et respondetur q non sine volūtate epi

Sic quidam Quidam postulabant ecclesias quas edificauerant sic consecrari vt dos earum ad epi ordinationem non pertineret. quare quesitum fuit in concilio toletano quid super hoc fieri debeat. Et respō det: q si tale quid factū est in preterito corrigat: ⁊ statuit vt de cetero non fiat. sed ola sint in potestate epi.

Decretum Hoc. c. cum trib⁹ sequentib⁹ fere cū dem habent casum. scz q eccie cuz omnib⁹ suis rebus debent esse in potestate epi vt ō eis disponat ⁊ ordinet fm q fuerit dispo nendum ⁊ ordinandum visitando eos tpe oportuno

De his Dicitur in hoc. c. q oīa bona ecclesiarum mobilia ⁊ immobilia in ipsoꝝ potestate consistunt. aut q tertia pars oblationū epo reseruetur. Quid aūt iuris sit de hoc in appa ratu dicetur.

Antiquos Statutum fuit in aurelianen. concilio vt episcop⁹ habeat medietatem oblationū matricis ecclesie: ⁊ clerici ciusdē ecclesie aliam medietatem habebunt. Idez est de fructibus predioꝝ ⁊ de omni vtilitate ecclesie: ita q predia ⁊ bona ecclesie in epi potestate consistant

Relata Quidam epi negligebāt suas parochias visitare singulis annis ad predicandū vel confirmā dos pueros. procurationes tñ exigebant acti eccias visitarent: qō ex auaricia ⁊ negligentia procedebat. ⁊ ideo statutum fuit in concilio toletano vt hoc de cetero non faciant episcopi. sed solicite ⁊ diligēter suos greges visitent cupiditatem vitantes ⁊ negligentiam dimittentes

Decernimus Statuitur hic vt epi⁹ copi singulis annis suas ecclesias visitent. ⁊ si qua basilica fuerit destructa precipiatur ordinatori suo vt eam debeat reparare. de omnibus autem redditibus epūs terciam tollat.

¶ Si autem Supra in ca. decernimus: ⁊ ca. relata dictum est q epi debent suas parochias visitare Sed nunc gratianus dicit q si est valitudine impeditus: officiū visitatōis alijs iniungat

Episcopum Statutum fuit in ꝯcilio Toletano: vt epi suas parochias visitent. quod si non possunt: presbiteros bonos vel dyaconos mittant qui omnia diligenter inquirant. sez basilicaꝝ reparationem: ⁊ vitaꝫ sacerdotum.

¶ Visitatores Dictū⁹ est supra qō epi debent ecclesias visitare. Nunc autē dicit gratianus q epi debent docere: ⁊ quid a presbiteris requirere cuz suas parochias visitent.

Placuit Hoc ca. diuiditur in duas partes In prima pte dr q epi suas parochias visitantes: prima die debent a clericis exigere qualiter baptisma ⁊ missam: ⁊ cetera officia peragant. et si bene inuenerint deo gratias agant: alioq̄n ignaros instruant. Ordinent etiam vt catheciminii ante xx. dies baptismi ad purgationem exorcismi veniant: in quibus discāt credo in deū. In scḋa die debent docere lycos vt fugiant ydolatriā ⁊ omnia mortalia crimina. qō sibi nolunt fieri alij non faciant vt fidem rectam teneant. ⁊ hoc facto ad aliū⁹ locum pgant.

Quia Layci in ciuitate romana auferebant oblationes de altaribus ⁊ comedebant. quare damasus papa quesiuit a Jheronimo quid de his deberet fieri. Et respondet q debent excōmunicari vt ceteri metu terreantur. quia cum nō orēt pro populo: oblatōes populi comedere nō debent.

Sanctoꝝ Calixtus papa in hoc ca. prohibet ones auferant: ⁊ vt ecclesie a laycis non incastellent vel in seruitutem redigant

Hanc ꝯsuetudinem Damasus prohibet in hoc c. ne romani auferant oblationes de altaribus ⁊ comedāt. sed soluz sacerdotibus relinquant qui quotidie pro nobis orant. ⁊ hoc probat exemplo veteris testamenti vbi solum sacerdotibus permittebatur panes ꝓpositionis comedere. Si quis vero ꝓtra ꝯstitutū. ccc. xviij. patrum niceni ꝯcilij venerit: anathemaꝫ vinculo sit obligatus

¶ Premissis Infert gratianus ex supra dictis q eccie: ⁊ oblationes ⁊ res ecclesiarū epi potestate ꝯsistunt

Questio II

Sed cum Dicit in titulatꝫ questio qua que rit an epo liceat auferre. distrahere vel dilapidare res eccl'ie. ⁊ certe dilapidare non: nec etiā alienare nisi in casib⁹ ꝯcessis a iure. ⁊ hoc pbatur p sequentia

Casellas Hoc. ca. diuidit in duas ptes In prima dr q omia bona ecclesiaꝝ mobilia ⁊ immobilia dñt esse in ptate epoꝝ: ita vt non liceat eis vendere directa venditōe vel indirecta: nisi imminente necessitate vel vtilitate ecclie. quā primitus ꝓbata fiat venditio cora duobus vel tribus vicinis epis subscribentibus venditōem cum alijs clericis. Si vero aliter fiat irrita erit venditio. In scḋa pte dr q epūs potest pegrinis vel clericis cōcedere usum possessiones minus vtiles saluo iure ecclie Scḋa ps ibi. minus vero vtiles. In directa est qñ solus vsufructus alienatur. Et scias q hodie cora episcopo potest fieri alienatio.

¶ Ea enim Leuita loquitur tm̄ de possessionibus ecclesie metropolitane: cuius possessiones habite vel habende debent intacte custodiri sicut ꝓpria ecclesia.

94

¶ Hoc ius Supra in l. antiq iubemus cuius ps hic ponit: scz lea em Idictū fuit q̄ possessio nes cōstantinopolitane eccie alienari non possunt. sed iustinian⁹ hoc ius extendit ad omnem locum venerabilē sup rebus imo bilibus donatis ab imperatore loco venera bili ꝙ nullo modo possunt alienari. In ali is aūt rebus hec forma seruetur. vt si debi tum vlget vendantur primo mobilia. scilz granum z hmōi: deinde vasa non ꝓsecrata post consecrata vendant locis venerabili⁹ vel cōflata cuilibet. gestis omnib⁹ habi tis coram epo. aliter aūt facta venditio ir rita erit. Si vero de rebus mobilib⁹ debi tum solui non potest: obliget res imobilis pignori creditori qui reputet fruct⁹ tam in sorte q̄ in vsuras vsq; ad quartam cente sime. qō si creditor nolit recipe iurabit yco nomus coram epo et maiori parte clerico rum ibi seruientium consentiente q̄ debi tum et mobilibus solui non potest. postea per viginti dies predium exponatur vena le: z si nullus emere velit detur creditori in solutum re distincte examinata addita in p ac decima parte totius examinationis. et hoc fiat cum consensu episcopi z maioris partis capituli. Istud aūt ꝓdium sit me diocre z creditor sit talis qui probare pos sit pecuniam esse versam in vtilitatem eccie et aliter venditio facta non tenet nec; valet Sed hodie ex toto hoc nō seruatur de cō suetudine

¶ Sicut aūt Dicitur hic q̄ sicut res eccie alienari non debent. sic etiā prohibetur ne steriles possessio vel tributoria ecclesie tri buatur

¶ Item predīū Dicitur hic q̄ si ecclesia habet predium inutile propter on⁹ fiscalium: potest illud alienare habitis ge stis. vt supra dictum est. scz prestito iuramē to q̄ non alienetur nisi vt immunitas eccie seruet Immunitas id est indemnitas.

¶ Sed et permuta re. Dicit hic q̄ eccia potest permutare cum principe pro re maiori vel equali imperiali rescripto sup hoc procedente. Idē pt z cuz alia cū vtriusq; indemnitate: habito ꝓsensu eoz; que supra legūtur

¶ Perpetua Dicitur hic q̄ possessio eccie potest dari in emphiteosim ꝑpetuā si fiat in presentia epi z clericoz; yconomo iurā te nihil ad lesionem diuine domus fieri nec pensio diminuat nisi in sextam partem de eo q̄ poterat haberi: cum res sint donata eccie. et si res sit diminuta propter cladem: accipiatur pensio quanta potest haberi. si vero res sit speciosa de qua paruz vel nihil pensionis habeatur resubtiliter extimata: iusta pensio tribuatur. et ea etiā res detur in emphiteosiz que videtur ydonea ad hoc yconomo z alijs gubernatorib⁹ eccie

¶ Qui rem Aliquis rem ec clesiasticam con ductam in emphiteosim acceptam fecit de teriorem. vel pensionem per biennium nō soluit. querebatur quam penam pati debe at. Et respondetur q̄ expelli potest de pos sessione ita q̄ soluat totius preterin tempo ris pensionem z damnum rei restituat: nō petiturus si quid impenderit nomine meli oratonis

¶ Si quas Ecclesia do nos habz rui nosas quas quidam in emphiteosim vult recipe. Queritur pro quanta pensione de beant dari Et rñdetur q̄ si conductor vult vti materia destructe domus scz lapidib⁹ z lignis. pensio non debz minui nisi in tertiā partem ab ea qui extantibus adhuc habi rationibus haberi poterat. Si vero vult domos edificare dabit pensio q̄ inde pote rat haberi ante redificationem z ex eo q̄ modo plus inde haberi potest q̄z antiqui tus: dabit medietatē arbitrio boni viri. ita videt sentire. h. z beñ.

¶ Qui vero Hic ꝙ tractat d. iiij. generib⁹ hominū recipientiū res eccie citra legis for mā scz de emptore donatario: creditore: et emphiteota qui oēs debent res restituere cum omni incremento medij tpis z preciuz

quod dedit ab ecclesia non repetet: sz ab eo qui alienauit. Donatarius autem rem cuz omni causa restituat: z pecuniam suam nō recuperabit. Emphiteota vo cadit a re conducta: nec quod dedit repetet. z soluet pensionem temporis preteriti. z q̄ soluere in p̄senti tenebaf acsi iure ꝓtraxisset

L Sed melius ꝛc.] Nec verba non sunt de autoritate: sed Guarnerius apposuit ea de lege. L. de sacrosanctis ecc̄. sancimus neminī. Sed hoc corrigitur hodie per ca. xij. q. ij. vulterane. z in autē. de non ali. §. q̄z vero leonis coll. ij.

·§· Si yconomus Aliquis volebat habere vsumfructum in domo vel agro ecclesie vsqz ad certum tempus vel toto tempore vite sue. querebaf qualiter hoc fieri deberet. Et rñdetur. si yconomus hoc viderit expedire ecclesie pacta cum eo ineat vtrum ad certum vel toto tempe vite sue rē ecclesie velit habere. z hoc redigaf in scripturam. z fm q̄ conuenerit dabit sibi yconomus rem ecclesie. z ille qui accipit rem ecclesie debet facere pactum vt finito tempore restituat ecclesie qō accepit ab ea. z tantūdē de suo eiusdem bonitatis z redditus cū eo. qō accepit: z cū totidem mancipijs z colonis q̄ perpetuo penes ecclesiaz remanebit. Si vero aliter fiat irritum erit. Hug. vero casum ponit breuiter sic Dic dicif in hac. l. Aliquis vult accipe predium ecclesie in vsu fructum vsqz ad certum tempus vel vsqz ad mortem suam: non potest hoc facere nisi statim predium suum eque bonum per omnia ꝓferat ecclesie quo ad ꝓprietatem. z sic vsqz ad statutum tēpus remanebit vtrumqz predium quo ad vsufructum. postea vtrumqz pueniet ad ecclesiam pleno iure. Sed primus casus quem posui melius lr̄am expoit z sensum ꝓprehendit.

·§· Nec vsus In hoc autem dicitur q̄ p̄caria de qua fit mentio s̄. ea. si yconomus potest fieri a qualibet ecclesia: ita vt tempe finito res vtraqz perueniat ad ecclesiam pleno iure: z res que datur invicem non debet esse grauata tributis maioribus: quam prece cariam yconom⁹ non potest facere sibi nec ꝓsanguineis suis.

Precarie Hoc. ca. diuiditur in tres pres In prima dicit q̄ precarie debent fieri hoc modo. si ruusticus dat ꝓprietatem sui fundi tm̄ z retinz vsufructum sibi: accipiat ab ecclesia vsufructum duorum fundo⁹ ꝓ suo nomine tm̄ z nō filio ꝓ. Si vero dat ecclesie ꝓprietatem stim pleno iure: accipiat ab ecclesia vsufructum trium fundo⁹ ꝓ nomine suo tm̄ z non filio ꝓ. In secunda parte dicit q̄ nulla potestas debet cogere ecclesiam precariam facere cum nemo debeat cogi de suo facere bñficium. In tercia parte dicitur q̄ sine licentia regis non debet fieri ꝓmutatio rerū vel seruorum ecclesie. Secunda pars incipit ibi L Decreuit.] Tercia ibi L Hec communiationes].

Epūs habeat Statutū fuit martini pape q̄ epūs dz dispensare res ecclesie cū reuerentia z timore. z inde suscipiat quātum sibi z suis fuerit necc̄arium. Si vero res ecclie vsurpauerit vel ꝓsanguineis dederit eas pauperibus subtrahendo: sit obnoxius concilio z corrigat. Sequens. §. pz

·Si quis episcopus·

Quesitū fuit quā penā debeat pati epūs qui alienat rem eccie nulla necc̄itate cogente. vel q̄ alienat res vacantis eccie. quod intelligitur nulla necc̄itate cogēte. Et rñdet q̄ nichil dz rem restituere z postea deponi.

Questio III

Quid vero Dic ponitur iij. q̄ō q̄querit quid epūs exigere debeat nomine cathedratici. z rñdet q̄ duos sol. vt infra. c. illud. preter q̄s ad monasteria: vt infra ea. inter cetera Dī aūt duo solidi erunt illi monete que freq̄ntaf in regione. vt. ff. de. iij. mūs. Item pcurationes p̄ter visitationis. vt s̄. ea. q. i. relata. Item collectas imponere. vt extra de cen. cum aplis. Item preter cathedraticum medietatē vel terciam ptem oblationum. vt infra ea. §. cathedraticum

Placuit Tria prohibent in hoc ca. scz q epūs nil debz tol lere a parochialibus ecclesijs preter duos sol. noie cathedratici. nanq tertiā ptem ob lationū tollat: sed reseruat reparationi ec clesie. neq cogat clericos sibi in aliquibus opibus seruilu more seruire. qz legit in epla petri infra. neq vt dñantes rē.

Briscis Antiquit epūs tollebat tertiā de parochianis ec clesiaq cui etiā sua plenissime sufficiebant: r ideo statutū fuit in cal. matateñ. vt null epūs lusitane prouincie cui sua sufficiant il lam tertiaz auferre presumat. sed relinquat reparationi eccie

Unio Hoc. ca. diuidit in tres ptes Inprima dicit q si epi vo lūt recipe tertiā ptem oblationum vel dec mationū a parochianis suis: subire debēt onus fabrice reparande. si vero eas relinqt ecclesijs solicitudine epoq repararent basi lice a pbīs. si aūt eccie nulla indigent repa rationi accipiant epi illas tertias si volūt: res eccie non omittant vni pbīo. In tertia sed vltra nihil. In secūa parte dicitur q plu dicit q eccia que habz. x. parochianos ha beat proprium sacerdotem. illa vero q mi nus habet alijs cōiugat ecclesijs. et qui hūc cōstitutionem despexerint p duos menses excōmunicent. Secūa ps incipit ibi [Hz tertia ibi Lea scz rōne]

Aliud Precepit grego. defensori si cilie vt non pmittat epis sici lie petere a pbīs sue dioces. vltra duos so lidos noie cathedratici: nec cōuiuia nimia magna sibi p eos fieri.

Nec numerus Fabian epūs q̄siuit de trib a gelasio papa. Primo vtq certus numer pecunie sit imponend baptizādis Rndet q non. ne baptizādi a baptismi gratia repellant. Secūo vtq sit exigenduz pro cathedratico vltra antiquā consuetudinē Rndet q non. Tertio quā partem debe at recipe epūs de oblatiōib q̄ offerunt i die dedicationis Rndet q consuetudo illa debet seruari que omnibus ecclesijs est prescripta

¶ Catedraticū Gianus dicit q epūs accipit cathedraticum preter medieta tem vel tertiā partem oblationū que offe runt in die anniuersarie dedicatiōis vel al teri solēnitatis prout pueuerit inter epūm r sacerdotem

¶ De his vero Dictū est sup de vi sitatione epoq Sed qz quidā crudeliter se uiendo parochias visitabāt: ideo nūc ostē dit grā. quid sup hoc tenendū sit

Quia Quidā epi visitādo parochi as suas in clericos crudeliter seuiebant eos angarijs r inditionibus fati gando. sup hoc vero facta querimonia i cō cilio toletano pstitutū est vt de cetero talia non faciant. r que hacten presumpta sunt in futūq denegent. si vero cōtra hoc venire presumpserint apud metropolitanū clerici queranť: qui sine mora presumptiōes de bet remouere Langarijs Jangarie sunt one ra que personis imponunť. pangarie pos sessionib L Jnditionib Jid est illicitis ex actionibus

Cauendum Quidā epi duz visitarent eccias suas siue parochias pro confirmādis pueris r pro delictis corrigendis: intendebāt po tius dñationi r spoliationi q̄ lucris aiarum r in stipendijs exigendis sacerdotes scāda lisabant. quare gabilonense concilium statuit vt de cetero epi non faciant hoc. sed si qd ij sumptus desint eis a clericis cū caritate ac cipiant: nec grauent aliquem vel scandali sent. r hoc probat autoritate apli.

Inter cetera Epi galicie cū visitabant parochias suas seuas rapacitates in suos subditos exercebant centum vel ducentas equitaturas secū ducēdo r ab eis vltra duos solidos pro cathedratico r prandia ni mis magna exigebant r in eccia p duos vl p plures dies morabant. ita q eccias vsq ad exinanitionem producebant. r ideo sta tuit concilium toletan. ne vltra duos solidos exigant pro cathedratico. a quo monaste ria sunt exempta r vltra. l. equitaturas nō

ducant. necamplius ꝙ vna die in basilica
morentur. eps vero qui ꝺtra hoc fecerit cor
rectioni canonū subiacebit

Relatum Epi sicilie graues ꝛ
onerosi erant eccles
iis suis cum eas visitabant. tandem media
te legato antecessoris grego. qui in Sici
lia ecclesiasticum patrimoniū gubernabat
facta est ꝺpositio inter clericos ꝛ episcopos
vt certa summa daretur epis quolibet an
no cum ecclesias visitarent: quam quia epi
non seruabant: precipit grego. vt omnia ser
uentur. nec subiectis suis graues in aliquo
existant.

Illud magnitudinē Syracusane ciuitatis eps cum papa ordi
nabat sub interpositione legitime pene pro
misit specialiter ꝙ ab aliquo clerico sue ꝺyo
cesis vltra duos solidos pro cathedratico
esset petiturus. Precipit ergo grego. cresco
nio illustri vt faciat hoc obseruari non solū
ab epo syracusane ciuitatis: sed etiā ab om
nibus alijs sicilie epis. necipsa prādia enor
mia fieri sinat: sed ꝑm mediocritatē cuiuscz
loci visitāti episcopo ea faciat preparari. ne
sub hoc pretextu damna pauperibus infe
rantur.

Causa XI

Quidā clericꝰ In superiori causa ostensum
est ꝙ ecclesie cum omnibꝰ su
is possessionibus ad dispositionem ptinent epoꝝ. Sed qꝛ posset ali
quis dubitare sub quo iudice clerici debe
ant ꝺueniri: sub ecclesiastico. ſ. an sub secula
ri. Ideo gratianus hanc. ti. causam subne
ctit in qua ostendit clericos sub ecclesiastico
iudice esse ꝺueniendos. quod vt ꝺpetenti
ostendat thema proponit de quo tres elicit
questiones

Questio .I.

Quod clericꝰ Dicin
titulat
prima qō qua querit an clericꝰ an
te ciuilem iudicē sit ꝓducendus. Et distin
guas ꝙ scz causa ꝛ alia criminalis. alia ciui
lis. alia spūalis. Criminalis est vbi de cri
mine agit. ciuilis vbi de possessionibꝰ ꝛ pe
cunia agitur. spūalis vbi tractat de rebus
spūalibus. scz de electione. de decimis ꝛ de
primitijs. ꝛ de iurepatronatus. ꝛ de vsuris
In quibus omnibus causis nunq̄ clericꝰ
debet ꝺueniri sub iudice nisi sub iudice eccle
siastico. vt infra ea. nullus eps ꝛ ca. clerici.
nisi in causa feudi. vt extra de iudi. ceterum.
ꝛ nisi sit incorrigibilis vt. xvij. dist. non licet
it. ꝛ in causa ꝺuentionis: vt ꝑ. iij. q. viij. cui
in agendo. ꝛ nisi papa delegaret causas spū
alem vel aliam layco vt ꝑ. ꝛ. q. iij. illud. La
ycus vero sub iudice seculari debet ꝺueniri
vt infra ea. ex pientie: nisi in certis casibus. vel
ꝺueniat epūm super rebus spūalibus. vt ex
tra de decimis qm̄. ꝛ. xxv. q. vi. epūs. vel si
ꝺueniat laycus de crimine ecclesiastico: vt
infra ea. si quis cum clerico: ꝛ. vi. q. iij. c. i. vel
nisi sint rustici ecclesie vt. lxxxviij. di. iudica
tuz. vel si iudex secularis est negligens: vt. ꝛ
xiij. q. v. administratores. ꝛ. q. ij. dns noster
vel nisi sit raptor rerum ecclesie: vt extra de
foro ꝺpe. cum sit generale. vel suspectus fue
rit iudex secularis. vel si habetur querela cō
tra ipsum: vt in auten. vt diffe. iudi. in coll.
pe. ꝑ. i. ꝛ. ij. ꝛ pceditur hoc ordine in hac qōne
Primo probat ꝙ clerici non sunt ꝺuenien
di coram iudice seculari vsqz ad ꝑ. cū ergo
causa coram seculari iudice sunt ꝺueniendi
in criminali coram ecclesiastico: quod alle
gando dicit. Tandem dat solutionem in ꝑ
quia ergo in fine ꝑ primū ergo ca. huius
q. planum est

Clericum Duo in ca. prohibe
tur. scz vt nullus cleri
cum ad iudicē secularem trahat: ma vtinam
ne ꝺsensu sui epi. Item ꝙ nulli layco liceat
clericum accusare.

Iudices Queus ꝛ actoꝝ ꝺtendē
bant de iudicib⁹ eligen
dis. quesitum est in niceno ꝺcilio ad cuius
petitionem debeant dari Et rñdet ꝙ illi iu
dices debēt dari quos reus elegerit: illi in
cum ꝺsensu alterius ꝑtis: vel in causa crimi
nali. vel quos sedes aplica vel eius prima
tes delegauerint

Continua Valentinianus theodosius: ⁊ archadi⁹ ꝓstituerũt hac lege ꝓsente: vt nec epꝰ nec clericus ꝓtrahat ad iudicem secularem: ordinarium vel delegatum. Similiter cõstantinus impator ꝓsidens in nicena sy⁹nodo: cum ądam coram eo de clericis conquereretur: ait clericos a nullo laico: sed ab ecclia iudicandos

Nullus epũs Statuit bonifacius papa vt nullus epus ꝓducatur in ciuili vel criminali causa ad ciuilem iudicem vel multa tarez. si vero iudex hoc iubere audeat amittet oia bona sua: ⁊ a dignitate repellet siue deponet. Que aũt sequũtur plana sunt vsq; ibi. Epꝰ non flagitet. L. Honore. id est ꝓuilegiata. vel excepta ab hac necessitate ꝓleges

Epũs non ꝓflagite= tur. Statuit iustinian⁹ in hoc. c. vt iudex mittat aliquem de suis ministris ad epum vt ꝓpositis sacrosanctis euangelijs dicat veritatem ꝓut nouerit ꝑm q⁹ decet sacerdotes. Et a principio vsq; ibi. Hz iudex. verba sunt grani: qui credidit q⁹ epꝰ nõ debet iurare: sed certe iurat: sed librum nõ tangit manibus: sed manibus extensis super librum iurat: sicut fecit fieri in causa patriarche grandeñ. episcopi venetorum qui iurauit de veritate dicenda in qua assessor fui

Placuit Dicitur hic q⁹ si aliquis ingreditur ad imperatorem vt ibi ꝓtra aliquẽ clericum cãm tractet criminalem deponi ꝺbet. si vero rogat impatorem vt scribat epo q⁹ sibi iusticiam seruet non punit.

¶. Hic et sequentes Superiores autoritates ꝓhibent clericum ante iudicem secularem ꝓtrahendũ ⁊ sequentes autoritates sunt intelligẽde sic

Christianis Hoc. c. ⁊ sequẽs de eadem materia loquũtur Quidaz manumisit duos seruos sez faustinum ⁊ siluestrum in puericia sua: ⁊ eo viuente facti sunt clerici: post mortẽ cuius manumissionis theodori ⁊ filij sui conabantur trahere illos ante iudicem secularem per archidiaconem grumentinuz qui hoc a rege impetrauerat vt in seruitutẽ redigerentur. super quo cũ ꝙsti fuissent precepit papa ezchie comiti in hoc. c. ꝓpiannis vt si aduersarij eoz ad iudices delegatos a papa venire ꝓtemptarint eos a violẽtia tueatur L. Depense. id est transmisse. In ca. sequenti delegat cãm crispitio ⁊ sabino epis narrando eis totum factuz ⁊ precipit eis vt citent ad suum iudicium quisquis illos voluerit ꝙuenire L per eoz absentiam. id est dum essent absentes. L moderatoris. id est iudicis secularis L promisit. iste archidiacon⁹ q⁹ ipsi starent iudicio seculari L calcatis. id est spreto iure ecclesiastico et humano.

Relatum Apostolus precipit causas ꝓpianoz ad eccias deferri. sed vt relatuz fuit ad apostolicam sedem quidam emuli ꝓpi ⁊ insidiatores ecclesie sacerdotes apud seculares iudices accusabant. quare etiam papa scripsit omnibus christianis q⁹ tales accusatores preuaricantur in deum ⁊ non obediunt ꝓceptis eius.

Experientie Dicitur in ℔. c. q⁹ si aliquis clericus vult laicum ꝙuenire apud iudicem ꝓuincie secularem suas accusationes proponat: et si laicus vult clericum conuenire ad epm ꝓprium recurrat vel ad synoduz cõstitutum L Vbi questio vertitur. id est vbi ẽ res de qua agitur: vel vbi crimen quod intenditur est ꝓmissum. Idem dicitur in sequenti capitulo in quo supradicta ꝓbantur ꝙ regulam legis precipientis actorez sequi forum rei

Clericum Statutum fuit in concilio agatensi vt nullus conueniat clericum apud iudicez secularez: ⁊ si ꝙuentus fuerit non respondeat vel proponat excipiendo. nec causaz criminalem criminaliter agendo coram iudice seculari proponat clericus.

Si quis sacerdotũ Quia fecit supra mentionem de clerico nõ ꝓueniendo coram iudice seculari. Ioãnes granus ponit casum in his tribus ca. in quibus potest a layco iudicari. scz cuz est incorrigibilis. Est ergo casus ca. Quinq; maleficia ꝓnumerat papa in hoc ca. sup quibus si sacerdos vel clericus ꝓuictus fuerit deponi debet: ꝛ curie tradi. id est a seculari ptãte capi ꝓmittitur vt recipiat penam, put uniq; gessit

Petimus Quidam epi multotiens monitus nolebat reddere plebem quam inuaserat. quare quidam epi petiebant in cõcilio Carthaginen. vt per rectorem ꝓuincie expellat. Ettre spondet aurelius epus. nulla fit ei iniuria si per secularẽ potestatem expellat. exquo admonitus non desistit. ¶ Postea honoratus ꝛ vbanus epi dixerunt. hoc omnib⁹ placet. ¶ Fiduciam .id est licentiã ꝛ auctoritatẽ. Appetitus .i. iuste expulsus. vel appetitus nomen .i. cupiditas nocendi

Istud Mediolanen. ꝛ aquilegen olim sc ad inuncez ꝓsecrabãt: ita q; ordinator semper deberet ire ad ecclesiam ordinandi: ꝛ ibi eum ordinare. ꝛ cum vterq; esset scismaticus: mediolanen. aquilegen. ordinauit ꝓtra ꝓsuetudinem antiquã ꝛ ꝓbatam a papa: quia cum ad se vocauit. quare ergo grego. ꝓcipit cuidã nobili vt vtrumq; illoz capiat: ꝛ ad pissimum principem sub digna custodia dirigat puniendos

Coniurationuz In ħ ca. ꝓhibet q leges seculares: ꝛ multo fortius per ecclesiasticas ne ꝓuratio vel ꝓspiratio fiat ꝓtra suos prelatos vel alios: ꝛ qui fecerit si clericꝰ est deponetur

Conspirationũ Dicit in hoc. ca. q; ꝓspirationes abhominabiles sunt nõ solum inter xpianos sed etiam inter ethnicos quas leges seculi ꝛ ecclesiastice damnant ꝛ eis ꝓsentientibus. Sequens .c. planum est. similiter illud ca. si quis clerico; de eadem materia loquitur ꝛ ꝓ te videbis casum qui planus est. et eandem penam imponẽ. etiam in istis quatuor ca. vnũ ꝓ oibus ꝛ breuẽ ponit casum. Labeꝯ .i. elidet vel multa relinquunt supra sacras leges cõtra sacras

Si que cause Dicitur in ħ ca. q; si causa vel ꝓtentio vertitur inter laycos sacrores et clericos reos: recurrendus est ad synodum epoz vt ibi terminetur. sicut synodus mi cena diffinit. ꝛ hoc intellige cum cause sunt difficiles. vel intelligo hoc de causis spiritualibus: vel de crimine ecclesiastico: vbi quilibet debet ꝓueniri coram iudice ecclesiastico tm.

¶ Cum ergo Usq; ad locum istũ ꝓbant q; clerici sunt ꝓueniẽdi sub iudice ecclesiastico Nunc vero ꝓcludit q; clerici ad seculariaiudicia non sunt ptrahendi: cum prelati auctoritates negent eos ante ciuilem iudicem ꝓueniendos: nec sunt tradendi curie nisi depositi sint primo. Postea rñdet sophistice: sciz q; clerici qui ex possessionibus sunt immediate patroni subiecti: ex spũalibus debent epo rñdere. ꝛ ad hoc ꝓbandum inducit auctoritatem aug⁹. ꝛ ad hoc etiam inducit sequentem ca. quoz primũ patet

Magnum Ambro. in ħ ca. dit q; tributum est soluendũ sublimioribus ptãtibus exemplo xpi. ꝛ duabus auctoritatibus. vna scz apli ꝛ alia petri

Te quidem Casum hunc sic intelligit. Petrus misit epistolam ad Clementez in qua docet eum vt irreprehensibiliter viuat. ꝛ vt secularia negocia vitet. non fideiussor. non litium aduocatus. non iudex secularium negociorum fiat: sed tm atum insistat verbo dei. Layci vero secularia negocia tractent. Unde. A. sic exponit verbum Lex epistola Clementis .id est missa ad Clementẽ. Alij dicunt q; missa fuit ad aliquem episcopum. Unde Leneuen. sic ponit hunc casum. Clemens papa misit ad Jacobum theroſolimitanum archiepum quandam epl'am cuius

pars est hoc.c. in qua clemēs ostendit qua liter petr⁹ sibi clementi loquat: scz vt irrep̄ hensibiliter viueret ꝛ secularia negotia vita ret: non fideiussor: non aduocatus: non iu dex secularū negotiorum esset: sed tm̄ insi steret verbo dei. laici vero secularia negotia expedirent

Sicut docet petrus q̄ sicut impi um est si clemens neglecta p̄ dicatōe suscipiat curas seculares. ita pcm̄ est si in secularibus laici vicissim sibi nō sub ueniant. qđ si p se nō intelligant p̄ diacones edocent.

¶ Per his omnibus Concludit gratianus ex supradictis q̄ cle ricus in ciuili causa coram seculari iudice ē ꝓueniendus. quia solūmodo iudex eccliasti cus legum ecclesiasticarum est exauditor ꝛ eas solus ꝓdit et interpretatur In crimina li vero causa clericus apud eccliasticum iu dicem est tm̄ ꝓueniend⁹: nisi de ꝓsensu epi scopi ad secularem iudicem ptrahat: cū incor rigibilis reputur. ꝛ hoc allegando dicit gra tianus: nisi forte hoc vltimum. ad qđ indu cit sequens. c.

Statuimus Quesitum est a fabiano quam penam debeat pati clericus si infestus fue rit epō suo vel insidiator Et respondetur q̄ ante examinatum iudicem debet deponi ꝛ clericis diebus vite sue curie tradi seruitur⁹: ꝛ infamis pmaneat absq̄ vlla spe restitutio nis. vel Lante examinatum iudicem .id est antēq̄ causa examinetur. et hoc quādo no tum erat

¶ Quia ergo Iste. ¶. diui ditur ī duas ptes In prima parte ꝓcludit gra. sophisti ce ostendens q̄ ille clericus de quo facta ē mentio in themate non est transgressor ca nonum si ꝛ alium clericum non in crimina li sed in ciuili ad iudicem trahat secularem: naz tm̄ ciuilis iudex de ciuili cā cognoscere debeat. In secda parte dat veram solutōem dicēs q̄ ea que dicta sunt pro actore q̄stis videantur verisimilia tm̄ ponderare carent cū p canones ꝛ leges seculares clericus nec in ciuili nec in criminali cā ad secularem iudi cem sit protrahendus. qđ probat p omnia sequentia. c. vsq̄ ad. ¶. ex his oībus Secda pars incipit ibi Leccia. ¶ Sequētia duo ca. patent

Aliud Quidā laicus solemniter pe nitens causam habebat cum alio laico. quesitum est a leone vtrum pete re debet iudicem ecciasticum vel secularem Et respondet: qui vult de illicitis veniam postulare vt sit perfectus debet a multis il licitis abstinere. verūtamen si causam non vult negligere melius recurret ad ecciasti cum iudicem q̄s fozensem. Intellige si reus ꝓsentit: vel intellige cum penitens solēniter ꝓueniebatur

Quicunq̄ Nec lex diuiditur in tres partes. In prima dicit q̄ quicunq̄ litem habz siue ac cusator siue reus potest appellare a iudice secular ī ad ep̄m ante litem vel post senten tiam etiam aduersario refragante: cui de bent apostoli dari cum gestis cause. In se cunda parte dicitur q̄ cause terminate per episcopos retractari non debent In tertia parte dicitur q̄ vbi vnus solus episcopus fert testimonium: alius contra ipsum non audiatur: sed habeatur firmum ꝛ incorru ptum quod p os ep̄le profertur Secunda pars est ibi L Item omnes. L Tertia ibi L te stimoniū. L Et nota q̄ hec lex tota abrogat nec habet locū hodie

Nec si quis Ne forte aliqs opponeret grati ano dicēs supradicta esse antiquata: Ideo gratianus dicit q̄ karolus ea per legem se quentem confirmauit in quo precepit ro manis ꝛ francis ꝛ oīnibus hominibus sui imperij vt legem illam teneant quam ad in terrogata blauij ducis illi ꝛ omnibus trās misit extractam de decimoseptimo Theo dosij imperatoris libro. hanc iuxta senten tiam L Quicunq̄ litem habens .ꝛc. Et no ta q̄ talis confirmatio nulla est cum p legē istam lumbardam que est inualida aliam confirmet inualidam. vnum enim inuali dum aliud inualidum confirmare non po test. et non loquitur de lumbarda que non

est. quia in ea non inuenitur: sz in ea que est in gallia.

De persona Quidam presbiter hyspanus accusatus fuit coram iudice seculari: conuictus ab aduersario expulsus est ab ecclia sua z in exilium missus. qō cum significatū essz grego. delegauit hanc causam iohanni defensori eunti in hyspaniam: docens q̄ non debuit accusari nisi coraz ep̄o suo. z ad hoc pbandum inducit legem iustiniani: in qua cauet q̄ quecunqz sit ps̄ona ecclesiastica nō nisi sub p̄rio ep̄o debet ꝓueniri. cuius sentētie si altera ptium non acquiescat iudex secularis eam debet executioni mandare. Et si quis obijciat q̄ lex hec loquitur de clericoz non de pbr̄o. sciat q̄ nomine clericoz pbr̄i z dyaconi ꝓtinentur. sicut superius in eadē constitutione legitur: cuius verba infra ponuntur.

Deuenit In sicilia erat quidaz defensor pape nomine roman⁹ qui despectis ep̄is ꝓpellebat clericos in suo iudicio laycis rn̄dere. quod cū grego. audiuit precepit ei ne decetero h̄ faceret: sed sub p̄rio ep̄o ꝓueniat. vel vt ipse cognoscat. vel p iudices delegatos vel executorem ipsius ptes arbitros eligere ꝓpellant. si alicui partium ep̄us fuerit suspectus Si vero laycus vel clericus ꝓtra ep̄m causam habuerit: tunc se interponere dz ille romanus: vel vt ipse cognoscat: vel eo admonente iudices eligant. z si aliter fiat ordo ecclesiasticus ꝓfundit.

Fratris Januarius ep̄s Karolitanus in tantū erat simplex q̄ clerici sui eum despiciebāt z sacerdotes in sardinia a secularibus iudicibus opprimebant. quod cum grego. audiuisset: p ep̄m felicem z cyriacum abbatem precepit ei vt hoc fieri non permittat: ne dum simplicitati studet disciplina negligat

Sacerdotibus Mauricius imperator ꝓpellebat clericos sub se respondere: z eis debitam reuerentiam non impendebat. quare gregoz. scribit ꝓtra ipsum: docens q̄ omnes sacerdotes debet generaliter honorare: cum nesciatur qualis quisq̄ sit futurus in futuro iudicio Et q̄ ipsos debeat honorare: probat vna ratione. scilicet quia deus vocauit eos deos. z malachias pheta ipsos angelos appellauit. Et duobus exemplis. sc̄z Constantini z pagano⁹ imperatoꝝ qui sacerdotibus sui temporis reuerentiam exhibuerunt. Karō incipit ibi L Nam diuinis eloquiis] Exemplum constantini ibi L Ecclesiastica quoq̄] Exēplū pagano⁹ est ibi L Ante eū]

Inolita Relatum fuit in Milleuitano concilio vt clericos suis ep̄is relictis ad seculares iudices traherent. quare statuit ꝓcilium vt hoc decetero non fiat. z si quis decetero ꝓsumpserit hoc ꝓuictus cām pdat: z etiā a ꝓmunione repellat L Inolita]. i. ꝓueta. z loquit̄ ca. de actore: sequens de reo.

Placuit Aliquis accusabatur de crimine vel ꝓuenichatur ciuiliter coram iudice ecclesiastico. lite ꝓtestante. maluit accusari vel ꝓueniri coram iudice seculari. querebatur in ꝓcilio Carthaginen. quam penam pati debeat. Rñdet q̄ in criminali causa siue fuerit ꝓdemnatus siue absolutus: locum suum amittat. id est deponatur In ciuili vero causa perdat quod cuicit. id est id in quo fuit absolutus perdat. quia male de ecclesia sentit qui de seculari iudicio auxilium poscit. Et nota q̄. ꝑ. z Bene. z Joh. intelligunt hoc ca. cum lis erat ꝓtesta coraz ecclesiastico iudice. Sed certe ego credo q̄ posset intelligi cum nondum erat lis contestata coram eo. Sequens vero cap̄lm planum est. L Pericitari.] id est deponi.

Si quis cuz clerico Duo dicuntur in hac lege. Primo dicitur q̄ in pecuniaria causa actor debet clericum cōuenire coram ep̄o suo: qui causam debet examinare sine damno spōtularum z sine dilatione. Sed si episcopus non vult causam pecuniariam dirimere: ad seculares iudices recurratur. Si vero vult eam dirimere sine scriptura omnia procedere debet nisi partes velint q̄ ipsa acta rediguntur

in scriptis. Secõo dicit q̃ in causa crimina li de ciuili crimine recurrendum est ad iudices seculares qui infra duos menses a tpe litis dẽt, cãm criminalem decidant: non tñ clericum puniant: nisi prius ab epõ suo fuerit degradat⁹. z hec particula non tenet. p crimine vero ecclastico tñ ad iudicez ecclesiasticuz recurrat. Secõa ps incipit ibi. Q̃ si de criminali.]

Si clericus Quatuor articuli ea. Prim⁹ est q̃ si clericus litem habeat ad uersus clericum coram suo epõ ꝓqueratur. Secõs est q̃ si epõs litem habet ꝓtra suũ clericũ coram arbitris ab vtraq; parte electis negotium terminet. Tertius est q̃ si clericus habeat cãm aduersus suũ aut aliũ epm recurrat ad synodum prouncie. Quart⁹ est: q̃ si epõs vel clericus litem habeat ꝓtra metropolitanum: pgat ad primatem vel ad vrbem ꝓstantinopolitañ. Secund⁹ articul⁹ incipit ibi. Vel certe. Tertius incipit ibi. Et si clericus. Quart⁹ ibi. Si vero cõtra ipsius prouncie

¶. Ex his omnibus Iste. ¶. diuidit in duas partes. In prima parte ꝓcludit ex supradictis dicens q̃ ad secularem iudicez nec in ciuili nec in crimina li causa est clericus producendus: nisi epõs ciuilem causam decidere nolit. vel nisi i criminali clericus prius ab epõ fuerit degradatus. Sed male excipit gratian⁹ nisi dicat allegando. In secunda parte respicit illud. c. te quidem. et exponit duob⁹ modis illud verbum scz non cognitorem secularium negotiorum te vult deus Et primo sic. nõ vult deus te ordinare cognitorem secularium negotiorum. id est non vult te inungi i epm ad hoc tñ vt sis cognitor secularium negotiorum. sed vt potius animarum lucris intendas. Non tñ prohibetur ad tempus negotia secularia terminare. Secõo exponit: ita vt secularia negotia intelligunt̃ secularium virorum que vacantes laici sibi debent ad inuicez exhibere. negotia vero secularia de reb⁹ secularibus: eccie z clerico q̃ siue sint criminalia siue ciuilia: nõ nisi apud epum sunt ventilanda. Secõa ps incipit ibi. Illud aũt. Sequentia duo ca. patent

¶. Res vero Quia supra in multis. c. facta est mentio de reb⁹ litigiosis. ideo gra. nunc docet q̃ res litigiosa non debz trãsferri ad aliquam personam ante sententiam diffinitiuam

Quia res Casus iste duplici ter exponi ꝓsuetũ ẽ. Et primo sic. Reus possidebat rem litigiosam. quesitum est a gelasio vtruz actor possit exigere pensiones. Et respondetur q̃ nõ ante legitime cognitionis euentuz. sed res debet apud eum permanere donec apparuerit cui res potius debeatur. et si quid factum fuerit lite pendente in preiudicium alterius partis: nihil valeat. et ſm hoc expone l. Non finiatur] supple nisi sit possessor. Potest etiam alio modo poni. vt beneuentan⁹ ponit. cum de quadam re inter actorem z reum litigium verteretur: nec aliqs eorum essz in possessione illius rei. quesituz fuit quis debeat de illa re recipere z exigere pensionem. Et respondet gelasius papa q̃ nec actor nec reus. sed res debet permanere in eodem statu in quo postea est vsq; ad sententiam diffinitiuam cassatis omnibus priuilegijs vel rescriptis q̃ contra hoc possunt dari lite pendente

Questio .II.

Quod vero culpa] Dicit titulat .ij. questio qua queritur an hec culpa q̃ clericus clericum aliquem inuitum trahit ad iudicem secularem digna sit suspensione. Et respondetur q̃ sic. nam si dignus est priuari cõmunione. vt supra. e. q. i. inolita. multo magis dign⁹ est suspensione

Questio .III.

Sed ponatur Dicit titulat tertia q̃stio vbi queritur si hec culpa digna non sit suspensione. scz q̃ ꝓpter ſ non debeat suspendi q̃ traxit clericum ad iudicem secularez. si tñ suspensus fuit ꝓpter

hoc: ꝛ post suspensionem diuina celebrauit vtꝝ debeat deponi. Et rñdet q sic vt infra ea. si quis pbr̃. ꝛ ca. si quis epꝰ. ꝛ procedit h ordine gratianus in hac qõne. Primo probat q sententie epali parendũ est: siue iusta siue iniusta. ꝛ hoc vsq; ad. §. premissis. Deinde p̃bat ꝯrarium: ꝛ respondet allegans tm̃ solutionem. Primũ aũt ca. huius. q. planum est

Si quis a proprio.

Quesitũ fuit in niceno ꝯcilio vtꝝ clerico a ꝓprio epo excoicato sit ab alijs ꝯmunicandum. ꝛ rñdet q non: nisi a ꝓprio epo fuerit absolutus: vel nisi in synodo satisfaciẽs fuerit recõciliatus. qđ non solũ circa clericos: sed etiã laycos est obseruandũ

Precipue

Lotharius dimissa theberga vxore legitima: gueltrudam supduxit quam legitimaz esse dicebat vxorem. sed lata sentẽtia diuoꝛtij inter eos cum gueltruda nollet sententie parere fuit excõmunicata: postq; excoicatõ ferebat lotharius ei occulte ꝯmunicare dicebat. Scribit ergo nicolaus ꝛ monet lotharium vt eius ꝯmunionem declinet. qđ si non fecerit duobus vel tribus testib⁹ adhibitis cum ea pari mucrone sententie percelletur. ꝛ q debeat abstinere. p̃bat quia fortius puniuntur prelati q̃s alij. quia grauius peccant. qꝛ per eoꝝ delicta exempla petitionis magis transmittunt ad subditos q̃s per alios

Si episcopus forte

Quidam epꝰ ira cundus iniuste suum clericum excoicauit. quesitũ fuit in ꝯcilio sardinen̄. quid sup hoc sit faciendũ. ꝛ rñdet q excoicatus vicinos epos debet interpellare: vt cognoscat vtꝝ iuste vel iniuste sit excommunicatus. ꝛ epꝰ qui excoicauit patienter ferat vt eius sententia p̃bet̃ vel reprobet̃. Sed anteq; causa diligenter examinetur nullus excoicato ꝯmunicet. Hoc aũt hodie p nouas ꝯstitutões corrigit̃. qꝛ excoicatus statim absoluit̃ per metropolitanum ꝛ non recurritur ad synodum: sed ad metropolitanum

Si quis presbiter.

Quidam epꝰ suspendit quendam suũ presbiterꝝ ab officio ꝛ sacramentis: quesitũ fuit qualiter sup hoc sit ꝓcedendum. Et respondet q suspensus apud vicinos epos ꝯqueratur vt p eos suo epo reconciliet̃. si vo intimato scisma faciens: diuina ꝯtẽnatione presumpserit celebrare: anathemanizetur ꝛ postea deponat

Si quis episcopus.

Dicit̃ in hocca. q si epꝰ: pbr̃ vel diaconus fuerint excoicati: non audeant in excoicatõ ne manentes diuina officia celebrare. quod si presumpserint spem restitutionis non habent. dicantes vero cũ eis scienter debent abecclesia separari. Idẽ est casus seq̃ntis. c. si in eo addit̃ q si talis incorrigibilis manserit: ecclesiam ꝯcitando expelli ab ꝯsortem per sclarem ꝓtem tanq; seditionarius omni plebe. ꝛ intelligendum maxime. id est tm̃.

Episcopi si sacerdotali

Quidam epi quosdam innocentes vel p minimis causis culpabiles excoicauerũt ꝛ ad bapt̃m festinantes recipe neglexerunt. quesitũ fuit quam penam ꝓpter hoc patiantur. Et rñdetur q si a vicinis epis ꝯmoniti parere noluerint: ab alio q epoꝝ ꝯmunione vsq; ad tps synodi separent̃: ꝛ non maioꝛi tpe nec in excommunicatõe diu manentes morte preueniant

Theugualdum

Nicolaꝰ papa delegauit cãm inter lotharium ꝛ theberga gueltrudã theugualdo ꝛ guntharionis archiepis: qui amore lotharij corrupti gueltrudam pelicẽ iniuste absoluerũt. postea cũ ciuitatia papa romã venissent: hec omnia ꝓpa dictos archiepos inuenit in hoc ꝛ alijs plurib⁹ excessisse: ideo eos ab epali depositione officio ira tñ q eis liceat eccl̃iam ingredi ꝛ ꝯmunicare sicut laici. sed nõ liceat eis ecclesiam ꝓturbare. ꝛ debes sic ordinare ꝯstructionem. Nos iudicamus theugualdum ꝛ guntharium archiepos ꝛc.

Si aũt docet hic clemens q̃ oẽs clerici ⁊ principes ⁊ popu li si epis non obediant infames erunt ⁊ ab ecclia repellũtur ¶ Sequẽs.ca.pz

Si quis hoc.ca.diditur in tres partes In prima parte dicit q̃ nullus debet supbire extra suũ ẽpm se exaltando: nec aliquid facere simulando vt eius autoritatem obrũpat. quia regula veritatis est vt nullus faciat aliquid omen dandi sui cã vt alius vituperet In scda par te dicit q̃ improbos defendi non debz nec improbo sancta debeant omitti. In tertia parte dicit q̃ iteruz redargui ⁊ impugnari non debet cui? crimen est incognitũ. Se cũda ps incipit ibi L Nõ defendas improbũ] Tertia ibi L Flecitez]

Ablit Quidam subditi propter su spitionem delictoꝝ suis epis non obediebant. vnde quesitum fuit ab an terio papa quam penam pati deberent Et responsum est q̃ in veteri lege tales lapida bantur. sed in nouo testamẽto debent ana thematizari

Si inímicus Dicit hic q̃ si papa est al cui inimicus omnes debent euz vitare: nec debent expectare vt ipsi moneantur a pa pa. Hoc capitulũ plani? habet supra. xciij. di. si inimicus

Sicut apostoli In hoc c. ⁊ trib? se quentibus fere idẽ dicit scz q̃ excõicatis sci enter non cõicet. si quis vero eis cõicauerit vel palã vel occulte: si clericꝰ est deponat. si laicus est excõicet.

Cure Dicitur hic q̃ epi noĩa excõi catoꝝ debent tam vicinis epis scopis q̃s suis parochianis indicare: vt eis non ꝯmunicent debent etiam ea preforib? ecclie ponere vt nec sui prochiani nec extra nei possint aliquo modo pretendere ignoꝛ rantiam et excõmunicatis ecclasticus adi tus excludatur

¶ Utrũ Dictuz est. s. q̃ excõica tis non est ꝯmunicãduz Hunc vero dicit hoc esse intelligenduz de nominatim excõicatis quib? non est ꝯmu nicandũ. Et oñdit gra. q̃ dupliciter ꝺs ex cõicat? fit. s. a ꝯmunione fideliũ cui nunq̃ ẽ ꝯmunicandũ. ⁊ a corpore xpi ꝓpter morta le pctm̃ qđ egit: cui q̃diu tolerat: ꝯmunica m?. qđ probat p sequens. c.

Audi deniq Ostẽdit hierz. in hoc. c. q̃ du pliciter dicit ꝺs excõicari ⁊ tradi sathane. Primo qñ ꝺs anathematizatur sicut fecit paul? de fornicatore corinthio quem tradi dit sathane in interitũ carnis: vt spũs eius in die iudicij saluaret. qđ nõ soluz p apl̃os sed p eos qui in eccla president fit quotidie. ⁊ dicunt homines tradi sathane: cũ a tota eccla separant Secdo modo excõicat quis vel tradit diabolo cũ p occultũ pctm̃ qđ so lus deus in abscondito videt separat a deo L Vacuam]a gra dei

¶ Cũ ergo Concludit gra. ex supradictis. c. q̃ cũ noiatim excõicato ꝯmunicare nõ debem?. qđ probat duab? autoritatib?. scz euãgelij ⁊ pauli apli. cũ eo vero qui propter morta le delictũ qđ ꝯmisit est excõicat? possumus cõicare. ⁊ hoc probat autoritate vrbani

Nolite recedere Piero ostẽdit in hoc. c. q̃ pctores occultos non possum? euitare. ⁊ probat hoc autoritate veteris te. vbi legit q̃ filij israel non potuerunt eijcere hiebuseos de hierusalem siue de terra pro missionis vsqz ad hodiernũ diem. qui spi ritualiter significat malos xpianos quib? eccla ꝯmunicat. Et autoritate euãgelij vbi dicit q̃ zizania sunt eradicãda vel eruẽda a frumento: ne simul eradicet ⁊ triticũ. p quã zizaniã designat q̃ occulti pctores debent ab eccla tolerari. de quib? dicit Nolite mit tere sanctũ canibus neqz margaritas vras ante porcos. Manifesti aũt pctores si incor rigibiles sunt nõ debẽt in eccla tolerari L pa tiamini]tolerando malos manifestos L fa ciatis]eijciẽdo malos occultos. Veneuẽ. tamen dicit in casu suo q̃ occulti et manife sti peccatores sunt tolerandi. sed littera cõ tradicit Ben.

Quando Docet ergo ihero?. in bocca. q̃ quãdo mul

titudo est in scelere: ita vt etiam iudices pro precio iudicent ⁊ pauperes vitent ⁊ audire ꝓtemnant quia non habent quid offerant: taceat tunc prelatus ne det sanctū canibus ⁊ mittat margaritas ante porcos. sed imitetur potius iheſ. dicentem. solus sedebā. qz amaritudine plenus eram.

Ad mensam Johannes crisostomus ostē dit hic q̄ cum paganis licet sint peccatores ⁊ a deo separati comedere possumus ⁊ als ꝯmunicare. sed cum christianis anathematizatis non possumus. ⁊ hoc vtrumq; probat autoritate apostoli. O quantum ꝛroni ce loquitur.

§. Euidenter itaq; Concludit gratianus ex supradictis q̄ eorum eporum ꝯmunionem vitare non cogimur qui non sunt sententia notati. Et ostēdit q̄ notatio tribus modis intelligit. Primus modus est q̄n aliquis ꝯmittit mortale delictum: ꝓpter qđ sentit se indignum corporis ⁊ sanguinis xp̄i. iste notatus est ꝯscientia teste. Secūs modus est q̄n iniungit alicui penitenti vt vsq; ad certum tps a corpore xp̄i abstineat vt postea reconcilietur. ⁊ cum istis duobus generibus hominū possumus ꝯmunicare. Tercius modus est q̄n aliquis anathematizatur cum quo non est ꝯmunicandū. ⁊ hanc triplicem sniam excoicationis siue notationis ꝓbādam inducūt quedam ca. que iam habuimus. ⁊ quedam q̄ infra habent. Hi autē ab oibus excoicatis abstineamus iam esset falsum qđ dr. vi. q. ij. c. si tm̄ ⁊ c. placuit. Primus incipit ibi Aliqñ em̄ Secūs ibi Vel est snia Tercius ibi Est ⁊ alia

Rogo Maximus nominatim excoicatus erat: sicut dr. lxiij. dist. salonitane. sed quidam pbri ei ꝯmunicabant. Precipit ergo grego. clero ⁊ populo salonitano vt illis sacerdotibus nō ꝯmunicent. ⁊ intellige q̄ ꝯmunicabant ei in crimie. vel erat excoicatus cum oibus suis fautoribus iste maximus.

Si quis laycus Statutum fuit in cōcilio toletano q̄ siue clericus siue laycus sit anathematizatus nullus ei ꝯmunicare presumat. si vero ꝯtra fecerit etiam ipse excōmunicetur. ⁊ hoc verum est de presentibus vel etiam de absentibus qui nouerunt clericum vel laycū anathematizatū. Excoicetur. id est. ꝓ excommunicato habeat quo ad sacramenta ecclesie.

§. Sed hoc Supradictū est in ca. rogo q̄ clericus salonitanus non ꝯmunicaret sacerdotibus ꝯmunicantib⁹ maximo notarim excoicato. ꝓpter quod videret vt etiaz ab illis qui non sunt notarim excōmunicati est abstinendū. Soluit aūt hoc gratianus ⁊ dicit q̄ illi sacerdotes non fuerunt nominatim excoicati cū maximo. ita dr. h. gratianus ⁊ dicere. vel fm̄ beñ. illud. c. rogo intelligit de illis sacerdotibus qui lz non fuerūt notarim excōmunicati. ꝓpter auerūt tm̄ maximo nominatim excoicato. sic em̄ dicit grego. excōmunico maximū cum omnib⁹ sibi fauentibus. ⁊ ad hanc solutōnem ꝓbandam inducit duas ꝯcordantias. Sequentia duo ca. plana sunt Excōmunicationis. id est suspensionis a sacramentis ⁊ ingressu ecclie ita dicat hu.

Qui merito Quesitum fuit in cōcilio Carthaginen. quam penam pati debeat episcopus: pbr̄ vel clericus si scienter ꝯmunicet excommunicatis. Et responderur q̄ pari crimine obnoxius teneri debet. quod intelligit hu. quo ad sacramenta ⁊ ingressum ecclesie. Sequentia duo capla plana sunt

Omnis Dicit in hoc ca. q̄ omis qui excōmunicat sathane tradit. qz sicut extra ecclesiam est ydabolus: ita in ecclesia xp̄s. vnde qui ab ecclesia eccia de traditis sathane ab aplo remouet quasi ydabolo tradit. ⁊ sic ꝓpe

Nihil Dicit hic aug⁹. q̄ christian⁹ nil debet magis timere: q̄ separari a corpore christi quod est ecclesia. qz si ab eo separatur non est membrum eius. nec ab eo vegetatur. Et hoc probat duab⁹ autoritatibus: pauli scilicet ⁊ iheronimi Sic. id est tm̄

Presbiteri Require casuz bu ius ca. supra. ij. q. vi. placuit ¶ Sequens. c. planum est L Ir rita. lid est irritanda de facto si est ipso iure irrita. sed non facit hoc. c. directe ad propo situm grā

Rursus Beneuentan⁹ sic ponit hunc casum. Quidā cle rici fuerunt de quibusdam crimimbus ac cusati: citati noluerunt venire propter qđ fuerunt excōmunicati. quesitum fuit in cō cilio carthaginen. qualiter vlterius sit proce dendum. Et respondetur q̄ q̄uis ꝓtuma cia faciente sint quicti vel ꝓfessi. tamē vt eo rum pareatur verecundie ad euitandaz ex ultationem hereticorum vel gentiliuz infra annum expectantur infra quem si venerint causam suam defendant. si vero non vene rint infra annum postea nullo modo audi antur. Idem sentit hu. ⁊ io. quia qui stat in excōmunicatione per annum iuris interp tatione pro quicto habetur de crimine sup quo accusatur. nec de eo auditur vlteri⁹. sz de excōmunicatione vel ꝓtumacia q̄cun q̄ voluerit satisfacere: auditur L Purgare l id est venire ad iudicium vt de causa cogno scatur: vt sic purgetur vel ꝓdemnetur. Qui dam tñ intelligūt hoc. c. de clericis infama tis qui se purgare ꝓtemnūt

Quicunqz Dicitur in hoc. ca. q̄ quicūq; fuerint excōmunicati propter ciuilem vel crimina lem cām si infra annū cām non pegerint co rum suis excōicatorib⁹: postea nō audiant. si vero in excōicatione fuerint mortui iuxta sniam beati leonis eis mortuis cōicare nō debemus: sicut eis viuis non cōicauimus. sed diuino iudicio reseruentur

¶ Sed queritur Sup̄ in. ca. quicūq; dictum est q̄ mortui in excōicatio ne soli deo reseruantur. Nunc vero queri tur si epūs excōmunicator primo moriat quis debeat absoluere excōicatum. Et rñdetur q̄ successor. quod probat sequenti. c. cuius casus patet

¶ Remissis Dacten⁹ pba uit q̄ snīe ex cōicationis siue iuste siue iniuste parendū est. Modo allegat in ꝓtrariū. Et rñt illis duob⁹. c. snīa pastoris. ⁊ quib⁹ epi nō cōi cant. ⁊ dicit q̄ loquūtur de snīa iniusta que non est seruanda: sed timenda qđ allegādo dicit. Alia vero. c. intelligūtur de ꝓtumaci bus ⁊ negligentib⁹: qui licet pcā de quib⁹ impetūtur non ꝓmiserint: tñ excōicationis snīa licite feriūtur. qđ probat p̄ sequentia. c. ¶ Sequens. §. plan⁹ est Lhos solos. Iscilz ꝓemptores vel negligentes

Nemo Hoc. c. diuidit i duas par tes In prima dicit q̄ null⁹ epūs dz suū prochianuz excōicare nisi ꝓter manifestā cām peti. In scda pte dicit q̄ nul lus dz anathematizari ab eo nisi ꝓter ꝓtu maciā mortalis peti nec sine ꝓscia archiepi vel suffraganeoz

Certū Quidam clerici vocati ad sy nodū venire ꝓtenebāt: aut si veniebāt nō obediebāt: vel si obediebāt ad temp⁹ ante finē cause a synodo recedebant. q̄sitū fuit de istis vtz pro his trib⁹ crimini b⁹ sint excōicandi Et rñdet q̄ sic

¶ De his Dunc dicit gra. q̄ ō talib⁹ ꝓtumacib⁹ lo quūtur supradicte autoritates q̄b⁹ non est cōicādū. sed non loquūtur de iniuste suspē sis cui iniuste snīe probat sophistice nō esse parēdū multis autoritatib⁹. q̄z prima ē tē

Qūo Ostendit hic hiero. q̄ sicut sa cerdos veteris testi mūdū non faciebat leprosum. sic hodie prelat⁹ non li gat p̄ suā snīam insontes nec soluit noxios sed ex officio suo scire debet quis ligandus sit ⁊ quis soluendus.

Qui Ptoscor⁹ heretic⁹ alleꝝādrinus p̄triarcha quosdā excōicauit qui ei⁹ snīa credebāt se eē ligatos. q̄rta gelasio vtz a tali snīa sint ligati. ⁊ rñdet q̄ non nec indigēt absolutiōe. sed deponant vanā opi nionē ⁊ erit snīa nulla

Hcōm Dicit hic q̄ nature dei sz homini non potest aliq̄s iniuste nocere nec ipsa potest iniuste ⁊ sine causa nocere. quia de⁹ non patit quēq; in iuste noceri ¶ Sequentia. c. plana sunt vs q̄ ad. c. in cunctis

In cunctis Constãtinus archiepus mediolanen. infamatus erat a quibusdã maledictis sup quibusdã criminibus: z ideo corrigere subiectos pretermittebat. nec etiã predicabat. qz credebat vera esse que dicta sunt de eo. papa vero scribit ei vt ꝓpter hoc non dimittat vtilitatẽ subdito ꝝ: sed solam ꝓsciam mundã retineat apud deum. z dicit se taliã nunq̃ credidisse cũ sacri eloquij testimonia dicant mala nõ esse credenda nisi ꝓbent

Et si ad tempus Dicit augº qꝺ q̃ uis homo damnetur in hoc seculo iniuste a terrena ptãte vt cyprianus martir: non est tñ curanduz: qm̃ a superiori iudice recipiet coronam. z ſm. h. est in litera Lproconsul] z ſm hoc erit ibi Laddixerit]

Custodi Dicit hic qꝺ licet falsuz testimoniũ faciat alicui iusto preiudicium apud seculares: non tamẽ apud deum prealebit: z cum deus erit iudex: z sola ꝓscientia testis. z ideo in anima debet innocẽtia custodiri vbi causa iusti nõ oꝓmitur.

Inter verba Hoc ca. diuidit in duas ptes In prima parte ꝺr qꝺ siue laudamur siue vituperamur semꝑ est ad mentez recurrendũ. z si bonũ qꝺ dicatur non est in nobis tristari debemus. Si vero malũ qꝺ homines de nobis loquunt nõ est in nobis multũ gaudere debemus. nam lz mala de nobis dicãtur: ꝓscientia tñ apud deuz nos liberos esse demonstrat. qꝺ probat duabus autoritatibus scz pauli z iob. Stulti vero bonis detrahentes puluerez peccati in oculos suos sufflant: qz magis sibi nocent q̃ alij. sicut in puluerem sufflans magis nocet sibi q̃ alij. In secunda parte ꝺr qꝺ infantibus est satisfaciendum si pati sunt recipe satisfactionem. ne forte scandalizentur. quod probat exemplo christi qui ne iudei scandalizarentur soluit tributum. si aũt nolunt satisfactionez recipere de ipso ꝝ scandalo non est curandũ. Et hoc ꝓbatur duabus rationibus. christiscz qui cum audisset phariseos scandalizantes eo qꝺ docebat tyros non discernendos: non curauit. sed ait. sinite illos quia ce ci sunt z duces cecoꝝ. Et autoritate pauli. qui ꝓcepit romanis vt quantũ in eis esset cum omnibus hoibus pacem haberent. nec scandalizati sint de hoc. Scõa ps incipit ibi Lvocandi tñ]

¶ Hoc inter eos Dicit quod est supfisca. inter verba qꝺ dimittendi sunt stulti: nonne est curandum de detractionibꝰ malorꝝ. Sed dicit gratianus qꝺ hoc intelligendum est de illis qui parati sunt reprehendere z non imitari: apud quos sola conscientia sufficit. apud vero illos qui parati sunt audire ꝓscia z fama est necessaria. quod probat sequenti ca.

Non sunt audiendi Quidam sancti viri vel femine cuz infamarent a quibusdam dicentes solam ꝓscientiam mundam sibi sufficere apud deum: quesitum fuit ab augº. vtrum bene dicerent. et rñdet qꝺ non. qz ꝓscientia nostra nobis est necessaria. alijs vero fama nostra. Vel etiã cũ accusatõne. Verbi gratia. Videbant malum ꝺ iustum ex causa infirmitatis frangere ieiunia: qui nescientes causam reprehendebant vnde non debet hoc facere in publico. Vel forte prelatus malum parochianum ꝓpter scandalum tolerat in peccato: qꝺ alij nescientes reprehendunt: z ideo causa ꝺr eis dicitur.

Sequens ca. ꝓz

Si quis hominem Redit gratianus ad ꝓpositum suum. scz ad ꝓbandum iniquam sniam nocere ei qui eã tulit: z non illi ꝓtra quẽ lata est. z ita nõ esse ei ꝓdendum. Est ergo casus huius. c. Quidam dicebant iustum hoiem esse iniustum. alij dicebant iniustũ esse iustũ. quesitũ fuit a ꝓbero. vtrũ isti sint mali. z rñdet qꝺ sic. z hoc ꝓbat autoritate ysaie dicentis. Ve his qui dicunt dulce amaꝝ

Vt quid dicitis Isaias docet i hoc ca. qꝺ qui dicit malũ esse bonũ z cõuerso: habebit penã ꝓpalem z eternã. z hoc probat exẽplo israelitici ꝓpli qui non solũ capti

uus ductus est in babilonem: sed etiam in fernus dilatauit aiam suã vt eos reciper et os suũ absq; termino aperuit. qz in hoc de duo. c. intelligi non solũ depsonis: sed etiã de reb⁹: scz diuinis: z virtutib⁹. vt si aliquis dicat vitiũ esse virtutem vel ecõuerso Hec quentia duo. c. plana sunt

Tunc vera est Inducit ꝟ etiã iniusta absolutio non prodest: z a ꝓtra rio sensu nec iusta ꝯdemnatio. Est ergo ca sus. Ostendit gr̃a. q; prelat⁹ non debz ab soluere delinquentẽ nisi prius videat a dño pctm̃ esse sibi remissum. Et hoc probat exẽ plo lazari mortui q̃triduani: quẽ discipuli nõ absoluerũt prius q̃ videret ipm a xpo viuificatũ. Sequẽtia duo. c. patent.

¶ Per his Concludit gr̃a. ex su pradictis q; iusta sen tentia nec apud deũ nec apud eccl̃iam quen q̃ ligare potest. Et ad hoc probandum so phistice inducit. c. gelasij pape. s. e. cui est il lata. et ideo dicit z ab eius ꝯmunione non esse abstinendũ. Sed postea huic solutioi obijcit duo. c. scz carthagineñ. ꝯcilij z affri cani. s. c. clericus: z. c. placuit. obijcit etiam ca. magũtini ꝯcilij. vt infra. c. prox.

Episcopus Quidam epus vel pb̃ vel diaconus iniuste fuit degradatus: quesituz fuit un cõ cilio magũtiñ. vtrum possit exercere officiũ suũ sicut prius faciebat Et respondetur q; non nisi insignia graduũ recipiat coram al tari de manu epoꝝ sicut prius amiserat. Idem est de reliquis clericis. hodie sol⁹ pa pa restituit depositos. vt supra. ij. q. vi. ideo vide hoc. c. est correctum vel loquitur fm antiqua tempora: vel de delegatis a domi no papa

¶ Si ergo Concludit gr̃a. ex ca. supra proximo dicens q; si iniuste degradati: non possunt esse quod fuerunt: nisi de manibus epoꝝ recipiunt q̃ iniuste amiserint: apparet q; iniqua sententia excõicationis ligat. Sed statim rñdendo facit trimembrem diuisio nem iniustesñie dicens. q; sñia q̃q; iniu sta est tm̃ ex animo: q̃q; tm̃ ex ordine: q̃q; tm̃ ex cã Et ad probandũ istam diuisio nem sequentia. c. inducit. z dicit q; in oib⁹ casib⁹ istis est parendũ sñie

¶ Ira Quidam seruato ordine iu diciario quẽdam delinquẽtem ex odio ꝯdemnauit. quesituz fuit an re cte iudicauerit Et respondetur q; sic quan tum ad ꝯdemnatum: sed tamen ꝯdemnãs dei iusticiam imitat in quem non cadit per turbatio: cum hoc ex odio fecerit

Qui recte Quidam iudex or dine iudiciario ser uato iustam tulit sniam: pro precio tm̃. que situm fuit a grego. vtrum talis iudex debe at dici bonus. Et respõdetur q; non: quia non amor iusticie: sed pecunie illum ad ve ritatem prouocauit: cui si spes nũmi non aberit a iusticie tramite deuiabit. sed bon⁹ iudex ab oñi munere excutit manus suas: qui pro recto iudicio vitam accipiet sempi ternam

Illa Mauriti⁹ imperator furiose de linquentes feriebat quãdoq;. q̃ re grego. ex hoc eum redarguit: quia tempo re ꝯmotionis iudex putat esse iustum qõ fa cit: z tamen est iniustum: vnde iudex iudica re non debet ni mente tota tranquilla z pa cifica.

Ira Docet hic ambrosius q; prelat⁹ in corrigendo delinquentes irã debet a se remouere. Et hoc probat duab⁹ autoritatib⁹ scz xpi z pauli

Cum apud Quidã miles im petu furentis po puli apud thesoloniã fuit interfect⁹: quo au dito theodosius imperator atrocitate scele ris ꝯmotus ad ludos circenses iussit popu lum ꝯuocari. precepit militibus vt populũ indifferenter obtruncarent. Super quo facto cum ab episcopis vtalie redarguere tur in conspectu ecclesie indumentis regali bus depositis publicam penitentiam egit et statuit vt sententie principum super capi tali causa prolate ab executoribus vsq; ad dies triginta deferuntur: vt locus esset mi sericordie si videretur expedire: vel equitati ꝯsonare.

Primo opere Quidam rectores eccl'ie vel seculares iudices: ex leuitate vel furore sententias pferebant. Sed grego. docet h non esse faciendum sed re pleniter inuestigata sine acceptione persone ꝫ ꝑm leges ⁊ canones dicit esse diffiniendum. et hoc ꝓbat exemplo moysi qui querelas populi ad deum referens iuxta domini preceptum iudicabat: nos instrucꝰ vt non ex corde nostro: sed ex precepto ꝺdemnationis ⁊ absolutionis sniam proferamus. Sequentia duo ca. plana sunt.

·ꝯ· Hinc itaq; Concludit gratianus ex supdictis ca. dicens q ꝯ cuis sententia non feratur amore iusticie: tamen ei est humiliter obediendum

Reuocetur Quesitum fuit in nicena ꝺcilo vtrum illi qui sunt excommunicati ab epis suis sint ab alijs epis recipiendi Et respondet q nō Sed requirendum est vt ꝫ iuste vel iniuste sint excommunicati. ⁊ si iniuste fuerint excōmunicati absoluant. Illi vero qui iuste fuerint excōmunicati a ceteris habeant excoicati quousq; resipiscant.

Item sentētia Nunc gratianus oñdit secundum membꝝ distinctiones. scz q snia tunc est iniusta ex ordine: qñ iudiciario ordine non seruato aliquis ꝓter culpaz suam ꝺdemnatur. qꝺ non est faciendum. ⁊ h ꝓbat per sequentia ca. Duo sequentia. c. plana sunt

Eorum Quesitum fuit a damaso papa vtrum crimina aliquoꝫ sint examinanda vel puniendā ante ꝯ canonice vocent ad synodum. Et rñdet q non: quod probat autoritate salomonis ⁊ ꝯ cuis obiecta crimina sint manifesta: nō tñ iudici tanq; iudici. ⁊ ideo semp est examinatio facienda.

·ꝯ· Cum ergo Cōcludit gratianꝰ ex supradictis q licet snia sit iniusta ex ordine: ei tamen est obediendū. ⁊ allegando quandam falsam ratōnem assignat dicens aliqñ ꝓtingere q aliquis ligatus est apud deum pro aliquo reatu: ⁊ tñ pro reatu alio quem non fecit ꝺdemnatur. velut si adulter de crimine sacrilegij quod non fecit: non seruato ordine iudiciario ꝺdemnatur quetamen sententia tenet non sacrilegij ratione quod non fecit sed rōne adulterij. ꝓ quo iam diu apō deum fuerat excoicatus. ⁊ ad hoc ꝓbandū inducit ca. grego. ꝯ. e. snia. ⁊ exponit ca. illud qualiter intelligi debeat

·ꝯ· Aliquando Hic ꝓcedit tercius mem bꝝ. scz qñ sententia est iniusta ex causa. scz qñ nullum crimen subest: sz odio iudicis vel machinatione aduersarioꝝ seruato ordine iudiciario ꝺdemnat. qꝺ ꝓbat sequenti. c.

Quatuor Docet hic gregl. q q tuor sunt quibus humana iudicia peruertuntur. scz. timor. cupiditas. odium. ⁊ amor. ⁊ de quolibet ponit exemplum.

Quisquis Docet augꝰ. q ꝛ erat sari non ꝺz qui meritu alicuius ptātis celat in iudicio veritatez qz vterq; reus est ⁊ qui veritatem occultat. ⁊ qui mendaciū dicit. qz ille ꝓdesse nō vult ⁊ iste nocere desiderat.

Nemo Querit quis magis peccet an qui mentit: an qui sanguinem effundit. Et rñdet q ꝛ equaliter peccant. vnde non debet aliquis mentiri. sz melius est ꝓ veritate pati sup̄plicia ꝯ ꝓ mendacio beneficiū Lmelius Delectriue ponit.

Sequens ca. planū est.

·ꝯ· Hic quoq; Dictū est. ꝯ. in precedenti ca. q qui iniuste aliquem ꝺdemnat deū negat. Dicit nunc gratianus q sic deū negat qui veritatē occultat ꝓ pecunia. vel falsū testimoniū dicit. qꝺ ꝓbat p sequentia ca.

Iudas Beda in hoc. c. ba marchi euangeliste que durant vsq; ibi. Lmulti Postea dicit q multi hodie abhorrent scelus iude qui deum pro pecunia vendidit: ⁊ tamen idem ꝺmittunt Nam qui dicit falsum testimonium pro pecunia deum negat qui est veritas Similiter qui fratrem

nam societatem discordat ꝛ ꝺmaculat: deū qui veritas est ꝙdit: maxime cū non ex infirmitate vel ignorantia hoc facit: imo faciēdi opportunitatem q̄rit

Estimant Quidā putāt ꝙ xp̄s tūc tm̄ negarēt cuz a paganis quis raptꝰ se negauit xp̄ianū esse. Sed probat hiero. autoritate ap̄li ꝙ non solū dñs verbis negāt: sed etiam prauis factis deū ꝓfitemur. ꝛ ostendit ꝙ non illi sunt a deo reprobādi: q̄ in martirio ip̄m negant. sed illi quorum seruitus ꝺeo ꝓpter cogitationē xp̄us negāt. ꝛ oēs illos ꝓfitebit xp̄s coram patre quoꝝ opera bona sunt. hec dictio ⌊ꝓfessus⌋ ꝛ ⌊vel⌋ ponit ꝙ id est. potest etiā ꝓprie poni.

Non solū Quesitū est ab augꝰ. vtrꝝ ille q̄ timore mortis negat se esse xp̄ianū: xp̄m negare dicēdꝰ. Et rñdet ꝙ sic. qz non solū negat ille xp̄m: q̄ dicit eū non esse. sed etiā qui negat se xp̄ianū. qđ probat exemplo petri qui xp̄m negauit eo ipso ꝙ se eiꝰ discipulū eē negauit

Nolite timere Doc. c. diuidit in duas partes. In prima dicit ꝙ timore mortis non debet aliqs veritatem tacere. In secūda tractat de tribꝰ proditoribꝰ veritatis scz de eo qui pro veritate mendaciū loquit et de eo qui p timorem negligit veritatē audita vel non defendit. naz sicut sacerdos dicare. sic laicus veritatem quaz audiuit a deo debz libere pdicare. sicut sacerdotibꝰ debet libere defendere

Hec sñia Sup̄ in .§. aliqñ dictuz est ꝙ iudex quandoq; ex odio ꝺemnat non delinquētem. Nunc vero dicit gr̄a. ꝙ talis sñia potius iudicem ledit q̄z ꝺemnatuz. qđ probatur sequenti. c.

Illud Quidā prelatus iniuste quēdam suum parochianum excōmunicauit. quesitū fuit ab augustino cui talis sententia potius obsit. Et respondet ꝙ prelato. Et hoc probatur vna ratiōe: scz quia spūs nullu ingerit penam imeritam et peccata tenet vel dimittit. ꝛm arbitriū deinon hominuz. Similiter probat vna similitudine salomonis dicentis: ꝙ sicut passer vel auis alia redit illuc vnde volauit. sic maledictum iniuste prolatum reuertitur super maledicentem. Et expone ⌊Tenet⌋ id est non dimittit

Plerūq; Doc. c. diuiditur in duas ptes. In prima pte reprehendit grego. illos prelatos qui iniuste vel indiscrete subiectos ligant vel absoluūt. In scda parte ostendit ꝙ prelatꝰ debz causas ꝓsiderare quibus peccatoz sit ligandus vel absoluendus. Unde si viderit peccatorem interius: id est videntez a dño vnificatum absoluat eum exterius. qđ ꝓbat exemplo lazari. si vero viderit illum impenitentem: non absoluat eū nec remediuz ei cōferat Secunda pars incipit ibi ⌊Cause vero⌋ Dec solutionis verba sunt grego. ꝛ nō gratiani.

Iniustum Doc. c. diuiditur i tres ptes In prima dicit ꝙ sñia lata p metū regis vel alteriꝰ nō valet In scda parte dicit ꝙ paz est religioso ꝺoi inimicitias non exercere: nisi eas extinguere conet. In tertia dicit ꝙ melius est mala humiliter ꝓferri q̄z ꝺe bonis superbe gloriari. Secda ps est ibi ⌊Doi religioso⌋ Tertia ibi ⌊Melior est in factis⌋ Seqns ca. p se patz.

¶ Hic et si Dictū est. s. in duobꝰ membris distinctionis: sñie excōicatōis esse parendū. Nūc dicit gr̄a. ꝙ etiā sñie excōicatiōis est parendū ꝝm tertiū membz: scz qñ apud deū ligatus non erat: non est ex supbia sua ligandus: licet videat. postea oñdit ꝙ si prelatꝰ precipiat aliq̄d mali subditis suis: subditi ei obedire non debent. qđ probat p sequentia. c. vsq; ad. §. cū ergo

Si quis episcopus Quesitū fuit ad eutitianō si epūs aut abbas precipiat pbro vel monacho missam p hereticis cantare vtrꝝ ei sit obediendum. Et rñdet ꝙ non Sequens. c. p̄z

Si domin⁹ Dicit ꝫ ꝙ si dñs precipiat ea q̄ bo

na sunt: ei est obediendu3. si vero mala precipiat deo celi potius q3 terreno est obediendum. Idem dicit de seruis. vxoribus 7 filiis: qui in bonis tm debent obedire. ¶ Sequentia duo ca. plana sunt Lmetuit. Lex causa diuina.

Ita corpus Nicolaus papa in hoc. ca. redarguit lotharium regem: qui fornicabat cum gueltruda: 7 subiectis prebebat exempla similia faciendi. 7 q3 ipse deliquerat in hoc. p bat per theugualdu 7 guntharu epos qui depositi sunt: q3 crimen ipsius approbauerunt: ei obedientes in malo

Qui resistit Dicit hic aug. q3 si aliquis no obedit ptati in bonis dco resistit. Si vo ptas malu iubeat potius est obediendu deo celi q3 dño terreno. 7 hoc. pbat exemplo scl'arium ptm: in quib9 si maior precipiat contra minore maiori est obediendu

Imperatores Donatiste dicebat q3 cum impatores xpiani iubebant aliquid 3 eos subditi obedire non debebat. sed aug9. scribit cotra eos: docens q3 si impatores in errore essent 7 iuberent iustos affligi: eis no esset obediendu: q3 deus hoc. phibet. 7 hoc pbat exemplo nabugodon. qui cum preciper aueam statuam adorari: qui no obedierunt placuert deo. Si vero impatores 3 hereticos. p veritate aliquid iubent qui no obedierit peccat. 7 hoc. pbatur exemplo nabugod. qui precepit vt quicuq3 blasphemaret deu sydrac misach 7 abdenago interiz 7 domus eius iret in pditionem L Post miracula Jprecepit nabugodonosor vt sydrac misach 7 abdenago adorarent statua aueam. 7 q3 facere noluerut precepit eos mitti in fornacem ardente: sed q3 ignis no nocuit eis: ideo postea precepit vt nullus deu eorum blasphemaret Let sufflaret a nobis J et ab illis quos rebaptizatis.

Julianus Julianus impator 7 apostata hebat sub se milites xpianos: qui si pcipiebat eis ydolatria colere vel alia mala facere non obediebant ei. si vero precipiebat eis vt cotra hostes pro republica dimicarent obediebat ei.

Quid ergo Docet in hoc ca. gregor. q3 homo peccator in hac vita presenti debet suo prelato in bono obedire. 7 hoc. pbatur exemplo christi qui vsq3 ad mortem patri obediuit. Docet etiam q3 bonum mediocre 9z subtus propter obedientiaz dimittere. quod probat exemplo ade: cui dominus precepit vt ab esu arboris paradisi abstineret: no quia arbor mala esset: sed a bono mediocriter p hibitus per obedientiam creseret. Si vero prelatus malu precipiat nunq3 est ei obediendum.

Qui consentit In hoc cap. tractatur de duob9 generibus consensus in malum. scz de consensu cooperationis. 7 de consensu illius q3 hominem in malo defendit. Primus consensus pariter cum facente punit. secundus magis Et hoc probat duabus auctoritatibus sanctor patrum: que sunt in libro qui dicitur vitas patrum

Si is qui Dicitur in hoc. ca. q3 nullus est qui precepto prelati debeat aliquid facere quod sit contra dñm. 7 hoc. pbat auctoritate pauli dicentis. etiam si nos 7c. ¶ Sequentia duo ca. plana sunt.

¶ Cum ergo Concludit gratianus ex supdictis ca. dicens q3 si subditi excommunicetur a prelato q3 non obediunt ei in malo: li sententie non est obediendum. quia iniq3 sententia non grauat quem3 apud deum. Et ostendit q3 supradicta ca. in quibus cōmunicantes excoicatis ab ecclesia separari iubent non intelliguntur de quibus liber 9mu nicantibus. q3 pbat sequenti ca. L Sancie J excōmunicationis vt ob hoc faciat malum q3 precipit ei. tñ est obediendu. q3 sc 9z gerere pro excoicato 7 petere absolutōem. vel Lsancie J preceptionis

Excellentissim9 Engeltruda fuit excoicata cū oibus suis pcatoribus 7 fautoribus9. cū quib9 fautoribus9 quida coicabant ex necitate. quida ex ignoratia. quida ex vo

lūtate. vnde karolus quesiuit a nicolao q̄d de his faciendū sit. Nicolaꝰ vero scribit nō karolo sed ignaro remoꝝ archiepo: ꝛ precepit vt cōicantes ex necessitate vel ignorantia absoluat autoritate aplica: vbi ignorantia illa vel necessitas ex volūtate vel exsimulatione pcesserit. sponte vero cōicantes nō absoluat: nisi digna satisfactione interueniente. Absoluant. de facto. qz reuera excōicati non sunt. vel potest dici q̄ antiquo iure excōicati erant. sed hoc corrigit̄ p. c. pro nimū. qm multos

Quoniam multos. Casus iste tripliciter ponit̄ ab hu. qui notat etiam in aparatu. Sed ego bartol. hoc intelligen. sine preiudicio melioris sñie hunc casum sic intelligo. Quidam cōicabant excōicatis tpe gregorij. vij. vel ignorantia iuris vel propter nimiam simplicitatem. quidaꝝ timore vel necessitate: nec curabant postea petere absolutionem. quos cū videret gregorius sine absolutione decedere antiquū hac excōicationis tpauit excipiens ab rem ꝛ filios: seruos ꝛ ancillas: mancipia rusticos ꝛ seruientes excōicatoꝝ ꝛ coꝝ curiales: dūmodo sup̄dictoꝝ cōsilio scelera nō perpetrent. excipit etiā qui ignorantia facti participant excōicatis: ꝛ eos qui transeūt terram excōicatoꝝ. In fine dicit q̄ nō possibile aliquid dari excōicato intuitu pietatis. Sed. etiā hunc casum sic ponere videt. Ad tempꝰ id est propter tempꝰ futurum vel propter defectū nostri tpis.

Antecessor Gregꝰ. misit bonifacium martirez ad gentes germanicas predicandas: sed eū sacramento astrinxit vt verbo ꝛ facto bonis suis ꝛ ypocritas: vel corrigeret vel declinaret: qđ seruare non potuit. naꝝ cū venisset in franciaꝝ non potuit facere q̄n ex sacerdotib⁹ cōmunicaret. necessitate cogente: nō cōicatis cōmunicaret. de quo cū putaret se obligatuꝝ: cōmunicauit. de quo cū putaret se obligatuꝝ: ꝛ in sancta cōmunione corporis xp̄i illis cō solui papa zacharias. zacharias vero rescribit sibi sequens. c. q̄ possessor. in quo supra dicta narrat dicens: q̄ ex tali cōmunione necessitatis nullū detrimentum: ex quo anima eiꝰ consilio vel consensu iniquitatis eoꝝ non est coinquinata.

§. Excōicationis Supra facta est mentio de excōicatione: que qz indiget reconciliatione. ideo gra. ostendit q̄ sit forma vel modus reconciliationis. prius tñ ostendit que sit forma excōicationis.

Debent Dicitur hic q̄ quando epi facit solemnem excōmunicationez: duodecim sacerdotes debent epm circūstare tenentes candelas ardentes in manibus suis: ꝛ in fine anathematis eas debent proicere ꝛ pedibus calcare et postea epistola per parochias debz mutari omnes nomina excōmunicatoꝝ ꝛ cām excōicationis.

Canonica Hic docet cōcilium Athanasij qualiter epi sniam excōicationis formare debeat ꝛ proferre: scz hoc modo. Tales violatores eccie autoritate dei ꝛ iudicio sancte synodi a gremio sancte matris eccie ꝛ a cōsortio totius xp̄ianitatis excludimus: donec resipiscant ꝛ eccie satisfaciant. Et dicit hug. ꝛ beñ. q̄ sacrilegi non sunt ipso iure excōicati ar. c. xij. q. ij. indigne. ꝛ. xviij. q. iij. quisquis Sed tunc tpis erant q̄dam sacrilegi ꝛ violatores ecciarum quos cōcilium excōmunicauit.

Cum quis Hic docet q̄liter ꝛ cum quib⁹ solemnitatibus epi anathematizatum debeat reconciliare. Plana est tota littera ꝛ per te vide bis

§. Presbiteros Sup̄ facta est mētio de pb̄ris excōicatis qui diuina celebrare presumūt. Hunc vero docet gra. q̄ pnia sit eis īmūgenda

De illis Tpe nicolai quidā pb̄ri dum essent excōmunicati presumpserunt diuina officia celebrare quo mortuo cum ipsi pniam agere vellent: quesiuit clericus salomitanus a papa iohāne que penitentia sit illis imponenda. Et

respondet q̄ de iure deberēt deponi: de misericordia tñ sedis aplīce in sancta ꝯmunione ꝓmittunt: ita vt tribus ꝯtinuis annis in vna quaq; hebdomada in fēria a vino ⁊ carnibus ieunent ⁊ vltra lugenda non ꝯmittant

¶ Qui autem Hic docet gr̄anus qō coīcantes excoīcatis pro mō peccati maioris vel minoris debent penitere qō probat sequenti ca.

Sacris Quidam ꝯmunicauerūt excoīcatis ex ignorantia vel timore, necessitate vel voluntate, quare quesiunt gurnebaldus epūs ꝯstantien. ab vrbano secundo qualiter puniri debeant, vel ad satisfactōem recipi. Et trñdet q̄ nisi resipiscant anathematizari debēt. Si vero satisfacere velint: illi qui ignorātia, timore vel necessitate excoīcatis ꝓtia pauerunt sub minori pēna sunt recipiendi: vt ceteris metus incutiatur.

Causa XII

Vidā clerici In .ti. cā. q. ij. c. inolita. ⁊ caplacuit introduxit mgr̄ gratian⁹ clericos litigantes de rebus ꝓprijs. Sed q; posset dubitari an clerici debeant habere ꝓpria: q; predecessores eoꝝ omnia habebant ꝯmunia, de quib⁹ ꝺz multitudinis credentiū erat cor vnū ⁊ anima vna, nec quisq; eoꝝ aliquid suū esse dicebat: sed erant eis omnia ꝯmunia, ideo supponit hanc .xij. cām in qua oñdit an clerici possint ꝓpria habere, ⁊ annectit de alienatione rer̄ ecclesie, ⁊ vtr̄ clericis liceat cōdere testamenta. Ut aūt hec omnia melius pateant, ꝓponit theuma de quo quinq; elicit q̄stiones in hunc modum: dicens. Quidam clericus ⁊c.

Questio .I.

Clericos Hic intitulatur prima questio q̄ querit an clericis liceat habere ꝓprium ⁊ hoc ordine, pcedit gr̄anus. Primo ꝓbat q̄ clerici non debent habere ꝓprium. Postea ꝓbat ꝯtrarium. Et scias q̄ clerici qui non abrenunciant ꝓprijs possunt habere ꝓpria, vt infra. c. q. epi. manifesta. sint manifeste. Si vero abrenūciauerunt tacite vt expresse non pūt habere ꝓpria, tacite, vt. q. iij. nunc autem, expresse cum vna voce hoc exprimit, et hoc teneas quicquid gratian⁹ dicat.

Omnis et is Hoc .ca. dist in duas p̄tes. In prima loquit de impuberibus clericis ⁊ adolescentibus quoꝝ vita q; semp admalum ꝓna est: ideo in vno ꝯclauī omnes manere debent deputati, ꝑbatissimo sensu. Ri qui magister sit doctrine ⁊ testis vite coꝝ. In secunda parte loquit de laycis pupillis ecclesie ꝯmendatis: q̄ os prelatus ecclesie debet in omnibus custodire. Si autem aliqui eoꝝ cum adulti fuerint luxurioseuiere voluerint: si aliter corrigi nolluerint ponantur in monasterijs vt ibi districtius viuant. Secunda pars incipit ibi ¶ Si aliqui].

Et nota q̄ omnia .c. que dicunt q̄ clerici non possunt habere ꝓprium intelliguntur de illis qui renunciant proprijs: tacite aut expresse.

Dilectissimis Iherosolimis dam qui ꝓprijs renūciauerant cā ipsis apostolis: sed non bene seruabāt. ⁊ iō clemens papa scribit iacobo ⁊ secū habitantibus: ⁊ primo salutans eos docet q̄ oia debent eē ꝯia. Et hoc ꝑbat ex rōnibus. Prima ē. q̄ de iure naturali a principio oia fuerūt ꝯia, sed p iniquitatē est ꝓprietas inducta: vt dicat hoc est meū: illud tuū. Secō autoritate platonis dicentis oia debere esse coīa etiā vxores. Tercō autoritate ꝑbe. Quarto exemplo apl̄oꝝ. Quinto exēplo xp̄ianoꝝ primitiue eccle q̄ vendebāt agros ⁊ precia coꝝ dabāt apl̄is. Sexto exēplo ananie ⁊ saphire q̄ mortui sunt aū pedes petri. q; mentiri ab aplicis regulis nō recedāt. Prima rōcipit ibi Leois ei vsus]. Secūda ibi Deniq;]. Tercia ibi Lecce q̄s bonū]. Quarta ibi Lisi⁹ em]. Quinta ibi Dis vero]. Sexta ibi Lananias]. Breuī repete, ꝑbat sex rōnib⁹ q̄ omnia debent esse ꝯmunia

Necessaria Hic reprehendunt quidā regulares qui cōiter viuere nolebant: nec volebāt habere prelatos. precipiūt ergo duo pape scz eugen⁹ z leo q cōiter viuant z prelatos habeant tales qui eos exornent z non deboneſtent. Minister. id est plebani vel archipſbiteri vel yconomi vel hmōi. ¶ Sequens §. cum: c. planus est.

Clericus Nepotianus rogauit hieronimū vt dictaret sibi libellū de clerico z vita. qō hiero. fecit. Hoc ergo. c. qō est ps illi⁹ libri tria ostēdit: scz q clericus debet nomen suū interpretari: z iuxta interpretationem viuere. Scōo ostendit q clericus non debz habere diuitias: qz cum his qui talia possident dñs eē dedignat nec vult fieri pars eoruz. Tertio ostendit q clericus de decimis z oblatōib⁹ viuere debet z relinquere hereditatez parētibus. Hoc vltimū est de ycilio qō datur p fectis: vel fm vetus testamentū quando leuite de decimis z oblationib⁹ pcenti erant sicut dicit. h. cum hodie etiam monachi ab hereditate paterna vel materna non excludantur. vt. pviū. q. i. statutum. et. xix. q. iij. presens

Cui Quidam rogauit ambro. vt scriberet sibi qualiter posset seculū fugere z deo seruire: cui ambros. rescribit dicens. q seculū duob⁹ modis fugit: scz renūciando reb⁹ proprijs z secularibus curis z abdicando se a domesticis psonis z consanguineis: vt suis se abneget: qui deo seruire eligit.

Duo Quidam leuita rogauit hiero. vt assignaret sibi dzaz inter clericos z laicos z qō esset officiū vniuscuiusq. Hiero. ergo rescribit ei assignando duo genera hominū: scz clericos z laicos. clerico z est officium diuina ptemplari: omnibus diuinis officijs insistendo: z ab omni strepitu temporaliuz cessare. isti dicūtur reges: quia z alios regere in virtutibus debent. z in signum huius rei gestant coronā in vertice. Laicorum vero officium est duere vxorem: terraz colere: z ea que continē tur in fine capituli. et ostendit qualiter vtri q interpretant

Quia tua Tres questiones fecit aug⁹. grego. quibus questionibus grego. tres dat responsiones. Prima fuit an clerici anglo z debeāt proprijs renūciare z cōiter viuere. et rndet q sic: vt habet in principio. ca. Scda fuit an clerici iugati z in minorib⁹ ordinibus pstituti debeant habere stipendia eccīastica. Et rndet q sic. sicut est a patrib⁹ scriptū q diu debeant. z c. qui sub regula eccīastica sunt retenti. Tertia fuit si quid supest cōiter viuentibus de annuo redditu quid debeat indefieri. Et rndet q debet pauperibus erogari. et hoc probat auctoritate xpi dicentis: qō supest z c. Scda ps est ibi. Si q vero clericī. Tertia ibi. Cōiter aūt viuentib⁹.

Decimus Quidam clerici catholici vouerant se nihil p prium velle habere: qō votum male seruabant. hortatur ergo papa vrban⁹ illos omnes ad comunem vitam habendam: exemplo apostolorū quibus erant omnia comunia z vt votum qō fecerant dño fideliter custodiant: ne damnationē sed preciū sibi acquirant. qm̄ melius est non vouere q votuz prout melius pt nō adimplere. grauius em̄ pununt qui votū vel fidem non seruauerunt q illi qui nunq votuz fecerunt. z semp sine fide fuerunt

Nolo Ad euidentiam hui⁹. c. nota q aug⁹ fecit tres pstitutiones. Primo pstituit nullū ordinare clericū nisi proprijs renunciet. sed quidam vt clerici fierent proprijs renunciabant: quod postea male seruabant: quare augustinus videns hoc esse multis occasionem peccandi: primam pstitutionem retractauit. vt infra. e. certe. volens poti⁹ habere claudos q mortuos. Tertio iuxta volūtatez suoz clericorum primam pstitutionem confirmauit: sicut ptnet in hoc. c. in quo statuit vt null⁹ clericus habeat ppriū. qō multipliciter ostēdit rōnes plures assignando. z si habuit non potest facere testamentum: imo deponetur facit etiā mentionē de prima pstitutiōe z ei⁹ retractatione. infa. e. certe. ¶ Sequens. c. qui non vult patz.

Non dicatis Dicit aug⁹. in hoc .ca. q̄ qui renunciauerunt mundo ꝓpriū habere nō possunt. ꝛ si literas vel munus aliq̄ occulte receperint: si sponte ꝓfiteant̄ parcet illis. si autem de hoc quieti fuerint ꝑm arbitrium sui ꝓpositi vel pb̄i punientur. Tales em̄ nihil possunt habere vel possidere vel dare vel accipe sine licentia superioris. ꝛ si de eius licentia aliquid receperint: de accepto fiat q̄d superiori placuerit

Exemplum Dictum est supra q̄ clerici non debent habere ꝓpria. Sed q̄r posset aliq̄s dicere: q̄ ecclesia non d̄z habere ꝓpria eadem rōne. q̄r si h̄ret clerici non possent ea possidere. ideo gr̄a. ab ℔ loco vsq; ad. §. his omnibus: pb̄at q̄ eccl̄ia potest habere ꝓpria ꝛ possessiones. ꝛ q̄ clerici rōne eccl̄ie possidere p̄nt: ꝛ si nolle suo nihil possideant. Probat ergo in ℔. c. q̄ eccl̄ia loculos ꝛ possessiones habere p̄t. ꝛ hoc pbat exemplo d̄m qui loculos habuit ꝛ q̄ furem admisit. vt ondoret q̄ q̄n ecclesia psecutōem patit̄a furibus .i. malis patienter ferat

Expedit In hoc .c. ostendit prosper q̄ eccl̄ia potest habere possessionē. ꝛ hoc pbat duob⁹ exemplis scz paulini qui sua pauperibus erogauit: nihil ominus tñ factus ep̄s possessiones eccl̄ie possedit ꝛ dispensauit. Et hylarij qui oia reliquit pauperibus: qui factus ep̄us non solū res eccl̄ie possedit: sed etiā acquisitis innūerosis hereditatibus fideliū: possessiones ecclesie augmentauit: qui ep̄i si sciuissent esse p̄tm̄ ecclesiā habere possessiones: nunq̄m eas dispensandas suscepissent

Futuram Dicebant quidā q̄ eccl̄ia non debeat recipere predia. ꝛ hoc pbant exemplo ap̄li ꝓ qui in iudea predia non recipiebant: sz precia predio ꝓ: vt pauperes sustentarent. quib⁹ melchiades papa rñdet dicens q̄ ideo ap̄li in iudea predia non recipiebāt. q̄r preuidebant eccl̄iam ad gentes transiturā. quod cū factum esset principes romano ꝓ facti sunt x̄pian̄i: de quibus ꝯstantinus fuit vnus q̄ legem dedit vt quicūq; vellet fieri x̄pianus ꝛ eccl̄esiā fabricaret: ꝛ predia eccl̄esie dotaret. ꝛ ipsemet multa donauit. ꝛ eccl̄iā beati petri instituit: ꝛ sedem imp̄ialem ei reliq̄t ꝛ ab illo tempe cepit eccl̄ia possessiones h̄re ꝛ x̄pian̄i ceperunt eccl̄ias edificare ꝛ seipsos ꝯsecrare

Videntes Hoc ca. diuidit in iij. p̄tes. In prima parte oñditur rō quare eccl̄ia h̄z possessiones sz q̄r plus vtilitatis ofert eccl̄ie de possessionibus q̄s de precio: cū ex his plurib⁹ possint fidelibus ministrari. In scda pte d̄z q̄ res eccl̄ie debent esse in p̄tate ep̄i ꝓ: et quib⁹ de bēt ꝯmuniter necāria ministrare. In tertia pte d̄z quo noie censeant̄ res eccl̄ie. scz̄ hoc noie oblationes. In quarta pte ꝯtinet̄ pena vsurpantis res eccl̄ie. Scda ps incipit ibi L Tempore vero J Tertia ibi L Ipe em̄ J Quarta ibi L Ideo q̄ J

Habebat Probat in ℔ exemplo dm̄ q̄ eccl̄ia p̄t h̄re possessiones. q̄r d̄ns loculos habuit. ꝛ q̄ dixit non esse cogitandū de crastino nō ita intelligendū est vt nihil habeamus: sz ne eo ꝓter mundana seruiat. Sequens. §. q̄. Aug⁹. fecerat ꝯstitutōem quadam sz q̄ nullū ordinaret clericū nisi ꝯmuniter viueret ꝛ ꝓp̄rijs renūciaret. ꝛ si inuenirent transgressor̄ deponerentur. Postea clerici renūciabant ꝛ fiebant transgressores. quare aug⁹. cōuocatis omnibus clericis suis mutauit ꝯstitutōem quam fecerat volens potius h̄re claudos .i. ꝓpria habentes q̄s ypocritas .i. transgressores. q̄s h̄z ꝓpria dimidius cadit .i. est imp̄fectus. q̄s si renūciat ꝓp̄rijs ꝛ h̄z postea ꝓpria totus cadit. q̄r p̄fectōnem non seruat exteriꝰ nec interius in aīa.

§. Econtra Amodo vult gr̄a. q̄ clerici possint habere ꝓpria. q̄d vez est de his qui non renūciauerunt ꝓp̄rijs. in quo casu loquit vsq; ad §. de rebus

Episcopi Statuit in hoc .c. q̄ si epi h̄nt aliquid de rebus ꝓp̄rijs p̄nt relinquere cui velint. Sed quicquid de rebus eccl̄ie habuerint totū eccl̄ie reseruet.

Manifesta Dicitur q manifestum debet eē his qui circa ēpos morant que sunt res eccie: q sunt res proprie ēpoꝝ. ne si transitus inopinat⁹ emergat ꝓpter ꝓfusionem res ēpi ꝑ reb⁹ eccie vel eccōuerso detrimentū patiant.

Sicut manifeste Dicitur q res proprie ēpi ⁊ res ecclesie debent esse separate vt ēpus in obitu suo sine interdicti one vel contradictione quibus voluerit ꝑ pria relinquere possit. iustum eñ est vt nec eccia nec ꝓpinqui ēpi detrimentum patiantur ⁊ in causas incidant vel lites. ¶ Secundum capitulum planuz est: ⁊ inducitur a contrario sensu: quasi si non sufficiant ei sua propria.

Episcop⁹ In cōcilio anthiocenō sup quatuor querimonia facta fuit de ēpis. Primo q res ecclesie vertebant in suos vsus. Secō q res eccl̄ie sine ꝺscia clericoꝝ ꝓtractabant. tertio q domesticis: ꝑ sanguineis: ⁊ propinquis de reb⁹ eccie potestatem dabant. vt ꝑ hmōi ꝑsonas res eccie lederent. q̄rto q ꝗdam ex eis pauprib⁹ alimoniā subtrahebant: vnde sermo predicatiōis ⁊ hi qui res eccie dispēsabant infamant. quare statutū fuit in ꝺcilio vt ēpi habeant rez ecciasticaꝝ potestatem ad fuit ⁊ fratꝝ suoꝝ victū ⁊ vestitū si indigent. si vero sup predictis q̄tuor accusati: ꝙici fuerint penas sustineant.

Precipim⁹ Quesituz fuit an ēpi debent habere potestatē de reb⁹ eccie. Et rñdet q sic ad dispensandū eas ꝑ pbros ⁊ diaconos cū timore ⁊ solicitudine. Et hoc probat argumento a maiori. q aie hominū multo ꝑcio ris reb⁹ sunt ullis ꝺmissis.

¶ Cum ergo Cōcludit gratianus ex. c. manifesta. ⁊ ex. c. sicut manifeste. ⁊. c. ēps. q ēpis licet habere propria. sed ex hoc mouet quā dam q̄onem cū ēps habeat propria. quare dicit. s. in. c. nolo q clericus habens ꝓpria non erit clericꝰ. Cui q̄ni rñdet gra. ꝑ suo arbitrio: dicens quosdam ēpos in oriente habere vxores ⁊ filios: ⁊ quosdam clericos in occidente in minoribꝰ ordinibꝰ habere vxores ⁊ filios: quibꝰ licet habere propria: alijs vero clericis qui ab infantia clerici facti sunt non licet habere propria nisi retinēdo sua: a sumptib⁹ eccie abstinēant. et ad hoc inducit sequens .c.

Illi Quidam clerici proprijs renūciare nolebant. quesitum est a prospero an sine peccato possunt hoc facere. Et respondet q sic si prebendam dispensatori relinquāt. q quodāmodo sua relinquunt. q ꝓtenti rebus proprijs nihil de rebus eccie accipiunt

¶ De rebus Dic gra. ñ. mouet quādam q̄stionem incidentez an possessiones ecclesie possunt diuidi ꝑ prebendas. Et primo ꝓbat q non: exemplo apl̄oꝝ: ⁊ duobus. c. sequentib⁹ Sequens. c. ꝑz

Nulli Precepit eugenius in synodo habita rome vt nullus ēpus res mobiles vel immobiles de ecclesijs sibi subiectis in proprios vsus assumat ne maiores eccie locupletentur ⁊ minores pauperes fiant. et qui cōtra hoc fecerit canonica sentencia feriat

¶ Si ergo Concludit gratianus ex supradictis duobus. c. dicens si res ecclesie sint habende tanq̄ ꝓmunes ⁊ non tanq̄ proprie: cuz de ꝓmuni nullus dicat hoc esse meuz: ergo de rebus ecclesie nō potest quis dicere hec esse mea. quia si diceret non videretur imitari apostolos quibus nil proprij erat. sed omnia ꝓmuniter possidebāt. Postea huic ꝺclusioni respondet dicens. q sicut possessiones diuerse sunt per vniuersam orbem ⁊ alie sunt assignate vni ecclesie: ⁊ alie alij: ex quibus licet res ecclesie debent esse cōmunes omnibus: dispensator tamen ecclesie sibi ⁊ suis primo necessaria ministrabit: et reliqua que supersunt: fidelibus ministretur. ita ⁊ prebende ⁊ predia ecclesiarum inter canonicos diuidi possunt. vt ex his nō tanq̄ proprijs: sed cōmunibus post sibi necessaria ꝓcipiēs: ⁊ residua in ꝓmunes vsus eccie expendant

Quæstio II

Ostensum Supradictum est quo liceat clericis habere ꝓprium: et quomodo non. et qualiter res eccie possint diuidi per prebendas. Nunc aũt in hac. ij. questione querit an res ecclesie alienate possint apud alios remanere quibus alienate sunt Et certum est q non: nisi sint alienate in casibus ꝺcessis a iure. vt infra ca. aurum. et ca. sine exceptione. in quo ca. dicitur q ꝑ vtilitate possunt res ecclesie alienari. vt. x. q. ij. Hius porrectum. et ꝓcedit hoc ordine gratianus. Primo ꝓbat q res alienari non pñt. nec alienate possideri vsq; ad. §. his omnibus autoritatib⁹. postea suꝑponit quosdaz casus spāles in quibus licite res eccie alienant. Primum aũt ca. huius questionis planum est

Augustino Postilius epūs significauit Augustino notario pape q quidam clerici sui distrahere rant illicite multa sacra vasa vel ministeria sua et ecclesia et ꝓter que revocanda cupiebat autoritate apl̄ica ꝺmuniri. Aug⁹ ergo illud pape significauit. quo audito pelagi⁹ scripsit hostilio epo apl̄ica functus autoritate: vt sine mora oia revocēt ad vsus eccia rum ꝙ quemcunq; clericū fuerint alienata.

Nulli Docet bonifacius papa in h ca. q quicq̄d fuerit semel ecc̄e oblatū dñi est: et ad ius ptinet sacerdotum. Uñ quicunq; illud inuaserit vel vsurpauerit sacrilegiū ꝺmittit. et si non emendauerit: ꝺz excoicari L. Consecrat̄ .l.i. dat̄ vel deputatur vel offert L sanctū .l.i. ecc̄e deputatū Lerit sancto et .l.i. sacerdotuz L et dño .l.i. ad honorem dñi. sic ꝺstrue q omne sanctum qđ ꝺsecrat̄ dño erit sancto et

Quicunq; In h. c. ꝺz q quicūq; ꝑdia eccīastica a rege vel ab alio principe scl̄ari susceꝑit: nisi restituat ꝺz excoicari. Idē statuit de eo q ab inuitis ꝓlatis bona eccie susceꝑit vel inuaserit vel de ꝺsensu eoz retinuerit

Predia Significatū fuit pio pape q quidā predia eccl̄esia et vsurpabāt: et deo cui tradita sunt subtra hunt. quare pius papa statuit vt quicunq; hoc presumpserit ꝺz vt sacrileg⁹ iudicari

Qui abstulerit Dicit ambr. ca. q deus est pater noster et eccia mater. et ideo qui dei et eccie pecuniam aufert. vsurpat et fraudat homicida est: sicut ille qui patri vel matri carnali abstulit aliquid iniuste ꝺz homicida.

In antiquis Quesitū fuit a io he papa quā pmam debeat pati qui inuadit aliena. et ꝑ det q ꝑm antiqua statuta quadruplum ꝺz reddere. Idem ꝓbat duabus autoritatib⁹ scz euangelij et eusebij pape.

Cum devotissimaz Julianus epūs ꝺquestus est pape de quib⁹dam qui de nocte quasdā villas siue ecclesie ꝺbusserunt et predam inde exportauerūt ñi sepe admoniti damnū emendare noluerūt. Scribit ergo papa ꝺstantie regine gallie. et ei primo applaudit ꝺmendando ipsam. et ꝺ in prima pte. In secunda pte oñdit q damnum illud debent cū multiplicatōe penere stituere. et hoc ꝓbat per .l. lombardā et ꝓcē plum zachei dicentis in pñtia xp̄i se velle restituere quadruplū si aliquem defraudauit vt ꝺtinet in euangelio ꝑm lucam Interea pte insinuat ei: q in mense nouembris proximo sentis anni mittet in galliam petrum epm. et monet ipsam reginam vt cum eo et cū aliis epis eiusdem patricie congregatis sicha ciat damnū emendari vt ceteri terreantur. Secūda ps incipit ibi L Duū et seculi .l. Tercia ibi L Qua ꝓpter .l.

In legibus Quesitus fuit ab eusebio quantaz penā debeat pati raptor rei eccl̄iastice et q ꝑm leges seculi. s. getica et salica in vindicta plum ꝺz emendare. Dicit em in fine. c. vsurpator crilegus iudicet et in quadruplū restituat et canonice pñe subiaceat

Econtra grego. Sup in dā. c. dictū est q res eccie vsurpate cū pena debent restitui. Nunc ꝺpo. ꝓbat ꝺtrarium ꝙ sequens. c. grāpus

Fraternitas tua Augustz. anglorz epus de duobus quesiuit a grego. qua pena sit puniendus fur. Et respondet dicens q quidam furantur propter inopiaz. et ideo qui furatur damnis: qui inopia verberibus sunt corrigendi. et cum distinctius agitur in verberibus ex caritate agendum est. Secundo quesiuit sub quo argumento ecclia suum debeat recipere. Et respondet ibi Addis etiam

§. Verum Determinat gratianus in hoc. §. qualiter intelliguntur duo prorima precedentia ca. dicens q primo ex rigore. scom ex mansuetudine intelligit. Sequens. c. pz

Apostolicoz Hoc. c. diuidit in duas partes In prima parte statuit q si quis clericus alienat quocuncz titulo alienationis possessiones vel redditus vel vasa ecclie in casu non concesso deponi debet alienatione rescisa. siue sit facta in scriptis siue nō. et emptor debet rem restituere et cartam ad incidendum qō si non fecerit excōmunicetur. In scda parte dicit q si epus construxerit monasterium de redditibus eccie: eidem eccie monasterium subiiciat. Secūda pars incipit ibi Si aūt epus Lsalaria id est redditus Iterum id est vt eccia iterum habeat sicut prius habebat. Et interserit gratia. tria sequentia. c. preter principale propositū: vt ostendat casuz in quo licite res eccie pñt alienari. quoz primū pz

Sacroz Fanius firmiane ciuitatis epus dedit. xij. libras argenti de sua eccia pro redemptione quatuor personaz. scz passiui tunc clerici et pozis et duoz suozum filiozz. scz demetrii et valeriani: quo prefato epo mortuo passiuus factus est epus: post cuius obitum filij timebant ne illius. xij. libre argēti ab eis vel heredibus eozum repeterentur. et ideo a papa super hoc postulauerunt securitatem ita vt de cetero sup hoc nulla qō moueatur Sequens. c. patet

§. Que vero Supra facta mentio de iuasoribus rez eccie. Nunc vero docet grauq penitentia sit hmōi inuasoribus imponenda q sacra vasa et alia deo dedicata pollutis manibus quasi prophana rapiunt et contractant

De viro Frontarius burdegalen: archiepus cū vellet beati petri limina visitare et in quadaz villa sue eccie celebraret diuina et populū saluberib9 dogmatib9 eruditet. qdam noie burgand9 vir nephandus insidiās ei cū cōplicib9 sue malicie venit ad villam prefataz et sacra vasa dñici coporis et sanctum crisma pollutis manibus accipere presumpsit. quare dict9 frontarius quesiuit a nicolao si aliquo tempore ad gremia matris eccie redierint: que penitentia sit eis indicenda. qui respondet dicens q primo debent iurare q talia non faciant de cetero: et postea peniteant iuxta modū in. c. expressum

Monemus Quesitū fuit a leone papa quam penam pati debeat epus vel sacerdos q cā amicitie: timoris vel muneris rem sue eccie vel salarium a xpianis oblatum auferre vel vsurpare presumūt. Et rñdet q debz deponi: et qō iniuste abstulit reddere cogitat et p his nullas deinceps vires habeat ad litigā dū vel possidendū

Quisquis Hoc. ca. diuidit in tres partes In prima parte dicit q epus vel abbas de salarijs epi vel monasterij principi vel alie psone in casu non cessio nil dare debeat. et si dederit irritet. Et ad hoc probandū inducitur canon apli qui dicit q de reb9 eccie nō debet aliquid defraudari In scda pte dicit q si epus dicat agz nullū fructum eccie reddere imo pri9 damnū. propter hoc principi cedere non debet. sed clericis vel colonis. In tertia parte dicit: q si princeps callide a colono vel clero agz eccie emerit venditione rescisa ager restitat epo vel monasterio Epus aūt vel abbas hoc faciens deponat. Scda pz ibi Qui si excusatiōem Tertia ibi Qui si calliditate

Non liceat Symachus papa statuit in .B. ca. vt pape non liceat predia ecclesie alienare: quo ad ꝓprietatem vel vsufructum: nisi tñ domos que in vrbib⁹ modica impensa non sustentant. sub qua lege omnes prelati eccle sias ꝙstringant. Contra quam ꝓstitutõem si aliquid fuerit alienatũ donator vel vendi tor & mediator deponant. Subscribentes sint anathema cũ eo qui dedit & cuz eo qui recipit nisi restituat qõ alienatum est. Sit licentia cuilibet ecclesiastice persone ꝓtradi cendi & reposcere cũ fructib⁹ alienata. Hũc §. intellige nisi alienatio facta esset in casu li cito & ꝓcesso.

Indigne In .B. ca. notantur tria genera hominum qui ꝓtractant res ecclesiaz. s. invasor: & iniuste possidens sua autoritate. & qui iniuste possi det autoritate alterius. & isti omnes nisi ci to se correxerint male ablata restituẽdo de bent anathematizari etiam cũ ammonitõe Valde eñ iniquum est vt ab aliquo malie ꝑpiano vsurpetur qõ ecclesie relinquit: vel ꝓfertur.

De rebus Quidaz invadebãt vel rapiebãt res ecclesiaz & dicebant se habere a principibus ꝓcessionẽ. quare adon vienneñ. archiepus quesiuit a nicolao quid esset sup hoc faciendum. qui rñdet dicens q̃ si princeps ꝓcessit redarguat sup hoc. Si aũt invasor sua autoritate facere presumpserit: excoicetur donec resipiscat

Vobis Quidam epus suspectus remotus fuit ab administratione rez ecclesie: remansit tamen in officio & administratõne spũalium. ꝓmisit ergo gelasius curam rez ecclesiasticaz duobus. s. archidyacono Justino & faustino defensori. & ne epus iste infamek precepit gelasius vt ab ipso epo tercius eligat qui nomie epi vniuersa disponat. & vt omnia predia pue alienata ad vsum ecclesie revocent. nec a licui clerico pro sua portione aliqd prediz assignent & omnem pensionem predioz vrbano vel rustico ad epm deferant: vt sequestrando de medio quod ad causas & expensas superuenientium necessitatũ oppus esse ꝑspicatur. De reliquo & de fidelium oblatione quatuor inde fiant portiones. Vna mam habebit epus. secundam canonici. terciam pauper. de quarta ecclesie fabrica reparetur. & si aliquid fuerit residuũ ydoneo custodi ab vtraq; parte electo tradatur. vel vt inde in futuro fabrica reparetur. vel ematur inde possessio pro vtilitate communi. L Ad nostrum studium. Id est per nostrum studium

Qui humanis Heremus epus ꝙsus est de quibusdam: qui ꝓtemptis diuinis & humanis legibus ecclesiastica priuilegia deprimebant siue destruebant. pauper. op primẽres. nec ꝓmoniti res ecclesie ablatas restituere volebant: quos a ꝓmunione cor poris ꝙpi suspenderat. ꝓter hoc: quibus in ꝓdictis Celestinus pbẽ ꝓtra interdictu ꝓdictis Celestinus pbẽ ꝓtra interdictu ꝓpij epi sacram prebuit ꝓmunionem. Cõ misit ergo gelasius maiorico & ferreolo & Jo hanni epis mandans eis vt illos vsurpato res participatõne corporis ꝙpi priuent. Ce lestinus vero pbẽ qui sententiam sui epi sco pi nec debuit nec potuit ignorare ab eccle siastico repellatur officio vt ceteri incurs ba beant. Ego Bartho. sic puto casum ponẽ dum: liz Bene. aliquantulum minus dicer rit L Inciuili J id est non ciuili: sed prauа et incongrua.

Vulteranc Post damnatio nem epi eucharii sti quantum ad administrationem tempo ralium qui patrimonium ecclesie vulterane dissipauerat: ꝓmisit papa quibusdam epis vt revocent predia & mancipia male aliena ta. Similiter & possessiões quas enumau sius & opilio epi vel ceteri quocunq; modo detinent revocent: & emptores recursus ha beant ad venditores. Pensiones vero ve ant quatuor portiones vt dictum est in ca. supradicto vobis.

Concesso Clerus & popul⁹ basilij episcopum Julianũ quem eis ꝓcessit cum eum illis destinaret: significauit eisq

scripta sua q̄ duo sibi preceperat: scz q̄ nun q̄ faceret illicitas ordinationes: & reddit⁹ & oblationes in quatuor diuideret portiones primam haberet antistes. scdam clerici. ter tiā fabrica. quartam pauper

Quatuor In hoc. c. statuit vt de redditibus & oblationibus eccie quatuor fiant portiones. quarum vna sit epi. secunda clericorum. ter tia pauperum. quarta vero est fabrice ap plicanda: ita q̄ clerici vltra quartam nō o ptant: et manifestum sit qualiter due quar te sint in vsum pauperum et in vsum fabri ce conuerse. vt de hoc bona fama inter ho mines oriat.

De redditib⁹ Gandenti⁹ epūs non di uidebat redditus & oblationes in quatuor portiones: sed eas sibi vendicabat ex toto: quare simplicius papa precepit florentino et equitio epis vt vnam tm̄ modo de reddi tibus & oblationibus concedant epo: alia diuidatur clericis pro meritis singulorum reliquis duabus fabricis & pauperibus p futuris: & compellant ipsum gandentium episcopum istas tres portiones restituere: quas per tres annos sibi illicite & indebite vendicauit.

Cognoui⁹ Quidam epi fa ciebant quatu' or partes tm̄ de antiquis redditibus: sz no uos omnes sibi retinebant. precepit gregz. maxime epo sz a cusano vt tam de antiq̄s redditibus q̄m de nouis quatuor faciat fieri portiones: cum antiqui & noui non debent diuerso iure censeri. quia incongruum est eandem substantiam eccie duplici quodā modo iure censeri. ¶ Sequens capitulum planum est. Aliud quod postea sequitur est palea: scz sancimus. est tamen ei⁹ casus pla nus p se

Statui⁹ Relatuz fuit ī aga teñ. concilio q̄ cle rici existentes in ciuitate vel extra res eccie rum suarum non gubernabant s̄m epoz suorum dispositionez: sed vendicabant vel donabant sicut eis placebat. quare concili um statuit vt hoc de cetero non faciant: & si fecerint irritetur: & de proprio si q̄d habent ecclesiam reddant indemnem. & ꝯmunione priuentur

Si quis Quidam clerici abscondebant vel denegabant instrumenta ecciarū aut ea aduersarijs dabant. quesitum fuit quam penaz pati debeant. Et respondetur q̄ omne damnum ecclesie illatum per absentiam instrumentorum debent restituere de proprijs facultatibus: & ꝯmunione priuentur. Qui vero talia documenta recipiunt eadez pena debēt puniri

Episcop⁹ Statutum fuit in cōcilio agateñ. vt epūs qui non habet filios vel nepotes non instituat alium heredem q̄s eccīam suam. si vero illicite de rebus eccie aliquid alienauerit: alienatio talis irrita habeatur: & ad ecclesiam q̄d alienatum est reuocetur. si vero filios habet quibus sua bona relinquit: de bonis illis indemnitati eccie ꝯsulat.

Dyaconi Hoc diuidit in duas ptes In prima dicit q̄ diaconi: pb̄i: vel epi de reb⁹ eccie nil debēt illicite alienare. q̄d si fecerint: de hoc cōuicti deponentur: & de suo proprio tātūdē restituant. In scda parte dicit q̄ liberti ecclesie: negotia eccie prosequi debēt. q̄d si cō tempserint in seruitutem reducent. Scda ps ibi. Libertos quoq;

Quicquid Dicit in hoc. c. q̄ si pb̄ illicite alienet aliquam possessionem irrita sit talis alienatio: ita vt emptor nullam habeat actionem ad possessionem petendaz nec venditor ad preciū habendum.

Alienationes Hoc. c. diuidit in duas partes In prima dicit q̄ alienationes que fiunt ab epis vel abbatibus intrusis vel canonice electis: similiter ordinatōes facte sine ꝯsensu clericoz vel p symoniā irrite sunt In secunda parte dicitur q̄ si quis cleric⁹ suam prebendam alienare presumpserit olim: vel modo presumat alienare: irritū sit: & canonice subiacebit vltioni. Scda incipit ibi. Illud etiam.

Hec huiusmodi pla citi.] Quereimonia facta fuit in ꝯcilio yler// den̄. de clericis qui post obitum ep̄i omnia bona defuncti antistitis vsurpabant. facta est ꝓstitutio ne hoc decetero fiat: sed yconomus adiuncto sibi vno vel duobus fidelib⁹ viris pascat ex illis bonis clericos si q̄ sunt in domo ep̄ali. vel seruent ad vsum successo// ris: qui vti debet bonis illis cū clericis sui antecessoris. clericus aūt ꝓtra hanc ꝓstitu// tōem faciens anathematizet

Et si illi Quesitū fuit in ꝯcilio to// letano an successor possit reuocare in seruitutē illos quos antecessor manumisit qui nihil de rebus suis eccie cō// tulerat. Et rn̄det q̄ sic. ꝛ ideo qui hoc faci// unt in futuro damnabunt: ꝛ hoc probatur vna rōne. q̄ si illi q̄ nihil paupib⁹ erogant in futuro damnabunt: multomagis illi qui paupibus auferunt q̄ō non dederunt. cum iniquū sit vt illi qui nihil eccie ꝓtulerūt: ius ecclesie alienare ꝓtendant

Si quis de clericis Casum istū habes. s. c. in. c. si q̄s de clericis. ꝛ ideo ibi videbis.

Abbatibus Constituitur est in ꝯcilio aurelia// nen̄. vt abbates. pb̄ri: vel alij prelati nil de rebus suis ꝯ ecclesia ꝯ alienare p̄sumant si ne lnia ꝛ subscriptione ep̄i. ꝛ qui h̄ p̄sum// pserit deponat. ꝛ q̄ō temere alienatū est per ep̄m reuocetur.

Si qua de reb⁹ Vacāte ep̄ali ec// clesia: quidam pb̄r vendidit ecclesiasticam possessionem. tpe ꝓcedente ep̄s est substitu tus. quesitū est in synodo ancharitana vt ꝯ talis venditio possit rescindi. ꝛ rn̄det q̄ sic. in arbitrio tn̄ ep̄i erit vt ꝯ precium recipiat vel recupet possessionē. q̄ q̄ñq̄ magis expe dit hīe precium q̄ possessionē. ¶ Seq̄ns ca. planū est ꝛ per se p̄z.

Precarie Statuit in hoc ca. vt precarie ꝛ ꝯmutatio// nes que facte sunt ab intrusis: vacantibus ecclesijs rescindant. ꝛ si expediat fiat ꝛm ca// nones vel ꝛm leges.

Caritatem Nocca. duas ha ber partes In pri ma parte precipit gregoꝛ. maximiano epo syracusano quem fecerat in sicilia legatū: vt si quis ep̄s moriat vel deponatur: ꝓuideat yconomus ꝛ clerici ecclesie ꝛ prelati: ꝛ in p̄// tia eius de rebus ecclesie faciant inuentariū p̄ quo neq; spes neq; precium aliud ser// ꝓri tribuat. In secunda parte precipit ei vt cum visitatores parochias vacantiū ec// clesiarū visitant: eo disponente ipsi ꝛ clerici eoꝛ qui cum eis visitant aliquid emolumē// ti ꝓpter suum laborem percipiant vt illi con// sequantur stipendium ꝛc. ¶ Subsidij. Nota// cit. n. q̄ nomie subsidij intelligit ꝓcuratio tīn. liz posset etiaz aliter intelligi. Secūda ps incipit ibi ¶ Visitatores.]

De laycis Noc. ca. diuidit in duas partes In pri// ma parte dr q̄ in alumnia erat quedaz ꝓ// uia ꝓsuetudo scz q̄ morientibus ep̄is siue a// liis clericis: layci res defuncto ꝯ inuadebāt. Statuit ergo vrbanus papa in ꝯcilio alū nie cōgregato vt si quis de cetero talia p̄e// sumpserit: excōmunicetur donec resipiscat. In secunda parte dicitur q̄ res ep̄iscopoꝯ defuncto⁹ per archidyaconos: archip̄i// biteros ꝛ scd̄m defunctoꝝ iudiciuꝫ pau// peribus erogentur: aut successori referuent. Idem etiam seruari debet de rebus alio⁹ clericoꝝ defunctoꝝ: ꝛ qui contrafece// rit anathema sit. Secunda ps incipit ibi. ¶ Epoꝝ vero.]

Illud quod In concilio cal// cedonen̄. statuū fuit vt nullus rapiat bona defuncto ꝯ epi// copo ꝯ vel aliorum clericoꝯ: sed omnia per yconomos ad opus ecclesie ꝛ successoꝝ ser// uentur. Innocentius vero modo confir// mat illud: ꝛ statuit q̄ si quis ꝓtra hoc fece// rit excōicetur.

§. Hoc non solum. Supradictū est q̄ layci bona clericoꝯ de// functo ꝯ inuadere nō p̄sumāt. nūc ꝓ do// cet idē gr̄anus de metropolitanis. de q̄bus// libet alijs clericis. ꝛ ad h̄ inducit seq̄ns. c.

Non liceat Constitutum est in sexta synodo vt moriente epo res illius vel eccie sue non sumat auferre metropolitan⁹. sed reseruentur clericis eccie. si vero clerici non sint ibi: ydone⁹ metropolitan⁹ futuro epo o ia illi bata reseruet. Sequẽs. §. cũ. c. sequenti p se patet.

§. His oĩbus Infert grãn⁹ ex omnib⁹ fere supradictis. c. q̃ prelati res ecciasticas alie nare nõ debent: z si alienate sunt restitui de bent. qđ verum est si illicite alienent. Nunc vero dicit q̃ ex cã necessitatis vel vtilitatis licite possunt res eccie alienare. De necessi tate probat p duo. c. prima. De vtilitate, p bat p tria sequentia. c. scz sine exceptiõe do mus z circulat. Sequens. c. patz. Vt meli ora. Id est vt cã vtilitatis.

Placuit Statuit in hoc. c. vt sine ꝯsensu epoz pbr̃i nõ vẽ dant res ecciarum: sicut nec epi vendere pñt predia ecciarum inconsulto ꝯcilio. z indu cit hoc. c. a ꝯtrario sensu. Concilio. §. quo ad res matricis eccie. vel Cuncto prelbite rio. hoc quo ad res alias ecciarum quas predia alienantur. z sic ꝯciliũ dicit collegiũ alias ecclas.

Sine ercõicatione Leo papa precipit epis sicilie vt res suas eccias aliquo modo nõ alienent: nisi causa vtilitatis hoc faciant z cũ tractatu z ꝯsensu toti⁹ capli z subscriptiõe: z si aliter facta fu erit alienatio irrita erit z vacua. Sequẽ tia duo. c. patent

Fugitiui Quidam serui eccias fugitiui erant: z si reuo centi sue vocabantur. non poterant teneri. Statuit ergo ꝯcilium vt ab epis si volue rint distrahant tales fugitiui. Idem potue runt epi facere si illi serui meruerũt alis: vel forte de alijs seruis z non fugitiuis loquit. qđ dicit. c. in fine

§. Item Ponit quartum casum gra. in quo possunt pre lati eccie res alienare licite: scz si tantũdẽ ve lint de propꝛijs facultatibus recõpensare. qđ probatur sequenti. c. cuius casus patet. qualiter tñ illud. c. intelligat melius dicitur in apparatu

§. Item si seruos Ponit hic gra. ĝntũ casum in quo prelat⁹ potest aliquid de rebus eccie alienare. nam cũ manumittit seruum potest ei donare vsq̃ ad. xx. solidos: z nõ vltra. z ad hoc inducit sequẽs. c.

Hi quos Quidam epus quosdã seruos sue eccie bñ meritos manumisit z eis quedaz de reb⁹ eccie donauit: quos successor eius voluit in seruitutem reuocare z ea que eis donata fuerant. quare quesitum fuit in ꝯcilio agateñ. vt q̃ hoc facere possit. Et rñdet q̃ non põt eos in seruitutẽ reuocare nec qđ datũ est vsq̃ ad. xx. solidos poterit reuocare. vltra vero datũ reuocabit

§. Sed notandum. Supradictuz est q̃ serui eccias q̃ñt manumitti qñq̃. Nunc vero docet q̃ ipsa manumissio non est facienda nisi retento patrocinio: nisi manumissor recõpenset eccie alium seruũ eiusdem meriti z eiusdem peculij tñ dicit. c. de duob⁹

Episcop⁹ qui mãcipiũ Quidã epus quẽdã seruũ suũ eccie sue manumittere desiderabat nullo patrocinio in ipso retento. quesitum fuit in cõcilio toletano qualiter hoc fieri posset. Et rñdet q̃ si manumissor ꝯferat eccie duos seruos eiusdem meriti z eiusdem peculij de ꝯsensu canonico q̃ subscribentiũ in ꝯmutatiõe rata erit cõmutatio z manumissio talis. quia quẽ epus manumisit iam iuri proprio acq̃si erat: ita tñ vt prefatus libertus non habeat licentiam accusandi vel testificandi ꝯtra eccias: qđ si presumpserit ꝯmutatione manente reuocabit in seruitutem

§. Libertus Supradictum est q̃ libert⁹ suũ patronũ accusare non p̃t vel ꝯtra ipm testificari. Nunc vero docet gratianus q̃ in ciuili cã nõ p̃t eũ in ius vocare nisi venia impetrata a maiore

Si sine Quidam libertus licētia non impetrata patronum suum in ciuili causa in ius vocauit. quesitū fuit quam penā libertus ille pati debeat. et rñdet q si patronus ꝙquerit punietur libertus pena aureoꝝ.l. si fuerit diues. si fuerit pauper tanꝯ inofficiosus verberibus castigabitur.

¶ Si vero Supràdictum est quid iuris sit cum seruus ab vno manumittit. Nunc ꝙ docet gratianus quid iuris sit cum manumittit a collegio. qz tunc nō singulis sed vniuersitati reuerentiā debet

Quis manumittitur Dicit hic q si quis manumittit a corpe alicuius. i. societate cerdonū vel pelliparioꝝ vel a collegio clericoꝝ: vel a ciuitate singulos de vniuersitate in ius vocabit sine venia impetrata. qz non est libertus singuloꝝ sed vniuersitatis tm̄. sed si aduersus ciuitatem vel vniuersitatē aliam cuius est libertus habeat actōem non pt in ius vocare rectores: vel actorem ipsius ciuitatis vel vniuersitatis: nisi venia impetrata. Sed si princeps aliquē faciat ingenuū nullam reuerentiam dz patrono L. Corpe. L. Corpus dr societas hoim vel habitantiū simul. collegiū vero simul hitantium dicitur

¶ In criminali Dictum est .s. in l. si sine quid iuris sit cū libertus vocat pr̄onum in ius sine venia in cā ciuili. Nunc ꝙ docet gr̄a. q si vult pr̄onum accusare de crimine de quo pr̄onus caput ꝛ diuitias pderet. si pbaret: ante litꝯ. ꝓtest. debet decapitari libertus: nisi in crimine lesemaiestatis. et nisi patrona cū seruo suo ꝓcubuerit. quo casu cū munere libertatis seruo ꝓmittit accusare. ꝛ ad hoc inducit. l. sequentem

Si qua cum seruo. Quedam mulier cū seruo suo ꝓcubuit: quesitum fuit quā penā debeat pati vterꝯ. Et rñdet q femina dz decapitari. seruus autē ꝓburi dz. ꝛ datur lnīa oībus accusandi de hoc crimine: ꝛ officialiꝫ copia nunciandi. Seruus etiā poterit de hoc crimine accusare. ꝛ si crimen pbauerit pro munere libertatem habebit

¶ In patronos Supra dictuꝫ est q liberti patronos suos accusare non pñt. Nunc vero dicit q ꝓtra eos testificari non possunt: nisi in casibus quibusdaz in quib⁹ serui ꝓtra dños: ꝛ liberti ꝓtra patronos ꝛ liberari iubent

Questionem Certa diuidit in tres pr̄tes In prima dr q serui ꝓtra dños in crimib⁹ non admittunt sine indicijs alijs: nisi in exceptis in quib⁹ seruí ꝓtra dños torquētur etiā soli ꝛ si alia indicia nō precedant. In scōa pte dr q in ceteris crimib⁹ nō creditur solis seruis ꝓtra dños. sed eis fides cū alijs pbationib⁹ adhibet. In tercia pte dr q in pecuniaria cā nec soli: nec cū alijs ꝓtra dominos admittuntur. Scōa ps incipit ibi L. In ceteris aūt. L. Tercia ibi L. In pecuniarijs L. Sequens. c. pz pse.

¶ Si vero Dictuꝫ est .s. in ca. epūs qui. q liberi a patrocinio eccie recedere pt: si epūs duos seruos eiusdē meriti ꝛ peculij ꝓ eo dederit. Nunc ꝙ dicit gr̄a. q si sua autoritate a patrocinio eccie recedat: nisi admonitus resipiscat reuocet in seruituteꝫ ꝛ hoc pbabat per sequentia. c.

Liberti Constitutū fuit in tolerato ab eius pr̄ocinio decesserint: si ꝛmonitu ad eccīam non redierint reuocent in seruitutē. L. Ingrati actōe. l. i. actōe intentata. ꝓter ingratitudinē. s. actōe in factū

Octaua Heliseus seruus Agathi fuit ab epō manumissus non solum volunt ipsum epm interficere: sed etiam patronaꝫ eccīam in quadam causa ciuili vbi arbiter residebat iniuste damnauit: vel eius bona ꝓter rapinam vsurpauit. quare quesitū fuit de isto in hyspalēsi ꝛcilio ꝛ octaua dicitur siue ꝛcilij quam penam debeat pati iste libertus. Et respondet q debet in seruitutē reuocari: vt cuius libertas erat pernitiosa:

sit seruitus salutifera: ꝛ qui adepta libertate voluit subire: discat obedire subiectus. ꝛ dicit. h. Ldamnauit Jid est damnificauit: vel ad damnificandū eccīam alios instigauit: vocando eccīam in ius sine venia

De libertis Hoc. c. diuidit in duas partes In prima procedit ꝙ si liberti eccīaꝝ facti sunt pbri vel diaconi iuxta modū quē canones antiqui docent sint liberi: tñ a patrocinio eccīe nec ipsi nec eorum filij recedere debent In scda parte dicit ꝙ libertos eccīe omnes datos debet ep̄s tueri: nec potest ep̄us impetrare a principe vt eos alicui donet. qđ intelligit. h. si manumissi fuerant pleno iure: vel quo ad on⁹ indebitū: vel in casu nō cessio. Sed ego intelligo sic̄ lr̄a sonat. ꝙ licet sint eccīe emendati: non tñ sunt liberti eccīe. ꝛ ideo eas ep̄s donare nō p̄t. Scda pars ibi Lab aliis quoqꝫ J

¶. Ne vero Supradictū est ꝙ liberti eccīaꝝ non debent ab eoꝝ patrocinio recedere: sꝫ qz factū sepe longinquitate tp̄is obscurat: ideo hic docet vt liberti tp̄e sue manumissionis scribant professionem qua ꝓfiteant̄ se libertos eccīe esse vel ab eius obsequio nunq̄ recessuros. et ad hoc duo. c. sequentia inducuntur

Longinquitate Statutum fuit in ꝯcilio toletano vt liberti eccīaꝝ professionem facere debeant qua ꝓfiteant̄ se esse liberos eccīe ꝛ ab eius obsequio nō recessuros. Sed cū idem ꝯcilium fuit iterum ꝯgregatum a diecit vt cum ep̄s eccīe fuerit defunctus ꝛ et alius substitutus: oēs liberti eccīe vel ab eis progeniti substituto pontifici infra annū a t̄pe sue ordinationis cartulas suas in ꝯspectu eccīe debeant publicare ꝛ renouare quatenus suū statutum teneant ꝛ ecclesia eorum obedientia non careat. si vero hoc contempserint reuocētur in seruitutem

Liberti Statuitur in. c. isto vt liberti eccīe a patrocinio ecclesie nunq̄ recedāt: quia eius patrona: scz eccīa nunq̄ moritur nec potestas earum.

sicut antiqui canones decreuerunt. et hoc in prima parte dicit ꝙ liberti eorum ꝛ filij faciebant professionem qua profiteantur se esse libertos eccīe ꝛ ꝙ ab eius patrocinio nō recedent nec libertas in futura prole non pereat ꝛ ipsa posteritas a patrocinio eccīe se non distrahat

¶. Pro renunciatōe Ponit hic gr̄a. septum casum in quo res ecclesiarum licite possunt alienari: scz pro remuneratione facienda

Quicunqz Aliqui sustinuerit laborem pro eccīa aliqua prelatus illius eccīe promisit aliqđ illis pro remuneratione laboris sui: terraꝝ scz vel aliquid aliud: postea volebat soluere promissum. vnde quesitum fuit in ꝯcilio toletano vtrum hoc possit ꝙpleri de iure. Et respōdet ꝙ sic. ꝛ hoc ꝙbat auctoritate pauli ita tñ vt illa remuneratio per ꝯciliū ꝙuincialē ꝙfirmetur

Eccīasticis Theodorus vir eloquentissimus ꝙsiliarius romane sedis seruo aliquo indigebat: ꝛ ideo grego. tradidit ei acolitū seruū natiōe siculum: ꝛ vt hec donatio a nullo valeat retractari ad cautelā futuri tp̄is sibi fecit publicū instrumētū: qđ grego. subscriptiōe probauit Lhuius Jscz largitatis Lfuturi Jscz tp̄is

¶. Miseratiōis quoqꝫ J Ponit hic gr̄a. vij. casu⁹ in quo serui eccīe ꝛ miseratōis intuitu libertati donari possunt: ꝛ sic quo dāmodo alienant

Cū redēptor noster Dicitur in hoc. c. ꝙ gregorius intuitu pietatis duos seruos romane eccīe scz montanum ꝛ thomā manumisit ꝛ eis omne peculium quod habebant relaxauit: ꝛ hoc fecit ad instar ihesu christi qui venit in mūdum vt vinculum diabolice seruitutis rumperet quo tenebantur astricti. vnde precipit patrio notario vt scriberet instrumentum: cui grego. papa subscribit cum tribus pbr̄is ꝛ tribus diacombus

§. Item seruí dictuz est. s. e. q. íj. c. ꝓdia q̄ possessiones ecclesiaꝝ non dñt a laycꝫ fatigari. idem nunc dicit gra. de seruis.

Ecclesiaruz seruos. Relatum est in cilio Toletano q̄ quidaz iudices t administratores publicoꝝ officioꝝ seruos ecclesiaꝝ vel eꝑoꝝ vel aliozuz clericoꝝ diuersis angarijs fatigabant. ꝙre cilium postulauit a rege vt tales presumptores ꝓhiberet. t statuit cilium: vt si quis deceteto talia presumerez: ab ecciastica coione repelleret.

§. Itē pro alimonia ponit hic gra. viij. casum in quo res ecclie licite distrahi pñt. scz pro alimonia pauperum. t redemptione captiuoꝝ. t ad hoc sequentia ca. inducuntur vsqꝫ ad. §. Item largitate.

Aurum Beneuen. hunc casuz sic posuit. Ambro. in hoc. c. ponit tria genera largitionis. Primum est cū res eccie paupibus vel captiuis largiuntur. Secundū est cum alienant ꝓ templo edificando. Tercium est cū largiunt ꝓ cimiterio emendādo vel ampliando. in istis tribus generibus docet auꝝ t pecuniam ecclesie nō esse seruandā sed erogandā tpe necessitatis. qō si prelatus non fecerit asportabit hostis. sicut assyrij auꝝ t argentum de templo dñi subtulerunt. t hoc primo dz fieri de auro t argento qō non ꝓfuit in vasis diuino officio deputatis. Si vero sint vasa diuinis officijs deputata: primo non cōsecrata sunt largienda: deinde etiam ea que sunt ꝓsecrata in ꝓios vsus sunt expendēda. ita tñ vt forma calicis in sua forma nō remaneat: nisi alij eccie distribuat. Ad. hunc casum sic ponit. Ambro. intendit ostendere q̄ res eccliastice debent dari t alienari tempore necessitatis. t ponit quinqꝫ casus quibus licite alienant res eccie. scz pro alimoia pauperꝫ. pro redemptōne captiuoꝝ. p loco religioso edificando. p cimiterijs ampliandis. pro sepulturis mortuoꝝ et structis In his quidem vasa preciosa t sacrata debent alienari alij ecclesie in eadem forma. Layci ꝓfracta t ꝓfata L Tribus J Quinqꝫ ponit mō dicit tribus: sed duos primos ponit vno membro: t duos vltimos sub alio. medium vero sub tercio.

Gloria episcopi Nota. in quatuor ptes diuidit. In prima ꝓhibendit eꝑos qui cum paupes erant: vilia cibo libenter reficiebant. cum ꝓ facti sunt diuitijs vel delicijs incūbentes: cibos delicatos abhorrent. t vt eos licentius redarguat: semetipm talibus annumerat. In secūda pte reprehendit eꝑos qui ornant templum gemmis t lapidib⁹ ad instar sacerdotū veteris test. Sed de clericis ꝙ quos ecclesia gubernat nullam curam hñt. Et dicit quia veteri test. factus fuit ex precepto dñi ornatus in templo. In tercia pte ꝓ q̄ amico aliquid rapere furtum est. eciam vero fraudare sacrilegiū est. t de his que pauperibus sunt erogāda subtrahere predonis fugat cui delitatem. In quarta parte inuitat nos ad ꝓemptum diuitiaꝝ exemplo Socratis q̄ cum athenas pergeret ad philosophandū: auꝝ proiecit quod portabat: cum non crederet se posse virtutes simul t diuitias possidere. Secunda pars incipit ibi L Amico rapere J Quarta edificāt J Tercia ibi L Amico rapē J Quarta ibi L Socrates ille thebanꝰ J

§. Item largitate. Ponit gratianus nonuz casum in quo epi scopi res ecclesiasticas possunt alienare quo ad vsufructum dando eas clericis sub nomine precarie. t ad hoc ꝓbandum inducit sequens ca.

Pepe Quidam eꝑs volebat ꝓcedere reꝓ dium ecclesie cuidaz diuitico quo ad vsufructum. quesitum est in cōcilio Tolerano qualiter ei ꝓcedere posset ne ecclesia ꝓiudicium pariatur. ꝓpter diuturnam retentōem. Et rñdet. sub precarie nomine debet clericus ab ecclesia recipere. t pro fessionem suam scribere. t qō ab ecclesia recepit fideliter colere ne res deteriorent. cō si quis facere contempserit: a precaria repellatur.

¶ Religionis Ponit hic gra. decimū casum in quo potest epus aliquid alienare de rebus eccie sue tradendo eas monasteri is cā religionis dūmodo ecciam suā nō le dit enormiter. z ad hoc inducit sequētia. c.

Si episcopus Quidā epus volebat fa cere monasteriū de quadā eccia parochiali z aliqd de rebus eā alis eccie ei pferre vole bat. vnde quesitū fuit in cilio toletañ. vtr hoc facere posset. Et respondet q sic dum modo de ensu capli hoc faciat z eccie sue dertumentū non exhibeat

Bone rei Quidam epus vole bat edificare mona sterium in parochia vel aliquam eccīaz se cularem magnificare: apud quā forte sepe liri volebat: z desiderabat ditare monaste rium vel ecciam de rebus eccie sue: quesitū est in cilio toletano quantuz monasterio vel eccie dare possit. Et rndet q mōasterio dabit q̄nquagesimaz partem de reb⁹ eccie: dūmodo ei damna grauia non infligat. ecc clie vero seculari non amplius q̄z centesi mam dabit partem. z in arbitrio epi erit vt vel monasteriū tantū vel ecciam tantū de beat de rebus eccie ditare

Religiosam Quedaz abba tissa postulauit a grego. vt quēdam locum sibi cederet in quo volebat struere monasterium que for te expulsa erat de suo monasterio cū sua cō gregatione. quare grego. precibus suis an nuit. vnde mandat cuidam forte suo procu ratori vt tradat sibi z successorib⁹ suis iure perpetuo possidendum quādam domum z ortum z hospitia que intra eandem do mū ianua cludit vt ipsa abbatissa sibi mo nasterium cōstruat vt ibi cum sua habitet cgregatione

Questio .III.

Ecce ostensuz est

Hic tractat. iij. qō in qua cōcludunt dicta dicendis. z vbi queritur quid fieri debeat de rebus illis quas clerici acquisiuerunt de re bus eccie qui ante suam ordinationē nihil habebant. et certum est q quicquid cleric⁹ acquirit de rebus eccie z intuitu eccie totū debz eccie derelinquere. si vero intuitu pso ne aliquid acquisierit potest relinquere cui velit. vt infra. e. c. i. ij. z. iij.

Placuit Statutū fuit in cōcilio carthaginen. vt epi: pbri diaconi z alij clerici qui nihil habebant an teq̄z ordinarentur: z postea de rebus eccie tm̄ suo nomine possessiones cparauerunt puniant tanq̄z inuasores rerum dūicarum nisi sue eccie cōmoniti eas restituant. Si aūt aliqd acq̄siti fuerint intuitu persone. i. ex donatione amicorum vel successione ex testamento vel ab intestato possunt de hoc facere quicquid volunt: dūmodo a suo pro posito non recedant: sez tali pecunia abutē do: vt negotiando vel fenerando: qō si fece cerint indigni honore ecclesiastico iudicen tur in euū

Quicunqz Quidam sacerdo tes aliquid acquisi uerunt ex artificio suo vel ex ordinatōe ami corum vel ex institutione facta in testamen to. quesitum est in cilio toletañ. vtrū eccie sue relinquere teneant. Et rndetur q non: sed dabunt cui voluerint. si vero post mor tem suam remanserit inordinatum ecclesia sua in perpetuuz vendicabit [sue vtilitati] id est suo vtili officio

¶ Ecce Concludit gra. ex supradi ctis q ea q̄ dant clerici in tuitu psone: dare possunt cui volūt. Et mo uet incidentem qōnem vtr ea que dantur cōiter cum eccia: vel sequestratim pro reme dio aiarum: vel tertiā partem quā accepit de parochianis ecclesie: possit relinquere cui velit Et de hoc quid iuris sit in. c. sequē tibus diffinit.

Pontifices Hoc. c. diuiditur in duas ptes In prima dicit q si aliquis reliquit aliqd pon tifici cū eccia vel separatim pro redemptōe anime sue: totū inter eccie facultates cōpu tabit. In scda parte dicit q si aliquid relin quit eccie vel sacerdoti alij restituendū. nō debz inter facultates eccie putari. Scda ps ibi. [Sane quicquid.]

Epíscopus Dicit in hoc.ca. qꝫ epꝰ põt dare terci am ptem quã recipit de prochianis eccl'ijs irreuocabiliter vel eccie a qua recipiebat vt alteri eccie cui voluerit. qõ intelligit. h. si velit subire onus fabrice repande.

Questio IIII

Quod autem Dicitur. iiij. qõ in qua querit cui debeãt dari res acquisite coiter ex rebus prelati et eccl'ie. ꝛ qualiter debeant diuidi. ꝛ rñd et qꝫ pro rata precij dari debẽt diuidi inter eccle siam ꝛ heredes prelati.

Sacerdotes Hoc.c. diuidi tur in duas pꝫ tes In prima loquit de rebus ꝗs prelati e, munt: ꝛ de pecunia eccie ꝛ tñ suo noĩe. in quo casu si de rebꝰ ꝓpꝛijs aliquid vile vel ca rum hũerint: curent ꝓficere instrã noĩne ec clesie cui ꝑsunt In scõa pte loquit de rebus emptis coiter ex pecunia prelati ꝛ eccie que debent eq̃liter diuidi inter eccl'iam ꝛ decedẽ tis heredes si se vtriusqꝫ rei quantitas exeq̃ uerit Scõa ps incipit ibi Hi ꝙ. Vile vel caꝫ ideo dicit. qꝛ si ꝓstaret eos nihil hãre: si, ue suo noĩe siue noĩe eccie emit totum eccl'ia vendicabit. ꝛ licet. c. videat loqui in prelato tñ: tñ ego bar. bꝛit. idẽ intelligo in quolibꝫ clerico: vt. ꝟ. c. q. iij. c. placuit

·ꝙ· Si quis Supra ostensuꝫ ẽ quid iuris sit de re, bus ꝓpꝛijs clerico caꝫ ꝛ rebus eccie. sed qꝛ oc, casione reꝫ ecclesiastica caꝫ clerici in rebus ꝓ pꝛijs patiunt detrimentũ: vel econuerso. iõ ꝺt gra. qꝫ vicissim dñt sibi restituere detrim tum. ꝛ ad hꝫ inducit sequens. c.

Quicunqꝫ Docet in hꝫ. c. ꝺcali um bracharẽse qꝫ si prelatus res ꝓpꝛias augmentãdo aliqõ de trimentũ vel damnũ rebus eccl'iasticis intu lerit: totum ꝺz eccl'ie resarcire Si vero ali quid de rebus ꝓpꝛijs pro vtilitatibus eccl'a sticis expenderit: vel occasione eccl'ie in re bus ꝓpꝛijs passus est detrimentũ: si hoc ꝓ, bare poterit: totũ sibi de rebus eccie restitu atur. Que aũt sequunt plana sunt vsqꝫ ad questionem.

Questio V.

Testamẽta vero Dicit intitulat. v. qõ qua querit an liceat clericis ꝺdere testamentũ. ꝛ certũ est qꝫ si hñt ꝓpꝛia qꝛ nõ renũciauerũt ꝓpꝛijs de rebus ꝓpꝛijs pñt ꝺdere testm̃. vt infra. c. i. ꝛ ij. min⁹ aũt ydoneos heredes non pñt instí tuere. vt. xxiij. q. ij. sane. de rebus aũt eccie testari non pñt: nisi tantũ de suo eccie reco, pensent. vt infra. e. c. si epꝰ

Nulli dubium Lucidius epꝰ ꝺque stus est grego. qꝫ ꝺstantin⁹ suus añcessoꝛ re liquit luĩose ancille ꝛ fratribus suis in testõ ꝛ noĩe legati quedã mobilia q̃ ipse ꝺstãtin⁹ acquisierat post rꝑs sue ordinatõis. Et mit greg. qꝫ sicut res in epatu acquisitas aliena re non ꝑt prelatus: sic res ꝓpꝛias ꝑt renũcia are cui vult. vnde ꝓpter hoc eccia non debz preiudiciũ pati si ꝑt ꝺstare res legatas post ordinatõnem acquisitas. ipse aũt reuersus luĩosam illam sup his rebus inq̃rebat. pre cipit ergo greg. sibi qꝫ sine cãe cognitõne ni hil de his q̃ possidet luĩosa auferrẽ ſmat. ꝺ. vero sic casum breuiter ponit. Constan. tinus epꝰ testm̃ fecerat ꝛ in testõ legauerat quedã luĩose que dicebant fuisse eccie Luci, dius eius successoꝛ volebat ea reuocare. seri bit ergo ei grego. vt de hoc cognoscat ordi, ne iuris. ꝛ si ꝺstiterit illa fuisse eccl'ie ordie iuris: reuocent. Nam eꝛquo illa est in pos, sessione: nõ debet ei auferri sine iudiciali co gnitõe: sed primus verior est ꝛ magis videt litere ꝺsonare.

Obitum Significatũ fuit gre, go. qꝫ theodoꝛus epꝰ in obitu suo de rebus eccie testm̃ ꝺsiderat. quare papa precepit cuidã vt subtiliter inq̃ rat an de rebꝰ eccie testm̃ ꝺsiderit. qõ si in, uenerit omia de rebus eccie alijs relicta mo dis omnib⁹ restituant eccl'ie

Quia iohãnes Iohes ar chiepꝰ ra, uẽnas qõdaꝫ monasteriũ ꝺstruxerat iuxta eccãm apollinaris in citate rauẽn: ꝛ sup plicauit greg. vt bona q̃ illi monasterio ꝺtule, rat ꝺfirmaret. pꝰ ea in mortꝫ articlo ꝺstituẽ

testamentum condidit de rebus ecclesie: et precepit in testamēto vt que prefato monasterio pertulerat irreuocabiliter apud ipsum remanerēt: quo mortuo successor eius maximinianus volebat omnia reuocare. Hz cum fuisset significatum greg. confirmauit ea que illi monasterio fuerant per iohannem collata: non q eius sequatur vltimam voluntatem: sed quia promiserat hoc sibi viuēti. vnde grego. mādat maximiniano archiepo vt omnia illa firma studeat stabilitate seruare. sed omnia illa quorōne testamenti sunt data vel facta in dānum eccie nullam habeant firmitatem

Firum ab hinc et. Quesitum fuit in cōcilio ypileñ. cui debeat eps relinquere res que ante epatū vel postea acquisiuit hereditaria successione. Respondetur q potest relinquere cui vult. illa vero que de rebus eccie suo nomine vel alterius parauit in iura sue eccie trāsiuerunt ant. Sequens. §. cum. c. sequenti per se planus est

Sed si episcopus. Dictum est supra q eps vel clericus res proprias potest derelinquere cui vult. Nunc vero ostendit gratianus q si epus vel clericus ab intestato decedat nec aliquos habeat consanguineos qui ei succedant: sua eccia omnia vendicabit. vt infra. ca. i. et. ij.

Sicubi In concilio terraconeñ. statutum fuit vt si epus decesserit ab intestato pbi. et diacones ipsius eccie de rebus ipsius faciant inuentarium a minimo vsq ad maximum: ita vt si aliquid de illis fuerit furatus. et de hoc conuictus. fm tenorem furti restitutionem faciat

Quicunq Dicitur q si quis cleric⁹ sine cognatione ab intestato decesserit: hereditas eius deuoluitur ad eccias

.I.

Causa .XIII.

Diocesani cuiusdam. Supra dictū fuit in .xij. cā q quidam clerici non debent habere propria. Hz ne aliquis quereret vnde viuere debēt ostēdit gra. q de decimis et oblationib⁹ viuere debent. sed quia de decimis et oblationib⁹ et sepulturis sepe orit̄ pretentio inter clericos et etiā laicos: ideo gra. subnectit hanc. xiij. cām in qua ostendit quid de decimis et oblationibus et sepulturis sit obseruandum. Et vt petentius agat proponit thema d quo duas elicit q̄stiones. Est ergo casus thematis talis. Quidam laici hostili metu pulsi in aliam diocesim domicilia trāstulerant: antiqua tñ predia sp colebant: quorū decimationes p. l. annos soluerūt illi ecclesie ad quā trāsierūt. et apud eā sibi sepulturas eligerunt: elapsis. l. annis clerici qb⁹ psoluerant: et a quibus transierunt ceperūt mouere questionem

Questio .I.

Quod prior Dicitur titulat prima qō qua querit cui eccie sint psoluende decime. Et certū est q decime prediales sunt persoluende illi eccie inter cuius termi nos predia sita reperiunt. vt. xvi. q. i. si qs laicus. et. c. de decimis. nisi prescriptio impediat. Personales vero vtputa de artificio vel negotiatione sunt psoluende illi eccie vbi p totū circulū anni audit diuina. vt. xvi. q. i. questi. Et procedit hoc ordine gra. primo probat q decime sunt psoluende priori ecclesie: postea probat q sunt psoluende illi ecclesie ad quam se transtulerūt: inducens actores et reos: allegantes et vicissim sibi respondentes

Ecclesias Fuer⁹ psulit diacono q̄d tenendū sit de diuisione parochiaꝝ. et diacon⁹ rescribit ei dicēs: q ipse diuisit parochias et cimiteria eccias vt null⁹ alteri⁹ parochie termios vsurpet. fz vnusq̄sq plebē sibi cōmissaz infra terminos suos ita custodiat vt pro suis actibus gloriam a domino capiat

¶. In dyocesi Concludũt actores ex su dicto. c. q decime illi eccie sunt psoluẽde in fra cuius terminos repiunt predia de qui bus decime dñt psolui. t iõ ꝯcludunt decimas istoꝝ predioꝝ de quib⁹ ꝓtentio vertit sue eccie esse psoluendas cũ infra terminos eius predia ipsa colant

¶. His ita respondetur Hunc rei rñdent allegatõibus supradictis oñdentes decimas istas nõ actoribus sed sibi tm psoluendas cum ipsi eis spũalia quotidie mistrarent. t ℞ pbant. xvi. autoritatib⁹ quas legendo lrãm p te videbis si diligenter inspexeris t q satis sunt facules.

¶. Ad hec callida Dicũ dent actores supdictis allegatõibus rõnes p se multiplices inducendo. t in summa cõcludunt q oblatões quotidiane debent psolui illi eccie vbi quotidiana officia pcipiũtur. decime ẽ predioꝝ prioꝝ eccie psoluãtur ꝯpantes ipsos reos muri. igni t serpẽti t ad. pbandũ decimas prioꝝ eccie fore persoluendas inducunt cap. xvi. q. i. Si quis laycus.

Questio II

HEc decimatões Dic intitulat. ij. qõ qua que rit an prescriptione tpis ius pcipiendi decimas t ius funerandi tollat. t rñdet q sic. q dragenaria prescriptiõe. vt infra. xvi. q. iij. nolum⁹. olim tñ prescriptio currebat trienalis: vt infra. c. i. t ꝯtinet hec qõ. ij. articulos. Primus est circa ius decimãdi vt in ℞. § quõ. Rñdent g rei in ℞. i. articulo q liz iure territorij prioꝝ eccie decime sint psoluende tñ a sua actione excludit prioꝝ eccia triẽnaria vel quadragenaria prescriptõe t ad ℞ inducit seqns. c. Ad hec. i. ℥ hec vel ꝑter ℞.

Facultates Quidaz epi possessiones aliarũ eccliaꝝ sibi t dyoceses alioꝝ epoꝝ. xxx. annis possederunt. quesitũ fuit a gelasio vtrũ sint tuti vel securi tanti tpis prescriptõe Et rñdet q sic qz pncipũ emanauit autoritas vt post. xxx. annos nulli sup his liceat iudicem interpellare Conclusit lid est acquisiuit exclusit illas possessiones ab epis quoꝝ erant.

¶. At illi Per. c. supradictuꝝ videbat impom silentiũ actoribus. t ideo actores eccie nituntur claudere os reis eiusdem gelasij autoritate q est. xvi. q. iij. licet in regulis. vbi dr q status prochiaꝝ tpali prescriptione diuelli non pt. t iõ decimatões prioꝝ ecclesie assignatas nulli sibi dz vsurpare

¶. Quomodo gra. ꝓrariam tem duoꝝ premissoꝝ cap. gelasij. sed seruat solutõem infra. xvi. q. iij. Postea aũt annecti secundũ articulũ huius qõnis. scz vtrũ ius funerandi prescriptõe tollat. t certũ est q sic: cũ quadragenaria prescriptõe oĩs ius t omnis actio tollat. Procedit gra. nus sic in ℞ articulo. Primo inducit actores allegantes. Secõo reos rñdentes. Probãt ergo actores q ius funerandi ad suã eccliã debet ptinere. qz vxores t filij in sepulcro vroꝝ t pentum sunt collocandi. qõ pbat. ix. autoritatibus t exẽplis.

Ebron Dicit in ℞. c. habeo⁹. vxores viroꝝ suoꝝ. t hoc pbat exemplo quinq vroꝝ. scz abrahe. ysaac t iacob. ade. t rhobie esse sepeliendas in sepulcro

Sequentia duo. c. patent p se.

Hozoz Probat gra. nus in hoc. c. q omnes de eadem pentola t ꝺiugati omnes sunt in eodem sepulcro ponendi. t hoc pbat exemplis quinq t autoritatibus

¶. His omnib⁹ Concluditur ex supradictis. ix. autoritatibus vnr acto emplis q isti parochiani qui sup sunt apud eccliam suam cum parentibus sunt tumulandi: qui parentes apud aliam sepulti fuerunt.

Econtra Hunc respõdent rei q vxores vel filij non cõguntur virorum suorum vel parentum sepulturas sequi: sed vbicunq voluerint suo corpori sepulturam possunt querere: pro

loco ꝙ ꝛ tpm oportunitate. et hoc ꝓbat tri⁊ bus exemplis. vna rone: ꝛ vna autoritate. ⁊ oia plana sunt vsq ad. §. ꝙ de libero

§. Quod de libero.

Dictuꝫ est. §. ꝙ vltima voluntas defuncti modis omnibus est seruanda. ⁊ hunc ve⁊ ro dicat gra. ꝙ hoc intelligendu est de volu tate liberi hominis ꝛ non serui. seruꝰ em̃ te⁊ stamentu ordere non potest. et ad hoc indu cit sequens. c. ⁊ non facit iste. §. ad propo situm gratiani

Illud Impiatus seruꝰ romane ec clesie ꝺduxerat quedā prędia de quibus tertiam ptem vel q̃rtam iuxta si lie prouincie morem pape reddebat: qui cū egrotaret ꝺdidit testamentū. precepit er go gelasius bonorio epo vt omne peculiuꝫ ꝛ omnem substantiam eiꝰ: filijs eiꝰ sub fidei subscriptione faciat tradi: vt per eos eccia reddat indemnis. sic posuit beñ. hūc casuꝫ hu. vero ponit sic. Impiatus iste seruus erat eccie ꝛ cuusdam p̄monij eccłastici ꝓ curationē gesserat cum quibusdā filijs suis ex qua administratione adhuc nō reddide rat rōcia. testamentū tū licet esset seruus facere volebat. scribit ergo gelasius bono⁊ rio epo mandans ei vt non ꝑmittat illū fa⁊ cere testamentū: ꝛ si ꝛgerit eū mori totuꝫ p̄monū eccie ꝺmissum faciat describi: et intactū apud filios seruari donec ipsi pro pter rōcinia reddant: ꝛ eccłam seruent indē⁊ nem. Sed certe ego barth. bzir. magis ap probo casum hu.

§. Quia ergo

Hic reuertit gra. ad p̄m̄ ale propositū ꝛ ꝺcludit ex illo. ca. grego. sez vltima volūtas. ꝙ quilibꝫ potest sibi eli gere sepulturam pro arbitrio suo. et non ꝑ arbitrio prioris ecclesie. et ad hoc probandū inducit sequēs. c.

Ubicūqꝫ Triburien. ꝺcilium statuit ꝙ si quis po⁊ test debet sepeliri apud eꝑalem eccłam: sin⁊ aūt apud alīquod monasterū vel eccłaꝫ re gularem. sed si hoc aptē fieri nō potest sepe⁊ liaꝝ apud illaꝫ eccłam vbi decimas magis ꝑsoluebat. Et dicat hu. ꝙ illud qđ dicit de eꝑali. intelligitur de illis qui habēt ab anti quo sepulturaꝫ in eꝑali eccła. quia de oibꝰ cuibꝰ non posset intelligi. quia non impe⁊ diūtur ratione loci vel ꝑsonis: nec de illis qui sunt in eꝑatu cū rō ꝛ ꝙsuetudo non obtine⁊ at: nec de peregrinis potest intelligi. cū eis ca. contradicat. quia tales sibi decimas nō persoluūt

§. Quia ergo

Concludūt rei ꝙ apud suam eccłam isti parochiani sunt tumulandi duabus rōnibus. Prima ex fine precedentis. c. sez qꝛ viui epi eccie decimas persolue⁊ runt. ergo ibi sepeliendi sunt. Secunda rō est quia postq̃ quis transit de prouncia in prouinciam liber factus est a iurisdictione prioris iudicis: ꝛ subijcitur illi in cuiꝰ ꝓuncia sedem collocauit. vnde isti subijciuntur iurisdictioni sedē eccie: ꝛ apud eam debent sepeliri.

§. Sed obijcitur

Ad⁊ huc obijciunt actores contra reos ꝛ inducunt sequens capitulum. sed per illud non respō dent vltime allegationi reoꝝ. sed solum illis quas collegerunt ex illo capitulo vlti⁊ ma voluntas. et etiam ex illo capitulo vbi⁊ cunqꝫ.

Placuit Quesitum fuit a melichi ade papa. vtruꝫ aliquis potest sepulturam nouam ꝓpria temeri⁊ tate eligere: ꝛ antiquam parentū suoꝝ de⁊ serere. Et respondet ꝙ non. si quis prelatꝰ ꝺtra fecerit debet excōicari

§. Sed aliud

Iste. §. diuidi tur ī tres ptes In prima ponit gra. quādam solutionem pro reis dicens. ꝙ aliquis ex temeritate sez supbia vel odio vel varijs persuasionibus: vel muneribus illicitis non debet eligere se pulturam nouam: ꝛ ꝓtemnere sepulturam parentum suoꝝ: sed rationabili causa et iusta nouam eligere potest. Hec obstat qđ dicit greg. ꝙ vltima voluntas libera debet esse. qꝛ libera est cū quis certa rōne ductus nouaꝫ sibi querit sepulturam. In secunda parte ponit quādā solutionē alioꝝ q̃ videt facere ꝺtra eos dicētiū ꝙ libera ē voluntas

vltima cuiuscūq; non in sepultura sibi eligenda: sed in testamento ꝓficiendo. Unde testamentum dr quasi eo quis libere testat. In tercia pte obijcit grānus q; etiam in testamento non videt libera voluntas. ꝛ hꝫ probat duabus autoritatibus. vna aug⁹. dicētis q; p numero filioꝝ debet fieri distributio facultatū. ꝛ alia Leonis dicentis q; quilibet debet medietatem coꝝ que testant ecclesie sue relinquere. Tandē dicit q; aug. loquit exhortatiue vel de ꝓfilio: ne pater iratus filium exheredet. Secunda ps incipit ibi L Velut quidam. Tercia ibi L Sed nō videt libera.

Si quis Quidam clerici parati erant totam hereditatē recipe cum pater filium suum exheredabat Quos reprehendit aug⁹. cum potius debeant patri filium reconciliare ꝙꝫ hereditatez appetere. Unde docet q; si pater vult tantū relinquere xp̄o quantum vni filio ꝝ: patus est suscipe Lnon eū .i. nonne. ꝛ ponit interrogatiue. ꝛ litera sequens similiter ponitur interrogatiue

§. Hac nimirꝝ Ponit hic gratianus quandam solutōem falsam dicens q; aug⁹. non precipit testatori vt tantum xp̄o relinq̄ret quantum vni filio ꝝ: sed ꝓhibet ne plus xp̄o relinquat ꝙꝫ vni filio ꝝ quod falsum est cum pater filijs suis vltra terciā si sunt quatuor vel pauciores: vel medietatē si sunt sex vel vltra relinquere non teneat vt in auten. de trien. ꝛ se. circa prin. In fine oñdit q; qui oblatōnes defuncto ꝝ reddere nolunt sunt excommunicandi. Primū ca. qō sequit planum est

Qui oblationes de functo ꝝ retinent. Hoc. c. diuidit in duas partes. In prima dr q; excōmunicādi sunt qui tradere nolunt eccl̄ijs oblatōes defuncto ꝝ. ꝛ hoc ꝓbat tribus rationibus. Tria est. q; infideles reputant. Secunda. q; voluntatem defuncto ꝝ nō seruant. Tercia q; pauperibus necāria subtrahunt. In scōa pte dr q; tales sacrilegiū ꝺmittūt. Scōa ps incipit ibi L Unde quidā patꝝ.

Clerici Hoc ca. diuidit in duas ptes. In prima dr q; clerici vel laici sunt excōmunicandi qui nolunt restituere oblatōes quas penes se detinent in vita vel reliquerunt in testamento. vel q; volunt auferre eccie id qō ipsi donauerūt. In scōa pte dr q; clerico furtum facienti pegrina ꝺmunio tribuat L pegrina ꝺmunio .i. viaticum in morte cuꝫ incipiunt pegrinari .i. recedere de hac vita. Secunda ps incipit ibi L Si quis aūt.

§. Item queritur Querit hic grānus incidenter an ꝓ sepultura mortuoꝝ sit aliquid exigendū. Et certe sepultura quadrupliciter dr .i. terra nondū dedicata: hec vendi ꝓt. vt ar. xij. q. ij. auru. Item sepultura officiū sepeliendi illud sine symonia vendi non potest. vt. i. q. i. dictum. Tercio dr terra dedicata. Quarto ius sepeliendi. hec vendi non debent. vt infra eo. tit. ecclesiastico.

Questa Nereida ꝺquesta est gregorio. ꝺo ꝺo Januario qui ꝓ sepultura filie sue solidos ab ea exigebat. Rego. ꝺo rescribens ei dicit q; hoc vitium de eccīa sua remoueret. Uñ precipit sibi ne deceterο hanc cupiditatē exerceat. ꝛ hoc probat exemplo ephron qui ab abrāā ꝓ sepultura sare precium recipe noluit. Unde ipse ganus ille ꝓ sepultura nil accipe voluit: multo fortius ꝛ sacerdotes nil accipere debent. Iste ephrō primo accipe noluit. vnde ꝺmendat. sed postea deuictus preciū ꝓ sepultura accepit: ꝛ de hoc reprehendit infrequenti ca. ꝛ iste ephron fuit filius seor L Ceseor in plurali dicitur postea in singulari. ephron q; ipse renuit

Postquā Thero. docet in .ß. q; nullus debet vendere sepulturā. ꝛ hoc ꝓbatur exemplo ephron q; liz cogente abrāā accepit aliquid ꝓ sepultura: postea vocatus est ephran .i. impetens cū primo vocaret ephron .i. ꝓfectus. ꝛ hoc. prima ptc. In scōa pte dr q; de iustis fiunt iniusti: qui ꝓ sepultura ab inuitis aliquid extorquēt: cū etiam ephron de iusto sit factꝰ

iniustus ⁊ tamen inuitus accepit. Scda pars incipit ibi L Sciant igitur] L memo-rias lid est sepulturam

In ecclesiastico Questitum fuit in ciuilo tribureñ. vtrum terra cimiteria-ta vendi possit pro sepultura. Et rñdetur q non. et hoc probat duab⁹ autoritatibus vna salomonis ⁊ alia dauid. ⁊ vna ratione. ponte-ñ oblata recipi possunt. ⁊ Rō incipit ibi Si terrā vendis] L quare interdictum lid est interdicat. vel L quare lid est ergo.

Recipiendum Hoc .c. diuidit ī duas partes. In prima dicit q pro sepul-tura id est pro hominibus sepeliendis cle-rici nihil exigent: nisi in duob⁹ casibus. scz si defunctus iussit aliquid eccie dari: ⁊ nisi viuentes sponte aliquid obtulerint. In se-cunda parte dicitur q intra eccīam nullus est sepeliendus sed in cimiterio vel etiaz in arcub⁹ muri eccie. Scda pars ibi L Pro-hibendum est]

Quib⁹ peccata Dicitur in hoc c. q non prodest decedentib⁹ in mortali de-licto si in sacris locis sepeliant: imo si ibi se faciant sepeliri de sua presumptione dam-nantur. quia loca sacra eos non liberant. scz temeritas accusat eos.

Cū grauia peccata. Quesitū fuit a grego. vtz prosit mortuis i cimiterio sepeliri. Et rñdet q sic: si cū mor-tali delicto non decesserint. q proximi eo-rū sepulturas aspicientes pro eis orant ad dñm. si vero cum mortali decesserint. non obest ꝫ prodest C Sequēs. c. cū. §. pz

Non estimem⁹ Hoc .c. diuidit in quatuor ptes In prima dicit q tria bo-na viuoz prosunt defunctis. scz sacrificiū: oro: ⁊ elemosina q defuncti in presenti vita egerūt vt eis prodessent. ⁊ q nescit q sint p oibus regeneratis generaliter orare debe-m⁹ In scda pte dicit q spāli⁹ ⁊ cuz maiori diligentia orand⁹ p consanguineis nris. In tertia dicit q seruitiū impensuz corpori de-

functi nō prodest defuncto sed est solatiū vi-uoz: q cū illi q resurrectionē nō credunt ꝫ faciāt. multo fortiꝰ nos hoc facere debem⁹. In ūrta dicit q si defunct⁹ sepeliat apud eccias martuz. pdest ei: q proximo marti-rū cōmēdat. Scda ps ibi L diligēti ⁊ Ter-tia ibi L corpi] Quarta ibi L qō vero] Se quens. c. cum. §. patet

Pro obeūtibus Bonifa cius ar-chiep⁹ quesiuit a grego. si liceat spāliter p defunctis celebrare diuina ⁊ oblatiōes of-ferri. Et rñdet q pro catholicis licet: p im-pijs aūt spāliter hoc fieri non licet.

Anime defunctoz̄ Hoc .c. diuidit in duas ptes In prima di-cit: q q̄tuor prosunt defunctis. scz oblatio sacerdotū: preces scoz̄: amicoz̄. elemosine: ⁊ ieunia cognatoz̄ In scda dicit q illa ob-sequia q̄ fiūt circa corp⁹ mortui magis sunt solacia viuoz̄ q̄ defuncto-z̄ subsidia. nō tñ ideo corpora defuncto-z̄ ⁊ maxime iusto-z̄ sunt abijcienda Istud tñ seruitium q̄ cor-pori impendit apud deū non perit. multo magis elemosina quā viuentib⁹ ⁊ sentienti bus facim⁹ apud deū perire nō debet.

Tempus Licet beñ. diuiserit ħ ca. in duas ptes: ego tñ barth. b. hoc. c. diuido in q̄tuor ptes In prima dicit q inter mortē hoīs ⁊ iudiciuꝫ futuz̄ aīe morant in locis nobis occultis: prout quecūq̄ digna est requie vel erūna. In scda dicit q beneficia viuoruz prosunt defunctis q̄ in presenti vita egerūt vt sibi p dessent. In tertia dicit q hec beneficia nō prosunt summe bonis vel summe malis: scz mediocriter bonis ⁊ mediocriter malis In q̄rta pte dicit q pro summe bonis fiūt grā-rū actiones. pro vero valde malis ꝓpiatia-ones: sed valde malis bñficia non prosunt sed fiūt ꝓsolationes viuoz̄. sed in mediocri ter bonis operantur plenam remissionem in mediocriter vero malis mitiorem dam-nationem. Scda pars incipit ibi L Necz negandum est] Tertia pars ibi L Est enim quidam] Quarta pars incipit L Post pau-ca vero]

·ꝯ·De obseruatione dictū est. s. q̄ sacrificia vel elemosine & hmōi fiunt p̄ mortuis. sz q̄ hec obseruanc̄ circa diuersos dies: ideo vñ sumpsit initiū talis obseruatio videam⁹. & ꝓpter ꝙ inducit seq̄ns. c

Quia Quesitū est ab ambro. vnde sumpsit initiū obseruatio tercij. vij. & xxx. & xl. diei in officijs mortuoꝝ. Et rñdet q̄ a veteri testō. & hoc ꝓbat autoritate gene. & deuteron. Nam filij iacob seruauerunt cū aromatibus ꝯditum in egipto. xl. diebus. & cū portarent eum sepeliendō in spelunca duplici: luxerunt eū. vij. diebus Similiter legit̄ q̄ filij isrl̄ luxerunt moysen xxx. diebus. De initio tercij diei non ꝺr aliquid in hoc ca.

·ꝯ·Lugere Supra facta est mētio de luctu. & ideo ponit hic gr̄a. qualiter sit lugendū. & q̄ lugere nimium ex desperatōne future resurrectionis non licet: sed intuitu pietatis licet: vt infra. e. habent

Quā est prepostex Hoc. c. diuidit̄ in duas ꝑtes In prima oñdit̄ q̄ sicut serui rebelles a dñis suis non remuneranc̄: sic nos celestibus premijs non honoramur cū quotidie dicamus. Fiat voluntas tua sicut in celo & in terra. & tñ dolentes & inuiti de hoc sc̄lo recedimus q̄n vocamur a dño. In sc̄da parte dicit cyprian⁹ q̄ deus multotiens sibi reuelauit vt inter hoīnes predicaret mortuos non esse lugēdos: q̄ non amittunt̄ sed premittunt̄ in patriaz vite ad instar ꝓficientium & nauigatorum. Sc̄da pars incipit ibi Lq̄ nobis ¶ Sequens ca. planū est L Efficiat̄ .i. debitū officij funeris impleat

·ꝯ·Hoc aūt Nunc soluit gratianus dicens non ec̄ lugendum ex desperatōe future resurrectionis: & hoc ꝓbat autoritate ꝑ pauli. sed ꝓpter pietatem lugere non ꝓhibemur. sicut multos sanctos legimus fecisse. & ad hoc inducit̄ sequentia duo ca.

Habent Non est mirū si pagani lugent mortuos suos q̄ excusationem habent cum de alia vita non ꝓfidant. Sed nos x̄piani numquz ꝺmittant de obeuntibus non debemus. ne quodam modo diffidere videamur. & hoc ꝓbatur exemplo apostoli dicentis Nolumus vos ignorare r̄ñ. L Apud alios ¶ id est laycos aut ydeotas

Qui diuina Quesituz fuit in ꝯcilio Toletāno vtrū mortui sepeliendi sint cuz psalmodijs & luctu. Et rñdet q̄ cum psalmodijs sic. & lugere non debemus Nō ꝓbatur autoritate pauli dicentis. De dormientibus aūt r̄ñ. & hoc quilibet eps ꝓchianis suis ꝓhibeat. religiosis tñ hoc specialiter ꝓhibet

·ꝯ·De mortuis Facit gr̄a dam incidentem q̄ñm vtrū defuncti sint que in mundo gerunt̄ a viuis. & respōdet q̄ non & hoc ꝓbat autoritate ysaie

Fatendum Quesitum est ab augustin. vtrū mortui sciant quid in hoc mundo agat̄ a viuis. Et respondet q̄ non: donec aliquid agitur hic. sed postea ꝑ mortuos quiq̄d agitur sciunt non omnia sed que illi ꝑmittunt audire. & que istos recordari licet. aut ꝑ angelos qui ꝓsentes sunt rebus que in mundo aguntur. aut ꝑ seipsos: qui q̄cq̄ ad nos venire credunt̄. sicut econtrario paulus viuꝰ dicitur esse raptus in paradisum.

·ꝯ·De his autē Queritur an homines qui suspendunt̄ in patibulis sint sepeliendi in cimiterio. Et respondet q̄ sicut ipsi penituerint.

Quesitum Quidam questionem. vtrū corpa illorum qui in patibulis suspendunt̄ sint ad ecclesias deferenda & vnita ꝑ eis sint celebranda. Et rñdet q̄ sicut digne penituerint. q̄ sicut ꝺmnio sacramentis in fine non denegat̄: ita ꝺmnio corporis x̄pi vel sepultura eis denegari nō debet. quia scriptum est. Non iudicabit deus bis in idipsum.

Causa XIIII.

Quoici cuius dam] Supra in proxima cā clerici introducūtur litigantes de spūalib⁹. Nūc aūt sub nectit grām hanc. xiij. cām in qua introducūtur litigantes de tpalib⁹: ostendens qua liter clericis liceat repetere sua: z an do mestici testes sint admittendi vel assumendi. Addit etiam de vsuris z de questu clericis interdicto: z vtr⁹ elemosine fieri pūt de male acquisitis. z vt hec omnia faciliꝰ pateant proponit thema de quo sex elicit questiones.

Questio .I.

Quod autem] Dicitur prima qō qua querit an clericis liceat repetere sua. et certum est q⁹ omnes qui renūciauerūt proprijs: cū nihil habeant sua repetere non possunt. nomine tñ eccīe siue ō mandato sui superioris experiri possunt z eē in iudicio. vt. xvi. q. i. monachi. clerici vero secūlares z omnes qui renūciauerunt proprijs sua repetere possunt. q⁹ neq; lege neq; canone prohibent. Et procedit hoc ordine gra. in hac qōne. Primo probat. v. auctoritatibus q⁹ clericis sua repetere nō licz z hoc duab⁹ dñis: z alia apostoli: q̄rta grego. q̄nta carthaginen. 9ci. tandem allegatis respōder duplicē adhibendo solutiōem. z ita omnia plana sunt vsq; ad. §. sicut ergo.

§. Sicut ergo] Concludit gra. ex sup̄ dictis q⁹ clericis sua repetere non licet. postea rīdet dupliciter allegatis. et primo sic. scz q⁹ pfecti non debēt 9tendere in iudicio: captando lucrum: sed vitando damnū pūt esse in iudicio. Secōo dicit q⁹ licet clerici regulares sua repetere non possunt cum nihil habeant: tñ res eccīasticas tanq; 9munes quas⁹ procurationem gerūt repetere nō p⁹hibent⁹ qui in iudicio repetere possunt non sibi sed alijs scz pauperibus sicut multi sancti fecerunt.

§. Illud] Nunc rīdet auctoritati euangelij: si quis z. z dicit q⁹ aliū dominī est z non preceptum. et ad hoc inducit sequentia. c.

Quod debetur] Quesitū fuit ab aug⁹. vtrū sit peccatum repetere sua. Et respondet q⁹ non licet possint benigne remitti. sed illi peccant qui vltra debitū exigunt. 9tra quos lex penā talionis instituit. sed q̄ nullo modo penit⁹ remoti sunt a peccato et pena iniuste petentis Leo. id est intantum. quo. id est in quantū.

Quisquis] In hoc. c. z sequenti assignat dīa inter preceptum z 9silium. quia peccatū est non obedire precepto z penam sustinet qui nō obseruat. 9silio vero non obedire peccatum non est. sed qui non obedit min⁹ boni adipiscitur

Questio .II.

Deo autem] Dicit intitulat. ij. qō q̄ querit an fratres vel domestici testes sint audiendi. Et certum est q⁹ in cā criminali non admittunt. vt. iij. q. v. c. i. nisi qñ clerici accusant suū prelatū. vt. ij. q. vij. lator. z cū accusat matrimoniū propter 9sanguinitatem. vt. xxxv. q. vi. c. i. similiter in causa ciuili domestici testes non admittūtur. vt. iij. q. iij. etiā in re propria. clerici tñ taz pro sua eccīa q̄z aliena bene admittūtur. vt infra. c. c. i. z. c. quanq̄z. Et procedit hoc ordine. primo probat q⁹ fratres z domestici testes nō sunt admittendi. postea dat solutionē. Dicit ergo hic q⁹ tam leges q̄z canones prohibent domesticos testes aduersus extraneum assumi. nam pro se quis testificari non potest. sed 9tra se sic. z ideo cū isti ferunt testimoniū sup̄ reb⁹ eccīe sue que spectant ad suā vtilitatē non sunt audiendi. Postea soluit dicens: q⁹ in cā criminali est hoc seruandum sed i cā eccīe bene admittunt domestici testes vt in sequenti. c. p⁹.

Super prudentia.] Guido archiep⁹ vienen. aplice sedis legatus in cā q̄ vertebat inter canonicos sci stephani z canonicos sci iohīs. canonicos sci stephani ad p⁹hibendū testimoniū veritati

recipere nolebat q2 domestici erant. quare paschalis scōs scripsit sibi 7 docet q3 in causa criminali testes domestici non assument sed in ciuili eccliastica potius ipsi q3 alij recipiunt. precipit ergo sibi vt a testimonio ferē do nullo mō repellat clericos scti stephani: dummō ydonei videant. Lalijs lr̄is Iquib9 cām illā ꝺmiserat sibi Vel Lalijs lr̄is Isup testibus recipiens sibi missis prius.

§. Potest Iste. §. diuidit in duas ptes. In prima soluit aliter q3 supius dixerat dicens q3 domestici ad testimoniū non admittunt p eo cuius sunt domestici. sup2dicti aūt clerici nō pro domesticis admittunt: sed p eccliā que mater est oīm In scōa pte d2 q3 pb̄i in contractibus secularīū non debent ad testimonium vocari: si tn̄ casu interfuerint iubente epō testimoniū ferre possunt: vt in sequenti ca. docetur.

Quamquā Quesitū fuit ab eugenio vtrū sacerdotes sint vocandi ad testimoniū superꝺficiendis instr̄is in negocijs secularib9 Et rn̄det q3 non. si tn̄ casu interfuerint vbi layci nō inueniunt ydonei: iubente epō pn̄t dicere testimoniū ne veritas occultet

Questio III

Quod autem Dicit inti tulat. iij. qō in qua queritur vtr̄ sit vsura si aliquid preter sortem exigat 7 certū est q3 sic: nisi cum eccia mutuat pecuniā layco ad hoc vt predium eccliasticum de manu layci redimat. quo casu fructus ecclesiastici fundi preter sortem retinebit vt dicit innocen. iij. in prima decre. de feud. 7 alex. de vsur. in prima decre. in fine. Vidr̄ nō licet aliquid expectare preter sortē: vt infra ea. ca. i. Spes em̄ facit vsurariū sicut symoniacus ar. i. q. iij. non solum

Si feneraueris Aliquis dedit pecuniā mutuam 7 preter sortem aliquid expectabat. quesitū fuit ab aug9. vtr̄ sit vsurarius. 7 rn̄det q3 sic

Putant Quidam pecunia mutuata: pecuniam pro vsura recipere nolebant sed minuscula. quod dicebant non esse vsuram. Sed iheronimus dicit q3 quicquid vltra sortem recipit vsura reputatur.

Plerique Quidam cum pecuniis mutuassent negociatoribus de lucro mercium prem recipiebant. q3 situm fuit ab ambro. vtr̄ hoc debeat reputari vsura. Et rn̄det q3 sic. 7 non solum hoc sed etiam quicquid vltra sortē exigit quocūq3 nomine censeat dicit vsura. 7 ad hoc probandū autoritatem legis mosaice inducit.

Sequens ca. planū est.

Questio IIII

Quod vero Dicit inti tulat. iiij. qō qua queritur vtr̄ laycis vel clericis liceat vsuras accipe. 7 certum est q3 non nisi in casibus notatis supra in prima questione 7 in apparatu: 7 in summa illius questionis.

Clerici Precepit Gelasius in hoc ca. vt clerici ab omni illicita cupiditate cuiuslibet negociatōnis se abstineant alioquin in quocūq3 gradu fuerint deponent Sequens. c. ptz

Canonum Quidā clerici emebant vilius vt carius venderent: 7 hoc faciebant studiosa cupiditate lucrandi. Ideo statutum fuit in cōcilio Terraconē. vt hoc de cetero non faciant: alioquin deponent Lstudio Li. studiosa cupiditate

Si quis oblitus Quidā clerici vsuras centesimas exigebant: vel aliqd aliud preter sortē. 7 emebant vt carius aliis vēdant. quare ꝺstitutum fuit a martino papa vt qui de cetero talia fecerint deponant. Idem est casus sequentis. c. L Sicut plū. i. sicut qualtr̄. Icz qui ꝺmerit rorū 7 eius alteram ptem. s. medietatē. vt si mutuā tibi aliqua tuoz: recipio p vsura ser.

Si quis clericꝰ Quidā clericus mutuauit certā quantitatez pecunie alicui certo tpe soluendā. quesitū est in nicena cō alio si tpe statuto ad solutōnem faciendam.

velit recipe frumentū vel aliaz speciem loco pecunie sub quo precio debeat eam recipe Et rñdet q sub eo precio quo vendi potest tpe solutionis faciende z tantū recipiat sub eo donec queniat ad summam quā mutua uit. Si vero non vult spēm sed pecuniam: recipiat eam sine augmento Ita videt mi bi Iodulfo but⁹. c. formanda: licet beñ. aliter eā formauerit: nec in ea casus positio a suo differt nisi in formatiōe qōnis. z. h. fere idē dicit cū beñ. Sequens. c. pz

Nec hoc dicit leo papa q quidam turpia lucra sectā tes vsuras exercēt: de quo dicit se valde dolere: non solum in clericis: sed etiam in laicis quod dicit esse acrius vindicandum in clericos q̄z in laicos: vt ceteris metus incutiatur

Quicunqz aliqui tēpore messium non necessitate sed propter lucri cupiditatem emunt vinum vel annonam p duobus denarijs hac intentiōe vt seruet post ea donec pro quatuor vendat vel pro trib⁹ pelicrum. Et respondet q sic: z dicit. h. q Questum est a iulio papa vtruz hoc sit tur boc. c. loquit generaliter: tam de clerico q̄z de laico Sequens. c. pz

Quid dicam hoc. c. diuiditur in duas partes In prima dicit q crudelis est q vsuram exercet: sicut ille qui facit rapinā. quia vsura restitui debet si sit sub quo iudice reperi possit. In scda pte inuehit ōtra auaricā z cupiditatē vsurarij que satiari non p Et ostendit q vsurari⁹ cū peccato possidet vsuram: q alienū est z ideo restituendū: q iniuste possidet z eo male vtit

Porro supradictū est q vsure non debēt exigi. nūc ponit casuz in quo possunt exigi. et ad hoc inducit sequens. c.

Ab illo Quesituz fuit ab ambro. a quo vsure exigi sine peccato vel recipi possunt. Et respondet ab illo qui nocere merito desideramus. z ōtra quē beluz iuste mouemus: sed bello vincere nō valemus. Hoc. c. intelligit. h. generaliter ō

iudeo pagano: heretico: z xp̄iano quolibet ōtra quem bellū iuste mouet

Questio .V.

Quod vero hic intitulatur v. qō vbi queritur an ex vsuris z reb⁹ male acq̄sitis possint elemosine fieri. Et certe quidā dicūt q ex nulla re illicite acquisita potest elemosina fieri. vt infra. e. elemosina. z. i. q. i. non est putāda. vbi dicit honora dñm de tuis iustis laborib⁹. z in deutz. non accipies mercedem prostibuli. Alij distinguunt vtz transferat dñium vel non. vbi nō trāsfert dñiuz de rebus illis elemosina fieri nō potest: vt de rapina z furto Vel vbi trāsfertur: sed dat repetitio: similiter elemosina fieri non potest: vt in vsura z re p metuz extorta: z etiā in symonia Ubi aūt non transfert dñium z non ōpetit repetitio: elemosina fieri potest: vt de re p meretriciū acquisita: et de re que dat hystrioni. vt infra. ca. que ab hereticis: z. c. non sane. qō dicit non accipies mercedem prostibuli nō obstat. qz oblatio licet de ea fieri nō possit: nō prohibz q̄n elemosina fieri possit. z qō dicit honora dominū de iustis laborib⁹: nō prohibet quin idem de alijs

Immolans Aug⁹. in h. c. reprehendit illos q ex male acq̄sito faciūt oblatōes. nā q offert sacrificiū vel oblatōes ex iniuste acquisito: similis est illi q interficit filiū in ōspectu patris. nā q rapit paupib⁹ z q sanguinē fūdit humanū homicida reputat: z sil'es sunt in malo Lz īmolans Iid est īmolatis.

Forte Quidā putāt se non peccare si auferant auaro z diuiti vt paupib⁹ largiant. sed dicit aug⁹ q tales dī abolica suggestione mouent: qz q talia faciunt addūt iniq̄tatem iniquitati

Si quod inueniſti. Dicit aug⁹ in hoc. c. q si aliquis inuenit aliquid z animo lucrandi retinuit. talis dicit raptor. nam qui alienuz negat. si inueniret alienū tolleret z dolet q plus non inuenit deus em̄ respicit cor z non manum Sequentia duo. c. patent.

Neqz In hoc ca. ostendit augustꝰ q̄ malum precedens: vt rapina vel inuasio non excusaꝫ ꝓpter bonum sequens. ⁊ hoc ꝓbatur duobus exemplis. scz primo ⁊ tercio. ⁊ econuerso bonum precedens non vitiaꝫ malo sequenti. ⁊ hoc ꝓbat duobus exemplis: scz secūdo ⁊ quarto. Et nota q̄ prima duo exempla oꝓponuntur sibi. ⁊ sequentia duo similiter. Secundū exēplum est ibi [Neqz eīm si alius] Terciū ibi [Neqz vituperet ordo]

Deniqz Quesitum est ab ambrosio vtꝝ in causa pecuniaria que vertitur inter aliquos possit sacerdos ꝓ altero licite postulare. Et respondet q̄ non. quia ꝓmodius est vt neuter iuuet q̄z grauet alter. quia ad officium sacerdotis spectat vt nemini noceat: sed ꝓsit omnibus. ⁊ facit principiū. c. ad ꝓpositū grāti. scz vt alienū non auferā vt alteri subueniā. [pecuniarijs] maxime

Scriptum Quesitum fuit a grego. an de illicite acq̄sitis possint facere pcōres sacrificia: vel oblatōnes. Et rñdet q̄ non. ⁊ hoc ꝓbat exemplo cayn ad cuius munera vel ꝓsonaz dñs non respexit cum malus esset ⁊ impiꝰ. sed ad abel ⁊ ad munera eius respexit. Dona enim iniquoꝝ non probat altissimus scz bonorum

·ꝯ· Contra Supra ꝓbatum est q̄ ex furto vel rapina vel ꝓ similibus elemosine vel oblatiōes fieri non debent. Nunc ꝓbat ꝓtra. exemplo iudeoꝝ: qui de vasis que mutuo acceperāt de egiptijs edificauerunt postea tabernaculū domino. Sed huic obiectioni rñdet grāanus ꝓsequens ca.

Dirit Quesitū fuit ab augꝰ. vtꝝ exemplo iudeoꝝ qui egyptios expoliauerunt auro ⁊ argento: possit quis suum proximum spoliare. Et respondet q̄ non. nec iudei furtū fecerunt: sed preceptuz dñi seruauerunt

·ꝯ· Item obijcitur. Adhuc ꝓbat grā. q̄ ex illicite acq̄sito velut ex rapina ꝑt elemosine fieri. nā rapina nullo dei mandato videt esse ꝓhibita. sed rñdet q̄ cū furtū sit ꝓhibitū oīs illicita vsurpatio intelligit esse ꝓhibita: vt ꝓbat sequenti.

Penale Docet hic augꝰ. q̄ maius est rapere manifeste q̄ occulate furari. ⁊ q̄ noie furti in lege veteri rapina ⁊ oīs illicita vsurpatio intelligit. A ꝓcēm totum significat [A parte] Furtum fm q̄ a furno. ⁊ rapine sunt illicite species vsurpationis. sed fm q̄ dicitur furtum contractio rei aliene multo domino furtum nō est species rapine.

·ꝯ· His autoritatibꝰ Concludit grā. ex omnibus supradictis. c. a principio qōnis q̄ ex rebus male acq̄sitis elemosina fieri non dz. postea ꝓbatur ⁊ rariū

Qui habetis Docet hic augꝰ. q̄ qui habet pecuniā de malo acquisitā dz quantū in se est. q̄ qui hz bonū: ⁊ ipse malus non remaneat. ⁊ absit vt nummi tui ꝙ tantū in bonum: ⁊ tu remaneas malus

Sed hoc multiplici ter [Exponit grā. hic qđ dictū est. ꝯ. in ꝑcenti. c. vbi dz q̄ de malo ꝑt quis facere bonum. ⁊ exponit illa verba triplr. Primo dz de malo facere bonū cuz reddit que illicite abstulit Secdo cū pauꝑibus dispensat que cū malo. i. cura ⁊ sollicitudine acquisiuit. et hoc ꝓbat autoritate euangelij dicentis. facite vobis amicos de māmona iniq̄tatis. Tercio cum bonum quis expendit. i. qđ ex arte mathematica acq̄siuit

Non sane ptes [In prima] Hoc. c. diuidit in. ij. tur q̄ ꝓsone possint vendere suū ꝓpositum vel laborē. vt medici. oparij. aduocati ⁊ officiales. sed officiales ab vtraq; ꝑte recipiunt alij vero tm ab vna. Sunt ⁊ alie ꝑsone q̄ vendere non possunt. vt iudices ⁊ testes: q̄ magis peccant si pecuniam pro falsis etiā quis iudicijs ⁊ testimonijs accipiunt q̄m si accipiunt pro veris. [In secunda parte] dicitur q̄ illud qđ officiales acq̄runt rōne officij etiā cum pcō possunt pauꝑibus erogare. Que vero furto vel rapina vel inuasione

acquiruntur non sunt paupibus erogãda. Hcõa ps ibi Listi si viam ¶ Ego bar. sic cre do casum ponendum. beñ. vero breuꝰ po nit. et scias q hu. intelligit illud verbuz isti si viam. de omnibus supradictis: scz iudice aduocato: teste: officiali: t iurisperito

Questio .VI.

Quod vero dicitur se tulatur se ptã gõ qua queritꝝ vtꝝ quis penitere possit nisi reddat aliena. Et rñdet q non si potest reddere ea vel eoꝝ estimationem

Si res aliena Macedoni us de quatuor quesiuit ab augꝰ. Primo an dimittatur peccatum nisi restituatur ablatuz. et respõdet q non si potest restitui Secũdo an furtio an eccia pro talibus verberatis possit i tercedere. et respondet q sic: non vt ablata non reddantur: quia sic socia criminis vi deretur Quarto an clerici debeãt tales ver berare vel verberandos iudici tradere secu lari. Et respõdet q non sed minari sibi hu manum iudicium aliquando. duiinum ve ro semper: quandoqz clam quandoqz ma nifeste: prout peccatum est occultuz vel ma nifestum: vel prout exigit diuersitas perso narum. Hcõa responsio est tibi L huic certe non ¶ Certia ibi L sed nõ in hũanũ ¶ Quare ta ibi L sed nunquid ¶ Lnos Jsupple clerici.

¶ Si vero Dictum est supra no restitui debet. Nunc vero ponit gra. ca sum in quo non ipsa sed eiꝰ estimatio est re stituenda: puta cum res fuerit cõsecrata. et ad hoc inducit sequens. c.

Comperimus Aliquis raput aurgentum vel aurum: epõs hoc sciens calices inde factos temere t inconsulte Jsecrauit. precipit ergo grego. cuidaz vt Jpellat epm ad estimationez rei ablate t non ad rẽ ipaz Jsecratam. et dicit beñ. t ertiã. h. hoc innuit q epõs qui Jsecrauit raptor fuit illius argẽ

¶ Pro malis Ci zauri Adhuc pro bat gratia. q eccia p malis intercedere põt: et non eos temere defendere. et ad hoc induc it sequens. c.

Si qui in furtis Quidã nomine romanus romane ecclesie defensor latro nes temere defendebat: quare grego. preci pit ei ne fures iniuste defẽdat ne ex hoc ipa infametur ecclesia. sed monendo et interce dendo opem ferat inquantum decet eccle siam

¶ Furtum autem. Quia supra facta est mentio de furto ideo nunc ostendit gra. q furtum magis Jsidera tur in affectu furantis qz in quãtitate ex terioꝝ. et ad hoc inducit sequens. c.

Furtum autem Ostendit hie ronimꝰ in hoc. ca. q furtũ ita Jmittit in re parua sicut in re magna vbi magis attẽdit mens furãdi qz qntitas rei ablate. Et hoc probat ad instar fornicatiõis que ita Jmittit in muliere pulcra: sicut in turpi. ita in ancilla sicut in ingenua. eque in paupere vt in opulenta.

Causa XV.

Sacerdos qui daz ¶ Supra in proxima cã tractatuz est de auaricia que obumbrat mentem clericoꝝ. Sed quia incontinentia idẽfacit ideo sub nectit. xv. causam in qua de incontinentia tractat t de his que fiunt mente alienata t de aliis multis que vt melius pateant thema proponit de quo. viij. elicit questiones

Casus thematis talis est. Quidam cuz essz clericus fornicationem cõmisit: post sa cerdotium factus furiosus quendam ho minem interfecit. recuperata sanitate muli er quam cognouit ipsum apud episcopum accusat: die vero dominica episcopus cau sam examinat. sacerdos crimen negans ac quirit patronos pro precio. tandem episco pus ille confessionem verbis extorquens sy nodo absqz episcoporum concilio illum cõ demnauit

Questio .I.

QVod autem Dicitur prima questio vbi ꝺr an ea que fiunt mente alienata debeant imputari Et rñdet ꝙ non. vt infra ea. aliquos. ⁊ ca. illa ⁊ s. iij. q. ix. iudicas. Et ꝓcedit hoc ꝛdie gratianus. Primo ꝓbat ꝙ ea que fiunt in alienatõe mentis imputanť. postea ꝓbat ꝛtrarium: ⁊ rñdet allegatis. tandem ꝺat veram solutõem. vt infra. e. §. vlti. Q rñdit ergo primo gr̃anus ꝙ siue pctã ꝓcedant ex voluntate siue ex carnis infirmitate sp imputanť ad penam. qꝺ ꝓbat. iij. autoritatibus. postea ꝓbat ꝛtrariuz. cum pctm̃ ſm aug⁹. sit adeo voluntariũ vt nullo modo sit peccatum: nisi de voluntate ꝓcedat. Lnon sint. meliꝰ ꝺixisset siue non. qꝛ primo ꝓbat ꝙ imputatur.

§. Sed et hoc Superius dictuz est ꝙ pctm̃ vſqz adeo est voluntariũ vt nullo modo sit pctm̃ nisi sit voluntariũ Sed qꝛ multum facere videbať ꝓ ꝺefensione sacerdotis furiosi ideo eius impugnatoꝛ ꝺr ꝙ autoritas illa aug⁹. intelligiť de eo qꝺ est tm̃modo pctm̃: ⁊ non de eo qꝺ est pena peccati. et ad hoc ꝓbãdum inducit duas autoritates aug⁹. quibus quodammõ voluntaria peccata ꝺici possint que a nescientib⁹ ⁊ coactis perpetrantť L Non immerito. sed merito Lnon omnimõ Lnon voluntaria ꝺici: sed quoꝺãmodo voluntaria ꝺici p̃nt.

Merito Que sunt hic qõnes. quarum prima est. an peccata nescientium ꝺicanť pctã nolentium. Et rñdet ꝙ sic. ⁊ ista rñsio est in fine ca. Secũda est. an pctm̃ qꝺ quis p metum facit ꝺicatur esse pctm̃ volentis vel nolentis Et rñderur ꝙ volentis. qꝛ licet quis nolit ꝺirecte ipsum pctm̃ ad qꝺ ꝙpellitur. indirecte tamen vult illud p aliud qꝺ habere non p̃t sine illo pctõ Et ad hoc ꝓbandũ inducit exemplũ de pierãte. Lhec si ita se hñt. scz ꝙ pctã coactiua sunt volentium

Illud Redit nunc gr̃anus ad principale ꝓpositum ⁊ inducit legem istam ad ꝓbandum ꝙ ea que fiunt ex ignorantia vel mente alienata non imputãtur. Casus ergo sic ponit. Questum fuit a iurisperito vtr quicunqꝫ potest pati iniuriam possit facere iniuriam. Et rñdet ꝙ sic. nisi sit furiosus vel impubes qui nõ est doli capar. nam isti iniuriam pati p̃nt. facere vero nunqꝫ: cũ iniuria non ꝓcedat nisi ex voluntate. scz ⁊ ꝓbat ꝺuobus exemplis. scz exemplo iocose alium ꝓcutientis. ⁊ dm̃ interficientis. libeꝫ hominem quem putat esse seruũ suũ. Et nota ꝙ lex ista vt ꝺicit. Q. ⁊ Jo. bene. male ponit hic cum inducat ꝓ ꝺefensiõe ad ostendendũ ꝙ ea que fiunt mente aliena non imputantur. sed ꝺebuerlegi post. § sequentem. vel in sequenti. §. post illum. nõ ꝓcesserunt

§. Vt itaqꝫ Concludit gratianus ex supra ꝺictis: ꝺicens ꝙ peccata imputanť siue ex voluntate siue ex infirmitate ꝓcedant. postea respondet huic ꝛclusioni ꝺistinguens ꝙ infirmitas carnis est ꝺuplex. alia est concupiscentia carnis que impuratur. ⁊ hec non ꝺicitur ꝓprie infirmitas carnis. quia accidit anime ex ꝛiunctõne carnis. Alia est ratio elementoꝝ ⁊ humoꝝ que ꝺicitur propꝛie infirmitas carnis. vnde febres ⁊ furor que oriunť non imputanť. Similiter infirmitas animi ꝺuplex est. Alia est mala qualitas: vt ira ⁊ ꝺium que imputanť. Alia ⁊ obliuio vel ignorantia que non imputanť: cum sint pena peccati. Sed postea obiicitur de Lamech quem non excusauit infirmitas cecitatis cum cayn interfecit sagitta ꝺo. Et tandem soluit ꝺicens ꝙ cecitas: ignorantia similes sunt. Nam ex vtraqꝫ quedam fiunt que imputantur: ⁊ quedam que non imputantur. Nam si cecus cognoscat aliquam quam putat esse suam vxorem: nõ est reus adultery. Si vero cecus aliquem perimat iactando. reus est homicidij. qui cum non sit compos mentis in occidendo non peccat: quia ꝺeliberare non potest. vn ꝺe pupillo ⁊ furioso in maleficijs subuenitur. ⁊ ad hoc inducit legem illam scilicet illud: que ꝺeberet hic legi: ⁊ ca. sequens saliꝰ firmissime

Firmissime Petrus quesi// uit ab augustꝫ. vtrum quilibet sit accepturus vitam eter// nam nisi fuerit baptisat⁹ ꝛ penitentiam ege rit. et respondet ꝙ non: nisi fuerit baptisat⁹ sanguine suo: vel in aqua: vel nisi habuerit cordis ꝓtritionem Et docet ꝙ baptismus et penitentia adultis sit necessaria. paruu// lis ꝩo baptism⁹ solūmodo sufficit q̄diu rō ne vti; non possunt

¶ **Ex eo autem** Conclu dit gr̄a. expresse supꝛa. c. scz ꝙ nec adulto nec par// uulo post baptismū peccatū imputat: nisi vratur ratione. sicut nec brutis animalib⁹ aliquid imputatur. Et ad hoc probanduꝫ inducit autoritatem aug⁹. reperitur tamen in scriptura animalia esse interfecta nō rō// ne delicti: sed quia facti memoriam reficiāt vt infra sequenti. ca.

Mulier Hoc. c. diuiditur i duas partes. In prima ponit autoritas leuitici in qua dicit ꝙ mulier que accesserit ad aliquod pecus debet interfici ꝛ pecus similiter. In scda pte ponit ver// ba aug⁹. exponentis illā autoritatem ꝛ dí// cit ꝙ animalia iubentur interfici: non quia peccauerunt. sed quia reficiant memoriam facti. Secunda pars incipit ibi L Querit quomodo]

¶ **De furiosis** Quia fa cta est supe rius mentio de furiosis ideo nūc euidenter ostendit gr̄a. ꝙ ea que fiūt ꝛpe furoꝛis non imputant. ꝛ ad hoc inducit sequens. c.

Aliquos Quidam furiosi quos// dam interfecerunt. que situm fuit ab augustino vtrum eis impute// tur. Et respondetur ꝙ non. quia nō ex vo// luntate fecerunt. sed impellente furoꝛe ꝛ ne scientes fecerunt.

Illa cauenda Quesitū fu// it ab ambro sio: que sunt illa que imputantur alicui: ꝛ q̄ non Et respondet ꝙ peccata que procedūt ex voluntate imputant: ꝛ etiam que proce// dunt ex imperitia. in his tñ locus erat refri geriꝫ in veteri testamento. qđ probat auto// ritate legis moysaice. sed egritudo ꝓ pauper tas moꝛis ꝛ ignobilitas: cum non sint mala non imputant

Bene Ostendit ambro. in hoc. ca. ebrietatem esse vitandam ꝓ quam si qua mala faciūt ebrij apud sapien// tes impunita relinquūt ꝛ donat venia. ꝛ ō hoc damnant qꝛ faciles fuerunt ad bibēdū vltra modum.

Ui concupiscentia. Ostendit hic aug⁹. ꝙ si homo vigilans ex// tra mentem positus aliquid ꝓ concupiscentiā vel inobedientiam faciat non ꝑmittit moꝛ tale peccatū. ꝛ hoc ad instar doꝛmientis in quo concupiscentia siue culpa sua lege mo uetur

Inebriauerunt Hoc. c. diuidit in duas partes. In prima ponunt verba genesis Inebriauerunt ꝛc̄. In scda verba aug⁹. exponentis verba illa. Dicit em̄ ꝙ ꝓ// pter incestū loth puniri non debꝫ: sed qꝛ ni mis fuit facilis ad inebriandū Scda ps ē ibi L Quapropter] Ita videt casus ponen dus ad hoc vt faciat ad ꝓposituꝫ gr̄a. glose tñ diuersimode verba illa exponūt.

Non est quod Quidā pec cata que cō mittebant in alios dabant. sed probat am bro. ꝙ crimina ex propria voluntate ꝑmit// tuntur ꝓ que quis se diabolo subijcit: sicut quis ex propria voluntate miles christi ef// ficitur

Nec is Hoc. c. diuiditur in duas partes In prima dicit ꝙ si quis casu interfecerit aliquem minister dei est. qđ probat autoritate deut. sicut leuita minister est remissionis. In scda dicit ꝙ cū interficit aliquis impius xp̄us diffundit ꝓ orbem Et ꝓbat autoritate dñi dicētis in exodo. i ea die ꝛc̄. Scda ps ibi L id quoq;] Lin man⁹ ei⁹] id est occidentis casu.

¶ **Cum itaq;** Concludit gr̄a. ex supdi ctis ꝙ sacerdos iste nō est reus homicidij: ꝛ ideo sacerdotio priuari non debet. sed ꝑtra hoc statim obijcit sequens. c. cui⁹ casus ꝓ.

§. Sed hoc forte Modo solut supradictum ca. gratianus. & dicit q̄ ꝑt de eo intelligi qui sua culpa incidit in furorem. Postea obīcit ctra hoc & dicit q̄ quedam sunt que non deīciunt ꝓmotum: nec imputant ad penam sed impediunt executionem. vnde sicut ꝓmotum ambitio impedit promouendum: & si ad penam filio non imputetur. Ita ea que fiunt in mente alienata non imputantur ad penā: & si executionem impediant. & ad h̄ inducit sequens. c.

Si quis non iratus Dicit in hoc. ca. q̄ si quis corrigendo discipulum suum casu eum occiderit: non imputatur ei quo ad deum qui voluntatez respicit & non factum. sed quantum ad legem promotionis est reus in qua opus requiritur & non voluntas. & hoc probat iheronimꝰ exemplo virginis oꝓresse: que etsi non peccauerit: inter virgines tamen consecrari non potest.

§. Sicut ergo Infert gratianus ex supradicto. c. dicens q̄ iste sacerdos innocēs est quo ad deum: sed quantū ad executōem officij reus habet

§. His ita Modo ponit h̄ gratianus veram solutōnem dicens q̄ multa impediunt ꝓmouendum que non deīciunt tam ꝓmotum. Si sacerdos iste etsi ꝓmoueri non possit: nō carebit sacerdotio iam suscepto: nisi forte nunq̄ ad sanā mentē rediret. & ad h̄ inducit ca. vij. q. i. q̄uis triste

Questio II

Pro impēsis Dicitur secunda questio vbi querit an clerici ꝓ impensis patrocinijs salaria petere possint. Et rñdetur. Clerici aut sunt religiosi: aut sunt seculares. Religiosi exigere nō p̄nt vt infra ea. §. vltimo. q̄ postulare non p̄nt. nisi in causa monasterij sui & de abbatis licentia. vt. xvi. q. i. monachi. Si vero sunt seculares: coram seculari iudice postulare non possunt si sunt in sacris ordinibus constituti. vel in minoribus si habeant beneficium vnde viuant: nisi in ꝓpria causa vel ecclesie sue. vel miserabilium personarū. vt dicebat in ꝯcilio lateran. de postulando. Clericis in criminali causa coram seculari iudice non p̄nt aduocare. vt. li. dist. aliquamos: & coram ecclastico aduocabunt. ꝯcitamen & sacerdotes aduocare non possunt. vt. v. q. ij q̄ episcopus.

Obseruandum Queritur in terraconen. ꝯcilio vtrū clerici mercenarium aduocato ꝓ patrocinijs munera exigere possent. Et respondet q̄ non. sed sponte oblata possunt recipere. & si quis ꝓtrafecerit tanq̄ vsurarius deponat.

§. Hoc autem Dicit gratianus q̄ hoc ea. de regularibus loquitur. Seculares vero clerici ꝓsuetudine eccie ꝓ impensis ꝓpriis munera exigere p̄nt

Questio III.

Circio Dic ponitur tercia questio qua querit. vtrum ex mulieris cōfessione ꝓcedi possit. vt infra ea. nemini. Dicimo tamen quod non. quia est. q̄ sedm. canones nullus potest sacerdotem accusare nec in eum testificari qui nō est sacerdos. nec potest ad sacerdotium promoueri. sed mulier ad sacerdotium promoueri non potest: nec etiam ad dyaconatum. & ita mulier accusare non potest. ad quod inducit ca. q. vij. ipsi apostoli. Secunda ratio est quia mulier sedm leges apud iudices postulare non potest nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur. Quare cum ista mulier nec suam nec suorum iniuriam prosequatur: ad accusandum admitti non debet. Postea probatur contrarium. Nam mulier admittitur ad magistratus. scilicet ad iudicandum. & hoc probat exemplo Delboze propheteisse: que populum israhel in veteri testamento iudicauit. ergo etiam potest ad accusandum admitti: cum non prohibeatur ꝓ diuinam scripturā.

¶. His itaqz respon det. Rñdet gra. obiectiõi supradicte dicẽs q licz in veter testamento ꝓhm iudicasset bodie rõ non ꝑmittit: sed ꝓpt ꝓpter pec catũ qõ induxit mulier debet verecũdari z viro subija: in cui⁹ signũ iubetur habere ca put velatum. Postea probat q in quibus dam casib⁹ mulier admittit ad accusandu z hoc probat p. l. sequentes

De crimine Quesitũ est ab imperatore vtruz mulier in publico iudicio quẽdaz valeat ac cusare. Et rñdet q non nisi suam vel suorũ iniuriã prosequat: z nisi in criminib⁹ in q bus est a spẽ aliter ꝓcessum accusare sine in scriptione. z ideo discretus iudex examina bit vtrum tale sit crimen ad cui⁹ accusatio nem possit admitti.

Et eo Lex iulia de adulte. prohi bet mulierem ꝓdemnaz re stificari. ergo a ꝓtrario sensu non ꝓdemna ta ad testimoniũ potest admitti

¶. Nõ est permissuz Mulier non potest quenq̃ in iudicio pu blico accusare: nisi suam vel suoꝝ prosequa tur iniuriam

Certis de causis Dicit in hac lege q ꝓcessuz est mulieribus accusare si su am vel suorum iniuriam prosequantur: cõ tra quos non coguntur inuite dicere testi monium: similiter si volũt dicere testimoni um suoꝝ sanguineoꝝ vt liberti patroni vel matroni esse falsuz: admittunt ad accu sandũ. pupillus vero vel pupilla mortẽ pa tris vel aui exequi potest autoritate tuto ris. similiter de testamento patris potest ex periri

¶. In questionibus Dicit hic q in crimine lese maiestatis muli er potest accusare. qõ probat exemplo mu lieris iulie que cathelinam ꝓiurantez mar cho tullio detexit

¶. Quecunqz Dictum ẽ su pra q mulier admittitur in publico crimine z in crimine lese maiestatis ad accusandum. Nunc vero probat q admittitur in crimine symonie: cum admittitur in publico crimine z in cri mine lese maiestatis. Et ad hoc inducit. l. sequentem.

Bene quisquis Statu it leo im perator in hac. l. vt si quis romanam sedez per pecuniam acquisierit vel alium per pe cuniam ordinauerit vel elegerit: ad instar criminis lese maiestatis accusatus z quict⁹ deponatur z perpetuo infamet: cũ ipsi sint in crimine pares

¶. Cum autem Iste. §. di uiditur in duas partes In prima ꝓcludit gratianus ex supradictis dicens q canones non reci piunt accusationes quas leges seculi repel lunt. ergo a ꝓtrario sensu per canones sunt admittendi que per leges non prohibent. Postea respondet huic conclusioni dicẽs: q bene infertur: quia leges prohibent om nes clericos nuptias contrahere qui pro pter canones prohibentur: non tamen le ges admittunt copulam omniũ clericoꝝ que p canones non prohibent. Et de hoc ponit exemplũ. Et ita q̃uis canones non admittunt accusationes quas non admit tunt leges: non tñ recipiunt omnes quas leges admittũt. In scõa parte dicitur q in negotijs eccliasticis tunc legibus est vtẽdũ cũ canonibus non ꝓtradicunt. vnde per le ges mulier in crimie lese maiestatis z symo nie admittitur ad accusandum: z per cano nes est admittenda: vel ostendatur canon per quem repellatur. Et si quis dicere ve lit q mulier alios de symonia et non sacer dotes possit accusare: tunc eius distinctio locum non habebit: nisi specialiter hoc ali qua lege inueniatur esse prohibitum: cum legibus generaliter ei permissum videatur Postea huic questioni respõdet dicens q spẽalia sunt crimina in quib⁹ mulieri ꝑmit tit accusare inter que cũ fornicatio nõ con numeretur de qua mulier ꝓbm accusat: patet q propter hoc mulier non sit repel lenda: et etiam propter aliud. quia dum se

ꝓfitetur ꝓtra sacerdotem ei credi non debet vt infra sequenti cap. Hcōa ps incipit ibi [Sed sicut rē]

Nemini Quesituꝫ est a iulio papa vtꝫ alicui de se ꝓfesso ꝓtra ꝓsocium criminis sit credenduꝫ Et rñdet q̄ non: nisi in crimine lesemaiestatis. q̄ omnis ꝓfessio accusanti periculosa est aduersus quemlibet. Item. §. qui postea sequit planus est.

Questio IIII

Quod vero Dicinti tulak. iiij. qō qua querit vtꝫ die dñico liceat causas ventilare. Et rñdetur q̄ nec dominico nec alijs diebus feriatis vt infra. c. c. i. ij. ꝛ. iij. nisi tractet de pace. vt infra. xxij. q. v. decreuit. ꝛ nisi ꝓtes in hoc sponte ꝓsentiāt. vt. ff. de ferijs. l. i. Item si res sit tempe pertura agitur diebus feriatis Liberalia quoq̄ iudicia diebus illis tractanť. ꝛ de amouēdis officiatis ꝛ de alimentis ꝛ atrocib⁹ iniurijs: vt aliquis in possessionē causa rei seruande mittat agitur diebus istis vt. ff. e. l. ij ꝛ. iij. ꝛ ꝓtra insignes latrones agit dieb⁹ feriatis. vt. c. e. prouinciaꝫ. ꝛ in quibusdā alijs casibus: qui notanť. C. eo. t. ꝛ in summa huius qōnis.

Nullus episcopoꝝ Statutū fuit in ꝓcilio ferraco neñ. vt in diebus dñicis vel alijs solemnibus dieb⁹ epi vel alij clerici causas ventilare non audeāt: sed in alijs diebus possunt excepta cā criminali vbi agit ad sanguinis effusionē.

Placita Hoc ca. diuidit in duas partes In prima dicitur vt in diebus dominicis ꝛ precipuis festiuitatibus: vel in legitimis ieiunijs secularia placita non tractenť. In secunda parte dicit q̄ in. vij. diebus ante natiuitatem domini vsq̄ in octauam epiphanie. ꝛ a quinquagesima vsq̄ ad octauam pasche. ꝛ septez diebus ante festum sancti Johānis baptiste non liceat iudici ad placitum aliquem vocare. Secunda pars est ibi [Insup] Sequens ca. patz

Questio V.

Purgationē Dicinti tulak. v. questio qua querit an negāti sit purgatio indicenda. Et respondet q̄ non: si de crimine non est infamatus. vt. v. q. v. c. vno. Si aūt est infamatus de crimine indicit ei purgatio: vt infra. c. c. i.

De crimine Aldricus dyaconus habebat suspectus de quodam crimine: ꝛ ideo q̄ ipsum aldricum meneñ. epūs ꝓsuluit stephanū papam qualiter sup hoc esset ꝓcedendum. Et rñdet si accusatores testes ydonei reputantur coram certo numero epōꝝ accuset ipse aldricus. ꝛ si ꝓfessus fuerit vl legitimis testibus ꝙuictus: canonica sīa feriat. Si vero crimen nō ꝓfiteat: nec testibus poterit pbari ꝛ infamatus est de crimine: nō in publico: sed coram te ꝛ aliquot testibus pbis ꝛ dyaconibus secreto se purget: ꝓ testimonio ramento. ꝛ deinde ꝓmoneat clericos neꝑfatum dyaconum infamare ꝓsumant. ꝛc. plo cham qui maledictus fuit in filijs q̄ vrenda patris derisit

Presbiter Quidam epūs scissus pbī ꝛ cuiusdam dyaconi sui: qō peccatuꝫ cuiusdam sibi notum erat p eoꝝ ꝓfessionem sibi ꝛ iudicium factam: ꝓpellebat eos publice cōfiteri. quod cū facere nollent sed sacramēto defendere vellent: ab officio vtrūq; suspēdit. sup hoc Salon ostantieñ. epūs queruit a nicolao de duobus. vtꝫ per solam penitentiam posset pbī vel dyaconus ad officium reparī cum epō sit notum scelus esse ꝑpetratum. ꝛ rñdet q̄ non: sed p testiū aplo batōem vel spontaneam ꝓfessionem in iudicio factam: ita ponit Beneuē. hunc casum. A. vero sic. Quidam epūs dicebat se sare crimen cuiusdam pbī ꝛ cuiusdaꝫ dyaconi. ꝛ ideo noluit purgationem eoꝝ recipe. sed statim eos deposuit. tandem delata fuit cā ad salonem epm per delegatōem dñi papē vel per appellatōem. q̄ forte metropolita⁹ eoꝝ erat. qui dum veller de cā cognoscere epūs instabat ꝛ dicebat ne reciper purganem eoꝝ. q̄ eos iuste damnauerat. Dubitabat ergo salon. ꝛ in hoc articulo domini

papaz ꝺsoluit: cui nunc papa rescribit oste
dens qualiter in cā debeat procedere. si cēm
legitime sunt ꝺuicti vel ꝺfessi in iure: rema
neant sic dispositi. si vero nec in iure sint cō
fessi nec legitimis testibꝫ cozā suo epo con
uicti: pristino statui siue honori restituant.

Questio VI.

Quod vero Dic intitulat. vi. qō qua queritur an ꝺfessio sit cruciatibꝫ extoz quenda. Et rñdetur q viles testes possunt cruciari. vt. v. q. vi. pbz. z. ij. q. i. in primis. accusatoz vero non est cruciandus a iudice nisi in crimine excepto propter inopiam probationum vel ne falsitatez dicat. vt. C. ad legē. iul. maiestatis. si quis. vbi quilibet accusatoz z reꝰ z testis torqueat. als a reo veritas nō est cruciatibꝫ eruenda. vt infra. c. c. i. de hoc satis notatur in summa hui⁹ qōnis.

Hi sacerdotibus Hi gnificatū fuit alexandro pape q ꝺdam capiebant epos vel sacerdotes vel autores eccliā: vel ab eis p metū vel fraudez aut p vim ꝺfessiones extoz quebant in scriptis: vt sic suis bonis eos expoliarent vel vt suas causas non requirerent vel vt desecta eoz esse ꝺfiterent: z hoc coram populis eos ꝺfiteri faciebant. quare statuit papa alexander vt propter hoc nullam infamiā vel calūniam vel preiudiciū aliquod patiant: qz deus respicit potius ad cogitationes z volūtates hominū q̄ ad actus qui p simplicitatē vel necessitatem fiūt. nam in talibus non extoz ta sed spontanea ꝺfessio est exigenda. l. fides non est. id est non facit fidem

Autoritatem Archiepus treuerē. z p positus eius z multi alij clerici capti fuerūt a quibusdam predonibus z coacti fuerunt ab eis se obligare iuramento z alijs obligationibus: occasione quaz obligationū res bens epis gallie absoluit eos ab omni vinculo iuramenti z obligationis: z dicit q p ter hmōi iuramentū vel obligatiões nullam infamiam vel calūniam aut suoz bonoꝝ amissionem illos habere permitte

ret. sed precepit prefato archiepo z defensoribus treuereñ. eccie vt spūali z materiali gladio tamdiu malignos illos psequant: donec ablata reddent

§. Si fidelitatis Supra i duob⁹ primis. c. absoluit papa ab obligationibus z iuramentis coactis. Nunc vero vult ostēdere gr̄anus q idē possit facere de iuramēto fidelitatis: cum aliquos a suis dignitatibus deponit

Alius Celasius papa scribens ꝓtra anastasium imperatorem dicit q potest eum deponere propter malicia suam. Et hoc probat exemplo zacharie pape qui regem francoz depositit non tm̄ propter sua delicta quātum pro eo q inutilis erat: z loco eius pipinum patrez karoli posuit z omnes francigenas a fidelitate ei⁹ absoluit milites a vinculo iuramenti in depositionibus epoꝝ. Alij habent verba ista vltima pro. §. gratiani qui sic incipit. qō ex frequenti

Nos sanctoz Quidam sacramento fidelitatis quibusdam excōicatis erāt astricti. querebatur vtrum tempore excōmunicationis deberent eis seruire. Et rñdet q non nisi satisfaciant prius z absoluant ab excōmunicatione. aut sacramento. id est sacramento fidelitatis. z etiaz sine sacrāmento faciunt quidā fidelitatez alijs. z ideo hic diuersificare potes.

Juratos milites Hugo co comes excōmunicatus erat propter quod scribit vrbanus secundus cuidam epo vt p hibeat ne milites ratione fidelitatis seruāt ipsi comiti q̄diu fuerit excōmunicatus. qz magis oportz deo seruire q̄ comiti ecclesie aduersanti.

Questio .VII.

Alqz synodali. Dic intitulat septima questio vbi queritur an epus sacerdotem condemnare valeat absq; synodali audientia. Et respōdetur q solus epus pbīm suspendere potest

vt infra ea. xiij. q. bi qui. ⁊ in causa ciuili inter suos clericos cognoscere. vt s. x. q. iij. qz Deponere vero non potest pbr̃ nisi cum sex epis. diaconem cum tribus. reliquos vero clericos solus deponere pt. vt infra. c. q. felix ⁊ ca. si aũt. epm vero solus papa deponere pt. s. iij. q. vi. dudum. de hoc nota in summa huius qõnis.

Berta actione Flagitan? cozdulen? eccie pbr̃ iniuste a suo epo depositus: in exilium est cõdemnatus. Tandem ab eodem epo vel synodo fuit restitutus: ꝓter quam presumptõem remouendam statuit hyspalen. ocilium vt absq; synodali presentia nullus epus pbr̃m deponat vel dyaconũ. ⁊ hoc pbat ad instar liberto ꝙ qui licz fiant ingrati: non tamen autozitate domino ꝙ: sed tribunali fozo apud iudicem accusati ⁊ ouicti in seruitutẽ reuocant. Casum sequentis c. inuenies. lxxxvi. di. si quid ẏo

Si quis tumidus. Dicit in hoc. c. q in causa criminali vbi agitur ad depositõnem debent tres epi interesse. in causa pbr̃i sex. in causa vero epi. xij. episcopi interesse qui causam debent diligẽter examinare

Felix In hoc. c. dz q causa criminalis epi a. xij. epis audiri debet causa pbr̃i a sex. causa vero dyaconi a trib? cum ꝓprio epo

Si autem Dicitur in ℞ ca. q si pbr̃ accusat. vi. epi dñt interesse. si dyacon? tres. cetero ꝙ vero clerico ꝙ. cãs solus epus põt tractare.

Solus Dictũ est q solus epus põt tractare cãs criminales clerico ꝙ. sed ne aliquis putaz q alij clerici nõ deberent interesse. ideo dicit gra. q hec dictio solus non excludit clericos sed alios epos Sequens. c. planũ est.

Episcopus Dicit in hoc ca. q epus solus dare honorem potest quem solus auferre non põt. Si enim liber? in seruitutem reuocari nõ potest nisi apud iudices legitime fuerit cõuictus: quanto magis diuinis altarib? ꝑse

cratus ab vno solo non poterit dãnari

Questio VIII

De vltima Dic intrim? latur octaua questio vbi querit. si aliquis sponte ꝓfitetur vel ꝙincit peccasse ante ordinationem vtrum possit officio suo frui. Et ri dez q si in penitentia ꝓficeat non abstinear. vt. l. dist. de his vero in fine. si ecclia ius non ꝓiudicat sibi: vt s. q. v. pbr̃. Si vero in ire ꝓficatur ⁊ timore, pbationũ deponitur. siue ante ordinatõnem siue post ꝙniserit. lud. vt. xxxiij. dist. ca. vltimo. si sponte ꝓficatur remouet ab executione sacerdotij. in aliis tamen ordinibus dispensatiue remanebit. vt infra ea. c. i. Si vero ꝓfitetur crimẽ quod fecit post ordinatõnem acta penitentia dispensatiue in suo ordine permanebit. vt infra ca. ij. ⁊ in vtro q; ꝙ casuum de rigore iuris esset deponendus. ⁊ hoc verũ est in magnis criminibus que inducunt depositionem. Sed ꝓ quo crimine acta penitentia stat in ordine suo. vt. v. q. iij. in loco. ⁊ de ꝓse. di. ij. relatum. ⁊ de hoc inuenies in summa huius qõnis planius.

Qui admiserit Quidaz dicio sponte ꝓfessus est fornicatõem fecisse pbr̃ in ante suam ordinatõnem. quesitum est in cõcilio Ncocesarien. quam penam debeat pati. Et respondet si pbr̃ est ꝓfessus execution ne sacerdotali carebit: sed in aliis officijs manebit si est vtilis. Si vero non est cõfessus vel ꝙictus: suo arbitrio relinquat. Cetera vero peccata grauiora. scz vt diximus plurimi inducunt depositõem. Ued cetera peccata. i. cetera peccatoꝛes qui ꝙiuncuntur nolentes ꝓfiteri debent deponi. Idem statuit de dyacono quod de sacerdote statuit est. Casum sequentis ca. inuenies. i. dist. hi qui.

Cum multe Constitutiones rant vt clerici in sacris ordinibus multe facte fuerant vt viuerent ꝓtinenter. quod cum non facerent statutum fuit in ꝯcilio Tolerano vt quicũq; deinceps ab epo vsq; ad subdyaconez ex testando connubio libere vel alialle libe

ros procreauerit canonica censura damne
tur. filij vero ei⁹ in seruitutē eccīe ad cui⁹ ig
nominiā nati sunt redigunt.

Si quis presbiter.

Dicitur hoc.c.q si quis pb̄r ꝓfessus fuerit
sponte ante ordinationē feciſſe fornicatio⁊
nem non habebit executionē sacerdotij q⁊
non celebrabit: sed tm̄ nomē sacerdotis ha
bebit. Si aūt non fuerit sponte ꝓfessus sed
ab alio cōuict⁹ tunc nec nomen sacerdotis
habebit. Idem est de diacono qđ dictū est
de sacerdote

Scisciṫātib⁹ vobis

Bulgari qui fuerūt a nicolao vr⁊ a sacer⁊
dote in adulterio deprehēso vel tm̄ de hoc
infamato debent cōtonez recipe. Et rn̄det
q sic: quouscq; ep̄os iudicio reprobet. quia
non pr̄alicꝰ q̄ntuncūq; pollut⁹ diuina pol
luere sacra. Et q recipe debeam⁹ trib⁹ rōni
b⁹ pbat. Prima est: q⁊ sicut cere⁹ accensus
seip̄m ꝓsumit: alijs vero lumē p̄bet. sic pb̄r
peccādo nocet sibi: alijs vero ex officio pro
dest. Secūda est q⁊ sacra nō hn̄t effectū ex m
merita dantis: sed accipientis. Tertia est
q⁊ ante examinationē ⁊ criminis probati⁊
onē null⁹ est accusatiōe suspendend⁹. Pri⁊
ma rō ibi Lqm̄ mali] Secūda ibi Lsumite]
Tertia ibi Lq⁊ rursus]

Causa XVI.

Vidā abbas

Magister hacten⁹ de statu
eccl⁊ egit ⁊ secularium cleri
co⁊. Sed q⁊ religione mo⁊
nacho⁊ multū decorāt statū eccl⁊. ideo i
sequentib⁹ causis tractat de statu mona
chor⁊ ⁊ monacho⁊. In hac ergo prima
causa agit de officio monacho⁊ ostendēs
an valeant officia celebrare: ⁊ co⁊ capelle
debeant q eos instrui. Annectit etiā gene
raliter de descriptione taz eccl⁊ q̄ mona
ster⁊ ⁊ q nullus autoritate sua rez quā
ad se credit ptinere valeat vsurpare. Addit
etiā q laici nullam habent in eccl̄is pote
statem. Et vt hoc ⁊ alia multa melius faci
at premittit thema de quo sex elicit qōes.

Casus thematis planus est

Questio .I.

Quod monachi

Dic intitulat⁹ prima qō queritur vtrū⁊ lice
at monachis officia celebrare populis. Et
respondetur q in mōasterijs suis possunt
celebrare. vt infra. xviij. q. ij. ⁊ in capellis mo
nasterij pleno iure possessis. vt infra. e. q. ij.
visis. similiter si ꝓmittitur eis regimen pa
rochiarum eccl̄arum. vt infra. e. in parochia
de licētia tamen abbatis. vt supra. lviij. di.
c. i. ⁊ ij. olim tamē non eligebantur in secu⁊
laribus negotijs nisi propter necessitatem.
vt. lv. di. prisc⁹. Sed hodie vtilitate tamē
inspecta eliguntur. vt infra. e. cum pro vtili
tate. ⁊ si eliguntur soli morari non debent.
vt in concilio lateranen̄. de statu monacho
rum. monachi. et credo q iure ꝓmuni pos⁊
sunt eligi: si socios secum habeāt mōachos
Et procedit hoc ordine gratian⁹. Primo
probat q monachis non licet populo offi
cia celebrare vsq; ad. §. his ita. Postea alle⁊
gat pro contraria parte respondendo alle⁊
gatis.

Placuit omnibus.

Tria in hoc ca. statuūtur. Primum est vt
monachus debet esse singularis Secūdū
vt penitentiaz nulli tribuat nisi fratri Ter
tium vt mortuum non sepeliat nisi mona⁊
chum in monasterio suo secum morantem
vel si aliquem aduenientem xp̄ianum ibidē
mori ꝓtigerit.

Nemo potest eccle=

siasticis] Dicitur in hoc.ca. q nemo potest
eccl̄iasticis obsequijs deseruire ⁊ districtio
nem monasticam seruare. quia districtiōez
monasterij tenere non potest qui in eccl̄i⁊
astico ministerio quotidie cogitur perma⁊
nere Et licet gr̄a. hoc.c. inducat ad suū pro
positū: nō tamen intelligitur ō monachis:
sed de clericis secularibus: qui volebant p̄
esse monasterijs: sed nec habitum recipere:
nec priores eccl̄ias volebant relinquere.
vt dicit. c. cuius pars est istud. xviij. q. ij. p⁊
uenit. in fcō q uenit

De monachis Statuit innocentius in hoc.c. vt q̃uis monachi ad seculares ecclesias eligant: a monachali tamen ꝓposito non decedant

§. Si ergo Concludit gratianus ex supradictis duobus.c.pr. q̃ monachi prochialibus ecclesijs prefici non pñt qđ ipse allegando ỏt Sequens.c. ptz

Si cupis Bene. sic ponit hunc casum. Nero.de.uij. rep̃hendit paulinũ. Primo q̃ libenter morabat in vrbibus. Secđo: q̃ ꝓter simplicitatẽ suam alioꝝ supplantabat insidijs Tercio q̃ loquentem de pecunia libenter audiebat. Quarto q̃ turbatorũ9 malis monasterij bona donabat

Alia Eliodorus epc̃s quesiuit a Nicnro. quis sit maior: clericalis ordo an monachalis. Et rñdet q̃ clericalis. & pbat quatuor rationibus. Prima est. quia monachi a clericis sacramenta suscipiunt. Secunda est q̃ monachi mortui sunt mũdo. clerici vero de altari viuunt. Tercia est q̃ monacho ante pb̃m sedere non licet: nisi munus deferat ad altare. Quarta est. q̃ monachi a clericis excommunicant. Ubi autem rationes incipiant facile est videre. & potes tunire casum ibi vbi dixi. & hoc probat quatuor rationibus: & non procedens amplius

Ecclesia Rusticus monachus erat: nolebat tamen accẽscere ꝓsilio pb̃rorum. de hoc hiero. cum reprehendit. q̃ ecclesia habet senatum certum pb̃rorum: sicut monachi olim habebant senatum: sine quibus monachis nihil agere licet. vnde dicit eum puniendum. & hoc probat exemplo Roboam filij salomonis: qui perdidit regnum quia noluit audire presbiteros suos.

Placuit Hoc.ca. diuidit in tres partes. In prima ỏt eugenius vt monachus ꝓpter lucrum temporale claustrum non egrediat. In secunda parte ponit illa a quibus monachi se debẽt abstinere. & q̃ claustro suo debet esse ꝓtentus. quia sicut piscis vita caret si ab aq̃ remoueat: ita monachus si a monasterio recedat sedeatq̃ ita solitarius. In tercia parte dicitur q̃ monachus suũ nomen agnoscere debet. & ponit interpretatio huius nominis monachus. Secđa ps incipit ibi Lneq̃ pñas. Tercia ibi Lagnoscat.

Peruenit Bonachi in ẽpatura & alia officia clericoq̃ superbe sibi vendicabant: sine ꝓpij episcopi vel apostolice sedis autoritate. Unde paschalis papa precipit victori Bonoñ. epo vt sicut hoc prohibitum est Calcedonen. concilio. ita prohibeat suis monachis vt de cetero talia nõ presumant

Interdicimus Hic. viij. interdicit tur monachis a papa caluto in quib9 trãsgrediebant ante. phibitõem istam

Iurta Bonachi quidam per castella & ciuitates pagrabãt officium predicandi sue predicatõis vltra claustrum non egrediantur: sicut statuit Calcedoñ. & vt apl̃o ꝓ predicatõ ne penitus cessent: nisi intra claustrum alius quis eos ꝓsuleret de salute aiesue vt eorum habitum sumat

Qui vere Hoc cap̃. diuidit in quatuor partes. In prima ỏt q̃ illi qui solitariam vitam eligũt scz heremite digni sunt cõuenienti honore. In secũda parte ỏt q̃ monachi subiecti debent esse epo loci. & in suis monasterijs permanere: neq̃ ecclasticas vel seculares actiones audeant tractare nisi ꝓpter necessitates a ciuitatis epo iubeant. In tercia pte iubẽt ne seruum aliquem recipiant sine dñi voluntate: & qui ꝓtrafecerit excommunicetur. In quarta parte ỏt q̃ epus ciuitatis monasterij curam & solicitudinem exhibeat ꝓ eorum tem. Secunda pars incipit ibi L Eos ꝓ. Tercia ibi Lt neminem. Quarta ibi L Et conuenit.

§. His ita Dictum est supra in. i. ca. huius questionis q̃ monachus mortuũ sepelire nõ ỏt. Nunc

vero dicit gra. q illud .c. intelligitur de monachis qui more secularium ꝓfluebant p capellas ad sepulturas mortuoꝝ celebrandas sed in monasterio nō prohibent mortuos sepelire qui ibi elegerūt sepulturam. ꝛ ad hoc inducit sequentia .c.

Agapit⁹ abbas Johañ. epūs probibebat agapitum suo populo missas celebrare ꝛ mortuos sepelire. sup quo cum gregorio ꝙquereretur: precepit gregorio. prefato iohanni ne hoc de cetero ꝓhiberet. Que aūt sequūtur plana sunt vsqꝫ ad .c. quidam monachi.

Quidam monachi Monachi quidam sine licentia epōrum suorum vel abbatum interdum etiam excōmunicati ciuitatem constantinopolitanam intrabant: errores ibi ꝛ discordias seminā tes: quare statuit ꝙciliuꝫ calcedoneñ. vt si monachi illi ꝙmoniti ad sua loca redeant ꝛ iniuncti p defensorem ciuitatis expellant. Liniunctū. id est preceptū

Probinum Paulin⁹ solitarius supplicauit pape vt in insulam reatinam quosdam monachos relegaret ecciam offendētes scz. probinum sabbarie iulianū atqꝫ probianuꝫ et alios quosdam falsos monachos. Precepit ergo pelagius iohanni defensori vt eos detineat ꝛ ad curiā mittat: si de sua ꝓtentione aliquā volūt allegare rōnez: alioquin in reatinam insulam cos faciat exulare

Adiecimus etiam. Monachi quidam non existentes in ordine sacerdotij improbe assumebant officiuꝫ predicandi. hoc fuit significatum leoni pape: quare statuit: vt nullus monachus vel laicus preter sacerdotem vel eorum licentiam audeat predicare vt de sua scientia gloriet̄ r religionis. id est parochialia. litteras habet religionis. ꝛ ꝑm hoc dicas q̄ abbati loquitur vel epō vel monacho.

§. Ecce i hoc capitu lo dicit gratianus q̄ causa est expressa supra in vltimo .c. quare monachi predicare non debeant: scz improbitas eorum. quod aūt dictum est supra in .c. placuit q̄ monachi penitentias dare ꝛ similia facere nō possunt. hoc ideo statutum fuit quia nullus parochianum alterius soluere potest vel ligare. ꝛ licet monachi in temporе sue ordinationis sumant potestatem predicandi ꝛ alia officia faciēdi sicut ceteri sacerdotes. tamē executionem illius potestatis non habent nisi a populo eligantur ꝛ cum consensu abbatis ab epō loci ad hoc fuerint instituti. si militer negotia eccīastica ꝛ secularia tractare non possunt vt patroni causarum vel cognitores. nisi ab epō loci ꝓmoneant. qd̄ ꝓbat sequens .c.

De presentiuꝫ Antonina patrie supplicauit pape pelagio vt ꝓcederet sibi quedam monachum quem in suis negotijs defensorem habere volebat. pelagi⁹ vero cum sibi non ꝓcessit. quia monachi secularibus negotijs occupari non debent nec de proposito monachali ad officium illud descendere. qd̄ probat multipliciter.

§. Gelasius tamen. Supra .c. proximo dictum est q̄ papa noluit cōcedere q̄ monachus fieret defensor. Sed contrarium videtur supra. lxxvij. di. monachus nouitius. sed quia vile fuit contrariuꝫ: non curauit gratianus soluere. nā ibi sumitur defensor id est exorcista: vel defensor id est hostiarius qui defendit inimicos ab ingressu ecclesie. Postea transfert se ad probandum q̄ monachi officia clericorum possunt exercere. quod probat per sequentia .c. vsqꝫ ad .§. his omnib⁹. que omnia loquuntur de monachis quibus aīa ꝙ cura ꝓmittit

Doctos ac probos. Ambrosius fuit interrogat⁹ an monachi possunt predicare ꝛ cetera clericorum officia exercere ꝛ vti beneficijs scilicet decimis et oblationibus. Et respondet q̄ sic cum ipsi conficiant corpus christi sicut ceteri sacerdotes

Si monachus Quidam nō plene dabant annonā ⁊ decimas monachis quibus animaꝝ cura ꝯmittebaꝫ. quare innocētius precipit vt omnia eis sine diminutōne ꝓferantur: vt in tpe necessitatis monachi illi possint ecclesiā restaurare

Moderamine Monachi qui sacerdotes erant in istis quatuor erant deteriores ꝯz ceteri sacerdotes. scz in decimis. primitijs. oblationib⁹ ⁊ donationibus viuorū ⁊ mortuoꝝ. ideo precipit grego. vt monachi in omnibus istis non minus sibi vendicent ꝯz ceteri sacerdotes ad suam ꝓmorum qꝫ vtilitatem

Ex autoritate Quidaz dicebāt qꝫ monachi qui sacerdotes erant non poterāt exercere officia sicut ceteri sacerdotes. Uñ grego. supꝫ hoc ꝓsultus dicit qꝫ cuz ipsi teneant figuram apl'oꝝ ita licet eis exercere officiū vel officia diuina sicut apl'is licuit ⁊ sicut ceteris sacerdotibus licet

Sunt nōnulli Bonifaci⁹ i hoc. c. redarguit quosdam zelo amaritudinis inflāmatos qui nitebātur monachos pbros ab executione sacerdotalis officij remouere. ⁊ qꝫ hoc facere non debeant ꝓbat exemplo beati Benedicti ⁊ alioꝝ patruz qui hoc monachis non interdixerūt. Precipit ergo vt ab hmōi ausibus in posteꝝ reprimant. nā qnto quis melior est: tanto in illis officijs erit aptior ⁊ habilior

Ex his omnibus Concludit gratianus ex supradictz qꝫ monachi sacerdotalia officia pūt administrare si ad hoc eligunt a populo de ꝓsensu abbatis ēpo eos instituente. qō ꝓbat per sequētia ca. ⁊ primuz ca. per te videre potes quia planum est.

Si clericatus Rustic⁹ rogauit hieronimū vt scriberet sibi qualiter aliquis debeat ascendere ad militiā clericalem. ⁊ vtrū sit melius esse in heremo ꝯz in monasterio cuz fratribus. Scribit ergo hiero. sibi dicens siue docens qꝫ si dignitatem ecclasticam desiderat: multa ipse prius discat: vnde possit alios edocere: ⁊ hoc in prima pte. In secunda parte dicit qꝫ non spectat ad suam paruitatem vel prelatōem reprehendere ceteros monachos. i. clericos. habent enim illi ordinem suum quem qualiter debeant seruare liber ad nepotianū factus plene docebit. In tercia parte dicit qꝫ tutius est esse in monasterio cum fratrib⁹ ꝯz solus in heremo. In tercia ibi cunda ps incipit ibi L Non est L Tercia ibi L Nunc monachi L

Si quis monach⁹. Querebaꝫ a gelasio qualiter aliquis monachus debeat prefici eccie seculari. Errespō det qꝫ si dignus videaꝫ sacerdotio debet eligi ab eo ad quem electio spectat ⁊ dominū ⁊ presentāre abbate debet ordinari ab ēpo. ⁊ instrui. Bene. vero sic ponit casum Quidā positū est a pelagio vtz monachus curam populi possit exercere. ⁊ rñdet qꝫ sic si a pl'o eligaꝫ: ab ēpo inuestiaꝫ: abbate nihilominus offerente ipsum

Monachos Quesitū fuit a sricio papa: vtrū monachi bonevite possint clerico ꝯ officijs aggregari. ⁊ rñdet qꝫ sic. ita vt intra annos xxx. a minoribus incipientes ordinibus interpe a canonibus prefixo gradatim ascendant. nec saltu ad eōrum ꝓmoueantur: nisi legitima temꝑis interstitia fuerint custodita L Tempe. la canonibus prefixo. quare dicta L Tempe. la canonibus prefixo. quare ꝓm tempus determinatū a iure L oigniatur bus L. i. ordinibus alijs

Nos autem Quidam erāt nonici regulares: qui qñ eligebant ad dignitates respuebant oīno. qō dicit aug⁹ mō esse faciendū. sed unde dignitates appetere non debent: nec eas respuere cum necē est. sed miti corde obtpare. qñ si ociū necessitatibus eccie semp ꝓponeret nullus inueniretur ꝓ quem renasceret ecclesia

In parochia Casuz istū sic ponē. Theodori⁹ ꝓsiliarius pape petijt a papa vtrū

monachuz in pbr̃m ordinari in basilica scī laurētij quā quōdam in sua possessione fun dauerat: z in parochia boni epi sauinati. vnde papa precipit bono epo: vt in proxi mo sabbato faciat eū diaconū: z in media ebdomada papa eū in pbr̃m ordinabit vt in prefata basilica sacra mysteria i paschali festiuitate valeat adimpleri.

Si quos Quidā clerici facti sūt monachi q̄situ ē a gre go. vtr̄ de monachali ꝓposito possint eligi ad eccl̄am secularem. z rñdet q̄ sic. si epus cui añ militauerat eos dignos iudicauerit

Monachi Statutū fuit in cō cilio agateñ. vt mōa chi exeuntes de monasterijs cā vagādi: nec in ciuitate nec extra ad clericat⁹ officiū ordinent: nisi abbas dederit eis testimoniuz Sed si expedierit cū ꝯsensu z volūtate abbatis ab ipso fiat.

Cum pro vtilitate .

Duo epi ꝯtra iusticiam faciebant. naz sine ꝯsensu abbatum monachos ordinabant z a monasterijs tertiā vel quartā decimaruz z cathedraticum exigebant. z ideo reprehē dunt in ꝯcilio hilerden. z prohibet ꝯcilium ne de cetero talia fiant.

Monachi Duo prohibentur i hoc.c. Primū est ne monachi sine abbatis imperio eccl̄asticuz assumāt officiū. Secūm est vt non sint ad vocati vel iudices vel procuratores: nisi p vtilitate monasterij z abbate impante

Legi Donatus z frater eius mona chi erant in parochia augusti ni qui ꝯtra voluntatem eius egressi de mo nasterio reuersi sunt in regionem suam vbi presidebat aurelianus ep̄s a quo petierūt ad clericale officiū promoueri asserentes se de volūtate augustini venisse vt potius es sent vtiles alienis q̄ suis. sed aurelian⁹ de hoc dubitās ꝯsuluit augustinū si de volun tate eius recesserunt. z an velit vt promoue antur ad ordinem vel prelationem clerica lem. Hunc augustinus rescribit ei dicens. q̄ eo renuente recesserunt: z dicit q̄ ꝓmo ueri non debent. Et hoc probatur quatu or rationibus. Prima est propter malum exemplum: quia si isti fugitiui ordinarent: putabunt alij facilius se promoueri si eodē modo fugiant. Secunda est: quia iniuria fit ordini clericorum si tales eligantur: cum de monasterijs non solebant eligi vel assu mi ad clerum nisi meliores z probatiores. Tertia ratio est: quia laici nos deridebūt dicentes q̄ malus monachus bon⁹ clericꝰ est. Quarta est q̄ bon⁹ monachus vix bo nū clericū facit. vbi añ rōnes incipiūt facul tē te videbis.

§. His omnib⁹ Conclu dit gr̃a. ex supradictis. c. dicens q̄ si monachi a popu lo eligantur ab epis cuz consensu abbatis ponsunt ad miliciam eccl̄asticam ordinari Sed q̄ grego. videtur dicere ꝯrariuz. vt supra. c. q. nemo. ideo dicit illud. c. intelligi de illis qui ordinati in numero epoꝝ vel cardinalium insimul eccl̄asticam militiam z monasterioꝝ dispensationez sibi reserua re contendant. qō fieri non debz vt pbat p duo sequentia. c.

Ne pro cuiuslibet .

In archiepatu rauenne cum monachi vel abbates ad ecclesiasticum officium promo uerentur in monasterijs potestatem sibi re seruare volebant. precipit ergo grego. ma riano archiepiscopo rauēnati ne hoc de ce tero fieri patiat

Presbiteros In epatu syra cusano quidā volebant dignitatem eccl̄asticam guberna re in monasterijs esse abbates vel econuer so. quare precipit greg. maximiano epo vt hoc fieri nō ꝓmittat. nā cū vnū officiū pro pter sui magnitudinem aliquis diligenter non possit adimplere incōgruū est vt videa tur ad vtrūq; ydone⁹ z bonus.

§. Hoc generaliter .

Dictum est supra q̄ abbas electus in secu larem prelatum non debet ip̄e abbas rema nere vel etiam aliquis electus in abbatē nō ꝓmittit habere militiam secularem. Hunc vero dicit q̄ hoc p̄t intelligi generaliter de

omnibus: vel specialiter de quibusdam. qđ
ꝓbat per sequens. ca. Sed predictum, pri
mum. ca. intelligit quando simul volebant
habere vtrumq; sed ad alterꝝ poterint eligi
Unde videt mihi sine preiudicio melioris
intellectus q̄ gra. male ꝓtinuauerit

Hinc etiam Bene. sic ponit
hunc casum De
quodaꝫ monasterio francie abbates in epi
scopos eligi ꝓsueuerant: de quoꝝ electione
monasterium grauabat. ⁊ postea per sedi
tiones ⁊ ambitiones abbates non canoni
ce substituebant. Dedit ergo grego. specia
le priuilegiū ⁊ regi francoꝝ ⁊ ipsi monaste
rio. regi vt deberet electioni abbatis inter
esse ne aliqua seditio oriret Monasterio ne
decetero abbas inde ad ep̄atum eligeretur
Qđ priuilegiū ita est speciale illius regis ⁊
illius monasterij vt ad ꝓsequentia aliorum
trahi non debeat

§. Superiori Gratian⁹ hic
aliter interp̄
tatur illud ca. pbr̄os q̄s in superiori. §. ⁊ me
lius. Diuidit ergo iste. §. in tres partes. In
prima dr q̄ per illud ca. pbr̄os ⁊ dyacones
non ꝓhibentur abbates fieri sacerdotes: cū
beatus benedictus preceperit abbates da
re benedictionem suis fratribus. qđ officiū
non est nisi sacerdotum. ⁊ euangelium lege
re qđ est sacerdotum officium. sed ꝓhibent
tales fieri sacerdotes ⁊ dyaconi qui in cleri
cali militia cogunt iugiter ꝑmanere: retinē
do abbatias vel econuerso In secunda pte
rñdet quibusdā obiectionibus supradictis
in quibus dr q̄ officiū monachi non est do
cere sed plāgere. ⁊ q̄ sine consilio pbr̄orum
eis nil agere licet ⁊ similia. ⁊ dicit nō esse ita
intelligendū vt monachis non liceat doce
re. qr ꝼm hoc negaremus gregoriū ⁊ beatū
martinū ⁊ alios multos non habuisse offi
cium predicandi. sed sic sunt supradicte ob
iectiones intelligende: vt ex eo q̄ quis mo
nachus est non doceat: sed sua ⁊ alioꝝ pec
cata plangat. ⁊ ex eo q̄ ad clericatum eligit
officium habet docendi In tercia parte po
nit aliam solutionem: dicens q̄ omnia sup
dicta ca. que ꝓhibent monachis officia cle
ricoꝝ exercere loquunt de quibusdam mo
nachis laycis. ⁊ ad hoc ꝓbandum inducit
auctoritatē hiero. ⁊ legem sequentez. Secũ
da ps incipit ibi L Item illud L Tercia ibi L Mo
nachos autem L

Generaliter In hac l. ponit
tur quinq; gene
ra psonaꝝ. scz epi. pbri. dyaconi ⁊ subdya
coni: ⁊ monachi licet non sint clerici: quib⁹
omnibus Leo imperator ꝓcedit priuilegius
vt donec sacrosanctis ecclijs ⁊ omnipoten
ti deo seruiunt sint immunes ab omni cure
la ⁊ cura: ⁊ omnis cuiuscunq; generis ⁊ cu
iuscunq; persone. Si vero deuagantes of
ficijs non intersint: ustā non habeant immu
nitatem. qđ precipit obseruari non solus in
romana ciuitate: sed etiā in ꝓstantinopoli
tana: ⁊ in omni terra in qua nomen christi
seruatur

§. Nouarum In superiori
l. dari est priui
legiū clericis vt a tutela ⁊ a cura sint immu
nes. nūc oñdit gra. q̄ ⁊ aliud priuilegiū hīt
scz ne collationes ⁊ sordida munera prestare
cogant. ⁊ ad h̄. pbandū inducit ꝓstantinj. L.
cuius casus ps. ⁊ etiā legem honorij

Placet Prefectus pretorio queri
uit ab imperatore Honorio
a quibus muneribꝰ ecclie essent immunes
omnino. ⁊ si honesta sint nil extraordinarii
um vel de nouo eis imponat: sed tm̄ ꝓsecta
soluant tributa ⁊ debitas pensiones. ⁊ nisi
cum imperator causa necessitatis per pum
ciam transitum fecerit. ⁊ si quis extra hoc fe
cerit post debite vltionis acrimoniā quecō
tra sacrilegos depromit deproretur L Pre
scribere L id est statuere ⁊ in scriptis redigere
L translatōis L. i. transferendo ꝓ agro. id ē
vt transferat dñium in rebus ecclie. Usig
netur L. i. assignet L post acrimoniā. id est pe
nam extraordinariā vel excoicationem. Ter
ga id est extra.

§. Hoc idem Supra in. §.
illo superiori au
toritate ⁊ in illa. l. generali oñdit gratia⁹ q̄
monachi quondā nō erant clerici. nunc idē
vult ꝓbare ꝑ auctoritatez beati siluestri q̄ h̄z
§. xciij. dis. a subdyacono. quib⁹ monachis
ꝼm hiero. predicare non licet sine clericoꝝ

autoritate: nisi sanctos spū reuelante. qđ probat exemplo beati benedicti ꝛ exemplo eḡ. Sed qz hec solutio videbatur falsa cum hier'. sacerdos se talibus enumeraſſ. vt. s. e. alia. Ideo. rñdet gr̃a. ꝛ dicit hier'. hoc fecisse vt alios monachos licenti⁹ redargueret Et ad hoc probandū inducit duas autoritates: scz pauli ꝛ hiero.

·§· Ecce Cōcludit gr̃a. ex supradictis. c. q monachis electis a plo ꝛ ab eo institutis si pbi fuerint eidem liceant que ꝛ alijs sacerdotib⁹. Nunc vero hoc idem probat rōne ꝟsecratiōis: qz sic benedicunt monachi cū ordinant: sicut ꝛ alij pbi seculares ꝛ eisdez verbis Igitur cū ꝟmunis sit benedictio ita vident habere potestatem predicandi isti sicut alij: ꝛ sicut alijs sacerdotibus sine licentia epi nō licet suū officiū exercere: ita etiam nec monachis. et hoc probat sequenti. ca.

Cunctis Statuit in hoc cap̃. vt null⁹ fidelis ꝛ precipue pbr̃ vel alius cleric⁹ absq; propꝛij epi licentia aliquid agat. null⁹ pbr̃ absq; ei⁹ licentia missas celebret vel baptiset L ꝛ licentia Ige neraliter Liussu Igenerali.

·§· De his vero Facit hic gr̃a. inci dentem qōnem. vtr̃ scz monachi quib⁹ cura aiaꝝ nō ꝟmittit debeant decimas dare vel accipe. Et de hoc ta distinguit gr̃a. vt de predijs q̃ propꝛijs sumptib⁹ colūt mōachi decimas sibi retineant. qđ probat exemplo filioꝝ leui q̃ decimas a plo ꝛcipiebāt pro ministerio qđ faciebant. ꝛ ita pz q monachi nō magis ꝛ alij sacerdotes decias soluere coguntur. Sed postea probat ꝛtrarium dicens q si predia cum onere decimarū ꝛ primitiaꝝ ad monachos transierint: vnde antiquis ecclesijs illas denegare non possunt cū suo iure priuari non debeāt ꝛ probat p sequẽtia. c. Quid iuris de hoc sit notat in decretalib⁹ in ti. de decimis

Si quis laicus Quidaz laici vel clerici cū venderēt predia sua vel donarēt decimas priorib⁹ ecclesijs subtrahebāt. q̃ restatutū est in ꝟcil. magunt̃. vt nullo mō faciāt. ꝛ si quis cōtrafecerit irrita erit talis traditio ꝛ vsqz ad emēdationē excōicabitur

Ecclesie Statutuz fuit in ꝟcilio gabilonen̄. vt antique ecclesie decimis ꝛ possessionibus suis nō preuentur ad hoc vt nouis ecclesijs tribuant.

Quicunqz Quesitum fuit in ꝟcilio guarmacie. vtrum quilibet i suo predio possit ecclesiaz edificare Et respondetur q sic: dūmodo ꝟ faciat de licentia epi in cuius parochia est: ita tamen vt antiquiores ecclesie suam iusticiam vel decimas non amittant Que autem sequūtur plana sunt vsqz ad. §. Si ergo

·§· Si ergo Concludit gr̃a. ex supradictis. c. si q̃s et. c. de decimis q monachi de propꝛijs pdijs decimas dare non tenentur. Postea respondet illi. c. si quis laicus. dicens q vēditor vel donator autoritate sua decimas non potest subtrahere priori eccie. sed monachi non retinent decimas autoritate sua sed autoritate magūt̃ineñ. ꝟcilij ꝛ paschal. secūdū ꝛa quib⁹ dicit vt monachi nō soluāt decimas de propꝛijs predijs. ꝛ ad hoc īducit sequentia. c.

Questi Quidam clerici cōquesti sunt de abbatibus qui decimas dari permittebant ecclesijs vbi coloni eoꝝ epoꝝ vel abbatum missas audiebant ꝛ baptizabant eorum filij ꝛ ideo statuit concilium magunt̃ineñ. vt episcopi ꝛ abbates de predijs que propꝛijs colunt stipēdijs decimas sibi retineant. coloni vero ibi dent decimas vbi filij eorum baptizantur et vbi per totum circulum anni audiunt diuina.

Decimas Quesitum fuit a paschali vtrum monachi vel clerici cōmuniter viuentes decimas debeant dare. Et respōdet: sacerdotes ꝛ leuite a populo decimas percipere debēt. sz a monachis ꝛ clericis ꝟmuniter viuentib⁹ nullus de predijs que suis sumptibus colunt ꝛ nutrimentis propꝛijs decimas audeat extorquere. Et ad hoc probandū ꝟ induc it autoritatem grego.

§. Quod autem Dictū est s. in c. eccie t ca. quicunq; q antiquiores ecclesie ꝓpter nouas eccias suo iure ꝓuari non debent. Hunc ꝙ dicit gr̃anus q hoc non ita stricte est intelligendū q epō non liceat vnius eccie possessionē vel decimas alij tribuere. qz sicut papa pōt duos epatus redigere in vnū: ita vnū in duos diuidi: maxime epō ꝙsentiente. t quelibet eccl'ia ab ap'lico etiam pōt etiam multo metropolitano. ita supple epūs potest vnius eccie possessionē t c. Sed certe male argumentat gr̃anus de apostolico ad epm: cum ap'licus habeat plenitudinem ptātis quam nullus alius habet. et q autoritate pape duo episcopatus in vnum redigi possint probat per duo sequētia. c.

Et temporis Cumana ciuitas pastorē cārebat qz vicina erat ciuitati Musitane: sed pauci erant ibi hoīes. ideo papa beneuato epō musitano vtramq; ecclesiam gubernādam ꝓmisit: ita vt habitet vbi vtili⁹ t ꝓmodius habitare ꝓspexerit: dum tamen in illa ecclesia in qua corporaliter non erit ministeria diuina solemniter peragantur L. Cumani castri. id est modice vbis L. sacerdos. id est episcopus

Postquam Multe ciuitates inter quas treuerēn. ciuitas intantum erant pl'is desolate: q ꝓprios prelatos habere non poterāt. nec erat spes illas eccias repandi. immo timebāt ne illa ꝙ ecclesia ꝙ reliquie asportarent. t ideo iohanni epō treuerensem ciuitatem ꝓmittebat sue eccie vniendo. t dat sibi liberam potestatem: quatenus ꝓut melius visum fuerit sibi vigilanti cura cuncta dispona t.

Felix In ꝓcilio Carthaginen. Felix epūs sileusitanus dixit vt in illis plebibus ponantur epi vbi quondam fuerunt. in alijs vero non. cuius dictum cō cilium approbauit

Multis Quesituz fuit in ꝓcilio africano an plebes q̄ sunt in archiepatu alicuius possint habere ꝓprios epos: scz qui nunq; epos habuerunt. t rñdet q non sine voluntate illius epi a quo retinent. Et scias q hec duo ca. inducunt ad ꝓbandum q vnus epatus potest in duos diuidi epo consentiente: aliter non licet. quod non est vez quantum ad papam. sed potest dici q quedam ꝓcilia impetrauerāt ꝓuilegium a papa diuidendi vnum epatum in duos: de consensu rñ epi cuius erat epatus.

Frater noster Antecessor greg. treme rat adrianum epum Thebane ciuitatis a iurisdictione Lancei archiepi t Johānis patriarche ꝓme Justiniane: post quaz emptōnem prefati archiepūs t patriarcha eum grauiter t iniuste in quibusdaz causis ꝓdemnauerunt. Nam archiepūs cauſis pecuniarijs eum iniuste spoliauit. patriarcha vero in causa criminali ipsum iniquedepositum. Super quo cum querelam apud gregoriū deposuit: honori suo t loco est restitutus. t precepit Lanceo archiepiscopo vt de cetero nihil iuris super eo vel ei⁹ ecclesia pōsumeret vsurpare: sed si qua causa fidei vel criminalis vel pecuniaria inter eos verteret: per delegatos domini papesi mediocris est vel per sedem apostolicam decidatur. contra quod si fecerit sciat se ꝓmunio ne ꝓhibitum. Item precepit ei vt sine dilatione omnes res sacras vel alias mobiles vel immobiles ei restituat. de quibus si questio verteretur inter eos in regia vbe coram responsali ventiletur. Que aūt sequunt plana sunt vsq; ad §. sicut

§. Sicut duo epi Supradictuz est in ca. t temporis patus J qualitas: t ca. postq̄. t ca. felix q duo epi copatus in vnum redigi possunt: t vnus in duos potest diuidi. Hunc dicit gratianus q epūs potest similiter vnam ecclesiam sibi subiectam in duas diuidere t econuerso cū ꝙsensu suo ꝙ clerico ꝙ. t fctā diuisionē nouā eccia soluta erit a iure ꝓprio. t nisi ꝑ fieret multitudo ecclesia ꝙ ad paucitatem reduceret. plures tñ bapmales ecclias in vna terminatōe facere nō pōt Gratianus. est in ꝓcilio tol. vt inter vnā terminatōem non sint plus

res eccie baptismales ⁊ si ptentio fuerit de crimination: duaꝝ matricum eccia⁹: pli vtrūq; amicabiliter ꝓponant vt aūtlis dei iudicio discernat

§. Jus ergo In.c.s.quicūq; dictū est vt anti quiores eccie ius suū nō pdant propter no uas.qđ verū est sicut gra.hic interpretat ni si autoritate epi alijs ecclesijs fuerit assigna tū.et ad hoc inducit sequens.c. Et ß intel alijs non pt sine ꝯsensu clericoꝝ.

Statuimus Statuit in ß c.q si quis sua autoritate decimas vel oblationes q̄s de bet popul⁹ dare pcēderit retinere vel extra baptismalem eccīam pretor ꝯsciam epi: vel eius cui hmōi officia sunt ꝯmissa decimas dare nolluerit pena pecuniaria ⁊ excōicati one puniat.Oblationes ꝯ testamento re licte.vel potest dici q̄ oblationes debite s.q.in canonibus. sunt: ⁊ homines ad hoc ꝯpellūtur. vt infra

§. Cum addit Dictū est.s. q̄ preter cō sciētiā epi decime alijs dari non debent. Hūc vero a sensu ctrario vt dicit gra. dat intelligi q̄ epo ꝯsentiēte alijs dari possunt.

In sacris Conquesti sunt qui dam archipbi de q̄ busdam laicis qui decimas ecclesijs bap tismalibus subtrahentes epi dispositio ne ptempta dabant eas illis ecclesijs quas edificauerant in proprijs predijs vel in feu dis vel alijs ecclesijs.⁊ ideo prohibet ana stasius ne hoc de cetero fiat

§. Cum aūt Dictū est.s.in.c. prox.q̄ reprehen dunt qui ptempta epi dispositiōe decimas alijs ecclesijs tribuūt. Hūc vero a sensu cō trario colligit gra. q̄ si eo disponente hoc facūt irreprehensibiles inueniunt

In canonibus Hoc.c. di gres In pma pte anathematizat q̄cunq; uidit tres oblationes alteri⁹ eccie q̄s vel accipe vel alte rī dare volūt preter ꝯsciam epi vel alteri⁹ ad quē hmōi spectāt officia cū uniquū sit ab alu quibus vsurpari qđ relictū ē pro remedio aiaꝝ: ⁊ maxime a xpianis ⁊ principib⁹ a q̄ b⁹ rei eccīastice cōuenit custodiri. In scda pte dicit q̄ quicūq; res eccie sua autoritate vel autoritate principis inuaserit: nisi ꝯmo nit⁹ resipiscat ꝺz excōicari In tertia oñt ho mines inobedientem excōicandū. ⁊ hoc pbat autoritate dñi. Secda ps ibi [generaliter] Tertia ibi [similiter ⁊ illi.] Et nota q̄ in principio sunt verba symachi.ibi [Si q̄s oblationes] sunt verba ꝯcilij.⁊ caute ꝯsidera que sunt verba ꝯcilij legendo. ⁊ loquit istud.c. de imunitate reꝝ eccie.sequēs vero.c. de i munitate reꝝ clericoꝝ.

Similiter In hoc.ca. dicit q̄ res epoꝝ pmoni ales eē eccie non dubitat.⁊ ideo sil'i debent priuilegio gaudere.vñ si quis eas inuaserit nisi admonit⁹ resipiscat: sicuti pter res ec clesie ita pter res epoꝝ excōicari debet. et nota qđ dicit de reb⁹ epoꝝ est intelligēdus de reb⁹ oim epoꝝ.

Quia iuxta Lodowic⁹ ⁊ ka rol⁹ legē sanxerūt in pperuū valituram: vt q̄ res eccie sunt vo ta fideliū ⁊ precia pcōꝝ ac pmonia pau peꝝ nonnulli liceat eas ab eccīa remouere sub pena excōicationis

§. Cū ergo Dictū est.s. q̄ cum epi ꝯsensu oblatōes vni⁹ eccie alijs distribui pñt vt innuit a cō trario sensu.sed gra.nō vult probare ꝓriuz

Cōstitutum Epi res eccīa rū auferebāt et ideo ꝯstitutū fuit in ꝯcil'.tol'.vt nihil de re bus eaꝝ presumant auferre. tertiā partem tū de ecciarum obuentionibus ꝯsequant: ⁊ si otra hoc fecerint p ꝯcilium restaurētur ꝯditoribus eccīaꝝ vel eoꝝ heredib⁹ sup ß appellantibus

Possessiones Epi aliena bāt possessio nes eccīaꝝ q̄s q̄s dederat in vita vel i moꝛ te reliq̄rat .sed papa symach⁹ phibuit vt ß nullo mō fiat: nisi in trib⁹ casib⁹.scz clericis bñ meritis vel monasterijs religionis intu itu vel pegrinis si largiri necessitas suaserit. ⁊ hoc faciāt non perpetuo sed ad tempus

§. Sed illud Quia supra in .c. constitutum facta est mentio de tercia quam epi debet percipere de rebus ecclesiarum. ideo idem nunc ondit et de quarta. scz vt epi preter terciam vel quartam fm diuersas consuetudines nihil auferre presumant.

Nulli episcoporum Quidam epi vltra cas eis a canone pmittebant clericos sibi subiectos multis angarijs fatigabant: excoicationes plurimas faciendo in eos. et ideo statuit leo vt hoc de cetero non faciant: sed pprias oues alant tanqz boni pastores. et hoc pbat auctoritate dni qui nos docuit pascere et docere.

Ad hoc locorum Leo eps de redditib9 vel oblationibus ecclie integram quartã canonicis suis non distribuebat. et ideo grecepit vt illam quartam sine diminutõe put sibi visum fuerit cum discretõne inter canonicos distribuat. qz ad hoc sunt ordinati gdus locorum et distincti vt ne prelatio pmant iniuste subiectos: nec subiecti contra prelatos supbiant effrenate

Predicator Quidam episcopi turpis lucri gtia a subiectis suis iniuste pecuniam exigebant: sed nona synodus ondit q hoc facere non debent. qz non debent res subditorum iniuste desiderare: sed potius illos alere. et pbat tribus auctoritatibus. s. de duab9 pauli et tercia petri

§. Illud autem Iste. §. respicit illud .c. possessiones. et dicit q illud verbum tempaliter pfruat non refert ad monachos qui ppetuo possessiones illas poterãt possidere: sed refertur tm ad clericos et pegrinos. Postea pbat q graue pctm est decimas et primitias et oblatões non reddere et ad hoc inducit sequentia ca.

Reuertimini Casum hunc sic attende. Iudei decimas sacerdotib9 et leuitis nõ tribuebant pter qõ penuria et sterilitate sunt punniti. nam in penam eorum cataracte celi clause sunt: nec plumbas effundebant. et locuste bruchus et erugo labores suos deuastabant. Portat itaqz malachias pheta iudeos vt reuertant ad dñm. qz si soluant decimas et primitias cataracte celi apientur: et vsqz ad abundantiam benedictio sup eos effundet. Procedit ergo ihero. hoc ordine in hoc .c. Primo ponit verba malachie pphete vsqz ad locũ illum Verbũ effusionis. verba tamen interponunt que sunt ihero. scz Nunc exequimur ordinem pphete. Deinde exponit verba pphete fm literam vsqz ad illud Pbum Lsi quis doctus. Extinde ea moraliter ponit vsqz ad finem ca. et ita si velles casum breuiter ponere: incipies ibi. Procedit ergo ihero.

Decime Hoc ca. diuidit in duas ptes. In prima docet aug9. decimas esse tribuendas de illis tia. negocio et artificio et sine tarditate. et ondit ex hoc triplicem sequi cmoditatem. scil. cet abundantiã fructuum. corpis sanitatem et premij celestis retributõem. quas si quis non dederit ad decimã partem reuocabit. et qõ xps non accipit impius miles vsurpabit. In scda parte ondit q decime ex debito requirunt. et qui eas non dederit tot homicidia peres in locis illis fame perierunt. quorum penam si vult euitare decimam reddat et de nouem partibus faciat elemosinam. Hec quens ca. patet.

§. Quod autem Supra dictum est in §. de his. mõachos de pprijs predijs que ad pprium vsum colunt nõ debere decimas dare. nunc ondit grã. q epis plentibus recipe possunt.

Quoniam quicquid Hoc .c. diuidit in tres ptes. In prima parte queritur damasus a ihero. an clerici intuitu pietatis ptem decimarum sua et oblationum pñt cõcedere cenobijs et xenodochijs ad sui sustentatõnem. et an possessiones alias quas suas in dominiũ eorum transferre possint. et rñdet q sic. In scda pte queritur vtrũ laici possint vsum decimarum et oblationum

habere Et rñdet q̄ non: sed si aliq̄ñ decime ab eis fuerūt detente: ⁊ ꝯsentiente epo loci transierūt in vsuz monachoz: ꝯstabūt eis firmitate ppetua Interria pte quesiuit qui clerici de bonis eccie sunt sustentandi. ⁊ rñt q̄ pauper ⁊ qui parentū opib⁹ sustētari nō possunt, si vero sunt diuites ⁊ qđ pauperū est accipiūt sacrilegiū ꝯmittūt. ⁊ p abusum talū bonoz iudiciū sibi manducāt ⁊ bibūt cos Sequens. §. pz

Questio .II.

Decapellis Dic intitulat. ij. qō. q̄ querit an capelle que cōcedunt monachis ab epis sunt p monachos instituende. Et rñdet: si pleno iure: scz quantū ad tpalia ⁊ spūalia capelle ptinent ad monachos: p ipsos sunt instituende: vt infra. c. visis. si vero ad ipsos pleno iure nō pertinent: sed tm̄ ad tpalia: p epos sunt instituende ita tm̄ vt monachis rñdeant in tpalib⁹. epo vero in spūalib⁹. vt infra. e. sane. de hoc plenius notat insumma hui⁹ qōnis

Visis litteris Señ. hunc casum sic ponit ⁊ dñ. Quidā epūs pleno iure quo ad spūalia ⁊ tpalia monachis dedit quasdaz capellas: postea instigante diabolo humani generis inimico inter monachos ⁊ cleros est orta seditio propter inuestituraz illaz ecciaz ⁊ ad suggestionem clericoz epi nitebantur inuestituras reuocare. propter hanc ergo alterationē ysaac sacerdos epūs petijt a papa iohez vt q̄ prefate capelle monachoz debeant gubernari p phbros a monachis inuestitos. ⁊ rñdet q̄ sic: ⁊ hoc propter tres rōnes. Quaz prima est: q̄ diuine leges ⁊ seculares precipiūt vt cui⁹ possessiones ⁊ res epoz fuit facilis in dando qđ maius est: scz possessiones. sic ⁊ facilioz erit in ꝯcedendo qđ minus est scz inuestituraz. Tertia est q̄ sua iura vel tributa monasterio nō reddere. Quarta est q̄ epūs priuat mercede quā fuerat ꝯsecutus eq̄uo facta caritate vult reuocare qđ dedecet monachi. Sed ea que sunt epoz ysurpare presumpserint: epoz felicī mucrōe puniātur. L Institui. id est regi ⁊ gubernatori. L instituant. id ē regant ⁊ gubernent. Istud potest dici q̄ ysaac q̄rebat vt dicit. h. vtruz capelle tales debeant institui p monachos

§. Hac autoritate. Dictū est. s. in precedenti. ca. q̄ inuestitura sua capella ptinet ad monachos. Nunc gra. vult probare ꝯtrariū scz q̄ capelle monachoz p epos sunt instituende

Bene Quidā monachi vsurpāt inuestituras ecciarum que ad eos pleno iure non pertineant: ⁊ ideo quidam epi de hoc conquesti fuerunt pape vrbano. quare vrbanus statuit vt eccie monachoz que ad eos pleno iure non spectāt cū abbatū ꝯsensu p epos instituant: sed sic instituti abbatib⁹ de tpalib⁹ respondeant ⁊ de cura aiaz. De ead̄ materia loquit sequens. c. cui⁹ casus pz.

§ Ecce vrban⁹ Soluit nūc gra. supradictā ꝯtrarietatē dicens: q̄ illud. c. visis. intelligit de illis capellis monachoz q̄ pleno iure tpali scz ⁊ spūali sunt eis ꝯcesse. ca. vero ꝯtraria: loquūtur de illis in quib⁹ abbates hñt tpalia tm̄

Questio .V.

Tales Dic intitulatur. v. qō. qua queritur an abbates eccias in suo territorio edificatas iure territorij sibi valeant vendicare. Et rñdet q̄ non quo ad spūalia. vt infra. e. possessio. Idem est intelligendū de episcopo qui in aliena dioc̄esi eccl̄esiaz edificabat: sed i fundo suo.

Si quis episcopus. Epūs bononien. villaz habebat in dioc̄. mutinū. in qua eccl̄iam volebat edificare. ḡre bat vrbē dedicatio illi⁹ eccie ⁊ alia iura spūalia ad ipm̄ debeant spectare. ⁊ rñdet q̄ nō sed hoc de gra tanc̄ pono reseruat vt possit ibidē clericos vndecūq; voluerit representare. Inuestitura aūt ⁊ dedicatio ⁊ omnia inra spūalia ad epm̄ pertinebūt in cui⁹ dioc̄esi est eccia illa. L territorij. id est dioc̄

epalium vel iurisdictio. ⁊ ita sumas semper in hoc ca.

Possessio Statuit in hoc. ca. p ꝯcilium toletan̄. q si q̄s epūs habeat villam in epatu alterius in qua eccl̄iam de nouo edificauerit: licet pl̄s illi⁹ loci illuc ad officiū vadat: ꝓpter hoc nec populum: nec eccl̄esiam quo ad spiritualia edificator epūs sibi poterit vendicare. q̄ pro prietas territorij nō admittit pl̄m a iurisdictōe epi in cuius dyocesi est eccl̄ia. Hunc tm̄ casum. h. sic breuiter ponit. Epūs bononiē. edificauit eccl̄iam in epatu mutinen̄. pl̄s illius loci illuc ad officiū vadit. epūs bonon̄. vult sibi vendicare pl̄m illū: dr q̄ non pt.

Lator presentiū Exupe rantius epūs temere ꝯstruxit oratoriū in epatu ioh̄. epi. ⁊ ipsum cū misse celebratōne dedicauit Sup quo cum ioh̄es epūs ꝯquereret: precepit Grego. cuidam vt faceret illum plenit emendare. nec vlterius aliquid tale fieri p̄mittat.

§. Quod de iure Dictū est sup̄ in tribus premissis. c. q̄ eccl̄ia edificata subesse dr epo in cui⁹ dyocesi est edificata. Hūc vero dicit gr̄a. hoc esse intelligendū quo ad spūalia tm̄. ⁊ ideo siue abbas siue epūs in suo castello vel villa eccl̄iam edificauerit: nō poterit eā subtrahere epo in c⁹ dyoc̄. est. vñ sacerdotes iuxta vrbanū ⁊ nicolaū non poterunt ibi ordinari ⁊ inuestiri nisi p epm cui⁹ est dyocesis: cum ꝓsensu tm̄ edificatoris

Questio III

Quod autem Dicitur. iij. qō qua querit̄ an oīa iura ecclesiastica tp̄is p̄scriptōne tollant̄. ⁊ rn̄det q̄ sic. quadragenaria. vt infra. e. q̄s actōes nisi in his q̄ sunt in limite vel limiti coherēt. vt infra. e. inter memoratos. antiq̄t⁹ tm̄ currebat p̄scriptio tricennalis. vt infra. e. c. i. ij. iij. ⁊. iiij. q̄ ca. sunt abrogata

Per singulas Quidā epi tenuerunt paro chias alioꝝ epoꝝ p. xxx. annos quiete ⁊ sine violentia. quesitū est in Tol. ꝯcil. vtrūz sint tuti. ⁊ rn̄det q̄ sic. Si vero infra. xxx. annos q̄ sup̄ hoc fuerit mota: liceat sup̄ his prochijs mouere certamen vel litigū

Presulum Hoc. ca. diuidit in .ij. pres. In prima dr vt epi habeant p̄tem regēdi eccl̄ias dyocesis. ita vt de duab⁹ p̄tibus. puideāt clericis ⁊ pauperibus. reliq̄s vero duas p̄tes dr q̄ sibi ꝯcedat pr̄e ceteris ⁊ pegrinis. In sc̄da pr̄e dr q̄ si iure sibi vendicent possessiones vel proprietates. q̄s ab eis. xxx. annis pacifice possederit. q̄ sic placuit legibus imperatoꝝ. Hec dr ita. Expedit ibi l. Illud etiā.

Dicit dyocesim Dicit tho. dr. hunc casum sic intelligo. Dicit em̄ q̄ licet epūs p̄scribat alterius epi eccl̄ias vel pl̄m p. xxx. annos. non tm̄ acq̄rit pl̄m vel iurisdictōem in eo quo ad spūalia. cl̄ic scribat terram aliquā. tu tm̄ prudens lector ⁊ si melius intellexeris me de insufficientia excusabis. Dr. tm̄ ⁊ glose hanc rām̄ sic intelligunt. licet alicui p̄scribat eccl̄iam quo ad tpalia ⁊ prochialia iura: non tamen p̄scribit ius epale

Quicunq; Quidā epūs possedit in ꝯcilio Tol. vtꝝ sit turus aduersus aliū epm. ⁊ rn̄dt. si est intra eandem puinciam vel epatum. i. in interiori parte puincie vel epatus licet m̄ ius legis naturalis eius nō videat dyoces esse: tm̄ extra eam actio nō admittrenda. si ꝯo est extra puinciā vel epatum. i. in exteriori pte puincie vel epatus. i. in limite vel iuxta nō est tut⁹ p̄scriptōne puincia ꝝ vel epatuum termini ꝯfundant. ita intelligo. c. ⁊ si aliquis melꝰ intellexerit gaudiū erit mihi.

§. Ecce Concludit gr̄a. et sup̄adictis scriptōe tollunt̄. postea ꝓbat ꝯtrū. p. c. legi. Sm̄ hoc

Licet in regulis sum ustū. Aconiran⁹ epūs hēbat quasdam villas inter terminos epatus camusiani epi. quas cū epūs camusian⁹ ꝓquereret de ꝯcessione pensionū ⁊ villaꝝ unaquaq; ibi spūalia. Sup̄ hoc cū epūs camusian⁹ ꝓquereret de

ale gelasius inuasa restitui camistano epo: ⁊ precepit maximo ⁊ eusebio epis vt ipsum mitterent in possessionez. Qu. vero hūc cambo. Inter aconitanū epm ⁊ ostantiū camistane ciuitatis epm ꝯtroversia erat de qdā ecclia posita in limite alteri⁹ puta ꝯstantij. de qua quer⁹ coram gelasio p nuncios respondebat. quā ꝯtroversiam sic decidit gelasius vt eccla restitueret petenti epo: qz limites nulla rōne possunt prescribi. sicut ⁊ antiquis regulis ⁊ in suis asserit ptineri decretis. quapropter scribit maximo ⁊ eusebio epis vt hanc suiaz mandent executioni Et similē formā in oib⁹ similib⁹ casibus dicit forte seruandam

§. Hoc multiplici = ter] Exponit gra. supradictū. c. dicēs illud loqui ō dioces. q certis limitib⁹ sunt distincte que nullo mō in limite vel circa limitem pscribi pnt. alie vero q certos limites non habent prescriptiōe tollunt

Inter memoratos In extremis finib⁹ epat⁹ astigianeñ. erat cellaceñ. eccla. in finib⁹ vero epat⁹ cordube erat eccla rigineñ. q plebes erant inter qs ē quedā basilica super qua cellaceñ. eccla ⁊ rigineñ ꝯtendebant. occasione qua ꝯ eccla ꝯ inter epos predicta ꝯ ciuitatū erat ꝯtentio quare innoceñ. delegat cām iudicib⁹: mandans eis vt terminos videāt: ⁊ ostēdit eis sub qua forma procedent. scz si inuenerint eccla illā infra terminos possidentis adiudicent eā sibi ppetuo. si vero extra terminos ⁊ pscribit: siliter adiudicent eam sibi. si vero nōdū prescribit restituent eā epo qui a pellauit ⁊ repetijt. ⁊ iste casus ver⁹ est: ⁊ si bñ inspexeris de ſra elicit.

Dilectio tua Inter quosdā epos erat ꝯtentio de limitib⁹ epatuū. delegat ergo gelasi⁹ instō epo cām sub hac forma. vt si aliq̄ certa diuisio de limitib⁹ quōdā inter eos prolata cesserit intemerata seruet. si vero nihil fuerit terminatū recipiat testes ⁊ sacm ptis q

de prescriptōe ꝯfidit: ⁊ etiā alteri⁹ ptis si vult exceptionē suā, pbare. Si qua pars ꝯfidit. scz q agit

§. Potest Scdo mō exponit illud. c. vt nō intelligat de limitib⁹ sed de reb⁹ inuasis q nullo titulo possident: ⁊ he prescribi nō pnt. si ꝯo possident iudicis autoritate vel lōga ꝯsuetudine pruilegioꝝ tūc pscriptōe tollunt

Placuit Quidā laici p potentiaz secularē conabant auferre res vel pruilegia q ad eccīam. exlōga cōsuetudine ptinebant vel que donata fuerāt eccie ab impatoꝛib⁹ vel alijs ⁊ ab eccia per xxx. annos possessa. et ideo precipit gelasi⁹ vt oia sint in potestate epoꝝ ne ab eius subtrahant potestate. ⁊ quicūq laic⁹ vel clericus cōtra fecerit dz anathematizari donec resipiscat. Sequens. c. pz

§. Item si de rebus Ostendit gra. in hoc. §. q si sup rebus eccie mota sit ꝯtroversia ⁊ iusta sit diffinitio subsecuta ille q cepit possidere autoritate diffinientis poterit prescribere. xxx. annis. sed hec prescriptio nō incipit nisi a decessu diffinientis. Et nota q diffinitio tripliciter ꝑt hic sumi: vel pro alienatōe: vel trāsactione: vel diffinitiua snia. vñ iuxta hanc triplicez significationē tripliciter potest poni casus sequentis. c.

Si sacerdotes Quidā plati iniuste alienauerūt possessiones eccia ꝯ in vita plato ꝯ. receptores retinuerūt possessiones illas p. xxx. annos. q̄situ fuit i cal. kal. vt ꝯ detentores tuti sint prescriptione illa Et respondet q nō. qz prescriptio nō currit in vita prelati male alienantis. sed post mortez quia ꝯtract⁹ nō sumpsit initiuz ab origine equitatis

§. Item ea Sup̄ ostensum ē q res inuase ⁊ q sunt in limitib⁹ prescribi nō pnt. Idē dicit nūc gra. de bñficijs ⁊ de reb⁹ p merū possessis que prescribi non possunt [bñficijs] id est rebus quaꝝ vsus ꝯcedit: vel q̄ gratis cōcedūtur: de beneficijs probat q duo prima

ca. De metu hostilitatis probat p. c. prima. ⁊ per ca. porro.

Clerici Quidã clerici possidebant quedã beneficia ab eccl̃is sibi ꝯcessa p. xxx. annos. quesitũ fuit in ꝯcil' agatheñ. vtr̃ rõne prescriptionis clerici p̃ prietatem illoꝝ beneficioꝝ p̃nt sibi vendi care. Et rñdet q̃ non: dummõ res ꝑtinet fu isse ecclesie. ⁊ hoc ꝓbatur duabus rõnibus Prima est. q̃ si p̃scribi possent nec epi nec alij p̃lati precarias facere debent. ⁊ q̃ p̃lati ꝑm hoc in rebus eccie diu retentis ꝓprietatem sibi p̃nt vendicare.

Si episcopus Aliq̃s epc̃s pietatis intuitu ꝯcessit possessiones vel mancipia toto tpe vite sue vel ad certum tp̃s quibusdã clericis vel laycis vt ꝯceis vsufructũ haberent qui post longa tpa dicebant illa ad se ptinere. quare statutum fuit in ꝯcilio aurelianeñ. vt etiã post multa tpa prescriptio legis seculares nõ possit opponi.

Prima Theodolphus malachitane ecclesie epc̃s ꝺ suo epatu p̃ saracenos est expulsus vel captiuatus cuius epatus prochiam astrigitanus ⁊ elibertanus ⁊ agatheñ. epi interse diuiserunt. cũ vero redisset hostilitate repulsa: iura sua sibi reddere ꝓtradicebant. statuit ergo ꝯcil. hyspaleñ. vt omnia sibi reddant iure postliminij. sicut p. le. ciuilem restituunt vniuersa de captiuitate reuersis. Nam non est obijcienda prescriptio: vbi necessitas interfuit hostilitatis

Porro In germania ⁊ pannonia hostilitate saracenoꝝ iteruenient̃ p centuꝝ vel forte p plures annos alicꝝ possessiones ecclieꝝ detinuerũt. quas cũ prelati reddita tranq̃llitate repeterent tutos se prescriptõe dicebãt. mittit ergo ioh̃s papa paulinũ q̃ legatus erat in ptibus illis vt de causis istis cognoscat instruens eũ q̃ inter xp̃ianos certus annoꝝ nũerus est p̃fixus ad prescribendũ. si ꝯ furoꝝ interueñt paganoꝝ nulla tpa currunt. vñ oĩa prefatꝫ eccl̃is sunt restituenda ⁊ h̃ ꝓbat duobus exẽplis ds̃: qui post. cccc. ⁊ xxx. annos iudeos de seruitute pharaonis liberauit. ⁊ genus humanum de inferni claustris post annoꝝ milia redemit

§. Tolluntur ꝑonit adhuc gr̃a. aliũ casuꝫ in quo res eccie prescriptõe tollunt̃. s. cũ aliquis epc̃s negligit ꝑm suũ ab hereti reuocare. ⁊ alius epc̃s cum reuocat: prescriptõe ꝓtra aliũ tutus erit.

Placuit Quidã epi intra suas diocẽses parochias bereticoꝝ ꝯuertere negligebant. vñ quesitũ fuit i ꝯcilio affricano q̃d esset de h̃ faciendũ. ⁊ rñsum fuit vt a vicinis epis ꝯmoneant̃. ⁊ si infra. vi. menses a die ꝯuentionis nõ effecerit. ꝯueniant ad ipsum qui eas lucrari poterit. ita tñ vt si epc̃s in cuius erant ꝺ̃ocesi: ꝓbare poterit suã diligentiã fuisse preuentam: ⁊ alterius negligentiã electam vt apud aliũ imꝑpune remanerent: sue cathedre loca retinuant

§. Potest etiã aliter Iste. §. diuidit in. iij. ptes. In prima ꝑte ponit gr̃a. tercio mõ illud. c. liz in regul'. ꝺ̃icens ip̃m posse intelligi de prescriptõe longi tpis. s. x. vel. xx. annoꝝ: que eccl̃is obiici non p̃t. postea ponit distinctõem de prescriptõe: dicens q̃ prescriptio decennij vel vicennij introducta est odio percẽtis ⁊ fauore possidentis. vnde si quis rem p̃tis bona fide ⁊ iusto titulo p decennũ. absentis ꝯ p vicennium tenuerit tutus est aduersus oĩes. ⁊ si ꝯ aliquo casu rem amiserit p̃t eaꝫ ab omnibus vendicare. Idem erit si p. xxx. annos rem alterius sine titulo: bona tñ fide possederit quã bonam fidem in initio sufficit habuisse. Prescriptio vero. xxx. annoꝝ cum quis mala fide de possidet introducta est tñ in odiũ negligentiũ. Unde si quis mala fide rem alterius xxx. annis possederit: tutus est aduersus eũ ⁊ si aliquo casu male fidei possessor rem illã amiserit: repetere non p̃t nisi per violentiaꝫ inde expellatur. ⁊ si ad dominũ vel creditorem sine violentia peruenerit: tuti sunt aduersus male fidei possessorẽ. si vero peruenerit ad alios: dñs vel creditor aduersus eum hꝫ actõem. Inscõa ptes ꝺ̃i q̃ ea q̃ dicta sunt de prescriptõe. x. vel. xx. annoꝝ vera sunt si

sine interruptione possideant. sed si possessio naturaliter interrūpat nouē. xxx. anni ei⁹ prescriptōis⁹ numerant a die recuperate possessionis. si vo possessio p litē. vtē. interrūpat ab vltimo die litis. xl. anni computant. si vero ille cui⁹ res prescribit nō pt litē contestari. pter absentiā vel furorē vel infantiā vel potestatē aduersarij infra tpa prescripōis adeat presidē quem si adire nō pt vadat ad eccl̄m loci vel ciuitatis vel potestatē qui si defuerint adeat domū aduersarij. z in presentia tabelliōis vel cū subscriptione trīū testiū. si tabellionē habere nō pt sum ius protestet. z hoc mō interrūpet omnem prescriptiōem. In tertia pte dicit q̄ supradicta vera sunt inter laicos. sed aduersus eccias non currit prescriptio nisi q̄dragenaria. et ad hoc probādū inducit duas autenticas. infra. c. q̄s actiones. z in nouell. vel primitias siue cū titulo possederit nunq̄ p̄scriptōe tut⁹ erit. q̄ eīm ab initio de iure nō hz effectū tractu tpis non qualescit. et hoc probat ad instar liberi hois qui si pro seruo detinet etiā. xl. ānis: sibi nō obest. naz aut necciuiles functiones quasi instar obtinent. sicut eccia obtinet ad instar reipublice. Tertia ibi Lhoc de prescriptōibus J Libellū J quentionalez. q̄ dicit Lin canonib⁹ J antiquis. q. sec⁹ hodie

Iubemus Quidā rustici possederūt q̄sdā possessiones sine legitima interpellatione p xl. annos: de q̄b⁹ possessiōib⁹ neq̄ functiones neq̄ ciuiles canonē neq̄ publicā collationē prestiterūt. q̄ situ est vtq̄ sint tuti prescriptiōe. et soluūt. q̄situ est vtq̄ sint tuti prescriptiōe. et videt q̄ sic q̄ntū ad dñium vel possessionē predioz: sed quo ad functiones vel ciuiles canonē vel publicā collatōem nō sunt tuti

¶ **Sic etiaz predia.** Sup̄ fuit assumptio ibi vbi dixit Lpozro J hic est mō cōclusio. Dictū est. s. in illa. l. Iubem⁹ q̄ predia tollunt prescriptōe. xl. ānor. sed functiones nō. Hūc dicit gr̄a. q̄ eodez mō predia eccl̄ar⁹ vel priuator⁹ prescriptio ne tollunt. sed decime vel primitie nō p̄scribunt. etiā si a summo pōtifice rescriptū sup hoc impetret. Et hoc probat duab⁹ rōnib⁹. Prima est q̄ rescripta ptra ius non valent nisi talia sint q̄ alicui prosint. z nulli obsint. Secda rō est q̄ ptra dñi mādatū esset qui nō laicis sed leuitis decimas dari p̄cepit. z ita laicis nullo priuilegio p̄cedi p̄sit ne preceptis dei preiudiciū fiat

Uniuersas Hanc. l. inducit gr̄a. ad p̄bandū q̄ preter sup̄dicta sunt q̄dā q̄ prescribi non p̄sit ne fiat eccie p̄iudiciuz. Est ergo casus. Coloni vel emphiteotarij imperatoris vel reipublice vel eccl̄ar⁹ vendiderunt res dñicas vel reipublice vel eccl̄ar⁹. q̄situ est vtr⁹ empt⁹ longi tpis prescriptōe possit se tueri. et rñdet q̄ nō nec iniq̄s spatōib⁹ preciū repetere licet Lptra leges Jq̄ ptra leges facta fuit alienatio

¶ Quas accusatio=nes

J Antiquit⁹ p̄scriptio. x. vel. xx. vel. xxx. annoz⁹ ita opponebat eccl̄e sicut z priuato. Justinian⁹ vero statuit q̄ tm̄ prescriptio q̄dragenaria loco religioso obijciatur vsucapione triennij z prescriptōe q̄driennij suo roboze duraturis. Postea dicit gr̄a. q̄ aduersus eccl̄am tm̄ prescriptio tricēnalis ſm ātiqua tpa: vel quadragenaria ſm moderna opponūtur eccl̄esijs a qua prescriptione res romane eccie excludunt: que non p̄scribunt nisi spatio centū annoz⁹. et ad hoc inducit sequēs. c.

Nemo Rex lodowicus dicebat se tutū esse ptra romanam ecclesiam q̄ ei⁹ possessiones p longa tpa possederat. sed iohannes papa scribens aduersus ip̄m oñt q̄ nulla prescriptio romane eccl̄ie obijci pt nisi centū annoz⁹.

¶ Questio .IIII.

Ostensum est Dic pontifex. liij. q̄ vbi q̄rit an monasterium p̄scribit aduersus eccl̄am spacio. xxx. annoz⁹: sic. vt infra. e. volum⁹. nā monasteriuz z eccia ſm noua iura nō ad imparia iudicant. Q̄ sequit pz vsq̄ ad. c. volum⁹

Volumus Quoddaz monasterium sicilie sancti theodorij possederat quasdam possessiones spacio .xl. annoz: quas papa prius dederat cuidã ecclesie que erat in ptibus illis: sup quibus cũ inter monasteriũ z ecclesiam questio moueret: precepit grego. petro subdyacono vt iret ad panormitanã ciuitatem z possessionib⁹ remanentib⁹ apud monasteriũ si posset, pbare illas .xl. annis incõcusse possedisse monasterio adiudicarz Si vero sindici ecclesie pbauerint intra .xl. annos super illis questionez motam fuisse: electis arbitris legaliter questio sopiat Larbitris .i. inspectoribus qui debent locũ videre. Vel arbitris electis si iudicem hñt suspectũ. vel Larbitris .i. iudicib⁹ delegatis qui de interruptõe cognoscant. z ita ptinentia cãe diuidit: qz sic placuit pape.

Neqz decennij Dicit hic q. .xl. ãnorum prescriptio currit aduersus eccias: nõ solũ in possessionibus ꝓprijs z diu habitis sed etiã in legatis z hereditatibus sibi relictis. sed ꝑscriptio decennij vel vicennij: vel xxx. annoz nõ opponit eccijs Qõ sequitur planũ est vsqz ad qõnem.

Questio VI

Quod autez Dic ponit .vi. q̃ stio que duos hz articulos Primus est an prelati ecclesiaz autoritate ꝓpria res ecclesiaz repetere possint sine iudice. z rñdetur q non. vt infra ea. c. i. Secõs est vtz cadant a iure suo si sua autoritate vsurpent q̃ sibi debita putãt. z rñdet q in cã ecclia stica non cadũt a iure suo. vt infra. e. si ep̃m. sz in ꝓpria cã sic. vt C. vñ vi. l. si quis in tantam.

Consuetudo Hoc. c. diuidit in duas partes In prima grego. reprehendit ꝙsuetudinẽ cuiusdam eccie vbi rectores statum cũ putabãt vrbana vel rustica predia ad ecciam suam ptinere more fisci signa imprimebant: z violenter sine iudicio possidentibus auferebãt. Precipit ergo grego. vt quicunqz decetero talia fecerit anathematizet. In secõa pre dz q si prelatus ecclie hoc fieri precepit: vel ab alijs facta non punierit anathema sit. Secunda ps incipit ibi Js aũt.

Quod autem Videt scdõs articulus hꝰ quõnis in quo Bordine procedit. Primo probat q si plat⁹ sua autoritate vsurpat rem quã putat ad ecciam ptinere eadem a causa Postea probat ctrariũ. tandẽ dat solutiõem infra. e. §. fi§ Et nota q quidã hñt hic. vi. quõnem. z in pcedenti articulo quintã Sed .D. z .B. ñ. sic significauerũt eas fm q ego sentiui eas z scõm q est in themate in principio cause

Placuit Quidã epi cuz putarent quasdam ecclias vel plebes ad suam cathedrã ptinere: sine iudicis autoritate inuaserunt eas: z sup ecclesijs vel plebib⁹ inuasis ꝙfirmatõem impetrauerũt. quesitũ est in mileuitano ꝙcilio quid sit sup hoc faciendũ. z quam penã pati debeat inuasor. Rñdetur q inuasor pati dz detrimẽtum cãe sue sine volentibus sue nolentibus plebib⁹ hoc fecerit. z res inuasas dz restituere et spoliator: z lras ꝙfirmationis ei tribuere Facta vero restitutõe si de ꝓprietate qõuertitur ꝑ iudices delegatos decidat. Ldetrimentum patiat .L. i. deponatur. z ita non poterit postea agere. Lvel cãe sue z .L. i. in cã sua. i. recuperia: vel pecunia ꝓpria si hz. q; puniri debet litis estimatõe. vel Lcause sue detrimentum z cLquantum ad possessionem. q; decretero non audit nisi de ꝓprietate Lhabeat .Jinuasor Loueniat .Jille cuius fuit Leuz .L. i. inuasor Lrenuisse Jaliqñ

§. Econtra Probatũ est. §. q; plat⁹ inuasor patet sue cãe detrimentũ. nunc pbat ctrarium

Si episcopum Quidam nie noie stephan⁹ fuit depositꝰ a iudicibus cũti in hyspaniã vt ꝓpter scandalũ vitandũ eius depositõem ꝓfirmet: si inuenerit eũ cõmisisse culpam dignã depositõe. z comitio lum qui illius ecciam spoliauit vel eius heredem ꝓpellat ad res ecclesie restituendas. quia delictum psone in damnũ ecclesie non est ꝓuertendum.

Cognouimus Quidã clerici delinq̃bant. epi tñ non ipsos punebant sed eorũ eccias suis bonis spoliabant. quare precepit greg. vt clerici delinquentes psonaliter puniant. sed a reb⁹ eccie abstineat. La cõione rez eccie que dicunt ne ei⁹ lid est a cõione rez eccie que dicunt eius q; sunt eis ꝺmisse. in ei⁹ substãtia .i. eis ꝺmissa. vel Lcõione .lid est a participatione rez eius non cõicem⁹ nobis res ei⁹ sed ipsi puniant

De lapsis Hoc.c. diuiditur in duas ptes. In pria loquit de clericis secularib⁹ quos precipit gregorius in paupib⁹ monasterijs si deliq̃rint detrudi ad penitentiã agendã. vt res eorũ eisdẽ monasterijs tradant vt monachi sub fidũ habeant de reb⁹ eorũ: cũ on⁹ accipiãt psonaz. si vero parentes hñt res eorũ parẽ tib⁹ tradant: ita tñ vt prouideant in necessarijs clericis retrusis ad penitentiã. In secunda loquit de clericis regularib⁹: qui cũ delinquũt in alijs locis religiosis debẽt ad pñiam redigi. sed res eorũ prioribus eccle sijs nõ subtrahant. ita tñ vt priores eccie in necessarijs eis subueniant: ne locis in q̃b⁹ positi inerint sint onerosi. Hcda ps ibi Lsi qui vero .i. hu. tñ dicit q; scda ps intelligit de illis clericis qui fuerũt serui eccie alicui⁹ quo; res debent dimitti illi eccie cui⁹ pri⁹ fuerant serui. Sequentia duo.c. patent. que inducunt cum vilitas vel malicia prelati non nocet eccie

Illud Quidã epi ꝺcesserũt q̃busdã clericis res quasdã eccie sue i vsum vel dereb⁹ proprijs i ꝓprietatez noie eccie; in quib⁹ ipsi clerici ministrabãt. sub sequẽtes vero pontifices cũ videbant eos delinquere eccijs eorũ auferebãt res q̃s dederant predecessores. statuit ergo gelasius vt psone delinquentes puniant sed eccie sue bonis non spolient. et nisi sic poneretur nõ faceret casus ad propositũ gra.

¶. Hi ergo Concludit gra. ex supradictis q; propter delictũ prelati eccia pati damnum nõ debz quia procurator est z non dñs. vnde non potest ꝺditionẽ eccie facere deteriorez

Et soluit supiorẽ ꝓtrarietatẽ scz q; inuasor detrimentũ cause sue sic patit vt clericis stãtib⁹ corã iudice pro re ecclastica repetenda eps propter mansionẽ sileat z in proprijs si que habeat puniat.

Questio .VII.

Quod autem Hic ponit vij. qõ vbi querit an laici eccias monachis dare possint de ꝓsensu epi z clericorũ. Et hanc qõnem extendit gra. ad decimas et primitias z etiam ad alias res ecclasticas Et primo in hoc. §. ostendit q; laici nec ecclesias nec decimas possunt possidere: nec potestatez habent disponendi res ecclasticas. vnde nec monachis nec alijs eas dare pñt. si tñ interueniat ꝓsensus epi valet donatio. vt infra. c. §. si ergo. z. c. sequenti. sed sua autoritate nõ possunt. vt infra. c. null⁹. Jus aũt patronat⁹ vt dicũt q̃dã etiam sine autoritate epi ꝓferre possunt loco religioso vt dicebat in extrauagañ. de iure patronat. q̃uis. et. c. ꝓsultationib⁹. Postea ostendit q̃d iuris sit in ecclesijs ab eis fundatis vt sibi pñt vendicare

Decimas Hoc.c. diuiditur in duas partes. in prima dicitur q; laici decimas possidere non possunt z si receptas a quibuscunq; psonis eccie cui competunt non reddiderint penã eterne damnationis incurrent: z q; clerici tñ decimas z primitias habere debeãt probatur autoritate prophete dicentis: inferte cõ. In secunda parte dicit q; decime debent esse in potestate epi ita vt omnib⁹ clericis fideliter distribuat nec q̃cq̃ alicui psone exhibeat ne alij propter hoc scrupuloso corde moueant vel possint pati detrimẽtũ. Lin horreu; .lid est ecciam. Hcda pars ibi Lhas vero]

Peruenit Quidã epi decimas z oblationes non dabant sacerdotibus: sed potius militib⁹ vel seruitoribus vel ꝓsanguineis. q̃ cũ significatũ fuisset gregorio. statuit vt eps qui talia fecerit inter maximos hereticos z antixpos ꝓputaret z eps dator z laic⁹ receptor deputent penis eternis

Quicunq; Tratuit in hoc c. q si quis cognouerit se decimas non fideliter persoluisse: modo soluat ad plenum scz de omnibus fructibus z fetibus: z de negocio z etiam de vexatione sua

Omnes decime Statuit cõcilium rothomagẽ. vt omnes decime siue de fructibus siue de pomis arboꝝ sacerdotibus dentur. z si quis tercõ ꝓmonitus eas dare noluerit donec satisfaciat anathemati zet. ¶ Que sequunt plana sunt vsq; ad. ca. z hec dirimus

Et hec dirimus Hoc. c. diuidit in quatuor ptes. In prima pte exponit origenes literã illam euangelij. intrauit ihs in templum z eiecit omnes vendentes z ementes de templo. z oñdit q templum dictum est illud qđ fecit salomon de lapidib⁹ insensatis de quo visibiliter eiecit ihs vendentes z ementes. qz fecerunt ipm domũ negociationis z spelunca latronũ. In secunda pte dr: q dñs hoc fecit in figuram spualium actuum. ne scz populus cum debebat facere festiuitates ad honorem dei z orationibus vacare: intenderet mundanis negociatõibus In tercia pte oñdit q iuxta tropologiam templum dei dr ecclia vel ꝯgregatõ fidelũ. vbi vendentes z ementes sunt mali prelati qui spualia pro pecunia donant. z ostẽdit q xps dolet de peccatis coꝝ. z hoc probat duabus autoritatibus. scz ozee z euangelij. In quarta parte oñdit q per vendidores columbaꝝ intelligunt prelati qui ordinant indignos z irreligiosos epos vel presbiteros ad prelaturã ecclesiaꝝ qui deo nesciunt reuerentiã exhibere. quod probat autoritate iheremie L fin simplicem .id est literalem L pro mundanis .negociationib⁹. Hec cũda ps incipit ibi L Hoc ergo facto .L Tercia ibi L Nunc aũt arbitror .L Quarta ibi L z arbitror ꝓuenire.

§. Cum ergo Cõcludit gratianus ex supradictis dicens q cum ecclesie z oblatõnes sint in potestate epoꝝ tm̃ de manu eorum sunt recipiende. quod pbat per sequentia. c. quorum primũ planum est

Nullus Dicit in hoc. c. q nullus clericus in quacunq; dignitate ꝓstitutus: debet tribuere curã animaꝝ vel pbendas alicui sine autoritate epi cum ista in epi potestate ꝓsistant. z si ꝗs contrafecerit debet excoicari.

Si quis deinceps Precipit grego. in hoc. ca. vt nullus clericus recipiat inuestituram epatus vel alicuius ecclesiastice dignitatis de manu layci. et si fecerit inuestitura non valeat. nec ei audiendi tia prebeat si causam aliquam voluerit prosequi tendere: vel si voluerit appellare. sed introitus ecclesie ei interdicat: donec deleat qđ male accepit. Laycus vero in quacunq; dignitate positus qui presumpserit hoc simile sententia puniat

Quoniaz inuestituras Significatũ fuit grego. q quidaz clerici recipiebant de manu layco inuestituram dignitatũ vel ecclesiarum. quare precepit grego. ne hoc decetero fiat. z si quis presumpserit nec inuestitura valebit: z ipse ad dignam satisfactionem subiacebit excõmunicationi.

Bene thessalonisen Hoc. ca. diuidit in duas ptes. In prima dr q thessalonisenses epi metu anastatij imperatoris ꝓsenserunt thimotheo hereticopatriarche ꝓstantinopolitano qui scisma calcedonẽ. anathematizauerat. sed tri epi illiricę z grecie facta pfessione in scriptis discedentes ab eo adheserũt pape. In secda pte dr q dyoscorus minor per manũ regis fautus est epus .z ideo populi ab eo discesserũt L Impositõem .L ꝓfirmatoriã ¶ Sequentia tria ca. plana sunt.

Sicut domini Dicit in hoc ca. q sicut vestimentũ dñi nõ fuit diuisum: ita ecclesia scindi non dz: que tota est in vnitate z pace epi a quo ecclie debent ordinari. z si gratia at clerici z ecclesie interdicant.

Per laicos Tria prohibet in hoc.c.alexañ. Primū est vt nullꝰ clericꝰ retineat eccłam p laicos precio vel gratis. Secōm vt nullꝰ fiat monachꝰ sub hac spe vt ipe abbas fiat. Tertiū vt nullus pbr duas habeat eccias.

Quoniam Dictum fuit in cal cedoneñ. Scalio q epi sine yconomis facultates eccie gubernabant. et ideo statutum fuit vt omnis episcopus de proprio clero habeat yconomū: qui res eccie dispenset fm voluntatem epi: et ad hoc vt res ecclesie non dispergentur: et epus propter hoc non infamet. et qui ptra fecerit canonicis pstitutiōib⁹ subiacebit: qz vt dicit beñ. deponet

In noua actiõe In scilio hyspalen. fuit relatum q epi in rebus eccie dispensandis laicos habebāt yconomos. Et ideo statutum fuit vt iuxta calcedoneñ. cōcilium vnusquisq; episcopus de proprio clero yconomum pstituat clericum et non laicum. Et hoc probat tribus rōnibus. Primo est. quia in vno et eodem officio non debet esse dispar professio. Secōda est. qz lex mosaica dicit non arabis in boue et asino. Tertia est quia conuenire non possunt ꝗ bus vota et studia sunt diuersa. Si qs aūt rem ecclesie gubernauerit per laicum aut sine yconomo apud deum iudicabitur reus et in concilio mañebit obnoxꝰ. Sequē nia ptra. c. patent

Die mentis Quidam nomine iulius supplicauit gelasio vt eccłam quam in possessione iuliane fundauerat in honore sancti viti cōsecraret. quare precipit gelasius senatori episcopo in cuius parochia eccia illa fundata erat vt recepta prius dotatione quam fundator ministris ecclesie assignauerit faciat eam debeat consecrare: nec aliqd vlterius habeat in ecclesia iulianus preter ditum processionis. id est iurispatronatus.

Frigentius Precipit gelasius cuidam epo vt faceret eccłam quam frigentius in pria possessione edificauit in honore sancti nicolai et martini confessorum. in qua eccia fundator nihil vendicabit preter ius patronatus. Sequentia duo. c. plana sunt et p te videbis

¶. Si vero Supradictū ē in ca. pie. et. c. frigēti⁹ ꝙ patron⁹ in eccia quam fundauit aditum habeat processionis. Hūc ostendit grānus qꝙ si ad inopiā vergat debet inde pcipe alimenta. qd probat p sequens. c.

Quicunqz Statuit in hoc c. scaliū toleta. vt si patroni primi vel coꝝ filij ad inopiam redigantur: ab eccia vnde sunt patroni suscipiant alimenta

¶. Si ergo Concludit gratianus ex supradictis dicens ꝙ si laici res eccie disponere nō possunt: multo minus eccias alijs dare vel auferre valent. Et ostendit ꝙ patroni habent ius inuestiendi sacerdotem in eccia et prouidendi eccie sed non alienandi vel vtendi rebus eccie tanꝗ propijs

Filijs ac nepotibus Hoc. c. diuidit in duas ptes. In prima dicit ꝙ si patroni viderint sacerdotem bona eccie defraudantem denūciēt epo vel iudici ab epo instituto. et si epm defraudauerit: vel defraudari pmiserit: insinuēt metropolitano: qui si talia faciat vel fieri pmittat cōquerat regi. In scda parte dicit ꝙ patroni nulla bona ecciastica inuadere vel fraudare debent. seu nullum damnum eccie inferant: et ita eccie seruiant vt a deo multam vel saltem aliquam retributionem mereantur. et si quis ptra fecerit ablata restituat et annue subiacebit excōicationi. Scda ps ibi [Ipsis tñ heredib⁹.]

Decernimus Statutum fuit in scalio toleta. vt fundatores ecciarum curam habeant et solicitudinem pro eisdem ecclesijs et ydoneos rectores representent episcopo in ipsis ordinādos ecclesijs Si vero epi⁹ alios ordinauerit non quos patroni obtulerint ordinandos: ad verecundiā sui

irrita erit ordinatio. ⁊ alij quos patroni voluerint substituent. Omnia ca. ⁊ omnes .§. qui sequunt vsq; ad ca. inuentum: plana sunt: ⁊ p te formabis casus quia faciles sunt

Inuentum Dictū fuit in cōcilio Cabilonēn. q̄ quidam layci sine cōsensu epi. ꝓpria auctoritate ecclesias dabant pbris vel auferebāt ⁊ ideo statutum fuit in eodem cōcilio vt nullus det ecclesiam pbro sine consensu epi. ⁊ postq̄ ipsaz iuste fuerit adeptus nō nisi graui culpa interueniente coraz epo ordine iudiciario pbata eam pdat.

§. Sicut ergo Iste. §. respicit illud cap. qđ est. s. ead. q. i. qm̄ quicquid. ⁊ concludit gratianus ex eo: dicens q̄ sicut monachis licet decimas de manu layco⁹ cum epi cōsensu recipere ita ⁊ eccias. Sequens ca. planum est

Nemini Dicit in hoc ca. q̄ nulli principi vel layco alij licet tradere ecclesiam alicui in ꝓprium vsum sz alij ecclesie potest eam tradere vel cōmutare cum alia eccia. vendere vero nullo modo licet. ⁊ si ctra factum fuerit irritet Lin ꝓprium ius J. i. in ꝓprium vsum. id est vt eo vtat tanq̄ dere ꝓpria. vel vt ibi fiat cōmune habitaculū. Et dicit Acne. q̄ hoc. c. loquit de laycis qui priuilegio pape ecclias possidebāt. sed postea ꝓpter mala que inde oriebantur est immutatum: vt s. ea. qm̄. quidam tamē intelligunt ca. de iurepatronatus ⁊ non de ipsa eccl'ia

Constituit Quidam epi vel abbates hereditatem quorundam cupientes eos allexerunt intātum vt habitum monasticū induerent. Vñ quesitum fuit in cōcilio maguntin. quid esset de hoc faciendū. Et rñdet vt epi vel abbates sicut turpis lucri sectatores canōice penitentie subiaceant. illecti vero in monasterio perseuerent. res vero ipsoz hēredibus reddantur.

Congregatio Tria dicunt in ꝓ. ca. Primum est. cōgregatio monachoz̄ eligat sibi abbatem defuncto antecessore vel depōto ꝓpter delictum: vel causa aliqua recedente. Secundus est vt abbatem in prelatura nō retineat epūs violenter si cedere voluerit ut̄ ista de cā. Tertium est vt epūs vel abbas nō faciat aliquem abbatem vel monachū de propinquis vel amicis nisi de fratrum. pceſſerit voluntate.

Causa XVII.

Quidam pres biter. J Supra in. xvi. cā tractatū est de his qui in voto perseuerant. Nunc de his agit̄ qui a voto recedere volunt. sed vt tianus qui a voto recedere volunt. sed vt ꝓpetentius agat. ꝓponit thema: ⁊ unde quaz tuor elicit qōnes

Questio .I.

Quod autē a vo to J Dic intitulat̄ prima questio q̄ querit̄ an liceat ei penitere qui infirmitate grauatus se velle fieri monachum dixit. Et ibi dek. si. pfessionem non fecit: sed qđ cor de cō ceperit simpliciter oret. pnuncauit: non cogit̄ quo ad eccīam in voto pmanere vt infra e. §. si g in fine. quo ad deum nō peccat. vñ nec facere pñam de fide mentita vt. xxvii. q. i. viduas. ante medium. Et ꝓcedit grā. hoc ordine. Primo pbat q̄ a voto ei recedere licet. Postea rñdet allegatis distinguendo infra. e. §. si ergo

Sunt quedam Dicit ad q̄. in ꝓ. q̄ quedam sunt que etiam sine voto facere debemus. vt facere elemosinā ⁊ diligere deum ⁊ ꝓximum. Alia sunt ad que non tenemur: vt seruare cōtinentiam. ⁊ tre vltra mare: que postq̄ vouerimus necārio ad ea cōstringimur. Sequens ca. pz

Ananias Grego. in hoc ca. reprehendit quendam monachum qui dimiserat habitum monachalem. ⁊ ostendit q̄ reus erit in diuino iudicio ⁊ hoc pbat exemplo ananie: qui ad precem petri extinctus est. quia nūmos quos deo dederat postea subtraxit. Multo magis puniri debet qui non nummos: sed seipsū ab stulit deo.

Questio II III IIII

Qui bona Quidam bona facientes proposue//rant proprijs renunciare ⁊ deo seruire: sed cum videbant alios cecidisse a proposito retrahebant: qui ⁊ si in prioribus bonis perseuerent: in ꝓspectu tñ dei ceciderunt

§. Si ergo Concludit gra. ex dictis iste qui in egritudine se futurum monachū vouit penitere non potest. Et ad hoc probandum inducit auctoritatem auguſtī. Postea respondet allegatis dicens q̄ propter tale votum non cogit habitum suscipere nec abbati se tradidit nec professionē fecit. sed quod corde conceperat ore simplici ter enūciauit. si aūt professionem fecisset rei⁹ voti haberetur. Et ad hoc inducit capī. sequens

Questio II.

Consaldus In hoc.c. terminat prima qō ⁊ intitulat. ij. scz an iste possit repetere beneficiū cui renūciauit. ⁊ dicendum est q̄ sic: quia non renūciauit vt debuit ⁊ in passione corporis ⁊ alienatione mentis renūciauit. Est ergo casus huī⁹. c. Consald⁹ pbr̄ seruore passionis oppressus se futurum monachū promisit. non tñ monasterio vel abbati se tradidit nec professionem fecit. sz ecciam in manu patrōi renūciauit. sed post q̄ ualuit nolebat monachus esse ⁊ eccias repetebat. quesitū fuit ab alexandro vtrum audiri debeat. Et rñdet q̄ sic: vnde eccia suā recipere debet: cum iuxta beneficiū greg. antecēs monach⁹ fiat debeat esse in probati one p annū

Nos nouim⁹ Bonifacius comes ꝓmu//sit se monachum fieri: postea duxit vxorem vnde quesiuit ab augustino vtr̄ ratiōe prioris voti vxor non obstante possit cōtinere. Et respondet aug⁹. q̄ non. quia vxor innocens que sine fraude nupsit est impedimento.

§. Ecce Concludit gra. ex supra// dicto. c. dicens. q̄ licz iste comes ore pronunciasset se velle monachū fieri non tamen est coactus postea suscipere quod corde concepit. Postea dicit q̄ iuxta beatum grego. ⁊ benedictū annus in//dulgetur notis ad probatiōem. ignotis vero terminum. Et ad hoc inducit sequens ca. et respicit hoc finem illius capituli con// saldus

Si quis incognit⁹. Quesitum fuit in concilio toletano si aliq̄s incognitus vult ingredi monasterium: per quot annos debeat esse in probatione Et respondetur per tres. sed si seruus vel liber curie astrictus vel ascriptus a domino suo infra triennium queratur. reddatur ei talis cuz omnibus que attulit in monasterio: ac cepto prius iuramento de impunitate persone. si vero infra triennum non requiratur a domino postea non audietur dominus: nisi sit tam longe q̄ inueniri non possit

Questio .III.

Quod autem Dicitur ponitur tertia questio qua queritur an liceat monacho redire ad propria cum abbatis licentia Et respondetur q̄ non. quia ipse mortaliter peccaret eis licentiā dando quare abbati non licet licentiā dare: nec ei licet retrorsuz abire. q̄ ex quo se abbati subiecit sine ei⁹ pmissu nihil agere potest. si mē te sana hoc fecit

Questio IIII.

Si autem Dic est quarta questio q̄ q̄ritur an abbas reddere debeat alicui monacho recedenti ea que monasterio dedit. Et respondetur q̄ non. quia abbati non licet alienare possessiones ⁊ res ecclesie tradit⁹. nec etiam alicui alteri licet. si tamen de ei⁹ scientia timeatur possunt abbas ⁊ monachi permittere vt sua tollat. vt infra. e. §. vltimo

Quicunq; Quidā epī vel alij prelati inuste alienabant res mobiles ⁊ immobiles ecclesie sue. et ideo statutum fuit vt qui talia faciūt deponantur Lincōstitutū. id est ꝓtra ꝓstitutionem talia prohibentem

Sunt qui opes Quidaz res quas cum quodã mentis impulsu eccl'ie ꝓtulerũt reuocare volebãt. alij erant q̃ dolebant res suas paupibus diuisisse. De primis dicit q̃ donatõ non fuit eis fructuosa. q̃ iudicium nõ habuerũt: ⁊ postea sacrilegiũ in auferen do ꝓmittũt. De secundis ꝺr q̃ penitere nõ debent: nec oportet eos agere pñam peni tentie qõ esset eis piculosum. ¶ Sequens ca. planum est

Omnes ecclesie Lucꝰ papa statuit ⁊ decreuit vt raptores rerũ eccl'iasti caꝝ. tanꝯ sacrilegi sint anathematizãdi cũ omnibus sibi ꝓsentientibus qui pari pena sunt puniendi. Lcõsentientes. ſ. defensione vel cooperatione.

Sicut antiquitus In hoc. c. statuit nicolaus papa. sicut anti quitus a sanctis patribus fuerat ꝓstitutum vt maior eccl'ia in circuitu habeat. xl. passus. Alie vero minores eccl'ie. xxx. infra qõ spa cium si quis violentiam fecerit: aut pſonam hominis vel bona eius inde extraxerit: ex communicetur donec satisfaciat: nisi fuerit publicus latro: cuius persona vel res inde subtrahit sine pena canonis. ¶ Sequens ca. planum est

Miror Quidam nomine bonifa cius hominem quendã for te seruum fugitiuum violenter de ecclesia ex traxit. de quo augꝰ. eum grauiter reprehen dit. ⁊ ostẽdit q̃ hoc facere non debuit. quia si terrenus amicus p̃ illo fugitiuo intercesſ sisset: pro eo veniam meruisset. multo magꝭ deo debuit obedire. ⁊ si de potestate sua pre sumit: respiciat nabugodonosor regem qui ꝓpter superbiam in bouem est ex homine cõ mutatus: ⁊ a suo regno expulsus. ꝓcipit ergo sibi vt hominem quez violenter de ec clesia rapuit: ad eandez ecclesiam reuocet. ⁊ donec eccl'ie satisfaciat ⁊ peniteat: prohibet augꝰ. ne oblationes sue domus suscipiant̃ a clericis: ⁊ bonifacio ꝓmunionem interdi xit. Et hec verba sic expone. Lcuius. J. scz ser uus. Lruo amico. Jid est apud tuum amicum. Lfortez. Jid est ꝓmanere. Lordinato. Jid est sta tuto ⁊ prefixo.

Reum Statutum est in hoc. ca. vt prelatus defendat reuz ad ecclesiam fugientez a pena corporali. ta men quod abstulit: cum pena pecuniaria reddat.

Frater Epiphanius epꝰ excom municauit bene natum et marcũ ciues beneuentane ciuitatis q̃ quã dam suum curialez ad ecclesiam fugientem in absentia sacerdotis de ipsa eccl'ia violen ter extraxerant. quod cum significatum fu isset gelasio excommunicatõnem illam ꝓfir mauit. ⁊ precepit. vt. epis vt si illi tres excõ municati peruenerint ad suos epatus inter dicant eis introitũ eccl'iaꝝ: vt istius vltio nis timore: alij a tali presumptõe reuocent.

¶ Sequens ca. pz

Sicut Doc. c. diuidit̃ in duas par tes. In prima ꝺr q̃ sicut iu dicat̃ sacrilegus q̃ bona eccl'ie rapit vel inua dit: sic censetur sacrilegus qui de ſsacerdo tes insequitur. In secunda parte dicitur q̃ sicut deus est maior homine: sic sacrilegiuz qõ in deũ ꝓmittit̃ maius est fornicatõe que ꝓmittit̃ in homine.

Attendendum Statuit vrbanus in hoc. ca. vt ecclesia non cogat̃ soluere tri buta vel collectas de predijs ecclesiasticis. Si quis vero ꝓtra fecerit post debitam pe nam sacrilegij sit infamis: ⁊ carceri tradat̃ vel exilio ꝑpetuo damnet̃

Si forte Quesitum fuit a Cle mente quaz penam de beat pati presbiter vel ꝺyaconus si furetur syndonem sacrarij vel velum ⁊ vendat. Et respondetur q̃ Judeis cariothis fumilis est: ⁊ eius penam patietur. ¶ Sequens cap. planum est.

Nullus clericorum Doc ca. diuiditur in duas partes. In pri ma parte dicitur q̃ si clericus seruum vel di scipulum suum ad ecclesiam fugientem in de extrahere vel flagellare presumpserit do nec penitear excommunicetur. In secunda

parte dicit q si clerici se mutuo verberātes prout dignitatis rōne vel officiorū iniuria maior fuerit ab epō puniat. Scda ps incipit ibi. Sed qui vero.

Si quis contumax.

Quesitum fuit in cōcilio triburien. quā penam pati debeat qui seruū fugientē vel alium quem psequebat de atrio vel de portibus eccie cimiterio deputatis violenter extraxerit. Et rñdet q epō debz nongentos solidos soluere pro cimiterio qđ fregit: z pro pctō publice penitebit

¶. **Sacrilegium** Quia sup̄ facta est mentio de sacrilegio. ideo nūc ostendit gra. q sacrilegiū fit cum aliquis rem sacram violat. et hoc fit quatuor modis. vel auferendo sacr̄ de sacro. vel sacr̄ de nō sacro. vel non sacr̄ de sacro. vel si quis iniecerit violentas manꝰ in clericū. ostendit etiaz q sacrilegiū duplicez ꝓtinet penā. scz pecuniariā z excōicatiōis: pecuniaria psoluēda est illis apud quos querimonia deponitur

Quisquis

Hoc. ca. diuidit in duas partes In pma dicit q sacrilegꝰ. xxx. libras argenti debet prestare epis vel abbatib⁹ vel aliis psonis ad quas querimonia sacrilegij pertinet. In scda pte dicit q eccie debent habere. xxx. passus pro cimiterio in circuitu: nisi sint capelle castellorū. infra quos. xxx. passus si quis iniuriaz fecerit in psonis: vel inde aliquid auferendo sacrilegiū cōmittit Similiter cōmittitur sacrilegium auferendo sacrum de sacro: vel non sacrum de sacro: vel sacrum de non sacro Secunda pars incipit ibi. Sacrilegiū cōmittit.

¶. **Si quis domum**

Hic. ¶. duas habet partes In pma dicitur q si quis sine licentia prelati aliquid de ecclesia extraxerit vel alicui ecclesiastice persone iniuriam fecerit sciat se ꝓmunione donec satisfaciat. si vero pꝰ multi peruatum donec satisfaciat. si vero pꝰ terriam ꝓmonitionem coram epō satisfacere noluerit anathematizatus ab omnibus euitetur. In secunda parte dicit q illi qui ecclesias frangunt inde aliquid extrahentes penitentiam triplicem patientur. quia rem subtractam restituent ei cui erat et damnum nonies: ecclesie vero triplū rei subtracte. et preterea pena corporali punientur. quam habes supra. e. attendendum. vel excōmunicabitur. Secunda pars incipit ibi. Idem.

Si quis deinceps.

Quesitum fuit ab alexañ. quam penaz pati debeant laici maiores vel minores q epm̄ scopum ꝓprehenderint vel percusserint vel p violentiā de sua sede expulerint. Et respondet q tales z cooperatores eorum debent anathematizari z res eoꝝ eccie cui iniuriā intulerint ppetuo tradant: nisi fuerit epus canonice depositus. z hoc in prima pte In scda dicit q si in pbr̄m vel aliū clericū hoc idem fecerint ab honore depositi canonice penitētie subiacebūt: z si contumaces fuerint excōicabunt. Scda ps ibi. Si vero.

De presbiterorum

Hoc. c. diuidit in duas partes. In prima dicit q theodor⁹ archiepus mediolanen. cōsuluit a nicolao quid fieri debeat de his qui pbr̄os flagellant z occidunt vel depredantur nec seculari brachio possunt cohercerī. Et respondet q primo ꝓuenire debent: secundo z tertio: quos si delictum non emendauerint a corpore ꝓmunionis priuentur: tādem debent anathematizari in contumacia permanentes In secunda parte dicitur q si ipsi resipiscāt: reconciliari debent eccie digna tamen satisfactiōe premissa. Scda ps ibi. Quos etiā. Casus sequentis. c. p se patet

Si quis suadente.

Statuit innocentius in hoc capitulo: q si quis iniecit violentas manus in clericum vel etiam in monachum statim sit anathematis vinculo innodatus: z nullus episcopus eum quouismodo presumat absoluere donec apostolico se presentet et eius mandatū suscipiat: nisi sit in mortis articulo cōstitutus.

§. Qui autem In hoc §. oñdit gña. que sit pena sacrilegij ſm legem seculares. ⁊ dicit q̄ si aliquis sacrilegium ꝓmiserit ad instar publici criminis accusatus ⁊ ꝓuictus ⁊ ꝓfessus capitali sñia feriet. ⁊ ad hoc probandum inducit duas. l. ⁊ hoc in prima parte. In secunda parte dr q̄ sacrilegium ꝓmittit tribus modis ſm legem. Primo: qñ aliqs vel nesciendo vel negligendo legem violat. Secundo cū aliquis disputat an dignus vel indignus sit quē princeps elegerit Ter cio quando aliquis in puincia dignitatem gerende administrationis acquirit per ambitionem. Idem dicitur si aliquis disputat de iudicio summi pontificis. ⁊ ad hoc induc it sequens ca. Secunda pars est tibi L Cō mittunt J

Nemini Precipit nicolaus in ſ .c. omnibus epīs vt nullus eoꝝ de iudicio sedis apostolice iudicet vel eius sñiam vel iudicium retractet: eo q̄ eccia illa primatū hz ⁊ prerogatiuam inter omnes alias ecclias.

§. Sacrilegij Dictum est. ꝙ q̄ sacrilegus sex modis ꝓmittit. Nunc vero dicit gratianus q̄ similiter ꝓmittit quis sacrilegiū cū iudeis publica officia ꝓmittit, ⁊ ad hoc in// ducit sequens .c.

Constituit In hyspania publica officia ꝓmittebā tur iudeis. ⁊ ꝓpter hoc xpiani a iudeis lede bant. ⁊ ideo statutum fuit in ꝯcilio toletanō ne rectores puincia q̄ cum epīs de cetero ſ fieri pmittant. ⁊ si quis fieri puiserit: velut sacrilegus anathematizet. ⁊ iudeis publi// cis cedibus deputet. L cum sacerdotib⁹ Id est epīs Leoꝝ Id est iudeoꝝ Lobreptiones J id est administratões L relictas J. i. cōcessas per obreptōem L suspendant J. i. remoneant ⁊ auferant ipsis iudeis

§. Verum Dictum ē supra in ca. sicut antiquit⁹ ⁊ in ca. miror ⁊ ca. reum q̄ nullus extrahi debet de eccīa. sed qr serui sub hac occasione ad ecclesias fugiētes dominos suo iure pri// uabant. ideo statutum fuit vt precepto sacra mēto de impunitate serui ⁊ inuisti dominis suis reddant. qō probat p sequentia ca.

Metuentes Seruꝰ viri spectabilis fugit ad ecclesiam sancti Clementis. cui cū petrus p procuratorē suum sacramentū de impunitate persone prestare vellet: egredi tamen nolebat. Sup quo cum prefatus Petrus ꝙquereret gelasio: precepit idem gelasi⁹ ho nifacio epō vt cum illo procuratore illuc sū um nunciū debeat destinare ⁊ si post sacra mentum prestitū de impunitate seruus ad dñm redire noluerit: sibi reddat inuitū L De presenti J. i. in pīti

Vxor felicis Quidam no uus erat villicus vel procurator hortasij cu ius res male ⁊ fraudulenter administraut Iste felix cum dominus eum impeteret ad ecclesiam ꝓfugit barbaroꝝ. quem cū dicē hortasius de ecclesia extrahi vellet: precepit gelasius vt prestaret sacramentum de im punitate. quod cum facere vellet: noluit se li⁹ recipere sacramentum: dicens se iustam causam habere. vnde ei nolebat redderā tionem. quare papa precipit illum sub hac ꝓditione egredi vt si rationabiliter aliquid allegaret: nihil durum pateretur. Egredi sus autem se tueri nō potuit: ⁊ sic missus est in carcerem. Uxor autem sua ⁊ filie sue Ro mam venerunt: ⁊ supplicauerunt pape pro felice. Et respondet papa. quia Felix remi ciauit sacramento impunitatis: quod pro se fuerat introductum. ⁊ vera fuerunt que si bi obijciebantur: imputetur sibi q̄ tenent incarceratus. quod rotum significat papa Johanni epiſcopo vienen. Et nota q̄ in hac parte. ca. non dicit papa quid fieri de beat de Felici. sed in sequenti Uel forte per hoc q̄ dicat imputet sibi: innuit q̄ non vult eum tueri.

Judas qui iudaice Judeus quidam nomine iudas ꝙquestus est pape ioh̄i de quodā suo seruo q̄ fugerat ad ecclam venetianā: quē ante paucos an nos se ꝓfesse dicebat. Seruꝰ reputabat q̄ a puericia fuerat xpian⁹. ⁊ nup a pfato dño

signaculuz circūcisionis recepit: quare pa
pa cōmittit cām syracusano ꝛ laurē. epis vt
veritatem diligenter inuestigent: quaten⁹
nec religio xpiana temerata videaē impune
nec seru⁹ forte mentit⁹: iura dñi declinare
ptendit.

Diffiniuit Statutū fuit in cō
cilio toletē. vt null⁹
audeat facere violentiam in reb⁹ vel perso
nis fugientiuz ad eccīam infra. xxx. passus
eccie necetiā extra. xxx. passus: cū ad requi
site nature vsus necessarios ire ꝓpellantur
ita q̄ ad receptacula extraneoꝝ domoruz:
id est positaꝝ extra supradictū spaciū non
progrediaē. si quis vero ꝓtrafecerit excōi
cat⁹ regia sūa feriatur. si vero dato sacra
mento de impunitate psonaꝝ sacerdos fu
gientes non reddiderit: ꝛ postea tales fuge
rit. aut sacerdos eos querere debz: aut ꝑm
electionē principis dānū emendet Labscz.
ecclesie ponit Lqualiter J. i. vt L̄m electio
nē principis J id est ꝑm q̄ voluerit damnuz
arbitrari

Ad ꝓstitutū⁹ Hoc. c. diui
dit in duas
partes In prima dicit q̄ si debitoz ꝓfugerit
ad eccīam ꝑm leges ꝛ canones nō debz pe
tenti restitui nisi dato sacramento de indē
nitate psone: ita q̄ postea debitoz ille satis
faciat ei cui⁹ est debitoz. Si vero post da
tum sacrm debitorem in psona offenderit
debet anathematizari. Si aūt creditoz pe
tat ꝛ exigat a debitore vltra q̄m debeat: et
propter hoc debitoz ab eccīa cōfugerit sibi
imputet creditoz q̄ plus exigebat In scda
pte dicit q̄ si seru⁹ propter culpā aliquā ad
eccīam ꝓfugerit dato sacramento de impu
nitate debz dño reddi: quēsi dñs postea of
fenderit debz excōicari. si vero seruus rece
pto sacro de impunitate psone ad dominū
redire noluerit: inuit⁹ a dño occupet Lita vt
minosus J. i. obnoxi⁹ vel obligat⁹ propter
furtum vel rapinam vel mutuū q̄d reddere
nolebat vel q̄d negabat Lcui re⁹ J. i. debitoz
Lponi J. i. damnū resarciri vel debitū red
di Lintentione J. i. amplificatōe vel augmē
to pene vel pecunie faciente qui non ꝓpo
neret nisi plus daret

¶ Occasione Dictū est. s. i
¶. verū q̄ seru
ui occasione religiōis dños fraudabāt iu
re suo Hūc ꝓo oīt hoc non esse faciendum

Si quis seruum Dicit
i B. c.
si q̄s occasiōe religiōis doczseruū dñm suū
ptēnere ꝛ ab eo seruitō recedere anathema
sit Idē dicit in sequēti. c. cui⁹ casus pz

Nullus res eccleſie Facta interpositione de sacrilegio redit ma
gister ad principale ꝓpositū: sczad tractatū
propositę qōnis: scz q̄ res eccie nō sunt alie
nande. Est ergo casus talis. Statutū fu
it in carthagē. dicit. vt null⁹ res eccie subtra
hat. si aūt necessitas imineat debiti ꝛ eccia
nō habeat reddit⁹ vnde soluat: tūc fieri pōt
alienatio possessionis. sed fiat hoc cū ꝓsci
su primatis ꝛ cū statuto nūero epoꝝ. si ꝓ
tanta sit necessitas vt sup hoc primas. i. pri
charꝓsuli nō valeat fiat alienatio coꝝ duo
bus vel trib⁹ vicinis epis ꝛ postea in ꝓcilio
patriarche significet. si q̄s vero ꝓtrafecerit
deponaē. Hoc hodie locū nō habz. q̄ epi
tm̄ de ꝓsensu canonicoꝝ ꝑt alienare. vt xij.
q. ij. sine exceptione

In venditionibus Hoc. c. dividit in duas ptes In prima di
cit q̄ si abbas aliq̄d alienauerit sine licētia
epi p epm debet revocari. In scda dicit q̄
abbas mācipia monasterio donata manu
mittere nō debz vt ipsi ocio potiaē liberta
tis ꝛ monachi rurali ope fatigenē. Scda
ps est tibi Lmancipia J

¶ Etiam Hūc oīt gra. q̄ si etiā
ꝓsentiente epo abbas
sine consensu monachoꝝ vel etiam cū cō
sensu si eccia ledatur dederit possessionem
q̄ non valet donatio nisi in fabricam eccie
erigendam: quo casu valet donatio quan
tum eccleſie parietes concludunt. q̄ ꝓbat
sequenti. c.

Questi sunt Monachi cu
iusdā monaste
rij sunt ꝓq̄sti q̄ abbas coꝝ donauerat ter

ram sexcentoꝝ pedum in castro tranquilli
ta no sub pretextu ecclesie fabricande. qua
re papa precepit epō vt omnes possessiōes
extra muros ecclesie ad vsum monasterij re
uocentur. quia sm leges ⁊ canones res mo
nasterij non possunt ab ecclesie dominio se
parari.

§. Sed notandum.

Dic determinat gr̄anus an abbas debeat
reddere sua monacho retro abeunti. ⁊ dicit
q̄ puertere res monasterij in suos vel ꝓpin
quoꝝ vsus est pniciosum. sed ex dispensatō
ne caritatis ꝓsulitur infirmitati humane: si
quonda sua reddant monacho retro abe
unti. qđ magis fit iure poli q̄ꝫ iure fori. ⁊ q̄
hoc fieri possit. ꝓbat exemplo ioh̄is cuāge
liste qui duobus iuuenibus cūcta reddidit
quos penituerat sua pro xpo pauperibus
erogasse. Postea obijcit ꝓtra hanc solutō.
et dicit q̄ Johes euangelista non reddidit
erogata iam pauperib⁹ sed alia. sic ⁊ abbas
que sunt inter facultates ecclesiasticas de
putata non reddet recedenti: sed alia. Post
ea sꝫponit exemplū aurelij: qđ magis vide
tur efficax q̄ꝫ supra dictū est.

Quicūqz vult Quidā cle
rici cuz plu
res iniuste filios reprehendebant totam he
reditatē sibi relictam recipiebant: ⁊ filijs re
petentibus nihil restituebant. quos aug⁹.
redarguit in sermone suo: ⁊ docet hoc non
esse faciendū exemplo huius aurelij cartha
ginen̄. epi qui reddidit hereditatē iam susce
ptam filijs postea natis.

§. Ecce Concludit gr̄anus ex su
pradictis ca. q̄ monacho
recedenti sua reddenda sunt. sed postea di
cit hanc non esse veram solutōem. sed aliaz
veram subdit dicens q̄ licet aurelius illi ru
stico qui ꝓpꝫ non renunciauit sua lauda
biliter reddidisset: nō tñ ꝓpter hoc exemplū
monacho eunti in apostasiam sunt redden
da: sed potius est ꝓpellendus vt in religio
ne pseueret. veruntñ sicut tenemur inimicis
⁊ persecutoribus necāria ministrare. sic ꝓ
ter scandalum vitandum ⁊ mortem mona
choꝝ ⁊ incendium monasterij recedenti de
monasterio sua laudabiliter sinunt auferri:
⁊ si non reddantur.

Causa XVIII.

Quida abbas

Supra in .xvi. causa in mul
tis. c. dictū est q̄ eccie ⁊ res ec
clesiaꝝ sunt in prāte epi. et in
prima causa supernoi in illo. c. in venditio
bus: dictum est q̄ abbates non possunt sine
ne licentia epi res ecclesie alienare. sed ne ꝓ
ter hoc viderent monasteria subtecta ex to
to epīs sicut alie ecclesie seculares. ideo ma
gister annectit hanc. xviij. causam vt osten
dat in quibus monasteria a iurisdictōe epi
scoꝝ sunt exempta. quod vt competēs
tius ostendat ꝓponit thema duas inde ele
ciens questiones Casus aūt thematis ꝑ
patet: nec indiget positōe.

Questio .I.

Prima questio.

Dic intitulat prima questio qua q̄
ritur an monasteriū possit petere que epūs
post ꝓsecratōnem suam acquisiuit. ⁊ an epi
scopalis ecclesia possit vendicare sibi que ip
se epūs prius donauerat monasterio. et un
traqz questione certū est q̄ non: vt infra. p
batur. c. vno.

Statutum Quesitum fuit in
nam quid debeat fieri de rebus quas epis
copus cum adhuc esset abbas monasterio
donauit. ⁊ quid de hereditate paterna quā
acquisiuit post ꝓsecratōem epalem habeat
epalis ecclesia

Questio II

Secundam vero

Dic intitulatur secūda questio in
qua quer̄t an abbas sit eligend⁹ ⁊ inuestiēn
dus per episcopuz: an per monachos. ⁊ cer
tum est q̄ per monachos est eligendus. vt
infra ea. abbatem. per epūm vero instituen
dus. vt infra. ea. ca. i. excipiunt̄ monasteria
priuilegiata vbi abbates per monachos eli
guntur ⁊ instituuntur. vt infra e. abbas. vel
potius per apostolicum: si immediate sunt

ei subiecta vel p aliū abbatem cui imediate subiectū est monasteriū instituit abbas

Hoc tantum Quidam epi vendicabanti monasterijs plus q̄ canones ꝯcedebant. ꝛ ideo in ꝯcil. tole. statutum fuit vt decetero non vendicēt in monasterijs epi nisi qđ canones sibi ꝯcedūt: scz monachos premone re ad bonum abbatem ꝛ alios prelatos in uestire: ꝛ malefacta ꝯtra regulam corrigere si vero vltra presumpserint excōicent

§. Econtra Supra in. c. boc tm. dictū est q epi aliquid iuris sibi possint vendicare. Nunc granus vult ostendere ꝯtrarium. ꝛ ad hoc inducit sequentia. c.

Abbas Dicitur i hoc. c. q abbas in monasterio ordinari debet per monachos ꝛ non per episcopū: nec ibi missa per episcopum celebretur: ne per hoc ostendatur alicui esse subiectum. Idez fere dicitur in duobus sequentibus. ca. cuius casus patent ꝛ per te formabis. Illqđ tamen plus additur in tertio. c. Et nota q hoc quod ibi dicitur intelligitur de monasterijs exemptis.

Quam sit Hoc. c. diuiditur in quatuor partes In prima dicitur q nulli eporum vel laicorum de cetero presumant aliquid auferre de rebus monasteriorum ꝛ suarum eccīarum vel villarum vel fraudes aliquas eis facere. In secunda parte dicit q ille abbas eligitur quez monachi de sua ꝯgregatione elegerint si in ea ydoneus inuenit. In tertia pte dicit q pter volūtatem abbatis monachi nō debent ꝺ monasterio suo ad alia monasteria transire vel ad sacros ordines vel aliqđ officiū eccīasticū ordinari. In ūrta dicitur q statutū illud debz ab oibus epis obseruari scz vt monasteria nullus canonicis iuribus deseruiant quib⁹ deseruiūt eccie seculares: ꝛ epi suis eccl̄sijs sint ꝺtenti. Scda pars ibi ⌊defuncto vero⌋ Tertia ibi ⌊pariter autē⌋ Quarta ibi. ⌊hanc ergo⌋

Luminoso abbate. Luminosus abbas ꝯquestus ē de epis ar minensibus q suo monasterio ꝛ alijs multa preiudicia ꝛ grauamina inferebant: ꝛ pter voluntatem monachorum missas publicas in monasterijs cantabant. precepit ergo grego. castorio arimineñ. epo. vt i monasterio luminosi abbatis ꝛ alijs nullaz potestatem exerceat imperandi nec aliquaz ordinationem etiam leuissimam ibi faciat nisi ab abbate fuerit interrogatus. Et intelligitur hoc. c. de monasterijs exemptis: vel si intelligatur de non exemptis intelligitur de ordinatiōe officialiū quos instituit abbas ꝛ nō eps vt dicit. h.

Pridem In monasterio sancti andree erat baptisteriū cuius occasione monachi patiebantur molestias ꝛ incursionem populorum. quare p cepit gelasius episcopo loci vt baptisteriū inde remoueret ꝛ loco eius altare fundaret quod quia prima vice facere distulit precepit nunc sibi: vt sine mora litteris susceptis hoc exequatur ne de sua negligentia moueatur contra eum. Sequens. c. planū est ꝛ p se patet.

§. Ecce Nunc gratian⁹ repetit supradictam contrarietatez et dicit q in quibusdam capitulis dicitur vt abbates ꝛ alia officia per episcopos instituantur. et in quibusdam dicitur contrarium. Sed soluit nunc gratianus: ꝛ dicit q illud quod dictum est in hoc. c. hoc tm. scz q episcopi habent institutionem abbatum et aliorum officiorum: statutum fuit pter quosdam monachos indomite ceruicis qui deponebant suos abbates qz eos corrigebant ꝛ alios pro suo arbitrio eligebant. quales fuerunt monachi benedicti q in mortem ei⁹ ꝺspirasse legunt. et ad hoc inducit sequens. c.

Nullam Quidam monachi p suo arbitrio deponere volebant abbates ꝛ alios quādoqz malos sicut volebant ordinabant. Quare papa pelagius precepit opilioni defensori: vt decetero monachos talem licentiam habere non permittat. sed tota potestas ꝛ solicitudo monachorum et monasterij ad abbatē ptinebit.

¶ Hinc etiam Non solum ꝓstitutū est vt ꝓpter maliciam monachoꝝ epi instituto nem habeant in monasterijs: sed etiam vt clerici singuloꝝ monasterioꝝ intantū sint sub ptāte eꝑorum ne alicui eoꝝ liceat absq; ꝓscientia eꝑorum monasteria edificare. qđ probat̄ per sequentia ca.

Quidam Hoc.c. diuidit̄ in.iij. ptes. In prima ꝺr q narratū fuit in ꝓcilio calcedonē. q quidam monachi multū de se presumentes indifferenter ibant p ciuitates: t monasteria auctoritate sua edificabant. t ideo statutū fuit in ꝓcilio vt hoc decetero non faciant sine licentia epi In scōa pte ꝺr q omnes clerici etiaꝫ in locis regularibus ꝓstituti in eꝑorum potestate ꝓsistant ſm traditōem sancto ꝝ ꝓm In tercia pte ꝺr q omnes debent hanc cō stitutōem seruare. t qui eam seruare noluerint vel epis ꝑ quos obedire: si clerici fuerint ſm ordinem t dignitatē ꝑsonaꝝ puniend̄. si layci vel monachi fuerint coione priuend̄. Scōa ps incipit ibi L. Clerici in prochijs. Tercia ibi Leos ꝺo. Alia ps que sequit̄ in ca. idem dicit cū secunda t tercia. Q mia que sequunt̄ vsq; ad. §. item sunt: plana sunt t p te vidēbis.

¶ Item sunt et alij ¶ Supius in.c. nullā dictum est q monachi abbates deponebāt t p arbitrio eligebant. Nunc ꝺo dicit q alij erant monachi q inter quoslibet abbates malos t lasciuos admittebant vt a religionis ꝗete dissoluerētur: t causas ecclīasticas tractare valerent: t etiam seculares

Si quis abbas Statutum fuit in triburien. ꝓcilio q si aliquis abbas malꝰ fuerit t inutilis: t precepta de verbis t exēplis non custodierit a ꝓprio eꝑo t a vicinis abbatibus t ceteris deū timentibus deponat: etiam si omnis ꝓgregatio monachoꝝ velit eū habere abbatem

Abbates Hoc.c. in tres ptes diuidit̄. In prima ꝺr q abbates subesse debēt epis: t si in aliquo deliquerint debēt ab eis corrigi: t semel in anno cum eꝑs eos vocauerit ad synodum vadant. In secunda pte ꝺr q monachi debēt abbatibus subesse: t eis obedientiā prestare. t si quis eoꝝ inobediens ceperit euagari vel peculium habere: totum peculium ei per abbates auferat̄ ad vsum monasteriorum. monachus vero vagabundus cum auxilio epi reuocetur. In tercia parte ꝺr q abbas qui tales non punierit: vel monachos fugere permiserit alienos reum se futuꝝ cognoscat. Se cunda pars incipit ibi L. Monachi autē. Tercia ibi L. Et reum se. Q sequens. ca. planum est.

Abbatibus Paschalis papa statuit vt nullus eꝑorum ecclīa administret abbatibus qui sub nullo volunt esse prelato. Nam cuꝫ sub nullo eoꝝ se esse ꝓfiteant̄: nullus eoꝝ ecclīa iura eis ꝺz administrare

¶ Pro huiuscemōi ¶ Concludit grānus ex supradictis q ꝑ malus abbatib⁹ t monachis statutū est vt monasteria per eꝑos dispōnant

Cognouimus In sardinia voluntate sua. s. abbates vel alij quidaꝫ pro monachoꝝ vel monachaꝝ monasteria perturbabant. quare precepit greg. vitali dece sori sarduie vt hoc decetero nō permittat. sed omnia monasteria sint in ptāte epi loci. vt per eꝑm cause t vtilitates monachoꝝ et monalium dispōnant̄. incongruum em̄ est vt per alios dispōnant̄ q̄ꝫ per eum qui p eis reddituꝝ est ratōem.

¶ Pro huiuscemōi ¶ Dictū est. §. in. c. cognouim⁹ q quidam abbates vel monachi clerici vel layci monasteria p suo libitu perturbant. nunc vult oīdere grānus q ꝓpter hmōi perturbationes nullus indifferenter ad monasteria nō accedāt nec fiant monachoꝝ ꝓmatres. t ad hoc ducit sequens ca.

Peruenit Valentinus abbas mittebat idifficile mīs eres ad suū mōasteriū accedere t mōachos

mulieres sibi facere cõmatres. et ꝓpter hoc gregorius sibi precepit vt hoc de cetero fieri non permittat. qõ si fecerit eũ puniet vt ei⁹ pena ceteri terreant

¶ Non solum In superiori causa prohibiti sunt monachi a cõione mulierum secularium. Nũc prohibentur a cõione ⁊ cohabitatione monialũ. et ad hoc inducit sequentia. c. grã⁹.

Diffinimus Hunc casũ sic ponit barthol. ⁊ beñ. Antiquitus duplicia erant monasteria in quib⁹ monachi et monache simul vel alternatim conueniebant in eodem choro ad officium faciendum. sed quia poterat hoc multis esse occasio fornicandi: ideo statutũ est in certa synodo vt ꝺ cetero duplicia monasteria non faciant: ⁊ qui hacten⁹ fuerunt duplicia diuidantur ita scilz vt monachi a monialibus diuidantur: ⁊ quando aliqui cum cõsanguineis conuiuari voluerint: vadant ad monasteria virorum: femine vero ad monasteria monacharum. et quãdo ad moniales cibaria deferuntur suscipiat hoc abbatissa extra portam cum quadam vetula moniali: et si propinque monachus loqui voluerit: in presentia abbatisse loquatur: ⁊ hoc cito. [Cuz cognatis] Hugo hanc litteram sic intelligit. Abrenũciare voluerint rebus: scz cum cognatis. id est rebus et cognatis. quod facere debet q̃ cum⁊ transit ad religionem. vt. xij. q. ij. cui portio [Intercipit] id est arripit ⁊ inuadit [Cohabitationem] id est cohabitantes. sicut in littera cohabitatio. tunc dicit intercipit. id est incurrit adulterium ¶ Sequẽta duo. c. patent.

In decima Statutum fuit in concilio yspalen. vt monasteria monialium in prouincia bethica per monachos gubernentur tamen cautela seruata vt monachi cum monialib⁹ familiaritatẽ nõ habeant. nec abbas vel alius qui in monasterio prefficitur loquatur cum aliqua earum sine speciali cõscientia abbatis etsi velit dicere aliquid q̃ ad institutionem earum pertinet. nec etiaz cum sola abbatissa frequenter loquatur: sz sub testimonio duarum vel trium sororuz et hoc etiam raro fiat et sit talis locutio breuis [Preterea] id est sine conscientia abbatisse

¶ Prohibẽtur etiaz Non solum prohibentur moniales esse cũ monachis. sed etiaz prohibentur propria receptacula habere.

Pernitiosam Hoc. c. diuiditur in duas partes In prima dicitur q̃ quedã moniales propria habẽt receptacula ⁊ proprias cameras quibus sub specie hospitalitatis recipiebant hospites minus honestos quare innocentius secundus eos reprehẽdit ⁊ prohibet ne hoc de cetero faciant: sed in eodem refectorio ⁊ dormitorio cõiter viuant. In scda parte dicit q̃ moniales simꝫ cum monachis ⁊ canonicis in vno choro simul non veniant ad psallendũ. Secũda ps ibi [simili modo]

¶ Item sunt Hacten⁹ prohauit gra. q̃ qdã monasteria sunt in potestate epoꝝ ꝓpter dissolutiõem ⁊ maliciã monachorum Hõ probat ꝺtrariũ scz q̃ qdã sunt exempta ꝓpter auariciã epoꝝ qui salutẽ aiaꝝ negligentes monasteria a suis bonis spoliãt ⁊ tales erant clerici rauennatꝫ eccie q̃ monasterijs prefici cupientes in ecclastica milicia remanere volebant. vt infra. c. i. ⁊. ij.

Peruenit Beñ. sic ponit casum Significatũ fuit grego. q̃ in archiepatu raueñ. quidam clerici monasterijs preponebant quorum occasione monasteria fiebant habitacula laicoꝝ quare precipit grego. ioh̃i archiepo raueñ. vt hoc emendare festinet. Hu. vero hũc casum sic ponit. Erãt qdam clerici rauennates qui sub obtentu religionis monasterijs preesse volebant: sed primas eccias non dimittentes monasteria vltra modum grauabant ⁊ ea quasi ꝓmunia habitacula habebant etiaz laicoꝝ. propter qꝺ grego. scribit archiepo raueñ. vt talia prohibeat ⁊ de cetero fieri non ꝓmittat

Ducum Casum istum sic pone. Grego. precepit iohanni rauennati archiepo vt clericos seculares qui monasteriis preficiebant: z quoz occasione monastica regula dissoluebat z monasteria grauabant: ab ipsis monasteriis remoueret. qđ qz morte preuentus facere nō potuit: z ideo idem grego. precipit martino eius successori vt hec adimpleret. qui cū in hoc negligens extitisset: scripsit ei grego. secundo mandans ei vt omni mora omni qz excusatōe remota ita studeat monasteria releuare a grauamine clericoz: vt de cetero in eis nullam habeant licentiam accedēdi: nisi causa predicandi vel nisi a monachis fuerint inuitati: ne si aliter fiat: ꝓpellatur grego. aliter monasteriis prouidere: cuz diu pati non velit. Ab illo tamen loco Lnesi aliter fiat Jsic posuit Heneuen. casum. id est ne si aliter fiat in se patiatur distinctōem Lhorandi Jd est admonendi vel predicādi Alia litera habet orandi. z hec litera plana est. Similiter sequentia duo. c. plana sunt z pte videbis

§. Pro talibus Cōcludit gra. ex supdictis dicens qꝺ ꝓ talibus epis qui curam animaz negligentes monasteria suis bois spoliabāt z ea in vsus suos ꝓuertebant: statutum fuit vt monasteria sint libera a dñio z prāte epo z. z postea oñdit qꝺ licet dicat s e. in. c. qz sit vt monasteria nullis canonicis iuribus sint subiecta: non ita tñ intelligendū est vt monasteria non debeāt aliqđ dare epo in signū subiectōis aliq̄ die statuta Leulogie Eulogia dr id qđ solet assignari epo tpe ꝓsecratōis. z illud qđ ei offert in synodo: z ꝓprie qđ ei gratis dat: aliter tamen hic accipitur

Eleutherius Mater Eleutherij epi fecit cardellum epm dedicare quoddam monasterium: qđ ipsa edificauerat in dyocesi sua in casa que dr castellum: z tempe dedicationis ꝓuentio facta est inter epm z ipsam: vt de oblationibus que offeruntur in die dedicationis vel in die natalis martyz quoz ibi sunt reliquie medietatem haberet monasterium: z medietatem aliam episcopus haberet. ꝓtra quam ꝓuentionem marius pbr sciente epo vel forsitan nesciēte veniebat: z monachis: vel pbro qui ex eis erat molestias z grauamina inferebat: z fere pbrm nominis ne Gaudentiū verberauit. nec eum ibi missas celebrare permittebat nisi aliquid extra conuentionem predictam redderet nomine pensionis ipsi episcopo dandum. Sed cum epus eleutherius vice matris sup hoc ꝓquereretur: gelasius papa ꝓmisit causam cuidam: z mandat ei vt si inuenerit qꝺ ita facta fuerit conuentio tempore dedicatōis: illam faciat obseruari. Si vero nulla ꝓuentio facta fuerit: eo mediante inter episcopū z mōachos faciat aliquid assignari ipsi episcopo in signū subiectionis: eo saluo vt presbiter gaudentius in monasterio missas celebrare a nullo prohibeatur. Sequens ca. patet.

§. Canonica Concludit gra. dictis dicens qꝺ canonica iura a quib⁹ monasteria sunt libera sunt synodales exactiones. angarie. crebre receptōes z annales ꝓtractiones z indictiones penaz.

Causa XIX

Quo clerici Dū cū est supra in causa prima. q. ij. ca. abbates in fine: qꝺ nullus abbas debet recipere monachum alienum. Sed quia forte idem putaretur de clericis secularibus z canonicis regularibus: ideo supponitur hic ꝓt. causa in qua queritur an clerici seculares z canonici regulares inuitis prelatis suis possint ad regulam artiorem transire. quod vt melius pateat thema ꝓponit: de quo tres elicit questiones

Questio .I.

Quod autem Hic ponitur prima questio qua queritur an epus debeat dare licentiam clerico suo volenti ad religionem transire. z certum est qꝺ sic: vt infra ca. i.

Cleírci Statuitur in hoc. ca. vt epi debeant licentiã dare clericis volentib⁹ ad monasteria trãsire: cũ ipsi eligant mediozem vitam.

Questio .II.

Inuito Dicintitulat.ij.q. stio qua querit an clericus secularis inuito epo suo possit ad religionem transire. Et rñdet q sic. vt infra c.c.due.grã⁹ tñ primo probat q nõ: post ea probat ctrariũ. Sequẽs.c.cum.§.se quenti patet.

Due sunt Hoc.c.diuidit in duas ptes In prima dicit q ꝙdam clerici seculares inuitis epis suis monasticũ habitũ vel regulariũ canoni coz assumere volebant. quare quesitũ fuit ab vrbano papa in.c.sancti rufini.quid iuris sit de hoc.qui rñdet duas leges distinguendo:publicã scz z priuatam.publica fa cta est propter transgressozes:qui cũ in suis epatib⁹ celebrare non possent: ibant ad alienos.et ideo ne criminosi z infames recperent statutũ fuit vt null⁹ epis clericũ alienum susciat sine litteris cõmendatitijs sui epi. In scõa parte dicit q lex priuata est q instinctu spũssancti scribit in cozde alicui⁹: epis inuitis transire possunt ad monasteriũ vel canonicã regulã vel regulare. Et h probat auctoritate apli. z preterea q lex nõ est imposita iusto ad coercendũ eũ a bono: scõa ps ibi L Lex vero priuata L et est interpositio ab illo loco L qui em̃ ea L vsq ad ibi L quisquis [git]

Questio .III.

Canonicos Dic ponit ij.qõ vbi q nican canonicus regularis possit ad monasteriũ transire. Et rñdet q sic de licentia prioris.vt infra.e.statuim⁹.idẽ est in monachuz.sed eis inuitis nõ.vt infra.ee.q.iij.mõachuz.sed eis inuitis nõ.vt infra.e.c.i.z.ij.quilibz tñ fm iura hodierna pt ad regulã artiozẽ transire petita licentia a suo supioze: z etiã si nõ habeat licentiã ab eo.vt extra de regularibus.licet Et pcedit hoc cozdine gra. Primo pbat q canonici regulares ad monasteriũ transire non possunt.postea probat ctrariũ.

Nullus Quidã abbates vel monachi suis suggestionib⁹ ad monasteria canonicos regulares ptrahebant.z ideo statuit grego.septim⁹ q qui de cetero talia temere attẽptauerit excommunicetur.

Mandam⁹ Statuit vrban⁹ in hoc.c. vt canonicus regularis monachus nõ fiat nisi publice delinquat.si vreo ctrafecerit ad canonicam redeat z vltim⁹ memorialem cuculam deferat

§. Hubaudiendũ ẽ Probatũ est.§.q canonicus regularis ad monasteriũ trãsire nõ pt vt dicit gra.qõ est intelligendũ nisi de sui supiozis licẽtia hoc faciat.z ad hoc inducit sequens.c.

Statuim⁹ Abbas sancti rufini qsiunt ab vrbano vtrum monachi possint recipe canonicos regulares sine pmissione z licẽtia priozis z fratz. Et rñdet q cã leuitatis vel cã artiozis religionis non debet canonic⁹ regularis de canonica sua recedere: nec aliquis debet eaz recipe sine litteris capli sui

§. Queritur Dic mouet gratian⁹ qndã incidentem qõnem scz vtz monasteria possint fieri clericoz vel laicoz habitacula Et respondet q non ad qõ inducit sequẽtia.c.

Que semel dedica ta L In pci.calcẽ.fuit statutũ vt mõasteria semel dedicata appetua sint monasteria z in suo statu permaneant: z non fiant habitacula secularia nec res eorum inde remoueantur.si quis autem hoc fieri peruiserit canonice puniet

Quoniaz a quibus dam L Quidam pra ui homines per violẽtiam inuaserunt episcopatum vel monasteria et fecerunt ea cõmunia diuersoria.q re statutũ fuit in septimo synodo vt si inuasozes voluerint ea restituere in antiquũ statum:reformẽt. alioquin si clerici sunt de-

ponant: si laycivel monachi ercoicentur cū ipsi aduersent deo dicente. nolite facere domū patris mei scz templum edificatum noi eius domū negociationis

§. Queritur Hic mouet gra. incidentem qō nem. s. quo tpe debeant tonsurari qui ouertunt ad religionem. ⁊ rñdet q̄ post biennū vt ꝓbatur sequenti ca.

Monasterijs Hoc. c. diuidit in. ij. ptes. In prima ꝺr greg. q̄ si aliqs vult monach⁹ fieri q̄ nō ꝺz nisi post biennū tonsurari vt ꝺ tpe discutiat vtr bonus sit vel mal⁹. Nā cū graue sit ineptos hoīm obsequijs sociari: multo grauī⁹ est improbos ad dei seruitium aplicare. In scda pte precipit: vt null⁹ sine lnia sua suscipiat militē aut monachū Scda ps incipit ibi. Miles ꝯo.

§. Queritur Adhuc mouet gra. quandam incidentē qōnem vtr liceat monachis ꝺdere testamentū. Rumo ꝓbat q̄ nō. postea ꝓbat ↄtrariū. ⁊ soluit infra. e. econtra

Quia ingrediētib⁹ Januari⁹ carolitanus epūs quesiuit a greg. vtr monacho liceat cōdere testm̄ de rebus qs monasterio dedit. ⁊ rñdet q̄ non.

Perlatum Mulier quedā nomine petronella exhortatōe agnelli epi fcā est monialis. ⁊ licet ipso ingressu oēs res sue monasterio ꝓpeterent eas tñ spāli titulo donatōis mōasterio ↄtulit: quam donatōem greg. habuit ratā

§. Econtra Nunc ꝓbat gra. ↄrium: q̄ monacho liz ꝺdere testm̄. qō ꝓbat exemplo pauli heremite qui colobū. i. dalmaticā ⁊ tunicā reliq̄t. postea soluit dicēs q̄ liz paulus fuerit heremita: non tñ fuit monachus. ⁊ ideo potuit ꝺdere testm̄

Si qua mulier Lex ista diuidit in. iij. ptes. In prima ꝺr q̄ si aliq̄ mlr sine liberis monasteriū intrauerit: oēs res eius statim in ipso ingressu ꝓpetunt mōasterio. In scda pte ꝺr q̄ si liberos hz ⁊ monasteriū ingrediat: liceat ei postea res suas inter liberos diuidere: legitima nulli diminuta. ⁊ qō eis non dederit: totū penes monasteriū remanebit. In tercia pte ꝺr q̄ si oēs res suas voluerit inter filios diuidere: tantū remanet at ꝓ monasterio q̄rtum dederit cuilibet filio ↄ Ista pte ꝺr q̄ si moriat⁹ ingressum anteq̄s inter filios diuidat filij hēbunt ea pro legitima: reliq̄ substantia ad monasteriū ptinent. Scda ps incipit ibi. Hz si psona. Tercia ibi. Hz si oī. Quarta ibi. Hz si ꝓ.

Nunc autem Dicit hic q̄ quis efficit monachus: res suas mōasterio ꝓfert. si em̄ ipse fecerit testamentū prius. ⁊ ꝺcessante postea iudicio ei testamentario: filijs nihil vel minus legitima ↄtulerit: legitima eis ꝓ leges supplebit: ne quid ↄtra eos ↄtingat iniquum

Non licet Hec ↄstitutio notidiuidit in duas ps. In prima ꝺr q̄ parentes non possunt exheredare filios ingratos si post ingratitudinem monachi fiant. Idem iuris est de filijs ↄtra parentes. In secunda parte dicitur q̄ parentes non debent filios reuocare ad monasteriuz transeuntes. Scda ps ibi. Itē non liceat.

Causa XX.

Quo puericie Supra ostensum est quid iuris sit de adultis monachis facis. Nunc vero suꝑponit cām. ex gr̄anus vbi tractat de impuberib⁹. de quibus vt meli⁹ pateat quid iuris sit. ꝓmouet hec ma de quo. iij. elicit qōnes

Questio .I.

Quod autem Hic ꝓpoitur prima questio: in qua queritur vtr pueri traditi monasterijs a parentib⁹ ab annis pericie cogunt in monasterijs pmanere. Et certū est q̄ vsq̄ ad annos puberta tis in monasterijs permanere cogūtur. sed cum peruenerint ad etatem legitimaz: si ꝺbent permanere noluerint: recedere possunt. ꝛc

infra.c.q.illud ad instar sponsaliuz vbi ma
ior tenet expectare minorem vsqz ad legiti
mam etatem. vt extra de despon. impu. de
illis. Au. tñ dicit q si sunt doli capaces cõ
pellunt ibi morari sinon ptradicũt. alij ve
ro otra. z procedit hoc ordine gra. primo
probat q in arbitrio puerorum est recedere
vel stare cũ ad annos puberratis peruene
rint. postea probat otra. sed tu stabis illi. c.
Illud

Firma autem Dicit h q
ginitatis tũc erit firma cũ etas cepit eẽ ad
ulta: id est cũ psecta erit etas nuptijs depu
tata. l. pro id est

¶ Si virginitatis. Dicit hic gra. q. c. firma intelligit de illa p
fessione que proprio fit arbitrio a puero vl
puella sine patris vel mris auctoritate q cũ
puenerit ad pubertatez exire valet. sec9 si a
parente afferent monasterio. qz tunc exire
non valet. Et ad hoc inducit sequentia. c.

Addidistis Quesitum fuit a
grego. vtrum pñt
exire de monasterio z matrimonio copula
ri pueri cum ad pubertatis annos perue
nerint: qui a parentibus in infantie annis
monasterio traduntur Et respondet q nõ
quia nephas est vt voluptatis frena relaxẽ
aut filijs qui deo a parentibus offeruntur.

Sequens. c. pz

Quicunqz Dicitur in hoc ca.
Quicunqz fuerit a
parentibus monasterio deputatus perpe
tuo debet ibi morari. z hoc probatur exem
plo samuelis qui oblatus ab anna cum iaz
esset ablactatus a matre in seruitio dei per
mansit. Sequens. c. planum est. Et in
telligitur hoc. c de illis qui post legitimam
etatem psenserint: vel qui tpe oblatõis erãt
dolicapaces

¶ Et his Concludit Gratian9
ex supradictis q pueri
ex oblatione paterna in tantum sunt obli
gati q a monasterio recedere non possunt.
Sed huic conclusioni obijcit postea gra.
p sequens. c.

Puelle Puelle quedam non coa
acte ab eorum parentibus
sed sponte habitum monachalem susscepe
runt: postea matrimonia contraxerunt. q
situm fuit a leone papa vtrum contra pro
fessionem suam possunt venire. Et respon
det q non. etiam si nondum velum conse
crationis susscepint. et hoc probat exemplo
otrahentiũ qui otra sua pacta impune ve
nire non pmittũtur

¶ Cum vero Concludit h
gra. ex supra
dicto. c. a contrario sensu q si a parentib9
coacte fuerunt habitum recipere ipsum de
serere nõ possunt. Postea soluit dicens: q
ca. illud puelle. loquitur de puella nubili q
post duodecimum annum a patre cogi nõ
potest monasterium ingredi. z si coacta fu
erit habituz seruare non cogitur. z ad hoc
inducit sequens. c. sed si esset nubilis secus
essz. sed hec est allegatio

Sicut qui Statuit eugen9
in hoc ca. q sicut il
li qui sponte ingrediuntur monasterium:
recedere non possunt: ita hi qui sunt inuiti
missi sine iuste offensionis causa permittun
tur abire. qz timenduz esst vt tales magis
peccati otmitterent qz plangerent. sicut pro
batur per decretuz leonis L maxime. l. id est
magis.

Illud Hoc. ca. palea est. sed tñ meli
or est quolibz premisso a gra
no z non ocordat cũ illo. c. firma. Est ergo
casus hui9. ca. Statuit martinus papa vt
si filij infra pubertatis annos a parentib9
offerunt monasterijs z tonsurã vel velamẽ
susceperũt in. xv. anno ab abbatib9 vel ali
is prelatis: debet inquiri vtz velint in ipso
habitu pmanere: z si cõsenserint vltra non
erit penitentie loc9. si aũt negauerint pote
runt ad secularem vitã redire. qz coacta ser
uitia deus non diligit.

¶ Velamen Supra in pre
cedẽti. c. facta
est mentio de sacro velamine. Hunc osten
dit gratianus q sacrum velamẽ non est im
ponenduz virginibus nisi certis dieb9. q
probat p sequens. c.

Devotis Hoc.ca.diuidit in duas ptes. In prima dicitur q̄ sacr velamen non debet virginib⁹ imponi nisi in die epiphanior: vel in albis paschalibus. ⁊ in natalibus apostolor vel nisi essent in articulo mortis. sicut de baptismo ꝓtingit: ne sine hoc munere recedāt a seculo. In secunda pte dr q̄ epi viduas velare non dñt Hcōa ps est ibi Uiduas aūt Et intelligit hoc de velo cōsecrationis: qđ tm̄ virginibus datur. vt. xxvi. dist. acutius Qđ aūt sequitur vsq̄ ad. §. cuius planū est ⁊ satis patet.

§. Quamuis Supra in. c. devotis phibetur epo velare viduas. Hunc vero ostendit gr̄anus q̄ pfessio est facienda ab eis inscriptis. ⁊ q̄ vestis religionis est eis tradēda a sacerdote vel dyacono. quod probat sequenti ca.

Vidua Aliqua vidua monasticum habitum recipe volebat. quesitum fuit in cilio Toletan̄. qualiter sit pcedendum in hoc facto. Et respondet q̄ si ipsa inuenit ad sacerdotem vel dyaconem: vel aliquis eor ad eam venerit professionem faciat: ⁊ in scriptis a se notatā signo sigillari si literas nescit: vel subscriptōne si scribere sciat in qua ꝓmittat religionis ꝓpositum firmiter obseruare. ⁊ veste professionis quā a pbro vel dyacono receperit vbi q̄ vtatur. que neq̄ diuersi colorib⁹ sit: neq̄ suspecti.

Quæstio II

De his vero Hic ponit. ij. qō in qua querit. si puer vel puella pter voluntatem pentum monasticum habitum induerit an possit a pentibus reuocari Et rn̄detur. q̄ puer vel puella habitū suscipit: si pater vel tutor est pn̄s: ⁊ non ꝓtradicit: ꝓsentire videtur. vt. luij. dist. si. seruus. si aūt ꝓtradicit vel absens est: vsq̄ ad annū ⁊ diem poterit reuocare. nisi velit ratum habere qđ factum est. ⁊ currit hoc tpus a tempore scientie. vt infra ea. c. i. Istud tm̄ tempus includitur infra etatem. xij. vel. xiij. anno r. nec peccat pater reuocando filium vel tutor pupillum. nec filius vel pupillus peccat obediendo patri vel tutori. q̄ hoc facit aut auctoritate canonis

Si in qualibet Hoc.ca.diuiditur in duas partes In prima dr q̄ pentes filium vel filiam in minori etate pn̄t a monasterio reuocare: nisi in his duobus casib⁹. quorum primus est qn̄ ambo parentes vel vn⁹ eor filium vel filiam monasterijs obtulerit Hcōs est qn̄ eis nolentib⁹ vel nescientib⁹ habitum susceperunt. ⁊ statim cum sciuerint sup hoc ꝓmoniri debent ad monasteriū reuocari. In secunda parte dr q̄ parentibus non licet filios monasterijs tradere nisi vsq̄ ad. xiij. annū. exinde si sponte intrauerint ⁊ postea habitum dimiserint per excōicationem redire ꝓpellant. Hcunda ps est ibi Pentibus Et nota q̄ si sola mater sit pentes in eius potestate est quantum ad oblatōes. vt dicit. h. vt. s. e. q. i. q̄cunq̄. secus si vterq̄ parens supersit

Puella Hoc.ca.diuidit in duas pres. In prima dr q̄ si puella infra. xij. annū sine pentum vel tutoris autoritate sacr velamen susceperit pn̄t statim pentes vel tutor eam reuocare. Si vero q annū ⁊ diem dissimulando tacuerint vterq⁹ nec ipsi nec ipsa prius assumptum post tum poterit mutare. qđ intelligit de puella post. xij. annum. In hcōa parte dr q̄ si puer vel puella post annos pubertatis habitum susceperint non pn̄t a pentibus reuocari. Hcōa pars incipit ibi Si ꝙo Sequēs §. planus est cum ca.

§. Hac autoritate Concludit nūc gr̄a. ex illo. c. si in qualibet. q̄ si filij a pentibus fuerint oblati vel si ꝓter voluntatē pentum habitū susceperint: nec tm̄ fuerint reuocati q̄ oblatione paterna ⁊ ꝓposito sponte susceptо tenentur astricti Postea dicit q̄ paruuli sub multor testimonio sunt offerendi. ad qđ inducit sequēs. c. cuius casus pz per se

Quæstio III

Quod autē Hic ponitur. iij. qō q̄ querit an puer vel puella qui vel quecunq̄

suscipe habitum ꝯpellatur illum obseruare et certū est ꝙ non Idem est de quolibz alio nisi propter delictū cogak intrare religionē vt.xxxvi.di.dictū.ꝛ.l.di.si illo.

Propositum Quidam monachi habitū proprio arbitrio susceptū deserentes ad militiā vel ad nuptias redierūt.quesitū est a leone quā penā pati debeant Et rñdet ꝙ pulcre penitentie subijci debent ꝛ ad monasteria reuerti.ꝙ licet al's innocens sit militia ꝛ honestū possit esse ꝯiugiū: transgredi tñ videnť qui deserunt meliora

Procliuis Quidam monachi vel moniales virgines vel vidue habitum eorum sponte susceperum deserebant de quo cuz quesitū essz in ꝯcilio toletan̄.statuit ꝯcilium vt inuiti p excōmunicationem ad monasterium redire cogantur

Eos qui Statuit ꝯciliū calcedonense ꝙ clerici vel monachi qui ad militiam vel honores seculares redierūt nisi redierint ad clericatum vel monachatum anathematizanť

¶ Cum dicitur Dictum est supra in.c.propositum.ꝛ.c.sequenti ꝙ habit⁹ spontanee susceptus deseri non potest sine peccato Nunc vero argumentatur gratianus a cōtrario sensu.scz ꝙ si quis inuitus habitum suscipiat seruare nō cogitur.quod probat sequenti.c.

Presens clericꝰ Arto clericꝰ quōdam comes duo monasteria in proprijs p̄dijs edificauit:qui cupiens lambertū filiū suū post decessum suū in locum sibi succedere in nono anno ipsum inuitum cucullam induit:postꝫ aliquantuluz temporis salomon epus cum quibusdam alijs monasterium habitum prefatum lambertuz induxit:cum habitum prefatum lambertuz induxit:cum habitum prefatum lambertuz induxit:cum

·§· Quod autem Dicit g tian⁹ in .§. q illud qđ dictum est de virgĩnibus etiam de monachis ⁊ quibusdã clericis est intelligendũ. postea ꝓbat ꝯrarium grãnus

Sequens ꝙo. c. planũ est

Monachũ nisi Hoc. c. di uiditur in iij. ptes In prima đr q nullus recipiat monachũ alterius sine abbatis sui pmissione ⁊ si receptus fuerit reuocet. In scđa pte đr q nec clerico nec monacho ad aliũ ep̃um licet deuagari sine ꝯmendaticijs literis sui ep̃i. qui si verboꝝ increpatõe non poterũt corrigi debent verberib⁹ castigari. In tercia pte đr q monachus solitariam cellam hr̃e non debet: nisi abbas ei pmittat: vel ꝓpter infirmitatem: vel ꝓpter emeritos labores intracepta monasterij. In quarta parte đr q abbas non debz hr̃e diuersas cellulas vel plura monasteria nisi ꝓpter incursum hostilitatis. Scđa ps est ibi L Itẽ clericis] Tercia ibi L seruandũ] Quarta ibi L Abbati ꝙo]

·§· Verum Dõ soluit gr̃a. dicẽs q p̃missa duo ca. intelligunt de illis qui inter frẽs volunt regulã districtiorem abstinentie seruare de quo frẽs scandalizant. vel qđ dicitur in his duobus. c. statutũ est ꝓpter illos qui votum pegrinationis assumunt causa vagandi: regularem disciplinam fugientes qđ nec clerico nec monacho licet

Causa XXI.

Quidaz archi pbr] Supra facta interpositione in. v. causis de statu monachoꝝ: reuertit grãnus ad tractatũ de statu clericoꝝ ꝯtinuans suũ tractatũ ex fine vltimi. c. xx. cãe. vbi dictũ est q abbas nõ đz habere plures eccl̃ias siue plura monasteria. sed qđ idem est seruandũ in clericis. s. q non debent hr̃e plures eccl̃ias: ideo hanc. xxi. cãm subnectit: in qua oñt q clerici non debent hr̃e plures eccl̃ias nisi in casib⁹ exceptis. Tractat etiã de pcuratõnibus secularũ negociorum: ⁊ de fulgidis vestibus ⁊ ne clerici sua autoritate ad alias eccl̃ias transeãt. que vt melius pateant ꝓponit de quo quinq; elicit qõnes

Questio .I.

In duabus Dicit⁹ tulit. s. q̃ vbi queritur an clericus possit in pluribus eccl̃ijs. ⁊ rñdet q non. nisi in sex casib⁹ Unus est cũ eccl̃ie pauper sunt vt .x.q.iij. vnio. Scđs est ꝓpter dispensatiõem epi. vt. lxx. di. scđo. Tercius est ꝓpter pauperta tẽ clerico ꝙ. vt. e. c. i. in fi. Quartus est cũ habz vnam intitulatã clericus ⁊ aliã ꝯmendatam. infra. e. q̃ plures. Quint⁹ est si papa ꝺcedit. vt infra. e. relatio. Sext⁹ est cũ vna adheret alteri vel dependet ex altera vt in cundo lateranen̄. ꝺcal̃. extirpande.

Clericus vij. synodo q̃ vnus clericus in duabus eccl̃ijs intitulabat. quare vij. synodus statuit q̃ in ciuitatibus decem ro hoc non fiat. ⁊ q̃ non sit faciendũ. iiij. ro mibus ꝓbat. sed in illis inopia clericoꝝ hoc facere pt. Prima rõ est ibi L negociatorũis.] Scđa est ibi L audiuim⁹] Tercia ibi L vnus quisq;] Quarta ibi L Que em]

·§· Sed due Dñr soluit quẽgas sicut dictũ est in principio qẽstis Que aũt sequunt plana sunt vsq; ad. §. põt

·§· Potest Nomi grã. hic quis in quo aliqs duabus eccl̃ijs intitulari pt vel pficiscitur. tad hoc inducit sequens. c. Dicunt tñ quidã q. clog tur de vna ꝯmendata ⁊ alia intitulata

Relatio Clericus ⁊ pl̃s terraconen̄. eccl̃ie defuncto pastro ep̃o suo postulauerunt a greg. in sum pontifice ep̃m fundensis eccl̃ie. Greg. ꝙo annuens postulationi eoꝝ: rogat eũ vt fundensis eccl̃ie ep̃s esse nõ desinat. sed vtriusq; ep̃atus curam habeat: ⁊ liberã in omnibus facultatẽ

·§· Non enim Iste. §. loquit lor̃ q̃ dicebant q̃ ꝑ. c. relatõ intelligit de eo qui hz vnã eccl̃iam intitulatã: ⁊ aliã ꝯmendatã. vel respicit. c. illud. §. c. q̃ plures

Questio .II.

QUi vero dicit scda qō in q̄ q̄rit si clericus suam eccīam relinquere velit an possit ad aliaz transire sine litteris dimisso rijs sui ep̄i. Et rñdet q̄ nō: nisi velit ad reli gionē transire. vt. s. xix. q. ij. due. alioq̄n po terit revocari. vt infra. e. q. placuit.

Quoniam relatū fuit in .vi. synodo q̄ clerici q̄ dam suis ep̄is ignorantibus in alienis ec desijs instituebantur. quare sexta synodus statuit vt hoc de cetero non fiat sine lr̄is di missorijs sui ep̄i. si vero ꝯtra factum fuerit r ep̄s r clericus deponant.

Placuit statutuz fuit in ꝯcilio yspalen. vt si aliquis cleri cus ad alienuz ep̄m ꝯfugerit statim ep̄s ad quem ꝯfugit ad priorem eccīam euz remit tat: r donec proprie eccie euz non restituat sciat se ꝯmunione priuatum. clericus vero ab executione sui officij remotus p aliqđ tē pus in monasterio releget: r postea ad ec clesiasticum ministerium poterit revocari. ꝯpropagationis .id est promotōis ad ma iores ordines vel restitutionis ad eosdem. Laboris .id est nasci. nisi fuerit r̄. aliter est in littera Laboleri .id est deleri r distingui. ex ꝯm hoc dicit .licentia .id est impunitas ꝯpropagationis .id est quā gatiōis: vel hu ius male ꝯsuetudinis q̄ propagat nisi cor rigatur

¶. **Objcitur** supra ostensum ē q̄ ad ali am eccīam trāsiens revocat. Hūc vero pro bat gra. ꝯtra. et ad hoc inducit sequens. ca.

Bi quis iam Quidā clerici erant de suis eccl̄ijs ad alienas volebant ꝯtendere sicut prius. statutū est er go in ꝯcil. calcedonen. vt hoc de cetero nō fiat cū nil postea habeant ꝯmune cū priori b⁹ vel eccl̄ijs vel domib⁹ sub eis ꝯstitutis si quis ꝯtra fecerit deponat .negotijs .i. in causis vel reb⁹ eoꝝ scz martinoꝝ prothi notarij tenodochioꝝ

¶. **Sed aliud** Soluit gra. predictā ꝯtra rietatē dicens: q̄ aliud est trāsferre autori tate plat: r aliud ꝓpria temeritate transire. primū p̄mittit. scd̄m prohibet. Postea ostē dit q̄ sicut duab⁹ eccl̄ijs vn⁹ p̄poni nō de bet: ita vna eccīa duos prelatos habere nō debz. r ad hoc inducit sequens. c.

Sicut Quedā eccie duos hēbant plat̄os qō cū relatū esset i re mensi ꝯcil. statuit ꝯcilium vt hoc de cetero non fiat. sed vnaquaeq̄ propriū habeat pre latū. q̄ si aliter fiat eccīa nō reputabit spon sa vel vxor: sed pot⁹ scortū .Lque sponsa .Jan te corporalem administratiōez .Lvxor .Jpost administrationem .Leius .Jscz pbr̄i. ¶ Que aūt postea vsq̄ ad qōnem sequūtur plana sunt per se

Questio .III.

QUod aūt Hic intitu lat. iij. qō q̄ querit an clerici possint esse procuratores negotioꝝ secularū. r dicat q̄ nō. vt pbat̄ p sequentia. negotia tñ miserabiliū p̄sonaruz gerere possunt. vt. lxxxviij. di. c. i.

Credo Statutū fuit in ꝯcilio car thaginen. vt clerici non sint administratores vel procuratores domo rū secularium. Et hoc probatur autoritate apostoli dicentis: nemo militans deo r̄. Ad actiōes .Jcausaꝝ .Laut .Jpro et. r sic vtro biq̄ exponas.

Placuit Statuit̄ in. c. isto vt cle rici non sint cōductores vectigaliū nec procuratores domoꝝ secū lariū: nec aliquo modo turpi lucro inhere ant. Et hoc probat̄ autoritate pauli dicen tis: nemo militans deo r̄.

Cyprianus Apud furensem eccīam laici mo rientes in testamento suo sacerdotes r dia cones r alios clericos noiabāt tutores vel curatores filiorum suoꝝ: quare cyprianus scribit clero r populo illius ciuitatis dicēs hoc esse ꝯtra statuta sanctoꝝ patꝝ: r ꝯtra ea que in ꝯcilio ep̄oꝝ statuta fuerūt. vnde precipit cyprian⁹ vt hoc de cetero non fiat si vero quis fecerit pro ei⁹ dormitiōe sacri ficium nō celebretur. ¶ Que aūt sequūtur vsq̄ ad qōnem plana sunt

Questio IIII

Quod vero Hic inti-
tulat. tñ.
nõ vbi querit an liceat clericis ful-
gidis vestib⁹ ornari. Et rñdet q̃ non ad ia
ctantiã z ad laudẽ humanã. vt infra. c. i. sed
si preter corpis voluptatẽ clerici pulcr̃ ha-
beant indumentũ dummõ sit honestũ: non
reprobat. vt. ꝫ. xli. dist. c. pſimonia. In tali
bus eñ non vsus: sed libido est in culpa. vt
ꝫ. xli. di. quisquis

Omnis sacrãtia Hoc
.c. di-
uidit in tres ptes. In prima ꝺr q̃ clerici ful
gidis vestibus se ornantes: z qui vnguent̃
vnguñt epithimio tradañt. In scꝺa pte ꝺr
q̃ quidam erant heretici qui deridebãt eos
qui vilibus vestibus induebañt: dicentes
q̃ hoies debebant ornari z non eccie. quo-
rum heresim si quis sequit̃ per epithimium
corrigat̃. In tercia pte ꝺr q̃ antiquitus ho
mines vtebañt mediocribus vestibus: sed
non sericis: vel ornamentis vario⁹ colo⁹.
qꝺ iuxta basiliũ de elatione mentis videtur
puenire. Scꝺa ps incipit ibi L Qñ vero]
Tercia ibi. L Prouscis. hi] supple ideo Lhãc]
.i. heresim vel ꝓtaminatõem

Nullus Statuit̃ in hoc. c. vt nul
lus clericus veste vtat̃ in-
decenti: siue mozet̃ siue vadat. sed vtatur sto
lis: id est vestibus vel capis que sunt cõcesse
clericis z qui contrafecerit per hebdomadã
suspendatur

Episcopi Quidam clerici layca
libus indumentis vte
bañt z sacerdotes sine pallio apparebant. q̃
re statuit zacharias vt hoc decetero nõ faci
ant: nisi itinere longo ambulauerint. quia si
cut mulier ozans nõ velato capite deturpat
caput suũ. i. viz. ita sacerdos sine opimen-
to deturpat sacerdotiũ suuz. Si quis vero
ꝓtra hec statuta fecerit coione priuet̃ L sacer
dotali] .i. talari C Sequens. c. planũ est

Precipimus Precipit In-
nocẽ. in hoc
ca. vt clerici tales honeste in habitu corpis
z in moribus se habeant vt aspectũ layco⁹
quo⁹ forma esse debent nõ offendant. si q̃s
vero ꝓtrafecerit: nisi admonitus resipiscat.
beneficio careat eccliastico

Questio V.

Quum vero Hic pꝺ
ponit. v
nõ qua querit an clerici ab epõ suo
correcti officium relinquentes ad secularẽ
iudicem fugere possint. Et rñdet q̃ non. vt
ꝓbatur p̃ sequentia.

Placuit Statutuz fuit in ꝯcilio
agatheñ. q̃ si quis cleric⁹
ꝓpter correctiõem epi vitandã relicto suo of
ficio ad secularem iudicem ꝓfugerit. z is ad
quẽ ꝓfugerit opem ei defensionis prebuerit
vter⁹ de coione ecclie repellat.

Si quis a proprio.
Statutũ fuit in ꝯcilio antiocheno vt cleri
cus ab epõ suo depositus: vel epus a syno-
do degradatus ad imperatorem nõ recurrat
sed recurrat ad synodũ: z ibi alleget que sibi
profutura putabit. q̃ si hoc facere ꝓtemner.
spem restitutõis in futur⁹ non habebit.

Si quis cuiuslibet.
Statutũ fuit in ꝯcilio carthaginen. q̃ si a-
liquis epus iudicio epo⁹ fuerit damnat⁹: nõ
ꝺr a sua eccia vel ab aliquo hoie defensari.
z qui eũ defenderit: pena pecunie z amissio
ne sui honoris puniet̃: a qua pena nec sep̃
nec etas excusat̃. Sequens. c. p̃

Si quis episcopus
Statuit martin⁹ papa in hoc. c. q̃ si epus
vel alius cleric⁹ ꝙquerit se iniuste damna-
tum: recurrat ad ꝯcilium epo⁹ z ibi si quas
hz innocentie cãs alleget. si aũt noluerit ad
epm recurrere: nullam spem future reconci
liationis habebit.

Si episcopo Quidaz epi
cũ suas cau-
sas coram aplico tractare deberent: refugi-
um habebant ad iudices sẽlares. q̃ gregi
suis peccatis deputat. de hoc tñ referendo
gras deo scribit. Statinno imperatoz: dicẽs
q̃ nisi epi cito ad eũ venerint: canonicaz di
strictõem inter eos exercebit

Causa XXII.

Quidam Episcopi qui= dam. In superiori causa tractatum est de obedientia clericorum erga suos epos. Sed quoniam quis iurat suo prelato non obedire ideo gra. hanc. xxij. cam subnectit in qua de iuramento tractat: et de mandato: et quot comites iuramentum habeat. que vt melius apparent proponit thema de quo quinque eliciet ones.

Questio .I.

Quod iuramentum Dic proponit prima quo: in qua queritur an iuramentum sit prestandum ab aliquo vel non Et certum est quod sic in casibus istis scz pro pace seruanda inter aliquos: vt infra. e. omne. Pro fama: scz cum aliquis est infamatus vt .ij. q. v. pbz. Item pro fide catholica seruanda. vt. i. q. vij. quotiens. de conse. di. ij. ego berengarius. Et pro fidelitate seruanda vt. s. xxiij. di. quinquies. infra. e. q. v. de forma. et pro cautione damni non faciendi. vt .xxviij. di. de syracusane. Et de profectu viri: scilz ne veritas occultetur. vt. xxiij. q. ij. quamquam. Quid autem sit iuramentum et quot habeat comites sueuit in summa hui⁹ quinquies notari Et procedit hoc ordine gra. in hac quone. Primo probat quod iuramentum non sit prestandum duab⁹ autoritatib⁹. scz euangelij et ia cobi Postea soluit dicens: quod sponte iurare quis non debz. sed propter necessitatem pot: vt pro innocentia sua purganda: et pro pace facienda: aut propter incredulitatem aliquorum

Omne Statuit scil. tole. in hoc c. quod pro tribus causis potest quis licite iurare. scz pro pace facienda vel solidanda. et cum in iudicio per testes veritas probatur. et cum quis suam innocentiam purgat:

Non est contra Quidam dicebant quod nullo mo erat iurandum: et hoc probant autoritate dni dicentis. sit sermo vester est est ne. Aug⁹. vero ostendit quod iurare no est

·I·

petm. qd probat exemplo apli qui iurauit his verbis: per gloriam nostram quotidie morior: qua locutoem exemplaria greca iurationem esse ostendut siue demonstrant. et docent quod dns non prohibuit iuramenta: nisi que fiut ex cupiditate et dilectione iurandi.

In nouo Dicit aug⁹. quod prohibitum est ne omnino iuremus: non quia iurare sit peccatuz. sed quia periurare peccatum est: ad quod iuramentuz peruenitur

Vt noueritis Probat in .b. c. aug⁹. quod iurare no est petm. qd probat exeplo apli: qui iurauit hoc modo: per gloriam nram et Et quod ista verba sint iuramentu patet. non em sic intelligunt vt gloria nra faceret apostolu mori sicut per venenu vel per gladiu morit homo

Ita ergo Casum istu sic ponens Dicit in hoc. c. quod qda sunt appetenda per se: vt virtus. queda vero appetenda sunt propter necessitatem: vt iusiurandum. vnde aliquis iurare non debet nisi necessitas eum cogat: scz cum videt pigros homines ad credendum: qui non crederent nisi iuret. cum vero non adest necessitas sit sermo vester est est non non. Si autem amplius fuerit scz iuramentuz in tpe necessitatis: non est a malo iurantis. sed a malo: id est infirmitate recipientis a qua infirmitate quotidie deprecamur liberari Sequens. c. patz

Et iurabunt In veteri test. iurabant iudei per ydola: postea dns ad condemnationem ydolorum et vt dns per os hominu emendaret docuit per prophetas vt iudei per dnm iurarent. Et hoc probat hiero. duab⁹ autoritatib⁹. et sic aliquis non potest dicere quod euangeliu in omi casu nos iurare prohibeat Et nota quod prima autoritas est in principio: sed cuda in fine vbi dicit Lviuit dns.

Considera Hiero. ostendit in hoc. c. quod xps no prohibuit iurare per deu: sed per creaturas. non quod hoc fiat recte: sed quia melius est per deum iurare qm per demones vel alias creaturas

sicut non recte iudei deo victimas immolabant: sed qz melius est deo immolare q̃z demonijs. ¶ Sequens. c. p te videre poteris

Si quis per capillũ Hoc. c. diuidit in tres ptes. In prima dicitur q si quis iurat p capilluz vel caput: si clericus est deponat: si laycus anathematizet. In scda parte dr q si quis per creaturas pphanas iurauerit: debet acerrime castigari z penitere ſm q synodus iudicabit. In tercia parte dr q si quis taliter iurantem non manifestauerit: a deo ꝯdemnabitur: z eꝫ qui talia non emendet acerrime corripiat. Scda ps incipit ibi L z si quis] Tercia ibi. L Si quis aũt]

·ꝯ· Queritur Hic mouet grauis quandã incidentẽ qõnem. s. quis magis teneat: an ille qui iurat p deũ: an qui iurat p sacra euangelia. Huic qõni rñdet p sequens. c.

Si aliqua Quidã stulti putabant esse maius iurare p euangeliũ q̃z p deũ, quos iohes crisost. reprehendit dicens q scripture eccie sunt propter deũ: z non econuerso. Hic ſram ordinabis L modicũ] .i. min9 qui iurat p deũ q̃z per euangelia

Habemus Quidam transgrediebant sacramenta que faciebant in ꝯmuni loquela: scz cum simplr p deum iurabant. Sed ostendit hieronimus q non solum illa que fiunt in altari seu in sancto q̃z reliquijs sunt a periurijs p cauenda: sed etiam illa que fiunt in cõmuni loquela. z hoc pbat autoritat veteris testa. dicentis. non iurabis tẽ.

Non est Reuertit nunc Gratianus ad principale ꝓpositum: ad oſtendum q licitũ est iurare. z dr hic q non est ꝓcepti dñi iurare. Sed idꝺo phibetur ne ꝓpter vsum iuramenti periuriz incurramus

Si peccatum Quidaz dicebãt q peccatum erat iurare. Aug9. vero docet nõ esse pctm iurare tempe necessitatis: cũ hoies sunt pigri ad credenduz qõ est vtile eis. z h pbat autoritate veteris legis dicentis, non periurabis tẽ.

·ꝯ· Ex premissis Concludit gratianus ex supradictis ca. dicens q licet iurare non sit pctm: non est tñ a petendũ: necꝺ suetudine iurandi in periurium labamur. Sed obijcit q licet iurare pctm non sit: tamen iuramentũ recipe pctm videtur. cũ dicat. qꝺ amplius est a malo est: non iurantis sed non credentis. sed hanc obiectõem soluit dicens q noie mali non malicia: sz pena pcti. s. incredulitas que ex infirmitate proceſſit intelligit: que peccatum non est. z ita sicut iurare non est peccatum. z ad h̃ inducit fe mentũ non est peccatum. z ad h̃ inducit sequens. c. cuius casus pz

·ꝯ· Sed queritur Hic q̃rit an sit vtendũ fide ei9 qui p demonia iurat. z rñdet q sic ad bonũ z licituz. z ad hoc inducit sequens. c. cuius casus pz

Mouet te Licet. N. z Aug. dicerint q tres questiones facte fuerint ex hoc. c. ego Bar. baricelli credo q tm̃ due fuerunt. La. ergo hoc diuidit in tres ptes In prima que sunt publica an sit vtendũ fide eius qui iurauit per falsos deos ante q̃z veniat ad rñsionem qõnis. Dicit q qui iurat p falsos deos: z si non seruauit fidem in duobus peccat. z quia iurauit per falsos deos. z quia fidem non seruauit. sed si seruauit fidem laudabile est: z ideo fides eius vti possumus ad bonũ z non ad malũ. Fides enim appellatur hic, pmissio: z non illa fides a qua fideles vocantur In secunda parte dr q minus peccat qui iurat p falsos deos veraciter: q̃z qui iurat per veros deos fallaciter. quia quanto sanctius est p quod iuratur: tanto magis penale est periurium. In tercia parte queritur Publicola an peccet qui gentilem sine paganum sibi per falsos deos facit iurare. Et rñdet q nõ. z hoc pbat exemplo iacob z esau qui fecerunt sibi iurare laban z abimelech per falsos deos: qꝺ credendum est. z ideo dicit dubitatiue. L si tñ] Scda pars incipit ibi L veritatem] Tercia ibi L Alia qõ]

§. Sicut etiam Adhuc ostendit gra. q̃ non peccat xp̃ianus qui paganum sibi p̃ suos deos facit iurare. Diuiditur ergo iste §. in tres ptes In primo ostendit q̃ nõ peccat xp̃ianus si recipit sacr̃m ab infideli p̃ deos suos. Et hoc probat exemplo iudeorũ: q̃ fecerunt pacem cum romanis per deos falsos receperũt iuramentũ. ipsi aũt p̃ deũz verum iurauerunt Sic etiam p̃ creaturas iurare malum est: sed seruare qđ iuratur est bonũ. In scda parte obijcit & probat q̃ iurare p̃ creaturas non est malum: qz ioseph cum vir sanctus esset p̃ salutem pharaonis iurauit. Postea soluit dicens: q̃ sancti iurando per creaturas ipsum creatorez venerabantur. sic ioseph iurãdo per salutẽ pharaonis iurauit per eum qui dedit ei salutez & potestatez. & dominus non prohibuit iurare per creaturas: nisi propter duas causas. ne in eis nomen deitatis esse putaret. vel ne eas contemptibiles iudicando promissa non seruaremus In tertia parte que rit incidenter quid sit grauius an iurare falso per creaturas: an per creatorem Et primo ostendit q̃ grauius est iurare p̃ creaturas: quia sic iurando in duobus peccat quia & contra prohibitionem iurat: & quia fallaciter iurat. sed per creatorem fallaciter iurando tm̃ in vno peccat Postea soluit dicens q̃ periurium tanto magis penale est: quanto per quod iuratur sanctius est. & ita magis est penale deierare p̃ creatorẽ. Hec cunda pars incipit ibi Sed obijcitur Ter tia ibi Sed queritur Ult prepositus erat pharao i infimis. id est i mundanis. vel prepositꝰ erat scilz princeps in mundanis vel in memphis que ciuitas erat vel caput regni.

Predicandum Significatuz fuit entiano pape q̃ quidam pbr̃i de periurio leuem penitentiam imponebant: quare statuit entianus vt christiani moneãtur periurium euitare cum sit graue delictum. sed si in illud inciderint taliter de ipso peniteãt qualiter de adulterio & de alijs criminalibus vitijs penitent. Siquis vero timẽs longam penitentiam periurij ad confessionem venire noluerit excõmunicet donec resipiscat

Questio II.

Quod autẽ Hic ponitur. ij. questio vbi queritur an sit periurꝰ qui iurauit falsum quod putat verum. Et certum est q̃ non. vt infra. c. homines. Et procedit hoc ordine gratianꝰ. Primo probat q̃ est periurus. postea q̃ non. et ponit solutionem optimam

In dolo Dicitur hic q̃ dolose videtur iurare qui aliter facit q̃ promittit: cũ periurũ sit nequiter credentes decipe

Animaduertendũ Dicitur in hoc. c. q̃ iuramentuz tres habz comites siue partes. scz veritatem: iudiciũ: & iusticiam & si aliquid istoz̃ defuerit periurium erit

Item qui Adhuc pbat eũm qui iurauit falsũ qđ putabat esse verũ periurum cum iurando falsum fuerit mentitus. et loquentes mendacium iuxta psalmodiã sunt perdendi: & multo magis pdendi sunt qui mentiendo periurare credunt

§. Sed aliud Rñdet h̃ gra. allegatis diuersis q̃ si q̃s iurat in dolo scz in cuꝰ mente est aliter facere q̃ iurat periurꝰ est. Sed si sine dolo iurat putans esse verũ qđ iurat periurus non reputabit. qđ pbat exemplo apli: q̃ promisit se ituz̃ ad chorinthios. & tñ aliter fuit: sed periurꝰ nõ fuit. qz non fuit in dolo Et ad hoc inducit sequens. c.

Homines Señ. hunc casuz sic ponit. Tres casus sunt in hoc. c. Primꝰ est: cũ quis putat verum esse. & est falsum: & tñ incaute iurat Secũdus est cũ quis iurat scienter verũ ee qđ scit esse falsum. Tertius est cuz q̃s putat falsum esse qđ verũ est: & tñ iurat esse verũ. Primus fallit tñ & venialiter peccat Secũs fallit tñ. Tertiꝰ fallit & fallit. & ita isti duo mortaliter delinquũt

¶. Quia ergo Concludit ḡ tian⁹ ex supra dicto.c. dicens q̄ licet iste ep̄s iurauerit falsum qđ putabat esse verū: cum nō fecerit scienter hoc neq̄ negligenter: non est reus puniri iudicandus. Postea respondet obiectioni facte s̄. in. §. item querit. oñdens q̄ non omnis qui mentit dicit falsum. qđ probat per sequens.c.

Is autem Hoc c. diuiditur in tres ptes. In prima oñdit aug⁹. quid sit mentiri. In scđa parte oñdit q̄ quis mentiri non debet. nam ꝑba non sunt ideo instituta vt homies sefallant ad inuicem: sed vt qđ quisq̄ nouit alteri dicat. vnde si quis aliter facit mentiendo sciz peccat. z si alteri per suū mendacium prosit. sicut aliquis furtuz faciendo peccat etsi alicui p furtum prosit. In tercia pte oñt q̄ duo sunt genera mendacioꝝ. Vnū est cuz quis putat verū qđ est falsum. Secundū est cum quis putat falsum qđ est verū z iurat esse falsum. primū non ledit. scđm ꝙ ledit. Scđa pars incipit ibi. L z vtiq̄. J Tercia ibi. L nemo mentiens. sciens. J. i. scienter. L nesciens verū. J z tñ est verum

Beatus Gelasius ostēdit in hoc .ca. q̄ non ideo dz quis fallere vel sibi ꝓrarius esse q̄ non adimplet sicut pmisit cum per eum non stat quin adimpleat quod promisit: sed iusta de causa. z hoc probat duobus exemplis. scilicz pauli z petri.

¶. Ille ergo Concludit gratianus ex supdictis dicens q̄ ille mentit iurando: qui scit falsuz esse qđ iurat pro vero. qđ probat auctoritate aug⁹. dicentis. est em̄ z̄c. Postea oñt q̄ falle re semper est pctm̄. falli q̄q̄z sic q̄q̄z non. z q̄q̄z maius pctm̄ est fallere q̄ falli z ad hoc inducit sequentia. c.

In quibus Dicitur in hoc. c. q̄ in his rebus q̄ non nocent vel prosunt ad vitam eternam capescendam: credere vel non credere. veras vel falsas putare: non est dicendum esse peccatum: vel si est peccatum: minimum est.

In ipsarum De duob⁹ fuit ab aug. q̄situm primū fuit an in ꝓtractibus vel rebus ad corpus ptinentibus sit min⁹ malū falli q̄m fallere. z rñdet q̄ sic. Scđm fuit an sit maius maluz falli in articulis fidei q̄ fallere in rebus tpalibus. z rñdet q̄ sic.

¶. Itē quod dicitur Rñdet gr̄a. huic obiectioni facte s̄. §. itez q̄ vbi dictū est. pdes oēs qui loquunt mendacia. z dicit q̄ quedā pctā sunt venialia z quedam mortalia: de quib⁹ mortalibus intelligit. pdes omnes qui loquunt mendacia. vt aūt appareat que pctā sint venialia z q̄ mortalia videndū est quot sint genera mendaci. oz. z ad hoc inducit sequēs. c.

Primum Hoc. c. diuidit in. iij. ptes. In prima dz q̄ octo sunt genera mendacioꝝ. z ponit aug. exemplū de quolibz. quoꝝ quinq̄ sunt gravia. tria vero leuia. In scđa pte ostēdit q̄ in nullo genere mendacioꝝ est mentiendus. z ponit cās quare. In tercia pte oñdit q̄ quisquis recedit a primo mendacio: tāto minus peccat. Scđa ps incipit ibi. L non est mentiendū. J Tercia ibi. L In his aūt. J

Cū humilitatis Dicitur hic q̄ mo dz cā humilitatis mentiri. q̄ qui pctō non erat efficit pctō: q̄ veritas nō est in eo nec p̄t esse in eo humilitas vbi regnat falsitas.

¶ Sequens. c. patet

Nihil autem Dicitur hic q̄ q̄s tiendo quolibet genere mendacij. min⁹ tamen peccat qui causa ꝓfulendi mentitur q̄ qui causa nocendi. Et similiter minus peccat qui viatorē in aduersum iter transmittit q̄ qui viam vite p̄ mendaciū deprauat.

¶ Sequens. c. planū est

Ne quis Hoc. c. diuidit in tres ptes. In prima loquit de pfecto qui firmū ꝓpositū hz de nō mentiendo. hic mortaliter delinquit si p alio mentiat. z ideo si non vult verū dicere taceat: ne dicendo veritatē. primū ledat. In scđa pte ponit duo genera mendacioꝝ. vnum qđ fit ci

loci. ꝛ aliud qđ fit causa ꝯsultationis in qui bus si impfect⁹ mentiꝝ vel forte etiã pfect⁹: venialiter delinquit. In tertia pte dicit: ꝙ non debet mendax reputari qui gladiũ sũ bi ꝯmendatũ promisit alicui se redditurꝝ qñ petierit ꝛ postea non reddat ei si petierit cum factus fuerit furiosus ne se vel aliũ in terimat. Hcda ps incipit ibi L Duo vero] Terna ibi [Illud vero]

Faciat Dicit hic ꝙ quilibet debꝫ defendere salutẽ hominuꝫ corporalem dũmodo hoc faciat sine mẽda cio vel peccato. qz tunc id solum restat sibi qđ recte faciat id est sine peccato [reliquũ] id est dictum sibi restare ꝛ licite faciendu

Omne genus Dicit hic ꝙ nõ debꝫ sali quis aliquo genere mendacij mentiri nec p mẽdacium vitam alicuⁱ defendere

Quod aũt ait Quesitũ fu it ab Aug⁹. an mendaciũ qđ iocose dicit sit habenduꝫ pro mendacio. Et rñdet ꝙ non qz non se rio vt alium fallat dicit: sed ioco. et probat exemplo ioseph qui iocose fratrib⁹ suis mẽ titus est: non vt eos fallat [per hominez] id est dispensatorem suum qui insecutus fu it eos ꝛ reduxit eos [erit⁹] id est finis

¶ Sed in veteri te= stamento] Supra in proximo. c. dictũ est ꝙ iocosum mẽdaciũ nõ est habendũ p mẽ dacio. Hunc vero dicit ꝙ hoc obtinuit in veteri testamento vbi multa pmittebantur que hodie facere non licent. et hoc probat p sequentia. c.

Si quis per vetus. Quidã dicebãt licere sibi mentiri ad instar hoim ve. te. Aug⁹. vero ꝓtra eos ostendit ꝙ sic eoꝝ exemplis suũ volunt tueri menda cium: pari rõne debent dicere sibi licere alie na bona rape ꝛ propriaꝫ vlcisci iniurias: si cut tunc ꝑpis cõstabat esse pmissum. que si quis hodie faciat penã patiet a dño qui p hibuit talia [post posita vmbra significatio nis] id est post positis legalib⁹ ꝛ cerimonia lib⁹: ꝑpm ꝛ iustitiã noui test. significantib⁹.

Si quelibet Quidam dice bant ꝙ si quis mentiꝝ pro vita alicuⁱ nõ est peccatũ: im mo bonum ꝛ meritorium. Et hoc probat exemplo obstetricum quib⁹ mentientib⁹ pro vita iudeorum dñs eis domos edificauit. Sed aug⁹. cõtra eos ostendit ꝙ pro vita alicuius mentiri peccatũ est. tñ si alia pcã p pñiam sequentem delenꝫ. hoc multo faci lius delet nec ille obstetrices propter men dacũ meruerũt: imo demeruerunt. qz qđ potuit in eterna vita eis retribui est in ter renam recompensationem declinatũ

¶ Abraam Dicit hic ꝙ nõ so lum ioseph fuit a mendacio excusat⁹ in veteri testa. sed etiaꝫ abraã qui mentit⁹ fuit pro viris suis cũ ali ud diceret ꝛ aliud se facturũ deliberaret. Et ad hoc inducit sequens. c.

Prophetauit Ambrosius ostendit in h c. ꝙ abraam cum dixisset se cũ filio reditu rum ꝛ propositum haberet ipm imolandi deo: captiose loquebatur: ne aliquis seruo rũ ipm impediret. dñs tñ p os ei⁹ ꝓpheta uit id qđ ipse non cogitauit

¶ Quandoqz Docet gra tianus hic ꝙ quandoqz significamus id fieri qđ fieri nolumus. sed hoc facim⁹ ad expimentum obedientie. sicut de⁹ temptauit abraam vt eius obedientiã experiret. ꝛ hoc probat p sequentia

Non enim Legitur in genesi ꝙ dominus precepit abrae vt filium suum ysaac sibi immola ret: quod cum facere vellet prohibuit eum dominus et ouem pro filio obtulit imolan dum: quia domin⁹ non ideo precepit abra he filium suum immolare eo ꝙ vellet ita fie ri. sed vt eius obedientiam tantũmodo ex periretur.

Vtilem Ostendit hiero. ꝙ mul totiens simulatio vtilis est ꝛ ꝙ homo debet simulare id qđ non est: nec fieri cupit. Et hoc probat trib⁹ exẽplis sc̃z ihesu regis israel: ꝛ dauid: ꝛ xp̃i q̃ simu lationẽ peccatricis carnis assumpsit

¶ Ecce Dicit gr̃anus ex supradictis liquere q̃ peccata sint venialia z que mortalia. postea facit quandam questionẽ. quare abrahã cum descẽderet in egyptũ cum vxore: rogauit eam vt sororem suã se esse mentiret: ne si diceret se eius vxorem illius interficeret ꝓpter eam. Cũ dictũ sit supra in. c. primũ z. c. ne quis arbitremur non esse mentiendũ pro tempali vita alicuius. postea soluit hanc obiectõez dicens q̃ abrahã noluit mendaciũ dicere: ꝙz verum tacere voluit. qz de eodẽ sanguine nata vere soror dicebat

Queritur Quesitũ fuit ab Aug̃o. cur abraham patriarcha mentiri voluit saram vt se sororez suam diceret: z nõ potius omisit ipsaz deo. Et rñdet q̃ noluit mendaciũ dicere: sed veritatem occultari voluit. soror eñ sua erat. qz filia erat fratris. z q̃ non cõmisit eã deo tm̃: dedit nobis exemplũ vt q̃diu possumus rationabiliter ꝓcula euitare: deum temptare non debeamus

¶ Item opponitur Iste. §. diuidit in duas ptes. In prima probat adhuc q̃ homo põt mentiri vt sibi ꝓfit: etiam alteri nocendo. Qñ probat exemplo iacob qui mentitus est se esse esau patri benedicenti: z hoc modo sibi abstulit ius primogenite. Sed hanc obiectõnem soluit gr̃anus: dicens iacob non esse mentitũ. nõ eñ se dixit esse esau natiuitate: sed adiectiõe vel imitatiõe. qz ex quo esau sibi vendiderat ius primogenite rite imitari poterat z ius illud adire qñ emerat. z hanc solutiõem probat quatuor exemplis. scz iohis quem xps dixit esse heliam virtutis imitatõe z iudeorum z gentiliũ z romanoꝝ. In secunda pte dr q̃ q̃uis eps de quo agit̃ in theumate uraverit falsum qñ putabat esse verꝝ: non tamen reus periurij iudicat. qñ ꝓbatur exemplo saulis qui pugnaturus ꝙtra philisteos iurauit se interfectuꝝ: quicunq; comederet ante solis occasum. ꝙtra qñ iuramentũ ionathas filius suus fauũ mellis comedit: ꝓpter qñ pater eũ ꝙdemnauit ad mortem. sed ad preces ꝓpli hanc sententiã reuocauit nec tamẽ ꝓpter hoc reus periurij iudicat. Secũda ps incipit ibi. Eps vero. Tertiũ ibi. Primo ergo. Tertia ibi. Tercio ibi. Hinc ide aplus. Quarto ibi. Hinc ide aplus contra gentiles.

Questio III

Quid ergo Qñ vbique rit an liceret archidyacono iuramento firmare q̃ epo suo debitã reuerentiam denegaret. Et rñdet q̃ non: cũ eps ꝓpter tale iuramentũ qñ fecit reatũ periurij non ꝙtraxerit: cui etiã si periurus fuisset nõ liceret archidyacono vl̃ alicui subiectoꝝ ab eo discedere añ diffinitiuã sniam z ideo illicitum fuit archidyaconi iuramentũ

Questio IIII

Quod aũt Dic ꝓponit riť vtꝝ iuramentũ illiciti sit seruandum. Et rñdet. si iuramentũ est illiciti: ꝓpter ueniali non est seruandũ. vt infra. c. i. z. c. seq. quentibꝰ z maxime in illo. c. in malis. si aũt iuramentũ est illicitũ ex mõi: qz incaute iurauit aliquis rem licitã. s. comedere vel bibere seruandũ est cũ in deteriorẽ exitũ nõ vergat vt infra. e. si aliq̃d. z. §. illiciti

Si publicis Aliquis iurauit suũ vel corrumpe sanctimoniale. quare q̃situm fuit in ꝺcil̃. vtꝝ tale iuramentuꝫ sit seruandũ. z rñdet q̃ nõ. qz tolerabilius est turpem ꝓmissionẽ reijcere q̃ eam adimplere. Sequens. c. ꝓz cum. §.

Quod dauid Dicit in hac illiciti non est seruandũ. z hoc ꝓbat exemplo dauid qui iurauit interficere nabal z tñ ꝓmissionẽ suam non adimpleuit. Idem est casus sequentis. c. sed addit q̃ de duobꝰ malis eligit minimũ. Aliud. c. scz in malis ꝓmissis planũ est

Si aliquid Qñt hic beda q̃si quis iurat se interfectuꝝ hominem vel aliud petiũ ꝓpetrare. potius ꝺz venire ꝙtra iuramentũ q̃ in aliud grauiꝰ crimen incidere. qñ ꝓbat exẽplo dñi

qui licet iurauerit interficere nabal virum stultū ⁊ impiū. tñ ad preces abigail vxoris eius ostra sacramentū veniens ensez reuocat in vaginam

Non solum Dicit dicitur q̄ si aliqs iurauit aliquid illicitum non debz illud adimplere. sz in duob⁹ malis min⁹ eligere debz scz vt nō adimpleat qđ promisit

Unusquisqz Ostendit hic ambro. q̄ aliquis non debet illicitū promittere: ⁊ si promisit tolerabili⁹ est promissum non adimplere ꝫ facere rem illicitam Et hoc probat exemplo herodis ⁊ iepte qui sepe in scriptura reprehenduntur eo q̄ per promissionez suam rem illicitam impleuerunt. naz bene poterant mutare voluntatem prauam cuz ipse deus suaz sententiam sepe mutet ⁊ mutando melioret.

Incōmutabilis Questus est in ocilio tole. vtr̄z quis possit venire ostra iuramentū suū illicitū. Et rñdet q̄ sic. et hoc probat exemplo dñi qui licet sit incōmutabilis: legit tñ suā sententiā mutasse ⁊ cōtra sua iuramenta venisse. Probat ⁊ hoc auctoritate ieremie. prophete dicentis. loquar ⁊c. Iuramenta lid est dispositōes fm q̄ merita hoim exigebat: t Sequens. c. pz

Qui sacramenta Iurauit qdam q̄ nunqz ad pacem cū suo inimico ueniret. quesituz fuit in ocil. ylerden. qđ sup hoc faciendū Et rñdet q̄ pro puncto lid est illicito sacro debet q̄ annuz a corpore dñi separari ⁊ reatū suū elemosinis ⁊ fletib⁹ diluere: ⁊ ad pacem celeriter venire festinet Sequentia duo .c. plana sunt.

Necesse Quidā iurauit se factu rū aliquid inhonestum vnde quesitū fuit in ocil. tol. quid esset de ꝫ faciendū. Et rñdet q̄ penitentiaz agere debz qz noie dñi abusus est illicite iurando. Et hoc probat auctoritate exodi Sequētia .c. patet. diffinitio lid est assertio

Actione Quidaz epi iurauerāt se facturos ymagines sanctorum que in ecclesijs erant. quare quesitum fuit quarta die septimi synodi an istud licitū iuramentū erat. Et respondet q̄ non. et ad hoc probandū induc̄t auctoritas sophonie: scz si quis vult illicitum iuramentū seruare peribit sicut herodes. si quis vero non seruat indulget sibi deus sicut petro indulsit Sequens. ca. p se patet.

Tribus Docet hieronim⁹ in hoc ca. q̄ tribus modis pōt quis extra suū iuramētū venire. Primo cū quis sciēter male iurat Secōo cū incaute iurat nō putās esse pctm̄ qđ iurat Tertio cuz puer vel puelle infra pubertatis annos i domo parentū se obligāt sacro. qđ parentib⁹ ostradicentib⁹ pōt irritari

¶ Ecce Cōcludit gra. ex supradictis dicens q̄ illicita iuramenta non sunt seruanda: imo laudabiliter dissoluūtur cū illicita iuramenta deserunt ideo vt ad bonuz redeat. sed si sacra illicita deserunt vt in aliud malū transeat damnabiliter seruant: sed damnabilius ostemnuntur. qđ probat p̄sequentia .c.

Hi ad peccatū Quidam cū nō posset solus spoliare viatorē sociū sibi quesiuit cui iurauit se redditurum medietatē de spoliis: quo spoliato totum sibi retinebat consocius. quare super hoc tres questiones fiunt Prima est an fides appellatur cum iurat partiri spolia viatoris. Et rñdet aug⁹. mirū si fides dicat. Secōa est si faciat ostra fidem sibi retinendo totum: et an sit periurium. Et respondetur q̄ sic Tertia est si nil dat socio sed reddat cui abstulit vtr̄z peccat Et rñdet q̄ non Unde dat intelligi q̄ si fidem debet seruare suo oplici: multo magis humane societati L vtrobiqz L. i. in eo q̄ iurauit partiri spolium. et in eo q̄ totum sibi retinuit. vel L vtrobiqz lid est quia rapuit: et ipse fidem non seruauit. sed totum sibi retinuit

Mulier si fide Quedā mulier iurauit se seruituram fidez adultero ⁊ q̄ alteri se non supponeret. postea volebat alteri adherere

vel ad legitimū maritum redire. quesituz fuit ab aug⁹. vtꝝ peccet. ꝛ rñdet. si seruat fidez adultero male facit: ſz si alteri ſe subiiciat deterius facit. si vero ad maritum redit nullo modo delinquit

§. Ex his Cōcludit gratianus ex ſupradictis dicens q̄ ſi iuramentum illicitum deſerit vt in aliud malum tranſeat pniciosum eſt. qz peccata peccatis accumulant. ſi vero deſeritur vt ad bonū redeat bonū eſt ꝛ non malum. ſed potius flendum eſt ſi occaſione illiciti iuramenti aliquid mali ꝑpetrauimus. qđ probat perſequens ca.

Inter cetera Quidam nomine vbald⁹ captus cum ꝯcubina ſua ꝯpulſus eſt iurare ꝯſanguineis eius cam ſuſcipe in vxorem. Matrem vero cum fratribus de domo expellere iurauit: etiā q̄ nihil eis impenderet pro alimonia. quare mileuitanus epūs rogauit aug⁹. vt ab ambroſ. quereret ꝛ quid de vbaldo eſſet faciendū. qđ ꝛ factum eſt. Reſcribit ergo aug⁹. vt vbaldus habeat illam in ꝯiugem quam iurauit. matrem vero ꝛ fratres non expelleret de domo: ſed eis prebeat alimenta. ꝛ ſi occaſione illius illiciti iuramenti aliquid eis hactenus defuit: ꝑ ptīa ꝛ emendet. nec vllam infamiam ex illo iuramento facto per ꝯpulſionem ꝯtrahat. quia illi potius infamiam ꝛ reatum ꝑurij ꝯtraxerunt ſqui eū iurare coegerūt

§. Sed cum his Sup oñsum eſt q̄ illicita iuramenta non ſunt ſeruanda. Nunc vero ꝓbat ꝯtrarium exemplo ioſue: qui licet ꝯtra dñi preceptum firmaret pacē cum gabaonitis: tñ ſacramentū ſuum non violauit ſed ſeruauit illeſum. ꝛ hoc ideo: qz ſeniores iſrl nesciebant iuramentū illud eſſe illicitum. qz nesciebant illos quib⁹ iurauerant eſſe incolas terre ſibi ꝑmiſſe. ꝛ ad hoc inducit ſequens ca.

Innocens Oñdit ambroſ. in hoc. c. q̄ non eſt vituperandum ſi alicui credit ignoto etiaz ſi ab eo decipiat. ꝛ hoc ꝓbat exemplo ioſue: qui gabaonitis fingentib⁹ ſe de longa terra venire credidit: ꝛ cum eis pacem firmauit ꝛ ſocietatem. poſt tercū vero diem cū ꝑfidie ad gabaon ciuitatē veniſſet: ꝛ ſe circumſpectū eſſe indignaret: non ꝑmiſit ioſue pacem reuocari. quia firmata erat religione iuramenti.

§. Illicitum Iſte. §. diuidit in tres ptes. In prima pte ꝯcludit grānus ex ſupradictis q̄ illud iuramentū illicitum ſeruari non debz qđ ſcitur eſſe illicitum dum iurat. ſi aut ꝛ ſcit eſſe illicitum. ꝑter ignorantiam excuſatur. qđ ꝓbat grānus duobus exemplis. ſcz ꝯſanguinee ꝛ repudiate. quas ſi quis in cōiuges ducit ignorantia facti excuſat. qz nesciebat eam ꝯſanguineā vel repudiatā eſſe. ꝛ crederet ꝯiunctōnem talium licitam eſſe. tunc non excuſaret. Judei ergo non ignorabant ius. ſ. gabaonitas eſſe delendos ſed ignorabant factuz. ſ. gabaonitas eſſe incolas terre ꝑmiſſionis: ꝛ ideo qđ iurauerant ſeruare debuerunt. In ſcđa parte oñdit q̄ illud iuramentū illicitum qđ ſeruari prohibetur non eſt intelligendū de omni illicito iuramento. nam cum ſacramentū tres habeat comites. veritatē. iūdiciuz ꝛ iuſticiā: vbi hec tria deſuerint iuramentū reputat illicitum. non tñ vbicunq; defuerit aliqđ iſtoꝝ ſeruari. ꝓbibet. qđ ꝓbat duobus exemplis. ſ. exemplo eius qui poſt votum ſimplex iurauit aliquam in vxorē ducere. ꝛ exēplo eius qui ꝛo meritate iurauit ſe manducaturꝝ. Intercia pte oñdit q̄ iuramentū tripliciter đ illicitū. Primo ſcz ex eo q̄ iurat qđ eſt maluz. Secūdo ex causa extra veniēti. Tercio ex modo iuramenti. ꝛ hoc ꝓbatur per exemplā que ſatis patent in litera. Secūda pars ibi. Tercia ibi. Iuramentuz namq; ſ. ibi. Iuramentū ita q̄.

Queſtio v.

Quod autē Hic intitulat. v. queſtio qua querit. ꝛ ſi licituz eſſet q̄ archidyaconus iurauit. ſ. epō nō obedire: an epūs qui ꝯpulit eum ad deierandū reus ſit ꝑiurij. ꝛ rñdet q̄ ſic. ꝛ hoc ꝓbatur argumēto a minori. qz ſi ꝯſentiens pari pena cū faciente puniť: multomagis ꝯpellēs eſt puniend⁹

Et ad hoc probandum inducit sequentia c. Quid autē iuris sit de iuramento p metum extorto notari psueuit. xv. q. vi. autoritatem

Qui compulsus Qui dā mi les ꝑpulsus a dño suo sciens deierauit. q̄si tū fuit a pio papa vtr̄ vter̄ sit piur⁹ Et respōdet q̄ sic. et ideo miles si liber est p. xl. diebus penitēat in pane et aqua et vij. sequentes annos. si vero seru⁹ est eiusdē. tres quadragesimas et legitimas ferias peniteat Ca. dicunt cum primo

Ille qui Dicit in hoc. c. q̄ si quis ꝑpellit aliquem vel prouocat ad iuramentū quem scit falsum iurare: magis peccat quam homicida. quia iste corpus interficit. ille vero animam suam et alienam.

Qui exigit Dicit in hoc. c. q̄ si aliquis ꝑpellit alium ad iuramentū quē scit falsum iurare: peccat. si aūt nescit nō peccat

Si quis conuictus Quidā traxit aliū ad falsum testimoniū dicendū vel ad aliud piuriū. quesitū fuit quā penam vter̄ pati debeat. Et rñdet q̄ qui fieri fecit donec vixerit ab oī testimonio repellat et sit infamis.

Hoc videtur Legit in leuitico. omnis q̄ audierit vocem iurantis falsum: testisq; fuerit nisi indicauerit portabit iniquitatē suā Propter hanc litteram dubitauerūt q̄da quid esset in hoc casu faciendū. q̄ si sciebāt aliquem deierare et nō indicabant incurrebant petīn exsilentio. si vero indicabant incurrebat deierans periculū mortis. quesitum fuit ab aug⁹. quid esset de hoc faciēdū Et rñdet q̄ ille q̄ falsum iurat debz admoneri. si vero nō audierit talib⁹ ꝓsonis est dicendū q̄ pot⁹ possunt prodesse q̄s obesse. id est sacerdotib⁹ q̄ non solū illum corrigere pñt sed etiā orare pro illo. et ita se expediūt a vinculo peccati. Lhis lic; est in leuitico Lex presit. sec; mosē

V

¶ Si ergo Cōcludit gra. ex su pradictis dicens. si quis audit aliquem iurare falsum et tacet deliquit. multo magis ille reus est qui ꝑpellit aliquem ad piurium

¶ Queritur Querit h gra. incidenter an ille qui sub calliditate verboꝝ iurat: sit re⁹ p iurij nisi seruauerit q̄d credit iurasse. Et respōdet q̄ sic. et ad hoc inducit sequentia. ca.

Quacunq; Dicit Isido⁹ in hoc. c. q̄ quacūq; arte verboꝝ q̄s alicui iuret ita deus intelligit sicut ille cui iurat. et talis dupliciter peccat. scz q̄ nomen dei sumit inuanum: et q̄ proximū dolocapit.

Ecce Reprehēdit hic aug⁹. parochianos suos: qui cū sup libro iurare debebant lapidē aliquē supponebant: eos decipiendo quib⁹ iurabant: nec putabant se teneri cū sup lapidē iurarēt. sz aug⁹. dicit q̄ teneant: et si non seruant q̄d iurauerint piuriū incurrent. q̄ non lapidi sed dī iurant ante deū

¶ Sed obijcitur Supradictū est q̄ de⁹ sic accipit iuramentū sicut ille cui iurat intelligit. Hūc vero probat ꝓtrariū. et ad hoc inducit sequens. c.

Humane aures Dicit i h. ca. q̄ homines et maxime simplices et indiscreti talia verba iudicant qualia foris proferunt. de⁹ vero talia foris audit qualia ex intimis proferunt. vnde discret⁹ hō vel iudex q̄ interp̄tat intentionem iurātis alteri: ꝓsiderare dz q̄ verba debent deseruire intentōi et nō intentio verbis. Et qualitercunq; casus iste posit⁹ fuerat a beñ. et ab alijs. ego tñ hūc casum p litteram intelligēs sic posui. licet de h c. sepe dubitauerim bar.

¶ Si ergo Cōcludit gra. ex supradictis dicēs: q̄ si deus ita accipit verba foris qualia ex intimis proferunt: et si verba debent deseruire intentōi et non econuerso. apparet q̄ de⁹ non sic accipit iuramentū sicut ille cui iurat intelligit: sed pot⁹ sicut ille qui iurat

§. Item obiícitur

Adhuc obiícit gra. ꝛ ꝓbat in hoc. §. ꝛ seqñ ti q̄ iuramentū dz intelligi ſm intentiōem iurantis ꝛ non eius cui iurat. ꝛ hoc ꝓbat p duo exempla in illis posita

§. Item si innocens

Adhuc ꝓbat in hoc. iij. §. q̄ ſm intentiōem iurantis dz intelligi iuramentū. Ego accusatus de crimine scripsi sup aliquā cartula qualiter iurare volebam me esse immunē a delicto: sed aduersarius meus volēs me delerare subripuit illud breue quod scripsi: et suppositit illud in quo ꝓtinebat me crimen ꝓmisisse. cuz ego iurassem sicut in illo breui ꝓtinebat arguebat me piurij ꝛ dz hic q̄ ego non sum piurus.

Iuramenti

Adhuc probat gra. p hoc. ca. q̄ iuramentū debet intelligi ſm intentiōem ꝓferentis. Dicit ergo iohes crisos. q̄ quicūq; iurat: ideo iurare dz vt veꝛ loquat. Unde dz. inter iuramentū ꝛ cōem loquelam differentiam non facit dominus. qz sicut in iuramento non debet esse ꝓfidia: ita nec in loq̄la nostra. ꝛ si quis ꝓtrafecerit: pena diuini iudicij damnabit. ꝛ hoc probat auctoritate domini dicentis Os qō mentit ꝛc. Sequens ca. p se patet

§. Et his omnibus

Concludit gra. ab illo. §. sed obiícit: q̄ iuramenta iudicanta deo ſm intentiōem facientis ꝛ non recipientis. ꝛ postea soluit predictam ꝓtrarietatē dicens q̄ simplicitas qñq; est ex pte facientis: qñq; ex pte recipientis. ꝛ similiter dolus qñq; est ex parte facientis. qñq; ex pte recipientis. et quacunq; ergo pte deus videns cordis simplicitatem sic accipit sicut pars illa intelligit que simpliciter intelligit. artem eñ verboꝝ deus semp aspnatur ꝛ odit.

§. De etate

Quia supra facta est mentio de iuramento: ideo nunc oñdit gra. nus in q̄ eta te possit quis ad iuramentū cogi. ꝛ q̄ infra pubertatis annos nullus ꝓpelli dz vt infra c. i. ꝛ ij. postea ꝙo ꝓpelli potest.

Paruuli

Quesitū fuit in quadā re. Et respondet cum sunt in etate rationabili. ꝛ si quis cum iurare potest semel deieret: de cetero testis esse non potest. nec ei sua vel alterius causa erit iurator. Que autē sequuntur plana sunt vsq; ad. §. de forma.

§. De forma

Supra facta est mentio de iuramento. sed qz fidelitas fit iureiurando: ideo nunc oñdit gra. nus quid fidelis dño ꝛ econuerso debeat facere

De forma

Quidam rogauit vt scriberet sibi quot debeant ꝓtineri in ramento fidelitatis quam facit vasallus domino. qui rescripsit sex debere ibi contineri. sez incolume. tutum. ꝛ honestum. vtile. facile ꝛ possibile. que vasallus semper debet in memoria habere Et ponit exemplum de illis sex in quibus omnibus debet vasallus dño mino ꝓsilium ꝛ auxilium prestare si vult beneficio dignus videri ꝛ saluus esse de fidelitate. ꝛ dominus in his omnibus vasallo vicem reddere debet

§. Vt itaq;

Concludit gratianus: dicens q̄ mendacium nec supradictis: nec iuramento est assumendū. postea ostendens q̄ mendaciū ꝛ verbis ꝛ factis fieri pōt p sequentia. c. ꝓbat.

Cauete

Ambrosius monet frēs suos vt mendacium vitent. dis. sez verbis ꝛ factis. Nam si quis dicit se christianum ꝛ clericum: ꝛ non facit opera Christi vel clerici: mendax est in operibus suis.

Quotiens

Docet Hieronimus in hoc ca. q̄ si quis non ꝓgruo tempore ꝛ loco quod non conuenit audientibus loquatur: potius destruit audientes q̄s edificet. Unusquisq; enim considerare debet quid vel quando loquatur. quia ꝓ quolibet verbo ocioso reddituri sumus rationem. Sequens. §. per se patet.

Nullus Quesitum fuit in ꝯcil. remen. vtr ꝙ clericꝰ accusatꝰ coram laico iudice possit prestare iuramentū calūnie vel innocentie ad se purgandū. Et rñdet ꝙ non, sed coram ecclesiastico iudice corrigatur vel expurgetur: sed coram laico iudice dicat est non nō. Que aūt postea sequūtur patent

Causa XXIII.

Quidam epi=scopi. Supra tractatū est ō catholicis t dictū est ꝙ non vero subnectit gra. t. iij. cām in qua debere sunt cogendi ad malū. Hūc ricis tractat: querens an epi sint cogēdi ad bonum. Item querit an militare sit peccatum: t qō bellum debeat dici iustū t qō iniustum: t an vindicta sit inferenda: t an pcm̄ sit iudici malos occidere ꝯdemnando scilz

Sed vt hec t alia ꝯperenꝰ faciat thema ꝓponit de quo. viij. elicit qōes

Questio .I.

Quod militare. Hic ponit prima qō i q querit an militare sit pcm̄. Et rñdet ꝙ non vt infra. e. milita re. t hoc vez est si bellum a principe indicatur. vt infra. e. iustū. similiter pro defensiōe sua vel patrie vel legū paterna. vt. i. q. viij clerici. t. c. quicunq. Et procedit gra. hoc ordine in hac qōne. primo probat ꝙ militare sit pcm̄. postea in. §. his ita. rñdet allegatis t probat ꝓtrariū. In vltimo. §. ꝯcludit verā ponens solutiōem. Est ergo casus tale esse pcm̄ quas ꝑ te facile videbis si diligenter inspexeris

Nisi bella Quesitū fuit a greg. quare bella iudeoꝝ legunt in eccia Et rñdet ꝙ non ob aliud ni si vt p ipsa doceamur spūaliter pugnare cōtra vitia t demones. Et ad hoc probāduz inducit. iiij. autoritates. quaz vna est xpi. reliquę sunt apli pauli

§. His ita Dictum est in. §. primo ꝙ militare ē peccatū. quia patientiam habere debem⁹. Et

ad hoc induxit proximuz. c. Nunc vero dicit gra. ꝙ illa patiētie precepta nō tm̄ sunt in corporis ostensione retinenda: quantuz in cordis preparatione. quasi dicat interiꝰ debet esse homo patiēs. sed extra debz corrigere delinquentes. quod probat ꝑsequēdo tia capitula

Paratus Ostendit gra. in §. c. ꝙ precepta patientie magis inducenda sunt ad preparationem cordis t animi benivolentiā q̄ ad opa exteriora quibus delinquentes inimicos possumus corrigere t castigare: patientia vel benivolentia animi interius obseruata Et hoc probat ānoz exemplis: scz xpi: pauli: et petri: t reipublice: t iohis baptiste. Primū exemplū incipit ibi Huic liquido. Secūm ibi Neq; paul⁹. Tertū ibi Agenda sunt. Quartū ibi Ac ꝑ hoc. Quintū ibi Item paulo post.

Noli existimare Hoc ca. diuiditur in tres ptes In prima dicit ꝙ bonifacius quesiuit ab aug⁹. an aliquis possit deo placere in armis militantibus. Et respondet ꝙ sic si virtutem corporalem putat esse donum dei Et hoc probat exēplo dauid t aliorum patrum veteris te. et exēplo centurionis In scda pte quesiuit vtrū fides sit amico seruanda pro quo pugnat. t respondet ꝙ non solum amico sed etiā hosti est seruanda. Tertio quesiuit ex qua causa bellū quis sumere debet. Et rñdet ꝙ causa necessitatis tm̄: ad hoc scz vt pax t salus acquiratur vel ꝑseruetur. vnde cuz aliquis vincit hostes non interficiat eos sed ad vitam reseruet t ad pacem perducat. Secūda pars incipit ibi Fides enim. Tertia ibi Pacem habere.

Quid culpatur Hoc. c. diuiditur in tres partes. In prima dicitur ꝙ manichei reprehendebāt bella quia homines ibi moriebantur Sed augustinus dicit ꝙ hoc timidorum est t non religiosorum. scz reprehendere bella propter morituros. sed hec sunt in bellis reprehendenda scz nocendi cupiditas: vlciscēdi crudelitas: t libido

dominandi: ⁊ his similia. Inscõa dr q; ꝓpter ista vitia puniendā: siue deo iubente siue aliquo principe seculari iuste pugnant milites xpiani. quod ꝓbat autoritate iohānis qui milites a bello non ꝓhibuit. ⁊ autoritate xpi: qui tributa cesari reddi precepit ex quibus stipendia militibus erogabant. In tercia parte dr q; autoritas suscipiēdi belli penes principes ꝓsistit: quibus obediendum est nisi precipiat ꝓtra deum. Si autē incertum est vtr; sit ꝓtra deum debēt ipsi milites obedire. nec ꝓpter hoc punient. Principes aūt ꝓpter humanam cupiditatē quam hñt a dño punient. Tcõa pars incipit ibi Lque plerumq; Tercia ibi Lordo autē Que plerumq; scz vitia.

Militare Bene. hunc casum sic ponit. Ddit aug⁹. q; militare non est peccatum: nisi ꝓpter predā militetur. ⁊ vt milites predā non faciant stipendia sunt eis ꝓstituta vltra que si aliquid extorserint: tanq; calumniatores ⁊ ꝓcussores damnabunt. ⁊ ad hoc probandū inducit duas autoritates. christi ⁊ iohānis. qō non est tm̄ intelligendū de militibus eccie.

¶ Sequens. c. planum est L Interrogauerunt L in euangelio luce

Summa D. hunc casum sic ponit. Grego. deputauerat ad custodiā neapolitane ciuitatis Constantium tribunum: cui milites neapolitani deuote obedierunt. Scribit ergo gregoꝛ. eis ⁊ ꝓmendat eos de tali obedientia. ⁊ admonet eos ⁊ hortat vt sicut bene fecerunt ꝓseuerent in tali obedientia: vt per eorum vigilantiam augmentetur quod bene hactenus ab eis gestum est. ¶ Casus autem iste melior videt q; casus Bene. ⁊ ideo hunc posui casum.

¶ Questio II

Quod autem Dic intitulat. q. questio qua querit qō bellum sit iustū: ⁊ qō sit iniustum. Et rñdet q; bellum dr iustum vel iniustum quatuor modis. scz rōne precipientis. vt. s. q. i. quid cui pat. vel rōne obedientis. qz monachus vel spūalis obedire non dr sed layco. vt. i. q. viij clerici. Rōne rei ꝓpter quam pugnat. quia si bellū fit cā dñandi iniustū est. si cā necessitatis iustū reputat. Rōne ꝑsone ꝓtra qs pugnat. vt. s. q. i. ꝓpatus

Iustum Doc. c. duas habz partes In prima dr q; illud bellum est iustum qō fit precepto principis de rebus repetendis: vel ꝓpter iniuriam repellendam. In secunda parte dr q; iudex dictus est. quia ius dicat populo: vel quia re disceptat. vnde non debet dici iudex: nisi sit in eo iusticia.

Dominus noster Doc ca. di uidit in duas ptes In prima quesitum fuit ab aug⁹. an sit petm̄ pugnare per insidias. Et rñdet q; non. qō probat exemplo ihesu naue quem dñs docuit vt hostibus retrorsum insidias poneret. In secunda parte q̄st tum fuit que bella sint iusta. Et respōdet q; illa que iniurias vlciscunt: dummodo fiant autoritate principis. Similiter ⁊ illa que fiunt ex precepto domini: in quibus bellis ductor exercitus vel ꝑsona minister dei est.

¶ Sequens. §. cum. c. ꝑtz

¶ Questio III

Quod vero Dic ꝓponit. iij. qō qua querit an iniuria socio ꝓ sit armis repellenda. Et rñdet q; sic. vt infra. ca. fortitudo ⁊. c. inferenda. dummodo fiat cū moderamine inculpate tutele vt. C. vnde vi. l. i. dummodo fiat statim: ex interuallo non licet preter autoritatē iudicis. ⁊ fieri debz a laycis ⁊ non a clericis: quibus non licet armis accingi. dummō non fiat zelo vltionis: sed amore correctionis Et ꝓcedit hoc ordine gr̄anus. Primo ꝓbat. ⁊. autoritatibus ⁊ exemplis q; iniuria socio ꝓ non est armis ꝓpulsanda. ex quibus ꝓcludit q; si iniuria nō est armis ꝓpulsanda armo ꝓ auxilia nō sunt expectanda. ⁊ quod non est expectandū: iure ꝓstari non debet. Postea respōdet huic ꝓclusioni: dicens q; multa recte ꝓstantur que recte nō petuntur. sicut inde recte vindicat iniuriam: quam tm̄ recte bonus non postulat. quod ꝓbat ꝑ sequens. ca. ⁊ per duo exempla.

Per differentie In .8. c. assig// nat aug⁹. ser differentias retributionū: q̄ z due ꝓueniūt bonis tm̄. alie due malis. alie vero due mediocrib⁹. Et ponit exempla de omnib⁹. et ne aliquis excederet modū vlcis cendi in retributione: lex ibi modū statuit: cum dixit: oculum ꝓ oculo: que vltio in// iusto z iustícia dicebat: non q̄ vltio quam lex statuit mala sit: sed quia ad iudicem ma gis ꝑtinet vlcisci q̄ ad bonū hominem pete re vltionem

¶. Item ab aliquo. Hic ponit gra. duo exempla ꝑ que probat q̄ quedā iuste ꝓestant̄ que tm̄ iniuste postu lantur: ad instar quoz ꝓpulsatio iniurie iure ꝓestat: iniuste tm̄ postulat. Postea di cit solutionem dicens: q̄ si quis postulet in iuriā repelli vt liceat sibi in volūtate carnis viuere: damnabile est. si quis vero postulat vt maloz audacia refrenetur: vel vtilitati multoz ꝑseruetur vtile est z honestum. Et hoc probat tribus exemplis. scz exemplo ys raelitaruz: z apli pauli: z mercēnarij. z hoc modo eccia sepe ab imperatore postulat au xilium ad iniuriam repellendam. et ad hoc inducit sequens. c.

Maximian⁹ episco pus. Ostēdit hic aug⁹. bonifacio q̄ eccia recte potest postulare vt iniuria repellat̄. et hoc probat duob⁹ exemplis. scz maximia// ni epi: z apli pauli

Nostri scz catholici. Loquitur ꝟ aug⁹ ad emeritum hereti// cum: ostendens q̄ catholici recte petūt vin dictam contra hereticos eccīam dei male ꝑsequentes.

Pro membris Petilia// nus dice// bat q̄ milites xp̄iani armari non debebāt ꝓtra se vel alios hereticos: quia peccatuz ē Sed aug⁹. econtra dicit scz: q̄ milites pu gnantes ꝓtra hereticos non peccant: qz ꝑ defensiōe ecclie hoc faciūt: z eo animo quo petrus ferrum euaginauit ꝓ xp̄o defensio ne. Heretici aūt cum pugnant aduersus ec desiam similes sunt seruo sacerdotis q̄ ad// uersus christum pugnabat. Sequētia duo. c. plana sunt z ꝑ te facilit̄ videbis Lfa citis Jid est qui estis inter tales qui similia faciunt

Non inferenda Osten// dit am// brosius in hoc. c. q̄ iniuriam repellere a so// cio virtus est. qō ꝓbat exemplo moysi: et autoritate salomonis Sequens. c. patz

Justum Docet papa calixt⁹ q̄ bonū est z iustum vt de linquentes vindicta cozrigant̄. vt z ceteri metum habeant z animabus deliquenti um ꝓsulat̄. Que aūt sequūtur vsq; ad qō nem plana sunt

Questio .IIII.

Quod aūt Hic ponitur quarta qō q̄ queritur vtz vindicta sit inferēda Et rñdet q̄ sic: a iudice tm̄ amore cozrectio nis z liberationis: vt delinquentes cozrigā tur z innocētes liberent̄. vt infra. c. q. ea vin dicta. Gratian⁹ tm̄ hoc ordine procedit. pri mo ꝓbat q̄ mali sunt tolerādi vsq; ad. §. his ita. deinde rñdet allegatis.

Tolerandi Exponit hic aug⁹ illam autoritatē ve teris test. exite popul⁹ meus de babilonia: et īmundum ne tetigeritis. Exponit ergo aug⁹. q̄ illud exire z illud tāgere spūaliter intelligitur z non cozporaliter: vt cum illis ꝑmanētes peccata maloz redarguamus: nec ꝓsentiam⁹ eis Sequens. c. planum est per se

Quod ergo Hoc. c. de eodez loquitur qō in p̄ cedenti docetur: q̄ est tolerandus malus: nec est ab eo cozporaliter recedendum. Et hoc ꝓbat augustinus exemplo christi q̄ iudam furem z sacrilegum inter xij. aposto los tolerauit z non eum deiecit Lcozp⁹ xp̄i J id est causam

Ecce Heretici dicebant q̄ ex quo sci mus aliquos esse malos debe// mus ab illis cozporaliter recedere. et hoc ꝑ bant autoritate ysaie prophete dicentis: re cedite z exite inde tc̄. Sed augustin⁹ ꝓtra

eos scribens dicit q̄ hec autoritas ad ſram intelligiť. nunq̄ malos tolerabimus. & ido exite & recedite a malis est intelligendū ſpūaliter .ſ. vt inter piuros & adulteros & alios pctōres pmanentes quantum possum⁹ eorum facta improbemus ſm gradum vniuſcuuſq̄ pſone L ſumus Jnos ꝓphe L vasa J .i. precones & ministri dei.

Quiſquis Permenianus dicebat q̄ inter corruptos non p̄t homo incorruptus permanere. Aug⁹. vero ꝓbat ꝓtra. dicens q̄ non imputat alicui ſocietas maloꝝ ſi eos corrigat quantum p̄t. & ſi nō pficit: laboret excludere eos a coione ſua. qđ ſi non p̄t ꝓpter ſcandalum: dz eos patienter tolerare: equitate tñ factū eoꝝ improbare debet.

Ita plane Nu. hunc casum ſic ponit in ſumma ſua. Dñdit q̄ duobus modis inquinat quis ex ſocietate maloꝝ .ſ. ſi omittat aliquid cū eis. vel ſi fauet eis. ſi neutꝝ illoꝝ facit ſine peccato ſociat malis. ſcz ſi non omittit nec fauet. Si vero plus facit: ſcz vt corripiat & arguat a ꝯmunione vel ab aliquo officio: plenū officiū exercet. ſi hoc non p̄t saltem illa duo faciat vt nec omittat nec faueat & ſecur⁹ erit in ſocietate maloꝝ. & loquit hic aug⁹. ꝓtra permenianū ſicut in preceden̄ti. c. fecit permenianus. Ad hec. vero hunc casum sic ponit. Hoc. c. loquit de duobus generibus hoim ſcz de non prelat⁹ & prelatis. & ad hoc vt illi qui non sunt prelati malis non socient: tria sunt necāria. .ſ. vt mala non faciant: nec faueant: ſed redarguant. Prelati vero plus pcedere debent. .ſ. publice arguere. excommunicare. deponere L Jn iudicando J id est increpando

Si quis Donatiſte dicebāt ſe fore ſaluandos: & christianos cōmunicantes quotidie peccatoribus esse malos & damnandos. Sed aug⁹. ecōtra dicit. ſcz q̄ heretici quantumcūq̄ laudabiliter & honeste viuant: hoc ſolo q̄ ab ecclesia ſeiuncti sunt mali sunt & dānandi. ꝓpiani vero catholici inter malos existētes ſi alienis peccatis non consentiant nihil eis preiudicat.

Si malis Nu. hunc casum ſic ponit. A maloꝝ consortio corde & ſi non corpore semper debem⁹ esse remoti. nec corpore ꝯſortium malorum aliquem polluit ſi non ꝯſentit & ſi arguit. Qui em̄ ꝯſentit videtur factum eoꝝ approbare. qui non arguit negligens redarguitur. Ut ergo non ſit negligens: arguat: non tamen insultando

Recedite Hoc. c. idem dicit cū illo ca. ſ. ea. ecce. & eo dem modo formabis casum. Ho. vero dicit q̄ iſte casus cuilibet pz

Quam magnū Vincentius donatiſta ꝓtra quem loquit aug⁹. & alij heretici dicebant bonos deſerendos esse propter malos. Aug⁹ vero econtra dicit q̄ propter malos boni non sunt deſerendi: ſed potius mali sunt tolerandi ꝓpter bonos. & hoc probabat trib⁹ exemplis. .ſ. ꝓbaꝝ & apl̄oꝝ.

Forte Hoc. c. diuidit in duas partes. In prima ꝑte q̄ quidam nolebant coicare in ſacramentis xp̄i cū aliis & raptoribus q̄ putabāt ſe peccare. Aug⁹. vero ꝓbat tales non benefacere: ſed potius peccare. Nā talibus coicare nō est peccatū nec vlla ꝓtrahit macula ſi corrigi non p̄nt. & hoc ꝓbat duabus autoritatib⁹ apl̄i. In ſcda ꝑte ꝑ q̄ iudex apud quē peccator accuſat & inſtrumentis vel teſtibus ꝓuincit dz illū coercere. excoicare & degradare L coripe J ſcz verbis L coercere J factis. .ſ. aliq̄ pena ſuſpenſionis vel interdicti.

Tres perſonas Nōt aug⁹. in h. c. autoritate euangelij q̄ tria sunt genera prelatoꝝ .ſ. paſtor. fur & mercēnari⁹. inter quos dz̄iam assignat. Nā paſtor est qui p ianuā intrat. & ponit aiam ſuam pro ouibus ſuis Fur vero non intrat per ianuā. i. non canonice eligit & rapit & diſpergit oues. Mercēnarius ingredit per ianuam. i. canonice eligitur: ſed ſi videt lupum vel furem venientem: timet et fugit. quia non est illi cura de ouibus. Paſtor ergo est diligendus. mercēnarius tolerandus. fur autem est cauendus.

¶ Ecce Concludit gra. ex supradictis dicens q mali sunt tolerandi. et non puniendi pena corporali. qd probat duab⁹ autoritatib⁹ xpi. et qd dicit ibi. Gladio peribit. id est damnabit. p gladio sic accepto quasi abusione gladij damnabit eternaliter.

Qui secm carnem. Docet hic hiero. q malos euitare nō debemus licet nos psequant. Et hoc probat exemplo ysaac qui fratrem suū ysmaelem nō expellebat nec corporaliter psequebat: licet ysmael ipm infestaret. ita et boni tolerāt malos sacerdotes q possint qnqz redire ad deum Egiptie. id est agar: cuius fili⁹ ysmael id est ysaac. Boues. id bonos. Culices. id est malos.

Quantus Ostendit aug⁹. in fi c. esse impossibile vt generaliter in hac vita mali discernantur a bonis. hoc em apl's nō accessit dns. ita potest. h. casum. Quāt⁹. Ad admiratiōe dicit qsi valde magnus est. Lzizania. id est occultos peccatores

Hec autem vita Sen. casum hunc sic ponit dicens. q tria sunt loca: paradisus: mund⁹: et infern⁹. in paradiso sunt tm boni. in mūdo vero qui medi⁹ est interfernū et paradisum boni pmanent simul cū malis qui equanimiter sunt tolerandi: qd si non fecerit ipse testis est q bonitate caret

¶ Ex his omnibus. Iste. ¶. diuidit in duas ptes. In prima cōcludit gra. ex supradictis dicēs q vindicta malo⁹ deo est reseruāda: nec sunt a nobis corporaliter puniendi: sed benigne ad correctionem inuitandi. qd probat duab⁹ autoritatib⁹. scz euangelij et pauli apli. In secūda pte assignat dīam inter vet⁹ testm et nouū. Nā in veteri testō terror fuit et timor et pena corporalis statuta fuit. In nouo vero testō mansuetudo et mia. qd multis autoritatib⁹ probat. et ad hoc inducit sequens. ca. Sed q̄s ibi. In lege em veteris testamēti. Labba. Ihebraice: latine dicitur pater

Cum in lege Gregorius exponēdo illud euangelij. simile factū est regnū celoz homini regi qui fecit nuptias filio suo. vbi fecit mentio de thauris et altilib⁹. et ostendit dūas inter ptes veteris et noui testi. nam ptes veteris testi. p thauros significant: qz sīc thauri se defendendo alios cornib⁹ pcutiūt. ita et pribus vetere. pmissus fuit vt aduersarios suos virtute comprimerent et iure gladij ferirent. Per altilia vero patres noui test. figurantur. quia sicut aues pēna exemplationis terrena contemnēdo ad celestia sublimantur.

¶ His itaqz Nūc gra. rndet ca. supradictis dicens q q̄dam sunt delicta quoz pena ē do reseruanda: nec sunt a nobis corporaliter puniēda. scz cum delinquentes non sunt nostre iurisdictiom subiecti vel cum delicta illoz probari non pnt: etsi nobis nota sint De his em que nō sunt nre iurisdictōis: testē apl'o iudicare non possumus: nec vitare debem⁹ eos. Et ad hoc inducit sequens. c. cui⁹ casus patet

¶ Hinc etiam Gran⁹ adhuc pbat autoritate aug⁹. exponentis verba ap̄bete q in his que nō sunt nr̄i iuris nequit disciplina exerceri. Postea ponit aliuz casum in quo mali sunt pot⁹ tolerandi q̄ puniendi. scz quando multitudo est in scelere et scisma timet si corrigatur. Et ad hoc inducit sequens. c.

Quidam Stulti quidaz dicebant q si prelati vident publice delinquentes qui per zizaniā significantur nil aliud facere debent nisi indicare illis quid sit faciendum vel vitandum: et si sint incorrigibiles debent recedere ab eis. Augustinus vero contrarium dicit: quia cum canes sunt in ecclesia debem⁹ eos ꝓter scandalum tolerare: vsq in finez neq recedere ab eis. sed sanctum eis dare non debem⁹. nisi pareccie est tuta: vbi vero dat potestas corrigendi sine scandalo tunc prelati dormire non debent. sed ad bonum

malos debent coercere. ita vt nec sint negligentes: nec obtentu diligentie seuiãt in peccatores. ⁊ est ordinanda sic ꝺstructio ℒ Quidam putant destituendã ecclesie disciplinã ⁊c. ℒ vel legas suspensiue a principio vsq; ibi ℒ distinguendã putant. ℒ

Cum quisq; ℙarmenianus dicebat q; nullus peccator est anathemate feriendus August. vero ꝺtra ipsum scribens ostendit q; si quis peccator deprehendit̃ in crimine mortali qõ sit notũ ⁊ apparet omnibus execrabile anathemate feriat̃ si periculum schismatis non timeat̃.

·ℊ· Est etiam alia ℍOstendit hic gratianus aliam cãm quare mali non sunt flagellandi. ℙam si pctõres sunt saluãdi ad vitam sine correctione quorumcunq; vt petrus. ℌi vero damnandi sunt: inter flagella fiũt deteriores vt pharao. ℬonis ergo flagella sunt superflua. malis vero inutilia. ℙostea respondet huic allegationi per capitula sequentia.

Sicut non est ℚuidaz dicebant q; superflua est correctio circa pctõres: cum deꝰ ipse corrigat quos voluerit. ⁊ hoc ꝓbant exemplo petri quem nullo homine corrigente correxit vt voluit. sed gregorius. ⁊ aug. dicũt q; licet deus corrigat quos velit: tñ sicut nõ est cessandũ ab orõne pro eis quos corrigi volumus: ita non est cessandum a correctione: qz per exteriorem correctõnem proficit homo interius.

Obtineri ℙdicit̃ in hoc. c. q; que predestinata nõ sunt: precibus obtineri non pñt. ℌed etiam que predestinata nõ sunt: sepe precibus obtinentur: si ea ita predestinata sunt vt precibꝰ obtineant. ℰt q; aliqua ita sint predestinata: oñdit a maiori. qz ipsum regnum celeste sic est multis predestinatũ vt precibus obtineatur ⁊ labore

Nabugodonosor ℕ. hũc casum sic ponit. ⁊ sic mihi videt melius q̃m ℬene. ℙdicit̃ in hoc. c. q; quidam ꝓ flagella deo emendant. quidam vero deteriores fiunt. ⁊ hoc oñdit ꝓ nabugodonosor qui flagellatus a deo penituit: ⁊ restituit sibi regnũ ꝓmeruit. ⁊ per pharaonez qui flagellatus a deo non penituit: sed magis induratus fuit ⁊ tandem perijt submersus. ℧nde augustinus querit quare hec diuersitas fuit inter eos. ꝙ cum eodem medicamento ⁊ ab eodem ꝺfessore ⁊ dato vnus eoꝝ saluatus est ⁊ alter perijt. ⁊ suꝑponit hoc ideo esse. qz vnus illoꝝ penituit inter flagella. alius vero induruit libero arbitrio. ℬene. vere sic casum illoꝝ ponit. ℚuidam disputans cum aug⁹. quomodo rit ab eo causaz. cum deus sit vnus creator bonoꝝ ⁊ malorũ hominũ: cur saluet vnum ⁊ non alium cum omnes saluare possit. ℰt rñdet aug⁹. nullam aliam cãm esse: nisi quia sic deo placet. ⁊ hoc oñdit per exempla duorum regũ. scz nabugodonosor ⁊ pharaonis qz licet equalis ꝺditionis fuerint: vnum tñ saluauit: aliũ non

Nasis ire ℚuidã dicunt q; ꝑscientia est causa quare quis necessario faciat bonum vel malum. ⁊ ideo facit homo malum: qz est ꝑscitus. ⁊ bonum qz est predestinatus. ⁊ bonaꝝ ⁊ malaꝝ rerum deus est causa. ℌed aug⁹. rñdet dicens hoc esse falsum. qz si ex ꝑscia necessario quis peccat iniuste deus puniret delinquentem. sed deus vult bonos voluntate sua facere bonum: nõ tamen sine gratia dei. ⁊ hoc ꝓbat auctoritate iohannis euangl̃e in epl̃a sua. vnde ꝓprie ꝺcio dei ꝺqueri: quo deserit meritos desertos liberari. nec imponit alicui necessitatem. nec subtrahit cuiq; ptãtem obediendi. eo q; non esset predestinatus. sed ideo non fuit predestinatus quia deus cum necessitate ab obedientia preuidit. ℙostea assignat differentiã inter predestinatiõem ⁊ ꝑscientiã. qz predestinatio est tñ de bonis. ꝑscientia tñ de malis. ℰt nota q; vnum q̃q; ponit ꝓ alio. ℑtem nota q; auctoritas iohannis euangl̃e incipit ibi ℒ et non nobis etc. ℑ duorat vsq; ibi ℒ Atq; nobiscum. ℑ est circa finem.

¶ Non ergo necessi tatem. Dictū est. ꝫ. in. c. vasis q̄ de sola vo luntate bonū cum gr̄a procedit: ⁊ sola vo luntate sine gr̄a malū perpetrat. vñ ex hoc ꝛdidit gr̄a. q̄ predestinatio vel prescīētia non est cā qua quis necessario faciat bonū vel malū: cū ex voluntate vtrunq; procedit Nam licet prescia vel predestinatio dei fal li non possit: non tñ necessario euenunt ea que predestinant vel prescīunt: sicut nec ne cessario prescīunt vel predestinant. ⁊ ideo gratia eius: mala vero preter ei⁹ ꝛscientiaz euenire non possunt. Postea ponit q̄ndaz argumentationem dicens q̄ cuius hec pro positio sit necessaria: si hec predestinata sūt vel p̄scita necessario euenūt. nec tñ ideo re cte ⁊ simpliciter ꝛcluditur: ergo necessario euenient que predestinata sunt vel prescita q̄ in propositōe necessitas refert ad diuine prescie intuitū. In ꝛclusione vero infertur bandū inducit autoritatem aug⁹. in q̄ po nit duas necessitates. vnā simpliciter: siue vnā simplicem. ⁊ aliā ꝛditōalem. vnde po nit duo exempla. de ambulante scz ⁊ de vi dente. Prouidentia. Potest hoc intelligi de homine: vel de prouidentia diuina vidē te presentionaliter. sed intelligat ꝛiunctim vel sine cesse notat modū cōsequendi ⁊ non sequentis

¶ His omnibus Dictū est supꝰ q̄ mala nr̄e voluntati ascribunt. Nunc vero dicit gr̄a. q̄ indignatōi diuine ascribuntur q̄d probat p̄ duo. c. sequentia.

Cum superna Ostendit ꝟ grego. q̄ ex quo semel de⁹ alicui ab ītimis irascit ei⁹ in dignationem penitentia vel oratione non remouebit. Et hoc probat exemplo moysi qui licet in desertū reatū populi apud deū tetulit. nō. ꝓpter hoc q̄ ad petraz oreb veni ens de aque exhibitōe diffidit dño sibi ira scente terrā promissionis ingredi non potuit

De tyriis Quidaz assignabāt rōnem quare de⁹ nō saluauit tirios ⁊ sydonios cum credidissent si talia signa virtutū vidissent qualia apud iudeos non credentes facta fuerūt. vel simpliciter querebant ab aug⁹. rōnem diuersitatis. Aug⁹. vero derideo eos dicēs: q̄ nō est alia ratio nisi quia non fuit eis datū de super vt crederent. tamē quicquid dixit de us vel fecit: totum verum fuit ⁊ iustum: qui non solum tyrios ⁊ sydonios potuit saluare. sed etiam corozaim ⁊ bethzaida ⁊ ille de us qui dixit per prophetam iudaice plebi: ego cepiam vias tuas spinis ⁊ adimam ti bi facultatem peccandi. Ille idem deus eti am dixit damnandis per psalmistam. Fiant vie illorum tenebre ⁊ lubricum: ⁊ ange lus dñi psequens eos

¶ Sed in his oībus Dicit gratianus hic: q̄ in omnibus malis arbitrium nostrum est in culpa: quod arbitrium deus vertit in electis ad bonum: in damnandis vero relinquit ad malum. sed quia nescimus qui peccatores sint damnādi vel qui sint saluandi: omnes indifferenter debemus corrigere: ad instar medici q̄ licet sciat hominem vltra terminum a deo prefixum non victurum. tamen languentibus omnibus indifferenter medetur: cum ipse medicus ignoret quando ⁊ qua egritudine sunt morituri. et ad hoc inducit sequētia capitula

Ipsa pietas Hoc. c. diuidit in duas partes In prima dicitur q̄ quidam heretici volebant accusare vel testificari ꝛtra cecilianuz virum honestuz. super hoc bonifaci⁹ papa ꝛsuluit aug⁹. vtz fieri posset ⁊ rīdet q̄ nō: et hoc fit eis vt corrigantur ⁊ reuertant ad ecciam matrem: ⁊ q̄ bonum sit eis corrigi: ⁊ q̄ non sit desistendum a correctione ⁊ disciplina malorum probat q̄ndq; exemplis scz medici: patris: domini: imperatoris theodosij: ⁊ eripietis homines ō domo ruitura In secunda parte respondet cuidam questioni donatistarum dicentium: vos vultis vt redeamus: sed non possumus retinere dignitates nostras. et rīdet aug⁹ ꝟ vez esse de iure. aliq̄n tamē sec⁹ fit dispensatiue

ꝛ precipue vbi scandalu ꝛ timet. qꝛ sicut sunt duo genera inserendi arbores: sic sunt duo genera recipiendi hereticos. Hcōa ps incipit ibi L Item si inquiunt.]

Quid faciet Hoc. c. diuidi tur in duas ptes. In prima pte quesiuit faustus ab aug. an eccia debeat corrigere hereticos ꝛ obsti natos. Et rñdet qꝫ sic ex dilectōe corrigēdi. ad instar medici qui ex dilectōe sanandi fre neticos ligat: ꝛ litargicos excitat. In secun da pte quesiuit an sacramenta heretico ꝝ sp nere debeamus. Et rñdet qꝫ non: sed tm̄ er rorem. Sacramenta em̄ in quib⁹ nobiscū ꝯcordant ꝛ que acceperunt sicut ꝛ nos bona sunt: licet ad suum damnū habeant. Hcōa ps incipit ibi L Nec ꝝ em̄ sacramenta.]

¶ Ecce Concludit Franus ex su pradictꝫ qꝫ crimina sunt pu nienda vbi scisma ꝛ scandalū non timetur: hac tm̄ discretōe seruata vt multitudinē de linquentiū per patiam expectemus. ad peni tentiā vero pauco ꝝ pctā sunt punienda: vt ceteri terreant. ꝛ hoc ꝓbat exemplo christi qui samaritanos expectauit ad penitentiā: quos apli volebant ꝯburere igne celesti. et ad hoc inducit sequens ca.

Quod christus Discipli xpi vole bāt ignem de celo mittere sup samaritanos qꝛ eos non recepant. sed xps hoc non pmi sit: expectās samaritanos ad pñiam. nec tm̄ apli in hoc peccabant. qꝛ legem sequebant. ad instar phinees qui hebreū ꝛ madianitā coeuntes interfecit. et ad instar helie ad cu ius preces ignis de celo descendit ꝛ ꝯsum psit nuncios achab regis als ochozie

¶ Potest tamen Sup dictu est qꝫ apli fuerunt ꝓhibiti a ꝯbustione sama ritanoꝝ. qꝛ dñs volebat eos ad pñiam ex pectare. Hunc dicit gra. qꝫ hoc ꝑt etiam ali ter intelligi. nam apli ꝓpriam iniuriam vin dicare volebant: qđ non est faciendū. Inju ria vero dm̄ inulta relinqui non debet. et hꝫ ꝓbat exemplo duoꝝ. scz petri ꝛ pauli. Nā petrus licet ꝯtumelias sibi illatas cum gau dio susciperet: ananiam tamen ꝛ saphiram deo mentientes morte percussit. Similiter ꝛ paulus magum helimam ꝛ corinthū fo nicatorem: quia in deum deliquerant pu nuit.

Inter querelas Janus rius epi scopus ꝓpter iniuriam sibi illatam: videli viz clarissimū anathematizauit. super quo cum querelā deposuisset: scripsit greg. ad rio. ꝛ rep̄hendens eū precepit sibi: vt talia decetero non p̄sumeret: alioquin puniret.

¶ Sequens. §. ptz

¶ Si is qui Ostendit greg. hic q mittunt facile relaxare debemus. ea vero q in deū ꝯmittunt non facile sed cū magna di strictōne dimittere debemus. non tamē si ne pña. qꝫ si secus fiat deum offendim⁹.

¶ Sequens. §. paret.

¶ Si illic Ro. sic ponit hunc casum. uit quendam alium: sed dicebat qꝛ ei de illa offensa satisfecerat. ille vero negabat. Ser bit ergo grego. gelasio cum quibusdam epi scopis vt super hoc cognoscant. qꝫ si inuene rint qꝫ stephanus satisfecerit ꝛ ille remiserit non reuocent qđ factum est. qꝛ pctā dimissa in vltōem redire non debent. Si vo inue nerint nihil esse factuꝝ: studeant ꝓ posse ad ꝯponendū inter eos. si hoc non potuerint facere ꝓcedant ordine iudiciario: ꝛ iudico diffiniant cām: puniendo culpā vbi inuene rint. Gene. eodem fere mō posuit casum. sed. Ro. melius

¶ Sed obijcitur Pa ctum est qꝫ aliquis ꝓpriam iniuriam vicisci non debet. nunc vero ꝓbat ꝛrariū exemplo helie ad quem achab rex israhel post sterili tatem trium annoꝝ ꝛ sex mensiū: que facta est precibus helie misisset ei duos quinqua genarios qui dicerent ei. homo dei: rex te vocat. ait eis. si homo dei sum: descendat ignis de celo ꝛ ꝯsumat vos. quod factū est. postea soluit hanc obiectiōem dicens q he lias ꝓpriam iniuriam non vindicauit. sed po tius iniuriam dei: ostendens esse veꝝ deꝝ quem colebat.

148

§. Item obiicitur. Adhuc obiicit q̄ propria iniuria vindicā da est. ⁊ ad hoc inducit sequentia. c.

Tulisarius patritius Tulisarius patritus mandauit siluestro vt ad se veniret in palacium principis: qui cū intrare vellet cum multitudine clericorum et laicorum solus cum iugulio diacone prohibitus permissus est intrare: clero ⁊ populo retento ad primum ⁊ secundum ostium camere palacij: vbi captus missus est in exilium: in quo exilio captiuus tenebatur. ipse tamen cū ēpis quos potuit congregare anathematizauit tulisarium cum complicib⁹ suis: ⁊ quicūq; de cetero talia fecerit sit anathema maranatha: id est separatus a colle gio sanctor⁹ in aduentu dñi scdo. iugulium vero diaconem cū suis fautorib⁹ nō solum anathematizauit: sed etiaz deposuit. Lsacerdotalis. Iqō habiturus erat. vel L. sacerdotalis. Iid est clericalis

§. Sed et hic Tolnit nūc gra. obiectionem de facto siluestri dicens q̄ siluester nō est propriam iniuriam vltus: sed iniuriā ecclesie. Hostea prosequitur scdm membrum illius. §. Ecce. vbi dicebatur q̄ delictū paucor⁹ est puniendū quinq; cor⁹ est puniendum vt ceteri terreant. Iz quia hoc non probauerat ideo nūc probat q̄ peccatum paucor⁹ est puniendū quinq; exēplis. et hoc si peccata sint manifesta. sed si occulta sunt non debent puniri eo exemplo quo christus non punuit iudam. ⁊ ad hoc vltimum inducitur sequens. c. cui⁹ casus est planus. Ita quoq; ordina litteram non habet potestatem abiicere quem scit rem

§. Similiter Dictū est. s. q̄ cū peccata sint occulta non est ferenda sententia. Nūc vero ostendit gra. idem esse faciendum qñ multitudo est in causa: vel peccans sociam habz multitudinez. et ad hoc inducit sequens. c.

Non potest Hermenian⁹ docebat q̄ cuz multitudo vel ille qui habet sociam multitudinem est in scelere que corrigi non potest fugiendum est tunc. sed aug⁹. docet non esse fugiendum sed dolēdum ⁊ gemēdum: quia tunc mia dei necessaria est cū facultas pdicandi se obtulerit non esse cessandū a generali increpatiōe: ⁊ maxime cū videmus populū affligi mortalitate ⁊ fame. et alia mala peste.

§. Precepta Dictum est supq̄ mali in pace ⁊ sine scandalo sunt puniendi ⁊ corrigendi. sz quia hoc videbatur contrarium dictis euāgelicis ⁊ apostolicis que ponuntur in supiori. §. et his omnibus. qui est versus principiū qōnis vbi dicit q̄ debemus esse misericordes inimicis ⁊ eis benefacere. ideo nūc gratianus soluit hanc contrarietatez dicens q̄ illa dicta sunt intelligenda vt peccantib⁹ relaxetur impunitas: ⁊ si sunt incorrigibiles debemus eis alimenta ministrare ⁊ dolere et gemere donec inuenta oportunitate per iudicem puniantur. Si autem corrigibiles sunt debemus eis misereri ⁊ non esse nimis seueri contra eos quod probat trib⁹ autoritatibus.

Est iniusta Ostendit ambrosius in hoc. c. q̄ prelatus ecclesie non debet inconsulte peccantem reconciliare: nec semper est ei parcendum: licet audiat eum iudex lacrimari. Et hoc probat quatuor rationibus: scz autoritate veteris testamenti vel legis: scilicz in deutrono. de quodaz preuaricatore qui inuitabat homines ad ydolatriam: et exemplo saulis ⁊ latronis incorrigibilis ⁊ aspirantis ad exitia multorum qui seruari non debet. et exemplo iudicis qui debet condēnare condemnandum ⁊ absoluere absoluēdum.

Ne amisso Dicitur in hoc. c. q̄ iudex pretermissa discretione in mala causa pauperis misereri non debet. quia si iudex paupertati eius parcit reddit eum nequiorem: cum videat sibi iustum fauere. Lamisso. Iid est dimisso et derelicto. Iiudicio. Iid est discretione. Isacello. Iid est paupertati corporis vel pecunie.

Duo ista Ostendit aug⁹. in hoc ca. q duo sunt nomia homo scz t peccator. in eo q aliquis homo est: est ei miserendū. in eo q est pctōr est corrigendus. qz homo non liberat a morte nisi puniat in eo delictum. t huic officio correctionis inuigilare debet quilibet qui nomē habet t officium corrigendi. qđ pbatur. vij exemplis. scz epi. pauperis t diuitis. marti. patris. iudicis t regis. quoz quilibz corrigere debet delictum ſm officium sibi commissum. Non est igit odemnanda in pctōribus elemosina: dummō eoz iniquitatem psequamur

¶ Porro illud Dictum est in. c. qui carnem q aliquem psequi nō debemus. Sed dicit nunc gratianus q hoc nō est generaliter verum vt eccia nullum psequat: sed q iniuste nullum psequatur. Nam iuste hereticos psequimur t alios peccatores. t sic christus psecutus fuit illos quos de templo eiecit.

Nimium sunt Hoc. c. diuidit in duas ptes. In prima innuit q vincentius donatista querebat q xpiani ipsum psequebant iniuste. sed aug⁹. ostendit q ipsum iuste psequunt. t hoc pbat. ix. rationibus: que in ipsa litera patent. in quatuor exemplis. s. pphetaz. christi. t apostoloz. t imperatoris In secunda parte dr q nullum crimen nocet nescienti. qz facta malorum que pbari non possunt non coniugant quenq. nec deseredi sunt boni ꝓpter malos: sed mali sunt tolerandi ꝓpter bonos. Hcōa pars incipit ibi L Certe nullius J Prima rō incipit ibi L Si em J Hcōa ibi L At quibusdā J Tercia ibi. L Item post aliqua J Quarta ibi L Adeliora J Quinta ibi L Adeli⁹ J Sexta ibi L Vtilius J Septima ibi L Itez post pauca J Octaua ibi L Et cū noueritis J Nona ibi L Itez si semp J Exempla satis patent.

Displicet Donatus cū esset captus a xpianis cum quodam suo socio t duceret super eum se p iecit in terram: vnde in corpe suo grauiter lesus fuit. socius vero istud non fecit: sed seruauit illesum. quare donatus sup hoc q̄ rebatur quatuor modis obiectiōe augustino. Primo obijciebat dicens q hoc fieri non debuit. qz nemo cogi debet ad bonū Aug⁹. vero huic obiectioni rñdet dicens q non esse vez: cum multi cogant ad episcopatum: donec deuolennibus fiant volentes. Hcōo obijciebat q deus dedit hoi liberū arbitriū: t ideo null⁹ dr cogi ad bonū. Sz rñdet aug⁹. dra. q licet homo liberū habeat arbitrium: non tñ sue male voluntati est relinquendus. quod pbat quatuor exemplis. scz israhelitaz. t pauli t patris t negligentium prelatoz. Tercio obijciebat. non debes me inuitum saluare: qz sic volo errare. sic volo perire. Respondet aug⁹. dicens q sicut alij emendandi sunt t benefacere qui te de puteo leuauerunt in quem re pideceras vt ibi morereris: sic nos benefacim⁹ te inuitum de erroris puteo eleuem⁹ ne morias in eternū. Quarto obijciebat q non debet recedens ab eo inuitus teneri. qz dominus. lxx. discipulos qui scisma fecerūt abire pmisit. Et rñdet aug⁹. dicens q tempora sunt distinguenda. Nam tunc eccia non uo germine pullulabat: nec forsitan erat ad puniendū delinquentes. hodie aūt cum sit fortis t potens: inuitum ad bonū corrigere debet. t hoc pbat auctoritate euangelij. Dicitur ma obiectio donati est ibi. L Sed neq; pu tas J Hecūda ibi L Dicis dum J Tercia ibi L Noli ergo iaz dicere J Quarta ibi L Aperte sicut audio J

Quando vult Hereticam ecclesiā eos corrigebat. vel si seculares iudices vel principes mouebant ꝓtra eos. Sed dicit aug⁹. q ipsi mirari non debent si ecclesia vel principes seculares eos corrigāt. t hoc pbatur exemplo sare que correxit agar ancillam suam: sic t ecclesia debet corrigere hereticos. t exemplo nabugodonosor: qui fecit edictum vt quicunq; diceret blasphemiam contra deum sydrac mysac t abdenago in interitū iret t domus eius in diripionem. Petilianus con

Qui peccat tra q xpiani ipsum t alios hereticos iniuste psequebant: t ipi se iuste defendebāt a xpianis

sed ostendit augustin⁹. q̄ eccia christiano⁹ rum iuste psequit̄ p̄m ⁊ alios hereticos. et hoc probat. ix. exemplis scz exemplo pro⁹ phete dicentis detrahentem primo tuo ⁊c̄ et exemplo pauli qui tradidit hominem sathane in interitum carnis. ⁊ exemplo xp̄i q̄ ementes ⁊ vendentes de tēplo flagellatos eiecit. et exemplo patris: mariti: dñi: ⁊ pos⁹ sessoris: iudicis: ⁊ regis. Et probat q̄ non debent se defendere autoritate dñi dicētis: ego aūt dico vobis non resistere malo. Ulti⁹ ma ser exempla sunt circa finem. c. ⁊ inci⁹ pit ibi. Nam quotidie videm⁹] Alia ve⁹ ro tria precedūt cū autoritate dñi.

Non inuenitur Vincen⁹ ti⁹ quesi⁹ uit ab aug⁹. vbi inueniat exemplū q̄ eccia pcterit auxiliū a regibus terre ⁊ tra inimi⁹ cos. Et rñdet aug⁹ q̄ non inuenit in euan gelio nec in ap̄lo illud exemplū] Inueniunt̄ ibi duo exemplā nabugodonosor regis: in quib⁹ vtrūq; significat. scilz primitiue eccie in qua iusti ab impijs cogebantur ad ma⁹ tur a xp̄ianis non ad mortem: sed ad exiliū vel damnū rer⁹ tpaliū.

Bi ecclesia Aug⁹. suadebat bonifacio comiti vt hereticos p̄sequeret. qđ cuz facere vellet hereti⁹ duo sibi obiciebant. Primo q⁹ ve⁹ ra eccia vel sanct⁹ hō nullū p̄sequi debz: sed potius pati p̄secutionem. Sed aug⁹. duo bus exemplis ostendit vno scz sare q̄ quam significat eccia. et prophete dicētis p̄seque bar inimicos meos ⁊c̄. q̄ eccia iuste p̄sequi tur hereticos. heretici vero iniuste p̄sequū⁹ tur eccia. Secdo obiciebāt q̄ ap̄li⁹ a regi⁹ bus terre ⁊tra inimicos nunq̄ auxiliū peti erūt. Et rñdet aug⁹. illud temp⁹ fuisse tunc ⁊ aliud mō. tūc em̄ reges erāt infideles: ho die vero xp̄iani regnāt. Et ad hoc p̄bā dū duas autoritates predictas inducit

Quis non potest Here⁹ tica di cebant q̄ eccia non debebat cogere eos ad fidem: quia libez⁹ est eis credere: nec xp̄us alicui vim intulit nec aliquem ad fidem co⁹ git. Augustinus vero docet q̄ ecclesia eos recte ⁊ licite potest ad fidem cogere: exēplo xp̄i qui paulum cecatū ⁊ inuitū ad fidem p̄ duxit.

Quid crudele Faust⁹ he⁹ reticus di⁹ cebat q̄ moyses crudelis fuit occidēdo eos qui vitulum conflatile adorauerūt in deser⁹ to. Sed aug⁹. ostendit q̄ hoc non fecit ex crudelitate: sed pot⁹ ex magna dilectiōe in paucos vindicauit ⁊ disciplinaz in posterū sanxit. quod patz per verba eiusdem moysi si dimittitis illis ⁊c̄. Similiter et paul⁹ nō crudeliter sed amicabiliter corinthum tra⁹ didit sathane vt spūs ei⁹ salu⁹ fieret

Quesitum Quesitum fuit ab innocentio vtrum illi q̄ post baptisma seua officia exercuerūt vel decapitando latrones vel capitalez sen⁹ tentiam proferendo: peccauerunt hoc faci⁹ endo. Et respondet q̄ non: qz a deo hmōi potestates sunt p̄esse ⁊ p̄pter vindictā ma⁹ lor⁹ gladi⁹ est p̄missus a deo [sup̄ his] id ē de his [disciplinam] id est exilium vel cor⁹ rectionem

Illud etiam Archiepisco⁹ pus toletanus quesiuit ab innocentio vtrum peccent offi⁹ ciales qui post baptisma decapitant crimi⁹ nosos. Et respondet q̄ principes sine cau⁹ sa mortem non infligunt: imo consueuerūt committere iudicibus crimnosos iudicā⁹ dos: quos si iudices condemnauerint erit officialis immunis ipsos interficiendo vel di⁹ ctantes preces intelligas tabelliones qui sententiā dictant vel qui porrigunt p̄ces ac cusato⁹ p̄ncipi de morte alicuius

Bi quos ergo In francia erant multi fures: adulteri: ⁊ raptores. quare gregor⁹ mandat brunichelde regine francorum: vt eorum violentiam et maliciam refrenet: ne deus inducat flagellum gentium perfido⁹ rum quod ad vindictam multorum natio⁹ num est excitatuz: vt quos precepta dei nō reuocant: nec se emendāt: interimat pestis belli

Bicut excellentiaz.

Hoc .c. diuidit in tres ptes. In prima parte rogat greg. genandiū patricium vt sicut hactenus pugnauit ꝓtra hostes: ita ⁊ nūc pugnet ꝓtra hereticos qui ꝓtra catholicam ecciam colla subrigere volunt. In secunda pte rogat vt ꝯcilium eꝑ ꝙ faciat ꝯgregari: quatenus primatē eligant. qui non debz eligi ex loci dignitate: eo ꝙ in maiori dignitate ꝯsistat: sed qui maioꝝ meritis adiuuat qui non pervillas sicut mos est: sed in vna ciuitate resideat: vt donatistis fortius resistere valeat. In tercia pte rogat vt si aliqui epi de india volunt romam venire: permittant eos venire ⁊ obuiet volentibus ꝓtradicere ipsis. Hec ꝑa ps est ibi Concilium Tercia ibi Ex concilio vero Quatenus eius videst excellentie.

Si non ex fidei Gregorius de duobus in hoc .c. ꝯmendat genandiū patriciū Primo ꝯmendat eum ex eo ꝙ victorias suas faciebat non per corpalem puidentiam: sed magis oꝛōnibus preuenientibus: qō in alijs ducibus non ꝓtingit. ⁊ ꝙ facit non cā fundendi sanguinis: sed potius cā reipublice dilatāde. i. eccie. Secundo ꝯmendat eū eo ꝙ quedam patrimonia beati petri nudata cultoꝛibus: dacoꝝ habitatoꝛibus restaurasset Opinio .i. fama. que opinio loquitur. Bella nos tē. ⁊ litera sic ordinata non errabis.

¶ Breuiter Concludit gratianus ex supradictis ꝙ boni iuste malos psequunt ⁊ non ecōuerso. Postea respondet autoꝛitati pauli quam habuimus supra .c. q. i. §. i. dicens cā esse intelligendam de occultis delictis. ⁊ dicit monstratum esse supra ꝙ vindicta possit inferri Hunc vero ostendit ꝙ vindicta debet inferri. ⁊ advtrumq; ꝑbandum inducit ca. sequentia.

Si ea de quib⁹ Nōt hic augus. ꝙ non debemus esse negligentes ad iudicandū. qz occasione ⁊ pcō vnus trascit deus vniuerso ꝑplo. qō ꝑbat exemplo achoꝛ.

Ea vindicta Ostendit Aug⁹. in hoc .ca. ꝙ prelati vel iudices malos punire debēt animo coꝛrigendi ⁊ ex dilectōne. ⁊ hoc probat quinq; exemplis. scz patris ⁊ christi: ⁊ quo rundam sancto ꝝ veteris testamenti. ⁊ dele ⁊ petri. sed non debent vlciscendi animo punire: sicut volebāt facere discipuli christi cā desiderabant ignem celestem mittere super samaritanos. sed ⁊ ꝓpter hoc fuerunt a dño mino reprehensi. Exemplum est de petro in fine ca. vbi autem alia exempla incipiantꝝ per te videbis

Quisquis Creconius grammaticus dicebat q̄ inimicus dei erat qui christianum psequebatur. Sed aug⁹. respondet hoc esse verum si ex odio psequatur. sed si persequat ex caritate vitia que sunt in christiano dei est amicus. quod probat tribus exemplis. scilz domini ⁊ patris ⁊ mariti. Et nota ꝙ a principio ca. vsq; ibi Verum sunt verba crescōnij. postea vero sequuntur verba augustini. Sequens que interrogatiue leguntur. Sequens ca. patet.

¶ Et his omnibus Concludit gratianus ex supradictis q̄ vindicta est inferenda zelo iusticie ⁊ non amore vindicte. scilicet non vt odium sanet: sed vt prauitas coꝛrigatur. sed cuz vindicta q̄ inferatur damnis rerum. quandoq; ꝑa gellis. ⁊ quandoq; ipsa morte: queritur an peccet iudex vel minister reos occidendo

Questio V.

Quod autē Dicitur ꝙ ista questio qua queritur an peccet iudex vel minister occidendo reos. Et respō det ꝙ non. vt infra .ca. miles. ⁊ ca. cum minister. dummodo faciat hoc animo iusticie vt supra .q. prozima. ca vindicta. ⁊ quando q̄z qui non est iudex sine peccato potest alium occidere. scilz si defendendo occidat. vt infra .c. cum homo. ⁊ supra .l. ostium. quia reus obnoxium. Similiter publicum latronem vel nocturnum depopulatoꝛem agroꝝ potest occidere. vt. C. quando liceat vnicuiq; sine iudice se vindicare. l. vna. Et ꝓcedit hoc ordine gratianus. primo ꝑbat ꝙ

malli non sunt interficiendi vsq; ad .§. hinc apparet. Exinde probat q; possunt interfici vsq; ad .§. si ergo. et tandem dat solutõez vsq; ad. c. pz

Circũcelliones Quidam heretici donatiste interfecerũt quẽdaz pbẽm catholicũ nomine ꝓstitutũ. quẽdã vero aliũ presbiterũ scz innocentiũ verberantes eiꝰ effoderũt oculũ ⁊ digitum inciderunt. propter q̃ scelera cũ ducti fuissent ad comitez marcellianũ verberibꝰ fustigati: rei veritatez sunt pfessi. Sed q; augꝰ. timebat ne ꝓpter talia scelera interficerẽt. ideo rogat prefatũ comitem vt eos non interficiat: licet posset ꝑ sub dissimulatione transire: cuz non fuerũt a clericis accusati: sed a notarijs quoz. interesset presentari: vnde rogat eũ vt in monasterium derrudant vel alicui tali deputent opꝰ. vt eoz audacia refrenet ⁊ mala que fecerunt saluifere valeant emendare

Bene Quidam catholici scelerum atrocitate cõmoti iudicabãt donatistas interficiendos: qui homicidiũ ⁊ cedem commiserunt in restitutum ⁊ innocentium catholicos sacerdotes. Sed augustinus scribit comiti marcelliano rogãs eum vt non interficiat eos. tum propter cõscientiam suam. tum propter mansuetudinem ecclesie emendandã. sed imponat eis aliam penam que quanta cũq; fuerit mitissima reputabit: dũmodo pena sanguinis non irroget

Unum solum Augꝰ. rogat donatistas simpliciter sicut potest ne quosdam hereticos captos occidat quos occidi timebat eo q; grauius contra christianos ꝓmitterẽt ꝙ alios: sed alijs dignis supplicijs coherceantur vt de suis peccatis valeãt penitere. alioquin ecclesia operam non exhibebit vt tales heretici capiantur. quo cõperto licentius contra ecclesiam insulta bunt

Prodest Hoc. c. diuiditur in duas partes. In prima parte commendat augustinus imperatorẽ eo q; per ipsum ecclesia adiuuatur. In secũda parte rogat eum ne malos morte puniat: sed ad vitam reseruet: vt deflere possint peccata que commiserant. si vero aliter cuz sint incorrigibiles eos punire voluerit officium dilectionis contra eos exerceat: ⁊ nõ cupiditatem nocendi: et ad hoc eum multipliciter hortatur. Secunda pars incipit ibi. Non nobis. Sequens. ca. non facit ad principale propositum questionis: sz cõtinuatur precedenti. c. vbi dicitur. quia in plectendo ⁊c

Quid ergo Hoc. c. diuidit in duas partes. In prima parte redarguit hieronimus quosdam qui dicebant deum fuisse crudelez: rigidum: ⁊ cruentum. quia in diluuio genus deleuit humanum. sodomam ⁊ gomorraz subuertit: egyptios in fluctibus submersit. israelitas in deserto prostrauit. Et ostẽdit q; ideo deus hoc fecit in vita presenti vt in eternum punirentur. quod probat vno argumento cornuto: dicens ea que prophete dixerunt aut vera sunt aut falsa. si vera sunt ergo in alia vita iterum non puniantur. q; propheta dicit: non iudicabit deus bis in idipsum. Si vero falsa sunt: ergo deꝰ que sunt in lege scripta non fecit: ⁊ q; falsa sunt dicere nephas est. ergo qui puniti sunt iterum non punientur. In secunda parte que rebatur a hieronimo si christianus deprehensus in adulterio decolletur: aut postea punietur aut non. si punietur. ergo falsum est quod dicitur: non iudicabit deus bis in idipsum. si non punietur optare debet adulter vt breui pena capitiz vitet eternos cruciatus. Ad quod hieronimus respõdet dicens q; deus scit mensuras supplicioꝝ ⁊ si quis in vita presenti nõ est sufficienter punitus iterum punietur. alioquin non debet iterum puniri vt ille qui maledixerat israelite. quia leuis culpa eius presenti supplicio est ꝓpensata Lipsi dixerunt. Iid est prophete Sequens. c. pz

§. Hinc apparet Hucusq; probatum est q; malis non sunt morte puniendi. Nunc vero contrarium probat sex auctoritatibus ⁊ exemplis. Postea soluit di-

cens q̃ qui habet potestatem occidendi: licite occidere p̃t malos: sed autoritate ꝓpria hoc non p̃t. qđ probat sequenti. c.

De occidendis Bene. sic ponit causum hunc: dicens q̃ publicola de duobus quesiuit ab aug. Primo vtr̃ quis iuste possit interficere malos ne ipsi alios occidant. Et rñdet q̃ non: nisi sit miles vel potestas: qui faciat non ꝓ se: sed ꝓ vtilitate alioꝝ Secõdo an sit pctm̃ repellere malos obstaculum interponẽdo. & si aliquid ꝛingat inde ꝓter voluntatez nostram an nobis imputetur. Et rñdet non esse peccatum. nec nobis imputari debet si aliquid inde ꝛingat. & hoc ꝓbat. viij. exemplis. scz exemplo muli & bouis. equi & canis. pauli & ferramento ꝝ arboris & fenestre. Secũda ps incipit ibi Lq̃ non repellunt.

¶ Ipsum Supra oñsum est an aliq̃s põt alium interficere ptãte iurisdictiõis. Hunc vero oñditur q̃ seipsum nulli interficere permittit. qđ ꝓbatur p sequentia. c.

Si non licet Hoc. c. diuidit in duas ptes. In prima pte fuit quesitum ab aug. vtrũz liceat alicui iusto in psecutione seip̃m interficere ne ab alio interficiat. vel vtr̃ liceat seipsum interficere causa immortalitatis id ẽ glorie adipiscende. vel causa cauendi. i. vitã di futura peccata vel curandi criminis. i. remouendi. Et rñdet q̃ non. & hoc ꝓbat. iiij. modis. Primo argumento a minori. q̃ nõ licet occidere alium innocentẽ: ergo multo minus seip̃m. Secõdo q̃ iudas fuit reprehensus q̃ seip̃m occidit q̃uis sceleratus fuisset multo magis reprehendi debet qui se innocẽtem occidit. Tercio q̃ in lege ꝓhibitum est vt dictum est. neminẽ occides. Quarto ꝓbat hac rõne. q̃ si ꝓtra se nemo falsum testimoniũ dicere debet. ergo multo min9 ꝓtra se mortem inferre dz. Secõdo quesitum fuit an liceat alios interficere. Et rñdet q̃ non: nisi vel rex vel deus iubeat occidi. ꝓter qđ abraam. iepte: & sampson excusati fuerunt. Secũda ps incipit ibi L Sed his exceptis. Et qđ ꝛibi L mortalitatis. i. glorie hũde. q̃ credens se instuz volens migrare ad gloriam seip̃m occidit. vel L immortalitatis. i. inanis glorie vt aliquid dicat de ipso: q̃ sic videt despicere mundũ.

Tu diristi Petilianus dicebat se ꝓ pctõ interimunt debeant martires reputari: eo q̃ puniant in se qđ dolent cõmississe. Et rñdet aug9. hoc non esse ver. q̃ nõ debent martires reputari qui collum sibi gauerunt. Sequens. c. pz. & ꝛibi Labs eo. Inclusiue tenet. i. nec in eo casu.

Placuit Quesitum fuit in cõcilio brachar. si vtr̃ quemodo debeat fieri in altari. p his qui aliquo modo mortem sibi inferunt. vel qui ꝓ suis sceleribus interficiunt. vel vtrum eoꝝ cadauera sint sepelienda cũ psalmis. & respondet q̃ non.

Miles Quesitum fuit ab aug. vtr̃ miles sit reus homicidii: qui sue potestati obediens hominem interficit. Et respondet q̃ non. si autem sponte & ꝓpria autoritate hoc fecerit reus est homicidij. Sequentia tria cap. per se formare poteris.

Cum homo Macedonius duobus quesiuit ab aug. Primo vtr̃ sit peccatum occidere hominem. Et rñdet q̃ q̃ñq̃ est peccatum: vt si fiat ab inimico vel latrone. & q̃ñq̃ non. vt si fiat a iudice vel officiali vel milite. Secõdo quesiuit an qui prestat alicui occasionem mortis sit homicida. Et rñdet q̃ q̃ñq̃ homicida est. vt ꝛingit de eo qui fidenti socrem decipit. & q̃ñq̃ nõ. sicut ꝛingit in puella a qua stupr̃ petitur. & in patre a quo filius verberari. & in eo ꝓ quo quia liberatus est alius se occidit. Secunda questio incipit ibi L & aliqñ.

Principes Dicitur in hoc. ca. q̃ principes seculi ad hoc sunt instituti vt ecclesiasticam disciplinaz defendant. vt quos sacer doralis potestas nõ cozrigit: coerceat secularis potestas. De quo si non fecerint principes: apud deum redditurí sunt rationem. Sequens ca. planum est.

Incestuosi Dicitur in hoc. c. q̄ mali qui per ecclesiam non p̄nt corrigi volētes in suis crimibus p̄durare coherceri debent p̄ brachium seculare.

Regum Dicit hiero. in hoc. c. q̄ principes debent defendere viduas p̄fessos: ⁊ peregrinos: viduas: et pupillos. Et hoc p̄bat autoritate hieremie q̄ incipit ibi. Nolite o reges iuda ... In tulit. scz hieremias.

Ipsis autem Gratianus dicit q̄ principib⁹ exhibere debem⁹ fidem ⁊ reuerentiam. De fide tractat in. c. si apud. de reuerentia. in. c. si dicat

Si apud Ostendit hieron. ꝺ q̄ illis qui carnali domino in minimis fuerunt fideles maiora p̄mia apud deum ꝺmittentur. quia seruat domini que sue conditioni impossibilia non denegat. Nec potest esse fidelis in substantia dei qui carnali domino fidē nō exhibet

Si dicat Ambro. docet in hoc c. q̄ qui reuerentiā suo domino exhibet a domino p̄mū reportabit. Et hoc p̄bat exemplo abrae: qui q̄m exhibuit reuerentiam regi sodomorum cedendo sibi p̄dam quā ab inimicis receperat p̄miū a dño meruit

Preterea Supra ostēsum est q̄ p̄ncipib⁹ ⁊ potestatib⁹ fidem ⁊ reuerentiam exhibere debem⁹. Nūc ostendit gra. q̄ viceuersa p̄ncipes eccl̄ias defendere debent: alioq̄n occasione sunt repellendi. Et ad hoc induc̄it sequentia. c.

Administratores Statuit ihōes in hoc. c. q̄ p̄ncipes seculi qui ꝺstituti sūt ad malorū audaciam refrenandam ⁊ ad tuitionem viduarū ⁊ pupillorū quotiens superbos admoniti fuerint ab epis diligēter audire debent ⁊ que corrigenda fuerint corrigere. si aūt post secūdam vel tertiā admonitionem fuerint negligentes: vsq̄ ad dignam satisfactionē debent a cōione repelli Illa c. que sequūtur vsq̄ ad. c. si audieris plana sunt per se.

Si audieris Cypria⁹ fuit interrogat⁹ an mali post aduentū dñi in hūc mundū mortes sunt puniendi. Et certe respondet q̄ sic. quia si ante aduentū x̄pi hoc fiat vt p̄bat autoritate deutronomij. et exēplo mathie. multo forti⁹ post aduentū x̄pi hoc fieri debet. Autoritas dat a principio vsq̄ ibi. Cuius p̄cepti. Postea sunt verba cypriani

Ad fidem Petilian⁹ ꝺquerebatur de p̄ncipib⁹ a q̄ bus ipse ⁊ alij heretici puniebant. dicebat em̄ fieri non debere p̄ter duo. scz q⁹ null⁹ ē cogendus ad fidez: q⁹ boni mores neglig̃untur nisi fiat libero arbitrio. Et rñdet aug⁹. dicens q̄ ipsi non cogunt vt bñ faciant. sed vt eorū p̄fidia corrigat ⁊ a malo abstineant et vt cogitent quare ista patiant. quia si patiuntur p̄pter iusticiam beati erunt. et q̄ eos p̄sequūt mali sunt Si vero p̄pter heresim infelices erunt: ⁊ in hoc seculo ⁊ in futuro. Sed tamen per seueritatem. Verba sunt augustini

Si propterea Dicit aug⁹. in hoc. ca. q̄ heretici a p̄ncipibus sunt puniendi: eo q̄ sacra x̄pi ꝺtaminant. Nō p̄bat exemplo nabugodonosor qui scelus ꝺmissum in sanctū danielem iudicauit

Si vos econtra Aug⁹. docet in hoc. c. q̄ heretici impij sunt ⁊ sacrilegi cum sint a corpe eccl̄ie separati ⁊ p̄ scripturam canonicā malefacere ꝺuincant: illi vero qui p̄ suis scelerib⁹ eos punūt ⁊ deterrēt boni ⁊ iusti reputant

Non putes Hoc. c. tractat ō trib⁹ generibus hominū. scz de seruis: filijs ⁊ vicinis: qui si sunt mali corrigi debent: nec diligunt nisi in eis vitia corrigant ⁊ emendent. si vero boni sunt de ipsis est gaudendū Sequens c. patet per se

Non est Dicit ꝟ q̄ ad innocentē ⁊ ad bonū vitā nō p̄tinet malicie p̄cere vt in malū graui⁹ incidat: sed

pertinet ad innocentem non solum neminí malum inferre: verꝝ etiam alios a pctō cohibere: ꝛ pctm̄ punire vt ipsi corrigant̄ qui ꝓpter pctm̄ non diligunt̄: vt alíj ꝓpter hoc terreantur ¶ Sequens ca. planum est ꝛ per se patet.

Sunt quidam Dñt ambros. in hca. q̄ omittentes enormia delicta vt interfectores pontificū. pbr̄os ꝙ ꝛ alios ꝙ clericos ꝙ potius sunt puniendi p reges ꝛ principes: q̄s per rectores ecclesiaꝝ. Sunt em̄ principes ostituti ad puniendū homicidas ꝛ raptores. ¶ Sequens. c. pz

Si homicidiū Docet augꝰ in hoc. c. q̄ licet sit pctm̄ hoiem occidere: potest tam hoc q̄q̄ accidere sine pctō. qđ probat quatuor exemplis. scz militis. iudicis ꝛ ministri ꝛ eius de manu cuius preter voluntatē ipsius telum effugerit. Isti etiā homicide a ꝓpellari non solent.

Non nos Pelagius precepit cuidam principi vt hereticos psequeret. quod cum facere vellet: heretici ei obiiciebant q̄ nulli est psecutio facienda. Unde sup hoc ꝛsuluit ipsum pelagiū qui rñdet dicens non a ꝓpellari psecutōem: nisi cum quis cogit̄ ad malum. sed si q̄s malum punit vel ꝓhibet ne fiat: non debet psecutor a ꝓpellari: q̄ diligit ꝛ benefacit. et hoc ꝓbat duabus autoritatibus. scz calcedoñ. ꝛ augꝰ. ꝛ vno exemplo. Autoritas calcedoneñ ꝛ ꝛ incipit ibi Lquia ꝛmunione] Autoritas augꝰ. incipit ibi L Multa enim cum inuitis] ꝛ exemplum incipit ibi L Recolere enim]

De liguribus Celebrato cōcilio apd ꝛstantinopol. epi venetie. hystrie. ꝛ ligurie noluerunt accipe statuta illius ꝛcilij. ꝛ cum in ꝛtumacia ꝓstitissent fuerūt ab ecclesia excoicati ꝛ damnati. ꝛ cum adhuc existerēt cōtumaces mandauit gelasius narsē patricio vt deberet illos epos coercere. qđ cum facere dubitaret: scribit ei pelagius hortans eū vt ꝓmere ꝛ coercere eos non dubitet. q̄ si dubitabant de statutis ꝛstantinopolitani ꝛcilij: nuncios debuerunt dirigere ad sedem apostolicam qui de hoc possint accipe ꝛ reddere rōnem. Non debet igit̄ dubitare tales oꝓmere. q̄ si aliqua ꝓsona ecclesiastica matoꝛi suo resisteret excoicari dz ꝛ dānari. ꝛ si hoc ꝓtemserit: p publicas dz oppimi ptātes. qđ dicit esse faciendū multis ostitutionib⁹ ꝛ exemplis.

Quali nos Tracius ꝛ Anastasius erant ꝛ epi qui vnitatem ecclesie ꝓturbātes res ecclesie suis vsibus aplicabant. de quorum altero scz mamiliano quidam infatigabiliter romam venientes querelam deposuerūt. quare pelagius misit ad loca illa duos iudices delegatos: scz petꝝ ꝛ ꝓiectum vt ea que inuenerint ꝓtra canones a predictis epis ꝓmissa vel digna vltione ꝓfectu vel eosdem epos romam perducant. quod quia forte per se facere nō possent: mandat pelagius cuidam principi: rogans eum vt prefatis nuncijs auxilium prebeat in omnibus.

Relegentes Apud acquilegiuz erant multi heretici. Inter quos erat inuasoꝛ ecclesie acquilegenſ. qui quendam bonum virum potentem tanq̄ pollutum a suo consoꝛtio repulerunt: quod per diuinam prouidentiam fuit factum. inter quos hereticos cuidam fratri suum consanguineum sacerdotem interfecit: vt libere cum eius vxore posset adulterari. cuius prefati viri potentis iniuriam cum pelagius percepisset: precepit eidem vt hanc ꝓsumptionem hereticorum non relinquat impunitam. quia si hoc acriter non vindicetur in minoribus talia exercere non verebuntur. ꝛ mandat ei similiter vt prefatum cufrasium puniat. qđ plene fieri poterit si actoꝛes scelerum ꝛ maxime acquilegenſ ecclesie inuasoꝛ ad ꝓmptam dirigantur ¶ Sequens. c. planum est ꝛ per se patet

Excōmunicatoꝛuz.

Rodefredus Lucanus episcopus quesiuit ab vrbano quantam penitentiā debeat imponere eis: qui quosdam excōmunicatos

interfecerunt. qui respondet dicens. nõ putauit eos ẽ homicidas qui zelo iusticie eos occiderũt verũtñ qui potuerũt aliquid dubitatis pro humana fragilitate ꝓmittere finem eorũ intentiõem bonam vel malam iniũgas eis spñiam ꝓpetentem

Quis enim Bonifacius dubitabat pugnare ꝓ hereticos ꝓpter homicidium qõ indesequebatur. sed aug⁹. docet q̃ null⁹ debet velle inimicum suum perire necaliquid perdere. verũtamen si pax haberi nõ potest aliter. extra eos pugnandum est. Et hoc ꝓbat exemplo dauid qui aliter pacem habere nõ potuit nisi absolone filio suo prius interfecto

¶. Si ergo Cõcludit gra. ex supradictis. c. q̃ mali non solum sunt flagellandi: sed etiam interficiendi possunt. Postea querit si hi qui nõ habent potestatẽ legitimã occidendi aliquos interfecerint an sint rei effusi sanguinis iuste occidendi. Cui qõni rñdet ꝓsequens. c.

Remittuntur Rñdit ambro. in ℔. c. q̃ sicut peccata remittũtur per verbum dei cuius verbi diaconus inter ꝓres est. et executor. sic petã q̃libz puniũtur per iudices qui potestatem habent puniendi. q̃libz per apostolos. sicut populus iudeorum sepe punitus est ab alienigenis ex ꝓcepto dei

¶. Hinc notandum. Iste. ¶. diuiditur i duas partes. In prima parte ostendit gratianus q̃ deus aliquando punit peccata hominum ꝓ nescientes. et hoc probat q̃tuor exemplis regum et principum. scz exemplo sennacherib et nabugodonosor. et romanoꝝ: qui licz deo seruirent in puniendo malos. tamen q̃ sue fortitudini nostros deũ: ideo et ipsi puniti sunt et destructi. sicut pater ꝓ exempla que aperte ponũtur in littera. In scda parte ostendit q̃ deꝰ aliq̃n punit peccata hominũ ꝓ scientes. et hoc probat exemplo iudeoꝝ ꝓ quos puniuit deꝰ amorreos et chananeos et alias gentes quas expulerunt de terra promissiõis: quam deus promiserat se daturum abrae et semini eius. sed non anteq̃z peccata amorreoꝝ ꝓsummata fuissent: que tũc ꝓsummata fuerunt cuz populus israel de egipto est liberatus. Qui ergo diuino iussu et bona intentione sicut popul⁹ israel punit delinquẽtes non peccat. qui non praua intentiõe ꝟ facunt licet occulte instinctu dei incitent ad ꝓsequendum malos. sicut sẽnacherib et ceteri qui populum delinquentem sunt ꝓsecuti non sunt ĩmunes a delicto qui q̃libz incitantur ad puniendum petã eoꝝ qui sunt futuri boni: vt tandem per ipsos correctos ipsi postea puniantur. quod probat exemplo labã regis chananeoꝝ et exemplo madianitaꝝ. Scda pars incipit ibi Lꝑ scientes peccata] Lassur. id est sẽnacherib. Lnõduz eñ summata sunt petã amorreoruz] id est nondum pueneruntad cumulum peccatorum suoꝝ. quasi nondũ fecerãt omnia peccata q̃ facturi erant ad hoc vt digni essent expulsione

Questio VI.

Quod aũt Hic intitulatur sexta questio qua queritur vtrum mali sunt cogendi ad bonũ. Et rñdet q̃ ad illud bonum q̃libz nunq̃z voluit aliquis cogi non debet. vt. ℟. c. q. v. ad fidem. et. xx. q. iij. presens sed ad illud bonũ q̃libz semel voluit si postea deserat est cogendus. vt. ℟. xlv. di. deinde. Et procedit hoc ordine gra. ¶. Primo ꝓbat q̃ mali sunt ad bonũ cogendi vsq̃z ad §. ex his. Deinde probat ꝓtrarium. tandẽ solutionem dat. probat ergo gra. in hoc. c. q̃ mali sunt cogendi ad bonũ exemplo ꝓpli israelitici et autoritate xꝑi et pauli

¶. Scismatici dicunt Augustinus ostendit bonifacio in hoc. ca. q̃ heretici et scismatici possunt violenter ad bonum compelli. Et hoc probat quinq̃z modis quilegendo litteram clarius ostenduntur. ¶. Primus modus incipit ibi L Ecce hũc] Secũdus ibi Leur ergo] Tertꝰ ibi Lan non hoc pertinet] Quartus ibi L hinc etiam non absurde] Quintus ibi L vndeet ipse dñs]

Quod errauerat Do// nati// ste dicebant q̄ ipsi non erāt cogendi ad bo num: sed aug⁹. reprehendit eos autoritate ezechielis ꝓbete reprehendentis prelatos qui negligebant malos cōrigere ⁊ reuoca// re. Dñs enim per bonos prelatos reuocat malos rogando: minando: ⁊ cōrigendo. damnis ⁊ laboribꝫ. siue per suas occultas visitatōes. siue per potentiā secularem

Vides Hoc. ca. duas habet ptes In prima dr q̄ Vincenti⁹ non debet cōsiderare q̄ ipse cogitur: sed ad quid cogitur: vtꝝ ad bonum vel ad malum Nec hic dicit aug⁹. ꝓter hoc q̄ quis inui// tus sit bonus: sed quia ꝓter metum vel re// linquit malum quod faciebat: vel ꝓpellit̄ co gnoscere veritatem In secunda parte dicit̄ q̄ aug⁹. fuit in hac opinione q̄ heretici ver bis ⁊ non vi essent compellendi ad bonum Sed hic sua opinio multis exemplis pru// dentum superabat̄. ⁊ primo exemplo sue ci uitatis. ⁊ postea aliarum multarum. Se// cunda ps incipit ibi L Item in ea primitus sententia]

Jam vero Christian⁹ aliqs noie rusticus con tumaciter in delicto psistens: ammonit̄ōni bus non cōrigebat̄: quare querebat Da ximus eūs a gregꝫ. qualiter iste Rusticus sit coercendus Et rñdet q̄ graui onere pen sionis est grauand⁹ vt per hoc cogat̄ redire ad bonum.

¶. Ex his omnibus Nucuscꝫ probauit gratianus q̄ mali sunt cogendi ad bonum. nunc vero vult proba// re ꝯrarium. quia deus coacta seruitia asp natur. qđ sex autoritatibus probat: que in litera facile apparebunt. ⁊ hoc in prima pte In secunda pte respondet obiectis: dicens q̄ si homo semp esset inutus inutiliter coge ret̄ ad bonū. sed cogitur vt timore pene ma lum ducat̄ in diffuetudinem. bonum vero ex ꝓsuetudine dulcescat. Et ad hanc solutō nem probandam inducit autoritatem Au gustini L Hi exempla necessitate]. i. causa sumptus L si inuitus] quia iniunctuꝫ est mi hi hoc officium L dispensatio]. i. distributio verbi dei est tm̄ mihi credita

Questio VII

Nunc autem Dicit̄ septima questio qua queritur an he// retici sint rebus suis ⁊ rebus ecclesie spoliā di. Et an illi qui possident res illas sine pec cato valeant possidere. Et respondet q̄ sic vt infra. c. i. ⁊. ij. ⁊ ꝑ. viij. dist. qđ intelligendum ar ꝓ iudicem. vt. ꝑ. ea. q. iij. sex sunt differen// tie circa finē Idem est de quolibet hoste dū modo bellum sit iustū. vt. ꝑ. ea. q. v. dicat. ⁊ dist. i. ius naturale

Quicunqꝫ vos Vincen tius do// natista de quatuor conquerebatur. Primo q̄ christiani persequebant̄ eum ⁊ alios he// reticos occasione legis imperialis: non di// lectione corrigendi; sed odio vindicandi. Secundo q̄ occasione legis impialis: res suas cupide auferebant. Tercio quia res pauperum vel basilicas quas ipsi quonda; tenebant nunc tenent christiani per auari// ciam. Quarto quia recipiunt ira inhoneste hereticos sicut honeste viuentes. Sed au// gustinus istis quatuor questionibus respō det per ordinē: dicens q̄ displicet sibi si ista fiant: licet ipsi nihil recte possideant: ei ser// ptum sit Labores impiorum iusti edent: ⁊ tamen de facili non credit ista sibi; quia ea non monstrant. que etsi vera sint: ecclesia ta men multos tolerat quos cōrigere nō pos teſt. quod tribus rationibus probat. Se// cunda questio incipit ibi L ⁊ ꝑ quis res.] Ter cia ibi L quisquis denicꝫ] Quarta ibi L quis quis pro alio]

Hi de rebus Hoc. ca. dini// ditur in duas partes. In prima ꝓquerebatur petilianus de christianis qui bona possidebant hereti corum. sed aug⁹. respondet q̄ iniuste ꝓque ritur. qđ probat exemplo vno ⁊ duabus au toritatibus. In secunda pte obijciebat ei// dem augustino. vna rōne ⁊ duobus exēplis. que oīa si bene inspexeris facile videbis Secū da ps incipit ibi L si q̄ iam precisi]

Quod autez nobis. Heretici obijciebāt catholicis ꝯcupiscētiā rez alienaꝝ: sed aug⁹. eos reprehendit dicens hoc non esse verū: qz si hoc esset verum nunqꝫ eos ꝯpellerent inuitos ad fidem catholicam retinendam: sed res eoꝝ tm̄o do recipent. nullus em̄ auar⁹ querit ꝯpossessionem. Attendant ergo quidam socios suos qualiter ab eccīa tractent qui non solum sua sed ꝛ res catholicoꝝ que non habebant possident que pauperum sunt. et si caritatiue procurationem de ipsis gerant. vnde nisi reuertantur sua eis iuste auferuntur autoritate legum imperialium. Cum ergo plebes ꝛ pauperes de ecclesijs eorum sunt vobiscum et quarum ecclesiarum possessionibus alebantur desinant potius concupiscere aliena. quia scriptum est per paulum omnia sunt nostra ꝛc.

Quemadmodum. Hoc. c. diuidit in duas partes. In prima dicit aug⁹. q hereticus est sicut membrum a corpore precisum. qz sicut tale membrum non habz spūm vite: sic homo a corpe xp̄i sepatus non habz spūm iusticie. In scda preponūtur quatuor qōnes vincentij. Prima est q re xp̄iani queruut hereticos. ꝛ rñdet aug⁹. ne iniusti pmaneant. Scda ē q̄re non baptisant eos xp̄iani cū querūt ipsos. ꝛ rñdet aug⁹. q iniuria nō est faciēda sacr̄o Tertia est quare non agūt pñiam apud xp̄ianos. et rñdet aug⁹. imo ꝛ si non egerint vitā non habebūt. Quarta qō est ꝛ si non recipiunt baptisma cū reuertunt quid ergo recipiūt. et rñdet q accipiūt vnitatem spūsancti: sez caritatem quā non habebāt. In tertia obijcit vincentius donatista ꝯcupiscentiā xp̄ianis. qđ aug⁹. improbat duab⁹ autoritatibus: ꝛ hortat hereticos vt reuertant ad ecclesiam ꝛ suos labores possideant. Scda ps ibi sed hec est. Tertia ibi Si aūt. Sequens. §. pz

Questio VIII.

De episcopis Dicponit. viij. qō q querit an clericis liceat arma mouere

Et rñdet q nō. vt infra. c. ꝯuenior. possunt tñ hortari homines ad pugnandū pro terra defendenda. vt infra. e. vt pridem: ꝛ pro feudo certū numez militū dare principi vt infra. e. §. ecce. quid aūt iuris sit de hoc plenius ꝯsueuit notari. ē. l. di. de his clericis. Ostendit ergo gra. in hoc. §. q nec sua autoritate nec autoritate xp̄ia arma debent accipe clerici. qđ probat trib⁹ autoritatib⁹ sez euangelij: ambrosij. ꝛ pauli. ꝛ ad hoc inducit sequentia. c. quorum prima duo plana sunt

Non pila Quidā reprehēdebāt ambro. eo q impugnabat quosdam eccīam infestantes Et respondet ambro. q milites xp̄i non debent mouere arma. vñ dicit ambro. q dolor: fletus: lachrime ꝛ orationes: sunt sua arma: aliter repugnare non debeo: eccīam tñ nō derelinquo. et sunt tria precedentia. c. potapalie Que sequūtur plana sūt vsqz ad. §. his ita

§. His ita Rñdet nūc gratian⁹ ca. supradictus dicēs q clerici sua manu non valent arma recipe sed alios possunt hortari pro tuitione oppressoꝝ ꝛ pro oppugnatōe inimicoꝝ. qđ probat p sequentia. c.

Igitur cum Quidam nuncij significauerūt leoni pape q saraceni veniebāt in porrtū romanoꝝ: quare precepit xp̄s̄m romanū ad litus maritimuz descendere: qđ ꝛ factuz est. hoc totū significauit lodowico imperatori Sequens. c. pz

Omni timore In hoc. c. hortat leo exercitū francoꝝ vt viriliter pugnet aduersus inimicos eccīe: ꝛ si ꝗs ꝓpter hoc moriatur non penā sed celestia premia ꝯsequetur Sequentia duo. c. patent.

Preterea Hermān⁹ fuerat infamatus dux ꝓpter quosdā marinos latrūculos ꝙ sub noie ei⁹ in xp̄ianos seuiebant. quare iohānes hortat ip̄m vt ipsos psequat ꝛ repellat. qđ si nō fecerit cum possit: particeps erit criminis. qđ probat vna autoritate

Legi syzomastē Ripari us que-siuit a hiero. an sit peccatum punire crimi-nosos. Et rñdet q̄ non. qō prodat quinq; exemplis. s. phinees z helie: z symonis cha-nanei. petri z pauli. z vna autoritate veter̄ testamenti L Syzomasten .i. vindictā siue zelū indignationis. q̄ phinees coeuntē cū madianita interfecit

Occidit Johes crisosto. probat exemplo phinees z abra-he z petri q̄ qñq; alium interficere non est pctm̄. z ideo sacerdos vt ad veritatē valeat puenire respicere non solū debet opus: sed etiam tempus. causam. voluntatē. z differē tiam personaꝝ.

Si nulla Bulgari quesiuerunt a nicolao vtꝝ in quadra-gesima a prelijs est abstinendū Et rñdet q̄ in quadragesima z omni tempe est a prelijs abstin endū nisi necessitas vrgeat. quo caū omni tempe est indifferenter pugnandū .s. pro defensione sua vel patrie vel legū pater-naꝝ: ne homo videat deum temptare si hz aliud qō faciat

Petrus Docet hic grego. q̄ petr⁹ thabitam mulierē a mor-te suis precibus suscitauit. ananiam vero z saphirā xp̄o mentientes increpando morti ꝺr tradidisse. vnde ptz q̄ talia qñq; fiunt ex ptāte. qñq; ex postulatōe. q̄ vnū fecit increpando. aliud vero fecit orando.

Vt prídem Arnulphus he-reticus ecclesiaz impugnabat z infestabat. ꝺtra quem velox magister militie impugnabat. ad quem cū grego. quosdam milites mittere vellet in suc-cursum: significabat sibi predictus velox q̄ arnulphus versus romam discurrebat. z tō papa tunc milites retinuit: sed nūc eos mit-tit z hortaī ipsum velocem vt insimul cum mauricio z vitaliano aduersus ipsuz arnul-phum non noiandum viriliter pugnet. siue romam siue rauennā discurrere velit. z ad-monet eum vt tres familias .s. aloīn ado-im lugidifrusim qui cum mauricio erāt a ca-ptiuitate relaxet: vt homines dicti mauri-cij sine impedimento eos reducere possint

Et dicit ibi hoies. i. nūcij predicti. l. mauri-cij Lcum eis Jsaliz captiuis reducendo eos Leiusdem .Jsc̄z epistole

Supplíciter Arnulph⁹ dis-rexit epistolaz quandam grego. in qua innuebat q̄ sinanē ses. i. beneuentani eis obsides pro sua fide-litate dederant: quam epistolam greg. mit-tens mauricio z vitaliano per quendam a-lium vitalianuz mandat eis vt inquirant si pmanserunt in fide quam reipublice. pmi-serunt: z recipientes ab eis obsides: eos sa-cramentis astringant. si autem inuenerint q̄ cum arnulpho vel fedus fecerint: vel eis obsides dederint sicut arnulphi epistola in-uere videbaī: tunc faciant quod reipubli-ce z saluti sue z pape viderint expedire. z ne ipsi z papa de sacramentis eoꝝ teneantur. z hortaī eos vt si romam discurrere volue-rint: vel loco ipsius deprehendī. vel mittant exploratores vt inquirāt quid facere velint ne nobis possint ex improuiso nocere. Ego tamen Bartho. brixien̄. totum hoc sub illo c. vt prīdem sp audiui z legi. z tu lector: si vo-lueris sub vno casu vel duobus formare po-teris fm q̄ tibi melī⁹ videbiī

¶. In regístro Legitur in registro q̄ beatus gregorius tuscos ꝺtra lumbardos inuitauit z militantibus stipendia decreuit Quo exemplo ex premissis autoritatib⁹ pa-tet q̄ licet clerici ꝓpria manu pugnare non debeant: quoscunq; tamen hortari possint ad pugnam. postea probat contrarium per sequentia ca.

Reprehensíbile Cū ni-colaus precepisset quibusdam epīs vt romam ve-nirent: Karolus impator scripsit ei q̄ ire nō poterāt. quia ꝺtra maritimos piratas die-nocteq; cum alijs fidelibus inuigilabāt. qō rm̄ militibus sectaribus ꝓueniat. ad quod probandum inducit autoritatē pauli He-breos ca. patet

¶. Ecce Iste .¶. diuiditur in duas partes. In prima pre-mit⁹ breuiter epilogat ꝺrarietates ab illo .¶.

bis ita. In secũa soluit dictam ptrarietatez dicens q̃ epi qui feudum non habẽt a prin cipib⁹ ꝫ viuũt tñ de decimis: primitijs: et oblatoĩb⁹: seculari militia occupari nõ de bent. Alij vero qui a principib⁹ feuda reti nent: principib⁹ seruire tenent. qõ probat duab⁹ auctoritatib⁹: scz x̃pi ⁊ pauli nisi ab il lis a quib⁹ feuda tenent sup hmõi promo uerint inunitatem

Conuenior ipse Impa tor misit milites gothos ad ambro. vt precipent sibi ex pte impatoris vt quãdam basilicam sibi traderet festinanter quaz berencis tradere volebat. ambro. vero rñdet: si qõ meum est peteret impator non denegarem q̃uis om nia mea pauper sunt. scz quia que dei sunt postulat in quib⁹ impator potestatem non habet: potius est vt viram mihi auferat: q̃z ecciam sibi ocedam: ad instar naboth: qui potius se permisit interfici q̃z patrimoniũ su um achab regi vendere vellet. sed cum vide rem milites armatos: orabam ne ibi fieret aliqua strages que verteret in pniciem ciui tatis: nec me defendã qz lacrime mee arma mea sunt: etsi mihi liceret libenter irem ad palicum principis: in quo eps pueniri nõ potest: sed coram iudice ecciastico. Et si di cat q̃ impatoris sunt omnia. Rñdet nõ ee verum. quia in diuinis potestatem non ha bet. cum scriptũ est. que sunt dei deo: q̃ sunt cesaris cesari. qõ aũt dicit ibi Que. scz scri ptura. Rñdet p iob vxori iob dicenti bene dic deo ⁊ mox ere. Turbamini. Jo vos ciues Non deserã. Jvos ciues. Eps. Jid est eps vel psona ecciastica. Sed iudex. Jecciasticus. Ide me. Jid est qõ meum est

Tributum Urbanus papa ostendit in hoc. c. q̃ eccia impatori subijci non debz nec pon tificalis aper. tñ de exterioĩb⁹ eccie ꝯstitu ta tributa sibi sunt psoluenda. Et hoc pro bat exemplo petri qui piscem non dedit p tributo sed staterã quam habebat in ore pi scis. qui ecciam vel apicẽ pontificalem sig nificat. stater vero exteriora designat. Pon tifex

¶. Quamuis Dictũ est supra in. c. proximo q̃ de exterioribus eccie tributa sunt impa tori psoluenda. Nunc vero ostendit gra. q̃ licet de ipis exterioribus tributa soluãtur: tñ non vident esse soluenda. Et hoc probat exemplo pharaonis qui interpretẽ fauus egiptioz̃ cũ predia priuatoz̃ emeret sacer dotib⁹ necessaria ministrauit nec suis pos sessionib⁹ spoliauit: docens sacerdotes de bere liberos esse ab hmõi tributis. ⁊ ad hõ inducit sequentes leges ⁊ c. qõ sequit

In qualibet Constantius ⁊ x̃stans impa tores statuerũt vt clerici qui virtute alijs p eminent in omni loco ppetua gaudeant se curitate. qz respublica magis augmentat oratiõnib⁹ ⁊ officijs clericoz̃ q̃z laboze cor poris. Sequens. l. pz

¶. Olim Olim cũ a li quis curia lis volebat donare res suas alicui eccie vel loco religioso semper oportebat q̃ certã re linqueret portionem curialibus. postea ve ro iustinianus priuilegiũ dedit ecclesijs et alijs locis religiosis vt siue inter viuos siue inter mortuos curiales donarent ecclesijs ex ipsis donatiõib⁹ occasiõe legis antique nihil amittant. Lobtinente. Jscz lege. Lmitigã te. Jscz lege.

Secũdum Statutuz fuit in concilio parisiensi vt ecclesia de suis agris manso ⁊ mancipi isque sibi beneficio imperiali conceduntur de eo qõ sibi datur pro sepultura de decĩ mis ⁊ oblationibus tributum soluere non compellatur. quod si aliquis exegerit excõ municetur ⁊ per regiam potestatem redde re cogatur.

¶. Hinc datur Concludit gra. ex. c. pri mo q̃ ea que eccie ex imperali bñficio cõce duntur ⁊ ea que ei pro sepultura donãtur: nec iuri imperatoz̃ sed epis tenent astricta pro alijs vero predijs ꝺsueta tributa psol uant principib⁹: ⁊ cũ eis proficiscant ad ca stra: nõ tñ inconsulto papa. qõ pbat p duo sequentia. c.

Quo qñsu Elpidius episc⁹ cum romam voca// ret excusauit se dicens se ad rauennaz opor tere pficisci in expeditione impatoris. pro// pter qđ gelasius papa ipsum reprehendit: oñdens nulli pontificũ licere ad equitatẽ in consulto eo ire: nisi velit festinanter officio qđ habet carere

Si quis episcopus.

Statuit in hoc.c. ꝯcilium antiochenuz q⁹ si quis clericus ad impatorem pxerit sine ꝯcilio ep̃oꝝ z maxime metropolitani de poni debet. qz impatorem molestat contra ecciastica statuta

.ꝯ. Reprehendũtur.

Iste.ꝯ. respicit ca. supra.c. reprehensibile. z dicit gr̃anus q⁹ gallicani ep̃i ideo sunt rep// hensi qm̃ potius arma sequi elegerunt q̃z se aplico repũtarent: q̃uis possit de illis intel ligi qui psequebanť impatorem non vt ar// mis pugnarent: sed orõnibus suis ip̃m cuz exercitu deo ꝺmendent

Si vobis Hoc.c. diuidiť in duas ptes In prima ꝺr q⁹ ep̃i ad comitatum ire non debent: nisi fue rint ab impatoribus inuitati. In scda par// te ꝺr q⁹ ecclesia indulgentiã postulare debet p illis qui iniuriam patiunť. z pro illis qui pter delictum suum in exilium vel insulas alia pena damnãť. Scda pars incipit ibi. ¶ Sed qm̃.

.ꝯ. Licet Concludit nunc gr̃anus ex ca.s̃.e. igiť cum sepe. et ca. vt pridem q⁹ exemplo grego. z leonis cle ricis licet hortari bellatores ad vim infide// lium ꝓpulsandam: sed effusiones sanguinis nulli clerico impare licet sua vl̃ principis au toritate. vt infra. c.i. z.ij.

Sepe principes Quid sacer// dotes ex delegatõe principũ cãs sanguinis agitabant. quare statuit ꝯcilium tol. vt de ce tero talia nõ suscipiãt: nisi principes sub iu ramento supplicijs indulgentiam ꝓmittãt. Si quis vero ꝓtrafecerit: reus apud xp̃m effusi sanguinis deponať.

His a quibus Quidã epi// guinis agitantes: ꝓ se truncatões membro rum inferebant: vel alijs inferendam prece piebant. quare statutũ fuit in ꝯcil. tol. ne de cetero presumant. z si quis ꝑsumpserit hoc ꝓ ceptoꝝ esse immemor deponať: z in per petuo ergastulo teneať relegatus viaticum tñ sibi in fine non negeť

.ꝯ. Ceteri Dictum est. s. q⁹ clerici non pñt exercere trũca tiones membroꝝ. nunc gr̃anus dicit q⁹ eri am layci absq; iudice truncatões membroꝝ rum z domoꝝ incendia facere. phibentur. z ad hoc inducit sequens. c.

Si quis Statuit enticianus q⁹ iusserit vel facienti ꝓsenserit truncationem membroꝝ vel domoꝝ incendia: excoicetur donec coram ep̃o ciuitatis z alijs cinibus damnũ emendet legaliter vel amicabiliter

¶ Sequens. ꝯ. ꝑ

Pessimam Statuit impoce// tius in hoc. c. vt in cendiarius siue ip̃e ignem apposuerit vel ap poni fecerit vel ꝯsilium dederit vel auxilio excommunicetur. z si mortuus fuerit eccle siastica careat sepultura. nec absoluatur ni si ꝓius damnum resarciat sicut poteſt: z si ret se ignem vlterius non appositurum. re sipiscenti vero pena iniungatur: vt saltem annum sit in seruitio dei: vel hierosolimis: vel in hyspania. z si quis episcopus hoc tã uum relaxauerit ipsum restituat. z ab epi// copali officio per annum abstineat. Reges vero et seculares principes consulunt archi// episcopis z episcopis de hoc iusticiam face re possunt

Quicunq; percutit

Quesitum fuit ab augl. vtr iudex homici da qui criminosos interficit vel debilitat. et rñdet si iudex est ptãtem de hoc hñs minister dei est. si vero ptãtem non hz: de hoc velut homicida reputať

.ꝯ. De his Quia supra facta fu// it mentio de homicidio Ideo nũc queric gratianus: si plures simul

vulnerant aliquem vel postea moriat quis eoꝝ reatū homicidij incurrat. Cui q̄ni sequens.c.respondet.

Si quatuor Quatuor vel plures quēdam vulnerauerūt ⁊ mortuꝰ est, quare quesitum fuit in ꝯcil', quis eoꝝ reatū homicidij incurrat. Et ꝛndet ꝙ quicūqꝫ ei plagam imposuit vt homicida iudicet, reliqui vero q̄ eum interficere volebant similiter peniteāt. qui vero nec concilium nec auxilium dedit nō est in culpa.

Causa XXIIII.

Quidā episcopus Supra in. xxiij. causa tractatū est de hereticis Nz qꝫ hereticoꝝ quidaz sunt manifesti: quidaz vero occulti, ⁊ q̄ñqꝫ excōmunicāt hereticos: q̄ñqꝫ catholicos. ideo gra. subnectit hanc cām. xxiiij. in qua tractat ō oīb⁹ istis: que vt ꝓpositi⁹ ostendat thema ꝓponit: de quo tres elicit q̄ones.

Questio .I.

Quod aūt Dic propo. nit. i. q̄ querit an hereticꝰ possit aliū deponere: suspendere vel excōicare. Nz ꝑm gra. distin. guit. si incidit in damnatam heresim nullū damnare vel excōicare potest. vt infra. e. au diuim⁹. Si vero nouā ꝙfingit heresim an tēꝫ de ea damnet: suspendere vel excōicare potest. vt infra. e. §. si aūt. in prin. ⁊ ar. c. in fra. c. achati⁹. qz adhuc tolerat ab eccīa. tu aūt dicas indistincte: qz siue veterez siue nouā ꝙsequit excōicatus est. vt in ꝯcil'. latera neñ. excōicatus. ⁊ ideo aliū excōicare non potest. Et procedit hoc ordine gra⁹. Primo probat ꝙ hereticus nullū valeat ꝓdemnare vsqꝫ ad §. his autoritatib⁹. innuendo distinctionem sua. Deinde probat ꝓtra. §. facilis est Tandem dat solutionem Lasus autez

Achatius Dicit in hoc. c. ꝙ gelasius synodo ꝓgregata achatiuz ꝓpter heresim condemnauit: de quo cum achatius ꝓquereretur scripsit gelasius qꝫ non fuit opus propter hoc synodum congregare vt noua ꝓtra eū sententia prodiret: sed vetus tm̄ confirmaret. quia in heresim iam damnataz lapsus erat Dicit ergo factus sum statuti veteris executoꝛ ⁊ non noui promulgatoꝛ

Maiores nostri Ostendit gelasius in hoc. c. ꝙ sancti patres statuerunt vt ex quo actoꝛ heresis in synodo semel condemnaret non esse opus synodum itez cōgregari ⁊ ad condemnationem eoꝝ qui eum sequūtur cuz in heresim semel damnatam inciderint. sed omnes principali sentētia cum suo autoꝛe teneant: nec debet talis sententia semel lata iterum retractari Et ℔ probat q̄nqꝫ exemplis: scz sabellij: arrij: eunomij: macedoniani: ⁊ nestoꝛij Lasus sequentis. c. patet.

§. Si ergo Nunc gratianꝰ cōcludit ex supdictis dicens ꝙ iste episcopꝰ de quo supra i principio thematis dictum est cum in heresim iā damnatam lapsus esset alios excōmunicare non potuit. excōmunicatus enim: alios excōmunicare non potest: ad quod inducit sequens. ca.

Audiuimus Archiepus rauennas hereticus ⁊ excōicatꝰ valerianum epm excōmunicauit. qđ cū alexañ. scōs audisset scripsit valeriano epo vt de illa sententia non curaret Absoluendos .i. de facto Absoluendos .i. id est absolutos. vel Absoluēdos .i. id est nō ligatos

§. Si autem Dacten⁹ ostēdit gra. de eo qui incidit in veterem heresim. Nunc vero dicit de eo qui nouā ꝙfingit: qui ab eo tempoꝛe quo talia predicare cepit: si ꝓpter ℔ fuerit excōmunicatus potestatem ligandi vel absoluendi non habet: que potestas veris ⁊ non falsis sacerdotibus a deo tributa fuit. Nō tribus ratiōibus probat Prima est quia ipsi heretici spūm sanctum non habent. qđ q̄tuoꝛ autoꝛitatib⁹ probat Secūda rō est qz ipsi sunt extra ecciam ⁊ ideo aliquē ꝓdemnare non debent vel non valent. qđ q̄nqꝫ autoꝛitatib⁹ probat. Tertia rō est qz

ille qui benedicit ꝛ maledicit maior ē eo qui benedicitur vel maledicitur. ꝛ ideo hereticꝰ in catholicum tanq̄ in superiorem sententiam dictare non potest. in hereticū vero tanq̄ in equalem sententiam ferre potest. ¶ Prima ratō incipit ibi L Ligandi namq̄] Secunda ibi L Cum ergo peccata dimittere] Tercia ibi L vel potius q̄ sicut] ¶ Seq̄ns .§. patet.

Manet ergo Dicit in hoc. c. q̄ priuilegium petri manet tunc firmū: cum per eum equa fert sententia. ꝛ tunc equa fertur cum nec minima seueritas vel remissio interuenit ex qua sententia nihil soluit vel ligat nisi petri auctoritas interueniat L Nec minima] hoc est p̄cedentis. i. tunc fit ex equitate ꝛ manet priuilegiū petri vbi nec minima ꝛc̄

Quodcunq3 Probat augꝰ in hoc. ca. q̄ ecclesia tm̄ habet potestatem ligandi ꝛ soluendi. q̄ soli petro dictum est. q̄ō cunq̄ ligaueris ꝛc̄. Jam ecclesia non haberet potestatē ligandi ꝛ soluendi. q̄ō falsum est. si autē hoc fit in ecclesia: que ligant vel que soluunt in terra: erunt ligata vel soluta in celo. Unde cum per ecclesiam hoc fiat: petrus quando claues accepit: sanctam ecclesiam significauit: per quem boni in ecclesia significantur sicuti per iudam mali. ꝛ qualitercunq̄ ante iste casus positus fuerit: ego Bartholꝰ. breuiē. eum sic posui. quia casus iste litere consonat

Non turbatur Legit in euāgelio q̄ ante passionem christi omnes discipuli simul erant in nauicula quadam super mari cum iuda, pditore: ꝛ tunc factus est ventꝰ validus: ꝛ nauicula cepit fere periclitare. sed christus precepit ventis ꝛ mari vt quiescerent. Post passionem christi nauigabat petrus in quadā nauicula sine iuda: ꝛ illa nullam turbatōem passa est. In vtraq̄ igit petrus erat: sed qui suis meritis firmus erat: turbat ex alienis. Unde vitandi sunt perfi ꝛ proditores ne possimus fluctuare per ipsos. Non turbatur ergo nauis in qua sola erat prouidentia ꝛ perfidia aberat: et fides abundabat. quare ꝛ si alijs imperatur vela tent rethia sua: soli tamen petro per quez ecclesia designatur dictum fuit: vt rethia sua ducat in altum: quod est videre altitudines diuitiarum: et scire filium dei L Jesus. scilicet petrus.

Est et aliud Supra primo. c. dictum est q̄ petrus ꝛ alij pisces capti sunt cum rethibus. Iste vero dicit q̄ soli petro precepit vt cum hamo piscaretur.

Si recta ergo fide Nullam dampnant. episcopi patiebant maximam tribulatōem ab hereticis ita vt fluctuare viderent. Procepit ergo Lucius eis ne a recta via vel a fide ꝛ apostolico tramite recedant. quia vera apostolorum traditō est ꝛ vera caritas quā Romana tenet ecclesia. Nec mater est omnium ecclesiarum: que nunq̄ errat: nec vllis hereticis damnatur L principibus. Jesus petri ꝛ pauli.

Memor sum Profitet christus se sub fidē ꝛ nomīe petri p̄sidere cuius fides a domino est manifesta: que fides hereses non fauet sed destruit. cui scilicet destructioni hereticorum omnes conatus suos impendere cupit ¶ Sequentia autem tria capitula plana sunt.

Hec est Quidam infamabant hieronimum scripsit pape fidem quam retinet. ꝛ dicit q̄ si papa eius fidem approbauerit: quicunq̄ eum culpare voluerit: non catholicus sed hereticus reputabitur. ꝛ rogat eum vt si in confessione sue fidei aliquid minus caute vel minus perite dixerit emendetur per ipsum. In fine dicit q̄ Romana ecclesia omni tempore firma ꝛ immobilis permanebit.

Rogamus Episcopi per antiochenam constituta a dispositione Romane ecclesie docebant in doctrina ꝛ quibusdam alijs. quare Marcellus papa scripsit omnibus illis episcopis vt aliud non docerent q̄ acceperunt a petro apostolo ꝛ reliquis sanctis patribus

nec recedant a dispositione ecclesie romane nam licet petri principatus olim apud antiochenam fuerit deo iubente romā est trās latus vbi caput est totī eccīe

Cum beatissimus . Dyoschorus alexādrinus patriarcha asserebat de duabus naturis scz deitatis z humanitatis vnam esse factaz in christo . z docebat hanc doctrinam descendisse a magistro suo dioschoro z dicit q non est credenduz ēps dioschoro z dicit q non est credenduz marchū euāgelistam aliud credidisse ēq̄ qđ a magistro suo pcepit

Si petrus Quidam heretici dicebant diuinitatem fuisse passam. quib⁹ quia auricula cordis male intellectus est sublata nec credere volunt. ideo sane doctrine est eis auferēda auricula exteriorz: scz ne itra catholicos audiantur: donec ad eccīam reuertant. Et hoc probat exemplo petri qui exteriorem auriculam serui suo domino in malo obedientis amputauit. et post ea pī⁹ dñs ei reddit auditum. et quia petrus aurem abstulit datur intelligi q ipse potestatem habz ligandi et soluendi: z eccīa per ipsum L infirmitatem a corpore passionis. Lquia quicqđ infirmitatis deo attribuit: humanitati est attribuendum.

Loquitur Hoc. c. diuidit i duas ptes. In prima dicit q ēpo post passionem suā licet omnib⁹ aplis pariter dederit potestatem. petruz tñ oībus preesse voluit vt ab vno stipite soror tirē eccīa vnitatem z originem. Et hoc probat cyprian⁹ duab⁹ autoritatib⁹: scilz salomonis z pauli. In scđa pte dicit q licet eccīa sit vna z ēpat⁹ vn⁹. tñ in membrorum multitudine p munduz lat⁹ extendit. sicut ab vna radice multi ramusculi producunt z ab vno sole radij multi . z ab vno fonte riuuli plurimi pozriguñt. ab vnitate ergo eccīe si quis separatur fructum boni operis germinare non potest ad instar radij rami z riuuli: q si a sole z ab arboze z a fonte diuellantur euanescunt. Secđa ps ibi Lepat⁹ vnus.]

Alienus Heretici putabant se eē in eccīa z habere deū patrem. qz in vnum ogregabant. Sed cyprianus otra. ostendit dicens: q licet ogregētur in vnū: tñ pter hoc neq̄ deū neq̄ gratiā ei⁹ secū habere poterūt. qz sunt extra eccīe vnitatez quā dñs suos discipulos habere voluit z alios suo noīe ogregatos: qđ probat autoritate euangelij.

Omnibus Diero . multipliciter omendat i hoc c. eccīam romanā que est sine macula z ruga z in qua sunt christi fideles: quam si qs otemnit debet haberi sicut ethnic⁹ z publicanus Lalios .Iscz fideles. vel Lquosdaz .Iscz bonos Lsine macula .Iscz mortalis peccati. Lruga .Iid est duplicitas Lortus .Iquia gratiam spūalium scz virtutuz gignit. alia sunt in apparatu Lparadisus .Iscilicz parans dei viam.

Non afferamus Diero . in hoc. c. reprehendit quosdā sacerdotes q̄ p suo arbitrio dicebant pctā grauia vel leuia diuinā scripturā nō attendentes nec iuxta diuersitatez delictoz penas varias imponebant. Docet ergo q fm scripturam diuinā pctm leue vel graue leuiter vel grauiter est puniendū. Et hoc pbat tribus exēplis scz ydolatrie: obustionis libri hieremie: et scismatis: inter que scisma: velut sceleratī⁹ grauius hiatu terre est vindicandū: cū ydolatria gladio sit punita . obustio libri: cede bellica z captiuitate peregrina.

Quia ex sola In hoc. c. tria dicunt. Primū est q in sola eccīa veritas inspicit. Secūdū est q in ea sola sacrificat. Tertiū q in ea sola quis custodit. z singula mēbra singulis probat autoritatib⁹ vel exemplis

Aduocauit Casum hunc sic pone Lucifer vir christianus erat z cum nollet consentire errori congregationis quam fecit anastasius imperator mediolane missus est apud alexandriam in exilium vbi cum multos conuerteret prefecit eis quendam episcopum qui forte non fuit ab vnitate electus. succe-

dente vero alio impatore: missus est quidã legatus in alexandriam qui deposuit illum epm. vnde Lucifer indignatus cepit tanq̃ hereticus eccliam infestare: a fide tñ non deuiauit. cuius socius fuit Saturnus eps quẽ cypr̃anus martir in alexandriã missus ad predicandũ aduocauit ⁊ interrogauit eum si cum romana ecclesia ꝯcordaret. ⁊ licet tñ deret se fidem habere: non putauit tamẽ cypr̃anus esse veram gratiam scz meritoriaz nisi vere fidei. vnde in scismate vera fides eẽ non potest. Predicauit ergo cypr̃anus in ptibus illis: ⁊ iuxta qõ optauit fructum p̃cepit desideratum. Literam sic exponeLputauit Lcypr̃anus Lvtrũ vero L.i. an putauit cypr̃anus Lteneret Lscz saturnus Lgratie fedus L.i. officium predicandi Lteneret L cypr̃anus Lnominis L.i. predicationis Lnauigare Lid ẽ ad aliquos transire Leo L.i. ad eum locũ vel adeundum.

Omnis qui Ostẽdit beda in hoc.c. q̃ scismatícis ⁊ hereticis non debemus ꝯmunicare. ⁊ hoc ꝓbat tripliciter. primo autoritate iohannis euangeliste. postea exemplo eiusdẽ iohannis. tercio exemplo policarpi. Autoritas est in principio.c. Exemplum iohannis est ibi Lnarrat em̃ L Exemplũ policarpi est ibi L Idem etiã policarpus L

Quoniã vetus Dicit hiero. in hoc c. in ecclesia orientali hereses ⁊ scismata pullulare. vnde ecclesia orientalis prauas doctrinas hereticoꝝ exterminat. ⁊ ideo q̃uis mare interponat: tamen romanam ecclesiã ⁊ fidem ab ea laudatam censuit ꝯsulendam vbi fides p̃manet inuiolata. ⁊ sic occidentalem ecclesiam multipliciter ꝯmendãdo oriẽtalem ecclesiam detestat. q̃ fides ibi permanet violata. In fine dicit q̃ etsi in ea sollicitudine sit que diuidit syriam a barbaria: ita q̃ fidem a barbaria ecclesia semp expectare non possit: tñ sequitur martires ꝯfessores illius regionis hereticos deuitando Expositio aũt litere ꝯsecuit in apparatu notari: ⁊ ideo supsedeo. Et nota q̃ oia. c. precedẽtia ⁊ sequentia vsq̃ ad. §. bis autoritatibus in ducunt q̃ tñ ecclesia catholica ⁊ non heretici vel excoicati qui sunt extra eccliam ptãtem habent ligandi ⁊ solnendi

Que dignior Dicit in ps. ecclesie. vna catholica: ⁊ alia hereticoꝝ. p̃ma non patitur pollutos in se habitare que tẽpm habet habitatorem quem nemo deserere debet: sicut petrus non deseruit. ⁊ in ea indubitanter est hitaculum eligendũ. Secũda vero eccia hereticoꝝ ne ariditate poluamur sp est deuitanda. ⁊ hoc ꝓbatur autoritate apli Sequens. c. p̃z

Odí et proiecí Dicit hiero. in hoc. c. q̃ deus non respicit sacrificia iniquoꝝ. nec multitudinem sacrificioꝝ malohoim attendit: sed potius affectũ respicit offerentiũ ⁊ hoc probat a utoritate ꝓphete: ⁊ exemplo vidue. Autoritas est in p̃m. c. ⁊ durat vsq̃ ibi L Odit aũt. Lexinde sunt verba hiero. Exemplũ est ibi L vnde ⁊ vidua L

Vbi sana Dicit aug⁹ in hoc. c. q̃ vbi sana fides ⁊ caritas non sunt: iusticia ibi esse non p̃t. ⁊ ideo scismatici ⁊ heretici q̃ fidem ⁊ caritatẽ non habent: fructum de sua iusticia nõ expectãt Sequens. c. patet

Didicimus Casus iste talis est. Magnus quesiuit a cypriano vtrum nouatianus possit ꝯferre remissionem peccatoꝝ vel ligare. Et rñdet q̃ non. q̃ inter hereticos ⁊ scismaticos reputat: cum canonice non sit electus: sed a seipso ordinatus est. vnde ecclesiã tenere non potest: q̃ non est ordinat⁹ in ecclesia. Cornelius vero qui fabiano papę successit est legitime ordinatus ⁊ ideo nouatianus ⁊ omnes sibi ꝯsentientes penis debitis ꝯstringant nisi se ꝯtinuerint a ꝯmunione malorũ dicente dño per moysen. Separamini de ⁊ ꝓbat exemplo coꝝ qui p ꝯsensum simul cum dathan ⁊ abyron pierunt. ⁊ autoritate ozee ꝓphete Ubi aũt sint autoritates ⁊ exemplũ per sequens. ca.

Audenda Casus iste sic cõstituit ponit. Mediolanen. archiep̃s ⁊ patriarcha aliquãdo lapsi

erant in heresim ꝛ in heresi vnus alteꝝ ꝯse//
cravit ꝛ ꝑtra ꝯsuetudinez illaꝝ duaꝝ eccīa
rum a papa a ꝓbatam que ꝯsuetudo an
tiquꝰ obtinuit vt archiepꝰ mediolanen.
ꝯsecraret patriarcham apud aquilegium ꝛ
vicevers̄a patriarcha debebit ꝯsecrare ar//
chiepm apud mediolanen. ꝛ hoc debebat
fieri cū ꝯsensu clericoꝝ quibus ꝓficiebant
tur. ꝓbat ergo pelagꝰ hanc nō fuisse cō
secrationem: sed execrationem. tum quia fa
cta fuit in scismate ꝛ heresi. tum qꝛ ꝑtra an
tiquam ꝯsuetudinez facta fuit. et qꝛ facta fu
it in heresi ꝛ non in eccīa ꝓbat duabꝰ au
toritatib⁹. scz salomōis ꝛ augꝰ. Autoritas
salomonis incipit ibi Lvna ē columba. Lau//
toritas augꝰ. est ibi Lqꝛ si nullo.

Scisma Casum hunc sic attten//
de. Quidam indifferē//
ter vtebat sacrificijs catholicoꝝ ꝛ scismati
coꝝ ꝛ ideo suis epīs conabat suggerere: et
etiam pape pelagio vt scismatici non abij//
cerent ꝛ qꝛ licite eoꝝ sacrificijs vti poterat
Et hoc tribus rōnibus ꝓbare intendit.
Prima erat quia mali debēt tolerari. Se
cunda est quia diu in delicto fuerunt. Ter
tia est quia iuris ignorantia vel simplicitas
te deliquerūt. Sed has rōnes destruit pe
lagius singulis rōnibus ꝙgruenter rēndendo et
monet illum ne indifferenter vtaꝫ sacrifici//
is catholicoꝝ ꝛ scismaticoꝝ. Ratio prime
rōnis incipit ibi Lnon aūt. Secūda ibi Lnec
enī ligat. Tertia ibi Lsed nec illud eis ꝓ//
deſt. Lpartes ipsi sibi. Lid est scismatici Liu//
de. Iste dictus fuit iudas iacobi. duo enim
fuerunt. unde Lpartem. scz heresim L illi. scz
catholici. Ltalib⁹. scz scismaticis Lmagnis
tñ illi. scz scismatici. Et sic ꝙstrue circa medi
um. quia iudicium sentiendi diuersa nō di
uisit eos: sed quedā pessima opinio apud se
delata sibi tñ incognita diuisit eos metuen
tes ꝑtra sedem apostolicam temere credē
tes. Vel sic. sed pessima opinio diuisit eos
metuentes quedam apud se delata tñ inco
gnita ꝛ ꝑtra apostolicam sedem temere cre
dentes. Iudicium. Lid est discretio. Ldelata.
Ldest recitata. Lad summam. Li. ad vltimuz.

Sit celestinus Hoc. c. ꝛ se
quēs de eo//
dem tractant. autoritate eīm michaelis im
peratoris ignatius patriarcha ꝙstantino//
politanus depositus fuit ab epīs illi⁹ regio
nis qui sequebātur heresim nestorij. sed ni//
colaus papa scribens michaeli imperatori
probat autoritate celestini qꝛ nec depositio
nec excōmunicatio facta a nestorio vel ab
illis qui ipm sequūtur nullius est momenti
quia cum ipsi essent iam prostrati ꝛ excom
municati alios deijcere vel excōicare nō va
lebant. idem dicitur in sequenti. c. L Inqt.
scz celestinus cē. ꝛ est hoc verbum grām vt
supra. viij. di. frustra. Sequens. c. de ea
dem materia loquit ꝛ ꝑ se patz

¶ His autoritatib⁹ Concludit ffa. ex supradictis qꝛ heretic⁹
ex quo ꝓtra fidem cepit predicare nec deijce
re valet aliquem nec ꝯdemnare. Postea ob
jicit. ca. augꝰ. qō est. s. i. q. i. qꝛ quidam. vbi
dicit qꝛ heretici nec baptisma nec baptizan
di potestatem amittunt nec ordinem sacer
dotalem: unde videretur qꝛ possint excōica
re sicut ꝛ baptisare. Postea soluit dicēs qꝛ
ptātem retinuit sed nō executionē. plurimū
eīm potestas sine executione habet: sicut in
monacho ꝛ suspenso. unde qꝛ potestatē ba
bent ordinati vel baptizati ab eisdem nō re
ordinanꝫ vel baptizanꝫ ne fiat iniuria sacra
mento. Si ergo aliquē excōicent vt ad ma
lum eum ꝓducant: licet vtraqꝫ potestas in
eis remaneat: tñ quia sententia est ponde
caret. sed si aliquem catholicum excōicant
vt ad recte viuendi normam perducāt: du
bitatur vtrum valeat sententia. Sed dicit
gratianus qꝛ non valet sententia lata cōtra
catholicum. in hereticum tamen valere vi//
detur. ad qō ꝓbandum inducit duo. c. se
quentia.

Quisquis Vincentius dona//
tista cōquerebatur
qꝛ catholici ita recipiebant male vite here//
ticos ꝛ excōmunicatos ab ipsis hereticis si
cut recipiebant hereticos bone vite. Et re//
spondet augustinus. si est verū displicet no
bis. sed non credimus nec hoc monstratis
et si verum esset: multos tamen toleramus
quos corrigere non possumus: neqꝫ ꝓter

malos debemus deserere gregem dñi.

Subdyaconus Primus subdyaconus hyponeñ. ecclesie ꝓpter incestũ quez cum monialib⁹ incorrigibiliter faciebat degradatus est ab hereticis. Postea ad ecclesiam catholicam volabat. vnde quesiuit ensebius ab aug. sub qua forma sit recipiend⁹ ab heretic⁹ degradatus. Et rñdet q̃ sub eadem pña debent catholici ipsum degradatum recipe ad quam ipm cogerent heretici Lquo Jscz modo

§. Sed illud Iste. §. diuidit in duas partes In prima dr q̃ licet in superioribus. ca. scz quisquis. z subdyaconus aug⁹. fecit mentõnem de sententia hereticoruz: non tñ intelligunt esse dicta vt sententia eoꝝ a ꝓbetur cuius potestas extra ecclesiam nulla est. sed dicta intelligunt in detestatione criminum que in hereticis sunt punienda: sicut in catholicis. In scõa parte rñdet obiectioni facte. s. e. his autoritatibus in principio. z dicit grãnus q̃ illa autoritas aug⁹. potest intelligi tñ de potestate baptizandi in tempe necessitatis: in quo casu nec a layco nec ab heretico baptizatus est refutandus. Cetera vero sacramenta excõmunicatiõis vel reconciliationis z similia ab hereticis vel layco ministrata nullum vel talem effectuz habent z ideo non sunt recipienda a fidelibus Vel Lcetera sacramenta J hoc falsum ẽ quo ad essentiã sacramentoꝝ

Si quem forte Quesitũ fuit ab ipso aug⁹. vtꝝ ille qui ab heretico baptizatur debeat catholicus reputari. z si de hac vita migrauerit vtꝝ per tale saluetur baptisma. Et rñdet q̃ sic: si in articulo mortis hoc fecerit: si catholicum hoc a quo suscepit nõ inueniebat. z si liberatus se catholice congregationi reddiderit non debz improbari qõ fecit sz laudari. si aũt sponte elegerit in scisma te vel hereſi baptizari: nõ debet iudicari catholicus sed iniquus. nõ prodest baptisma ei nisi postea reconciliet̃. Et hec verba sic exponeL Jbi. id est in ecclesia Lnon potest J alibi

Si quis dederit Hoc diuiditur in tres ptes. In prima pte dr q̃ si q̃s dederit vel accepit corpus xpi de manu hereticoꝝ ignorans per ignorantiã iuris q̃ ecclesia hoc ꝓtradicat si postea intelligit absteneat per annuz. si aũt bene sciebat. x. annis penitreat. alij tñ dicunt. viij. alij vero. v. Inse cunda pte dr q̃ si quis ꝓmittat hereticis in eccia missam celebrare nesciens hoc esse ma lum. xl. annis penitreat. si aũt hoc fecerit ꝓter reuerentiã ipsius per annum penitreat. si vero in ꝓtemptũ ecclesie ꝓmiserit hereticus reputet̃ nisi pñam agat quaz facturus erit p annos .x. In tercia parte dr q̃ si quis ab ecclesia catholica recesserit: z ad hereſim a liquos ꝓsuaserit si reuerta t̃. xij. annis penitet at sicut in canone ꝓtinetur. Secũda pars incipit ibi L Si quis ꝓmiserit J Tercia ibi. L Si recesserit J

Cepit Ermigildus rex iuuenis ilebat hereſi arrianoꝝ ꝑsentire: z ideo a patre suo est in carcere relegat⁹ Superueniente aũt paschali die resurrectõnis misit pater ẽpm arrianum ad ermigildum vt de manu eius ꝛmunionem reciperet vt sic patri reconciliaret̃. Quod cum facere nollet pater statim iussit cum a ꝑtoribus suis occidi. et ipsi eum in continenti occiderunt.

Questio II

Quod autẽ Hic inicitulatur. ii. questio qua queritur: vtrum post mortem aliquis valeat condemnari vel absolui. Et respondetur q̃ non valet condemnari vel accusari de crimine: nisi in quibusdam casibus. si de hereſi accusetur. vel si hereticos instituit heredes. vt infra ea. ca. vltimo. vel si decessit in notorio crimine. vt supra ꝓxima. q. iiij. placuit. Potest etiam in alijs casib⁹ ꝙs accusari ꝓpter bona. vt de apostatis. apostatarum. z de crimine lese maiestatis. vt. L. ad leg. iuliam maiestatis. vt. L. memminisse. z de crimine perduellionis. z repetendarum. vt. ff. de accusa. Let iudicio. et de crimine peculiatus. vt. ff. ad. le. iuliam

peculatus. l. vltꝫ. absolui vero post mortem quis non potest: nisi probet q̄ in vita sua iniuste fuit excōicatus. vt infra. c. vltꝫ. ⁊ nisi in vita absolutionem petebat nec stetit p eum quin absolueretur. vt extra. de sentē. excō. a nobis. Probat ergo gr̄a. in hoc. §. q̄ in vita sua potest q̄s ligari vel absolui: post mortem vero minime. et hoc probat autoritate euangelij

De cōmunione Quidam excōicatione defuncti quare rustic⁹ ep̄s nar-bonēs. quesiuit a leone vtꝫ sit eis cōmunicandum post mortem Et rn̄det q̄ non: sed dei iudicio sunt reseruādi. Nam quibus viuis non cōmunicam⁹ nec mortuis cōmunicare debemus

Legatur Quidam heretici in ciuitate cōstantinopolitꝫ. postulauerunt a fausto sedis aplice legato vt veniam eis concederet: nolebant tamen corrigi de errore. Item petebant q̄ illi here-tici qui iam defuncti fuerant absoluerent: quare legatus ille quesiuit a gelasio vtrum hoc esset faciendum. Et respondet q̄ non. quia sub isto celo nec exemplum inuenitur vt aliquibus remanētibus in errore venia concedatur. Preterea christus mortuos suscitauit. In errore vero defunctos nunq̄ legitur absoluisse. Et hoc probat autoritate euangelij dicentis. quodcūq̄ ligaueris super terram ⁊c.

Bene q̄d super Quidam nomine richardus in prelio mortuus fuit: qui p̄dones expoliator: ⁊ propter hoc fuit excōicatus sed non nominatim. quare guillelmus cēps nolebat orare pro ipso vel oblationes recipere pro eo. vnde sup hoc consuluit vrbanum qui sup hoc cum p̄decessores esset satisfacturum ⁊ mortu⁹ fuit in seruitio domini sui. ⁊ ideo dicit vrbanus sibi eē cōmunicandū in oīonib⁹ ⁊ elemosinis pro eo recipiendis. Et q̄ sit ei cōmunicandū probat autoritate leonis inducendo eam a contrario sensu ⁊ faciendo distinctionem inter scismaticos ⁊ alios peccatores. dicit scismaticis nullo modo esse cōmunicandum. p̄donibus vero vel alijs peccatoribus dispensatiue cōmunicamus. tū q̄ sustentauerunt eccl̄iam: tuz quia sepe pollicentur satisfacturos. Idispensatiue. Ideo dicit dispensatiue quia ante actam penitentiam ei sacramēta p̄ceduntur. Iste tn̄ casus breuiter p̄suenit in apparatu notari.

Nec quisquam Quidā dicebāt cōmunicandum esse achatio post mortem dicentes q̄ papa absoluerat eum in vita: super quo dubitantes ep̄i dardanie ⁊ illirici quesierunt a gelasio vtrum hoc esset verū. Qui respondet achatium nunq̄ fuisse absolutum in vita. ⁊ ideo post mortem nō est ei cōmunicandum nec absolutionem quaz non quesiuit viu⁹ potest mortuus impetrare. Nō probat autoritate euangelij. ⁊ non solū nō est ei cōicandum: sed etiā nulli sin errore Leius noie. Id est achatij. Sequēs c. planum est

¶. His autoritatib⁹ Dicit nunc gr̄a. q̄ predictas autoritates esse probatū q̄ viuos ⁊ nō mortuos ligare possum⁹ vel absoluere. Hūc vero dicit q̄ h̄ nō est intelligendū de quolibet crimine. sicut quedam crimina de quib⁹ post mortez quis accusari potest vel dānari vtpote heresi. et ad hoc inducit sequens. ca.

Bene profertur Hoc c. diuidit in tres p̄tes. In prima dicit q̄. v. synodus quosdā hereticos post mortē excōicauit. sed q̄dam dicebant hoc esse iniustū. alij vero iustū putabant. quare. v. synod⁹ cōmēdat eos qui dicūt post mortem posse hereticos a nathematizari ⁊ iniuste damnatos posse reconciliari. In secunda parte ostendit q̄ heretici qui bona sua hereticis reliq̄runt iuste post mortem anathematizantur. Et ad hoc probandum inducit autoritatem aug⁹. ⁊ q̄tuor exempla sc̄oz̄ sez rabani: ⁊ eccl̄ie p̄stātinopolitane: ⁊ theophili: ⁊ iulij pape. qui omnes hereticos anathematizauerūt. In tertia p̄te dicit q̄ sup̄dicta synodus hec exempla omnia approbauit.

Secunda pars incipit ibi L Item in actione L Tercia ibi L Item sancta synod⁹ dixit L Que modo L verba sunt synodi L Item multi L verba sunt synodi L Item si vera sunt L ꝟba sunt aug⁹. L dicis Io augustine L diptic⁹ L id est tabulis: cartis vel columnis in quib⁹ ponebant ymagies patꝝ in suo cathalogo L romanoꝝ L. i. ꝓstantinopolitanoꝝ L hic rome L. i. ꝓstantinopoli.

Questio III

Quod autē Dicꝫponitur. iij. questio qua queritur vtꝫ pro peccato alicuius tota familia sit excommunicanda Et respondet q triplex est pena. scz corporalis. z spūalis. z eterna. Pena corpali vn⁹ sepe punitur pro alio vt. vi. q. i. in. l. illa si q̄s cum militibus. z infra de conse. dist. i. in scā Pena spūalis dupler est. scz interdicti z excommunicatōnis. Pena interdicti vel suspensionis vnus quandoqꝫ punit pro alio. vt extra de spon. non est nobis. Pena vero anathematis vnus pro alio puniri non debet vt quidam dicunt: nisi enormitas delicti aliud suadeat. vt infra ea. si habes Pena vero eterna vnus non punit pro alio. vt. xi. q. iij. illud. Procedit ergo gratianus sic in hoc. §. Nam primo ostendit q pro peccato alterius tota familia sit excōmunicanda. et hoc probat quatuor exemplis. Postea respondet distinguendo: dicens q filij p peccato parentum sepe flagellantur. z hoc probat duabus autoritatibus. s. euangelij z veteris testamenti. sed pena spūali filij pro peccatis parentum non tenent astricti: exquo sunt baptizati. z hoc pbat duabus autoritatibus. s. ezechielis z pauli.

Si habes Auxentius episcopus excommunicauit filium Classiani cum coniuge z cum tota familia sua que non peccauerat Super quo cum ab augustino reprehenderetur eo q ꝑter peccatum vnius nec vxor nec familia sit excommunicanda: defendebat se duobus exēplis. scilicet socioꝝ chore vel amalechitarum vbi non solum malefactores sunt puniti: sed etiam familie eorum. z exemplo quorundam sacerdotum magni nominis: qui quodam excōmunicauerunt parentes cum tota familia sua. Aug⁹. vero respōdet eidem dicens q illis se tueri non potest cui loquant⁹ de corporali. quia sepe vnus punitur pro alio ad terrorem aliorum. Similiter exemplo illoꝝ sacerdotum magni nominis se tueri non potest. quia si essent interrogati: ydoneam redderent rationem. Undecum de hoc reddere rationem non possint restat inconsulte aliquid facere non debeat. de quo si interrogatur: recte respōdere non valeat.

§. Ut ergo Concludit nunc gratianus ex dicto. ca. q aliquis non est excommunicandus pro peccato alterius. nec aliqua ratione niti⁹ qui totam familiam pro peccato vnius excōmunicant. quod si factum fuerit: talis illicita excōmunicatio nō ledit excommunicatū sed excoicantem. qō probat vsqꝫ ad. §. illicita

Comperimus Laurentius archiepiscopus mediolanen. ep̄m excoicauit nullā culpa existente qui postea ei successit. pa vero greg⁹. ipsum absoluit: mandans vt libere suū officiū exequat Sequens ca. patet

Si quis non recto. Dicit hiero. q si quis non ꝓmisit delictum ꝑter qō a prelatꝫ iniuste excoicat sniam non ledit. z ideo interdū fit q ille q extra ecclesiā mittit intus sit z ecōuerso Sēm pz qō de eadē materia loquit z de siti

De illicita Hoc. ca. dividit in duas ptes In prima dr q due facte fuerunt qōnes in cal. pulcri scz a quo petat absolutōem iniuste excoicatus. z quā penam patiat iniuste excoicator. z q nullus dz iniuste excoicari z sine cā. z q iniuste excōmunicatus a maiori prelato petere debet absolutōem. iniustus ꝙ excoicator dz priuari dz ꝓpter spacio. xxx. dier. q̄ꝫ ꝓ quorundam autoritate gregꝫ. In scda pte queritur quotiens aliqs sit vocand⁹ ad cām. z si non venerit: vtꝫ possit ꝓtra illum sniā ferri. Et rñdet q trib⁹ edictis. vel vno ꝓ oibus per

emptorio est quis vocandus ad causam et si non venit tanꝫ ꝓtumax poterit ꝓdēnari a pellationem. De trib⁹ edictis probat quatuor autoritatib⁹. scz autoritate legis. et trib⁹ autoritatib⁹ aliis. De vno emptorio probat duab⁹ autoritatib⁹: scz ꝑ eandē. l. et autoritate affricani ꝓcilij. De sñia i ꝓtuma cem ferenda probat autoritate grego. De cūda ps ibi. De quentione aūt. autoritatibus. scz citatōibus. Et hanc lram sic ordinabis. De trib⁹. lrē. id est de quentis trib⁹ autoritatibus

Cum aliquis Dicit in hoc c. q si q̄s facit ꝓtra fidem et veritatez et si extra eccīam ꝑ Latū non abiiciat. tñ extra est sicut excōuersi si quis iniuste excōicat i eccīa remanet et nō ledit. et ita ꝓtingit q qui foris est videt int⁹ retineri.

De illis Dicit in hoc. caꝑ. q duo sunt genera hominū qui sunt ab eccīa separati: scilz iuste excōicati et ypocrite. de quibus dicit aug⁹. q spūmsan cū non habēt donatiuū vt sciam habēt. Et hoc probat autoritate iude. nō dicit iudas aplus

Illicita Cōcludit gra. ex supradictis q iniusta sñia excōicatū nō ledit: sed excōicātē. et ideo innocentes et crimine alteri⁹ excōicari nō debent. sicut a quibusdā imprudentib⁹ fieri solet. Postea obiicit ꝓtra predicta dicens q non solū innocentes sed et criminosi sunt maledicendi. et ad hoc probandum inducit tres autoritates. et hoc probat per sequentia duo. c.

Si igitur Dicit oñdit hic. q ex ore prelati maledictū exire non debz ad instar michaelis qui diabolo maledicere noluit: cū secū de corpore altricaret. et ad instar pli israelitici quē domin⁹ precepit in duas partes diuidi: vt sex maiores tribus super montē garizim pdo benedicerent. et sex minores trib⁹ sup montez hebel siue gebal vt maledicerent trāsgressoribus legis

Cum ergo Dicit in hoc. ca. q duplex est ꝓpositus hominū. Hā q̄dam sponte faciūt bona. q̄dam metu malox et timore supplicioꝝ. primi designant ꝑ sex maiores trib⁹ que super montez garizim incedentes electi erant ad benedicendū. scōi vero qui timore vel metu bona faciunt indicant ꝑ alias sex minores trib⁹ que iuxta montem hebel siue gebal posite erant et parate ad maledicendū

Sed qui Probatur est supꝑ q criminosi male dicendi non sunt. Hūc ostendit gra. q sunt maledicendi. Et hoc probat. vi. autoritatib⁹ vel rōnib⁹ q̄ satis in lra patent. et hoc in prima pte. In scda pte distinguit inter maledictū et maledictum. nam maledictū qđ fit a more iusticie non prohibet. qđ vero fit libidine vlciscendi vel odio psequentis prohibetur. Secunda pars incipit ibi. distinguendum. Et ad hoc inducit sequentia. c.

Cum sancti Dicit in hoc. ca. q duo sunt genera prelatox. scilz boni et mali. et maledictio bonox prelatox iusta est et de iusticia procedit: qz in mente diuinū iudiciū respiciunt sicut fuit maledictio quam fecit deus in primo parente et que facta fuit in illos qui maledicebant abrae. Maledictio malox plato⁊ est iniusta que a liuore vindicte procedit a quo liuore vindicte boni debent abstinere. Et hoc pbat autoritate apli. Linitus. id est in mēte. subtile. id ē dominuz. a quo. scz liuore vindicte. Sequentia duo. c. patent. in quib⁹ dicit q cū discretiōe debz aliquis corrigi vel excōicari.

De excōmunicatio nis. Grego. vel quidam ali⁹ quēdā excōicauit interposita ominatōe degradandi ipm de quo cū ipse ꝙquereret scribit ei grego. et reprehendendo eū dicat q iniuste ꝙqueritur. Et hoc probat autoritate apli dicentis q nos omnem inobedientiā debem⁹ vlcisci. vel dic q simpliciter fuit excōicat⁹. sed citatus fuit sub periculo sui gradus: vel gradatim facta fuit citatio: scz primo scdo et tertio et ita excōicat⁹ fuit nisi tūc venerit. et ita fm varias expositiōes vario modo formabis casum. vltima tñ expositio bñ innuitur ex littera

Resecande Ostendit in hoc ca. hiero. q̄ inobediens a ꝓsortio bonoꝝ est repellendus. ꝛ ꝑbat quinq; exemplis. scz ouis scabiose. ꝛ putride carnis. ꝛ fermenti. ꝛ arrij heretici. ꝛ scintille Lardeat]domus scz Lcorrumpat] scz massa Lputrescat] scz corpus Lintereāt] pecora.

Corripiantur Dicebant q̄ dam q̄ episcopi non debent aliquez excōicare vel separe ab alijs. qm̄ p̄sciti omnes damnabunt: ꝛ predestinati salui erunt. Et rn̄det augst. cum nesciamus quis sit predestinatus ꝛ q̄s p̄scitus: sic affici debemus a caritatis affectu vt omnes velimus ꝛ laborem⁹ saluos esse. ꝛ ideo vbicunq; aliquem incorrigibilē inuenimus: separe eum ab alijs debemus: forsan ipsa sepatione sanandum ne eius cōiunctione alij polluant. ad instar morbide ouis que est a sanis separanda. Et quod dicitur in litera Ldamnatio]id est anathema. Lrespiciat]dando gratiam suam Lpm̄am] id est ꝓtritōnem Ldamnationis].i. excōmunicationis.

Ecce autem Docet ꝓsper in hoc. c. q̄ si crimina aliquoꝝ nolentiū ꝓfiteri fuerint manifesta vel ꝑbata: prelati eoꝝ debent eos prius admonere ꝛ increpare vt emendent. quod si non fecerint: ferro excōicationis sunt ab alijs sepandi: ne exemplo sue pditionis alios interficiant si in eoꝝ societate pseuerent sicut ꝓtagiōe putride carnis cetere ptes humani corpis corrumpunt

In non Lotharius rex duas habebat vxores de facto de quo reprehendit eum Nicolaus papa: dicens q̄ vltione districta sit feriendus: cum adulterum Lamech post. lxxvij. generationes fuerit punitum: qui primo duas habuit vxores de facto: cum cayn fratricidiuz vij. generatiōe in diluuio sit deletū. Scias tn̄ q̄ casus iste poni ꝑt ꝑm varias expositiones q̄ fieri ꝓsueuerunt de generationib⁹ Lamech] Sequentia tria. c. plana sunt

Paternarum Statuit vrbanus papa in hoc ca. q̄ si quis ecclesias. clericos ꝛ monachos: ꝛ eorum ꝓuisos: vel oratores id ē pegrinos suis bonis spoliauerit ꝛ infra spacium. xxx. dieruz non emendauerit: anathematizetur. Sequens ca. plauum est g te videbis.

§. Quia ergo Supius facta est mentio de hereticis ꝛ scismaticis. ꝛ ideo gratianus nunc oñdit que sit dñria inter scismaticos ꝛ hereses. ꝛ qui sint heretici: ꝛ que sint secte hereticoꝝ Sequens. §. pz

Inter scisma Docet b hieron⁹. q̄ in hoc differt scisma ab heresi. q̄ heresis prauam dz doctrinam. scisma vero nō. Item heresis nulla fit occasione sed sponte. scisma vero ꝓpter dissensionem episcopalem: et ideo in principio discordant: sed in fine ꝛcordant. quia sicut heresis ita scisma ecclesiam lacerat. Sequentia duo ca. plana sunt: q̄ per te videbis.

Dixit apostolus Docet aug⁹. q̄ illi heretici qui suam heresim primo citer defendunt post primā ꝛ secam admonitiōem sunt euitandi. qđ probat auctoritate apli. Illi ꝙo qui suum errorē non defendūt animo ptinaci: ꝛ maxime quē a suis parentibus in heresim lapsis recepunt: sed veritate inuenta pati sunt corrigere: nō sunt inter hereticos deputandi Sequentia duo ca. plana sunt. in quibus dz q̄ qui in errore cadunt: nec volunt corrigi: sunt inter hereticos deputandi. In tercio. c. dz q̄ magis peccat qui defendit errorē q̄m ille qui errat. qui non solum hereticus: sed etiam hereticha dicendus est

Transferunt Doc. c. diuidit in tres ptes In prima dz q̄ illi qui mendacia ꝑ veritate dicunt ꝛ aliud ꝓdicant q̄m ab aplis acceperunt transferūt terminos p̄m suos. In secunda ptē dz q̄ heretici sophismatib⁹ ꝛ arte dyaletica sepe ecclam ꝛ ecclasticos lacerant. In tercia parte dz q̄ nulli alij inuenunt populos seduxisse nisi sacerdotes: in oblocutionis ponentes scandalū

Illud sane plurimũ Quidam prelatus in parochia sua quosdã habebat qui prauam doctrinaz seminabãt quare leo precepit sibi: vt ꝓmoneat eos ne talia faciant: qui si se non correxerint: a cõmunione aliorum separentur. Et hoc prohabat autoritate euangelij Ditionis Ipotemabis casum.

Cum quibus Achati⁹ conquerebaꝁ ꝙ gelasius illum cum suis fautoribus condẽnauerat absq; eꝑorum synodo cõgregata. Gelasius vero respondet dicens ꝙ synod⁹ congregari non debuit. tum qz ibi nõ erãt catholici episcopi: sed tm̃ hereticꝰ: cum quibus non erat synodus inenda. quod probat autoritate psalmiste. tuz quia ipse achatius inciderat in heresim iam damnatam. et ideo ꝓpter hoc non erat opus nouum ꝯcilũ ꝯgregari. De eadem materia loquiturca. sup̃. xxij. di. qua traditione

Notandum Quidam reprehendebant vꝛbanum papam qui criminosos excommunicabat z dicebat eum facere contra euangelium: vbi dominus precepit zizania non esse eradicanda: z contra aug⁹. dicentez ꝙ mali sunt ferendi z non abijciẽdi. Sed vꝛbanus eos super hoc cõuincit exemplo augustini: et duabus autoritatibus. scz euangelij z pauli

Deus quando Docz augustinus in hoc. c. dz iam esse inter maledictũ dei z maledictum prelati. qz maledictũ dei semp iustum est: cum ip̃m non fallat peccati qualitas neq; peccantis affect⁹. sed maledictio plati duob⁹ modis est iniusta. Primo qz licet maledicat vt iudex: p̃t tm̃ non subesse cãquentis. Scõo cuz ex certa scia maledicit hominẽ sibi quiescentem z iniuriantem: ꝓpter qđ virtũ resecãdũ precipit apl's ne maledicam? Quo Iscz mandato Que autẽ sequuntur vsq; in finem patent: nec legunt in scolis

Causa .xxv.

Sancta roma Expedito tractatu hereticoꝝ subijcit gra. xxv. cãz in qua tractat de priuilegijs romane eccie quib⁹ vt nos ꝙpetẽti⁹ instruat: thema ꝓponit de quo due qõnes eliciunt

Questio .I.

Quod vero Dic intulaꝁ pria qõ q qrit an clerici baptismalis eccle sit decimas tot⁹ epat⁹ sibi vendicare autoritate priulegij aplice sedis Et rñdet q sic vt infra .e. §. his ita. Primo tñ probat q non possit. cuz decime in qtuor ptes diuidi debeant vt sci canones declarant manifeste. Et nota q in hoc loco vsq; ad. §. his ita. probat gra. q papa nõ potuit ꝙcedere tale priulegiũ clericis baptismalis eccie

Confidimus Dicit gelasi⁹ in hoc. c. q null⁹ magis teneaꝁ custodire ꝓstitutum vniuersalis synodi q̃z dñs papa cui⁹ autoritate vna quecz synodus ꝓfirmatur. qđ null⁹ xpian⁹ debet ignorare

Diuinus Docet leo papa in hca. q aplicus vigilãs debet esse ꝯ omib⁹: vt ea que male sunt vsurpata ei⁹ autoritate reuocent. qđ si neglexerit summũ pastorem non videaꝁ amare: nec petrum apostolum imitari cui dictum fuit vt christi oues si christum diligat diligẽter pascat

Que ad perpetuaz. Anatholi⁹ epus pretergrediebaꝁ fines sui epatus aelina vsurpãdo. z ideo leo papa ꝓcepit vt suis terminis sit ꝓtent⁹ z que ad cõmunẽ vtilitatem sunt ordinata nulla ꝓmutatiõe varient.

Nulli fas sit Ostendit hilarius papa in hc. q null⁹ debet venire ꝓtra decretuz aplice sedis nisi velit deponi. qz quanto q̃s in maiori posit⁹ est dignitate si sacras ꝓstitutiones violat vel negligens inueniaꝁ tãto maiori reatu ꝓstringiꝁ

Violatores Quidaz episcopi canones spē te violabant: vel violantibus ꝓsentiebant. quare damasus papa eos rep̄hendit dicēs q̄ tales blaspbemant spūmsanctum instinctu cui⁹ canones editi erant. ⁊ ideo a scis patribus ⁊ spūsancto grauiter iudicant.

Sunt quidam Quidā dicebant q̄ semp lucuit roma. ponti. ꝺere nouas leges quibus vrbanus papa ꝓsentit: ꝓfirmando q̄ dicunt: dummō ꝓtra euangeliū vel ꝓtra apostolos legem non edat. vbi em̄ dñs vel apl̄i eius vel sancti patres aliquid sententi⁹ aliter diffinierunt: ibi Ro. pon. nouā legem ꝺere non debet: sed statutū vsq̄ ad sanguinis effusionē defendere. nā si vellet aliquid statuere ꝓtra euangelium vel ꝓtra apl̄os vl̄ ꝓpbetas: hereticus esse ꝓuinceret. ¶ Sequens. c. planum est

Omne Hoc. c. diuidit in duas p̄tes. In p̄ma ꝺr q̄ catholica eccia debet defendere ea que sunt statuta. In scḋa parte ꝺr q̄ iniusta diffinitio regio metu vel cuiuscunq̄ iudicis autoritate ꝓposita valere non ꝺz. Nam que ꝓtra euāgelicam doctrinam: apl̄icam vel ꝓpheticaz statuunt: omni firmitate carebunt. ⁊ qō ab infidelibus vel hereticis factum fuerit: omnino cassabit. Scḋa ps incipit ibi Iniustum aūt ¶ Sequens. c. p̄z

Vatagendum Quidā dicebant pelagium in fide errare. de quo cum suspicarentur rex Silibertus: misit rufinū legatū suuz romam vt a pelagio postularet: vel vt significet sibi qualiter fidem vel cartam beati leonis in qua fides catholica scripta ꝓtinebatur ꝓseruet: vel ꝓfessionem sue fidei verbis ꝓpr̄iis sibi destinaret. Pelagius vero significabat sibi q̄ non solum fidem ⁊ cartam beati Leonis ꝓseruabat: sed etiam ꝓpr̄iis verbis ꝓfessionem sue fidei ei destinauit vt nulla possit decetero suspitionis occasio reside/rel. Vatagendū est. Id est videndū est Legibus .i. f̄m leges eccliasticas: al⁹ regibus Thomū .id est fidem vel cartam inuiolatā: in qua fides scripta ꝓtinebat. Lnosq̄ banc literam sic formabis Lq⁹ .p ⁊ .r significamus ad vos ꝓfessionem. i. subscripꝺm vestre manus nos in oībus tē Lscripti .i. q̄ in scripto ꝓtinet

Generali Statuit adrian⁹ papa in hoc. c. vt quicunq̄ fecerit vel fieri permiserit contra censura ⁊ decreta apostolice sedis: velut hereticus catholice fidei p̄uaricator: anathematizetur.

Omnia decreta Precepit damasus papa in hoc. ca. vt quicunq̄ ep̄s vel sacerdos ꝓmiserit ꝓtra decreta romanor̄ pontificū deponat sine spe restitutōnis. ¶ Que aūt sequunt plana sunt vsq̄ ad. §. si ergo

§. Si ergo Nunc g̃ianus ecclia p̄adictis. ca. ꝺcit dicens q̄ papa p̄iuilegium clericis baptismalis ecclesie ꝓcedere non potuit: cum videatur facere ꝓtra statuta sanctor̄ patrū que inuiolabiliter seruari oportet. Nam eīi debet p̄iuilegia ꝓcedere quibus status ecclesia⁹ turbatur

§. His itaq̄ Ducusq̄ gratianus probauit q̄ papa p̄iuilegiuz clericis baptismalis ecclesie ꝓcedere non potuit. Nunc vero respondet allegatis duas adhibendo solutiones. Ingo. Iste ergo. §. in duas p̄tes diuidit. In p̄ma parte ponit solutiōem quandam. scz q̄ papa non est subditus canonibus: sed ꝓ venire ꝓtra illos q̄n vult. ⁊ hoc ꝓbat tria. exempla. scz christi: qui tangendo leprosū fecit cōtra legem. ⁊ exemplo apostolor̄ qui euul serunt spicas in die sabbati ꝓtra legem veterem: quos apostolos cum a iudeis reprehenderent: christus tripliciter excusauit. scz exemplo dauid ⁊ circumcisionis ⁊ oblationis que fiebant in die sabbati ꝓtra legem. Terciū exemplum etiam est christi qui docebat in templo scribas ⁊ pharisēos vt ostenderet se dñm legis. In scḋa parte ponitur alia solutio que talis est. scz q̄ papa non facit ꝓtra canones antecessor̄ si ꝓcedit p̄uilegium alicui plebi. Nam cum in aliis statutis aliquid obseruandū: ꝺr. nisi Romana

ecclesia aliter statuerit: vel salua eius auto-
ritate. aliter priuilegia ꝯcedi non possunt:
nisi ꝯtra legem ꝯcedant ꝯmunem. vt ꝑbat
autoritate grego. ⁊ biero. Potest ergo ꝯce-
dere priuilegia cā religiōis necessitatis vel
seruitij exhibiti: dūmodo alij enormiter nō
ledant. et ad hoc inducit autoritatem apo-
stoli ⁊ legem sequentem: cuius casus patet
cum. §. sequenti Secunda pars incipit ibi
Lq̄s si decretoꝝ.]

Questio II.

Quod autē Dicit ponit
scōa qō q̄
querit an ꝑsequentia priuilegia prioribus
derogent: nisi in sequentib⁹ de prioribus men-
tio fiat: sicut in rescriptis ꝯtingit. Et dicen-
dum est q̄ non nisi forte sequens priuilegi-
um esset ꝑēale ⁊ primus generale. quia ſm
quosdaꝫ non oporteret q̄ in secōo fieret mē-
tio de primo vt tūc. sed iohes dicit q̄ opor-
tet semp de primo priuilegio generali in se-
cūdo spēalifieri mentionem. et aliud est in
rescriptis. cū ꝑ rescripta generalia non ꝯce-
dat statim plenū ius: sed ꝑ priuilegia. Sic
procedit ergo gra. hoc ordine. Primo pro-
bat q̄ ꝑ sequentia prioribus nō derogat vs-
q; ad. §. si ergo. exinde ꝛ̄ debit allegatis: et
dabit solutōem in. §. hostilitatis

Priuilegia Dicit in hoc. c. q̄
priuilegia eccl̄arū
sacerdotū sunt inuiolabiliter omnit̄ ob-
seruanda. ⁊ leges eccie apostolica autori-
te confirmat anaclet⁹ peregrina iudicia sub-
mouendo

Priuilegia Dicit in ſ. c. q̄ pri-
uilegia eccl̄aꝝ au-
toritate scōꝝ ꝑum instituta nō debent ab
aliquo violari. sed debent ꝑ papā defendi:
qō nisi fecerit reatū incurret.

In galliarum Greg⁹. fecit
aug⁹. mōa-
chū anglorꝝ archiep̄m ⁊ ei supposuit omnes
epos britanie. sed in epis galliaꝝ nullā sibi
attribuit autoritatem quem archiepo are-
latēn. ab antiquo tpe ostabat eos esse sub-
iectos. quez papa priuilegio sibi ꝯcesso pri-
uare nō debebat. ⁊ ideo si aug⁹. ad gallias
puincias venerit nil sine epo arelatēn age-
re ꝓsumat Sequens. c. ꝑz

Igitur scōm Leo papa
quēdam lega-
tum suū ad quādam puinciam destinauit:
cui ꝑcepit vt ius dignitatis archiepoꝝ
ab antiquo eis traditū ꝯseruet intemeratū
⁊ inconcussum Sequens. c. idē dicit: et
casum p te formabis. cuius. lid est beati pe-
tri vel nostri.

Institutionis Quidā epi
destruebāt
vel mutabant ea que a principio dispose-
rant. vel priuilegia ꝯcedendo vel in ꝑsentia
sua aliqua sine scriptis ordinando. ⁊ ideo ꝑ
cepit grego. bonifacio defensori vt talia de
cetero fieri non patiat: qz ꝑ hoc docent ali-
os sua q̄q; posse statuta dissoluere

De priuilegijs Dñic⁹ epi
scop⁹ q̄si-
uit a grego. vtꝝ priuilegia eccl̄astica debe-
ant a papa seruari. quare grego. scribit ei di-
cēs Q sicut defendit priuilegia sedis apl̄i-
ce: ita iura ⁊ priuilegia aliaꝝ eccl̄arum vult
seruare imutilata: nec alicui vltra q̄z merek
vult imparturi ⁊ fratres suos sic vult hono-
rare vt nec alteri ab altero aliq̄d iure possit
opponi. lscribit .lvtꝝ sint seruanda

Cum pie Vigili⁹ arelateñ. ep̄s
priuilegia monachoꝝ
violari ꝑmittebat. vnde ꝑcipit sibi greg⁹.
ne talia de cetero negligenter fieri patiatur
Sequens. c. ꝑz.

Imputato Dic duo dicūtur
Quoꝝ primū est
vt nullus vsurpet ea que sibi non sunt con-
cessa. Scōm est: ea que apl̄i ⁊ eoꝝ succesſo-
res statuerūt nō violenk aliquo mō. Que
aūt sequūtur postea plana sunt vsq; ad. l. il-
lam rescripta

Rescripta Licet supᵃ diterim
q̄ casus iste facilis
esset. tamen sic potest poni. Quesitum fuit
a theodosio ⁊ valeriano vtruz rescripta cō-
tra ius impetrata sint a iudicibus recipien-
da Et respondet theodosius q̄ non nisi sit
tale rescriptum qō aliū nō ledat et etiam ꝑ
sit petenti. vel etiam crimen indulgeat sup-
plicanti

Dicenti Quidam ꝓueniebat' aduersarium suum coꝝ comite iohanne per rescriptum sub receptiõe vel falsis precibus impetratuꝫ. quare super hoc ꝓsuluit pelagium papam. qui respõdit dicens q̃ illa scripta debent valere: quicuꝫ iure ꝛ ratione ꝓcordant. ea vero que p̃ subreptiõem vel p̃ falsas preces impetrant: impetrantibus ꝓdesse non p̃nt.

§. Rescripta Quia supra facta fuit mentio de rescriptis. ideo nunc dicit gratianus q̃ cuiuscunq; modi sint rescripta exp̃essam in se debent habere ꝓditionem: si preces veritate nitant. q̃ mendax precator carere debet impetratis. ꝛ iudices delegati punient si probationes sup falsi suggestione non admittant Lannotatõnes Lque sint sine cause cognitione Lpragmatice Lcum cause cognitione.

Prescriptione Quidã impetrauit rescriptum ab imperatore dicendo falsum in narratõe uris vel facti: vel tacuit veritatez. vnde quesitum fuit qualiter iudex delegat⁹ procedere debeat. Et rñdet q̃ iudex ꝓcedere debet in causa non ſm affirmatõem deprecantis: sed ſm veritatis tenorem ¶ Sequens. c. p̃z

§. Et si legibus Quidam impetrauit rescriptum ab imperatore legibus ꝓsentaneum sez vt restitueret cum diceret se spoliatum esse de re aliqua: hoc tñ falsuz erat. quesitum est ergo vt̃ tale rescriptum valeat. et rñdet q̃ etsi nimia fuerit improbitas mentientis etiam extra ordinẽ puniri debebit. ¶ Sequens lex plana est.

§. Omnes Precepit anastasi⁹ imperator in hac. l. vt nullus iudex recipiat in iudicio aliquod rescriptuz quod generali uti vel publice utilitati videat esse aduersum. sed modis omnibus generales sacras constitutiones conseruet. ¶ Sequentes due leges plane sunt ꝛ p̃ se patent

§. Uniuersa Zeno imperator statuit in. l. hac vt rescripta que alicui persone imperãti dantur vel ad iudicem aliquem transmittuntur: siue sint annotationes siue pragmatice sanctiones: a nullo iudice recipiantur. nisi facta sint sub hac conditiõe. si preces veritate nitantur. ꝛ quicunq; iudices talia rescripta dictauerint vel receperint: reprehendentur. ꝛ quicunq; talia rescripta scripserint amissione sui honoris feriantur L Pragmatica ¶ Sententiarij .id est qui reponũt rescripta ¶ Sequentia tria ca. plana sunt L Dogmata mandata Lpro correctiones. ꝛ Lsanctiones ꝛ decreta Lpro fide ꝛ ecclesiastica disciplina.

Quecunq; Archadius ꝛ honorius sic statuerunt vt priuilegia ecclesiarum a suis ꝓcessoribus inuiolata seruent. quoniam in suis temporibus potius voluit addere renti q̃ diminuere. ꝛ potius que iaz indulta sunt confirmant: q̃ aliquid statuant de nouo ¶ Quicunq; igitur priuilegia ecclesie violauerint punient. qui vero ecclesie obseruauerint ipsius beneficijs ꝓfruent

Si ecclesie Statuerũt supra dicti imperatores vt priuilegia ecclesiarum plenissimum sortiantur vigorem. ꝛ quicunq; ea violauerit vel neglexerit: viginti librarum auri. sicut etiam olim statutum fuit condemnationi plectetur: priuilegijs nihilominꝰ in sua remanentibus firmitate. ¶ Sequens ca. planum est L Documentorum .id est instrumentorum L vel si vult Lquia non potest renunciare his que ꝓ cõmuni utilitate sunt introducta

§. Si ergo Concludit gratianus ex supradictis breuiter repilogando ea que sunt superius legata: ostendens q̃ per posteriora priuilegia non potest antiquioribus derogari. etiaz si ꝓtra illa specialiter aliqua priuilegia fierent essent ꝓ infectis habenda

§. His ita respondetur L Respondet nunc Gratianus supradictis: dicens q̃ ecclesia Romana sua auctoritate priuilegia a se concessa pietatis vel necessitatis intuitu in totũ vel in parte potest

mutare. Nam imminente quandoq; ne-
cessitate propter vitia corrigenda multarū
ecclesiarum priuilegia: vel damnantur vel
penitus immutantur. siue personaliter fiat ꝟ
proxima. c. De secundo probat per illud. c.
ita nos.

Sic decet fidez san
ctorum. Decet siluester papa in hoc. ca. q̄
ille qui propria temeritate vsurpat q̄ non
debat. Casum autem sequentis. c. inue-
nies notarum supra. lxxiij. di. c. vbi ista di
cisti

Si qui episcopi Quesi-
tum fu-
it a leone quam penaz pati debeant episco-
pi qui ordinant indignos Et respondet q̄
de cetero non conferent illum ordinez quē
illicite contulerunt: q̄uis damnum deposi
tionis euadant. Et intellige personaliter.
cum persona punitur: et non punitur eccla
perpetuo

¶ Generaliter Probatū
est supra p
tria. c. proxima q̄ personale priuilegiū po-
test apostolicus auferre. Hunc idem pbat
gratianus de generali Lgeneraliter Jid est
pro vtilitate generali vel pro damno gene-
rali.

Ita nos sillanorum.
Lites sillane maligno spū ducti duos su-
os episcopos post vnuz alterum occiderūt
quod nunq̄ legitur accidisse: etiam in illis
ciuitatib⁹ vbi bella ꝯtinua fiunt: nisi ibi fue
rit persecutor fidei christiane. et ideo papa
gelasius quia hoc crimen velut in consue-
tudinē iam duxerant: licet diu hesitasset
quid in tāta atrocitate facere debuisset: eos
episcopali dignitate priuauit: ne de cetero
habeant episcopum in quem possit simulis
acerbitas perpetrari: nec alijs prebeant ex
empla similia faciēdi. Sed ne propter ma
los boni deseri videantur: precepit gelasi⁹
duobus epis vt vel insimul vel alternatim
prefate quitati prebeant ministerum visi-
tationis Lin vtroq; Jid est pro vtroq; epo
interfecto. vel Lin vtroq; Jid est pro vtroq;
eorum que sequūtur sine instinctu siue in fu
rijs

¶ Hostilitatis quo-
q; Jite. §. in tres partes diuiditur: In pri
ma dicitur q̄ papa non solum propter cri-
men sua autoritate priuilegia ecclarum po
test auferre vel diminuere. sed etiam ꝓpter
hostilitatem vel paupertatem episcopales
sedes mutare potest vel duas in vnaz redi
gere. exemplo beati gregorij. Non ergo sic in
telliguntur priuilegia ecclarum permanere
inuiolata vt preter autoritatem pape nulli
liceat cōtraire In scōa parte obijcit huic cō
clusioni. c. symachi pape. vbi innuit q̄ pos
sessiones ecclie que dantur clericis vel pere
grinis causa necessitatis vel religionis pie-
tatis intuitu non possunt ab eis possideri
perpetuo sed ad tempus. Sed huic obie-
ctioni duplicem gratianus solutionem ad
hibet Prima est vt clerici et peregrini illas
possessiones ad tempus debeant posside-
re. monasteria vero perpetuo. Secunda ē
quia sicut clerici vel peregrini cessante ne-
cessitate coguntur dimittere possessiones
misericorditer eis cōcessas. sic monachi cū
a religione cessauerint priuilegijs eximun
tur que religionis intuitu eis concessa vi-
dentur. In tertia parte dicit q̄ priuilegia
monachorum in eo casu intelliguntur esse
concessa q̄ alijs ecclesijs non derogetur vi
delicet vt decimatiōes noualiū nulli quon
dam assignatas autoritate priuilegiorum
sibi teneant: vel propter paupertatē vel in-
stantem necessitatez monachis consuli nō
potest: nisi derogetur priuilegijs aliorum et
ita eorum subueniendo inopie vt ipsi rōne
priuilegiorum non fiant diuites ⁊ baptis-
males eccie destruantur. Secōa pars incipit ibi L Sed obijcit J Tertia ibi L Priuile
gia ergo J Alioquin Jid est aliter. id est si nō
posset derogare priuilegijs aliorū Lad pau
citatem reducentur Jquia non fierent noue
et alie destruerentur

Causa XXVI

Quidaz sacer dos] Expedito tractatu de priuilegijs: supponit cā. xxvi. in qua tractat de diuinatōnibus z reconciliatōne excoicatoz z de pena morientiū. Que oia vt melius pateant gra nus more solito thema ꝓponit de quo septē surgunt questiones.

Questio .I.

Qui sint Hinc ꝓponit prima questio i qua querit quid sit sortilegium. que questio soluit infra ca. i.

Sortilegi Quesitum fuit ab vsidoro qui dicant sortilegi. Qui rñdet dicens q illi dicunt sortilegi qui artem diuinatōnis pfitentur p sortes: que vocantur sortes apostolorum. vel per quamcunq aliam scripturam futura ꝓmittunt.

Questio II

Quod autē Hic intitulat. ij. questio qua querit vtz sit pctm inquirere veritatem p sortes Et rñdetur q sic. primo tm probat q nō est pctm. z hoc pbat in hoc. §. sex rōnibus vel autoritatibus quefacile in hoc. §. discernunt. de hoc tm plenius inuenit in summa huius qōnis in apparatu Sequens aūt. c. planū est.

§ His ita respondetur Hic rñdet gratianus allegatis dicens q in veteri testamento multa ꝓmittebant: scz sortilegia z alia que hodie non ꝓmittuntur Nam in veteri testamento ꝓmittebatur copula sacerdotalis vel ꝙsanguineoz: que hodie est penitus interdicta. sic z sortilegiū phibetur: non q sortibus insit aliquid mali. sed qz sub specie diuinationis ad cultus ydolatrie peruenit. Et q sortilegia sint prohibita probatur autoritate apostoli Idem seruant catholici de astronomia vel astrologia.

§ Quod autem Hūc pbat gratianus q sortibus credi non debz. z ad hoc inducit sequentia. c.

Non statim Hocet hiero. hic bocca. q non ꝙ sortibus credere debemus q ionas est per sortem in vitium deprehensus: z mathias in aplm electus

Hi qui Quidā per quosdā versus los psalterij vel euangelij diuinabant futura. quare queriuit tamarins ab augus. vtz hoc sit faciendū. Et rñdet q non. minus tamen malum est hoc facere cū ꝙsulere demones

Non exemplo Quidā ere plo marbyz exemplo ione sortibus vtebant. sed beatiā. qō ꝓbat autoritate hier. si rñ aliqs in necessitate hoc putauerit faciēdū: sciat apostos hoc nō fecisse nisi fratribus collectis z precibus fusis: vel porrectis ad deum. Hec quens ca. patet

Illud quod Hoc ca. diuidit in. iij. partes In prima pte dicit aug⁹. q facta hoim parum sunt superstitiosa: z prim nō. z de superstitiosis multa ponit exēpla q in ipsa ūra facile deprehendes. In scda pte dz q diuinatio est ꝙnicatio in q diuinatōe z si vera dicunt aliqz vt exēplo ymaginis samuelis z mulieris ventriloq. i. demoniace non tm hec ꝓter sortilegia vel talia sacrilegia sunt facienda vel reprobanda penitus Lanfule. i. anuli. Secunda ps incipit ibi Lhoc aūt.

Qui sine Quidā dementes qui sine salutoze putabant se habere salutē. z sine vera sapia putabant se fieri sapientes. sed aug⁹. oñdit q rauiles ceci sunt z dementes. z quicunq diuinationibus intendūt nisi se conuerterint emendaliter morient. qz vanitas magica ꝙ arium. per demones est inuenta. psalmista dicens Omnes dij gentiū demonia. z finit sibi autoritas ꝓphete. z que postea sequunt verba sunt aug⁹.

Illos planetarios Hic dicit aug⁹. in hoc. ca. q ipse erat herecus

et lepe planetarios ꝯsulebat quos homies vocant mathematicos. qđ ideo faciebat q̄ si eis nullū sacrificium ꝛ nulle preces ad aliquem spūm malignū dirigerēt ad diuinationem. hoc tñ qđ faciebat erat damnabile. Sic mihi bar. bzir. videt casus iste ponendus quem ab alio positum non inueni. Et posses etiam dicere L. q. lid est quia. vel sicut positum in casu

Sed et illud Hoc. c. diuidit tur in ptes duas In prima pte ponit hieroñ. verba aplī: scz qui fornicat in corpus suum peccat. ꝛ dicit q illa verba possunt intelligi non solum de corpore carnali: sed etiā de corpore spūali qđ est eccīa: qđ corpus maculat: cum peccat vnum membz in omne corp⁹ macula diffundit. id est cum p vnuz hominem prestat ceteris exemplū delinquendi. In scđa parte ostendit q fit o probzituz egypti. et dicit q obseruare auguria ꝛ diuinationes que in egypto sunt inuenta ad que nullus hō debet recurrere post baptisma. quod si fecerit opprobriū secū portabit egypti. Scđa pars est ibi. Est ꝛ illud.

¶. Hec autem Supra dictum est q superstitiones sunt abhominande. Nunc vero dicit gra. q ꝯ quis talia sint abhominanda vel detestanda. tamen si de area vel torcular aliqđ demonibus īmoletur ꝓpter hoc reliquū non reputat imundum. nec ꝛ si illud īmolatum quis comedit ignoranter: ꝓpter hoc credit deliquisse

Si de area Publicola quesiuit ab aug⁹. si de area vel torcular alicuⁱ aliquid fuerit demonibus īmolatum vtz ille cuius est area vel torcular peccet si pmittit inde aliqđ tolli. Et respondet si prohibere potest ꝛ nō p. bibet peccat. si vero nescit vel prohibere nō potest non peccat. ꝛ tūc reliqs fructib⁹ sine peccato pcipit.

Questio. III. ꝛ IIII.

Quibus Hic intitulat quērit a quib⁹ diuinatio sumpsit exordiuz ꝛ quot sint genera diuinationis. Et rñdetur q a persis diuinatio sumpsit exordium ꝛ q quatuor sunt genera diuinationuz. vt infra. e. c. i. et. ij.

Igitur gen⁹ Hoc. c. diuidit in. v. ptes. In prima ostendit aug⁹. q diuinatio initiū sumpsit a ꝑsis. In scđa ostendit q diuinatio fit in q̄tuor reb⁹. scz in terra: aqua: igne: ꝛ aere. In tertia nūcupant diuini In q̄rta ostendit q duob⁹ modis fit diuinatio. scz p artē vt in q̄tuor elementis: ꝛ p furores: sicut per abzepticios. In q̄nta ostendit spēs diuinationū ea ꝛ ethimologias ponendo. ¶ partes aūt omnes circa principiū sunt. ꝛ ideo non pono vbi incipiant q ꝛ p te facile deprehendes L. iectant. lid est nūciant L. duo aūt genera. lid est duo modi: cū dictū est supius q̄tuor esse genera

¶. Queritur Quia supra facta est mentō d demonib⁹ ideo gra. q̄rit incidenter cui⁹ nature sint demōes ꝛ an futura sciant. ꝛ quot modis futura prenoscant. Et de hoc scribit aug⁹. in sequenti. c.

Sciendum Hoc. c. diuidit i duas partes In prima pte ostendit aug⁹. q demones excedunt naturā hominū in subtilitate sensus ꝛ ingenij. in celeritate eundi ꝛ in longitudine vite. ꝛ propter hoc prenūciant multa ante cognita. homines vero ꝓpter sensus tarditatem hoc dicere vel facere nō possunt In scđa pte ostēdit q demones q̄tuor modis futura predicūt ¶ rim⁹ est quia ipsi sunt facturi ea que predicūt futura mala predicendo propter pestes quas īmittunt. Scđs est quia naturalibus signis futura prenoscunt: non tñ propter hoc dicendi sunt diuini. sicut nec medicus dicendus est diuin⁹ q̄ per carnalia signa humani corporis sanitatem vel infirmitatem vel mortem sepe predicit futuraz Tertius modus est q demones non solum p voces hominū sed etiaz p cogitatōes quas per quedam signa prediscunt: futura denuntiant alijs: videlicet mira denunciant qui ista dispositia non nouerunt. in quibus si quando fallūtur culpaz

in suos p̃lectores refundunt. Quartus ꝑ modus est. qꝝ ipsi p̃dicunt hominib⁹ sue culture defectum ꝛ dolorꝝ ruinam: vt eorꝝ que fiunt p̃scij videant: quod qui libros gentilium legit non poterit ignorare. Secunda ps incipit ibi Lnunc igitur. Primus modus diuinandi incipit ibi Lprius scien dum. Secundus ibi Lalij autē. Tercius ibi Laliqñ etiam hominum. Quartus ibi. Lnonnunq̃ vero.

·ꝯ· **Quod autem** Sup̄ in.c. scien dū dixerat aug⁹. qꝝ dyabolus ꝓpheē debat cogitationes hoīm per signa exteriora Sed qz hoc fuit temerariū ideo nunc vult illud retractare p.c. sequens.

Quodam loco Dicit aug⁹. se quo dam loco dixisse qꝝ demones dispositōnes vel cogitationes hoīm non solum p voces: sed etiam per quedā signa humani corpis tota facilitate p̃discūt. sed qz rem dixit occultam ꝛ sermone nimis audaci: ideo nunc dicit qꝝ inueniri non pōt vtrum signa sint in humano corpe per que ista cognoscant: vel per vim aliam spiritualem hoc ꝓpheē dant: licet per quedam experimenta qñq̃ ta lia p̃notare dicunt

Questio V.

Quod autē Dic ꝑpo nit. v. que stio qua querit. si sortilegi ꝛ diuini cessare noluerint sunt excōmunicandi. ꝛ dicit qꝝ sic. ꝛ ad hoc ꝑbandum inducit vnam rationem ꝛ vnam autoritatem Autoritas incipit ibi Lsi quis frater. Lectis Io vos demones. Sequentia duo. c. plana sunt p iam dicta purgandi

Non licet Hoc. c. diuiditur in .uij. ptes. In prima pte dz qꝝ ꝑ ter domum faciendam vel segetes serendas vel plantandas arbores et similia non debet aliquis colere elementa lunā vel stellas obseruare: sed oīa facere in nomine dñi. In scda pte dz qꝝ in collectōnib⁹ herbarꝝ non est aliqua incantatio facienda. nisi credo in deū vel p̃ nostrum. In tercia pte dz qꝝ si quis in domū suam inducat sortilegos vel diuinos vt maleficia inueniant vel aliud faciant suppstitiosum. v. annis peniteat. In quarta pte dz qꝝ mulieres in suis lanificijs vanitatem obseruare non debent. sed deū inuocare adiutorem. Secda pars incipit ibi Lneqꝝ in collectōnibus herbarꝝ. Tercia ibi Lsi quis aūt. Quarta ibi Lmulier. Sequens. c. planū est.

Si quis episcopus Statuit ꝯcilium tol. qꝝ si quis epūs vel cuiuscunq̃ ordinis clericus diuinos vel sortilegos ꝯsulit deponat. ꝛ ad pñiam pagendam ꝑpetuo in monasterio trudat. Sequens. c. plana est. Vide aūt sequunt plana sunt. ꝛ p te videbis vsq̃ ad ca. episcopi

Episcopi Hoc. ca. diuidit in. iij. ptes. In prima tractatur de sollicitudine sacerdotij circa dūos expellēdos de p̃rochijs suis. ꝛ qꝝ expelli debeant aplī autoritate ꝑbatur. In secunda pte reprehendunt quedaz mulieres que cū dyana dea paganaꝝ ꝛ cū herodiade super quasdā bestias nocturnis tpibus equitare se putant: qđ falsum est: sed dyabolo decipiente hoc mentibus fidelū irrogat. In tercia pte oīditur qūo fiat hec illusio. sūm solo spū dyabolo varias formas oīendo per somnū mentibus hoīm. ꝛ qꝝ in solo spū fiat ꝑbat duobus exēplis. s. ezechielis ꝛ pauli. Secda ps incipit ibi Laliud etiā est. Tercia ibi Lsiquidē ipse sathanas.

·ꝯ· **Nonulli** Superius prohibite sunt diuinationes ꝛ sortilegia. Nunc vero ostendit gratianus qꝝ in perniciem inimicorum alicuius tutaria vestibus exui non debent: vel lugubri veste accingi: vel luminaria ecclesijs deputata extingui. vel missa defunctorum celebrari pro viuis. ꝛ ad hoc ꝑbandum inducit sequens ca.

Quicunq̃ Hoc. c. diuiditur in duas ptes. In prima dz qꝝ si quis sacerdos vel minister ecclie altaria vestibus exuat vel lugubri veste accingat: vel extinguat luminaria in p̃niciem alicuius deponatur: nisi coram metropolitano pñiam egerit: exceptis illis personis

que hoc facũt vel ꝓpter hereticos vel ꝓpter hostilitatẽ vel alia iusta cã. In scõa pte dicitur ꝙ sacerdos q̃ cantauerit missam defunctoꝝ vt inimicus mortem incurrat: deponatur: tam ipse sacerdos q̃ ille qui sacerdotem ad talia incitauerit perpetuo exilio punian̄tur. Secũda pars incipit ibi Lplerigz etiam]

¶. Et premissis Cõcludit gra. ex supradictis ꝙ sortilegi t diuini nisi resipiscant sunt excõmunicandi. Postea ostendit ꝙ ea que fiunt ꝑ incantatores nõ in corpore sed in spiritu dicũtur fieri. Et ad hoc inducat sequens .c.

Nec mirum Doc.c. diuiditur in tres partes In prima pte aug⁹. docet tria. Primo docet nõ esse mirũ si magi vertebãt virgas in draconeꝫ: aquã in sanguinem moysi resistẽtibus: quia similia fecit arte t mercurius ad sacrificium bachi, hec tñ magis apparebant q̃ in veritate ꝓsisterẽt. Secõo opponit multa genera magoꝝ t incantatoꝝ t eoꝝ ethimologias. Tertio ponit quare tanta potestas diabolo datur vt homines sic seducat qđ fit ideo vt veritatem spernentes eludat hoc tñ non fit sine permissu dei. et dicit quare illi incantatores virgas suas in dracones conuertebant. In secũda parte ꝓtinet ꝙ quidam obijciebant aug⁹. phitonica diuinatio erroꝝ magice artis est deputanda: q̃ liter phitonissa samuelem suscitauit ad colloquium regis saulis. Cui obiectoni respõdet aug⁹. dicens illum non fuisse samuelem sed diabolum. Qđ probat tribus rationibus vel autoritatibus multa verba inferendo. In tertia parte obijcit aug⁹. sic. Si illi qui diuini dicuntur vel faciunt incantationes non habent aliq̃d proprie virtutis vel potestatis: q̃o eueniunt que dicunt Et respondet aug⁹. q̃ licet ea eueniant tñ nullis credere debet. quia si sanitatem languidis ꝓferre videãtur vel infirmitatem sanis inferre: rotum fit permissione diuina vt appareat qualis fidei vel deuotionis sint erga deum qui hoc audiunt vel vidẽt. Et ad hoc probandum inducit autoritatem deuteronomij. Secunda pars incipit ibi Lpreterea quidaz] Tertia ibi Lsi autez quilibz] Lqđ ait Isez saul Lretulit Jhistoria Let q̃ Jdicit aug⁹. Ltitulis Jid est argumentis vel rõnibus

Questio VI.

Quod autez ab. Dic intitula Sexta questio qua querit vtrũ excõicatus ab epõ possit a pbẽro reconciliari epõ inconsulto. Et respondet ꝙ ligatꝰ a maiori a minori absolui non põt. vt .xxi. di. inferior. nisi in mortis articulo. vt extra de senten. excom. non dubium Gratianus tamen latius extendit questionem an sacerdos possit reconciliare penitentes epõ inconsulto. Et respondet ꝙ sic priuata reconciliatione. sez quando peccata sua ei confitentur vel in articulo necessitatis. vt infra c. §. ecce. sed publica non potest. Primo tñ probat ꝙ excõicatus ab epõ ab alio inconsulto epõ reconciliari non potest: nisi per metropolitanum vel apostolicum. Quod probat vna ratione et vna autoritate. Ratio autem inuenitur in. §. autoritas vero in capitulo

Si iubet Quesitum fuit in carthagineñ. concilio vtruz pbẽr possit ꝓficere chrisma: vel reconciliare penitẽtes in publica missa: vel virgines cõsecrare. Et responsum est ad suggestionem episcopi fortunati q̃ presbyteri hoc facere non possunt. Sequens. §. cũ duob⁹ sequentib⁹. c. patent

¶. Ecce qđ Concludit gra. ex supradictis ꝙ pbẽr excõmunicatum ab epõ reconciliare non potest. Postea solui distinguẽdo inter publicam t priuatam reconciliationem. Publica reconciliatio tñ ꝑ impositionem manus episcopalis fieri debet ante ingressum ecclesie. Priuata vero reconciliatio per sacerdotem fieri potest. Et ad hoc inducit sequentia. c. Sequens. c. ꝓz.

Aurelius Quesitum fuit in concilio carthagiñ. vtruz presbiter possit reconciliare hominez in periculo constitutum. Et respondet aurelius

epiſcopus. vbi epiſcopus eſt abſens: preſbiter eum ꝓſulere debet ⁊ eius autoritate ꝑ clitantem reconciliare. cuius mīſio fuit a ceteris aꝓbata

Si quis de corpore Duo dicunt in hoc.c. Primū eſt q̄ ſi quis in extremis poſitus petat viaticū, ei negari non debet: ſed ſi poſtea qualeſcat debz a viatico abſtinere donec adimpleat pīne tempus. Secundum eſt q̄ ſi penitens in extremis laborans deſiderat reconciliari: fiat cum ꝓſideratione epi.

Qui recedunt Quattuor dicuntur in hoc.c. Primū eſt q̄ penitentes de quoꝝ vita deſperat ꝓmunionem corꝑis domini recipiant ſine reconciliatoria manus impoſitione ſolemni. Si vero euaſerit: abſtineat a ꝓmunione donec tempus pīne ſit completum: ⁊ tunc ꝓmunionem ⁊ reconciliatōnem accipiat. Secundū eſt q̄ clericis penitentibus priuata pīna non eſt deneganda. Q̄ quidam intelligunt de publica. Tercius eſt q̄ ſubito obmutescens: ⁊ baptizari ⁊ penitentiam accipe poteſt: ſi de eius ꝓſtiterit ꝑterita voluntate. Quartū eſt q̄ amentibus quecunq; ſunt pietatis ſunt ꝓferenda

Is qui in infirmita te] Infirmus quidam pīnam petijt. anteq; ſacerdos veniret obmutuit vel factus eſt freneticus: queſitum fuit in carthagineñ. ꝓcil. quid ſit ſup hoc faciendum Et rñdet q̄ qui eum audierunt debent teſtificari de hoc. et ſic infirmus pīnam accipiat. ⁊ ſi ꝓtinuo ꝙcredit moriturus reconciliet priuata reconciliatione: ⁊ euchariſtia ozi eius infundat. ſi vero ꝙualuerit: predicti teſtes dicant ſue volūtati ſatiſfactum fuiſſe ⁊ peniteat q̄ ſacerdos qui pīnam dedit aꝓbauerit. Penitentes vero ſolemniter qui ꝓmunionem recipiunt ſi ſupuixerint manum reconciliatoriam ſolemniter per epm recipiant. Sequens.c. idem dicit cum illo. ſi quis de corꝑe exiens

His qui Hoc ca. diuidit in duas ꝑtes In prima dicit q̄ ſi pctōr catholicus qui eſt in mortis articulo ꝓſtitutus pīnam petat ⁊ reconciliatōem non eſt deneganda. q̄ dñs eum recipit quandocunq; ꝙuertat. ⁊ hoc probat leo auctoritate ꝓphete. ſi ꝙ ante q̄ veniat ſacerdos obmutescat: teſtificent pro eo qui ipſum audierūt qui ei ꝓdeſſe debebunt. In ſecunda prēdicta omnia ſunt ſentenda q̄ in heretico ſupradicta omnia ſunt ſentenda: ⁊ preterea dz recipi cū iuramēto fidei ps incipit ibi Simul.]

Si quis Quidam poſt receptos nez pīne moꝛtuus eſt in via vel in aqua: ita q̄ ad ſacerdotem venire non potuit: queſituz fuit in ꝯcilio hyſpalēſi. vtq; pro eo oblationes ſint faciende ad altare. ⁊ rñdet q̄ ſic.

¶. Ecce Concludit grānus et ſuꝑ pradictis dicens q̄ penitentes de occultis delictis pīnā ꝑ pbūm reconciliari vel in piculo ꝓſtituti: ꝓpter impotentiā ꝓpiente. ſz ſi eps abſens eſt nec ꝓſbūter preſto eſt neceſſitate poſiti poterunt ꝑ pbūm reconciliari. qđ ꝓbat quibuſdā autoritatibus ⁊ rōnibus: cū etiam a laycis in articulo mortis baꝑma ſuſcipi poſſit. maxime cuz ſm aug. ſocio poſſit pctōr turpitudine crimis ꝓfiteri In fine dicit q̄ nulli penitenti eſt pīna neganda. ⁊ hoc ꝓbat ꝑ ſequentia.

Si preſbiter Quidaz preſbiteri morientibus pīnam denegabant. quare queſitū fuit a papa vtq; hoc facere debeant. ⁊ rñdet q̄ non. ⁊ hoc ꝓbat autoritate euangelij crucifixi latronis quem dñs recepit in ſua ꝓplo latronis quem dñs recepit in horaꝝ ſue vltime ꝓfeſſionis. Si quis vero pbr ꝓter hoc fecerit reus erit animaꝝ eoꝝ qui ſine penitentia moriunt.

Ignoramus Quidam ſacerdotes penitentiam denegabant quibuſdam in multis vel magnis ſceleribus ꝓſtitutis: de ipſorum ſalute deſperantes. quos celeſtinus papa grauiſſime reprehendit: cū de miſcōia dei dēbeant: ⁊ mortem morientibus addant. et q̄ hoc facere non debeant auctoritatibus probat ⁊ rōnibus. ⁊ vno latronis exemplo. Que aūt poſtea ſequunt uſq; ad queſtionē plana ſunt ⁊ p te videbis.

Questio VII.

De tempore Dicit intitulat. vij. qō qua querit an morientib⁹ sit pñia impo nenda. Et rñdet q̄ non: sed eis est indicanda vel innotescenda vt eā facere debeant si qualescant. vt infra. c. i.

Ab infirmis Quesitū fuit a theodoro cantuarēn. epō vtr̄ penitentia in mortis articulo ꝓstitutis sit sub q̄ntitate tp̄is indicēda Et rñdet q̄ non: sed est eis notificanda. in ceteris vero sacramentis est eis subuenien dum in quib⁹ eccia morientib⁹ ꝓsulere consuevit. ita tñ vt cum cōualuerint penitentie modum sibi a sacerdotib⁹ impositum, diligenter obseruent

¶. **Aliis** Supradictuz est qualiter penitentia sit danda infirmis. Hunc vero tractat gr̄a. de illis quib⁹ pro arbitrio sacerdotis ꝑm q̄ntitatē peccati est pñia imponenda.

Tempora Quesitum fuit a leone fub quanto tempore penitentia sit peccatoribus imponenda. Et rñdet q̄ ē in arbitrio sacerdotis. habita ꝓsideratione z moderatōe ꝓsone et etatem z egritudines z picula: in oib⁹ q̄b⁹ tpa pñie moderari debebit sacerdos prout viderit expedire

De his vero Quidā significauit pape nicolao q̄dam milites post pñiam ad militiam redierunt. alij vero propter magnitudinem delictoruz de mia diffidentes desperauerūt. alij etiā ꝓpter hoc ad paganos ꝓfugerunt qui mō nolunt ad pñiam reuerti. q̄re quesiuit quantam pñiam debeat eis iniungere Et rñdet nicol⁹ q̄ peccata non sunt equalia neq; equalitas religionuz nec gemitus penitentiū vel cōfessiones. et ideo tuipse presens quantaz pñiam iniūgere debeas melius inspicere poteris Et loquit ꝫ ca. de pñia solemni post q̄z miles penitens ad militiā reuerti non potest. vt. xxxiij. q. ij. Sequentia. c. vsq; ad. §. quo affectu plana sunt In quib⁹ dicit q̄ pro qualitate delicti et deuotione penitentis est pñia imponenda. In illo tñ. c. sacerdos. aliq̄d pl⁹ dicit. et hos casus p te formabis. nec est necesse vt memoriā occupent

¶. **Quo affectu** Dictū est sup̄ q̄ pro arbitrio sacerdotis pñia est iniungenda. Hūc vero docet gratianus quo affectu penitentes suscipere debeamus z impenitentes abijcere

Penitentem Probat in ꝫ c. q̄ penitens debet recipi affectuose ab eccia. Q̄ ꝓbat autoritate dñi dicentis ꝓgratulamini z̄c.

Affectum In hoc. c. docet. viij synodus q̄ tātū affectū debent in se recipe penitentes q̄ntū habuit dauid z prelati z alij x̄piani. z tantuz debent habere affectū in recipiendo vel reiiciendo peccatores q̄ntum ostendit aplūs habuisse aduersus catholicos in abijciendo vel recipiendo chorinthium fornicatorem qui sua nouerca publice abutebat Lsz executionem Jsu ꝓpie non solū solicitudinē. sed etiā excusatōem z indignatōem. z ita ī alijs Lemulatōem Jvirtutū Lsed in ipsis Jfactis vel actib⁹ in quib⁹ deliquit

Erga eum Dicitur in hoc. ca. q̄ impenitentē debemus abijcere z nō excōicare. Et hoc ꝓbatur duab⁹ autoritatib⁹ x̄pi z pauli

Alligant Quidam erant sacerdotes qui nimis grauē penitentiam imponebant delinquentib⁹ quā ad instar grauis ponderis vel fascis abijcere oportebat. sicut adolescens portans pōdus graue reiecit illud ne sub numo ponderi ostringatur. Sed tales sacerdotes iohānes chrysosto⁹. reprehendit dicens. melī ē imponere minorem pñiam q̄z maiorez. qz vbi paterfamilias id est deus benignus est ad miserandum: sacerdos eius vicari⁹ austerus esse non debz

Non licet Ab isto loco vsq; ad finē cause repetit gratian⁹ quedam. c. que supi⁹ prętermiserat super diuinatiōibus z superstitionib⁹ q̄busdaz in quib⁹ oib⁹ christiani reprehendunt

qui ad instar pagano⁹ dies obseruãt ⁊ annos ⁊ alias multas superstitiones. ⁊ ideo per vos legatis que in scolis legi non ꝓsueuerũt. Si aũt aliquis ex sua diligentia casus voluerit formare facile poterit. qz tales si clerici sunt deponãt: ⁊ layci anathematizent. Nullo. c. non obseruetis In. ca. sequenti repetit que dicta fuerant. s̃. ea. q. v. non licet. ⁊ ca. sortes. ⁊ etiam addit quedam alia que facile per te videbis Lpiraciolas]. i. breues in cartula Lin grandinarijs Jque grãdo possit moueri p magicas artes

Causa XXVII

Viduaꝫ votũ

Gratianus primo tractauit de officijs clericoꝝ. Hcõo de causis ⁊ negocijs eorum. Tercio transfert se ad sacramenta. Hꝫ qz matrimoniũ ceteris sacramentis est antiquius ⁊ vsu cõmunius: ideo de illo premittit. Unde videndũ quid sit mr̃imonium. vnde dicaẽ. quibus verbis instituaẽ. ⁊ que sint impedimenta. que vt hec melius tibi pateant: videbis in summa huius cause. ⁊ tractat hic de illo impedimento qđ est votũ. Annectit etiã de interdicto eccie ⁊ de quibusdaꝫ alijs que vt oĩa plenius pateant p̃mittit themata duas inde eliciens qõnes

Questio .I.

Quod autẽ

Dicit ista. i. q̃stio: qua querit an teneat mr̃imonium a vouente ꝓtractuꝫ. ⁊ q̃ non teneat probat vsqꝫ ad §. his autoritatibus. postea probat ꝓtrarium vsqꝫ ad vltimũ. §. quam ꝓtrarietatem bene soluit. s̃. xxvij. dist. §. vlti. ⁊ intelige prima. c. de voto solemni. alia de simplici. Alij dicunt q̃ prima. c. intelligunt de voto de p̃nti. alia de futuro

Sicut bonum

Doc. c. diuidit in. iij ptes. In prima ꝺr q̃ votũ castitatis est magnũ. ⁊ ideo magna debet obseruantia custodiri. In secunda pte pena imponitur transgressoribus. qz ⁊ damnatõem habebunt. ⁊ a coĩone alioꝝ sepabunt. nã si vxor que frãgit fidem marito est puniẽda: multo magis que non seruat fidẽ xp̃o. In tercia pte ꝺr q̃ si aliqua deo deuota fuerit p vim oppressa ⁊ delectatõe libidinis postea hĩtare cũ rapore ꝓsenserit: pena supius dicta tenebitur. Hcõa pars incipit ibi. Ut si que. Tercia ibi Lque ⁊ si.]

Viduas

Doc. c. diuidit in tres ptes In prima ꝺr q̃ vidue que viduitatis votũ deseruerũt dãnant ⁊ a coĩone alioꝝ expelli. In scõa pte ꝺr q̃ virgines q̃ virginitatis votũ diminuunt agere pñam de hoc dñt ⁊ a ceru hoĩm separi. nã si ꝓtractus qui fiunt cũ hoĩbus seruãdi sunt: multo fortius ꝓtractus qui inẽ cũ deo ꝺz seruari. In tercia pte ꝺr. si virgines que sic peccant grauiter puniunt multo fortius vidue puniri debent cũ iam sint virorum libidine satiate. Et q̃ puniri debeant, ꝓbat tribus autoritatibus gregꝭ. scz. apli. morsi. ⁊ ꝓphete. ⁊ vna ratõe. Hcõa ps incipit ibi L de ỹginibus L Tercia ibi Lsi ỹgines]. Lỹba sunt verba sunt innocen̄. Lsi ỹgines]. i. retro abierũt. gregꝭ. Lapostataueruṫ]. i. retro abierũt. Sequens. c. pt̃z

Nec aliqua

Doc. ca. diuidit in duas ptes In prima ꝺr q̃ quedam erant sanctimoniales que cum viris iacentes se corrumpi non p mittebant: ⁊ hoc in suam excusationem loquũ legabant. contra quaꝫ excusationem loquitur hic cyprianus eas grauiter rep̃hendẽdo. qz in aspectu talis membri oculus sepelitur. ⁊ preterea si membꝝ illud sit incorruptum: anima rõ potest esse corrupta. vnde deberet linquere videnẽ. Nã si sponsus videns sponsam suam in amplexibus alterius irascatur. multo fortius xp̃s de sua sponsa hoc faciet. irascit ⁊ dedignat In secunda parte dicitur q̃ si tales noluerint penitere: ⁊ inuenantur integre: recipi debẽt in suo statu. quia possunt ea cum supradictis viris familiaritates habere videantur: eijciantur. nec postea recipiantur de facili. ⁊ si aliqua talium fuerit penitencia corrupta: post penitentiaꝫ redire potuerit ad ecclesiam. que si decetero peccauerit ritamodo non recipietur: ne scilicet prebeat ceteris exemplum ruine. Hcũda pars

incipit ibi [Q]si penitentiaz et moloſſon] id est ꝓfessione sua facta [C]Sequens.c.pz

De viduis [D]icitur in hoc.c. [Q]si vidue vel puel le in domibus ꝓpꝛijs habituz religionis assumant solemniter vouendo.si postea nu bunt debēt suspendi a ꝯmunione sacramē toꝛ cum stupꝛatoꝛibus suis donec peniteant.qō si neglexerint vsqꝫ ad satisfactionez sint anathematizati

He vero [D]icitur in hoc.ca.[Q]si virgines post votuz nubant:etsi nondum velate sint:tamen debēt penitere ad tempus. [N]am si homini fides est seruanda:multo foꝛtius deo cui ꝓmisserunt est fides seruanda. [E]t si vidua post votum continentie nubat:damnatur. multo foꝛtius virgo debet damnari:que fidem deo fregit[velate non sunt]velo consecrationis

Que christo [D]icitur in hoc cap.[Q]si virgo post votum nubat:non admittitur ad penitentiam:nisi toto animo virum respuat vt ei velut moꝛtuus reputetur. [N]am si ꝓmissio est hominibus obseruanda:multo foꝛtius deo.et si hoc obseruandum est in illa que viuo viro suo secundo adhesit multo foꝛtius hoc debet obseruari in illa que nupsit sponso immoꝛtali

Impudicas [Q]uidam monachi cum quibusdam monialibus publice contrahebāt: vel cum eis publice in fornicatione moꝛabantur. [E]t ideo statuit concilium Triburiense vt tales in ergastulis detrudantur: vt possint tantum facinus penitentia digna purgari.quibus in fine viaticuz et misericoꝛdia concedetur [C]Sequens.c.patz [L]libere.id est publice

Si qui sanctimonialibus [D]icitur in hoc.c.[Q]qui scienter contrahunt cum monialibus separari debent ab eis et nunqꝫ debent contrahere sed semper debent penitere [C]Sequentia duo.c. plana sunt et casum facile per te formare poteris

Viduas [D]icitur hic [Q]si vidua sponte ad altari veluz conuersionis accipit debenn eo ꝓposito perpetuo remanere.nec debet postea nubere:misi spūsancto mentiat

Si quis sacro [D]icit in .5. c.[Q]si quis cum sacra virgine in luxuriam fuerit preuaricatus ꝯiugium contrahendo cum ea ꝑmgelasium debent tales a ꝯmunione separari.nec recipi debent nisi post penitentiaz.et ꝯcilium calcedonen.idem dicit. [E]t siricius papa statuit tales in ergastulis ad agendā penitentiam detrudēdos:et ideo statuit cōcilium aurelianen.et verbo dñi et autoꝛitate canonica vt tales separent et sacramento astringant ne de cetero sub eodez tecto habitent

Si custos [H]oc.c.diuidit in q tuoꝛ partes [I]n pꝛima parte dicit [Q]q filia iuliani exiuit de monasterio:et post votum alij de facto nupsit: de quo grego. vitalicanum episcopum grauiter reꝛehendit:quia hoc ꝓmisit.et [Q]q in futuro tpe eum sit punitur⁹ ꝯminat. [I]n secūda pte ꝓcipit ei vt cum sergio dñi pape defensoꝛe capiat eam et a viro suo separatā in monasteriū ad agendam pñiam detrudat. [I]n tertia pte mandat ei vt excōicet omnes sibi resistere presumentes. [I]n quarta pcipit ei vt in his tantam adhibeat solicitudinem vt p culpam suam negligentiā minuere valeat. [S]cōa ps ibi [P]resentia igitur] [T]ertia ibi [Q]quia in re] [Q]uarta ibi [I]n his aūt] [I]dem dicit in sequenti.c. cuius casus patet.et aliquantulum tñ minꝰ dicit in hoc.c.qꝫ in illo.c.si custos

Nubendi [D]icitur in hoc.ca.[Q]q ante votum continē tie assumptum licet contrahere.post autez votum nequaqꝫ.fornicari vero nunqꝫ licet. [C]Sequentia quatuoꝛ.c.plana sunt et per te videbis [H]umanitatē. [I]n penitentia [I]nter bigamos [I]quia repelluntur a promotione et testimonio et accusatione clericoꝛum sicut bigami nec femine inter virgines ꝓsecrabuntur:et ita est bigamus si primo deo: et postea nubet homini

Virgines Dicit in hoc ca. q si virgines votum ꝛti nentie frangen ꝛs nupserint: si non penitẽt: nec in fine coꝛcabunt. si vero penitent in fine ꝯmunicabunt

Deuotam Statuit in hoc. c. q si deo deuota fu erit fornicata: nõ recipiat in ecclesia nisi pec care desistat ꝛ peracta pña decem annoꝝ ꝯmunionem recipiat. sed antequã ab ecclesia recipiat ad oꝛõnem ad ꝯsoꝛtium christiane mulieris non accedat: ꝛ si qua mulier eaꝫ re ceperit excommunicet. Fornicatoꝛ autẽ si mili pena cuꝫ fornicata puniat. ꝛ hoc in pri ma pte. In secunda ꝺr q si deo deuota ma ritum accepit non admittatur ad ꝯñam ni si viuente marito caste viuere ceperit. vel ni si ipse iam moꝛtuus fuerit. Scõa pars in cipit ibi Lque aũt.] Ego barthol. hunc ca sum sic posui. Beñ. vero sic. Si mulier pt votum fornicet: tam illa quã suus coꝛruptoꝛ donec peniteant excludant ab ecclesia. et ñ ante satisfactõem quis cum eis ꝯmunicaue rit ipse ꝯmunione altaris priuet. Eoꝝ autẽ pña decennis sit. Si aũt post votum ma ritum accepit: ab illo pctõ non absoluit: nisi aut in vita viri: aut post moꝛtem eius caste viuat. Uterq; casus planus est ꝛ satis cõso nat litere: eligẽ quẽ vis

De filia Dicit hic q si filia epi vl terius post votum nup serit ꝛ pater vel mr̃ hoc approbauerit omes excoicent. Pater etiam in ꝯcilio penas sub eat. mulier vero non admittit ad ꝯmunio nem nisi marito iam defuncto pñam egerit Si aũt eo viuente cepit penitere: qꝛ timet ne ad vomitum redeat: tñ in fine dabitur ei ꝯmunio Ldefuncto.] put litera sonat. vel de functo quantũ ad eam ꝑm gr̃anum. ꝛ ita in tellexit beñ. sequens lr̃a ꝯtradicit

Si qua monacha Statuit in hoc. c. gregoꝝ. vt si monacha ex prava ꝯsuetudine adulteret: in districtum monasteriũ detrudat vt sit ceteris exemplũ Coꝛruptoꝛ suus si clericus est in monaste rium ad agendã pñam detrudat. si ꝯo lay cus est excoicetur ¶ Sequens. c. ptz

Si quis rapuerit Sta runt hic vt si quis rapuerit mulieres deo dedica tam vel sollicitauerit vel coꝛrupit: bona ipsi us ꝛ socioꝝ facinoꝛis loco vbi mulier habi tabat vendicent: ꝛ illi qui hoc fecerint occi dant. mulier aũt querat: ꝛ inuenta cum re bus suis artioꝛi monasterio ad agendã pe nitentiam tradat. Si vero coꝛrupta fuerit dyaconissa legitimos filios habens: legiti ma assignet: cetera a monasterio vendicent Lcum suis rebus.] quo ad vsufructum. Ut Lcum suis rebus.] sc̃z post acquisitis. l. post delictum

Mulieres Statuit hic vt mu lieres que votum ca stitatis assumentes velate fuerint monaste rium ingrediantur. aut si vite suspecte non sunt in domo ꝓpria suscepta habitum ca ste obseruent

Monacho Dicit hic q monacho nihil ꝺr ꝛ si de facto vxoꝛẽ duxerit a clericali officio p petuo remoueat ¶ Sequens. c. ptz

Vidua Dicit hic q si femina viꝺ rit velata: ꝛ inter velatas oꝛauerit ꝛ oblatões obtulerit: cum illis pro fessionem receptam nunq; violare ꝑsumat. Si ꝑfessa est.] supple matime: cum supra dicta sufficiant. vt. xxvij. dist. qõ interrogasti. ꝛ qõ dicit de oblationibus intellige fm cõ suetudinem alicuius loci vbi monache pau nem ꝯsecrandum vel alias oblatões facere doti offerebant. vel forte coꝛpus christi.

Sequens. c. planũ est

Omnes femine Duo. c. dicitur in duas ptes In prima pte ꝺr vt mulie res ad religionem venientes capita sua pal lio suo ꝯtegant: ꝛ suam faciant ꝑfessionem. scriptis: quã decetero violare non ꝑsit. In scõa pte ꝺr q si aliqueꝫ votũ violasse inueni ant excoicent: ꝛ rursus mutato habitu sub ꝓpetua pña in monasteriis remaneant rec gate. Scõa ps incipit ibi Lque vero.] Dicit hic q mo niales ꝓpter vo tum sue sponsionis ꝛ ꝓpter verba sacerdo

efficiũtur templa dei. et ideo violatores eorum sacrilegi iudicant. ¶ Sequens. ca. pz ℓ parentum. Si sunt paruule. vel ℓ suam. Si sunt adulte.

Et quia aliquos Quidam erant monachi qui cũ mulieribus publice ꝓtrahebant. Et ideo grego. mandat defensori suo vt eos requirat ꝛ inuentos ad sua monasteria remittat. quod intelligit si sua monasteria non poterunt de lasciua reprehendi.

Vt ler continentie Statuit innocẽ. papa in hoc. ca. vt si epi vel alij in sacris ordinibus ꝓstituti canonici regulares: monachi: vel professi: vxores de facto duxerint: separent: qui pro tantis excessib⁹ separari ꝺigna pñiam agant. idẽ est de scimonialib⁹ feminis obseruandum.

¶ His autoritatib⁹ Infert gra. ex supradictis q matrimoniuꝫ post votum ꝓtractum non tenet. Modo vult probare ꝓtrarium. Et ad hoc inducit sequentia. c.

Nuptiarum Moderni doctores totũ ℔ intelligũt de voto simplici qđ mrimoniũ non impedit. sicut intellexerũt aug⁹. ꝛ gra. Docuit. c. diuidit in ąq ptes. In prima aug⁹. triplicit ꝓmendat mrimoniũ. Primo qꝛ fuit legis obsequiũ. Secõ qꝛ est infirmitatis remediũ. Tertio qꝛ in quibusdã est solatiũ. In secũda pte ꝓtinentiã ꝓmendat pfectionẽ ꝺz in hoib⁹ reprobari: cũ nõ possint ocs ꝓtinentiã obseruare. si cũ aliq egressa fuerit ad votũ simplex bonũ est vt illud obseruet: vt nulla deꝛ diabolo occasio fornicãdi. In tertia parte ostendit q ą faciũt votum simplex ꝓtrahere nõ debent. qꝛ inde dãnatio, nẽ ab aplo recipiũt. nõ q taliũ nuptie sunt damnande: cũ mrimoniũ cuꝫ eis teneat. sꝫ qꝛ promissionẽ voti simplicis fregerũt: pri, me ꝓtinentie fidem irritã faciendo. non eñ peccauerũt ꝓtrahendo: sed promissionẽ suam frangendo. In ẽrta pte ponit obiectionem quoꝛũdã dicentiũ tale debere mrimoniũ separari. nam si viuo viro mulier alteri nubat adultera est. ergo ꝛ illa q̃ xpi ꝓiugũ eligit si postea hoi nubat ꝺz adultera dici. In ãnta oñdit aug⁹. q taliũ mrimoniũ nõ sepaꝛ q̃uis vꝛor mrimoniũ sepeꝛ si viuo viro alteri nupserit. est eñ dissilatio spũalis mrimoniꝫ ad carnale. qđ dupliciter probat aug⁹. Primo q viuo viro de ei⁹ ꝓsensu pt vꝛor xpo nubere. sed non pt alteri carnaliter copulari. Secõ qꝛ mortuo viro si xpo nupserit nõ diceꝛeꝛ bigama. secus si alteri. Reprobata ergo silitudine illoꝝ dic̃ aug⁹. q mrimoniũ coꝝ ą p⁹ votuꝫ simplex ꝓtrahunt separi nõ debent: q̃uis tales sint peiores adulteris. qꝛ spũaliter peccãt. Secõa ps ibi. Filioꝝ ąpe. Tertia ibi. Li ꝓiugali. Quarta ibi. Proinde. Quinta ibi. ą ℔ dicũt. Godulfus ꝛ quidã alij intelligũt ℔. ca. de voto solemni siue de pñti. vnde dicunt ℔ c. esse abrogatũ: cũ dicat aug⁹. q mrimonium post tale votũ ꝓtractum dissolui nõ debeat. Alij intelligũt hoc. c. de voto simplici vsq ibi. Ex plane. Iterinde de solẽni. Ego aũt dictus. b. cũ gra. ꝛ aug⁹. intelligo totuꝫ hoc. c. de voto simplici: id est de futuro. Intendit eñ aug⁹. in hoc. ca. ostendere q postpm votuꝫ de futuro nõ debeat ꝙs ꝓtrahere. si tñ ꝓtraxerit mrimoniũ non est separãdum. ꝛ inuehit in illos ą dicebant tale matrimoniũ debere separari. Et seruat istũ ordinem. Primo ꝓmendat mrimoniũ. Secũdo virginitatẽ siue ꝓtinentiã: ꝛ illam prefert. Tertio ostendit q post ꝓpositũ de continentia vouenti non ꝺz ꝙs nubere: ꝛ si nupserit peccat moraliter: nõ nubẽdo sed volendo nubere: ꝛ frangendo o vel volendo frãgere ꝓpositũ. et hoc totũ exequit vsq ibi. Inde. Deinde inuehit ꝓtra eos qui dicebãt tale mrimoniũ esse separandũ. et procedit in hunc modũ. Primo ponit errorẽ eoꝝ ꝛ erroꝛis rõnem siue argumentatõem eoꝝ. Secõ rñdit argumentatõi coꝝ eis instando ꝛ ducendo eos ad triplex incõueniens: qđ facile est colligere ex ipsa lra. Tertio supponit opinionem suã scz q post votũ de futuro est mrimoniũ: nec debꝫ separari. peccat tñ qui sic contrahit magis q̃s adulter. et

est iste casus hug.

De viduis Hoc.c.fm.h. posset melius legi de voto solenni cꝫ de simplici. Diuidit ergo hꝫ ca. in tres ptes. In prima dꝛ q vidue velo ꝓsecrationis velari non debent. In secūda pte dꝛ q si vidue post votum simpler nubāt peccant ꝛ pñam agere debent: tñ mrimonium separari non dꝛ: ne talibus fornicatōis laqueū injiciamus: sed hortari eas ad pñam debemus. In tercia pte dꝛ: q ita debemus eas hortari ad pñam: ne nimis eaꝝ ꝓscētiam terreamus. Hcōa ps incipit ibi Lq̄si ꝓpria] Tercia ibi Lcauendū]

¶ Quod autem Iste. ¶. diuidit in tres ptes. In prima pte dicit grānus vt sciam⁹ quoꝝ vouentiū matrimonia dissoluant recurrendū est ad. ¶. ō. xxvij. di. ¶. vlti. In secūda pte determinat. c. illud que ꝓpo. vbi dꝛ q non admittit ad pñam deo deuota que alij nupserit: nisi vir cui se iūxerat defunctus sit. qō sic intelligit grānus: dicēs q tunc vir dꝛ ei defunctus cum ab eius ꝓcupiscentia mentem suā ꝛ corpus ex toto aliena fuerit. ꝛ quacunq; hora hoc fecerit ad pñaz admittet. Nec hoc est ꝓtrarium dño dicenti per ꝓphetam ezechielem. in quacunq; hora cōuersus] In vtroq; casu] capl'i innocentij. vel in vtroq; casu ꝓtra ius innocentij illius ca. ō. ea. deuotam

Questio II

Sequitur Apponitur. ij qō qua querit: an puelle desponsate vni: liceat eo dimisso alteri nubere. huic qōni vt facilius explicet aliam qōnem incidentem subiūgit talem scz: vtrū inter sponsum ꝛ sponsam sit matrimoniū. ꝛ illam primo soluit allegans pro vtraq; pte. qua soluta facile soluitur illa que hic principaliter ꝓponitur. ꝛ soluit eam infra ea. ¶. iuxta. Probat ergo grānus qua ꝛaupkr. q inter sponsum ꝛ sponsam est mrimoniū. Hcō autoritate ysidori dicentis q ꝓsensus facit mrimoniū. Tercio autoritate iohannis chrisostomi. Quarto autoritate nicolai qui dicit solum ꝓsensum sufficere ad matrimoniū

¶ Cum ergo Infert gratia. ex supradictis q inter sponsum ꝛ sponsaz est matrim. q cōsensus inter eos matrim. facit. Postea quesierit quis ꝓsensus mrimonium facit. nā ꝓsensus cohabitationis matrimoniū non facit. sicē frater cum sorore matrim. facerent. qō falsum est. Item nec carnalis copule cōsensus. qz ſm hoc inter mariaz ꝛ ioseph non fuisset matrim. qz ille ꝓposuerat ꝓnere. ꝛ hoc in prima pte. In secunda parte dꝛ q maria nō fuit rea voti virginalis. ꝛ excusat eaz qz ꝓposuerat votum ſginitatis sub tacita dictione: nisi deus aliter reuelaret: votum mā illud ore non expressit. deinde diuina reuelatione in carnalem copulaz ꝓsensit. ꝛ citra salua virginitate votum corde ꝓceptum cū viro penitus expressit ꝛ seruauit expressum. In tercia parte determinat dicēs q ꝓtq; ꝓsensus: simul cohabitandi: ꝛ individuam vite cōsuetudinem facunt matrimoniū. sed hoc vltimū est allegatio. Hcōa pars incipit ibi Lꝓsensus ergo] Tercia ibi Lꝓsensus ergo] Lposteaq;] Lposteaq; Lex corde] scz votū inter istos in thoro positos. ꝛ q ipsi sint ꝓnuges probat q sequentia.

Cum initiatur Probat ꝓ hoc. c. ambo. q si mrimoniali ꝓsensu mulier cū viro iungat: matrim. ē inter eos etsi carnalis cōmixtio nō intervenerit vel defloratio ꝓtingat. Sequens. c. planū est

Coniunx Dicit in hoc. ca. q ma ria habuit votum ꝓlis. votum ꝓiugis ꝛ nō mendax: quā ioseph nō cognouerat nec fuerat cogniturus. qui fuit pater ꝓpi ꝛ maritus matris eius: sed virtute ſnitatis mente ꝛ non carne Lvocat] beata ꝑgo Lnō cognouerat] ioseph

Omne itaq; Dicit hic q in ꝛ ioseph fuit omne bonum nuptiaꝝ. ſ. proles. fides. ꝛ sacramentū. Proles scz ꝓs. fides castitatis. Item sacramentum. q inter eos fuit inseparabilis ꝓiunctio animoꝝ. ꝛ inter eos nullum diuortiū interuenit: solū carnale ꝓmercium defuit inter eos. q: sine peccato eam nō poterat: sine quo ipm decuit nasci ꝛ q

sine peccato erat futurus ¶ Sequens. ca. ps. qđ potest intelligi non solũ de sponsa đ̃ pũti: sed etiã de sponsa de futuro: ⁊ tunc in teruenit publice honestatis iustitia

Qui desponsatam.

Hoc. ca. diuidit in tres ptes In prima pte dicit q̃ nullꝰ ducat in vxorẽ sponsam alteri⁹ nec ꝯsentiat ducenti: alioq̃n excõicetur. In secũda parte dicit q̃ noie sponse intelligit vxor. qđ probat grego. primo ꝑ euangeliũ ꝯsecõ ꝑ deutro. In tertia pte ostendit q̃ nec re in vxorem. Secũda ps incipit ibi Naz dicit grego. Lvxor erat. Iid est carnalis cognita. Tertia ibi Lita non quo Iverba sũt La parentibꝰ fieri. Iid est ꝯiungi ⁊ tradi spõ so Lvxor. Iid est carnaliter agnoscenda.

Additur

Dicit hic q̃ preter tres spẽs mr̃imonij positas infra. xxxvi. q. ij. tria. cuiꝰ pars est hoc. c. ad dit hic q̃rta spes. scz cum q̃s mortua vxore sua vxorem accipit nõ repudiatã vel despõ satam alteri: sed absolutã. Idem dicitur de muliere que si viuente viro contraheret ad ultera esset. vt probat autoritate pauli

Si quis vxorẽ

Hoc. ca. ⁊ sequẽs per se patent ⁊ possunt intelligi de sponsa p̃ senti vel de sponsa de futuro: ⁊ fm hoc erit ibi publice honestatis iustitia ¶ Sequẽs ꝯ. patet. et allegat ã modo gratianus ꝑ pte contraria

Non est dubiũ

Cardinalis lege⁹ hoc. c. de arta. sed. h. ⁊ beñ. intelligũt ꝟ ca. de qualibz mr̃imonialiter ducta. qđ dicit ibi Non ꝓsunt ad mr̃imoniũ Iid ẽ ad actionem tpi ⁊ eccie: que ꝯiunctio facta fuit in vtero virginali ¶ Sequens. c. ps. et exponit illud. c. non dubiũ. Sequit postea q̃ dam palea que sic incipit Lex diuine Iq̃ in scolis non legitur. Et. §. q̃ postea sequit scz Iem aplꝰ planus est.

Item propositus

Adhuc probat gra. inter sponsum ⁊ sponsam non esse mr̃imoniũ. Qđ sic ꝓbat Naz sine ꝯsensu vxoris non potes ingredi religionem. Et hec est ꝓpositio quam probat vsq̃ ad. §. ecce. sed sponsus hoc facere potest. vt in. §. ecce. Et hec est assumptio quã ꝓbat vsq̃ ad. §. cum ergo. ibi concludit inter sponsum ⁊ sponsam non esse matrimoniũ

Sunt qui dicũt

Hoc. c. diuidꝫ tur in duas partes. In prima pte gregoriꝰ reprehendit quosdam qui dicebant matrimonia propter religionem posse dissolui. quia lex humana hoc ꝑmittebat. sed dicit grego. hoc non esse mr̃imonium. quia etsi lex humana concedat: lex tamen diuina ꝟ prohibet. Qđ probat duabus autoritatibus domini Nam cum vir ⁊ vxor sint vna caro non debet alter ad religionem transire ⁊ alter in seculo remanere In secũda parte dicitur q̃ si ex consensu ambo eligant cõtinere ⁊ vitam ducere religiosam causa maioris meriti vel propter emendatiõem ꝓteriti delicti: hoc facere possunt. sicut multi sancti fecerunt. sine ꝯsensu aũt vtriusq̃ hoc fieri non potest. Quod probatur autoritate pauli ad choꝛ. Secunda ps incipit ibi L Si vero L

Multorum

Hu. hunc casum sic ponit ⁊ latius ⁊ melius q̃ beñ. sic dicens. Olim ꝯsuetudo erat in sicilia q̃ ꝯiugati promouebantur in subdiaconatũ non promissa ꝯtinentia ⁊ simul vrebant mr̃imonio cõtracto: ⁊ officio eccliastico. quod postea a pelagio predecessore grego. fuit prohibitũ: sub alteratiõe scz vt alterutro essent ꝯtenti scz ꝯsortio vxoris ⁊ cessarent ab officio subdiaconat⁹: vel retinerent officiũ subdiaconat⁹ ⁊ cessarẽt a cõsortio vxoris. Propter quã ꝯstitutionẽ speciosus subdiacon⁹ de quo hic habet retento vsu ꝯiugis dimisit officiũ subdiaconat⁹ postea eo mortuo relicta eiꝰ nupsit alij quã eps separauit a marito ⁊ retrusit in monasteriũ. scribit ergo grego. illi epõ ⁊ p̃cipit vt si ita veritas se habet eã extrahat de monasterio ⁊ reddat marito. qz et legitime nubere potuit

Agatosa

Maritus agatose mo

nasterium intrauerat: vxor eius eum repete bat sed ei non reddebat. quare cõquesta est grego. scribit ergo grego. adriano notario vt cognoscat de hac causa. & si inuenerit q̃ voluntate illius intrauerit monasteriũ. vel q̃ ipsa monasterium ingredi p̃miserit vel q̃ ipsa fornicata fuerit p̃mittat illum in monasterio remanere: & a petitione vxoris absoluat. si aũt nihil eorũ inuenerit: ipsum etiam tonsuratum ad vxorẽ redire ꝯpellat. quia etsi lex humana p̃mittat matrimonium p̃ter religionem dissolui. lex tamen diuina ꝯ prohibet: nisi causa fornicationis cum post carnalem copulam vnum corp⁹ sint effecti.

Si quis cõiugatus Dicit hic q̃ si aliquis ꝯiugatus voluerit ad monasterium transire: non potest hoc facere sine licentia vxoris. q̃ non recipit apud deum viri ꝯuersio: cuius sequit ꝯiugalis fideris p̃stitutio. vnde si vxor postea nubat: adultera erit. licite ergo fieri potest de vtriusq; ꝯsensu.

Si vir Dicitur in hoc ca. q̃ si vir & vxor causa religionis diuertere voluerint: hoc non debet fieri sine conscientia episcopi. alterutro tamẽ inuito hoc fieri non potest [singulariter]. i. diuisim. q̃ in eodem monasterio esse nõ debent Sequentia duo ca. plana sunt.

Scripsit Casum istum sic pono. Theberga postulauit a nicolao papa vt liceret sibi religionem intrare. quare papa rescribit ei dicens q̃ hoc potest facere: si vir eius lotharius similiter ꝯuertatur. nec tunc facerent ꝯtra autoritatem euangelij. quia tales non separat homo: sed deus: cuius religionis intuitu ex consensu vtriusq; ꝯiugis matrimonia dissoluant. aliter aũt fieri p̃hibetur. H.

§. Ecce Infert gratian⁹ ex suprà dictis q̃ coniugati sine cõsensu alterius ꝯtinentiam profiteri nõ possunt. postea assumit: dicens q̃ sponsi hoc facere possunt. & hoc probat exemplo Anacharij & alexij. Et ad hoc inducit sequentia duo ca. quoz vltimum intelligit Benenecñ. desponsa de presenti. licet. H. intellexerit de sponsa de futuro.

§. Cum ergo Infert gratianus nunc. cuz ꝯiugati non possunt sine consensu alterius vsqz ꝯtinentiaz profiteri. sponsi vero hoc possunt: patet q̃ inter sponsum & sponsam non est matrimonium. & ad ꝯfirmandaz sua ꝯclusionem inducit autoritatem primo aug⁹. secundo leonis. tercio nicolai. quarto grego. & quod dicit nicolaus intelligitur si eam cognouit.

Quod autem Dicit in hoc ca. q̃ si frigidus ducat vxorem de facto. & illa possit probare q̃ hoc verum sit per veram ꝓbationẽ scz per aspectum corpis: vel. vij. manu ꝓbatoz. quoz separari debent

§. Ecce impossibili tas] Iterum cõcludit Gratianus q̃ inter sponsum & sponsam non est matrimonium. Quod tribus rationibus ꝯfirmat. Nam si esset matrimonium inter sponsum et sponsam: ergo per solam causam fornicationis posset eam dimittere. & eius vir secundus a ꝓmotione repelleretur: & discessio ab huius cem diceretur diuorcium. at in sponso & sponsa secus est. & q̃ diuorcium non sit inter sponsum & sponsam: probat autoritate ipsi⁹ ambrosij.

Qui dormierit Dicit in hoc cap. q̃ si quis vxorem a se cognitam habuit: et postmodum scienter cum sorore eius adulteretur: neutram ex ipsis habebit. id est nec vxori debitum reddat. nec post mortem vxoris licet ei nec adultere alicui matrimonialiter copulari. Quidam tamen habent ibi. §. Idem.

§. De sponsa Dicitur est ita. pra q̃ illa quã vir sororis sue cognouit contrahere nõ potest. nunc dicit secus esse in sponsa que post

Quidã desponsauit Quidam desponsauit quandam & eam. ꝓter frigiditatem vel aliud iustũ impedimen

tum cognoscere non potuit quã frater eius postea corrupit ⁊ grauidauit. et ideo statu// tum fuit in ꝯcilio isto vt corruptor eam nõ habeat licet frater eiꝰ eã non potuit habere. mechꝰ tñ ⁊ mecha post pñiam licite ꝓtrahe re possunt

Si quis sponsaz Dec// uit aliquis aliquã ꝑ verba de futuro pz eiꝰ eã postea oppressit: cum qua filiꝰ postea per verba de presenti ꝓtraxit de facto. Dicit h ꝙ taz pz ꝑ illa sint sine spe ꝓiugij: filiꝰ vero aliam accipiat

§. **Si illa quã** Infert gra. ex supdictis dicens si illa quaz vir sororis sue cognouit ꝓtrahere non potest: qui vero sponsam fra// tris sui corrumpit post pñiam ꝓtrahere pt apparet ꝙ hec non fuit ꝓiux fratris eiꝰ Itẽ vxor post fornicatõem potest viro suo reco// lligari vt eo viuo manebit nupta. de spon// sa vero contrarium inuenit. qõ probat per sequentia. ca.

Raptor publica pe nitentia Dicit in hoc. c. ꝙ si aliquis rapu// it sponsam alteri⁹ raptor debet puniri. ⁊ si sponsus eam recipere noluerit ipsa poterit alij nubere si raptori in crimine non ꝓsensit Idem est casus sequentis. c.

§. **Apparet** Concludit gra⁹ ex supradictis illã non fuisse ꝓiugem cui viuente sponso nubẽ di licentia ꝓcedit. Postea dicit ꝙ inter spõ sum ⁊ sponsam est mrimoniũ. initiatũ ⁊ nõ ratum qõ in desponsatione inuenit fit sed in cõ mictione pficit. Qõ probat ꝑ sequẽtia q̃tuor ꝙque ꝑ se patent.

§. **Quare hanc** Hic gra. ponit q̃n dã incidentem qõnem. quare scz sponsa nõ statim tradit sponso. ⁊ eã determinat in se quenti. c. cui⁹ casus pz.

§. **Iurta autem** Iste §. diuidi tur in tres ptes In prima approbat distin ctionem positã. s. c. in. §. apparet ꝺ mrimo nio initiato ⁊ pfecto sm quã vt dicit gra⁹ intelligit autoritas aug⁹. s. c. non dubium ⁊. c. leonis. ⁊. c. cum societas. In scda parte obijcit. qz dicit aug⁹. ꝙ inter mariam ⁊ io// seph fuit pfectum mrimoniũ: ⁊ tñ carnalis copula non interuenit. Sed soluit gra. di cens ꝙ pfectũ nõ intelligit ex officio carnis sed ex bis bonis que officiũ ꝓiugij comitã// tur In tertia pte dat solutõem aliam dicẽs ꝙ sponsa dicit vxor spe futuro ꝛ non re p// sentium. secus in carnaliter cognita. Qõ p bat q̃tuor autoritatibus. scz vna ambrosij. duab⁹ aug⁹. et vna bede. Scda ps incipit ibi Sed obijcit. Tertia ibi Potest ⁊ aliter non effectũ pñium id est non vsu carnis Ad pbandũ aũt hanc vltimã distinctiõem inducit gra. c. sequentia

Genuit ioseph Hoc. c. di uidit i duas partes In prima pte ponunt verba euã geliste. In scda ponũtur verba hiero. dicẽ// tis. cum audieris ꝙ ioseph fuerit vir marie non suspiceris ꝙ eam cognouerit: sed scias ꝙ sm ꝓsuetudinẽ scripture ꝛ sponsus de p// senti ante carnalem copulã vir appellatur ⁊ sponsa vxor. Secunda ps incipit ibi Cum virum

Egressus Hoc. c. diuidit in du as ptes In prima po nũtur verba genes. In scda ponũtur ver// ba hier. pbãtis ꝙ noie generi etiã sponsus fi lie intelligit. qz filie loth nonduz viros cog nouerant ⁊ tñ sponsi ea ꝛ generi appellabã// tur. licet ꝗdam aliter opinent dicentes ꝙ ꝗ viros habuerũt perierunt in sodomis. vir// gines aũt exierunt cũ patre. Scda ps ibi In sequentib⁹ Nunc id est sup loco ge// nesis egressus ⁊c

Prius quam Hoc. c. diui// dit in duas partes In prima pte ponũtur verba euan gelij In scda ostendit tres causas ꝙ maria spon sa iuxta morem antiquũ habitauit cũ spon so suo. sicut et conuerso generi loth apud su// as sponsas habitauerũt In tertia pte ostẽ// dit ꝙ noie sponse ꝓiugis sponsa intelligitur In ũrta dicit ꝙ cũ ioseph vellet mariã ve// lut suspectã dimittere angelus cũ reconcili auit sibi: nõ ad carnale ꝓmertũ sed ad cõis

dabita culi ꝯ sortium. Secunda ps incipit ibi L Non dixit] Tercia ibi L noli timere] Quarta ibi L sicut enim] Sequens. c. ptz L uxoris.] scilicz cognite Lilli] scilicz discipulo Iohanni.

Inuenta est Hoc. c. diuidit in duas partes In pma ponunt verba euangeliste In secunda ꝟba origenis dicentis q̄ maria fuit tm̄ sponsa de pnti. sed ideo fuit appellata uxor ut eius virginitas lateret dyabolo: t pturiens nō ex merito lapidaret. Hecda ps incipit ibi L habeto]. L nubi uxor] carnaliter cognita L ꝯ suetudinē] carnalem scz

Hic quippe Greg⁹. facit hic quandā collatōnem inter ioseph t thomam apl̄m. utrūq; enim p̄misit deus dubitare. alterū de virginitate marie. t alterū de xp̄i resurrectiōe. tm̄ neutrū in dubitatione p̄misit. t utroq; usus est pro teste tam resurrectōnis q̄ virginitatis marie L Ad nuptias] ad carnalem cognitionem.

¶ Ex his Concludit gr̄a. ex p̄missis q̄ nuncupatur sponsa t ꝯiunx non re pnti um: sed spe futuro; t suam ꝯclusionem tribus similitudinibus p̄bat rndendo quibusdam. ca. superi⁹ allegatis ꝓma similitudo incipit ibi L sed a pruna] Hecda ibi L sed talis] Tercia ibi. L sic qui merito] Et dicit. h. q̄ gr̄anus fere per totam hanc cōnem male dicit. t p unū falsum vult p̄bare aliud falsum. Tu autem dicas q̄ matrimoniū est cum sponsa de pnti: sed non ꝯsummatū.

¶ Sed concedatur Nunc reuertit gr̄a. ad principalem cōnem Sequens. c. planū est. t intelligit cuz sequenti de sponsa de pnti

Otto Quidam noie otto ꝯquestus est pape mulierem sibi desponsatam raptā fuisse. quare papa rescribit Restano epo ut appellat raptorē eam sibi restituere: alioquin ꝯuocatis suis suffraganeis excōicet eum t ipsam raptam si ad suū spōsum noluerit remeare Que aūt sequunt plana sunt usq; ad. c. de ꝯiugali L un fine. c.] scz desponsatas L hec autem loc qua agent in themate

De coniugali Aliqua fuit desponsata alij ꝓ verba de pnti: querebat ut uxorem accipe in uxorem. t rndetur q̄ non. t sic ꝯtrahentes debēt anathematizari. nā si quis violat benedictiōem quam nupture sacerdos impōit sacrilegiū facit L nupture] non quo ad matrimoniū: sed quo ad copulam carnalem. vel L nupture] id est carnaliter cognoscende

¶ Sed auctoritate. Soluit gr̄anus t male dicens q̄ si sponsa velata sit t benedicta cū sponso: t in domū ducta debet reddi priori: alioquin nō. hoc aūt facit gratianus rndendo quibusdā. ca. ꝯtra hoc allegatis Illud grego. Iterū q. i. requisisti.

Duobus Casum huius pagine ponit. Dicitur enim hic q̄ si aliquis desponsauerit aliquaz fidem pactionis non dz aliam ducere. si rn̄ ducit maneat cum scda: agat tm̄ p̄nam de fide mentita. si aūt ꝯtraxerit per fidem ꝓsensus erit tm̄ matrimoniū cum pruna. t sic prima pte In scda dr q̄ fides pactionis est q̄ aliquis ꝓmittit alicui mulierī q̄ accipiet eam in uxorē: si permiserit rem secum habere. Fides ꝓsensus est cum inter se ꝓsentium per verba de presenti. Secunda pars incipit ibi L Est autem]

Causa XXVIII

Quidam vir. In superiori causa tractatum est de quibusdā impedimentis matrimonij. t q̄ matrimoniū nō est inter religiosas ꝑsonas i ꝺ sponsa ꝓtrahāt. sed ne idē puteā esse inter infideles ideo mgr̄ ꝓponit hanc. t vult. cām in qua oñt matrim̄ esse inter eos. Si ñ etiā quid uxoris sit si alter infidelū ꝓuertat. t addit utrū debeat dici bigamus qui aū baptisma habuit vnā. t postea alteram. Ut aūt hec ꝓcedentius agat ꝓponit themata de quo tres elicit questiones.

Questio .I.

Quod inter fideles] Dicit intitulat̃ pãma qõ q̃ q̃ri tur an sit mr̃imoniũ inter fideles. Et certũ q̃ sic. vt infra. e. §. i. t. ca. i. Gia. tñ. p vtra q̃ pte allegat. et bñ soluit. infra. e. §. ex his. Ponit etiã q̃dam. c. in hac qõne que ad sequẽ manente infideli possit q̃uersus ad fidez se cũdam priment qõnem. que est an altero re aliq̃ copulare. et de hoc quid iuris sit in secũ da qõne tractat̃. Est ergo casus huj⁹. §. talis. Probat hic gr̃a. supficialiter inter infideles non esse mr̃imoniuz. et hoc facit. iiij. autoritatib⁹. scz vna pauli. duabus aug⁹. t vna ambro.

Historia.

Iussit esdras] Legit in esdra q̃ filij isra el te babilonie captiuitatis t post reuersi onem de illa duxerunt in matrimoniũ alie nigenas p̃tra preceptũ dñi. sed postea ad p̃ ceptum et ad monitionez esdre dimiserunt eas

His autoritatib⁹ Infert gr̃a. ex supradictis autoritatib⁹ ma trimoniũ nõ esse inter infideles. postea pro bat p̃trariũ. et hoc facit trib⁹ autoritatib⁹ euãgelij: t duab⁹ pauli: t vno exemplo sisin nij. Ibi aũt hec incipiũt q̃ te videbis.

Historia

Sicut in passione] Legit in passione beati clementis q̃ theodora vxor sisinnij fidelis fuit ad fidem q̃uersa. cũq̃ monaste rũ ingrederet zelo duct⁹ secut⁹ est eam: sed post oz̃onem clementis idem cecus t surd⁹ fact⁹ est: t cum dixisset seruis suis vt eũ edu cerent: ipsi non poterant ecciam eg redu: pre ab⁹ tandem theodore egressi sunt t. deinde beato clemente pro ipso in domo sua oran te visum t auditũ recepit: q̃ statim vt clemẽ tem vidit eũ iussit ligari: sed cũ serui eũ liga re crederent colũnas t sara trahe bant. t tã dem oz̃onib⁹ t predicatõe beati clementis est q̃uersus ad fidem Lerant q̃n q̃ Iscz pater matersilius filia vxor filij vel maritus filie eis ꝓter fidem.

Nunquid non Hoc. c. diuidit in duas ptes In prima innocẽ. papa reph̃ndit quosdam epos macedonie dicentes mr̃im. non esse inter infideles. Et q̃ mr̃im. sit inter eos probat ex rñsione dñi q̃ a iudeis interrogat⁹ rñdit eis dicens: quos de⁹ cõiunxit hõ nõ separet In scõa pbat ꝓtra opinionẽ macedoñ. q̃ mr̃im. in baptismate nõ delet: qm̃ nec fraternitas nec filiatio imutat̃ p baptismũ. Scõa ps ibi Quero]

Si quis gentilis Dicit q̃ si gẽtilis ante baptismũ vxorẽ gentilẽ dimiserit cã fornicatõis vel fm̃ ꝓsuetudinẽ gentilium vel alia iusta cã. si postea fact⁹ est xp̃ianus in potestate sua erit eã habere vel non habere de ꝓsilio apli Sequẽs. c. pz.

Vxor legitima Hu. intelligit hc. de impari ꝓiugio. Est ergo casus. Duo erant infideles vir t vxor: vir ꝓuersus ẽ ad fidem: vxor remanẽs infidelis nolebat habitare cuz viro: vel nolebat aliter habitare nisi traheret ad mortale delictũ volens euz peccare mortaliter. querebat̃ ab aug⁹. vt z vir licite possit vxorem infidelem dimittere Et respondet q̃ sic. Nam membruz quod eum tam fortiter scandalisat amputabat t a se eiecit. Ricego bar. brixien. hunc casuz credo esse ponendum. et qõ de dispari coniugio intelligatur inuũt hec verba Lsi cuz viro christiano] t illa etiaz Lante baptisma] Sed bñ. dicebat t quidaz alij q̃ vbi vter q̃z infidelis est t alter compellit alterum ad quodlibz mortale peccatũ licite dimitti p̃t ab instigatoz̃ neuter ad secũdas nuptias transibit. secus in dispari coniugio. vt infra. e. q. ij. si infidelis Lnon attendit] sic exponebat hoc verbũ qualitercũq̃ casuz ponas Lnõ] id est nonne

Idolatria Hoc. c. fm hug. intelligit õ dispari cõiugio sicut et precedens: t intelligitur in eodem casu cũ illo. Est ergo casus fm̃ euz sic ponẽdus Hoc. c. diuidit in duas ptes In prima dicit q̃ vxor p̃t dimitti causa infidelitatis domino p̃mittẽte. sed quia nõ iussit

dominus: potest quis uxorem suam infidelem retinere si voluerit: vt sic forte posset p eum fidelis fieri. In secunda pte extendit fornicationem ad qlibet mortale pctm siue delictum: vnde uxor infidelis dimittit si velit viz fidelem trahere ad aliquod mortale pctm: cum qlibet mortale pctm large fornicatio dicat Lquo J. i. vt. Hcda pars incipit ibi L Item hiero. Q aut de dispari ꝯiugio intelligat vt dicit. Ab. innuunt ẏba .ca. z hec verba augi. ponunt sup locum illum apli vbi tractat de impari ꝯiugio. Ben. vero z quidam alij intelligunt hoc ca. de pari ꝯiugio. Unde ben. sic casum breuiter ponit dicens P. primo ondit aug⁹. qꝫ omne mortale pctm potest dici fornicatio. Hcdo qꝫ ꝓ quolibet mortali pctō potest uxor dimitti. cum dns indeterminate pmiserit uxorē cā fornicationis dimitti posse. z hoc ratōe duplici. qz in detestationem eius que fornicatur. z ad cautelam sui ne fornicet z corrumpatur ab ea.

Non solum Dicit hic qꝫ uxor licite dimitti potest: non solum ꝓpter fornicatōem carnalem: sed etiam ꝓpter spūalem scz ydolatriaz vel infidelitatem. z si uxor in his pseuerauerit: vir nisi eam dimittat particeps est illius peccati. z potest hoc. c. intelligi f̄m. h. z Beneuen. de pari vel impari cōiugio. qz ꝓpter fornicatōem carnalem uxor fidelis vel infidelis dimittit

Si infidelis Dicit in hoc. c. qꝫ licite dimittitur uxor infidelis si cum viro fideli voluerit habitare. nam cum ista ꝯditō apponitur vt fidem dimittas: si cum tali uxore voluerit habitare Fides cū seruanda est z uxor penitus relinquenda. Idem intelligendū est de parentibus z filijs. fratribus z sororib⁹. z de qualibet alia re

Jamnunc Super his verbis apli. ego dico non dns vt fidelis non dimittat infidelem volētem habitare cum illo: dissenserunt pollentius z aug⁹. Nam pollentius exposuit hoc verbum. dico id est precipio. Aug⁹ vero exposuit hoc verbum dico de ꝯcilio z non de precepto. vnde dixit. dico id est ꝯsulo z suadeo. Est ergo casus f̄m. Ab. talis in hoc. c. Ostendit aug⁹. illud verbū apostoli esse intelligendum de ꝯsilio. z quare apostolus ꝯsulat vt scz fidelis non dimittat infidelem subdit ratōnem. scz vt ex cohabitatione infidelis ꝙuertatur. quod potest ꝓuenire qz sepe iam talia ꝓtigerunt. Posset obiici ea que sunt ꝯcilij z non precepti potius esse facienda cum sint gratiora. exemplo domini soluentis tributum: ad qđ nulla lege astrictus. z exemplo apli a sumptibus quos de iure poterat exigere z recipere abstinentis. Idem ostendit ea que sunt concilij esse facienda. Literaz sic ꝓtinuat. h. Hactenus tractauimus de pari ꝯiugio. i. fideli: sed amodo videamus de impari

Hic enim In hoc ca. disputat adhuc augl. super hisdem verbis apostoli. ego dico non dns. z suum ca. distinguit in tres partes. In prima ponitur expositio augustini z probatio vel ratio expositionis. z hoc facit vsqꝫ ad locum illum Lquoniam ergo J. In secunda cum illum Lquoniam ergo J. Ingreditur ponunt tres responsiones Augustini ad tres tacitas questiones pollentij. z hoc facit vsqꝫ ad locum illum Ltu vero cui J. In tercia continetur superficialis expositio pollentij z expositōnis probatio. z tandem sequitur augustini victoriosa sub epilogo cōclusio. z hec particula extenditur vsqꝫ ad finem §. Licet autem iste casus ita breuiter ꝓpositus. §. Licet autem iste casus ita breuiter ꝓpositus. uerit poni. Ab. tamen z Beneuen. in quolibet particula singularem casum ponunt. In prima ergo parte sic procedit augustinus dicens. Si dominus iussisset: hic non esset locus consilij monentis apostoli. Si enim dominus hoc preciperet: apostolus errans. um non consuluisset. Dominus autem non iussit fidelem dimittere infidelem. qꝫ iustus cia. i. deus iustus pmittit retinere: nec vult. vnde apostolus retinere ꝯmonuit. Infra cunda parte respondet tribus obiectōibus pollentij que non sunt in litera: sed ex positionibus eliciuntur. quarum obiectionum prima est. Si dominus non iubet nec vetat uxorem infidelem a fideli dimitti. ergo vacuum et superuacuum est apostolicum

lium quo monet non dimitti. Rñdet aug⁹. imo sibi vtile est qđ aie expedit: z qz p inspiratõem spũssancti hoc dixit.

¶. Ita sane Dicit rñdet Aug⁹. scđe obiectõi pollentij que sic formak. Quare non dixit hic apl's o augustine qui dimittit bene facit: et qui non dimittit melius facit sicut alibi dixit qui dat filiam suam nuptui bene facit. et qui non dat melius facit. Rñdet aug⁹. Hideo quia ibi vtrũqz expedit. Primũ mun⁹: scõm dimittere ita est licitũ q tñ vnũ scz posteri us est expediens

¶. Hi autem Hic est rñsio ad tertiã obiectionem pollentij que talis erat. Cum dixit apl's ecce ego dico si circũcidimini xp̃s vobis nihil proderit. sed ibi ponit hoc verbũ dico preceptiue: q̃re non similiter z hic. Sed aug⁹. rñdet dupliciter. Primo sic dicit eñ non est absurdũ si etiã ibi p monitorie z de cõsilio loquit apl's: licet de precepto quilibz ad illud cogat. Sepe eñ monem⁹ humiliter caros nr̃os vt faciant ea que sunt precepti. et hoc fecit apostolus parcens eorũz infirmitati. Secundo dicit q non est mirandum sed ibi ponit preceptiue. hic vero p monitorie. quia ibi dicit: ego dico simpliciter. hic vero ego nõ dñs. [Tu vero] Hic incipit tertia ps in qua ponit expositio pollentij z rõsue expositõis. Dicebat eñ dico id est precipio z non dñs dicit. id est precipit. Nam si dominꝰ preciperet vt fidelis nõ dimitteret infidelem esset sibi ꝯrarius. q̃ veteri testa. diuigia fidelium z infidelium prohibuit dicens. non accipies tẽ. Sed oppo nit aug⁹. Ergo fm hoc apl's est ꝯrarius veteri testa. z dño magistro suo. Hz huic oppositiõi rñdet pollentius dicens: q in alio casu loquitur prohibitio dñi in veteri testamento. z in alio apl'i preceptum. Illa enim loquit in matrimonijs ꝯtrahendis. Ista ꝯiam ꝯtractis. Prohibet etiã dñs ne diuerse religionis diuigia ꝯtrahant. prohibiz aũt apl's ne talia diuigia iam contracta dissoluant. et sic apl's non est ꝯrarius dño. Sed replicat augustꝰ. dicens sibi placere q dicit apostolum non esse ꝯrariũ domino nec veteri testõ. z ita ꝯcludit q illa nõ est bona rõ quare dominus non precepit quia essz cõtrarius ei qđ dixerat in ve. test. qđ falsuz est cum ibi intelligatur de coniungendis. hic vero de iaz diũctis. z ita si aliud precepissz ibi z aliud hic non essz sibi ꝯrarius. et quia non est bona rõ nec aliaz vales inuenire patet q tua expositio nulli⁹ est momenti. et sic pollentio victoriose ꝯcludit Libi agitur. id est in apl'o

¶. Contra inuenitur Dictũ est supra q fidelis potest retinere infidelem volentem habitare cuz illo sed tolk. ꝯciliũ dicit ꝯtra. Sed hoc specialiter est de iudeis statutum. et que sit causa in sequenti. c. subnectit.

Judei qui Dicit in hoc. c. si iudei vxor ꝯuertatur ad fidem admoneri debz vir vt ipse similiter ꝯuertatur. qđ si noluerit ipsa debz ab eo separari. filij vero ꝯmunes apud eũ parẽtẽ qui fidelis est debent nutriri. Sequens ¶. pz in quo reddit rõ q̃re aliud sit in iudeo q̃z in gentili

Judeorum Dicit hic q filij iudeoꝝ ad fidem ꝯuersi ne a parentib⁹ corrumpant: debent separari ab eis z nutriri vel in monasterijs vel apud mulieres xp̃ianas vt in moribꝰ et fide proficiant

Sepe malorũ Statuit h̃ vt iudei ad fidem translati non cõicent cum hebreis: ne corrũpant ab eis. quoniam sepe malo ꝝ ꝯsortia bonos corrumpunt: qđ si fecerint: castigent z hebrei cedibus deputent. Ldonentur. non vt serui eorum fiant. sed vt disciplina regatur ab eis. Sequens. c. planum est per se

Omnes deinceps. Statuitur hic vt omnes xp̃iani vitent cõsortia z ꝯuiuia iudeoꝝ. Nam cũ ipsi xp̃ianorum cibis non vtantur indignum est vt xp̃iani eoꝝ cibis vtantur ne inferiores essꝫ ciantur.

¶ Ex his Iste .§. diuidit in quatuor ptes. In pria cōcludit gratianus ex supradictis matrim esse inter infideles. In scōa pte exponit illud apli Omne qđ non est ex fide &c. i. omne quod fit ptra ꝓscientiam edificat ad gehennam. Vel sic. i. omne qđ non fit ea mente vt valeat ad salutem apud deum inutile reputatur In tercia parte exponit illud august. Non est vera pudicicia infidelis hois cum ꝓiuge sua. i. nō est inter illos illa pudicicia que ducat ad vitam eternam. qđ probat per similitudinem sacramentoꝝ que tractant ab hereticis. In quarta parte exponit illud Ambro. dicentis. non est matrimoniū qđ extra dei decretum factuꝫ est: dicens q hoc intelligit de matrimonio cum cōsanguineis vel affinibus. Secōa pars incipit ibi Illud vero. Tercia ibi Item cum dicit. Quarta ibi Item illud.

Caue Hoc ca. satis planum est. precipitur enim hic ne xp̄iana nubat gentili. iudeo vel heretico: cuz ambo. s. vir & vxor debeant esse ꝓsecrati baptismatꝫ sacramento. i. vnctione

Non oportet Dicit hic qđ nullus p desponsatōem debet filium suum vel filiā tradere homini aliene fidei ad cohabitandum sed potius infidelem in domum suam assumat si se catholicum futuꝫ promittat. Sequens c. planū est & p te videbis

¶ Item illud Gratianꝰ oñdit in hoc. §. vel exponit verbum qđ positum fuit supra. ea. q. §. i. in fine. non est ratum ꝓiugium qđ sine deo est: faciens trimembrem diuisionē vel distinctōnem matrimonij: dicens aliud esse legitimū & non ratum. & aliud ratū & nō legitimuꝫ. & aliud legitimum & ratum. & de quolibet membro exempla supponit que facile p te videbis

Questio II

Quod vero Dicit intitulatur. ij. questio in qua quid uꝝ sit satis pz ex his que dicta sunt in prima questione. & ex distinctōe que colligit in questiōe prima. & ex illo ca. si infidelis. qz si infidelis noluerit habitare cum ꝓuerso ad fidem: vel voluerit habitare cum ꝓumelia nominis christiani vel vt traheret eum ad mortale peccatum licite ꝓtrahit tūc ꝓuersus.

Si quis Dicit in hoc ca. qđ si gentilis ꝓuersus ad fidē vxorem habuit infidelem volentē secum habitare: ea viuente cum alia ꝓtrahere non pōt. Crimina eñ in ꝓiugio dissoluunt & nō matrimonia Sequens. §. pz

Si infidelis Dicitur hic q si ꝓuersus ad fidē vxorem habuit infidelem que odio christiane fidei voluerit mozari cum ipso: licite pōt se alij copulare. ꝓumelia enim creatoris soluit ius matrimonij: cum non sit seruanda ꝓmissio ei que ipm audire ꝓtemnit.

¶ Hic distinguendū Gratianus bene distinguit in hoc. §. dicens q si alter ꝓiugum fuerit ꝓuersus ad fidem infidelis voluerit ei cohabitare: fidelis altero viuente ꝓtrahere non poterit. si autem infidelis noluerit cohabitare fideli & tunc fidelis infideli viuente potest cōtrahere. Si autem vterq est conuersus ad fidem. vel ab initio vterq fuisset fidelis: licet alterum a fide discedat: alter tamē nullo modo contrahere potest. qz ratum fuit matrimonium inter eos.

Questio III

Utrum vero Dicit intitulatur tercia questio: in qua quid iuris sit dictum est supra. xxvi. dist. & miruꝫ fuit quare magister hic eam refricauit. Et scias q hieronimus ꝓtradicit augustino & innocentio & multis alijs sanctis patribus. sed certo ꝓiudicat hiero. nec valet qđ hic dicitur ab eo. Sequentia. c. p te videbis. quia similia habuisti supra. xxvi. dist.

Causa XXIX.

Vidaz nobi=

li. Tria sunt imparia coniugia: vnū est de fide dispari de quo tractatū est in precedenti causa. Aliud est de diuersitate ꝺditionis scz cū liber ꝺtrahit cuz ancilla: vel libera cū seruo. de quo in hac cā tractat. Tertiuz est cuz vn⁹ est maior z alter minor. de quo tractat in causa sequenti. Tractat igit magr in hac cā de errore cōditionis z quis error impediat mr̄imoniū. Et vt hec z alia ꝺpetenti⁹ faciat premittit thema: de quo duas elicit qōnes

Questio .I.

Vod autē

Dic ꝺpin gīt prima qō qua querit an mr̄imoniū sit inter eos inter quos interuenit error ꝑsone. Et certuz est q error ꝑsone z error ꝺditōis impediūt mr̄imoniū. error vero fortune z qualitatis non impediūt. Ḡza. tñ in hoc. §. allegat p vtraq; parte distinguendo q̄tuor errores: scz ꝑsone: fortune: ꝺditōis: z qualitatis. Laptes. In prima pte allegat gr̄a. pro viro q sit inter eos mr̄imoniū. et hoc facit p descriptionem mr̄imonij. et q; ex tali ꝺiūctōe cōsensus interuenit mr̄imoniū fuit inter eos Sed statim pro uuliere rñdet di. q ibi nō fuit ꝺsensus cū error interuenerit. z ita futur ab eo quē putat eē eē m cū non sit. Ḡz statim allegat p viro dicens q nō omīs error impedit ꝺsensum mr̄imonij q; error vir ginitatis nō impedit mr̄imoniuz. In scōa pte soluit pro muliere: distinguendo q̄tuor errores ꝑsone: ꝺditōis: fortune: z q̄litatis. z dicit q error ꝑsone z ꝺditōis impediunt mr̄imoniū. error vero fortune z q̄litatis nō Et q error ꝑsone impediat ꝓbat duobus exēplis. Nā si aliq; vellet rē suam vendere marcello z postea paul⁹ fīlauit se marcellū: nō ē venditio cū paulo. similiter cū aliq; putat se emere anz z emit auricalcū nō ꝺsentit in auricalcū In tertia pte probat p viro q error ꝑsone nō impedit mr̄imoniuz.

qz iacob non ꝑsensit in lyam z tñ mr̄imoniū fuit inter eos. Sed statim rñdet p muliere dicens q mr̄imoniū fuit inter iacob z lyam ex subseqnti ꝑsensu z nō ex precedenti. Et q error ꝑsone excuset ꝓbat trib⁹ exēplis. scz exemplo eī⁹ qui p ignorantiā cognouit sororez vxorīs. et exēplo diaboli qui trāsformat se in āgelū lucis. z exēplo hereti ci q̄ fīlat se catholicū. vñ cū h̄ iteruenerit error ꝑsone pz q ista nō est ꝺiūctio. Error vero fortune z q̄litatis nō excludit ꝺsensuz

Questio .II.

Ecūda questio.

Dic ꝓponit. ij. qō q̄ q̄rit an mulier possit dimittere illū quē putabat liberū. eē cū sit seruꝰ Et certū est q sic: sec⁹ si sciebat esse seruum vt infra. c. si q̄s ingenu⁹. allegat tñ gra. pro vtraq; pte. vñ ꝓbat in isto. §. trib⁹ auctoritatib⁹ pauli q cū ꝺimittere non p̄t. Unde ꝺus. Iulius repellēd⁹ est a sacris eccīasticis.

Omnibus

Cum apud deum non sit acceptio ꝑsonaz sed vnus sit pater omniū⁹ z vna lex sicut ingenu⁹ ꝺimitti non p̄t. ita seruꝰ scienter semel ꝺiugio copulatus ꝺimitti non p̄t Sequens. c. pz

Si quis ancillā

Dicit h̄ q si q̄s manumittit ancillam suam z eam ducat in vxorem ratū erit mr̄imoniū inter eos. cum ex ꝺsensu mrim. pficiat Sequens. §. patet p se

Si quis ingenuus.

Dicit hic q si ingenu⁹ ancillam alterius ignorans ducat in vxorem si voluerit eā redimere facere potest. aliōqn ꝺimittat eā. si vero scienter cū ea ꝓtraxit eā ꝺimittere nō p̄t Sequens. c. patz

Cuius rei causa

Uxor cuiusdā clerici cū matre sua accedens ad ap̄licā sedē: q̄sta est se eē expulsam a viro p̄tertu seruntis. cui epūs loci promisit q viro eā restitueret si se liberam esse probaret. vnde gregorius illi episcopo scribit mandando vt illam viro suo restituat. quia ipsa suaz

libertatem bene probauit. qđ si non fecerit non dimittet incorrectum.

§. Cum dicitur Iste. §. respicit illđ c. si femina. ⁊ ex eo infert q̄ si nescierit eũ seruum esse non cogit̄ cum eo remanere. Post ea ponit gratianus quandam incidentem q̃nem que incipit ibi. Si vero. ⁊ ad eam soluendã inducit. c. sequens

Perlatum Quidam ingenuꝰ ingenuã habens vxorem se fecit seruum cuiusdã vt hac occasione diuerteret ab vxore. quare quesitum fuit in ꝯcilio triburien. vtr̄ illam tenere debeat. ⁊ si tenuerit vtr̄ illa redigat̄ in seruitutem. ⁊ rñdetur in ꝯcilio q̄ ꝓpter hoc non potest ab ea diuertere: nec illa ancilla efficit. Et sequens §. patet

Dictum est Quidam ꝓpter potestatem quã habebant presumebant dirimere matrimonia inter seruos ꝯtracta. ⁊ ideo statuit gabiloneñ ꝯcilium vt matrimonia seruoꝝ nõ dirimant: etiam si diuersos habeant dños. sz in ꝯiugio q̄manentes dñis suis seruiant. Idem erit obseruandũ ⁊ si de voluntate domino⁊ serui fuerint ꝯiuncti.

Causa XXX

Quidam Expedientis impedimentis matrimonij in precedentibus causis: annectit gratianus hanc. xxx. causam in qua tractat de alijs impedimentis scz de cognatione spũali ⁊ legali ⁊ impotentia coeundi. Aꝓponit etiã incidenter de clam desponsis nuptijs ⁊ solemnibus. Ut aũt hec et alia faciat ꝯpetentius: premittit thema: de quo. v. elicit questiones.

Questio .I.

Quod autẽ Dic intitulat̄ prima questio qua querit vtr̄ vir qui suscipit ꝓprium filiuꝫ de sacro fonte possit reddere debitum vxori sue. ⁊ certum est q̄ sic vt infra ea. dictum. ⁊. ca. sequenti. Idem dicit alex. extra de cogna. spũ. si vir. Gratianꝰ allegat pro vtraq; ꝑte. ⁊ prima duo. c. vel sunt abrogata. vel intelligunt̄ de separatione quefit ad tempus ꝓpter pñam peragendam. Casus aũt. §. patet

Peruenit Hoc. c. intelligo ca. ꝯracto. Est ergo casus talis. Quidam vir ⁊ vxores ex incursu populoꝝ nescientes ꝓprios filios de sacro fonte susceperunt. vi quesitum fuit ab apostolico vtr̄ tales debeant postea se in ꝯiugio. ⁊. in carnali ꝯmixtione recipe. Qui rñdet dicens q̄ ipse inuenit in archiuis sedis apostolice q̄ in quibusdã locis talia ꝯtigerunt. vnde quibusdã episcopis volentibus scire super hoc veritatem rium fuit a sanctis patribus vt tales decetero ad carnale ꝯmercium se non recipiant. nã a primo pabulo salis vsq; ad ꝯfirmationem nullus debet ꝯmatri sue carnaliter ꝯmisceri. Ego bar. brixien. hunc casum sic pono q̄ litercunq; fuerit positus a Gratiano. ⁊ sic ad hoc adaptat̄.

Si quis Dicit hic q̄ si quis erit ad ꝯfirmatõem filiam vxoris sue quaz de alio viro habuit nisi separari ⁊ decetero non ꝯtrahent. quidam non intelligunt hec duo. c. de mrimonio ꝯtrahendo. ⁊ dicunt q̄ in hoc. c. tenuit filiũ ꝯcubine ad ꝯfirmatõem. ⁊ in filio ꝯcubine posset decenerien. hunc casum qui mihi non placet. Tu.

Posse deliderat Dicit quod mulieres leuabant filios viroꝝ suoꝝ de sacro fonte quos ex alijs mulieribus habuerant a viris: vel ꝓpter odium viroꝝ. vel ꝓpter fragilitatẽ incontinentie volentes alijs ꝯmisceri. quare quesitũ fuit a nicolao quid de hoc esset faciendũ. Qui rñdet dicens q̄ tales separari non debẽt: immo vxor debet reddere debitũ viro: ne ꝓtextu pietatis videat impietatem opari. Et q̄ vtr̄ vir debeat reddere debitum: probat tribus auctoritatib⁹ apostoli. I. Infirmitatem. id est fragilitatem incontinentie.

Dictum est Dicit hic q̄ si vxor vel ex fraudea viro separet̄ cõem filium

ad ꝯfirmatõem tenuerit q̃diu viuit pñiaz agar. ⁊ ꝓpter hoc nõ sepak a viro

De eo quod Aliq̃ ducebant filias suas spũa les vel ꝯmatres vxores. alij suscipiebãt ꝓ prios filios de sacro fonte causa diuoꝛtij. ⁊ ideo statutũ fuit in ꝯcilio maguñ. vt qui cõ trabunt cũ filia spũali vel ꝯmr̃ separentur ⁊ graui pñie sub dãtur. Si aũt vn⁹ aut am bo suũ filiũ ex industria de sacro fonte suscepe rint: si voluerint ꝯtinere bonum est. alio ꝛũ imponak. ⁊ si sup hoc vixerint: de cetero non ꝯtrabat

De his qui Dicit in hoc. c. q̃ si aliqs ignoran ter filiastram suã ad crisma tenuerit: ꝓpter hoc non debz ab vxore separari: sed debet lugere dicendo delicta ignorantie mee nõ memineris

Ad limina beati Qui dã no mine stephan⁹ ꝓpriũ filiũ in mortis articu lo ꝯstitutũ in absentia pb̃ri baptizauit pro pter qd̃ eps loci eũ a sua vxore separandũ iudicauit. ⁊ cũ hoc p dictũ stephanuz pape significaret: papa scribit illi epo ꝯmẽdãdo ꝓpter hoc separari ab vxore non dz. qz nisi cã fornicatõis separari non debent: dicẽte scriptura quos deus ꝯiunxit homo nõ sepa ret. Sequens. §. pz in quo ostẽdit quot modis filia spũalis dicak Et ad hoc indu cit sequentia. c.

Omnes quos Docz sima ch⁹ in H. ca. q̃ recipit pñiam a sacerdote ita est fili⁹ ei⁹ spũalis: sicut ille quem inũgit. vel sicut ille quẽ suscipit de sacro fonte. vñ sicut silvester docet: null⁹ fornicatõis cã accedat ad suaz filiã pñialem: qd̃ qui fecerit deponet ⁊ ꝓpe tue pñie subiacebit.

Si quis sacerdos. Dicit hic q̃ si sacerdos cũ filia spũali fuerit fornicat⁹. mulier si laica est pauplb⁹ oĩa bo na sua distribuat ⁊ in mõasterio ꝯuersa to to tpe vite sue seruiat. sacerdos vero depo situs. xv. annis peregrinando peniteat: po stea in monasterio toto tpe suo deseruiat. Sequens. §. pz Lsi in notitiã Lqz non tãtuz puniret si ad notitiã ꝓpli non deveniss3. Sequens. §. etiã pz

Questio .II.

Sponsalia Hic intitula tur. ij. q. q̃ q̃rl tur: vtz sponsalia ꝯtrahant inter infantes: id est ante septennium. Et certũ est q̃ nõ. qz ꝯsensus inter eos interuenire nõ põt. vt in fra. e. c. vno. et qz ꝯsensus inter infantes in teruenire nõ põt: pz q̃ inter eos nõ ꝯtrabãtur sponsalia

Vbi non est Dicit H q̃ vbi ꝯsensus non est nec mr̃imoniũ põt esse nec sponsalia. vñ qui pueris dãt puellas in cunabl'is nihil agũt etiam si parentes hoc velint: nisi ratihabitione puerozꝫ hoc ꝯfirmet cũ ad annos discretionis puenerint

Questio III

Quod autẽ Dicit intitulat. iij. que stio q̃ q̃rit vtz spũales filij adoptiui pñt naturalib⁹ copulari. Et certũ est q̃ nõ. cũ sint frẽs. vt infra. c. i. Quid aũt intersit de H ple nius in summa hui⁹ qõnis notak

Ita diligere Hoc. c. diuidit in tres ptes In prima dicit q̃ ita debem⁹ diligere patrem spũalem sicut carnalem In scda pte dicit q̃ filij carnales nõ pñt ꝯtrahere cũ filijs spũa lib⁹: cũ sint frẽs ad inuicem. Nã cum filius adoptiu⁹ non possit ꝯtrahere cũ filia natu rali quos adoptio fecit frẽs. multo minus ꝯtrahere poterũt quos diuina gr̃a frẽs cõ iũxit. In tertia parte dicit q̃ magis teneoꝛ diligere frẽm vel sororem spũalem q̃z carna lem: ⁊ potius debz spũalis frater appellari frater q̃z carnalis. Hcda ps incipit ibi Litẽ est. L Tertia ibi Llonge. L Linquit. Iverbuz est gr̃a. Linter frẽs. Lid est filios naturales qui sunt frẽs spũales

Pitatium Quidam epus que siuit a summo ponti fice vtruz filius carnalis alicuius possit co pulari filie spũali eiusdem. Et rñdet q̃ non

ꝛ hoc ꝓbat autoritate dñi ꝓcipientis mo
ysi. turpitudinem patris nẽ. ꝛ quicunq; au
tor fuerit tante ꝓsumptionis: separet ab
vxore ꝛ pñe subijciat: vt omnia eius acqui
rant christo L. Apita cum L. i. carta vel scrip
tura ꝓtinens petitõem alicuius: a pingẽdo
vel a petendo dictum. ꝛ supple ibi accepim⁹
A. tñ dicit q̃ non dz ibi esse qõ. ꝛ fm hoc
sine supplemento plana est littera L cauẽdi L
id est ꝓhibendi.

Non oportet Dicit hic q̃ nullus pater debet tradere filiam suam spũalem nuptui filio suo carnali. germani em̃ sunt. i. fratres ꝛ si ꝺiuncti noluerint separari excõmunicent. separati vero. vij. annis pniteant. cõsentien
tes vero simili pñe subiacebunt. L aliqñ L. i. aliquo tempe. L diuina sententia L. i. ecclesia stica ꝓstitutõe. ¶ Sequens. §. pz. qz certũ est q̃ omnes cõtrahere possunt: excepta illa persona per quam ꝓpaternitas vel fraterni tas spũalis cõtrahitur. ꝛ ad hoc inducit se
quens ca.

Super quibusdam Vitalis pbr̃ quesiuit ab vrbano vtr̃ posset pater vel mater ferre baptisma in necessita
te filio suo. ꝛ vtr̃ filij duoꝝ patrinoꝝ simul valeant copulari. Ad primã qõnem rñdet dicens q̃ baptizatus est quem pr̃ vel mater tempe necessitatis in noĩe trinitatis bapti
zant. Ad secundam rñdet q̃ filij duoꝝ pa
trinoꝝ possunt copulari: excepta illa perso na qua mediante ꝓpaternitas est ꝓtracta.
¶ Sequens. §. prz

Post susceptum Scilz gratia. ꝛ alexandr̃ casus huius ca. sic poni debet. Dicit in hoc. c. q̃ filij nati ex duobus cõpa
tribus simul copulari non pñt. qz etiã adoptiuus etñtibus in ptãte copulari non pñt. Unde dixit alexander huic. c. derogatuz p precedens. c. vrbani. A. aũt intelligit B. ca. fm precedens. s. q̃ filij duoꝝ ꝓpatr̃ pñt co
pulari ad inuicẽ preterq̃ ille psone p quas ꝓpaternitas est ꝓtracta. ꝛ sic fm. h. B. c. nõ est abrogatum Idem intelligit de tenente ꝛ mergente: tamen bene possunt ꝓtrahere cũ sororibus vel fratribus susceptis vel susceptr

¶ Sequens. §. pater

Per adoptõnem Dicit in hac l. q̃ aĩ adoptõez adoptiuꝰ filiꝰ ꝛ naturalis in eiusdẽ ptãte etñtes ꝓtrahere non pñt. sed si alteruter emancipet ꝓtrahere pñt.

§. Si quis vero Dicit B lum filius põt ducere in vxorẽ sororẽ suscep te a patre: sed etiã ipse pr̃. ꝛ si accepit separi non debet. ꝛ ad B inducit sequens. c.

Illud etiã Dicit in hoc ca. q̃ si aliqs fortuitu casu duxerit in vxorẽ filiã ꝓmatris sue que nõ est sua spũalis: nõ debet ab ea separari: sed sub honesto ꝓtugio eam retinebit.

¶ Questio IIII

Delictam vero Dic intitulat. iiij. qõ qua queritur an quis possit accipe in vxorem relictã ꝓpa
tris vxoris sue. i. an aliquis possit habere duas ꝓmatres diuersis tempib⁹ in vxores In trib⁹ primis. c. ꝛ in vlti. ꝺr̃ q̃ non. in me ꝺijs q̃ sic. sed gr̃a. distinguit infra. c. §. notã dũ. ita dicens. si vxor mea suscepit filiũ ber te de sacro fonte. si postea meam vxorẽ cog nouero berta nunc efficit ꝓmater mea ꝛ hic cũ ea ꝓtrahere non potero: qõ nõ placet. b. ꝛ iõ sic distinguit. s. an ꝓpaternitas vel ꝓmr nitas precedat carnalem copulã an sequat Si precedit tunc licite põt quis habere du as ꝓmatres. Si aũt sequat: aut vterq; ma gum vel alter suscipiat filiũ alterius. aut fili us eoꝝ coĩs suscipit ab illo. aut filius alteri us eoꝝ tñ suscipit. in primo ꝛ scõo casu nõ põt quis habere duas ꝓmatres. in tercio sic De hoc plenius ꝺr̃ in summa huius qõis ꝛ in summa. A.

Scisciatur Casum hũc sic pone. Martin ni vxor suscepit filium berte de sacro fonte. postq̃ vna caro fuerat effecta cũ martino. quesitũ fuit vtr̃ martinus post mortẽ vxo ris possit ducere bertã in vxorẽ. ꝛ rñdet q̃ nõ. qz berta est eius ꝓmater cũ vxor ei fue rat ꝓmater cũ qua tã vna caro fuerat effecta

Sequentia duo.c. patēt Lecontra Jsed nō sunt ꝯraria. qz in alio casu intelligūtur vt dicat hu.

Qui spūalem habz

Hec duo.c. vt dicit hu. in eodez casu loquūtur. Sed in primo casu dicit q aliq̄ ꝑt habere duos ꝓres quoz scōs suscepit filiuz primū de alia vxore. In scōa dicit q ḡs ꝑt habere duas ꝓmres q̄z scōa suscepit filiū prime ex alio viro Et dicit hu. q ꝑnt intelligi tam de ꝑnitate q̄ ꝓcessit mrim. siue carnalem copulā: q̄z de illa q̄ sequit z filius tm̄ vni⁹ ꝯiugū suscipitur. Est ergo casus primi. c. talis Martin⁹ z berta sunt ꝯiuges: et martin⁹ ex alia vxore vel ꝯcubina habz filium quem iohes de sacro suscepit fonte z sic efficit cōpater martini. dicit hic q mortuo martino iohes licite ducit bertam in vxorē nisi aliud impediat. z illa habebit duos cōpatres.

Post vxoris obitum

Sicut in precedenti. c. dicit q aliq̄ pōt habere duos ꝓres. sic z in hoc. ca. dicit q aliq̄s ꝑt habere duas ꝓmres Et ē casus talis martin⁹ habz bertā in vxorem. illa habz ex alio filiū quē maria suscepit de sacro fonte: z sic efficit ꝓmater berte z non martini quā mariā martin⁹ licite potest ducere in vxorē mortua berta: z sic habebit duas ꝓmatres Sic enī intellexit. b. z posuit bos duos casus aptius q̄z bñ.

§. Notandum vero

Hunc gra. soluit predictā ꝯrarietatē z magr. h. Dicit enī q si vxor mea efficit ꝓmater alteri⁹ si vxorem postea cognouero: ea mortua non potero ꝯtrahere cū ꝓmre ipsius. secus aūt si eā non cognouero Sequens. §. ꝑz in q facit q̄ndā incidentem qō nem quā determinat p. c. sequens.

Quod autem

Hoc. c. dicit in duas ptes In prima q̄rit an vxor simul cū matrimonio debeant suscipe puerū de sacro fonte. Et respondet q non. In scōa pte prohibet: ne q̄s ꝯtrahat cū duab⁹ ꝓmatrib⁹ vel soroꝛib⁹ q̄ piaculare flagitiū est z damnosum

§. Illud vero

Finis ꝑmissi. c. videl cō tradicere illi. c. q̄ spūalez. sicut z duo prima c. Et ideo gra. alio mō vult soluere predictā ꝯrarietatem dicens q illud qō dictum fuit in illo. c. qui spūalem dictū fuit ante prohibitōem in premisso. ca. factā. vel ibi vxor accipit pro ꝓmatre: nec ex eodē filio cū viro sed ex alio. Et hoc vltimuz tenet hug. z alij doctores

Questio .v.

Quod autē

In thema te fuit ꝓposita qō an clādestina desponsatio ꝑiudicet manifeste. Et dicendū q preiudicat si ō ex ꝓsequo. non em̄ deficit ius sed probatio Clādestina tū mrimonia fieri non debent: q̄z probari non ꝑnt. vñ quo ad eccīam manifesta ꝑiudicant clamdestinis

Alter non sit legitimū

Dicit in hoc. c. q tūc est solemne ꝯiugium cū puella a curatore vel a parentib⁹ desponsat z dotat z a pbro bñdicit z custodit a paranimphis: z ducta ad domū viri cū eo biduo vel triduo castitatez seruat. vbi vero hoc non fit sed clam ducit vxor: postq̄ presumit stupr̄z vel ꝯtubernū vel adulterium q̄s legitimum ꝯiugium Sequens. c. planum est.

Nostrates

Bulgari ad fidez ꝓuersi q̄rebāt q̄re mrimonia ꝯtrahere debent Et rñdet nicola⁹ q nr̄ates id est romani nullā ligaturam ex aliquo metallo deferūt in capitib⁹ cū nuptialia federa ꝯtrahūt. sed post sponsalia ō futuro p verba ꝓsentiūt de ꝑnti de licentia eoz in quoz sunt ptāte. z postq̄s sponsam anulo subarrauit z donationez ei ꝓpter nuptias constituit ambo ad carnalia cōmertia ꝓducunt. primo tū debent in eccīa benedici z suscipe celeste velamen. Alia etiā que in sponsalibus fiunt z nunc ad memoriam non occurrūt. sed z si hec in nuptijs non interuenerint non erit peccatuz. Verba. c. sic exponas Lpost q̄s sponsalia federa Jid est ꝑmissio de futuro Lfedera quoq; Jid est ꝓsen-

sus de pñti Ldotem J.i. donationem ꝓpter nuptias Lad nuptialia federa J.i. ad carnale ꝫmercium vel ꝫuiuia nuptialia Lceleste J.i. misticum. vel Lceleste J.i. ecclesiasticū vel ecclesiastica institutõe inuentum.

Qualis debeat Dic oñdit qualis debet esse vxor illius qui sperat de cetero ꝓmoueri. ⁊ qualiter debet duci. ⁊ dicit q̃ debet esse virgo casta ⁊c. que nõ est sepanda nisi ex ꝓsensu vacaret oratõni: vel nisi fuerit fornicata. nec tñ illa viuente altera duci potest: q̃ adulterium ꝫmitteret. qđ si fecerit: debet recipi ad pñam per scripturam.

Que aũt sequunt. vsq; ad ca. fele plana sunt ⁊ p te videbis.

Femine Hoc. c. diuidit in iiij. partes. In prima ostendit q̃ fe ideo velant cum maritantur vt oñdatur q̃ semp debent esse subdite viris suis. In secda pte ostendit q̃ ideo in vitta insimul colligant ad oñdendum q̃ fidem ꝫiugalem debẽt sp ad inuicẽ obseruare. In tercia pte oñditur qđ candor ⁊ rubor in vitta illa significent. In quarta quid anulus significz. ⁊ quare in q̃rto digito inseratur. Secda ps incipit ibi J Itẽ q̃ ambientes J Tercia ibi Lat vero J Quarta ibi J Itẽ q̃ in primis J Leodẽ pignore L.i. signo. Sequens. c. ps.

§. Sed obijcitur Supra dictũ est in. §. his oĩbus q̃ clamdestina ꝫiugia pro infectis haberi debent. nũc allegat gra. pro ꝓtraria pte: dicens q̃ multa fieri ñ debent: facta tñ nõ rumpunt. vt mrimonia simplr vouentiũ. sic ⁊ clamdestina ꝫiugia fieri non debent: facta tñ tenent. ⁊ ad hoc inducit. l. sequentem

Si quis diuinis Dicit in hac l. q̃ si q̃s iuramento interposito ꝓmisit se habituꝝ decetero aliquã in vxorẽ mrimonialiter ꝫsentiendo in ipsam legitima erit vxor ⁊ si nulla dos vel scriptura interueniat

§. His ita respondetur Rñdet modo gra. dicens q̃ clamdestina mrimonia non negant esse matrimonia: nec iubent dissolui si ꝓbari pñt. sed ideo fieri ꝓhibent. q̃ mutata voluntate vni⁹ eoꝝ matrim̃. ꝓbari non poterit: cũ iudex interdum sniam ferre non debeat. qđ ꝓbari auctoritate sxti. ⁊ ad hoc inducit sequentia. ea quoꝝ primũ ꝓz L quousq; J. i. eternaliter. quaꝝ nunc iudicamus. ⁊ ponit improprie

Nullum ante Dicit hic q̃ non debent ferre sniam ante verã ⁊ iustã ꝓbationem. qđ ꝓbatur auctoritate apli dicentis. Tu ꝙs ⁊c. Nola em̃ audita non debent aliquem mouere nec precipere et in snia sua Lalienũ J. ab alio iudicandũ

Judicantem Dicit in hoc c. q̃ iudex ꝺz oĩa diligenter inquirere ⁊ ordinem negocii plena inquisitõe ab vtraq; pte inquirere. et tunc debet ad sniam venire cum nihil fierit ꝓtermissum Lactio J. i. negocium. Sequentem aũt. §. p te videbis

Causa XXXI

Quorem cuius dam J In precedenti cã de q̃busdã tractatũ est impedimentis mrimonij. ideo nunc gratis mrimonij. ideo nunc gratis annectit hanc eãm. xxxi. in q̃ tractat de aliis impedimentis mrimonij. s. vtrũ aliquis possit ducere in vxorẽ quam pollut p adulteriũ. addit in hac cã alia impedimenta. s. violentiã ⁊ enormitatẽ delicti. adiungit etiam de fide sponsaliũ non frangenda. Tra hec ⁊ alia faciat ꝓmittit thema de quo tres elicit questiones

Questio .I.

Adulterio Dicit in titula rur. i. q̃ quaerit an aliqs possit ducere in vxorẽ quã pollut p adulteriũ. ⁊ certũ est q̃ sic nisi in trib⁹ casib⁹. i. si machinat⁹ est in mortem viri. vel si viuente viro ꝓtraxit cũ ea de facto. vel eo viuente dedit ei fidẽ de ꝓtrahendo cũ ea. vt infra. e. relatũ ⁊ c. seqnti. ⁊ ctra ea soluit ⁊ male infra. e. §. hec vltima. s. vera solutõem ponit in. §. hic subaudiendo Dia aũt plana sunt vsq; ad. c. illud ꝺo Ergõ ꝺi

supra in vltimo. c. Illicite Intelligę siue per fornicatōem siue p adulteriū

Illud vero cōmuni Statutū fuit in hoc. c. vt si quis cum vxore alterius fuerit fornicat⁹ marito mortuo ad illius eius claudat illicit⁹: qm̄ non poterit mrīmonialiter copulari cū ea quā prius polluit p adulteriū Preiudicam⁹ Id est prealijs ff. pater.

Relatum est Quidā vxorē alteri⁹ eo viuente corrupit et fidem dedit q post mortem legitimi viri si supuiueret eaz duceret in vxorem: qđ cum relatū fuisset in triburien. Pcilio statuit Pciliū non esse matrimoniuz inter eos

Si quis viuente Quidam vxorem alterius eo viuente cognouit: viro postea defuncto duxit eam in vxorem. Dicit hic vt pñiam agat et eam retineat: nisi ille vel ille illū occidisse notetur: vel nisi psanguinitas vel alia iusta cā intervenerit Lregula Intendi ptracto mrīmonio Loccasio criminalis Id est affinitas ptracta p crimen

Si qua vidua Queda mulier viuēte marito adulterata est cū quodā quem mortuo marito in virū accepit Dicit in hoc. c. q dz agere pñiam p ānquēnium et postea debet ad cmunionem admitti

Sed objcitur Dcm̄ est .s. in. ca. si ḳs q aliḳs potest ducere in vxorez quā prius polluit p adulterium: nisi vir vel mulier virum vel mortu⁹ est occidisse notet. Sed objcit gra. dicēs q dauid machinatus est in mortem vrie: et barsabee vxorē ei⁹ cum qua pri⁹ adulteratus fuerat in vxorez accepit. Sed statim rndet dicens q multa pmittebant in veteri test. cā infirmitatis que hodie non pmittunt. sicut libell⁹ repudij olim pmittebat qui hodie prohibet. q dam eē pmisit dns causa infirmitatis et sacramenti futuroz. sicut pmisit filijs israel offerre ai alia. sic et bersabee cā infirmitatis et significatōe futuroz pmissa est taliter duci. Est etiam alia rō quare sic corrupta duci non possit. qz viri et mulieres frequenter ptrahere prohibent. vnde etiā sacerdotes scōis nuptijs interesse non debent. Ad qđ inducat sequens. c.

De his qui Aug. intellexit h c. de his qui siml habent plures vxores: vel de his q plures habent viros: de quib⁹ dicit q penitere debent: nec debet sacerdos talib⁹ nuptijs interesse Quidaz etiā hoc. c. intelligūt de his qui ptrahūt scōas nuptias cā saturande libidinis. Alij dicūt q hoc dictū est ad terrorem. Sed pt dicere q cum dicit Lfrequenter Intelligit de illis qui ardore libidinis ptrahūt. cū dicit Lnubunt Intelligit de illis qui primis viuentib⁹ ptrahunt

Hac rōne et aposto li Scē. sic ponit hunc casum. Dicit mentio de duplici pmissione. vna moysi. qz permittebat vxori dari libellum repudij et aliā ducere. Alia apostoli qua mortua prima p mittitur ducere secundam que in hoc sunt similes. quia vtraq excusari pōt a pena corporali. Dissimiles quia apostolica excusat a peccato: moysaica non. nec etiaz moyses illud precepit. sed volens permisit. Nō. etiam eundem casuz innuit hac ratione: qz moyses illud permisit Lfornicatio Id est diuisio carnis

Quomodo virgini bus In hoc. c. redarguit hiero. eos qui simul plures habent vxores et eas que simul plures habēt maritos. Primo exemplo sa maritane a dño reprehense Secōo rōne institutōis mrīmonij. Tertio exemplo lamech inde puniti grauiter. Quarto exēplo a minori dupliciter inferens ex simplici biga mia ad talē In fine reprehendit quosdaz q dicebant q iudeis non erat pcessum scōm mrīmonium nisi in casu Lplurimas simul Lvxores viduas de facto. Et hūc casuz innuit hu. et beñ. imo expresse sic ponūt vt per te videbis

Hystoria

Primus lamech] Legit in gene. q̄ cū cayn p̄ inuidiā interfecisset frēm suum abel maledixit ei dñs. vnde dixit cain. maior est iniq̄tas mea q̄m vt veniam merear. ois ergo qui inuenerit me occidat me. ⁊ dñs ad cain Non ita fiet: sed qui occiderit cayn septuplum punietur. cumq̄ terram vt p̄fugus habitasset: lamech qui ab eo septus descendit duas habebat vxores adan ⁊ sellā: ⁊ dū venatōem exerceret ⁊ oculi eius caligarent iuuenis pueri qui eum ducebat sagittam diriget cayn occidit inter r fructecta latentem quem feram esse existimabat. quo compto: occidit adolescentem qui eum ducebat ⁊ dixit. Audite vxores lamech. q̄ occidi virum in vulnus meū ⁊ adolescentem per liuorem meum: septuplū vltio dabit de cayn: de lamech septuagesies septies. ¶ Sequens. § patet. ⁊ dixit. h. q̄ gr̄anus intellexit precedens. c. de sc̄ōis nuptijs licitis sicut ⁊ precedentia duo. c. sed. h. sentit ꝯtrariū.

Aperiant Quidam emuli hier. reprehendebant dicētes eū damnare nuptias: ⁊ maxime sc̄das. Quibus hiero. rñdet dicens. si nuptias et maxime sc̄das ꝓcedo: qualiter dāno matrimonū vel primas nuptias. vnde libera voce ꝓclamo q̄ nec etiam octauas nuptias cōdemno ¶ Sequens. c. ptz

Quod si dormierit

In hoc. ca. primo ponunt verba apostoli. Sc̄do verba aug̃. exponentis verba ap̄li Unde cū ap̄s non diffiniat de primo matrimonio: sc̄do vel tercio: aug̃. nullas vult nuptias ꝓdemnare. exemplo dñi qui septēuiram nō damnauit. sed licet sc̄do ꝓtrahētes non damnent: beatiores tñ erunt qui in castitate p̄manserint.

Questio II

Quod autez Dicitur titulat ij qō qua querit ad aliq̄ nubere sit cogenda. ⁊ precise dicendū est q̄ non. vt in sequentibus. c. ꝓbatur. nisi forte fecerit sibi p̄ iudiciū per sponsalia de futuro sponte ꝓtracta. tunc cū prius est admonenda ⁊ postea aliquantulū cogenda vt dicit. h.

Si verum Ad. sic ponit hunc casum. Raynaldus petebat filiam iordani tanq̄m sibi desponsatam. Iordanus ꝓ o denegabat illam ei allegans coactōem ⁊ dicens se coactū despōsasse illam ei inuitam ⁊ renitentē. Mandat ergo vrbanus q̄ si iordanus ⁊ filia volunt ꝓsentire: saltem nunc ꝓficiat matrimonius Si nolunt: legatus suus audiat cām inter eos: ⁊ si iordanus ꝓbauerit exceptōem ꝓbationis ⁊ raynaldus nihil replicauerit ꝓ declidat exceptio iordani: absoluatur filia iordani ⁊ habeat licentiā nubendi cui vult. Plenius ⁊ melius ponit casum. h. q̄m bene. Sed tñ bene. in fine casus sui addidit de lato iureiurādo ipsi iordano q̄s. h. ꝓmisit. Undaz si

De neptis tue significaut dño pape q̄ necessitate coactus neptē suā cuidam desponsauit. vnde dñs papa asserebat dicens q̄ si necessitate coactus hoc fecit nec ipsa vult vllo modo ꝓsentire inuita sibi copulari non debet. Nam vnus debet esse ꝓsensus quoz vnuz corpus efficitur. ⁊ quicam inuitam copulauerit: tenetur ex hoc in cationes qua postea sequeretur: vel ex diuicidio vel adulterio quod inde postea fuerit subsecutum

Lotharius Hoc. c. diuidit in duas ꝑtes In prima ꝓ q̄ lotharius thebergam vxorem legitimam ex pulit ⁊ gueltrudam superduxit. eamq̄ loco vxoris habebat. Postea cum de hoc redargueret a papa: misit excusatoriam ep̄lam: asserens se mendaciter prius legitime ⁊ solemniter accepisse gueltrudam: sed postea metu huberti duxit thebergam. Papa ergo delegat cām istam ⁊ instruit eos q̄ liter ꝓcedere debeant. sc̄z vt adiudicēt gueltrudam si potest. ꝓbare exceptōem suam contra theberg̃. sc̄z q̄ post acceptū gueltrudā. si aūt hoc non ꝓbauerit adiudicent ei theberg̃ quam etiā per confessionē lotharij ꝓstat illius cōiugem esse. Insecunda parte instruit eos q̄ theberga significauerat papę q̄ lotharius eam cogebat vt confiteret se adulterium commisisse vel aliquid aliud

vnde posset dimitti vel alīs puniri. et ꝓpter hoc ad sedem aplicam appellauit. Dicit ergo q si fuerit reberge obiectū q ꝓtra se alīquid sit ꝓfessa in iure ⁊ illa allegat violentiā ⁊ coactōem ⁊ probauerit vel protestata fuerit primos iudices fuisse suspectos ⁊ inimicos sibi ex integro ⁊ de toto negotio cognoscant. filia bosonis. id est reberga. Tcōa Questio III.

Quod autē Dic pontur .iij. qō qua querit an filij post sponsionem parentū possint cū alijs ꝓtrahere. Et dicendū est q si filij sponsalibus ꝓsensissent post septēnū valent ⁊ tenent: nec ab eis recedere debent vt. xxvij. q. ij. desponsatam. si tū ꝓtraxerint per verba de presenti cum alijs matrimoniū tenebit cum illis. vt. xxvij. q. ij. §. Sed aliud.

Si qui parentes Dicitur ī hoc. c. q si parentes ꝓtraxerint sponsalia filiorū iuramento interposito ⁊ fidem fallant p triennium a ꝓmunione prīuent. si vero filij noluīt ꝓtrahere excusati erūt parentes licet filijs ꝓtradicant. si aūt parentibus ꝓsentiant in crimine pena superiori punient. Excusati. quo ad eccīam ⁊ nō quo ad deū Sequēs. c. pz Lillo ꝙ. sez filio ꝙ parētū Causa XXXII.

Vidam vir. In precedenti cā tractatum est qualiter sibi alīqs copulare illā in mīmonio possit vel non possit quā pr⁹ polluit p adulteriū Gz q meretrīc parum distat ab adultera ideo gra. subnectit hanc causam. xxxij. incōtinē ti. In qua ostendit vtrū meretrīc possit duci in matrimonium ⁊ qualiter adultera post pīam viro valeat reconciliari. Adiungit etiam de duplici institutione mīmonij ⁊ de his qui vel que aborsum p curant. Et hoc aūt ⁊ alia facat ꝓpetenti⁹: ꝓmittit thema de quo. viij. elicit qōnes Casus aūt thematis pz

Questio .I.

Quod autē Dic sinti tulak prima qō qua querit an alīqs possit ducere meretricem. Et dicendū est q sic si spes est de correctiōe tū siue spes sit de correctōe siue non tenet mīm. vt infra. c. si qs. Gran⁹ tū pro vtraq; pte allegat. Casus §. cū sequenti. c. pz

Dixit dominꝰ Probat hiero. in h c. autoritate euangelica q vir nō debet dimittere vxorem suam nisi cā fornicatōis. sz probata fornicatōe p testes vel violenta ꝓsumptiōe eam dimittere pt. ne virum male dictio supponat. sed q vir falsam cām pretendere posset: ideo statutum fuit vt si p vera causa dimittat tū viua ea alia nō supducatur.

In coniugio Dicit hic q q cunq; peccata vir fecerit preter fornicatōem vxor ꝓpter h non coinquinat. sed ex fornicatione viri coinquinat vxor cum viro suo reddat adultera. Idem de vxore adulterante intelligas: vt vir p ipsius fornicatōem reddat īmund⁹ La adultera. id est īmunda Lsibi. id est vt iaz non sit viro licitum ab ea debitum exigere. nam vt ait apostolus cuz cetera peccata extra corpus sint: in fornicatione corp⁹ ⁊ alia polluūtur

Si quis vxorem Dicit h q si quis reprehendit vxorem suā de adulterio ⁊ eam statim anteq; peniteat retinet ad vsum carnalem. quia se adultere non dum purgate immiscuit duobus annis cōtinuis penitere debet: ⁊ ab ea abstineat donec penitentia criminis expleatur. vltra autem non debet abstinere. quia post peractā penitentiam non est adultera dicenda. vir autem ⁊ vxor in talibus non ad imparia iudicantur

§. Subaudiatur Iste §. respicit illud qō dictū est supra in. c. dixit. vbi dicit Lnō oz teneri. Et iubet dimittere Dicit nūc gra. illud intelligēdū ee nisi illa velit ab adultero recedere: quo casu vir ꝑ retinere

nullum periculum ei illaturus. ad qđ induxit sequentia. c.

De benedicto Significatum fuit pelagio q benedictus vxorem alienaz illicite detinebat. quare ꝓcipit subdyacono suo vt illos punire non differat caluatos ab inuicem separando. z illum migrare. i. mittere debeat ad apulie defensorem. Illam ꝯo si maritus eam recipe voluerit sub cautela eã recipiat. scz prestita cautione q eam nõ ledat etiam crimen simile non ꝛmittentem. si ꝯo maritus eam recipere noluerit: mandat papa vt in monasteriuz detrudat [caluatos] id est tonsuratos z deonestatos. [De] quens. c. patet

Quod autem Pollētius dicebat durum sibi videri si post bapma vel pñam adulter vel adultera reconciliet Aug⁹. autem ꝓbat q non debet duz sibi videri. nã q̃uis in veteri testa. adulteriũ nullo sacrificio purgaret: tñ dauid nouu testa. prefiguratoz vxorem suam alij male traditã sibi reconciliauit benigne. Christus etiam adulterã penitentem non ꝛdemnauit [sine mundatõne] id est sine exteriori sacrificio legali. sz sola penitentia

Hystoria

[Quãuis dauid] Legit in libro Regz. q saul dixit ad dauid. quicunq mihi centum prepucia philistino qz portabit habebit filiam meam Dauid aũt ducentos philisteos occidit: z eo qz prepucia pñtauit sauli z sic filiam suã michol accepit in vxorẽ. pcessu autem tpis fugit dauid a facie saulis: z tũc vxorem dauid dedit falthi filio lays Deinde mortuo saule: cum filius suus hysboseth redargueret abner principem militie de ꝛcubina patris sui: indignatus est cuz eo. vnde abner reconciliatus est cũ dauid: z michol vxorẽ suam sibi reduxit z secutus est eaz falthi vir suus plorans vsq barim. non eñ cognouerat illam: eo q illa diligens dauid sp tristis extiterat.

Nõ erit Dicit in hoc. c. q non est turpis reconciliatõ adulteri vel adultere cum adulteriũ est p pñam purgatum. qz sam per christum facta est remissio peccato qz. nec dz vr adultera in malicia pseverans reuocetur: sed q post pñam non dz adultera reputari

Cũ renunciatur Lucifer ab ambro. qñ dicatur fieri bonus qui a peccato recedit. et rñdet q statim z sine aliquo interuallo. qz exquo pctm excludit: statim ingreditur.

Apud misericordẽ. Dicit in ℟. c. q apud deũ bonus hi z nõ falax qui pctm penitendo dimittit: nostram pñam suscipiendo libenter [Seqns. ℣. q]

Crimen lenocinij Dicit hac. l. q leno est qui vxorẽ publice in adulterio deprehensam detinet. secus aũt est si filiã de adulterio detinet

℣. Hoc in mulieribꝰ Per quedã. c. supradicta pmissum est viris accusare vxores de adulterio. Nunc dicit gña. q mulieribus hoc nõ pmittit vt viros suos de adulterio accusent. qđ ꝓbat p. sequentẽ. vel expone hoc scz ꝓter qđ nõ dicitur lene si viros adulteros detinent

Publico Dicit in hac. l. q si mulier ad pœnam capitalem vir suum voluerit accusare de adulterio q non admittit: licet de thoro violato ꝛqueri velit: q̃uis vir iure mariti contra eam admittatur.

℣. Vi ergo Infert gña ex supradicta q si mulier debet adulteram retinere: multo minus in ꝛiugem debz duci si spes correctõis non habet de ipsa: cum inter ꝛiuges fides et sacramentum debeant obseruari. z ad hoc inducit sequens. c.

Non enim Julianus dicebat q non erat verũ matrimoniũ sine ꝛmictione carnali. in qua opinione videt fuisse gratianus: quidã alij. Contra quos loquit aug. dicẽs q veritas mrimonij potius cõsistit in fide prole z sacramento: q̃ in carnis ꝛmictione

Sic videtur mihi.b. iste casus ponendus de sacro tangit ibi obscure vbi dicit L bonus vlus mali Ihu. etiã sic ponit hunc casum Sequens. §. pz

Nuptie terram ím

plent L Ambro. tria inducit in hoc.c. ad dissuasionem bigamie. primũ qz hoc facit virginitas in celis qõ mrum. in terris. Secundum qsicut op scõe dei nõ meruit bñdictionem: ita nec scõe nuptie. tertiũ qz nec in beatis a probata est bigamia. cũ tñ immunda ibi alia sub binario ingressa sunt in archam. Sic beñ. posuit hunc casum. Et qõ dicat tio. hoc scz L quia nec L rẽ.

§. Verum hoc Quia ambro. videbat dicere qdã q vident improbare nuptias. ideo gra. dicit quo casu intelligat. scz de bigamo ad qõ inducit sequẽs. c. cui casus pz

§. Cum ergo Infert gra. ex supradictis q meretrix nõ est in ꝟiugiũ ducenda cũ nulla spes correctõis sit in ipsa. Sz statim obijcit de raab meretrice q fuit ꝟiugio copulata: de q etiã p successiõem xps nasci dignatus est. et de osee q meretricez emit quã sibi mrimonio copulauit Sz gra. soluit dicẽs aliud esse mereticẽ ducere vel adulterã retinere. aliud ẽ aliquã eaz habere q nõ pt a luxuria refrenari. primũ licz. scõm aũt nõ. et ad hoc inducit sequentia. c.

Historia.

Raab L Ut legit in libro iosue raab recepit exploratores israel in domũ suã: et cum qrerent ad mortem abscondit eos: et demisit p funem de fenestra dom sue: q muro ciuitatis inherebat. postea cum tota capta est et raab: salmon duxit de tribu iuda duxit eam in vxorem

Historia

Osee L Legitur in osee q dixit dñs ad eũ vade et sume tibi vxorem fornicariã et facias filios fornicationũ: qz fornicans fornicabit terra dño. et abijt et accepit gomar filiam debalaym que ꝛcepit et peperit filiuz: et ait ꝛdixit dñs ad eũ vade dilige mulierẽ dilectam amico et adulteraz. sicut diligit dñs filios israel et diligũt vinatia vuaruz et ipsi respiciũt ad deos alienos. et dixit osee: eam eme mihi. xv. argenteis et choro ordei et dimidio choro tritici: alis ordei. et dixi ad eaz dieb multis expectabis me: nõ fornicabe ris et non eris cum viro

Nõ est culpandus.

Excusat hiero. in hoc.c. osee ꝓtrahentẽ cũ meretrice. dicens eum propter hoc non esse culpandum: sed potius laudandum. qz malam ꝛuertit in bonã nec corrupt est ex societate fornicarie: sed fornicaria pudicitiam assumpsit

Questio .II.

Quod autẽ Hic intitulat. ij. qõ q querit an sit ꝟiuz dicenda q causa incõtinentie ducit. Et certũ est q non: fm primam institutõem mrimonij que fuit facta cã multiplicandi generis humani. Sz fm institutõem scõam mrimonij facta cã fornicationis vitande est mrim. vt infra. c. §. his ita Iste aũt. §. p se pz

Pudor est seminis.

Scẽ. sic ponit hũc casum. Cũ prima institutio nuptiaꝝ fuit cã prolis habende quodãmodo pudor ꝟiugate reputat filios nõ habere. vnde non fuit mizz si diabol crede bat mariã esse corruptã cũ videret eã prolẽ habentem q est premiũ nuptiaꝝ Lsola Iid ẽ precipua Lest Iid est esse debz

§. Qui ergo Hic infert gra. ex supradicto. c. q qui causa explende libidinis et non cã solis copulantur potius dicendi sunt fornicarij q̃z coniuges. Et ad hoc inducit sequens. c.

Sicut nõ omnis Dicit hic q sicut nulla ꝓgregatio hereticoꝝ dicit eccia xpi: cũ xps non sit caput eoꝝ. ita nullũ matrimoniũ dicit debz mrim. sed potius adulterũ qõ nõ est factũ fm preceptũ dei. id ẽ fm primã institutõem mrimonij: vel cuz aliud impedimentum interuenit.

·§· His ita respondetur ¶ In hoc. §. gr̃anus duas distinguit institutiones mr̃imonij. Unam que fuit ante pctm̃: & causa sobolis ꝓcreande. & alia3 que data fuit post pctm̃: & facta fuit causa fornicationis vitãde. qđ probat autoritate apostoli dicentis. ꝓpter fornicatiõem &c. Unde qui sic ꝓiuncti sunt cõtinere non põt: nisi de cõmuni ꝓsensu. qđ ꝓbatur similiter autoritate apli. vnde qui ꝓpter fornicatõem vitandam ꝓiũcti sunt dñt ꝓiuges a ꝓpellari. & ad hoc ꝓbandũ inducit sequens. c. Excipiet ¶ i. excludet a fornicatõne.

Quicquid Hoc ca. diuidit in tres ptes. In pria dicit aug⁹. q quicquid inter se cã explende libidinis faciunt ꝓiugati non est culpa nuptia3 sed hoim In secunda pte dr q si quis vxorem suã cognouerit etiã minus frequenter cã fornicationis vel forte cã libidinis saturande: defendit tñ a fornicatõe ꝓpter bonum nuptia3. In tercia pte dr q cõiugati debent ad inuicem sibi reddere debitũ non tm̃ causa ꝓlis habende: sed etiam cã fornicationis vitande. Secũda pars incipit ibi. ¶ Jã in ipsa ¶ Tercia ibi ¶ Debent ergo ¶ Quãt dr ibi ¶ neq3 illud ¶ id est coitus incontinentie vel forte libidinis saturande. ¶ Sequens. §. patet.

Cõubia Dicit hic q licet ꝓnubia peccato careant: tamen tempe carnalis ꝓmixtionis non adest spũssancti gratia. Sũt etiã plura hmõi opa in quibus non adest ꝓsentia spũssancti: nec etiã indigent

·§· Sicut ergo Concludit gr̃anus ex illo. c. quicquid. & dicit q sicut coitus qui fit cã incontinentie nõ est fornicarius: sic ꝓiunctio vxoris que fit cã incontinentie non est fornicaria. Postea dicit q ꝓcubinatus qui fit etiam cã incontinentie nõ est licitus. qđ ꝓbat autoritate augusti. de qua dicitur in themate.

·§· Hic ecõtrario Infert gr̃a. ex autoritate aug⁹. dicens. ergo si ꝓiugiũ fiat cã incontinentie & non ꝓcubinatus licitum erit. qđ ꝓbat per sequentia. c.

Volet queri ab aug. vtrum debeat dici mr̃imoniũ inter eos q cã incontinentie ꝓtrahunt. Et rñdet aug⁹. dummodo sic ꝓueniant vt ꝓpenio debeant simul esse. non vitent ꝓlem. sed si ꝓueniant vt ad ꝓlem sint simul: vel vt vitent ꝓlem: non est ꝓiugium inter eos. nã non debet ꝓtrahi dici cum q aliquis ꝓtrahit donec inueniat magis dignam. & hunc casum ꝓbat. h. in summa sua: excepto eo q nõ dixit de cõne facta ab aug⁹. Vtramq3 ¶ i. ad mortẽ vellegisse re ¶ velle non euitare ꝓlem

Aliquando Coniugati quis ꝓcipiat: aut vt fetus ꝓceptus fundatur: aut formatus extingu at. dicit hic q si ab initio ꝓtrahendo matrim̃. talem intentiõem habuerunt: non est matrim̃. inter eos. si aũt ꝓ post facto tales facti sunt: licet sint ꝓiugesꝫ tñ sunt adulteri reputandi. q3 mole adultero3 se hñt. vbi alter ex post facto est in hac culpa: aut ipse scit3 ad modu3 adulteri: aut ipsa ad modu3 meretricis: & tñ matrim̃. est inter eos ¶ Sequens. §. pz

Quod vero Quesitũ fuit ab aug. an ꝓmittat homicidiũ qui puerpium nondũ formatum effundit. Et rñdet aug⁹. dicens q homicidiũ non ꝓmittit. q3 non põt examinatum dici vel exanimari: qđ nunq̃ habuit. nec est in hoc ꝓcipitanda sententia vt hereticis faciũt. sed ideo lex noluit esse homicidiũ. q3 anima nõ potest esse viua in eo corpe qđ sensũ caret

Moyses Hoc. c. vt dicit bñ. & cedenti. quia sic est in legibus humanis. ꝓ Aug. hunc casum sic ponit dicens. ꝓ similiter loquit aug⁹. ꝓtra eosdem hereticos dicentes q aia nascit ex semine: & infundit corpi statim cũ corpus seiatur. ꝓbat ergo aug. autoritate moysi: & exemplo dñi in facto ade q corpus ante recipit formam et distinctiõem membro3: q aia infundatur. ¶ Casus. b. breuis ẽ bon⁹ Sũ. ꝓ bũcallo

sic ponit dicens Erant quidam heretici dicentes omnes aias ab initio creatas simul ⁊ positas in ꝓparibus stellis ⁊ quotidie infundi nouis corporib⁹: deinde ad cōpares stellas reuersuras Alij aūt dixerūt aias creari ex traduce ⁊ simul infundi corpori cum semine. Contra quos inuehit hic aug⁹. qz primo formak corp⁹ ex traduce carnis ⁊ de inde aia infundit. Sed hoc primo probat p. moysen. secdo p factura de. tertio p filiu dinem edificij Lex traduce. id est ex semine simul cū corpore. id est simul cū ipso semine corporis aia creat ⁊ infundit anteq̄ corpus humanū sit formatū. Hec dicebant illi heretici Sequens. c. pz

§. **Cum ergo** Iste. §. respicit finem illi⁹. c. solet queri. ⁊ ideo infert q̄ si quis separat se a tali cum qua ꝓtraxit ad temp⁹ non peccat: nec alius tradens filiam suam illi adultero peccat. Et ad hoc inducit sequentia. ca.

Ancillam Dicit in hoc. ca. q̄ si quis vult dimittere ꝓcubinam ⁊ aliam ducere in vxorem ꝓpter hoc non est bigam⁹ nec peccat: imo admonendus est vt hoc faciat. qz ei⁹ negligentia non est desperanda: cū de nemine desperādū sit donec est in hoc mortali corpore Lan cillā. non mātimonialiter copulatā

Non omnis Hoc. c. diuiditur in tres partes In prima dicit q̄ non omnis mulier vxor ꝓducta est vxor: sicut nec oīs filij ē heres sed illa est vxor que est viro legitime copulata. nam aliud est ꝓcubina ⁊ aliud vxor. In secda dicit q̄ bñ p̄t ex exemplo abrae ꝓcubina dimitti ⁊ legitima supduci. In tertia dicit q̄ mulieres iūcte mātimonialiter viris de assensu parentū carent culpa si mulieres ꝓgs illi viri prius habebāt nō erant vxores Secda ps ibi. ꝓpter qd̄ Tertia ibi Pater no arbitrio

§. **Cum ergo** Infert gra. ex fine p̄cedentis ca contrario sensu: q̄ paternus consensus est in nuptijs requirendus. Quod probat autoritate eucristi. Et ad hoc inducit sequentia. c.

Honoratur Probat ambro. in hoc. c. q̄ mulieres nubere debent arbitrio parentū Nō. p bak exemplo rebecce que nuptijs parentib⁹ acquieuit. et exemplo eurupidion. qd̄ non solū seruandum est in virginibus. sed etiaz in alijs a ꝓpetentib⁹ viros

Historia.

Consulit puella de die professiōis Legit in genesi q̄ eliezer seru⁹ abrae de mandato dñi sui iuit in mesopotamiaz ꝓ accipienda vxore filio suo ysaac de domo batuelis qui cum venisset ad domū batuelis patris rebecce dedit munera rebecce ⁊ parentib⁹ ⁊ fratrib⁹ suis: qui exposita voluntate dñi sui cū postea vellet redire: ⁊ illi rogarēt cū vt aliquot dieb⁹ adhuc maneret cū eis: ipse ⁊ puella dixit: nolite me detinere: qz direxit dñs viam meam: et dixerunt vocem⁹ puellam ⁊ queramus voluntatem eius: ⁊ cū fuisset vocata quesierunt ab ea: vis ire cū homine isto: que ait vadaz: ⁊ sic dimiserūt eam ⁊ nutricem ei⁹ ⁊ seruū abrae. cum autē ysaac egrederetur ad meditandum in agro quesiuit rebecca quis esset. ⁊ tunc respondet eliezer: dominus me⁹ est cui ducta es in vxorem. et ipsa statim descendit ⁊ tollēs teristrum cooperuit caput suum. deinde accepit eam in domum suā

Mulier Dicitur hic q̄ si mulier doli capax votum iuramento firmatum emiserit infra spaciū duodecim annoz ꝑ si patre tacente votum adimplet nō erit rea si ipsa compleuerit quod iurauit. si autez ꝑ pater contradixerit nō erit obnoxia si non adimpleuerit quod promisit. Dicit tamen hu. q̄ post adultam etatez tenebitur adimplere licet alij contradicant Idem dicit de eo qui fecit simplex votum: et postea contraxit quod mortua vxore tenetur adimplere. Et in similibus casibus idem dicit

Merito Probat augustin⁹ in B ca. q̄ ⁊ in voto ⁊ in matrimonio voluntas patris est attendenda: et q̄ virgines mulieres appellant Hic. id est premissa autoritate. Mulier seruet Sez pz. Sed in sequenti. c. probat ꝓtrariū

Hoc sanctum Dicitur in hoc.c.q vidua eligere debet arbitrio suo vtr̄ velit ꝺtinere vel nubere. Idem etiam statuit de virginibus. Si quis aūt ꝓpositum castitatis vidue vel ꝟginis voluerit impedire excoīcetur. Sequens.§.pz

Questio III

QE tercia questione Dic ꝓponitur iij.qō qua querit an puella in mr̄imonio ꝺtrahēdo debeat seq̄ arbitriū patris serui.an aui liberti.et quidē aui.q̄ seruus non habet liber̄ arbitrium ad ea que liber homo facere pōt.sed nec etiā aui:nisi de honestate.

Patrem puelle Dicit in hoc.c.q vbi puella habet pr̄em seruum t auū ingenuum:non patris sed aui arbitrium sequat in nuptijs:cum pr̄ non habeat liber̄ arbitrium. Sequens.§.pz

Questio IIII

QVod autē Dic ꝓponitur.iij.qō qua querit an liceat alicui vivente vxore quere re filios ex ancilla.t indistincte dicat q̄ non.vel ꝓpter sterilitatē vxoris:vel ex quacunq̄ alia cā. Et qō de abraam t de alijs ꝺr non obuiat.q̄ excusati sunt auctoritate spūssancti. Probat ergo grānus in .B. ca.superficialiter q licet ꝺiugato ex ancilla ꝓlem quererē:exemplo abrae t iacob.t superficialiter soluit in fine.

Hystoria

Ingressus est Legit in geñ.q dixit sara abrae. Ecce ꝓclusit me dñs ne pariam. ingredere ergo ad ancillā meam agar si forte ex illa suscipiā filios.qō t factum est.t suscepit ex ea ysmahelem

Hystoria

Ex ancilla Iscz bala. Legit in genesi:q rachel invidens sorori fecunde ait ad iacob Da mihi liberos:alioquin moriar. qui ait. nunq̄d ego sum deus.etilla.si nō de me:saltem de ancilla. t suꝑposuit ei balam ex qua genuit duos filios scz dan t neptalim.

Hystoria

Ad ancillam Iye.Iscz zelphā. Legit similiter in gene.q Iya sentiēs q̄ parere desisteret ꝺtulit zelpham ancillā suam suꝑposuit viro suo Iacob:qui genuit ex ea duos filios scilicet gad t aser.

Iste Tertullianus hereticus scdas nuptias accusans damnabat t brāā q̄ post mortē sare certā ducit vxorem. vbi t si nullum sacr̄m intelligeretur:nisi vir iustus tō hoc facere debuit:ne cens erēt hoc esse pctm̄ Iste.s.tertullianus Lactātulator.I.i.aditor Sequens.§.pz

Sen.sic ponit hunc casum. In hoc.c.distinguit aug⁹.iij.generatōes carnales que fiunt in tribus patriarchis, scz q̄ boni generant bonos.t mali malos t boni malos t mali bonos.que hñt significare generationes spūales que similiter fiunt in ecclesia:ante legem:t sub lege t in tempe gr̄e.que diuersis tempibus generat bonos t malos. Sed mali siue apte fortis sint siue intus videant:nunq̄ tū ad illam eccliam primā bunt que est sine macula t ruga. Hu.vero post distinctōnem istor̄ modor̄ dicit. Distincturus ergo aug⁹. has t illas generationes seruat hunc ordinem. Primo inuitat ad ꝺsiderandū generatōes carnales trium patriarchar̄ t suꝑponit quid significent. et hoc facit vsq̄ ibi Iuuenis Iterū Deinde ꝺdit qualiter ancille t vxores peperērit bonos t malos ante legem:t sub lege:t in gratie vsq̄ ibi Sed cū tales Deinde ꝺtinguit.iiij. modos generandi spūaliter.et sic posses ponere castitatē ꝓm.h.

.§. His ita respondetur Soluit gr̄a. dicens q̄ tionē est trahendum ad ꝓsequentia facti ābrae t iacob.q̄ tunc factum fuit hoc:q̄ tus successione sanguinis erat successio fidei t officij.nunc aūt secus est. q̄ electio sacerdotij non queritur in successione generis:sed in ꝓfectione vite.et sinceritate scientie.vnde abraham t iacob non deliquerunt

Dixit sara Sen.t.h.hunc casum sic ponit. Dixit abrae. intendit abrāā excusare de eo q̄ rogan

te vxore mixtus est ancille. Et excusat eum tripliciter. Primo qz legem preuenit q̄ adulterii punit. Secdo qz nō voluntate luxurie vel capt̄ pulcritudine ancille: sed amore sobolis et mixt̄ est. Tertio qz caritas bonitatis nū hoc ei psuasit. sicut accidit p̄ diluuiū in filiab⁹ loth.

Nemo sibi Hu. sic ponit hūc casum Erant qui dā iugati q̄ p̄ter vxores volebant habere cubinas solutas. et dicebant q̄ hoc non licet femine: scz habere alios p̄ter maritos: sed viris licz habere p̄ter vxores alias solutas. et ad hoc allegabāt autoritatē legis humane que hoc p̄mittit viris et non vxoribus. et maritale priuilegiū scz qz vir est caput mulieris et maior in mrīmonio. et exemplū siue autoritates p̄iarchar̄ qui p̄ter vxores imiscebant ancillis. Ista ergo tria quibus viri se volebant excusare ab adultetio in hoc. c. remouet ambro. et primo autoritate legis humane. Secdo loco priuilegiū maritale. Tertio exemplū et autoritatē p̄iarchar̄. Et probat q̄ iugat⁹ semp adulterat si cognoscit aliquā p̄ter vxorē: p⁹ tñ peccat et grauī⁹ est adulteriū si accedit ad iugatā q̄ si ad solutā. qz tūc p̄mittit adulterū ex vtraq̄ parte. Hu. hunc casum plenarie bene. qđ hu. nō dixit: ibi: grauī⁹ est adulterū cū iugata vt appareat exēplo abimalech Ipeccare eē. Isupple cognoscim⁹

Prigo quidem Hoc. c. diuidit in tres ptes In prima ostēdit hiero. q̄ origo mrīmonij et ostitutio fuit et est honesta. sed abusio turpis est. In scda parte dicit q̄ cū discretione sunt vxores diligēde. In tertia parte ostendit q̄ qui accedūt ad vxores cā sobolis procreande saltem pecudes in hoc imitant scz vt ad eas pregnantes non accedant. Scda ps ibi Nihil nihil aūt] Tertia ibi Leerte qui dicunt]

Quis ignoret Hūdit hiero. in hoc. c. q̄ ita abraam deo seruiuit in vinculo iuga li sicut virgines nūc deo seruiūt in castitate seruiūt em ille legi iuxta tempus suū: et nos seruiamus legi iuxta tempus nostr̄. Isub alta. Iid est iugali

Obiciuntur Aug⁹. in hoc ca. excusat iacob dupliciter de eo q̄ habuit. iiij. vxores. Primo qz tūc mos erat. Secdo qz nō ex ardore: sed ad prolem procreandā hoc fecit. sicut aplūs in multitudine filior̄ delectabantur ex caritate et non ex amore humane laudis.

Sicut sanctius non Aug⁹. admonet in hoc. c. vt quis nō habeat cubinam sed vxorem. qz sicut melius ē fame mori q̄ ydolatias vesci. sic melius est mori sine liberis q̄ ex illicito coitu filios q̄rere. verūtamē si filij ex illicito coitu q̄siti fuerint si parentū vitia non imitent honesti et boni erūt quo ad deū

Dicat aliquis Aliqui nō habentes vxores dicebant sibi licere cubinas habere. Ambro. aūt probat hoc esse falsum cum dictū sit abrae ejce ancillam et filium eius. non em̄ querendi sunt filij qui non possunt succedere: et qui potius sunt onerosi q̄ honori. Debz igit̄ quis habere vxorem: vt et crimen euitet: et vt filios habeat qui p̄nt eē heredes Sequens. c. cū. §. p3

Meretrices Aug. sic ponit hunc casum In hoc. c. ostendit Aug⁹. q̄ simplex fornicatio fuit prohibita a dño in deutro. fuit etiaz p hibita in decalogo vbi dictum est. non mechaberis. licet ibi solum aduiterium videatur prohibitum. sed sicut in prohibitōe furti nomine partis totum intelligitur esse prohibitum. scz omnis vsurpatio illicita rei alienе. ita in prohibitione mechie nomine partis intelligitur totum esse prohibitum: scilz omnis illicitus coitus. Sed. vero sic incipit casuz sup illo verbo L in deutronomio] Nō erit meretrix d̄ filiabus israel neq̄ scortator de filijs israel. Probat augustin. q̄ simplex fornicatio fuit prohibita a dño in decalogo vt dictum est non mechaberis. Nā sicut in prohibitōe furti nomine partis cē. omnia. dicit postea vt hic Lhic aperte] sed

interpretatõne prohibuit.

In eo Hoc ca. diuidit in duas partes. In prima oñdit hiero. q̃ in eodem genere fornicationis plus peccat fidelis q̃ infidelis. q̃ fidelis de mẽbro christi facit membr̃ meretricis. In scõa parte probat q̃ noie immunditie aplus dissuasit omnes extraordinarias voluptates etiam cũ vxore. ppria. Scõa pars incipit ibi. Sm opus. l. Im eo. l. i. ppter hoc. l. sicut in hoc loco. l. i. apostoli

Salomõ quippe Probat grego. q̃ ex nimia assiduitate mulier̃ de facili quis adducit ad ydolatriã: salomois exemplo qui cũ deo prius ostruxerit templũ: postea amore libidinis ydolis tẽpla ostruxit. Sequens. c. cũ. §. sequenti pz

Liberi Primo oñdit ysido. q̃ liberi dicant legitimi. scõo q̃ples semp imitat ditõem matris. tercio addit qui appellent filij naturales. Deteriores. hoc dicit sm consuetudinẽ quarundaz terrar̃. vel. Deteriorem. i. inferiorẽ. t debiliorem scz matrem

Questio V.

Quod autez Dicit intitulat. v. qõ qua querit an pudicicia p violẽtiam auferet. et dic q̃ est duplex pudicicia scilz corpis t animi. Pudicicia corpis que carnis integritas dr per violentiam auferr̃ de qua habet infra. c. q. ille. Pudicicia animi cũ sit virtus non inferr̃ per vim. q̃ aĩmo vis non inferr̃. vt infra ea. q. ita ne. Probat igit grãnus in hoc. §. q̃ pudicicia p violentiam non eripit: primo cũ sit virtus animi t non corpis: t animo vis non infertur sed corpi. scõo exemplo beate lucie.

Tolerabilius Oñdit amb. in. b. ca. q̃ potior est integritas mentis q̃ carnis: q̃ multis vtraq̃ sit bona. Prima cm violenter auferri non potest. scõa potest. nec lupanaria infamant castitatẽ: sed castitas abolet loci infamiã t qõ dicitur ibi. Prostituti potest. Per vim scz. Ladulterari non pt. Ita q̃ sit rea adulterij nisi consentiat. Sequens. c. pz

Itaque Ostendit aug⁹. in hoc. c. q̃ cum pudicicia sit virtus animi: inuito auferri non potest. Undecuz commitem habeat fortitudinẽ etiam pro morte non debet malo consentire. Nullus em̃ insuta potestate habet q̃ de carne sua fiat: sed in mente potest pudiciciam quis seruare. Imentit. Interrogatiue quasi non debet mentiri. Ostendit aug⁹. in

Proposito hoc. ca. q̃ sicut ego que proposuit se leccatori suo ut ponere mente est corrupta: sed integra corpe: sic que in uita patitur violentiam hostis: est integra mente t si corpe corrumpat. quod probat exemplo lucretie.

Hystoria.

Lucretiam. Cum romani obsiderent adriam: orta est contentio inter colatinum et tarquinũ filium tarquini regis de castitate suarum vxorũ. Tunc tarquinus fecit fieri literas falsas ex parte colatini ad vxorẽ: in quibus scribebatur. hũc recipe tanq̃ me ipsum: t eas scienter fecit sigillari sigillo colatini: t cum eis sero venit ad domũ lucretie. que visis literis honeste suscepit eũ. Tarquinus aũt in nocte accessit ad lectum eius cum quodam mauro t dixit q̃ nisi pmitteret eum facere qõ vellet: ibi interficeret illũ cum maurum t diceret se deprehendisse illũ cũ illa: tunc illa timens tantam infamiam eis valde casta habere t suppositi scilli. Ille autem mane reuertens ad castra: publice dedecus fecepit iactare. Illa vero abiecto facto fecepit iactare. Illa vero abiecto dito cultello in manica venit ad castra t in publico manifesta aut seriẽ facti: t cepit multum hortari ad vindictam maritum t bonum auunculũ suum: t extracto cultello seipsum interfecit. pro quo tarquin⁹ rex t filius eius expulsi sunt de ciuitate

Non fidelibus In hoc. c. t in omnibus sequentibus probat q̃ castitas non amittitur: licet corpus per violentiam corrumpatur: cum nullum peccatum omittatur nisi voluntate. Deorum. scz hostium.

Que sequunt plana sunt vsq̃ ibi. ad dominum. Dicitur in

Ad dominum

hoc.c.q deus inuocantibus eū psueuit ad esse qui non pmittit aliquā mulierem viola ri: aut si pmittit: non tñ sinit eam culpa aliq̄ maculari si non psentit. tantū cñ valet inte gritas mentis vt z si corp⁹ corrūpat: tñ in psensum volendo. vel Lnon pmisit. Jper pertit Lnec pmisit. J resistēdo. ¶ Sequēs ca. patet.

Magis timeamus Dicit hic q magis timendū est ne amitta mus castitatem aī q̄ corporis. Nam pudi citia mentis non amittit violentia corpora li q etiam dicit in carne seruari: nisi volūta te psentiat. Hunc credo intellectū lr̄e. licet beñ. aliquantulū in fine narrauerit dicens ostendit hic q violentia corporali nō vio lat pudicitia mentis: sicut nec volūtate nu da pdit integritas corporalis

Sicut enī peccatuz Dicit hic q sicuti non nisi volūtate peccat. ita quis non nisi sponte merek. Nam mul ti in corpore casti sunt: z tñ adulteriū pmit tunt. Qđ probat autoritate dñi. frequēter eñ accidit vt sola voluntate quis peccet. sz tunc glorioſum est si tentatōi sponte resistit

Si paulus Dicit nuebuit hiero nimus pōra eustachium qui de sua virginitate se numū extol lebat. et probat q̄ in de se iactari non debet tuz q̄ cadere potest: tū quia sola virginitas carnis non saluat. Et q cadere posſit pro bat exemplo pauli qui cū suis castus esset tñ tentabat z cadere timebat. et hoc in prima pte. Inscda pte terret eam p impossibilita tem restitutiōis post lapsum. In tertia pte idem ostendit autoritate dñi: z autoritate ysaie ad litteram loquentis de babilonije: qđ mistice referri potest ad aiam fidelem q̄ cecidit p peccatū. Scda ps ibi Lcaue que as q eodem modo ponunt hunc casuz. h. et beneneñ. eo excepto q hu. addit ibi auro ritatem: z videre poteris si verum vobis di co. ¶ Littere autem expositio in aparatu plene notatur et ideo expositioni supsedeo

Nec solo affectu Dicit hic q tribus modis peccat homo in mulierez sez tangendo: desiderando: z videndo. sed nō quodlibet videre est peccatū: sed videre ad concupiscendum z causa delectationis. et h videre probibetur in sequenti. c. Hic posu it hu. hunc casum z etiaz beñ. Lde moribꝰ J id est de actibus.

Qui viderit mulie= rem J Iste casus subtiliter de littera elicitur quem hu. z beñ. eodem modo ponunt. Gre gorius hic primo ponit verba dñi. scilz qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iā mechatus est eam in corde suo Secō ostē dit quare dixit mulierem z non vxorem ali enam: z quare viderit z non tetigerit: z q̄re mechatus z non adulteratus ¶ Sequēs §. patet. Et ad probandum id qđ dicit in §. inducit. c. sequens

Ille autem famule Dicit hic q si que virgines inuite fuerint vi olate laudabiliores erunt si se corpore inte gris non audeant pparare. q̄ etsi integraz mentem habeant cum non fiat peccatum nisi voluntate. dolere tamen debent de ia ctura corporali

§. Cum ergo Cōcludit gra tianꝰ ex pallegatis q hec deq̄ mentio fit in themate nō amisit pudicitiam animi: z ideo adulteriuz vel fornicatōem nō pmisit. qđ probat auto ritate augꝰ. z hiero. Lei. id est fideli ¶ Se quentia duo. c. patent.

§. Cum ergo nichil. Infert grāsꝰ ex supradictis q hec mulier de qua dicit in themate non est fornicata: nec debet dimitti. Et q dimitti non debet pbat autoritate domini z autoritate apli. z ad hoc inducit sequentia. c.

Horrendus In hoc capitu. reprehendit am brosius mulieres que viros suos mutabāt frequenter: cum eis displicebant. vnde ostē dit q virum semel dilectum amplꝰ dimittere

re non potest nam semel sibi placuit. nam & hoc facit de suo pari. Non est ergo mutandus vir: nec alius superducendus. ¶ Sequentia duo ca. plana sunt.

Preceptum Statutum fuit in hoc ca. vt vir non dimittat vxorem suam nisi cā fornicationis. qō si fecerit & admonitus se non correxerit p̄munione priuet: & sue dignitatis cingulo spoliet. & qō dr testimoniū .i. famā. vel testimoniū .i. inter alios generosos & nobiles non pt ferre testimoniū.

§. Sed queritur Queritur hic in cidenter quare viri non cohabitent vxoribus adulteris: sicut econuerso. sed quare hoc p̄tingat in sequenti. c. dr.

Christiana Probat in hoc. c. q vxor pt eque accusare vir suū sicut econuerso: sed non solet hoc ita freqnr accidere triplici de cā. s. p verecundia. Item p timore. Item qz vir cautius peccat. nec sic de facili deprehendit. Qō postea sequit planum est

¶ Questio VI.

Oce qō Dic p̄ponitur. vi. qō qua querit an adulter possit adulteraz dimittere. & dicendū est q non vt pbat in sequentib⁹. Dicit ergo in .B. §. q adulter non pōt vxorē adulterā dimittere cū sit eodē crimine infectus. & h pbatur duab⁹ autoritatibus dn̄i.

Nihil iniquius Dicit hic q vir adulter vxorē p̄textu fornicatōis dimittere nō pt. silr & vxor. qui em̄ vult vxorem p̄textu fornicationis abijcere: prius dz se de fornicatōe purgare. qō & de femina dr.

Hi ducturi Dicit hic q tales debēt esse viri vxoribus: quales volunt sibi esse vxores. Hā cum ipsi velint vxores intactas esse: & ipi intacti debent esse. ¶ Sequentia duo. c. plana sunt.

Non mechaberis. Dicitur in hoc. c. q vir mechari non debz. nec debet petere ab vxore qō ipe seruare nō velit. Nam cum vir sit caput vxoris: precedere debet eaz in castitate sicut in domo: domus sua capite deorsum pendeat

¶ Questio VII

Hijs autoritatib⁹ Dic intitulat. vij. questio qua quer it an vxore sua dimissa viuente possit alia ducere quis. & indistincte dico q nō. & hoc probatur per sequentia ca. quorum primū per se patet.

Licite Dicit aug⁹. in hoc ca. q licite quis dimittit vxorem causa fornicationis: sed tñ durat vinculum coniugale. vnde facit p̄parationem federis nuptialis ad fidem baptismalem. Nam etsi diuortium fiat: tamen matrimoniū p̄seuerat. Similiter etsi baptizatus cōmunione ecclesie priuet cum baptisma p̄seueret. postea facit dissimilitudinē inter eadem. nam matrimoniū morte finit: secus in baptismate.

Apostolus Hoc ca. diuiditur in quatuor partes. In prima ostendit aug⁹. q vir vxorem dimittere non debet nisi causa fornicationis: qua dimissa aut eam sibi reconciliare aut contineat. In secunda p̄te querit quare hec adiectio non est a p̄posita. scz causa fornicationis: cum dixit ap̄ls. & vir non dimittat vxorem suam: sicut dictum est ibi: vxor nō dimittat vir suum nisi causa fornicationis. Et rñdet. ideo qz intelligit repetita. In tercia p̄te ostendit q fornicatrix non iubet dimitti: sed p̄mittitur. In quarta ostendit q si non potest aliam ducere: multo min⁹ fornicari. Hec ōa pars incipit ibi L. Pōt illa L Tercia ibi L Dñs aūt L Quarta ibi L Idem sermone L ¶ Sequntia duo. c. plana sunt.

Omnes Beneuen. sic ponit hūc casum Ap̄ls vsus auctoritate dn̄i in euangelio exp̄ssē. pbat q mulier nullam habet excusatōnem que viro dimisso & viuo alij nubat: neq; p̄ter crimen primi viri: nec per violentiā secūdi. nec per metum parentū. vnde dñs grauem matrimonij sarcinam p̄fitetur. Deinde tria genera eunuchoz subiungit L causationes. Vel excusationes.

Fidelis Dicitur hic q̄ si vxor vir relinq̄t ꝓter fornicatōem ⁊ aliū ducat: non debz admitti ad cōiones donec ꝑm⁹ viuit: nisi fornitan in articulo mortis fuerit ꝓstituta: vel aliter donec sē cūdus viuit quem relinq̄t. ⁊ q̄ dicit ibi Leti babiliter dici p̄t ¶ Sequens. ca. patz. ⁊ q̄ ibi dicit Lmultis J intellige eodem tpe Lrē agat vel fecerit

Quemadmodum. Dicit hic q̄ sicut recte dici p̄t ignorāter ꝙs peccat licet min⁹ q̄z scienter. ita recte ꝙs dicit peccare q̄ ꝓ fornicatōe sua dimissa ali am supduxit: licet min⁹ peccet q̄z ille qui sine culpa sua dimissa aliam supduxit ¶ Sequens. ꝯ. pz. in quo nihil aliud dicit grā⁹ nisi q̄z distinguit grad⁹ peccandi in fornicatione. ⁊ ad hoc inducit seq̄ntia. ca.

Adulterij In hoc. c. distinguit aug⁹. diuersos grad⁹ in fornicatōe. vñ dicit q̄ adulterius vincit fornicatōem. vincit aūt ab incestu. q̄z magis peccat incestuosus q̄z adulter. sed fornicatio ꝓtra naturā excellit omne genꝰ adulterij qui execrabilis est in meretrice: execrabilior aūt fit vsus in reb⁹ ꝓcessis ad vrendū etsi mod⁹ excedat: q̄z in non ꝓcessis etiāsi rat⁹ sit vsus

Offerebat ¶ Cūs loth volēs ꝓferre hospitalem ꝓtectorē: ꝓprias filias voluit ꝓstituere: q̄z min⁹ malū erat ꝑm naturā coire q̄z ꝓtra naturā delinq̄re

Flagitia Dicit aug⁹. in hoc. c. q̄ flagitia q̄ fiūt ꝓtra naturā sunt ab oib⁹ refutāda ⁊ puniēda. nā si omnes boies morbo sodomitico laborarent. omnes ꝓ pctō rei tenerent. nec enz boies sic se abuti possunt ꝺn societas ꝓtracta cū deo violet Lquerēdo. id est quercendo ordine libidinis: scz in membris non concessis nec licitis

Vsus naturalis Dicit hic q̄ est vsus naturalis et nō naturalis. q̄nq̄z naturalis est licit⁹ vt in ꝓiugio. q̄nq̄z illicit⁹ vt in adulterio. innaturalis semp est illicitus ⁊ damnabilior adulterio ⁊ fornicatione vsu naturali facta

Non solum ¶ Hoc. c. diuidit i tres ptes In prima ostēdit ysidor⁹ que sit fornicatio carnalis. Inscđa assignat triplicem spūalem fornicatōem: quaz vna ꝓsistit in ydolatria. alia in visu mulieris ꝓ concupiscentiā. alia omnis īmunda pollutio. In tertia pte omnes fornicatōem pre ceteris vitijs detestat. nam q̄ quotidie ⁊ indiscrete fornicant sunt pecudibus ꝓparandi Lquedam Jscz femine.

Quid in omnibus. Ostendit clemens in hoc. c. esse graue crimen adulteriū cū scōm locū in penis obtineat. Et q̄ sit graue crimen probat ꝓ ꝓparatōem ydolatrie q̄ obtinet primū locuz in prima tabula Lquem Jscz locū Lprimū Jscz simplex relatio Lest grauius Jperbolica locutio est.

¶ His autoritatib⁹ Infert grā. ex supradictis q̄ qui vxorez cā fornicatōis dimittit aliam ducere non potest ea viuente. ¶ Postea rñdet magr allegādo dicens q̄ he autoritates intelligunt de his quoz ꝓtinentia non impedit propter infirmitatem vxoris vel qui dederunt cām discidij vt haberent alias ¶ Au. intelligit de infirmitate vxoz q̄ bene sane erant ⁊ poterant reddere debitum. quia si non essent sane possent contrahere cum alijs illis viuentibus. Et ad hoc inducit sequentia. c.

Vxor a viro non discedat ¶ Hoc. c. abrogatuz est vel fuit a falsatoribus insertum. Alij dicunt q̄ iste non fuit magnus ambrosius. Vel potest intelligi q̄ viro licet aliam vxorem ducere adultera premortua. Casus autem ca. facilis est Casus similiter sequentis ca. planus est ⁊ per te videbis. et qđ in eo continetur concessit grego. minoz anglicis ꝓter ius cōmune. Alij intelligunt. c. hoc de ꝓmissione ꝓparatiua. alij de arta

§. Sed illud Soluit modo gr̃anus: ⁊ dicit q̃ ca. gregꝫ. est abrogatũ. ca. ꝯo ambro. aut est a falsatoribus insertum: aut intelligit̃ de incestuosa fornicatõe: ita q̃ hoc nomen vir sit nomen innocentis: hoc nomẽ mulier sit nomen peccãtis: sed tñ peccante supstite alter ꝺtrahere non põt: sed mortuo sic. delinquens aũt si supstes extiterit ꝑpetuo ꝺtinebit. ⁊ ad hoc inducit sequentia. c.

Quedã mulier Dicit̃ hic q̃ si frater cognouerit vxorẽ fratris sui sciẽter: ipsi adulteri ꝑpetuo ꝺtinebunt: sed frater innocẽs sua mortua aliam accipiat

Si quis viduã Dicitur hic q̃ si quis adulteraꝝ cum affini vel ꝯsanguinea: ꝑpetua ꝺtinentia ei ꝺz indici. Sequens c. planũ est ⁊ habuisti. ẽ. xxvij. q. ij. qui dormierit: ⁊ ibi inuenies exp̃onem

Si vero Dicit̃ hic q̃ si quis vxorem suã in adulterio inuenerit ⁊ eã ꝓpter hoc dimiserit: donec ambo viuunt ꝺtrahere non poterũt. sed vir ꝑ mortem vxoris aliam ducere põt. illa si supstes fuerit sub ꝑpetua pña ꝺtinebit. vel dic Lnec cum nec eam .l. adulterꝫ ⁊ adulteraz. sed prior expositio verior videt̃. l. maritum ⁊ adulteram

Concubuisti Dicit̃ hic q̃ si quis cõcubuit cũ sorore vxoris sue: neutri ꝺz deceterο cõmiscri. vxor vero si ꝯscia sceleris non fuerit si ꝺtinere non põt post mortem eius nubat cui vult. adulter vero ⁊ adultera sine spe cõiugij ꝑmanebunt in pña

Si quis cum nouerca Dicit̃ hic q̃ si quis cũ nouerca sua adulteraꝝ: tam ille q̃ illa ꝑpetuo ꝺtineant. vir vero vxore sua mortua aliam accipiat. Idẽ in similibus.

§. Quamuis In hoc §. gr̃anus primo determinat finẽ illius. c. si quis viduã. scõo determinat illud. c. qõ ꝓposuisti. ⁊ vtrũq; male ffm beñ. ⁊ b. Casus aũt. §. satis ꝑz ⁊ p

te videbis. q̃ inuenit gr̃anus aliam solutõnem ad illud. c. qõ ꝓposuisti.

Si qui Dicit̃ hic q̃ si duo fami monij ꝺtrahant ⁊ ꝯsentiant: ꝑ nulla infirmitate supueniente debent separari. Sequens. c. ꝑz cũ sequẽti. §. ⁊ ad ꝓbandũ qõ ꝺz in. §. inducit sequens. ca.

Tantum valet Dicit̃ hic q̃ tã forte est vinculũ mr̃imonij: vt q̃uis caula prolis ꝺtrahatur tñ ꝓ sterilitate non separentur. mo si aliam cã prolis sup duxerit adulterij erit ⁊ si vera vxor ꝯsentiat: q̃uis apud anteriores ꝑcs obtinuerit. aliter bñ.

Usq; adeo Dicit̃ hic q̃ matrimonij ⁊ vinculũ ꝺiugale etiã si diuortium interueniat. sicut manet caracter baptismalis et si apostatando a caritate recedat

Quæstio VIII

Quum itaq; Dic ꝓponitur. viij. questio qua queritur an liceat ducere infidelem sub ea ꝺditione vt conuertatur. ⁊ certum est q̃ non ꝓpter imparem cultum. vt. ẽ. xxvij. q. ij. decime. sed sponsalia vt dicit ꝺ. ea ꝺditione contrahi possunt. vt. xxvij. q. i. non oportet. Idem etiam posset dici in matrimonio: licet. h. ꝺtra dicat. Sed quia hec questio determinata erat: ideo ponit aliam qõnem. scz an liceat alicui peccare vt inde fidelem ad fidem ꝺuertat. et dicendũ est q̃ non. vt in sequenti. ca.

Non solum Dicit̃ hic q̃ si fidelis vxorem suam fidelem dimittit: ⁊ paganam sub hac ꝺditione vt baptizet̃: manifestum est eã mechari. Nam ⁊ si solutus esset ab vxore et votum emisisset sub ea conditione: sibi contrahere non liceret: cum votum debeat adimplere. sed si solutus fuisset: hoc ei ante votum facere licebat: sed votum factum nulla conditione rumpetur: cum sine conditione fuerit emissum.

Causa XXXIII.

Quidam vir. Post mrimonij impedimenta expedita supius: supponit gra. cāz. xxxiij. in qua tractat de impotentia coeūdi z de enormitate delicti: z de peferia pz: z alia quedam annectit. Ut aūt hec z alia faciat premittit thema ō quo. v. elicit qōnes.

Questio .I.

Quod autem Dic inti tulat pri ma qō qua querit an impossibilitas coeundi separet mrim. Et distingue q est triplex impossibilitas. Una q procedit ex aio: vt i furioso. vt. ē. prox. q. viij. nec furioso. Alia q procedit ex corpore vt in maleficiato z frigido. vt infra. e. c. i. z. ij. z. iij. Tertia puenit ex vtroq vt in puero. q nec ūq aūt impossibilitas sit nō impedit mrim. ptractū z consummatū. sed bñ ptrahendus. vt infra. e. ē. et. c. sequentib⁹. In puero aūt nō impedit ptrahendū. vt. xxxi. q. ij. si itez. Probat ergo in hoc. ē. autoritate euangelica z aplica q impossibilitas non dirimit mrim. cū fornicatio dirimat. Postea soluit dicens la fornicatio dirimat. Postea soluit dicens q impossibilitas non dirimit mrim. ptum manū sed ptummandum. et ad hoc inducit sequentia. c.

Quod autem Dicit hic q si mulier cō grāt de frigiditate viri z ß probat p aspectum corporis vel legitimos testes pt accipere alium. alle vero contrahere non potest et si contraxerit separari iubetur Lnubere. id est omiscere

Requisiti Beñ. sic ponit casū hunc dicens. si vir z mulier in mrimonio copulant z vir frigid⁹ petat diuortiū. dicatur ei si hanc nō potest habere vt vxorem: habeat eam vt sororem. si cñ hanc prefrigiditate cognoscere nō pt eadem ratione nec aliam. Si vero mulier diuortiuz petat z vir consentit: vterq; septima manu frigiditatem probet naturalem. z deinde vxor alium accipiat. si aūt aliam vir acceperit a pparet eos eam purio decepisse. vnde peracta penitentia dē purio eorum in mrimonium reintegrent. Licet littera videat obscura tñ iste casus satis ex littera elicit Linnupti. Lpreceptum est quantū ad virum: z consilium quantum ad mulierem. simile est. xxxviij. di. prelbiterq. Sequens. c. patz. Et ad probandū qō dicit in §. inducit. c. sequens

Si quis acceperit. Dicitur hic q si vxor dicat q vir cognoscere eam non pt z vir ptrariū asserit: assertiōi viri standū est: cū vir caput est mulieris. nisi ab aduersa pte ptrariū probaret Sequens. §. pz. Hec. id est de qua fit metio in themate

Si per sortiarias. Dicit ß q si maleficiat⁹ ducit aliquā in vxorē z ei mīsceri nō pt studere dz vt pñia et exorcismis sanet. exēplo dom⁹ abimelech. et si sanari non poterit separari valebunt. et si alijs postea fuerint copulati non separabūtur restituta vtriq potentia coeundi Sequens. §. pz. Hec dicit hic ptrarium. c. gregorij. quia ibi loquitur in frigido. hic in maleficiato.

Questio II.

Quod autē Dic inti tulat. ij. qō sez an alīqs ptrahere possit cū illo quā poluit p adulteriū. Dz q hec qō fuit determinata. ē. xxxi. q. i. ideo mgr annectit aliā incidentē qōnē: sez an vir sit restituend⁹ vxori a q. ppria autoritate recessit vel ecōuerso. Et certū est q sic. nisi in casib⁹ notatis in summa hui⁹ qōnis. z extra de resti. spolia. lras. Iste. §. pz

Seculares Quidā erant ptiugati q nullā cām rōnabilem pretendētes vxores suas sine iudicio ecclastico dimittebant: z ideo in ccil. carthagineñ. fuit statutuz vt null⁹ ptingat⁹ dimittat vxorez suā nisi cā discidij probata fuerit apud epm qō si aīs ptrafecerit cōione priuet Laliena ptiugia. id est aliās vxores. Lsi autem vxores suas. vsqz ibi pendet constructio

An quod Dicit hic q si non licet alicui dimittere subditos suos sine cā probabili: multo minus licet viro vxorē suā dimittere sine cā. Hā etsi lex humana hoc permittat: lex tñ diuina hoc prohibet: cui obsequit lex humana.

Hystoria Dicit hic q si vxor a viro spoliata ab eo de adulterio accusaret: preceptū est ab impatore vt primo restituat q̄z rideat obiectq̄ si hoc obtinet in secularibus: magis dz hoc in ecclasticis obtinere

Siue de pugñ Dicit hic q siue cā thebergesup federe mr̄imonij agitet: siue a lothario accusetur de adulterio: primo theberga sue ptāti t suis psanguineis est restituenda. t locus secur⁹ est assignandus: vbi testes possint sine difficultate pduci: t causa sine formidine ventilari Lin hoc. § Q̄z uis causa videat exposita. s. c. seculares. vbi dicat. a ut illicita tē. Casum. §. per te videre poteris

Interfectores Dicitur h q si vir vxorē sine iudicis autoritate occiderit t maxime innocentē pro homicidio peniteat: et nunq̄z matrim̄. ptrahat nisi iuxta indulgētiam beati leonis fuerit adolescens Et nota q vacat hic ar. a ptrario sensu. vnde supple ibi vbi dicit Lcum non addis Imaxime. Que sequunt plana sunt vsq̄z ad ca. admonere.

Admonere sic ponit hunc casum. Iste astulphus vxorem suā interfecit: t post mortem eius eam de adulterio accusabat: volens filios quos ex illa habuerat ostēdere esse adulterinos: t ita indignos successione pēna t ad hanc accusationem inducebat vnū solum, testem homicidam t adulterū. Primo ergo papa redarguit eum de morte vxoris Postea notat eum de tribus. scz quia post mortem eius illam accusabat. t q per vnicum testem. t quia per reprobum t crimiosum. Postea ostendit ei quam pēnam debeat agere. t ponit in eius oprione an in monasterio vel extra velit agere pēnam Lp̄do. Ll. spoliator. q. spoliasti eos matre

Si qd Benemerit sic breuiter ponit hunc casum. Non licet viro vxorem adulteram occidere: nec etiaz ita dimittere q aliam viua ea sup ducat. sed si alter peccare se vult facere: potius sua viua aliam ducat q̄z suam occidat Sequens. §. pz. t ad id qd̄ in fine. §. dicit inducit. c. sequens.

Placuit Dicit hic q si vxores decricorū peccauerint: eas non occidant: sed eas custodiant. nec tero habeant licentiam peccandi maceradas eas verberibus t fame: sed non vsq̄z ad mortem. Cum eis aūt non comedant: nisi prius vere peniteant Sequens. §. pz ad quem inducit sequens. c.

Nocipsum Q̄ peccator post septennez pēnam ad pristinum statum restituit hoc nō ex canali arbitrio: sed ex diuina sūa sanctiõe sanxerunt. qd̄ probatur exemplo sororis aaron: que pter murmuratiõem quam fecit aduersus moysen ejecta fuit extra castra septem diebus vt mundaret. per qd̄ notatur q septem annis debet aliquis penitere ante q̄z in statum pristinum reuertat. Ut scilicet da parte dz: q cum in gestis sciliorum diuersa inuenta sit sententia vel opinio: illi sententia teneat: cuius antiquior t ponor existat autoritas. Hec ea ps incipitibil. In hac ne autem epl'e.

Hoc aūt quamq̄ Dicit gratianus q licz videatur dictum q sacerdotes specialiter debeant facere septē nem penitentiaz: hoc tamen generaliter ad omnes extēditur: vt probatur exemplo duarum: qui ad imitatiõem dominice sententie de adulterio t homicidio septem diēb⁹ penituit. vnde postea ecclesia habuit in vsu vt pro mortali peccato septēnis penitentia fieret: nisi enormitas delicti vel dignitas maioris fieri exigat. In sequenti autem. § dicit q penitentes matrimonia contrahere prohibentur. et ad hoc inducit sequens ca. Ldominice sententie. de maria scz. vsq̄z pza ca. proxime

Historia

David de adulterio ¶ Legit in libro regum. q. nathan ꝓpheta cū redargueret dauid de adulterio & homicidio descendit de solio & grauiter est ꝓtritus: et dixit nathan transtulit dñs peccatū tuū. verūtamen filius qui natus est morietur. percussit ergo dñs parulum vsq; ad vite desperatiōem: & ꝓ pariculo iejunauit dauid & noluit ꝓsolari. Ac cidit aūt die. vij. vt moreret infans & videns dauid seruos vlulantes intellexit q; mortuus esset: qui lota facie & mutata veste intrauit ad dñm & adorauit & exhilaratus redijt

De his vero Quidaz post acceptā solem nē pñiam ad militiā redeunt secularem. alij vero viuunt incontinenter vt ꝑ filios male genitos apparet de quib⁹ ita statuit vt ḡs uis non possint itez solemniter penitere: tñ ecclias intrent & admittunt ad sacramentū sed non ad ꝯmunionē nisi in fine vite. Nō aūt de viris dicit est de mulieribus similiter intelligendū Limprofessam ¶ id est in male professam.

§. Sed quia Iste. §. respicit supiorem §. vel. c. proximū sequens. Dicit ergo hic q; quidam timebāt ne si solemniter peniterēt dissolueretur ꝯiugiū: vel ne ampli⁹ possent ꝓtrahere cum essent adolescentes: & sic non penitebant. & ideo statutuz fuit vt possint i matrimonio ꝓtracto & cū alijs de nouo cōtrahere. & ad hoc inducit sequens. c.

Iudiuimus Quidam stulti erāt in falsa opinione vt si pñiam agerent oporteret eos vxores habitas relinquere. Recipit ergo leonem vt pñiam agant & vxores relinquere non teneantur.

In adolescentia Dicit hic q; si quis adolescens ꝓ aliquo periculo ꝺmittente solemnem egerit pñiam: & postea ꝓpter lapsum carnis vxorē duxerit nec ipm ꝺdemnam⁹: nec regulaz sic faciendi in alijs ꝓstituimus

Latorem presentiū Iste mihi fecerat: nunc papa in hoc ca. imponit ei pñiam. vel ostendit quā penitentiā epūs suus debeat ei imponere ¶ Tequētia duo. c. plana sunt: que dicūt q; post pñiam de fornicatiōe ꝑt aliqs ꝓtrahere vel vti mrimonio iam ꝓtracto. ¶ Sequēs. §. pz ad quē inducit sequens. c.

Quos deus Dicit hic q; hō sine rōne separare non ꝑt quos deus ꝯiunxit: vbi vero lex odit non separat hō sed lex ¶ Sequēs. §. planus est

Antiqui Dicit hic q; si qs ꝯiugatus solemniter egerit penitētiā si ꝓtinere non ꝑt ad ꝯiugiū pristinū reuertat donec erit in erate in q; poterit melius ꝓtinere. Idem dicendū est de penitente vxore qō quidem ex indulgentia est statutū: & si penitens supuxerit non ꝓtraheret. alius vero sic

¶ Questio III. Distinctio .I.

His breuiter. Post incidentes qōnes ꝓponit hic magr tertiaz qōnem in q; querit an sola cordis cōtritione absq; opis satisfactione & oris confessione dimittat peccatū. Et hanc qōnem insolito more ptractat: occasione cui⁹ tractatū de pñia prolixum interserit: quē in vij. distinctiones diuidendo disposuit. Allegat aūt gra. in hac qōne vel dist. prima alternatim ꝓ vtraq; parte: & tandem ipam insolutam dimittit vt arbitrio prouidentis ꝓcioris terminet. In hac igit dist. tractatur an sola cordis ꝓtritione dimittant peccata. Et ꝑt dici q; sic dei gra interueniēte: necessaria tñ est postea oris cōfessio & opis satisfactio si fieri possit: alioqn peccat mortaliter ex ꝓcepto q; h̄ non facit. Inscda q̄rit an caritas semel habita possit amitti vel nō. Intertia tractat vtq; pñia sit iteranda. In q̄rta an pcta dimissa redeāt. In. v. q̄ sint ꝑsiderāda circa pñiam ꝑponendā. In. vi. tractat cui facienda sit confessio. In. vij. an pñia timore mortis accepta sit vtilis. Primo ergo ꝓbat q; sola ꝓtritōe pcta dimittant. et ad hoc inducit sequentia. c.

Petrus doluit Probat in hoc.ca.exē plo petri q̄ sola cordis ꝓtritōne petā dimittunt: cui petā dimissa fuerunt: ⁊ tñ de eius satisfactōe non inuenit

Lachrime Dicit in hoc.ca.q̄ lachrime sc̄z interiores lauant delictū q̄ pudor est ꝓfiteri. vñ ⁊ si ꝓpter pudorem nolit quis ꝓfiteri sole lachrime delent petā l. q̄ l. i. q̄. vel q̄ delictuꝫ pudor est ꝓfiteri ¶ Sequens. c. pꝫ

Diri ꝓfiteboꝛ Hoc.ca. dicit in duas ptes In prima ponuntur verba ꝓphete In scōa pte ponunt verba augꝫ. exponentꝫ verba ꝓphe. Dicit em̄ q̄ magna est dei mia qui ad solā ꝓmissionem ⁊ ꝓtritōem petā dimittit: cū voluntas ⁊ ꝓpositum pro opere reputentur l diri l. i. apud me deliberaui ⁊ in corde ꝓposui Lip̄m dicere l. i. deliberare ponere vel ꝓmittere: voluntatē ꝓfitēdi hz̄e. l votum l. i. ꝓpositū ⁊ voluntas Et nota q̄ quidā ibi habnt principiū ca. mgr̄ aūt. h. non facit ibi principiū. c. Scias etiā q̄ in multis locis sunt ca. tñ ꝓpter brevitatē eoꝝ sub aliis capīs ꝓprehendunt: sicut in superiori ca. sacrificium

Si quis non dicam Dicit in hac.l. q̄ nonsolū qui rapuit sacras ṽgines: sed etiā qui rapere attemptauit capitis sniam feriatur

Nemo In hac.le. loquit impator prefecto pretorio: ⁊ statuit vt nullus in foro suo vel alterius iudicꝫ officiū aduocationis exerceat nisi fuerit baptizatus. si aūt ꝓtra h̄ factū fuerit attemptatū officiales prefecti ꝓtorio qui debuerūt hoc ꝓuidere centuꝫ libris auri puniant. ille ꝓ quo ꝓtrafecerit ab officio aduocatōis remotus oībus bonis suis ꝓscribet ⁊ in exilium mittet perpetuū. Rector vero ꝓuincie sub cuius administratiōe hoc fuit attemptatū: medietatem suoꝝ bonoꝝ amittet: ⁊ erit in exiliū per quinquennū l rogatoꝝ. id est aduocatoꝝ l stilum. id est sententiam.

¶ Tres autem sequentes. l. plane sunt ⁊ eas per te videbis

Si forte Dicit in hac.l. q̄ si vere accusat q̄ voluerit interficere occidere vel eo nuerso: seruū vrilis vel familia restificabunt ꝓtra eos aliquo modo ꝓcedente

Si quis tā masculum Dicit in hac.le. q̄ si quis attēptauerit facere impudicos masculos vel feminas: siue sint ingenui vel alteriꝰ ꝓditionis: iniuriaꝫ tenet. Sil'r iniuriaꝫ tenet qui aliū pcutit vel facit vt pcutiatur l mala. l. i. maxilla. Casus aūt sequentis. l. pꝫ

§. Econtra Probatū est. s. q̄ quis ꝓsola voluntate punit. nunc ꝓbat gr̄a. ⁊ rationē: ⁊ ad ꝓbandū subdit quasdā. l. quaꝫ prima pꝫ. Dicit in hac.le. q̄

Sollicitatores si quis sollicitat vel interpellat vxoꝛē alterius vt secū coeat vel vt ei nubat: ⁊ sine effectus: tñ punit. ⁊ hoc est q̄ dicit. l. ptiaꝫ. l. sollicitat eas vt secū coeant l. mīmo niaꝫ. l. i. sollicitat alienas vxores vt saltē facto secum ꝓtrahant

§. Qui puero Dicit in hac. l. q̄ qui masculū vel feiam ad stupꝫ interpellauerit: ⁊ q̄ vt hoc fiat opam dederit scz̄ domū ꝓbendo: vel dando ꝓcium causa ꝓsuadendi hoc vel aliud faciendo si effectus fuerit secutus capite punietur. si aūt non fuerit: in infamiā ꝓportabit l. Abducto l. i. remoto interpellatore de stupro

Vulgaris In hac.l. ponitur questio talis. vnus quis faciat furtum totius acerui frumenti si modiū vel ꝓtem aliquam de acervo: furtū est. Et rūdet q̄ ꝑm sniam officij ⁊ rebacitoris acerui furtum facit: sed tñ non tenet actione furti nisi de eo q̄ abstulit. Nam ⁊ si dominus armarium quod importare nō poterat ꝓmittit: ⁊ res que erāt in eo ꝓtractauerit ⁊ postea locum destinatum peruenerit: cuilibet rei fur dicitur manifestus ⁊ nō manifest⁹. Idem in eo qui segetē secat: ⁊ ꝓtem secum portat cū qua fuerit deprehensus.

Hec autem verba. Dictū est supra in precedenti gre. L. qui ma// gistratū prātem ve habebit si aliqd nouī iu ris statuerit. ipse qñq aduersario postulā// te eodem iure vti dz. Dicit ergo hic q pdi// cta verba intelligenda sunt cū effectu ꝛ non verboten⁹: scz si in veritate statuerit. nā L sta tuit. scz rem pfectā ꝛ ꝑsummatā

Bene sicut Posteq magr po// suit ꝛrarietatē le// gum de volūtate punienda. subdit duas so lutōes. vnā. infra. e. §. cognitio. alia hic: scz q regulare est q ꝓ volūtate sola nō debz quis puniri. qz pene pot⁹ sunt emolicde q̄ exasperande: nisi in casib⁹ exceptis a lege vl canone: qui etā notant in hac lra. In iniu ria vero certa pena non statuitur: sed multi plex. nam varietas crīm: nū varietatē indu cit pena ꝛ. Ad qd inducit. l. sequentem Lca sum. scz iodum

Aut facta puniātur Du. sic ponit hunc casum. Primo ponit q tuor genera puniendo ꝛ. Secdo dicit illa q tuor genera puniendo ꝛ esse ꝑsideranda se ptē modis q̄liter sunt punienda. nunc ma// gis nūc mi⁹ nunc nullo mō: ꝛ de oīb⁹ iuris// cōsul⁹ extra su ꝓponit L punūtur. scz verbo Lemansor. dicit emansor q diu vagat⁹ ex// tra castra manens tandem ad castra reuer tit. Furtiu⁹ dicit qui latenter merait in ali// quo loco extra castra exercendo malefactū ꝛ cito reuertit ad castra La crassaturis. di// cunt crassature que fiūt a latrunib⁹ in itine re ꝛ crudeliter ꝛtra transeuntes crassantur Lpetulantia. id est lasciuia.

Cogitatio Ponit gra. aliaz so// lutōem meliorez ad supradictam legum ꝛrarietatem: scz q vo luntas non punit ab homine sed a deo: cuz est suis sumbus ꝛrēta. sed actus exterior pu nitur ab homine vt in maleficijs. verūtn ea que effectū iuris desiderant vt mrimoniū ꝛ diuortiū ꝛ similia a maleficijs discernunt. In his em q̄ de iure effectū desiderant deli beratio exigit. in hijs vero nō. Et ad hanc suā distinctōem probandā inducit. l. sequē// tem. Au. tñ intellexit q sola volūtas in ma leficijs punit. ꝛ ita intellexit hūc locū. secus in alijs que de iure effectū desiderant

Diuortium Dicit in hac. le. q diuortiū non debet ratū haberi. qđ anim ꝑseuerantiam non habz. vnde si mulier calore ire cundie a marito suo diuertit puniri non debz: nisi ꝑseuerantiam ꝛ deliberationem habuerit. Nam non videt diuertisse q̄ est in breui re uersa Sequens. §. pz

Periculose Dicit in hoc. c. q non solum ille est homicida qui manu interficit aliuz. sed etiam ille qui prebet ꝓsiliū. Et hoc probat ex emplo iudeoꝝ qui dicebāt: non licet nobis interficere quenq̄: ꝛ cū clamabant crucifu// ge. vnde magis imputat illis mors xp̄i: q̄ pilato vel militib⁹ qui manib⁹ interfecerūt vnde qui alium tradit ad occidendum ipse eum occidere videt. Quod probat autorita te dñi ꝛ psalmiste L vnus. scz marcb⁹ Lali⁹. scz iohannes

Homicidiorum In B ca. po// nunt tria genera homicidioꝝ. nā non solus dicit homicida qui manu aliū interficit sed etiā ille q̄ frem suū odit vel q̄ ei detrahit. qđ probat assertiōe petri Sequens. c. patz

Nunquid cayn In hoc dicit q de⁹ respicit volūtatez hominū anteq̄ pdu// cat ad actū tam bonā vt eā remuneret ꝛ cor roboret q̄ malā vt eā ꝺemnet. de mala ꝑ bat ꝑ cayn. de bona q vult pati martiriū. qz remunerat ꝛ si martiriū non sequat Se quentia duo. c. plana sunt

Si propterea Dicitur hic q si habui// sti animum furandi q̄uis nihil furatus fu eris. quia times ne videreris: furtum tamē quo ad deuz cōmisisti Sequens. c. pla num est

Si cui etiam Hian⁹ infert ex supradict cū voluntas quo ad deum remuneretur et non opus. voluntas autez in cordis contri tione ꝓsistit. opus vero in oris confessione

tamen manifestum est q̄ sola cordis ꝓtritō ne dimittunt peccata

Porro illi D. sic ponit hunc casum. In hoc. c. ꝓsper intendit inuitare hoies ad emendatōem et ꝓfessionem peccatoꝝ. qui si nolunt peccata emendare sed volunt in sua malicia ꝑseuare damnabunt eterno supplicio: q̄ nolueṙt subire humanū. Preterea melius est vt homo sponte ꝓfiteat peccatum suum q̄ vt ex pectet inde ꝓuinci. siue ꝓfiteatur illud publice in iudicio vel extra. siue occulte ⁊ intra se

¶ Hoc idem D. sic ponit casum hunc. Ab hoc loco vsq̄ ad. §. sequentem per multas autoritates ⁊ per exempla: ⁊ p argumenta probat gratianus pctā dimitti in ꝓtritione cordis absq̄ oris ꝓfessione ⁊ operis satisfactione. ⁊ sunt plana omnia vsq̄ illuc inducuntur. ⁊ facit vnum. §. tm̄. ⁊ vsq̄ ad illū. §. alij ecōtra. ⁊ satis potest hoc stare: sed in quib⁹dam libris inuenio plures. §. ⁊ H voluit laurentius. Hoc. sic ponit casum. Ab isto loco inducit gratianus autoritates euidēciores ad ꝓbandum suum ꝓpositum: ⁊ suspēdit inclusionem suam vsq̄ ad. §. Item si aūt. ⁊ ibi ꝓfert ꝓclusionē. ⁊ ab eodem. §. suspendit iterum ꝓclusionem vsq̄ ad. §. cum ergo. et ita pcenit vsq̄ ad. §. alij ecōtra. Et scias q̄ q̄dā in principijs omniū autoritatum capl̄a faciunt: sed. h. non facit. nec gratianus cuz se pe pauca ꝟba de autoritate īducat L octaue. scz eratis surgentium. tunc cm̄ fiet iudicium q̄ ab hominibus timetur. Vel octaue diei que dicit dies iudicij et aduentus. Dicit ergo L trimore octaue. i. iudicij ⁊ aduentus L Cum enim deus verba sunt gratiani.

¶ Alij ecōtra Allegat nunc Gratian⁹ pro alia parte. scz q̄ adulto ⁊ discreto peccatuz non dimittat sine oris ꝓfessione ⁊ operis satisfactione. ⁊ ad hoc iducit multas autoritates vsq̄ ad. §. illum his autoritatibus. q̄ q̄ñq̄ modicum q̄ñq̄ nihil faciunt ad ꝓpositum sicut tuipse videbis. sicut etiam supius fecit. Sequentia aūt. c. plana sunt. s. dicitu. ⁊ non potest

Ecce nunc Ostendit ambos. i hoc. ca. q̄ ꝓfessio liberat hoīem a peccato. q̄ sine ea nemo ꝓsaluari. ⁊ ad hoc ꝓbandum inducit autoritatem ꝑtem ꝓbete: ⁊ hoc in prima pte. Inscda parte ponit duas distinctiones pñi. et quas ꝓbat q̄ actus exterior est necessarius ad pñam. Scda pars incipit ibi. Penitētia vero. Sed certe prima diffinitio magis ꝓbat primam opinionē q̄z secundā. Sequentia aūt. iiij. c. plana sunt. scz. ꝓfecta. nō potest. nullus. neminez

Agite penitentiam Quidā erant qui ꝓtemnebant ꝓfiteri vel satisfacere de peccatis ſm̄ preceptum ecclesie dicentes sibi sufficere si occulte pñiam agāt quibus precipit aug⁹. vt pñiam in ꝓspectu ecclesie agant: cui non sine cā dare sunt claues ligandi ⁊ soluendi. ⁊ q̄ hoc facere debeant ꝓbat autoritate iob

Et venit Probat hiero⁹. in hoc ca. q̄ in ꝓspectu ecclesie debet quis facere pñiam. ⁊ hoc ꝑ exemplo pbz̄orum isr̄l qui cū socro moysi in ꝓspectu ecclesie comederunt. mali vero a ꝓspectu ecclesie ⁊ dīfugiunt. q̄ ꝓbat exemplo adā ⁊ exemplo cayn. boni autem omnia in conspectu dei ⁊ ecclesie faciunt L inquit L ante vses. ⁊ tangit id q̄ legitur in exodo. s. cum ietro socer moysi venisset ad eum in desertū venit aaron ⁊ omēs seniores vt comederēt panē cum eo coram dño

Sed cōtinuo Probat auctoritate hoc ecclesiastici ꝓli q̄ si peccatoꝝ vult penitere ⁊ pctm̄ corrigere deus qui p pctō fuerat iratus reuocat iram ⁊ indulgentiam prestat. ⁊ ad hoc inducit autoritatem ozee ꝓbete cōtra ihr̄l'm. Sed certe in hoc. c. non bñ colligit vr̄z de interiori vel exteriori satisfactione loquatur.

Serpens Hoc. c. diuidit in duas ptes. In prima ponunt verba eue se excusantis. In scda parte ponunt verba ambroſ. sup locum illum. Dicit enim q̄ qui non vult pro peccato puniri agat pñiam in hoc seculo. q̄ q̄ aliter

et salutem obtinuit. cayn autē qz noluit re
seruatū est ei⁹ pctm eternaliter puniendū
Sēda ps ibi Ve malis Inanqz pastor Iq̄
si diceret penitens est recipiend⁹ ꝛ nō abīcd
end⁹. nā pastor ꝛc. et loquit de exēplo. qz de
eo fit sermo in euangelio

Libēter ignosco Amb
hoc. c. introducit verba dñi ignoscētis pe
nitenti ꝛ recognoscentis pctm suū. magis
eñ vult miam q̄z sacrificiū vete. te. cū p sa
crificiū iust⁹ ꝛmendet. p pñiam pctōr a pe
nis redimit. Nō aūt dicit Lꝛmendat Iid est
ꝛmendabilis a ꝓparet Lmia Iid est opa mie.
Ller Iid est vindicta Lp me Isez xp̄m

Multipliciter Nu. sic po
nit hūc ca
sum. In hoc. c. dicit q⁹ de⁹ subuenit pctōri
bus p baptismū ꝛ p pñiam quā q̄s dz acci
pere ab eccia. hanc eñ ptātem dedit xp̄s p
latis eccie vt penitentib⁹ ꝛgruā satisfactio
nem iniūgāt. Si vero aliq̄s sine baptismo
vel sine pñia decesserit remissionē pctōrū
quā hic nō habuit in alia vita non ꝓseqūtur
In fine vero vite penitentib⁹ pñiam ꝛ recō
ciliatōem neutr̄z deneget. si tñ sunt heretici
scismatici vel excōicati recipiant q̄ scriptu
ram ꝛ q̄ iuramentū. si vero ex toto vocem
amittāt ꝛ intellectū neutr̄z deneget: si per
astantes ꝓsiterit illos sic petijsse

Nemo potest Dicit hic q̄
nulli dat in
dulgentia nisi qui eaz sperauerit ꝛ petierit.
Quidā tñ heretici dicūt q̄ lapsis in preua
ricationem est cōio deneganda. sed male
cū de⁹ oia mala penitenti, dimittat ꝛ nullū
excipiat

Verbum dei Ostendit in
hoc. ca. q⁹ ois
ꝓfessio ꝛ opis satisfactio sit necessaria ad re
missionem pctōr̄z: cū solis sacerdotib⁹ ꝛ ec
clesie sit data potestas ligandi ꝛ soluēdi tā
q̄ ministris dei Lverbū Iid est filius dei Lꝛ
nulli⁹ ptātis I. i. nulla sua potestate peccata
dimittit

Potest fieri Hoc. c. diuidit i
q̄tuor ptes. In
prima dicit q̄ licet aliquis bon⁹ intra sup
plicia eget dñi sermone sed corde ꝓsitet. tñ
ei pñia ꝓsitenti vel penitenti venia non ne
gat Qđ probat ambro. quadā similitudi
ne In scda pte dicit q̄ qui recedit ab vnita
te eccie ꝛ censet claues eccie nō habere ius
ligandi ꝛ soluendi ipse veniam desuis pec
catis non ꝓsequet In tertia pte dicit q⁹ q̄
potestas dat diabolo vt iustum affligat in
eo plus ipse diabolus affligit. In q̄rta pte
dicit q̄ licet xp̄s semel passus sit pro nobis
quotidie tñ īmolat in eccia: cum corpus et
sanguinem ei⁹ sumimus. Scda ps ibi Let
infra I Tertia ibi Lꝛ paulo post I Quarta
ibi Lsicut semel I Laliquos Iid est hereticos.
Ldicis Jo de⁹ Ldebeant Isez sacerdotes

Quantuslibet Amb
ꝛ. in
hoc. c. inuehit contra hereticos predictos dicentes q⁹
peccator non potest ite ꝛ penitere. vnde di
cit q⁹ illi qui dicūt volūt eos qui p contritio
nem resuscitati sunt ite ꝛ interficere. sicut iu
dei voluerūt interficere lazaꝛ a domino re
suscitatum

Is potestatis Adhuc p
sequit am
bro. de hereticis qui p iudeos designantur
Et hunc casum sic ponit laurenti⁹ Loqui
tur amb ꝛ. hic ꝓtra iudeos q̄ dicebāt xp̄m
in belzebub nōie eijcere demonia quib⁹ do
min⁹ dixit. qui peccat in filiū vel in patrez
remittit ei: qui vero peccat in spūm sanctuz
non remittit neq̄z hic neq̄z in futuro. Isti
ergo iudei separabant celestem potestatem
ab eccia qui cū in belzebub dicebant eijcere
demonia. quib⁹ dñs loquens vt predixi cō
plectus est omnes hereticos: tā hereticos il
lius tp̄is q̄z futuros Lq̄ oēs Iid est sepa
rare ptātem Lest omne Iid est magnū ꝛ gra
uissimū pctm. vel hoc ideo dicit qz qui in ℔
deliquit fact⁹ est omniū reus.

Nonnulli Quidaz postulabāt
penitentiam a sacer
dotibus vt statim in pristinum statum re
uertant. hi pot⁹ obligant sacerdotes q̄z se
absoluūt. quibus sacerdotibus dictum est:
nolite dare ꝛc.

Sunt qui Quidaz erant q̄ vo
lebant accipe pñiaz

a sacerdotibus: nec de peccatis suis satisfa-
cere ꝛ dolere: putantes sibi sufficere si ꝑ pria
autoritate a sacramentis abstineant. quos
ambro. in hoc. c. reprehendit: hortans eos
multipl'r vt doleant ꝛ satisfaciant de suis de-
lictis: qđ ꝑbatur exẽplo moysi L ꝓscribunt .l.
imponunt ꝛ prefiguntsibi pmam talem.
L scriptam .l. in gene.

Miror aũt Quidã stulti sacer-
dotes erãt in eccia
qui cũ viderent quosdã pctõres nõ recte pe-
nitere nec veniam recipe: alios ad pmaz re-
cipe nolebant: quos hic redarguit cypria-
nus. ꝛ q eos recipe debeant ꝑbat autorita-
te iob is in apocal'. ꝛ autoritate thobie

Importuna Probat hiez. in hoc. c. q pec
catoribus ꝛ penitentibus venia tribuitur.
ꝛ q sp est pma faciendaz licz quis sit in mor-
tali pctõ vt veniam impetret. qđ ꝑbatur ex
emplo mulieris chananee que per suam iu-
sticiam vel instantiam meruit a dño exau-
diri. ꝛ exemplo amici qui ab amico tres pa-
nes impetrauit. ꝛ latronis qui in cruce me-
ruit veniã. ꝛ quibusdã alijs exemplis que i
lra facile videbis L ꝛ perijt .l. id est perire me-
ruit: vel digna fuit pire: vel peritura esse cre
debaꝫ L martiriũ .l. non in veritate fuit mar-
tiriũ: sed similitudine facti.

·ℌ· Quod aũt Probatuz est
.s. autoritate
amb. q penitenti venia tribuit. sed ctra ob
jcit gra. vt ctrarietatẽ illam postea soluat.
Sequens c. si sacerdos planũ est

·ℌ· Sed huiuscemõi Gratianus soluit predictã ctrarietatem di
cẽs q hmõi interrogatões: si sacerdos pec-
cauerit ꝛc inferunt difficultatẽ ꝛ varietatẽ:
q difficile fiet. vel aliqua singularis ꝓsona
orabat ꝓ ipso. ꝛ ad hoc ꝑbandum quasdaz
autoritates inducit

·ℌ· Potest Ponit granus et aliã
solutõem ad autorita-
tem Job is vt intelligaꝫ de eo qui peccat in
spũm sanctum ꝛ ctra fidẽ ꝓ quo nõ est ora-
dum post mortẽ si vsq ad mortẽ in tali cri-
mine ꝑseuerauerit. ꝛ ad hoc ꝑbandum in-
ducit ca. sequens L non dico .l. id est non pre-
cipio L dico .l. id est precipio

Voluissent Dicit in hoc ca.
q mali vellent sp
viuere vt sp in pctõ manerẽt. vñ ad magna
ptinet iusticiaz iudicantis vt ꝓpterea sint in
supplicijs q in hac vita sp volũt esse in pctõ

·ℌ· Ex his Concludit gra. et pre
allegatz; coꝛ sniam in
vnũ pstringens q pcm̃ non dimittit sine
oris ꝓfessione ꝛ opis satisfactõe. Postea p
multas ꝑbatões ꝛ multa argumenta mult
idem probare: incipiens a pctõ primi hois
qđ non nisi ꝓfessione est dimissum. ꝛ ꝑbat
tio gran ptendit vsq ad illũ .ℌ. his auctori-
tatibus. Et non facit .ℌ. nisi vsq ad .ℌ. illis
exbis oibus. Quidã tñ faciunt ibi duo. c.
scz Puteus ꝛ Introite. vnde fm q habent
in libris suis postea ponunt in glosis Sed
certe non videꝫ q ibi debeant esse. c. etiã fm
granum. ꝛ si aliqđ est ibi casus est planus.
Idem etiã voluit benedictus

·ℌ· Ex his omnibus Infert gra. ex supradictis: q sine ꝓfessione
nullus veniã mereꝫ. ꝛ ad hoc inducit sequẽ-
tes autoritates. Sequentia tria. c. plana
sunt. scz sufficiat ꝛ sufficit ꝛ ca. nouit. Illud
aũt ca. qđ postea sequit scz aliud postmodũ
s. xi. q. i. ꝛ ibi casum inuenies. Item tam hic
breuiter ponit hic casum. Dicit hic q abbas
nere dz a multis qui vnũ licitum ꝓmitt. ꝛ
ita ꝑbatur q satisfacere tenet.

Qui sanctus Dicit in hoc ca
q sacerdos q
bonus est ꝛ digne vult accipe corpus chri
sti dz in castitate pmanere. pctõr aũt quem
ꝓscia ꝓpria remordet penitere dz ꝛ ingredi
ecciam de qua fuerat ꝓpter predicta grauia
Llucerne ardentes .l. opa nra sunt ardẽtia
tia caritate: ꝛ alijs lucentia per exemplũ

Si agamus Dicit hiero. in
hoc. ca. q sicut
deus reuocat sniam in ꝓtumaces lata: ita
ꝓpter negligentiam penitẽdi bona reuocat
que ꝓmisit. ꝛ hoc ꝑbat exemplis: scz hiezu
ꝛ samarie ex quib? cuitatibus quida fuerũt
a supplicijs liberati. alij vo bona q fecerunt

ptlderūt.rursus.]verba sunt gra. vsq; ibi [promittit.]Quoq; scz habitatoq;

Quamobrem Doc.c. di uidit dū as ptes In prima ponunt verba danielis interpretantis visionem nabugodo. t dicē centis sibi: placeat tibi ociliū: pctā tua elemosinis redime t ē. In scda ponunt verba hiero. dicentis inutile videri ociliū xpbete Exquo em predixit sniaz in visione regis quid valet ociliū ei? cū snia dei mutari non possit Qui rndet dicēs q sepe sniaz ominationis revocat deus. sicut apparet exemplo ezechie regis niniue cuitatis. t licet rex admiserit ociliū xpbete t snia dilata fuerit: tñ fuit postea inflicta. qz locut? fuit superbiaz dicens. nōne hec est babilon magna t ē. Secūda ps ibi [Si predixit.]Et t ninuita q.]hoc est in iona prophetа [rreverentiā.]id ē malle t otra reverentiā t eq̄tatem Que aūt fuerit visio dicit in aparatu t i hist̄ijs dicet

Vide benignū filij isra el seruiue rūt vij. annis regi mesopotamie t postea liberati sunt ab otoniele. Dicit hic q in illo facto significat q q̄nto tpe aliq̄s stetit ī peccatis seruiendo diabolo. tanto tpe dz eē in pūia seruiendo deo In fine dicit q sicut illi non fuit liberati nisi ad instantiā precū. ita non liberant aliqui nisi p preces

Ecclesia christi Dicit ħ q pctōr non est in eccia que non hz maculam neq; rugā sicut olim habuit. qui vero vult esse in eccia vadat ad medicū vt purget a macula t fiat de eccia q̄ est corp? ei?

Super tribus Doc.c. di uidit dū as ptes In prima ponūtur verba amos p xpbete omnantis xp̄o damasci t zizachiel regi eius qui. t. trib? grauiter afflixerat. q̄ si di. si azael xp̄s damasci semel vel bis tm̄ mō xp̄m meū esset p̄secut? forsitan parcerē illi. sed q? diu expectauit ad pūiam vt quer sus reciperet sanitatem t ipse abusus patientia mea tertio t q̄rto afflixit: cogor mutare sniam vt plagis corripiam eū. In scda pte exponit verba xpbete moraliter: t sic intendit probare q? de? non dat veniaz nisi penitenti Scda ps ibi [Iuxta.]q Sequens. c. pz Et nota q prima tabula dicit baptism? scda pūia Sequens. c. etiam pz.

Ne forsitan Dier. exponēs verba osee xp̄he sup malach. dicit q sicut iudeis promissuz fuit vt instarēt in tabernaculis suis post penitentiā in dieb? festiuitatis sue quaz faciebant singulis annis in memoriā. xl. anno rū in quib? fuerunt in tabernaculis eorum in deserto. ita oīb? pctōrib? promittit q p? pūiam redibunt ad eccias: vt qđ olim fecit baptism? nūc faciat pūia.

Redirerat Doc.ca. inducit ad probandū q licz alicui venia promittat: illaz tñ debz cū instantia implorare: ne propter desidiam p missa venia retractet. vnde licz dñs p hieremiā p̄miserit q filios israel post. lxx. annos desolatōis templi reduceret in hierl̄m. daniel tñ non fuit negligens in rogando hāc ne negligentia offensam pariat. vñ legit in geneſi q mūdus ante. cxx. annos non defuisset. sed quia homines negligentes fuerunt circa penitentiam: ideo post centuz annos mund? finitus est.

Medicina In hoc c. ostendit ambro. q opib? misericordie dz hō redimere pctā sua elimosinaciendo: non q de? sit venalis: sed ipse venalis est qui se redimit.

Medicamentū Dicit in hoc c. q sicut in pfectione medicinali ex plurib? herbis pfecta aliqua illa q̄ est dñantior. sic i penitentia facienda elemosina dicitur dominari. Qđ probat autoritate euangelij Lmedicamentū].i. elīna. et loquit p similitudinem q medicina est aīe.

Deus diffinitionez Au. sic ponit hūc casum. Dicit amb?. in ħ c. q de? quēlibet pctōrem indifferenter recipit dūmō penitеat. t licentiā relaxandi de pena cuilibz penitenti sacerdotib? ocessit. sed maiora crimina maiori pena sunt puniенda Ldiffinitōem].i. distinctōem psona?

Fleat Dicit in boc.c.q si crimen est manifestum delere debes manifeste ꝛ flere: vt pro te oret eccia. amat enī deus vt multi rogent p vno. Unde q multi rogabant p filio vidue: resuscitauit deus. sicut legit in euangelio

Adam post Probat in boc.c exēplo ade q̄ statim post delictū debet quis facere pñaz. q̄ statim post culpaz adam eiectus fuit de paradiso vt ageret pñam

Tres autem Dicit in boc.c q̄ tres modi agendi pñam inueniunt. Primus est qñ adultus volens baptizari pñam agit. Secūdus qñ quis quotidie peniret de peccatis venialibus. Tercius qñ agitur pña de venialibus que phibentur in decalogo Ab illo aūt vers. Lect enī pña. Tractat de scō modo aug⁹. dicens q si aliquis ꝺtemnit venialia ꝛ non egit pñam pro ipsis efficit dign⁹ morte: sicut pro aliquo mortali peccato. et hoc pbat per quandam similitudinē inductam de naui. Ad. aūt sic ponit hūc casum In boc ca. oñdit aug⁹. tria esse genera siue species pñe. Unum genus est ante baptismum. ꝛ post de peccatis mortalibus. post ea ostendit q̄ sicut venialia quotidie subrepunt: ita quotidie sunt deflenda per aliquā satisfactiōnem. quia si multa collecta fuerint simul ita grauabunt sicut vnū mortale

Si peccatum Casus iste sic cōsuenit poni Cum post dauid dominus transtulerit ab eo eius peccatum: querit quare post ea pro illo peccato multas penas sustinuit. Et rñdet grego. q̄ licet peccatum sibi esset dimissum: tamen pena quaz pmeruit debetur. Nam etsi per baptismū nobis dimittit originale pecm: tñ post baptismū eius pcipenam sustinemus.

Sicut primi Ad. sic ponit hunc casum. Per primum hoiem ꝛ dauid oñdit augu. q̄ licet per baptismū ꝛ pñam nobis dimittantur pcā: tñ postea mors ꝛ alie penalitates pro originali peccato inflicte remanent ad agonem ꝛ exercitium Primi hominis. Secz ade ꝛ eue.

In actione Casus iste fuerit poni. Dicitur enim hic q̄ quando peccatum ita magnum est q̄ peccator dignus est priuari cura pozechristi sacerdos potius debet ꝓsiderare mensuram doloris q̄ temporis. sed quia dolor est occultus: quando q̄ ita stat̄ tempa penitentie ab eo qui vices eius gerit. cui gemitus non est absconditus vt peccatum puniat si non est per dolorem sufficienter dimissum siue punitū. ꝛ vt satisfaciat ecclesie quam lesit. ꝛ ideo quicunq̄ pro occulto crimine a ꝯmunione vult abstinere: facto hoc auctoritate sacerdotis

Judicet Ad. sic ponit hūc casum ostendit aug⁹ quis ordo sit seruandus in accipiendo penitentiā. Primo debet homo contereꝛ cōpungi: de peccatis: ꝛ inde se damnare ꝛ redarguere. ꝛ in corde ꝓponere q̄ satisfaciat ꝑm arbitrium ecclesie: ꝛ postea veniat ad sacerdotem ꝛ ab eo accipiat modum siue satisfactionis. ꝛ licet omen est publicum ꝛ cum magno scandalo: publice recipiat ꝛ agat pñam Iudicet. id est ꝺdemnet.

Mensuram Ad. sic ponit hūc casum. Dicit hieronimus reddit causam quare in vtroq; testamine non est determinatū tempus penitentie. q̄ apud deum non tantum valet mentis contra tempis quantum doloris. ꝛ ideo relinquitur arbitrio sacerdotis prout viderit expedire assignet tempus breue vel plicum. ſcd ne ignoret sacerdos modum ꝛ imponat penitentiam: in quibusdā criminibus modi ꝛ tempa pñe sunt determinata. Sequitur aūt. c. scz quis aliqñ planū est.

§. His auctoritatib⁹ Ex preallegatis auctoritatib⁹ ab illo. §. aliq econtra ꝛ cludit gratianus pcā non dimitti sine ozis ꝓfessione ꝛ operis satisfactionis. ꝛ incipit rñdere auctoritatibus primo inductis p alia pte. s. que asserit pcā in sola cordis ꝺtritōne dimitti soluendo eas q̄nq; bene vt dicit. h. Postea in. §. contra defendit sniam illam q̄ sola contritōne

peccata delenk ⁊ ita alternatim incedit nūc pro hac pte nūc pro illa allegando. ⁊ scias q vn⁹ debz esse. §. vsq ad. §. econtra Hāc uo inducit vt eam soluat. q videbak facere ritatem iohis chriso. ⁊ casus duaz illaruz autoritatū plani sunt. quidaz tñ habent in principijs oim autoritatū qđ esse nō dz. sz si velles facere capla in illis duabus nouis militer ⁊ illud.

§. Econtra Allegat nūc gra. pro alia pte scilz q cordis ꝓtritōe dimittūtur pcā: rñdendo q busdam supius allegatis. ⁊ ad ꝓfirmandaz suam allegatōem inducit tres autoritates: duas directo: ⁊ aliam indirecto. hug. tñ sa. s. c. tres. ⁊ ibi similiter gra dei. sed certe mi bi videk q tot⁹ sit vn⁹. §. vsq ad. §. quez sta tim ponam

§. Quicunq; Infert ĝ gra. ⁊ dicit q q̄ de pnia facieda dicta sunt ad interiorē pniam non ad exteriorez sunt referenda. Postea exponit q̄ndam autoritatē aug⁹. que ꝓtra ria videbak. ⁊ ad hanc suam expositionem aug⁹. inducit tres autoritates

§. Hec ergo secreta Infert nūc gra. q pro leuibus pctis vel oc cultis secreta est deo satisfactio facienda: p manifestis vero pctis publica. Qđ proba tur exemplo nabugodonosor ⁊ niniuitarū ⁊ autoritate aug⁹.

§. Econtra ea Hunc p alia parte allegat gra. scz q ꝓfessio oris est necessaria: dicens q supradicta partim pondere carent ⁊ par tim nō. nam occulta pcā secreta satisfactōe purgank. publica vero manifesta pnia pur gank. nullū tñ graue delictū si facultas affu erit ꝓfitendi sine ꝓfessione purgak. qđ pbat trib⁹ autoritatib⁹. scz leōis: aug⁹. ⁊ ambro. ⁊ vno exemplo dñi. ⁊ ad hoc inducit gra⁹ autoritatē leuitici. ⁊ licet sit de. §. isto: tamē hunc casum sic ponas.

§. Qui domum suā Casum hunc sic breuiter pone. Primo po nit gra⁹ verba leuitici: etsi non p oia. Se cūdo exponit ea moraliter. Ad euidentiaz tñ eoz̄ que hic dicunk nota q ad lrām ita erat in vete. test. q si quis offerebat domuz suam vel agz̄ vel aliquid aliud tabernacu lo: ⁊ postea penitebat: si volebat rem recu perare: addita q̄nta pte estimatōis tot⁹ rei preciū p̄soluebat tabernaculo ⁊ rem recupe rabat. et facienda erat hec solutio ad siclum scūarij qui maioris ponderis erat q̄z vulga ris: postq̄z ꝓuenerat ō precio inter sacerdo tem ⁊ eum qui debebat redimere rem: reti nebat emptor agz̄ vsq ad annuz iubileū quē tūc restituebat plene. Ille itaq; qui nō poterat rem redimere nisi siclo sanctuarij si gnificat pctōrez qui se non potest redimere a pctō nisi opib⁹ statutis ab eccīa. Alia eti am moraliter exponunk sicut videbis in lit tera. Omnia aūt sunt verba gra. vsq ad. c. quem pertinet Iubileo Jann⁹ iubile⁹. id est q̄nquagesim⁹. ⁊ dicit iubile⁹ ann⁹ remissio nis: q eo anno debita remittebanť: ⁊ serui efficiebanť liberi ⁊ oia reuertebanť ad sta tum pristinum

Quem penitet Licz hoc c. sit proli xum satis tñ planū est ⁊ vtile. Diuidit ergo hoc. c. in q̄tuor ptes. In prima ostendit au gustin⁹ q de omni pctō qđ quis ꝓmisit de bet sacerdoti ꝓfiteri p ipm ⁊ non p nūcium: vel p epl'am: vt maiori verecūdia efficiak: q̄ ptem pnie releuat. In scda pte dicit q q̄cū q vult ꝓfiteri discretū debz eligere sacerdo tē cui ꝓfiteak q̄ sciat ligare ⁊ soluere. In ter tia pte dicit q q̄ copiā sacerdotis nō habet ꝓfiteak proximo: ⁊ ex desiderio sacerdotis veniam ꝓsequek. In q̄rta pte dicit q si pec catū occultū ē sufficit referri in notitiā sacer dotis: si publicū est ei⁹ ꝓfessio debz fieri pu blica in ꝓspectu eccīe: vt ei⁹ precib⁹ adiuuek Scda ps ibi Lq si ꝓfiteri Tertia ibi Lran ta itaq; Quarta ibi Lsi pctm Lora id est pctā ora ad os Lmūdandis Lforte de lepro sis loquik: quib⁹ precipit dñs vt se sacerdo tibus demonstrarent

Quãuis plenitudo.

Consuetudo erat alicubi q̄ penitentes accipiendo pñam de occultis peccatis cogebant ea sacerdotibus publice ꝓfiteri: ita q̄ pl̄s audiret: quam ꝓsuetudinem removet leo. qz plures ꝓter hoc a pña revocabant Unde dicit. ꝓfessio sufficit que primū fit deo z postea sacerdoti: tunc cū plures ad penitentiā poterunt provocari ¶ Sequens. c. l. q̄ vtraq; sinia fautores hz sapientes

Quidam deo

Quidā dicebant sufficere ꝓfiteri pctā soli deo. Alij fere vt tota ecclia dicunt q̄ pctā sunt sacerdotibus ꝓfitenda. z licet vtrumq; sit fructuosum: tñ sequenda est ꝓstitutio iacobi ap̄li vt ꝓfiteamur alterutr̄ peccata nostra. z liz illa ꝓfessio que fit soli deo sit iustior q̄ illa pctā purgant: q illam tñ que fit sacerdoti docet qualiter ipa pctā purgari debeant

¶ Distinctio II

Via vero

Dic q̄ ponitur .ij. di. in qua tractat an caritas semel habita possit amitti. z certū est q̄ sic. vt infra. c. § non est mirū: nisi forte sit in aliquo ꝓfirmata per grām: vt fuit in beata virgine. z sicut pt amitti: ita amissa pōt recuperari: cum de nemine sit desperandū dum est in hoc corpore ꝓstitutus. vt infra. ea. dist. vij. nemo. nec pt amitti caritas nisi per mortale peccatū nec recuperi nisi a deo gratis: cum omnis virtus sit opus solius dei. Et qz hec qō videt tangere qōnem que tractat in .iiij. dist. scz an pña sit iteranda vel non. ideo gratianus breviter tāgit qōnem illam. z inde sumpta materia incipit latenter ꝓponere questionē de caritate tractare. vt aūt ad hec tractanda cōpetentius gr̄anus accedat: breviter vtit transitu: dicens L Qz vero cē] Intendit em̄ pbare q̄ pña iterari non pt. qz si iterat prima non fuit vtilis nec pña dici debz sed qō inducit sequens. c.

Si quis semel

Dicit hic q̄ si quis semel fuit in crimine invidie vel ꝓtentionis si postea in illud inciderit prima causa ex q̄ invidia vel ꝓtentio nascitur in eo remanet quam oportet per ꝓtraria z aduersa curari per exercitiū scz humiliatis L notatus .l. per exercitiū scz humiliatis L primam cām reprehensius z redarguitus L primam cām] id est vitium a de est.

¶ Item sine

Dic accedit gratianus ad ꝓpositam qōnem. z per multas auctoritates ostendit q̄ caritas amitti non pōt. qz si videatur amitti nō fuit vera caritas. ¶ Aliis. § ꝓs z tria sequentia. c. similiter patent. scz caritas radicata. valida. verba sunt salomonis in canticis: que exponit greg. in moral. dicēs Virtuti cē. vnde in illo ca. valida sic posses breviter ponere casum Primo ponit verba salomonis. scdo verba greg. exponentis verba illa L dilectio .l. i. caritas

Caritas est

Ad. sic ponit hic casum. In hoc c. ꝓsper multis modis cōmendat caritatem. Secdo ostendit q̄ qui habet caritatem facile peccatis resistit: z bonis oibus abundat mundana ꝓtemnit. difficilia perficit. Sub dit etiam quid sit deum diligere. et quid sit pquertere ordinem diligendi. Tercio ostēdit ad quid corpus nostr̄ sit diligendū. Quarto qualiter intelligatur. diliges primum tuum qualiter intelligatur. diliges primum tuum cē. z qui sunt qui diligunt deum plus q̄z se diligunt. ¶ Et nota q̄ fm. hu. omnia verba sunt ꝓsperi vsq; ibi L Item beda] Item beda ꝓsequitur. cet non ita ꝓtinue in libro suo ꝓtinuatur. z hoc dictum Item qui sepe interponit. verbum gratiani. z fm. h. rorum eli vinum ca. quod credo verum. lex etiam semper cum h. Quidam tamen ibi faciunt vnum ca. igitur si caritatem] Aliud ibi L Corpus] Aliud ibi L proximos] Aliud ibi L proinde] finis

Querendum

Dicē. sic potest hūc casum. Quidam reputabant magnum signum q̄ christus credatur dei filius quia in baptismo xp̄i spūssanctus sterit super ip̄m. sed nō est magnum: cum semp in dño manfit spūs tussc̄us. z spūssanctus partum cum sanctificat: vt eos custodiat in operibus pietatis. partum quoq; recedit ab eis: quantum ad gratiam prophetādi z miracula operandi

Hu. vero sic videt ponere hūc casum. Le gitꝫ de ioh̄e qꝫ iob̄es baptista vidit spūm san ctū ꝙsi colūbā descendentē ⁊ manentē sup iesum baptizatū quia descendit sup eum si gnū fuit: ne vox illa hic est filꝰ me⁹ dilectꝰ ⁊ putaret ad ioh̄em esse factā: nō ad eū. qꝫ sez ipse discerneret ab alijs. Quert ergo h̄ beda quo fuit signū cognoscendi filij dei qꝫ spūs mansit sup eū: cū maneat ⁊ in alijs sanctis. Et rñdet qꝫ alio mō manet in xpo. nā in xpo manet ꝑ quo ad oīa. in scīs aūt non quo ad oīa: qꝫ ad tempꝰ recedit ab eis quo ad opandū: etsi quo ad iusticiā semp manet in eis. ¶ Sequens. c. sez caritas pz. Et sequens. c. etiaz pz in quo exponit augꝰ. qd sit vnctio inuisibilis i. sola. id est tribulatio nis: doloris siue laboris

Pennata animalia

Tangit hic illud ezechielis qꝫ vidit q̄tuor aialia pennata: de quibꝰ hic dicit nō reuer tebant cū incederent: sed vnūqdqꝫ ante faciem suam gradiebat. Hanc autoritatē exponens grego. dicit qꝫ p hec animalia intelliguntꝫ predicatores q̄ exemplātes celestia nunqꝫ reflectunt ad terrena. Et hanc suaz expositiōem probat autoritate dñi ⁊ autoritate pauli

Non reuertebātur.

Grego. hic exponit eandem autoritatez de qua dictū in precedenti. c. ⁊ suā expositiōem confirmat autoritate salomonis

Potest discursus

Tangit illud ezechiel. qꝫ iuxta q̄tuor aialia q̄ vidit erant q̄tuor rote in q̄bus erat spūs vite: et quocūqꝫ ibat spūs sequebantꝫ ⁊ cum stabat stabant rote. Hoc aūt mystice exponit grego. in omelia sua dicens qꝫ p rotas virtutes intelliguntꝫ quaꝫ q̄dam semp sunt in sanctis ⁊ q̄dam aliq̄n recedūt. ⁊ ponit q̄daz q̄ improprie sunt virtutes. ¶ Sequens. ca. sez ficta pat.

¶ Et premissis

Cōcludit grā. ex premissis qꝫ caritas semel habita amitti non potest. qꝫ q̄ caritatem hz ampliꝰ peccare non potest. ⁊ ad hoc inducit sequens. ca. Sed qō dicit ampliꝰ peccare nō ꝑt falsum est: nisi diuinctum intelligat. qꝫ non possit simul caritatez habere ⁊ peccare. ¶ Sequens ca. sez radix pat.

¶ Cum ergo

Infert grā'. ex supradictis qꝫ qui mortaliter peccat nunqꝫ habuit caritatem nec pñiaz egit qui mortaliter peccauit. Nō autoritate aug⁹. probat vel probare intendit. Et scias qꝫ ex falso ipse concludit falsum.

Caritas est aqua

Probat aug⁹. in hoc. c. qꝫ qui caritatem hz non sitiet in eternū sine q̄ null⁹ habebit vitā eternā nec poterit penitere nec ꝯtritiōem habere. ad qō probandū inducit tres autoritates dñi. Et nota qꝫ ab illo loco Reprob⁹. Videtur verba aug⁹. vt dicit. h.

¶ Hec que de cari=

tate. Soluit nūc grā. premissas autoritates ⁊ dicit eas esse intelligendas de pfecta caritate. id est q̄ ducat hoiem ad pfectōez vite: sez q̄ est finalis: ⁊ cū q̄ hō decedit illa nūq̄ amittit. et inde sumpta occasione ostendit grad⁹ esse in virtutib⁹: sez spūales ascensus de virtute in virtutē ⁊ etiā in eadē virtute. nā q̄nto q̄s proficit plus ascendit. ⁊ ad h̄ probandū inducit seq̄ntia. c.

Dum sanctam

Casus iste sic cōsueuit poni. Grego. exponit illud verbum ezechiel. ⁊ venit vir ad portaz q̄ respicit ad orientem ⁊ ascendit gradus eius: ⁊ dum exponeret introducit autoritatem dauid: de⁹ in gradib⁹ eius dinosceretur cum susciperet eam. In principio ergo. c. ponit expositionē illi⁹ versus de⁹ in gradibus ꝛc. Secūdo probat qꝫ in virtutibus gradꝰ inueniꝫ tur ꝑ autoritatē iob dicētis: p singulos gradus ꝛc. et dauid dicentis: ⁊ ambulabūt de virtute in virtutem ꝛc. ⁊ p illū apl'm auge nobis fidem ꝛc. ⁊ p similitudinem euangelij de semente primo producente herbam: ⁊ deinde spicam: et postea granū. Semen

est cogitatio que herbam ꝓducit cum incipit operari. cum autē ꝯsummat spicam facit. cum aūt pseverat frumentū nutrit in spicā. ⁊ eadem similitudo adaptat in persona petri. Tercio ⁊ vltimo exponit illud verbum ezechielis. ⁊ venit vir ⁊c

Qui vult dicit hic q̄ si aliquis hz voluntatem faciēdi ꝓcepta dei: sed impedimēto alicuo detentus ea non facit: modicam hz caritatez cum nondū possit omnino sustinere ꝓ xp̄o. cum aūt poterit facere precepta dei ⁊ omia sustinere pro christo: tunc habet perfectam caritatem. qđ probat autoritate domini ⁊ exemplo petri

Si quis dicit hic q̄ si quis paratus sit p fratribus mori ꝓfecta caritas est in eo: sed non statim cum nascit est perfecta. nam primo nascit. nata nutrit. nutrita roborat ⁊ perficitur. Sequentia tria ca. plana sunt. scilicet. sicut. caritas. si sermo.

§. Econtrario per multas autoritates oñdit gradus esse in virtute: adhuc idē oñdit per suum ꝯtrarium scz per pctm̄. in peccato em̄ gradus inuenit. Nam sicut nemo repente fit bonus: ita etiam nemo repente fit malus

Sicut tribus dicit hic q̄ sicut tribus modis ad pctm̄ peruenit. s. suggestione dyabolica. delectatōe ⁊ ꝯsensu: ita ipsius pctī tres sunt differentie. s. in cōde. facto ⁊ ꝯsuetudine. nā primo in cōde ꝯsentit pctō. post ea ꝓcedit ad pctm̄. tercio pseverat in pctō Sequens. c. scz sciendū planū est.

Inter hec señ. hunc casuz sic ponit. dicit hic q̄ duplex est temptatio. humana scz ⁊ dyabolica. Humana est q̄ aliquis ex carnis corruptione incitat ad peccandum. Dyabolica q̄ ex tali suggestione delectatōem ꝯsequitur vel ꝯsentit Unde dicit apostolus. temptatio vos nō apprehēdat nisi hūana. Sequēs. c. hūisti. s. sil'r seqñs. §. nō est mirū ꝓ

Hec itaq̄ concludit ſra. hic principale ꝓpositum scz q̄ caritas semel habita potest amitti: nō tamen amittit ⁊ reparatur: qđ dicit vere esse ingrauescendo. quia licet caritas semel habita ꝓfecta ⁊ ad hoc inducit sequentia ca. sed verum est q̄ quantūcunq̄ sit ꝓfecta caritas in aliquo dum est in hac vita p̄t illam amittere: nisi esset per gratiam ꝯfirmata vt fuit in beata virgine.

Quicunq̄ dicit hic q̄ ēs per baptismum aliqui ab originali peccato non fuerunt liberati: statim ꝓponit eis euangeliū: ⁊ cū audiunt credunt: si q̄ñq̄ exorbitāt corrigit ab hoīibus siue ab oībus vel p se redeunt.

Firmum dicit hic q̄ firmum fundamentū dei fixum liter stat. qđ omnino non deficit: sed q̄ deficit homo est in hac vita reparatus. Sequens ca. scz talibus planū est

Circumcisio señ. sic ponit. videt hoc facere ad ꝓpositum gratiani: sed hūc casum. nō tñ pōt adaptari. q. d. apl's. si non sit aliquis circumcisus non impediatur quominus ꝓpositum suum ꝓsequatur. Sed posset repare per penitentiam caritatem quam amisit peccando si seruet fidem que per dilectionem operatur. Sequens. ca. c. §. romanos patent

§. Item de quolibz Ab isto loco vsq̄ ad ca. quomodo videtur esse. §. gratiani ꝑm beneuen. quod verū credo. sicut per verba inferius posita a gratiano dicit. Quidam tamen faciunt ibi casum dicentes ⁊ ibi [nemo] Alij ponunt ꝯmiter illo. §. romanos. Probat ergo gr̄a. in hoc §. per magnā circumlocutōem q̄ adam caritatem habuit quam amisit. ⁊ ad hoc inducit sequentia ca.

Quomodo renouari [dicit hic q̄ non pōt homo renouari vel reuocari de vetustate peccati ad nouitatem in q̄ fuit primus homo nisi recipiat vnctionē quā pdidit primus homo: ⁊ induat nouū hoīem ꝑm q̄ dicit apostolus [ymaginem] ymaginē dei appellat virtutes quibus homo deum imitatur [stola] Alludit hystorie de prodigo filio cui scz pater iussit pari

primã stolam scz vestem caritatis ꝛ iusticie quã p̃ peccũ amiserat. q̃ hystoria habek sup̃ xxxvij. di. hinc etiã ¶ Sequntia tria. c. plano sunt scz principes. qñ primꝰ ꝛ pfabula tor. qꝛ fruebak colloquio angelorꝝ

Illa anima dicik hic q̃ illa anima depicta ẽ quehz gr̃am renitentez splendore pietatis ꝛ q̃ in se habz effigiem diuine oationis ꝛ imaginem p̃ne substantie. sed hec omnia p̃ q̃ designank virtutes amisit adaz postq̃z lapsus fuit ¶ Sequentia tria. c. patent. scilz similem. sapiens: ꝛ cognouerit Inudi Iuesti bus coꝛoralib⁹.

¶ Opponitur Sicut gr̃a nꝰ oꝑponit ad id qđ dictuz est. s. in principio in illo. ¶. Item sine caritate. vbi dicik q̃ non hz caritatem qui postea peccatur⁹ ẽ criminaliter: qđ ostẽdit esse falsum exemplo ade: moysi et aaron ꝛ dauid q̃ habuerũt caritatem: sicut ĩ ista probak. tñ postea amissa caritate peccauerũt moꝛtaliter. Ista ponik casus iste ut videak valde prolixus Vel potest dici q̃ oꝑponik cõtra hoc q̃ caritas semel habita deseri non pt Lsi sic pmanssisset Iscz adam: qđ postea dicit Lde cui⁹ spũ Iscz scia ꝛ gr̃a faciẽ do eos prudentes Lad aquã ꝛ tradictiõis I q̃ etiã electi desperauerũt de potentia dei: dicit sequentia. c.

Fugerat sanctꝰ Primo ponunt verba ambꝝ. q̃ pbant q̃ dauid caritatẽ habebat cum fugit a facie saulis. ¶ Postea dicit habebat ꝛ postea peccauit in dinumeratõe ꝓpli. ¶ Postea dicit q̃ in illã sniam q̃ dicit q̃ caritas nõ pt amitti ꝛ q̃ nunqꝫ habuit caritatem q̃ criminaliter peccat verã remissionẽ pctoꝝ in baptismo non fuit osecutꝰ q̃ postea criminaliter peccauit: siue fuit adultꝰ siue infans q̃ ad baptisma accessit. Et licet hec snie iouiniani videant alludere qđ legik in epla iohis: q̃ natꝰ ẽ ex deo. in seqnti. c. Et nota q̃ sm. b. ibi inciꝑit verba gr̃a. Lcui sine caritate I genera tio I. i. gr̃a I qntuz I. i. qntũcunqꝫ. Hystoria aũt dauid habek. s. iij. q. iij. Item dauid

Si enim inquit Hoc est c. hiero. scribentis ꝛra iouinianũ hereticũ: ꝛ ptendik vsqꝫ ad. ¶. seqntẽ euidẽter. Et primo ponit iouinano ducendo eũ ad incõuenies ꝛ oĩndendo q̃ verba iohis intelligenda sunt p̃ ꝓpatõem Nu. igik casuz isti⁹. c. sic ponit. Hoc. ca. diuidik in tres ptes In prima oĩndit hiero. q̃ illa autoritas iohis: ois qui natꝰ est ex deo nõ peccat: nõ ita intelligẽda est q̃ postq̃z alicꝫ recipit gr̃am ꝛ habuit caritatẽ peccare nõ possit. si em̃ sic intelligeret iã ꝛtradiceret sibi iohes q̃ baptizatus dicebat baptizatis: si dixerimus q̃ pctm̃ nõ habem⁹ ipsi nos seducim⁹ Est ergo sic intelligenda illa autoritas q̃ natꝰ est ex deo. i. q̃ recipit gr̃am dei nõ peccat donec pseverat in ea. In scda pte procedit circa eadem verba iohis ꝛ autoritate iob ꝛ pauli: ꝛ exẽplo petri probat q̃ qlibz p̃t peccare: ꝛ inducit etiã autoritatẽ iacobi p̃ quã probat q̃ boni p̃nt peccare In tertia pte illud idem oĩndit exẽplo dauid: salomonis ꝛ ihesu filij iosedech: ꝛ quorũdã alioꝝ q̃ peccauerunt moꝛtaliter licz primo haberent caritatẽ. qđ etiã in ãgelis ꝓtigit. ¶ Scda ps ibi L ꝛ beatꝰ iob I Tertia ibi L dauid electꝰ I Lille se Iscz iohis Laduersarij⁹ Iid est iouinianus Lnihil Iscz peccati Lpctm̃ fecit Iid est hostiaz pro peccato vel similitudine pctĩ: qꝛ filius fuit pctoꝝ ib⁹ Lsoluit I scz paul⁹ Lreuera Iverba hiero. Lnõ est volentis Iscz ip̃m currere ad calcẽ. i. finẽ vel pfectõem Lnouã in gniciẽ Iid est nouã ꝛ gniciosam adinuentõem Lsimiliter Iverba sunt hiero. Lin lumbis Iqntum ad viros Lsuper vmbilicũ Iquãtuz ad mulieres L poꝛtõez I id est disputationem quam cuz iouiniano habebat

¶ Euidenter Cõcludit gr̃anus ex prealle gatis caritatem semel habitam amitti posse cum quis postea criminaliter delinq̃t qđ non solũ de opib⁹ caritatis: sed etiã de ipsa caritate veꝝ cẽ ostendit. qđ probat exẽplo ade moysi ꝛ dauid adĩciens hoc posse cõtingere nõ solũ circa p̃destinatos sed etiam circa prescitos. ad qđ inducit seqntia. c.

Apostolus Probat augustin. in hoc.c. q multas autoritates q multi qui mō habent caritatē futuri sunt mali finaliter. Idem in eodem verbū est gratiam sepe insertū. Sequēs ca. scz multi planū est

¶ Non autē Infert gra. ex supradicto. ca. q qui non bene incepit: caritatē habere nō potuit. Postea dicit q illud qō postea sequitur in autoritate grego. scz Lqui seduci rel non est intelligendū generaliter de omnib⁹ reprobis: sed specialiter de ypocritis: qō ex verbis eiusdē grego. intelligit

Citius ad hoc Lauī. hūc casuz sic ponit. Gregoz. in casu isto exponit illa verba iob Sub ipso erunt radij solis: et sternet sibi aurū quasi lutum. Primo ergo dicit q p aurū designantur ypocrite: qui quasi aurati sunt cum in superficie videant habere virtutes: nec habeant. Secō dicit q hmōi ypocrisis detegit in hac vita qñq ante finē. qñq in fine. qñq nunq. et cum detegitur tunc aurū quasi lutum cernit. Ultimo dicit quā vtilitatem psequent predestinati siue hmōi ypocrite faciant bona: siue publice cadant in pctm. nam per bonam opationem inuitant pseueraturos ad bonum opandum p casum reddūt bonos cautiores Ipsa quo q virtus Id est opus virtutis. et ita fere per totum.

¶ Quod ergo Dictū est. s ¶ cū ergo in ca. caritas q reprobi non comedunt panez qui de celo descendit: neq bibunt aquā viuam. Hunc grānus determinat illud. et dicit q non est ita intelligendū q reprobi sint penitus alieni a caritate: sed non sunt radicati in caritate. Nam ille dr comedere et bibere qui radicem habet in caritate. nec ille degustat qui ab ea delinquendo recedit. ad qō inducit autoritatem apostoli. sicut dyabolus dr recessisse a caritate. et sic nacta occasione pbat per multas ratōnes q dyabolus creatus fuit in caritate: sed in ea non pseuerauit. ad qō inducit autoritatē grego. Inegat Iab augustino.

Principium Hoc est. c. grego. vsq ad sequentē. ¶. caritas. sed interponit sepe verba iob vel ezechielis vt ea exponat. Intendit ergo greg. in h. c. multū ostendere et excellendo eius pfectōem: dignitatē et excellentiam quā in caritate et in alijs gratuitis donis naturalib⁹ habuit ante lapsum. et hanc cit inducēdo autoritatē ex verbis iob et ezechielis Linquit Iverbū est grāti. et primo exponit verba iob. ipse enī est principiū viarū dei rel pba Isez ezechiel Aliud nāq Iverba sunt greg. Lauī Iba greg Lin munere Ii. indumento dei Linsinuat Isez iob.

¶ Caritas aūt Sup in ca. et in alijs autoritatibus pbatū est q caritas habet licet postea deseratur. Hunc grānus exponit quandā autoritatē aug⁹. q est ¶. in prin. dist. scz caritas que deseri pōt et pauli scz caritas nunq. qz videnf oportere ei qō dictū est. ¶. et qz ibi caritas que deseri pt ficta est et nō vera. i. non est vera respectu caritatis dine: vel respectu eius q deseri non pt: vera tñ est. vnde in fine cōcludit veram caritatez deseri posse.

Distinctio III.

Hec de caritate Hic intitulat. iij. dis. in q querit an pma sit iterāda. et inducit grā. sup B optimes varias et discordātes autoritates. et primo est q solēnis pm̄a consuetudinē quandā ecclia nō est iterāda. infra. c. ¶. ex plona. publica vo vel priuata sic. scz p diuersis defectib⁹ forte possit solēnis pm̄a iterari vt infra. c. ¶ uis. et otinuat grā. in h. ¶. dcā dicēdis Casum aūt h⁹. ¶. cū seqn. c. i. pm̄a pte videbis.

Reperiuntur In hoc. c. re bro. quosdā qui solemnē pm̄am sepi⁹ agendam putant. isti enim spūaliter fornicant separando se a xpo. nam si veram pm̄am agerent nunq iterandam putarent. cum sicut vnū est baptisma: ita vna est penitentia. In fine dicit amb⁹. q plures inuenit qui innocentiam seruauerunt: q̄ qui veram egerunt pm̄am. Sequens. c. pz. Sequens aūt

ca. qđ postea sequitur: scz pñia pz. Simili ter in quo describit quid sit pñia: quid pen tere: t quid pena.

Si apostolus Probat au gust. in h ca. qđ hō debz ptinue de pctis penitere t dole re exemplo ap'li q pctā post baptismum di missa ptinue deplorat. nā tam diu debz hō de gra dei sperare q diu a pñia sustentatur dicente dño: vade t amplius noli peccare, et etiam gaudeat de dolore.

Penitentiam Dicit h pri mo grego. q digne pñiaz agere non possum⁹: nisi modū pñie cognoscam⁹. Secđo dicit quid sit pe nitentiā agere. Tertio dicit q qui sic pñiaz agit de aliquib⁹ pctis vt itez alia ptmittat: non dicit vere penitere. L Grego. in estiuuz temp⁹ lid est omelia q incipit in estinū tēp⁹

Sunt qui dicunt Qui dā di cebant modicū temp⁹ sufficere ad pñiam: vt possint postea ad pctā redire. qui rēphē dunt autoritate petri in ep'la prima dicen tis: canis reuersus ad vomitu⁹ tē. In fine dicit qđ sit agere pñiam

Productior Ostendit greg. p multas cās q in. ca. exprimunt q productior dz eē pena q culpā: t ita cū semp debeat penitere non iterabit pñia. Sequentia duo. ca. plana sunt scz pfecta t ille

Penitentes In hoc. ca. dicit qui dicunt peni tentes t qui non lsi tñ estis penitentes lcuz effectu l cum cathena lid est un mandato ec clesie l impostruam lid est deceptōez Se quentia tria. c. plana sunt. irrisor. lauami ni. in aquis. In quib⁹ nihil aliud dicit: nisi qui dicunt vere penitentes t qui non l qui adhuc agit lid est habz volūtatem agendi illud l qđ penitet lid est de pctō quo penitz l subsannare lid est naso torto deridere. Sequētia duo. c. scz qui admissa: t q amis sa patent l admissa lscz pctā l nec desinūt cō siderare lid est peccare sili a Tria seqn tia. ca. patent: scz lauamini: baptisamt: t in casum

Distoria

A mortuo lid est a mortalib⁹ pctis. Tā git hic illud ve. test. q si qs tangebat cada uer hois mortui erat imūdus septem dieb⁹ postea aspgebat die tertio aq aspersionis: t sic mundabat

¶ Sed verba Inductis autoritatu bus q vident inuere q illa pñia quāsequit mortalis culpa nō fuerit vera. Incipit nūc rīndere t illas soluere. Et primo soluit pri mā. vel illud qđ dicit ibi pñiam agere dig ne: dicens q verba diffinitōis ad idez tēp⁹ t non ad diuersa referunt: scz vt eo tpe quo penitet nō habeat ꝓpositū amplius peccādi. t ad hoc inducit sequentia. c.

Bene cauendū Quidā erāt qui quotidie peccare mortaliter non vitabant: credentes q p elemosinas possent ea pctā redimere, sed errabāt cū quotidie sit de⁹ ro gand⁹ de ꝑteritis pccis t nō emend⁹: vt oc casione elemosine credat qs impune posse peccare. nā nulli dat de⁹ licentiā peccandi: cuius de⁹ deleat facta pctā si satisfactō con grua nō negligat L vt ea lscz mala

Qui vult ordinate Dicit hic q q vult ordinate eliam dare: pri mo dz incipe a seipso. scz vt se pri⁹ corrigat: t peniteat t satisfaciat deo de pctis suis: et tunc dat eli'na ordinate. et hoc probat per diffinitōem elemosine.

De quotidianis Dicit h q le ui'a pctā sine qb⁹ vita pñs non ducit ozone dñica: scilz pr nr delent t sic veraciter dicit dimitte nobis debita nra. ita t nos dimit mus veraciter tē. t hec ē eli'ne spēs. Dz. c. nihil.

¶ Er persona Soluit au toritates su peri⁹ inductas gra. et dicit q. c. superi⁹ po sita que hic enumerant intelligunt fm pri mū. c. scz nihil. c. vero. repiuntur: intelligi tur fm spēalem ꝺsuetudinem alicui⁹ eccie. t q dicit ibi ō qua dictū est in. c. pror. vel hu iusce modi. scilicz plangentis ꝺmissa et com mittentis vel penitentis de vno peccato et

non de alio. ꝟm ſpecialem ꝟſuetudinem in//
telligiť. ca. ſequens cuius caſus pz. ꝛ habeť
hoc. ſ. l. diſt. c. ꝙuis alij. ſub illo. §. poteſt. ꝛ
aliter hñt ca. illud

§. Hac autoritate ✦ Nunc dicit gſanus q ꝟm hanc autoritatē
ꝙuis intelligi ꝑt illud ambro. ſcz. c. repiunť
Illud aũt qđ dicitur in libro de pñia ſcz pe
nitentia eſt quedam rẽ de pfecta pñia intel
ligiť. Poſtea đr q pñia alia incipiens. alia
pficiens. alia pfecta. ꝛ iuxta hanc diſtinctō
nem intelliguntť quedaz. c. ſupins poſita. il
lud aũt. ſi aplꝰ in fine intelligiť ꝟm quandā
diſtinctōem quam fecit in lra.

§. Quod autem Poſi//tis au//toritatibus inductis quas inducũt qui di//
cunt pñiam non eſſe iterandā: ꝛ q penitē
tia poſtq̃ peccať non obtinet veniam: inci
pit tractare ꝙ multas autoritates ꝛ exẽpla
q pñia iterať. ꝛ q ſepius per pñiam remit//
tanť pctā. ꝛ ad hoc inducit ſequentia. c.

Septies Dicitur hic q iuſtꝰ ſep
ties. i. multotiēs cadit
per venialia pctā: ꝛ tamen non cadit a cari
tate ꝛ ſunt verba ſalomonis que greg. expo
nit ✠ Sequens. §. ſcz dauid ꝓz

Totam pñiam Probat i hoc. ca. q
quotienſcunq; quis reuertiť ad deũ ꝙ pec//
catis ſuis: totiens ꝑcit ei deus. qđ ꝓbatur
exemplo đr ꝙ multas autoritates eiuſdē

Alle rer Hoc. ca. diuidiť in tres
ꝑtes In prima multꝰm o
dis excuſať petrꝰ dauid. Primo q diu no
luit in pctō manere. Secđo q grauiter in
corde doluit. vnde ſtatim fuit ei dimiſſum
pctm̃. Tercio q ſi ſancti qñq; peccant: cre//
dendũ eſt eis hoc ꝓtingere potius fragilita
te nature ꝙ libidine peccandi. ideo fortius
reſurgunt vt non videanť cecidiſſe In ſecđa
ꝑte dicit q pctm̃ qñq; deletur. qñq; tegiť.
ꝛ de quolibet exemplū ſu ꝓponiť. In tercia
ꝑte ponit đam inter iniquitatē ꝛ peccatū.
pctm̃ em̃ eſt opus. iniquitas qualitas men
tis. vnde qui vult cauere a pctō extirpet ra//
dicem ipſam peccati ſcz iniquitatē. Secđa
ꝑs incipit ibi Lpeccatum aũt] ✠ Tercia ibi
Lpeccatum eſt]

Illud vero Adhuc ambroſ.
ꝑſistens in eccuſa
tione dauid ꝓmendat eũ q obtulit ſe mo
ti ꝓ plebe: vnde ꝛ veniā adeptus eſt. Alio
ud exemplū moyſi qui ꝓ ſili facto veniam
impetrauit. ꝛ q ꝙ tali oblatōe đr ſit adepta
venia ſui pcti. ſ. adulterij ꝛ homicidij. ꝓbat
quibuſdā autoritatibus. ꝛ q nō fecit ſ. do
lo ſz terrore: ꝛ non libidine peccandi: ſed cā
miſterij occulti La đño] ſu ꝓpleuit. ꝛ hāc
hyſtoria. ſ. i. q. iij. §. Item pctō eccie

§. Ecce Infert gſanus ex ſup. ad
ctis q ille cuius pñia da
mendať: ꝛ cui per ꝓpham oñdiť venia data
poſtea grauiter deliquit in ꝑl'i numeranđe
ꝛ iterꝝ poſtea peiuit. Achab quoq; rex im
pijſſimꝰ ꝙ pñiam a đño veniā impetrauit

Achab rex Cũ achab ꝛ iezа
bel ab helia graui
ter ꝛminatus fuiſſet ꝓpheta: ad voce
eius achab pñiam egit ꝛ veniam a đño im
petrauit. Iezabel vero q̃ noluit penitere
preſenti fuit condemnata iudicio. Et conꝫ
ſueuit notari hyſtoria. ſupra. l. diſt. §. econ
tra. Quod dicit ibi L ꝛ cum iezabel] ſcz ꝓ
poſitio eſt

Talis mihi Dicit in hoc. ca. q
tāta eſt pietas dī
q quemlibet pctōrem etiam ſceleratiſſimū
ad pñiam recipit ꝛ ad ſtatum ꝓfectiſſimē
cat: ꝛ mercedem tribuit ꝙ uerſionis ꝛ omnis
exigue. ꝛ hoc ꝓbat autoritate ysaie ꝛ eccle.
plo achab ✠ Sequens. c. ſi achab ꝓz. ꝛ de
eo habuiſti. ſ. in. c. achab

§. Niniuite Probat gſanus
q poſtq̃ aliquis
egerit veram ꝑnam pōt poſtea criminali
ter peccare. qđ ꝓbat exemplo niniuitarū
qui ad predicatōem ionę pñiam egerunt. ꝛ
tñ poſtea criminaliť peccauerunt. Idē ctā
dicit de achab ꝛ iezabel

Sicut ait Probat hieronim⁹
in hoc ca. q nunq̃
re per pñiam veniam meruerunt. ſed quia
poſtea peccauerūt vt herodius hyſtoriogra

pbus narrat ciuitas eorum postea est sub-
mersa.

Naum prophetam Idem fere dicit hic qđ dictũ est in .§. nini-
uite. Casum p te formabis qz facilis est et
est prolog⁹ hiero. sup naum L Item in prin
cipio naum. verba sunt gr̃a. Sequens
§. Item qđ pz

Adhuc instant Bene. sic
casum ponit hũc
dicebant q̃dam heretici q̃ de⁹ post
baptismũ tm̃ semel dat veniaz pro peccato
vndesi quis egit pn̄iam z illam voluit itera
rejunulis sibi erit scđa pn̄ia. z errorem suũ
pfirmabant primo tali rõne Si em̃ totiẽs
pctã dimitteret quotiens hõ peccat videre
tur pctã diligere Scđo qz non legit in euã
gelio q̃ xp̃s bis illuminauerit aliquẽ cecuz
vel q̃ bis suscitauerit aliquẽ Ex quib⁹ colli
gunt q̃ deus bis eadem pctã non dimittit
Et qđ primo loco inducunt heretici dicit
aug⁹. non valere. nam in eo q̃ paratus est
pctã destruere apparet ip̃m pctã odire z nõ
diligere. Item licet xp̃s bis non illumina-
uerit aliquem vel bis non resuscitauerit. tm̃
tpe illuminauit cecum. ex quo colligit q̃ ei-
dem homini sepi⁹ pctã dimittit. Si enim
xp̃s quise medicum dicit sepi⁹ non curaret
minoz esset medico tpali q̃ sepi⁹ nouit egro
tum curare. Supponit ergo extra autori-
tates z introducit rõnes p quas probat q̃
xp̃s eidem sepi⁹ pctã dimittit

In tantum Dicitur hic q̃ in
tantũ qñq̃ mali
cia boim progredit vt post pn̄iam de pctis
suis pctã similia vel grauiora cõmittant. et
ñ deus sup eos facit ozri gr̃am ꝓpũctiõis
et p pn̄iam eis veniam tribuit non min⁹ q̃z
ante. Sed fm̃ ꝓsuetudinem q̃rundam ec-
clesiaz solemnis pn̄ia eis non ꝓcedit scđo
et hoc probat p necessariã probatõem Lsolẽ
suũ. Id. est gr̃am ꝓpũctiõis

§. **Sive autem** Adhuc
gr̃a. im-
probat sententiam dicentiũ post baptismũ
pn̄iam semel tm̃ esse vtilẽ sive dicant de pri-
ma sive de vltima. nam ipsi heretici diuersi
sunt inter se. quidam em̃ dicunt post bapris
mum tm̃ pn̄iam primam esse vtilem. Alij
tm̃ vltimaz. Sed vtraq̃ opinio obuiat au
toritati que sepe penitenti veniaz repromit
tit. Que aũt sit vera pn̄ia cui venia ꝓcedit.
z que sit falsa cui negat probatur per sequẽ
tia ca. Sed adamanti⁹. id origines in pri
mo. §. z ecirus in scđo

Inter hec hyrcum Tangitur hic hist̃oria que in leuitico inue
nitur. Legit em̃ in leuitico q̃ aarõ occidit
hircum pro peccato principis vel populi
z de adipe z reticulis holocaustuz fecit do
mino. filij aũt aaron nadab z abiuth acce-
ptis thuribulis suis posuerunt ignẽ alienũ
vt adolerent incensum: egressus ignis a do
mino occidit eos. moyses aũt precepit cor
pora sepeliri z precepit aaron z supstitib⁹
filijs scz eleazaro z ythamar vt sumerẽt sin
guli portiones de oblato hyrco z comede-
rent in sancta sanctoruz. quia eius sanguis
non erat illatus in tabernaculo fm̃ qđ pre-
ceptum erat: scz vt de sanguine hyrci occi-
si rangerentur z linirentur cornua altaris:
z reliquum inferretur in vas tabernaculi.
Item hyrcus qui oblatus fuerat cum que-
reret moyses exustum reperit z cepit in-
crepare aaron dicens: mihi accidit qđ vi-
des ex perturbatione animi. qđ cum audis-
set moyses recepit satisfactionem. Hanc er
go hist̃oriam mysticat hic adamantius. in
principio ostendit q̃ pauci sunt qui veram
agunt penitentiam. nam propter corpora-
lem subtrahunt in ea confessionem pl⁹ con
siderantes presentia q̃z futura: plus tẽpo-
ralia q̃z eterna. Postea supponit quid signi
ficet q̃ Moyses iratus est quando inuenit
hyrcum exustum. qđ significat prelatũ vel
christum. et filij eius sacerdotes. hyrcum id
est affectum christiani qui illesus debet per
seuerare. ignis significat quodlibet mortа-
le peccatum. Irascitur ergo moyses quan-
do hyrcum inuenit exustum. quoniam pre
latus ecclesie vel christus turbatur quando
mortale peccatum destruit in homine affe-
ctum z dilectionem quã habebat. Postea

supponit. qz ignem alienū. i. mortale peccatum quilibet debet fugere z querere ignem sancti spūs qui siccauit sanguinem eorro isse. siccauit culpā latroīs. lauat z sanat simpliciter ꝓfitentes Lpreponderāt Lipsi hoīes Lsolis intendit futuris Ldicendo. cras quoq; fiet idem. Vel Lintendit Lid est intendere debet vere penitens Lter L. i. legislator. s. moyses vel christus Lnec in eo possunt Lscilicet sacerdotes.

Inter hec In hoc. c. primo oñdit esicius q ideo legislator. i. moyses qui gerit ꝓsonam christi mortem eoꝝ exprimit qui ignem alienū acceperunt vt illud pcīm vitet magis qđ heresim designat. Secōo oñdit quid significz illud q moyses precepit aaron z filijs eius: vt portiones oblationis comederēt in sanctissancto. z significat illud. qz q vult agere pñam: agere debet illam ad preceptū sacerdotum qui sunt vicarij xpi. z q oblatio corpis christi non debet recipi nisi in eccīa. Tercio oñdit quid notet illud verbū hystorie: moyses hyrcum exustū reperit. z significat qz sicut post mortem filioꝝ aaron q sumpserunt ignem alienū non remansit hostia que significat spūm sanctū sed est ꝓsumpta: sic post mortem eoꝝ qui peccant in spūm sanctum nō relinquit hostia pro peccatis eoꝝ qz nulluz sacramentū eis ꝓdest: cum sine vera pñia decedant

Judas penituit Probatur in hca. q mala pñia nulli veniam tribuit. qđ ꝓbatur exemplo iude z esau: z exemplo cayn bona vero veniā ꝓcedit. qđ ꝓbatur exēplo a de Lesau Lqui forte penituit de primogenitura vēdita Liste Lscz iudas Lneq; penituit L recte. sed hoc. h. intelligit de esau q nō penituit recte de odio ꝓcepto ꝓtra frēm

In salicibus Nunc casum sic beñ. ponit. Dicit dauid: qūo cantabimus canticū dñi in terra aliena. qđ exponens ambro. ait. terra aliena caro est que impio mentis nō subiacet. sed si ista terra domari non pōt: nō debet quis accipe pñam. Nam si acceperit z defecerit: ipsa erit inutilis: z aufert vsuz posteriozis. z hoc est qđ dicit. ego addo hoc. q licet caro repugnet: mens semp deo debita sit. nec fides deseraf: qz demones semper incumbunt misere anime dicentes. crimanete z cē. z exponit verba ꝓphete L In salicib⁹ L. i. hereticis vel valde malis Lin medio eoꝝ L idest a medio malozum remouea mus secreta fidei.

Nihil iude Dicit q iudas nō recte penituit: z ideo veniam non impetrauit. Qui aūt sic peccat vt valeat emendare: potest ei venia tribui a dño. si aūt in malis opibus pmanet frustra voce tm assumit pñam: z oratio eius fiat in peccatum. qđ de iuda dr. z oratio eius fiat L de eo Lid est iuda Sequens ca. pater z per te videbis. quod capi. sic incipit. Inter omnia.

§. His autoritatib⁹ Oñdit gratianus per autoritates positas ab illo. §. siue quesit vera pñia z que sit falsa hic latenter aliam qōnem subintrat. scz. an pluribus irretiti criminibus possint d vno veniam obtinere sine pñia alioꝝ. z allegat gratianus pro vtraq; parte Est ergo casus §. talis. Supradictis autoritatibus ostensum est quesit vera pñia z que falsa. sed falle nulla indulgentia dat. vnde pz q pñia illoꝝ est falsa dicentiū q qui pluribus criminib⁹ detinet pōt de vno indulgentiā impetrare sine alio qđ pluribus autoritatibus probat reconat: z postea autoritate nauim ꝓphete dicentis. non iudicabit deus bis in idipsum. Dicit est. Sed quem non iudicabit deus bis in idipsum: sed quez sacerdos iudicauit qui est vicarius christi deus iudicat. qui ergo a sacerdote semel punitur pro peccato non debet a deo de⁹ ocampli⁹ iudicari. z ad hoc inducit duo sequentia. c. Nulla tamen ꝓclusio gratiani: qui ergo. falsa est qz tunc tm incipit esse vtilis pña nisi peccatū: cū cepit de alijs penitere Primo

Pluit dominus ponunt verba amos ꝓphete que grego. inducit loquens ezechielem Secōo verba illa exponit gre-

Scda ps ibi Cum ille] Leuitate] scz aiaz. Seqns. c. pz scz pscia alteri⁹ Loesse. lic ē non occurrit

§. Item obiicitur. Adhuc pbat gra. q̄ potest aliqs venia impetrare de vno pctō sine alio. nam biero. sū q̄ nsū sentire videt q̄ infidelis adulterādo et interficiendo de adulterio pro quo satisfe de homicidio satisfecit si penitz de adulterio vtroqz pctō est ei pnia imponenda. Item sm aliam opinionem q̄ est alienū a rōne. t sunt verba gra. Litem illa ꝗdam dicunt q̄ sunt verba biero.

§. Sed quod Nunc gra. al legat pro alia ptes scz q̄ non ꝺcedit venia penitenti ĩm de vno pctō. Qđ probat premissis autoritati bꝰ. scz elitij t adamantij. t alioz q̄ sequunt ad qđ inducit sequens. c.

Sunt plures Dicit augus. quem penitet oia peniteat. qz xps nullū curauit quez oio non liberaret. qz liberauit surdum t mutuz et cētā a demonio t habentem septē demonia de oibꝰ liberauit: t languidū in corpore t aia liberauit. In fine supponit qz nō vi crimas cum pro tali damno promisit adplangendum.

§. Autoritas Soluit nunc gra. autoritates inductas ad probandū q̄ quis agendo pniam de vno pctō sine alio veniam ꝺsequi tur de illo pro quo pniam egit. t dicit q̄ ille autoritates intelliguntꝰ de his qui inter ipsa flagella t supplicia pntia pniaz egerūt: t ꝺmutantꝰ in bonum. sup quos non ꝺsurget triplex tribulatio. qui vero inter flagella duriores efficiuntꝰ vt pharao cōiungunt eterna supplicia cum presentib⁹. Ad qđ inducit seqns. c.

Ignis succensus Primo ponunt verba moysi in deutronomio que talia sunt. Ignis succēsus est in furore meo et ardebit vsqz ad infernū nouissima. Secundo ponuntur verba augustini exponētis verba illa scz presens pena ꝓtinuabitur cum eterna.

§. Hoc contra illos. Dicit nunc gra. q̄ supradicta autoritas est ꝓtra illos qui dicunt. Non iudicabit deus bis rē. pertinere ad omnia flagella qz non ptinet nisi ad eos qui inter ipsa flagella corrigūtur. Postea rndet illi. §. Item obiicit de biero. Quidam tñ faciunt vnū. §. ab illo §. autoritas. vsqz ad. c. querat. cuius casus facilis est. et preterea est illius. c. qđ habuisti. ē. xxiij. q. v. quid ergo. cuius casum ibi habuisti.

§. Illud autem Gra. hic rndet q̄ busdam obiectōibus inductis pro alia pte et dicit q̄ autoritas grego. pluit rē. intelligitur dicta de eo qui incipit detestari crimē non q̄ de eo veniam ꝺsequat: alioq̄n sentētie euangelice ꝓtradiceret. Et q̄ hoc sit verꝫ probat autoritate augꝰ. Qđ aūt dicit in. c. primo ꝺsolatio. t si fides rē. pro ꝺscia fides sumit. qđ probat autoritate apli. Qđ autē dicit in illo. §. item obiicit. dicit q̄ non valet argumentatio ibi facta sed tunc incipiet ei esse fructuosa pnia de vno pctō: cum ceperit de alijs penitere. ad qđ inducit sequens c. qđ satis pz cum sequenti. §. scz q̄nqz. et ad probandum. §. inducit. c. seqntia quoꝫ primū scz cauendū pz

Quid ergo Augo hic ponit hunc casum. Dicit enim si videamus malos prosperitatez habere et bonos aduersitatem patī: nō debemus tristari. quia non est hec vera retributio boni vel mali. quia sepe hic punitur homo qui non peccauit: t sepe bonum habet qui non meruit. Sed hic ostenditur q̄ in futuro erunt premia et etiam pene. qđ quidam non credunt. et preterea in bonis inueniuntur aliqua mala digna punitione et in malis aliqua inueniuntur bona: que digna sunt remuneratione. Cum ergo malus bonum hic accipit pro malo suo. sciat quia ipse in futuro plenius punietur et grauius.

¶ Potest etiã Ecce tercia solutõ illo q̃ c. piũ est r̃ē. r si qñ r̃ē. sc̃z vt qõ ibi õr referat ad mitiorem penã hũdam in alia vita. r ad hoc inducit sequens. c.

Si quis non habẽs Probat aug⁹. in hoc. ca. q̃ si quis non hũs caritatẽ aliqua bona facit: dummõ fidẽ nõ amittat valent ei ad mitiorẽ penam sustinẽ dam: sed non pſunt ei ad obtinendã vitam eternã. qõ pbatur autoritate aplĩ

¶ Penitentia Infert gratianus ex supdictis q̃ pñia nulli pſeueranti in pctõ utilis est: non tñ est alicui deneganda. q̃ tunc fructum eius capiet cum de alijs pctis pñaz egerit. vnde diffinitio pñe r autoritates sibi ꝓsonantes que negant cum facere penitentiaz qui in crimine pſeuerat intelligitur de vtili vel fructuosa. Q̃ autem õr. pña sine vsurpata r̃ē de solemni pñia intelligit̃. que ſm ꝓsuetudinem quarundã ecclesiarũ iterari non potest. r de hac solemni intelligit̃. non est secũdus locus pñe: subaudit: in quibusdam eccl'ijs

Distinctio IIII.

Via vero Dic intitulat̃. uij. dis. in qua magister ꝓtinuat dicta discendis. r ponit qõnem an peccata dimissa redeant. Et ponit diuersas opiniones. nã quidam dicunt q̃ pctã redeunt ad essentiã r reatum r penam: sicut bona per sequentẽ gratiam reuiuiscunt. Alij dicunt q̃ illa nõ redeunt sed alia eiusdem generis Cum em̃ simile quid ꝓmittimus redire dicunt̃ quadam similitudine: sicut flores redeunt in vere. Tercij dicunt peccata redire quo ad reatum tm̃. Quarti dicunt pctã redire ꝓpter has tm̃ causas. s. ꝓpter odium fraternuz. vt in euangelio. serue nec̃z. vel cum penitet aliquem penituisse. vt ar. xvij. q. uij. sunt qui opes. vel ꝓpter ꝓemptum pñe vel propter crimen apostasie. vt infra ea. quemcunq̃. Alij dicunt q̃ nullo modo redeũt. vt. xxiij. q. uij. si illic. Necesse est in malis vt redeant sicut in bonis. vt ar. de conse. dist. iij. q̃uis r hoc credo verum. Dicuntur tamen redire. quia ita damnant̃ ꝓ sequentibus actus nunc̃z eis dimissa fuissent. Primo igitur inducit autoritates ad pbandum q̃ dimissa peccata non redeant. tandem gratian⁹ approbat illam sententiaz q̃ peccata dimissa redeant. ¶ In memoriam.] de iuda dictũ est. In memoriam redibit iniquitas patrum eius.

Hystoria

Serue nec̃z] Legitur in euangelio. serue nec̃z omne debitum dimisi tibi quia rogasti me: nõne ergo oportuit re misereri cõserui tui sicut ego tui misertus sum. r iratus dominus eius tradidit eum tortoribꝰ quousq̃ redderet vniuersum debitum. sic et pater meus celestis faciet vobis si non remiseritis vnusquisq̃ fratri suo de cordibus vestris. Omnia autem que sequuntur vsq̃ ad. §. eorum plana sunt. fez si iudas. r. §. cõsiderandum. r capl'a constat. dimitte. reuertar. quemcunq̃. peccatum. r ea per re videre poteris ¶ non autem in eternum.] supple non redditur

¶ Eorum vero Assignat nunc gratianus quandam differentiam inter eos q̃ dicunt peccata redire. Quidam enim eorũ dicunt q̃ peccata reditura dimittũtur ſm iusticiam r non ſm prescientiam. quod probant exemplo apostoli q̃ qui retro abiecta sic mali cadũt a presenti iusticia. Alij dicunt q̃ omnino r ex toto dimittunt̃. r respicit hic le. §. alium. §. infra ea. §. finis. vbi dicit aliter vero. Hec autem differentia parum valet. sed magister hoc facit vt habeat materiam tractandi de prescia r predestinatõe. Que aũt sequunt̃ vsq̃ ad c. si ex bono plana sunt scilz Si quis Sed non r. §. Verum. r ad probandum quod dicitur in. §. inducit ea. sequens.

Si ex bono Continuum est ea. augustini vsq̃ ad. §. sequentem. Finis. r ponitur sic casus ſm. h. Primo augustinus talem facit questionem. Ecce aliqui sunt primo caritatem habentes: r dum in tali bonitate sunt non moriuntur. peccant postea: r ita faciũt mali

moriuntur. Querit ergo aug⁹. quare nō ra
puit eos deus de vita hac dum boni erant
presertim cuz possit eoz futura mala scire:
nec potest dici q⁹ alicui hoc non faciat. qō
probat autoritate salomonis. vnde forma
rapuit deus z non istum: presertim cū pos
set scire istū peccatuz. et non pt hic aliquid
rideri nisi q⁹ de⁹ voluit illi dare pseuerātiā
finalem z non isti: q̄si ignorek. Postea ostē
dit q⁹ istam pseuerantiā dat oībus filijs su
is predestinatis z non alijs. Et incipit ita
facere distinctōem vel diuisionem: q⁹ q̄daz
dam sunt mali: sunt tñ filij dei predestinatiōe: q̄
ne: q⁹ non sunt in bono pmansuri. Et circa
hanc materiā vagak aug⁹. vsqz ad finē. ca.
aliq̄ntulū plixe loq̄ns. tu tū diligens lector
tene materiam de qua loquik z in ei⁹ dictis
non confunderis. Verba salomonis sunt ibi
Lrapt⁹ est Jz ē Linimicos ei⁹ Jid est xpi Lrege
neranti⁹ Jscz dñs. Sed. vero sic ponit hūc
casuz. Hereticus mouet qōnē aug⁹. quare il
la diuersitas sit in eccīa q⁹ quidā pie viuen
tes deficiūt z damnant. quidā aūt pie viuē
tes in hac vita rapiūtur ne malicia mutz in
tellectū coz. Et dicit aug⁹ non pt rideri.
q⁹ de⁹ habz de oīb⁹ ptātez. non q⁹ mala fu
tura nesciat. Potest aūt ita rideri: hoc ideō
pringit q⁹ quibusdam dak pseuerantia qui
busdam non. qō nō de predestinatis intel
ligendū est qui fm̄ propositū vocati sunt scī:
sed de illis qui cū pie viuāt vocank filij dei:
sed postea impie victuri sunt z in eadē im
pietate morituri. de quibus dicit ioh̄es ex
nobis exierunt de quoz numero fuerūt di
scipuli xpi qui abierūt retro de quorum nu
mero sunt oēs qui recipiūt sacra baptismi:
z postea impie viuēdo de bonis facti sunt
mali

¶ Finis vero huj⁹.

Dicit nūc gra. q⁹ finis eiusdem autoritatis
si ex bono. vbi dicit appellamus ergo. vcoz
dat finie eoz qui dicunt peta dimitti fm̄ p̄
sentem iustitiam z nō fm̄ predestinatōem:
Alij vero dicūt oio peta dimitti penitenti.
q⁹ si tunc decederet saluaret: licet postea re
caturus sit in petm̄. z pro eis facit princi
uz autoritatis si ex bono. ne ergo finis prin
cipio ptradicat: videndū est quid sit scribi
in libro vite vel de eodem deleri fm̄ iustici
am vel prescīam. nam scribi fm̄ prescīam z
predestinatōem est preordinari ad vitā eter
nam q⁹ promissum est ab eterno. q⁹ pbat
autoritate apl̄i. deleri vero est fm̄ pscīaz ad
mortem prescīri. z hoc pbat autoritate eiā
gelij z aug⁹. Lponat Jscz hereticus. Et nota
q⁹ gra. tm̄ videk facere vnum. §. ab illo. §. fi
nis. vsqz ad. §. qui aūt dicūt. qui est iuxta. c.
quid est. sed propter plixitatez assignank a
plurib⁹ plures. §. z plura. c. z ego distinguo
vt meli⁹ intellect⁹ lr̄e capiak.

¶ Dorro scdm̄ iusti

cīā Huc gra. dicit q⁹ scribi fm̄ pñtem iusti
cīā est ea opari q̄bus sit dign⁹ eterna salute
et de hoc duplici mō scz scribi fm̄ iusticiaz
z fm̄ prescīam probat autoritate dñi in do
mo p̄tis mei z ē. quam autoritatē gra. expo
nit z incipiūt ibi verba gr̄am Ldicens Jz ē
Lopatione Jid est fm̄ iusticiam. z ad probā
dum hunc duplicem modum inducit auto
ritatem aug⁹.

In domo patris

In Ec. au
gustini primo ponunk verba dñi. scz in do
mo p̄tis mei z ē. Secōo verba aug⁹. expo
nentis verba dñi p̄ que probat duplicē mo
dū scribendi: scz fm̄ iusticiā z fm̄ prescīētiā
sicut in lr̄a poterit deprehendi. hoc aūt ver
bum Lsi quo minus J. in apparatu exponik.

¶ Secūdū iusticiaz

Dixit gra. §. quid sit deleri fm̄ iusticiā scz
facere ea quib⁹ eternā damnatiōem merek
quis ad qō inducit autoritatē xpi hete q̄ ma
gis facit ad probandū electōem fm̄ pscīaz
z non respicit qō proximo dictū est

¶ Sic itaqz pecca

ta Reuertik nunc gra. ad materiaz hnius
distinctionis. Nam in illo. §. eorum: posue
rat opinionem dicentium peccata dimitti
fm̄ iusticiam z non fm̄ prescientiam. vnde
ostendit hic quid sit peccata dimitti fm̄ iu

stitiam. ꝛ qꝫ ꝺuenienter poteſt ꝺici etiã ſm predeſtinatõem. ꝛ inde ſumpta occaſiõe duas ꝺicit eſſe preordinatões ꝺei: ꝛ eaꝫ ſimiliter duos effectus. qõ totũ arguit ex diuerſ verbis que ponunt in autoritate apli quaꝫ habuiſti. §. qui benedixit. ſubiungit etiam qualiter ſe habebant iſte preordinatões ꝛ eius effectus. adiecit autoritatem iob is. ex nobis ꝛc: quamõt intelligendã ſm premiſſam diſtinctõnem. ꝛ hoc vſqꝫ ad. §. hanc ſocietatem

§. Hanc ſocietatem

Oſtendit gratianus in hoc. §. qꝫ damnandi veram iuſticiam poſſunt habere donec pie viuunt: ꝛ non ſolo nomine: licꝫ non ſint habituri vitam eternam. quod rõnibus et autoritatibus ꝓbat: ꝛ hoc vſqꝫ ad locũ illũ Lqui aũt Jnã ibi aſſignat modos huius vocabuli filios: ꝛ qualiter filij ꝺci appellent etiam qui futuri ſunt mali: vt oſtẽdat qualiter pctã ꝺimiſſa redeant. ꝛ hoc facit vſqꝫ ad. §. qui autem. ꝛ qõ ꝺicit ibi Lſocietatem Jid eſt effectum predeſtinationis Lpticipes aut J. ſ. aug⁹. ſ. e. c. ſi ex bono

§. Qui autem

Hunc probat gratia⁹ qꝫ peccata ꝺimiſſa non redeant ꝛ hoc ꝺuabus autoritatibus

Quid eſt

Primo querit grego. quare per moyſen ꝺr. qui reddis iniquitatem ꝛc. Secõ exponit illam autoritatẽ quã ꝺicit intelligi de originali pctõ ꝓ quo originali pctõ patris: filius polluit ante baptiſmũ. ſed poſt baptiſmum polluit ſm ꝓ ſuo peccato Sequens. c. planũ eſt. ſcꝫ qui recedit. quod melius probat intentõem gratiani.

§. Finis huius

Hic ꝺicit gran⁹ qꝫ finis ꝓri. c. vbi ꝺicit Lea morte J contradicit principio vbi ꝺr Lſed non illud J ſed hec ꝺictio ea facit ſimplicẽ relatõem. Qui autẽ ꝺicunt qꝫ pctã non redeunt ſic intelligũt autoritates ꝓtrarias: que ꝺicunt pctã redire: qꝫ ꝺr in eis fieri qui poſt remiſſionẽ abutunt gra ꝺei. ꝛ hanc ſniam ꝺicit granus fauoratiliorẽ eſſe. ſcꝫ que ꝺr pctã redire. qõ adhuc ꝓbat per ſequentia. per que ꝓbat a ꝓtrario ſenſu qꝫ pctã redeunt qꝫ bona preterita per pctm moriunt Sequentia. v. ca. planum eſt. ſcꝫ qui auerterit. hoc nobis. de ꝓtuſo. ſi refugientes. intermittentes ꝛ calus illoꝝ. c. ꝓ reformabis. L De ꝓtuſo J ꝓba ſunt aggett ꝓ hec que grego. expoſuit ſup ezechielem

§. Dicens opera

Iſte. § ſpicit finẽ precedẽtis. c. ꝛ ꝺr gra. qꝫ ꝓ opa mortua ꝓioza bona ſignificant: que ſicut per pctm moriunt: ita ꝓ pmiam reuiuiſcũt. vnde gra. intendit ꝓbare a ſili ꝓ ꝓtrariũ. ergo mala ꝓ pctm redeunt ꝛ ad hoc inducit autoritates ſequentes

§. Porro quia

Allegat nẽ pre. ſ. qꝫ pctã ꝺimiſſa redeũt. ꝛ hoc ꝓbat autoritate ezechielis ꝓhe que ſatis plana eſt. ꝓ quẽ ꝺñs loquebat. ꝛ ꝓbat a ꝺcto ſenſu. Adhuc

§. Filius quoq;

ꝓbat gra nus qꝫ pctã ꝺimiſſa redeunt. ꝛ ad hoc ꝓbandum inducit ca. ſequens per quod mẽ ꝺicit probare qꝫ peccata ꝺimiſſa redeunt. vt de ꝺicit propheta Vehis qui receſſerunt a me per peccatum qm ꝺamnabunt quia in me preuaricati ſunt ꝛc. ꝛ ſunt verba oſee. ꝓphete redarguentis filios iſrahel. ꝛ infra. c. vehis patet.

§. Antiqua

Verba ſunt grati ani interpretãs ſummatim verba oſee. poſtea pcedit ꝓbare ꝓ alia pre. ſ. qꝫ peccata ꝺimiſſa non redeant. ꝛ ad hoc inducit tria ſequentia. c. ſcꝫ cũ ita qꝫ. hereticꝰ ꝺiuina.

Cum itaq;

Verba ſunt hiẽ, exponentis pcta verba oſee. ne forte ꝛc. ꝺicit ẽm qꝫ ꝺeus non punit homines ꝓ peccatis parꝫ ſed ꝓ ſuis iniq̃tatibus quas quotidie faciunt Sequentia duo. c. patent

§. Ex his autorita-

tibus J Inducit granus. §. c. ꝓri. quaſdam autoritates que videnꝫ ꝺicere qꝫ peccata ꝺimiſſa nõ redeãt. ſed qꝫ ſunt ſ ſuã ſniam tõ nũc eas ſoluit ꝛ ꝺicit qꝫ intellig̃ ꝺe originali

peccato de quo purgato nō punitur. quia ꝓles peccauerūt. sed ideo puniūtur qz mala eoꝝ sequūtur eos In fine ꝯcludit qꝫ sicut bona ꝑ pñiam remiscūt ad premiū sic mala remiscūt ad suplicium. z ad hoc inducit auctoritates pphe. sed q̄dam faciūt ibi. c. pu trucrūt. sed. b. non facit. c. ab illo

Distinctio .V.

EN penitētia aūt Dic ponit. v. dist. in qua notant ea q̄ penitentes debent ꝯsiderare. z ponunt in principio seq̄ntis. c. z hoc etiā versu notant. q̄s q̄: vbi: quib⁹ auxiliis: cur: quō: qñ. hoꝝ ex empla colligunt in principio. ca. Debz ista ꝯsiderare pctōr vt pl⁹ doleat: z sacerdos dz ꝯsiderare vt pl⁹ vel min⁹ puniat

Consideret Hoc. c. aug⁹. licz sit pliꝰ tñ facile est z casus ei⁹ breuiter pon ꝯsueuit. In principio igit vsq; ibi Caut⁹ sit Notant ea que penitens dz ꝯsiderare vt illa ꝓfiteat z de illis doleat. Abinde vsq; ibi Pauear Dicit q̄ ꝓfitens non debz pctā diuidere vt vni sacerdoti ptem ꝓfiteat: z alij aliā ptem. Deinde dicit q̄ vere penitens abstinere debet a cōione coꝝporis xpi z a vanitatib⁹ seculi z diligere vere penitentes. Hic posuit breuiter beñ. hunc casum: z hug. simliter paucis verbis posuit.

Hystoria

Dyna Legit in genesi q̄ cum iacob venisset in terram sichimorum dyna filia eius egressa est videret mulieres regionis illius quam filius regis illi⁹ terre adamauit z rapuit z oppressit

Qualitas Hoc. c. cū tribus sequentibus pz scilicz ararium: si qui vero: z de his. In quib⁹ dicit q̄ post pñiam solemnem non debet aliquis reuerti ad negotiatōem vel militiam: vel negotia secularia. et intelligunt hec. ca. de pñia solemni ſm. h.

Falsas penitentias Hu. sic ponit hunc casum. Primo ostēdit q̄ sit falsa pñia: postea ostendit q̄ si q̄s exercet tale officiū qđ sine pctō exerceri non pōt vel si aliq̄s bona alteri⁹ detinet iniuste: vel si quis odiū in corde suo gerit: nullus talis potest agere veram pñiam nisi illud officiū relinquat. z si hoc non pt facere pñiam agere non pt Item quicq̄d boni pt faciat vt deus coꝝ ei⁹ ad veram pñiam illustret Se quens. c. scz negotiū pz.

Fratres Donet innocēn. platos nelaicos decipi falsis penitentijs patiant. Secūdo dicit q̄ falsa pñia est cum quis est in plurib⁹ delictis z vult tm̄ penitere de vno. qđ probat auctoritate iacobi. Tertio dicit q̄ falsa pñia est cū quis ab officio non recedit qđ sine pctō exerceri non potest. vel si odiū gerit in corde: vel si non satisfacit offenso: vel nō indulget offendenti vel arma portat ꝓtra iusticiam

Distinctio VI.

QVi aūt debeat Dic intitulat vi. di. in qua querit cui sit cōfessio facienda. Et dicendū est q̄ dz fieri ꝑ prio sacerdoti. si aūt min⁹ discret⁹ sit: cū ei⁹ ꝯsilio z licentia ad discretū accedat. si autē ipse nollet dare licentiā faciat hoc supiorꝰ auctoritate. viij. q. iij. artaldus. sacerdos tñ dz ab eccia tolerari. In necessitate tñ pt etiam laico fieri. vt infra. e. c. i

Qui vult ꝓfiteri Hoc c. licet sit prolixū: facile tñ z vtile est. Diuidit tñ ℔ ca. in tres partes. In prima parte dicitur q̄ penitens qui vult agere pñiam z sua peccata confiteri querat discretum sacerdotez scientem soluere z ligare: et si sacerdos haberi non potest ꝓfiteat proximo: qz ex sola ꝯtritōe z desiderio sacerdotis impetrat veniam à socio ꝓfiteꝫ. In scda pte dicit q̄ qui ex ꝓfessione vult veniā ꝓsequi debz in vnitate eccie z sacerdotibus non diuisis ab ecclesia confiteri. alioquin inutiliter confitetur: sicut apparet in iuda. In tertia parte dicitur q̄ sacerdos qui digne vult soluere vel ligare debz in se iudicare quod dicat in alio puniendum z habere scientiam discernendi inter lepraz z leprā: z diligenter de pctō inuestigare. z de omni eius varietate. quibus sic cognitis sit ipse peccatori benuol⁹

put viderit expedire. Infine dz q superior non dz sp penitentē sue dignitati restituere nec a sua dignitate sp ejicere Ibi qui l. s. pba risei. Hcōa ps incipit ibi L Laboret itaq; l Tercia ibi l sacerdos itaq; l Que postea sequunt vsq; ad distinctōem plana sunt

Distinctio VII

Tempus Dicit intitulatur vij. dis. q̄ queritvsq; ad qō tpus sit peccator recipiendus ad pn̄am. et certum est q quolibet tempe recipiendus est t vtilis est ei pn̄a vt infra. c. i. t pbatur hoc autoritate ezechiel. scz quacunq; hora pctōr ingemuerit t̄ē: dū modo hoc faciat ex caritate t ex toto corde Aug⁹. tn̄ videt de hoc dubitare. vt infra. e. si quis positus. qz forte ꝓsiderauit q vir digne penitet in mortis articlo ꝓstitutus. vel qz voluit hoīes terrere vt in sanitate penitentiā agant. Et ꝓcedit hoc ordine gratianus. Primo pbat q penitenti nunq; est venia denegāda. postea inducit duo ꝓtraria ca. vsq; ad §. hoc autē. t ꝓtraria ca. per aliā autoritatem aug⁹. soluit. t primū ca. patet scz nemo

Si quis positus Quesitum fuit ab aug⁹. an danda sit pn̄a in mortis articulo ꝓstitutis: t an sit eis vtilis. Et respondet dicens q nulli est pn̄a deneganda: sed non presumit q eis sit vtilis: neq; eis securitatem p̄mittit. vnde hortat quemlibz vt in sanitate penitentiam agat: si digne vult veniam obtinere

Qui egerit veraci / ter Dicit hic q si q̄s egerit veraciter pn̄az t bene p⁹ pn̄am vixerit: post reconciliatōnem securus hinc exit sicut post baptismū. qui autem in articulo mortis pn̄am agit: verum securus hinc exeat dicit aug. se dubitare. Nō. tamen vnum ca. facit ab illo ca. si quis positus vsq; ad §. hoc autem. qui. §. p se patet

§. Idcirco Dicit hic q qui veram pn̄am non agunt t ex toto corde pbibendi sunt a spe coronis t pacis: qz tales ꝓpellit ad pn̄a neccitatis articulus t non delictum

Nullus expectet Dicit aug⁹. q nullus debet expectare vt agat pn̄am ut morte. nec dz ex eo sumere autoritatē q pe nitentiā latronis xp̄us in eius fine susceperit. qz ille non solū penituit: sed etiā bapt̄m recepit. vñ non est mirz si statim voluit ad p̄am sicut est de quolibet q̄ in suo fine bapt̄mo. suppo secus est de eo q̄ penitet sine bapt̄mo. suppo nit etiā q quilibet in morte sua nō tm̄ debz timere penā: sed etiā sperare gl̄iam

§. Quod quidē liz Dicit. h. q hec sunt verba aug⁹. vsq; ibi l Vel pōt q omnia sunt verba sua ꝓuersum l Vel pōt q omnia sunt verba aug⁹. de se in aug⁹. vsq; ad finem. t loquitur aug⁹ de se in tercia ꝓsona vt dicit. h. t casus facilis est. et cum per te videbis. quia multa reperit que superius dixit

Questio IIII

Quod autē Dicit intitulat. iiij. q. j querit an tpe oratōnis quis valeat reddere debitū vxori. vt tpe quadragesime li t ieunijs statutis t vigilijs apostolor. et similibus. t dicit. h. q exactus sp tenet reddere: alioquin mortaliter peccat. vt. §. ter dere: alioquin mortaliter peccat. vt. §. terq; q. ij. si tu abstines. Sed vtrū posit exigere de hoc diuerse sunt opiniones. Nam quidā inherentes istis dicunt q tempe oratōnis non debet q̄s reddere debitum vxori. Alij intelligunt ea de Scilo Tu autem dicas q causa incontinentie vel filio q̄ potest eis cōnoscere t exigere debitum. nec precipitur ei vt abstineat. sed sub forma ꝓhibitionis dū suadet ei: sed ex causa saturā de libidinis debet exigere. qz tunc mortaliter peccat fm bu. fm alios venialiter. t hoc intelligas in exigente

Sciatis Ostendit in hoc. c. q̄ cōtinentia precedente debet quis accedere ad eucaristiam. t hoc iero. argumentando de pane. ꝓpositionis ad panem qui de celo descendit: non q nupti as condemnaret. sed quia eo tempore quo manducaturi sumus agnum est a carnalibus oꝝ⁹ abstinendū Sēntia. c. plana

sunt vsq; ibi Qui in castigatõe] ꝛ intelligũ
tur ꝑ mp̃missam distinctõez: vel de ꝓcilio
vel cum exigit debitum causa libidinis sa
turande.

Qui in castigatõe. Dicit hic q; si quis inter dei flagella pcm̃
cognoscit ꝛ penitet q̃ntum in se est ab operi
bus carnis debz abstinere

Vir cum propria. Deñ. sic ponit hũc casum. Greg. hic primo
tractat de eo q̃ cã incontinentie vitande su
am cognoscit vxorem. Secõ de eo q̃ cã p
lis habende. Tertio de eo qui cã libidinis
sue saturande. In primo casu ꝓsulit ab in
gressu eccie ꝓpter cessandũ. ꝛ hoc ꝓsiliuz
a ꝓbat vsus romanoz̃ non ad ꝺemna
tõez nuptiaz̃: sed qz ꝺugalis admixtio nõ
potest fieri sine culpa: vt probat auctoritate
dauid. In secõ casu reliquit arbitrio viri:
an intret eccĩam vel nõ. In tertio casu preci
pit q; ante ablutõem mentis ad sacram cõi
onem non accedat. Ru. vero sic ponit. In
principio loquit q̃n vir accedit ad vxorem
causa incõtinentie. in medio vt lauetur aq̃:
ꝛ aliq̃ntulum cesset ab ingressu eccie: qõ fit
ad reuerentiam loci ꝓpter pcm̃ qõ fit in
tõem. In secõ casu relinquit suo arbitrio ꝛ
de intrando eccĩam ꝛ de accipiendo corp̃
christi. In tertio nil de hoc vel de illo statui
bus primis casib̃.

Nõ oportz i quadra gesima.] ꝓcipit hic ne q̃s traducat vxo
rem in q̃dragesima vel anniuersaria faciat
in q̃b̃ ꝺuina fiunt. ꝛ q; dicit ibi Nuptias]
id est nuptilia ꝺuina

Non licet hic recitat ꝺsuetudo
eccie mediolanen̄. et
quarũdam alia z̃ eccia z̃ que non celebrãt
aliquam solemnitatẽ in quadragesima: nec
faciunt: id qõ sequit vel olim obtinuit: sed
nunc nõ obtinet.

Non oportet Hic probibe
tur certis ꝛpi
bus anni aliquã ꝺuci vxorem: ꝛ si fuerit tra
ducta separet ad temp̃ pro ꝓtemptu ad pe
nitentiaz. Que sequũtur plana sunt vsq;
ad gõnem Lpñiam]p quam mutua vel vi
ua seruut̃ impedit.

Questio .v.

Quod autẽ Dicit intitu
lat. v. qõ q̃
negatiue soluitur. qz non potest sine ꝓsensu
vxoris expresso vel tacito vir ꝓtinentiã vo
uere: nisi sit sponsa. vt extra de cõ. ꝺiu. ex pu
blico. ꝛ in casu fornicationis. vt. xxvij. q. ij.
agatosa

Si dicat vir Ostendit in B
c. q; vir sine cõ
sensu vxoris non potest ꝓtinere: qz displicz
deo cõtinentia viri ex qua sequit̃ ꝓstitutio
vxoris. reddat igit̃ qõ debz scz exact̃: ꝛ qõ
sibi ꝺebitũ est nõ exigat ꝛ reputabit̃ ꝓscisi
catione

Notificasti te Ru. sic po
nit hũc ca
sum Iste landolphus timore mortis licen
tiam ab vxore violenter extorsit: ꝛ sic mona
sterũ adiuit. vict̃ clamoribꝫ vxoris ꝛ fami
lie de monasterio exiens ad domuz ꝓpri
am redijt. quesiuit postea a papa an liceret
ei vti vxore sua: cui papa rescribit: et respon
det inquisitioni ei̇ indirecto. sed ꝑ ꝓsecnti
am ostendit talem ꝓuersionem nullã esse et
non tenere: ex quo facta fuit sine spontaneo
ꝓsensu vxoris. In quo ꝺat intelligi q; ꝑ ea
vti cognoscendo reddendo saltem debituz.

Sequens. c. pz

Quod deo pari con
sensu] Edicia cũ viro suo in domo ꝓpria p
petue ꝓtinentie votũ emisit: vnde ꝺupler ui
ter eos emersit dissentio. Prima qz ille p in
cõtinentiã votũ volebat violare. Secõa qz
illa ecõtra tanq̃z soluta sub veste vidualt ꝛ
nigra de reb̃ suis disponebat. De prima p
cepit edicie q; q̃tus vir peccauerit: illa tñ in
voto ꝓtinentie pseueret. de secõa precipit q;
tam de veste q̃z de reb̃ ꝺotalib̃ se regat ar
bitrio viri. poterit enim saluari sub habitu
susanne: et si non habeat habitum anne.

Hugo breuiter bene sic ponit hunc casum.

Edicia ⁊ eius vir ꝓmuni ꝯsensu in ꝓpria domo vouerant ꝓtinentiam. postea sine volũtate viri res dotales dedit ecclĩjs ⁊ pauperibus: ⁊ vestem nigraz monasticã induito viro accepit: ⁊ tam quasi ꝑ derelicto marituz habebat: vnde vir multum scandalizat⁹ est ꝓpa aũt de voto multum ꝓmendat: ⁊ de alijs redarguit

Bcõm verba Primo ꝓbat aug⁹. q vir sine ꝯsensu vxoris ꝓtinere non põt: primo tenet ei reddere debitũ etsi non exigat. Secundo dicit q ille qui nubit qz aliter ꝓtinere non põt: tanq̃ non nubẽs ⁊ securus expectat diẽ iudicij. sicut ille qui vendit nẽ. ⁊ sicz ille qui emit nẽ ad vtrũq̃z L Quisquis J supple sicut L non presumit J supbiendo ⁊ in eis spem ponendo. ⁊ tanq̃ hic tria ꝓba apli dicentis. qui hñt vxores sint tanq̃ non hñtes. ⁊ q̃ vendunt sint tanq̃ non vendẽtes. ⁊ qui emunt sint tanq̃ nõ ementes

Una sola Quidaz sine licentia vxoris ꝓtinentiã voluerat: querebat vtz teneret eam seruare. et rñdetur q non qz talia fieri debent de ꝯmuni cõsensu viri ⁊ vxoris. vnde talis ꝓmissio magis est corrigenda q̃ adimplenda.

Tunc saluabitur In ħ c. tria ꝓtinent ca. in quibus tractat tam de virginitate mentis q̃ carnis In primo dz q tũc saluabit mulier: ⁊ suam virginitatem bene seruat: si ideo nubat vt filios pariat ad iusticiam ⁊ vt saluent In secundo. c. qđ incipit ibi L hoc solum J dz q sicut sola virginitas sine bonis opibus non ꝓficiat vel sufficit ad salutem: sic alia op a absq̃z virginitate mentis ꝓtinentia ⁊ castitate sunt impfecta In tercio. c. qđ incipit L Qui scit J multipliciter ꝯmendat virginitatem carnis: ⁊ eã prefert bono nuptiaz. qz plus amat virgines xp̃s qz sponte tribuunt qđ eis non fuerat imperatum. vnde dicit. non expedit boi nubere. nẽ Et nota q hoc totum ꝓsueuit legi sub vno c. posses tñ legere sub tribus vt facit. h. L Saluabit J non negat apl's quin al's possit saluari: ⁊ hoc dicit. qz hic saluari meret ⁊ sunt verba bierz. exponentis illud aposto

li ad thimotheum. sez saluabit mulier per filiozz generatõnem si permanserit in fide: dilectõne ⁊ sanctificatõne: qđ intelligit quantum in ea est L radiez J radix filiozz. est mater L damnũ radicis J. i. corruptõez siue carnis. L finis J ibi vbi dicit. si castrati L ⁊ due precedentes J in primo .c. Libitq̃z virgines ꝓmanserint J ⁊ in secundo ca. Labsq̃z virginitate ꝓcipi. relligunt de virginitate mentis que precipitur. ꝓncipium vero illius. ca. qui scit. de potest ⁊ necessaria est. qz sine ea nemo salua virginitate carnis intelligit que non potest precipi ante votum: sed tñ persuadi Hec quens. c. patet

Manifestum Dicit hic q si vxor vouz abstinentie sine ꝯsensu viri faciat: vir deligis auctoritate p̃t illud revocare sine peccato. si vero vir vxori volenti ꝯsentire: si peccet vir revocãdo: vxor tñ debet revocari Legem J moysi in genesi. Infert gra. et

¶ Ex premissis supradictis q votum ꝓtinentie facere non p̃t vir sine ꝯsensu vxoris vel econuerso. et si factuz fuerit de ꝯsensu vtriusq̃z revocari nõ poterit. Si vero vxor de ꝯsensu viri vouz abstinentie fecerit: vir tamen illud poterit postea revocare. qz mulier dz viro suo subesse in omnibus. ⁊ ad hoc inducit sequentia. c. quoz primũ patet

Hec ymago ꝓbat hic aug⁹. triplici rõne. Prima. qz vxor debet esse viro subiecta. vir ad ymaginem dei formatus est ⁊ nõ mulier. ⁊ vicarius eius est. qz vnius dei habet ymaginem. Secunda. qz in signũ subiectiõnis mulier habet caput velatũ ⁊ non vir qz ymago est ⁊ gl'ia dei. Tercia est. qz virilis metu talionis ꝑm legem poterat mulierem de adulterio accusare ⁊ non econuerso. sed ꝯ in alijs casibus Lideoq̃z lid est quia femina non habet hoc

Cum caput Dicit in ħ. c. q si non sit subiect⁹ capiti suo. i. xpo. sic dei primaria sententia ꝓtemnit si mulier capiti suo. i. viro suo non obedierit: cum etiam gentiles

femine suis viris subiacent l prima sñia Iq̄ habek in genesi vbi dicitur mulieri: sub viri ptāte eris ⁊c. postea apl's idem precepit.

Noluit itaq; Dicit hic q̄ lex noluit vt mulier possit votū facere sine viri ꝓsensu. et si fecerit ante nuptias vir post nuptias poterit reuocare. nec propter hoc mulier rea iudicabit si votum non seruat: cum deus ℞ non precipiat ¶ Sequentia duo. c. plana sunt per se

Mulier debet In hoc. ca. q̄nq̄ rōnes assignant q̄b⁹ ꝓbat q̄ mulier dz velare caput suū: scz qz non est imago dei: ⁊ qz subiecta dz esse viro suo: ⁊ qz p̄uaricatio est induc̄ta p ea. ⁊ ꝓpter reuerentiā hoīs: ⁊ qz vicarius est xpi ¶ Sequentia duo. c. patent.

Causa .XXXIIII.

Vidam vir. Hīa. in precedenti cā dixit. propter frigiditatem mr̄im. separari ⁊ viro viuente poterit sed parata nubere. sz ne idē videret eē faciēduz ꝓpter captiuitatē ⁊ hostilē calamitatē: ideo mgr̄ subūgit hanc cām in qua ostendit q̄d iuris sit si quis in captiuitate teneat: ⁊ vxor eius interim nubat. Ut aūt hec ⁊ alia faciones. ⁊ tractat hic de vnico impedimento mr̄imonij q̄ dicit ligatio. scz cū q̄s sit ligatus alij vinculo mr̄imonij.

¶ Questio I. et. II.

Traq; Dicit titulat. i. ⁊. ij q̄ō In scda nulla ē dubitatio. In prima q̄one distinguit. nam si illa que nubit viuente ⁊ absente credit vt fuit illū viuere in veritate: adulteriū ꝓmittit si aūt nec scit nec credit sed habz iustaz causam credendi ꝓtrarium p ignorantiā facti: que etiam peritissimos fallit. q̄litercūq; aūt nubat reddenda est primo reuertenti. vtra q̄s aūt q̄ō terminat p. c. sequens

Cum per bellicam. Du. sic ponit hunc casum. De duob⁹ quesiuerat iste. quedam dū putarent viros suos esse mortuos nupserunt alijs. alie vero sciebant viros suos viuere sed credebant numq̄ eos liberandos de captiuitate. sz reuersi sunt postea viri istarum. quesierat ergo iste q̄d faciendum esset in vtroq; casu Et rñdetur in primo casu q̄ separande sunt a scōis ⁊ reddende primus. ⁊ q̄ nolunt separari a secūdis sunt excōicande. In scōo vero casu: nihil videt rñderi q̄ nulla ⁊ friuola erat q̄ō q̄ diu em̄ aliq̄ scit vel credit vel dubitat virum viuere non dz alij nubere: ⁊ si nupserit adultera erit. vt. xxxij. q. v. puto

Cum in captiuitate Quedam mulier noie vxa cū in captiuitate teneret vir ei⁹ aliam duxit. vxa postea reuersa papam adijt ⁊ nullo ꝓtradicēte se vxorem illius esse probauit cor̄ papa. q̄re papa eaz vxorem legitimam iudicauit ⁊ non secundam

Non satis Aug. ⁊ beñ. sic ponunt casum hūc. q̄dam rapuit vxorem alteri⁹ q̄ postea ꝓsentiens raptori ad ꝓpriū virū redire nolebat dubitans ergo amandus pbr̄ sup hoc arti culo duas fecit q̄ones hieronimo. Prima fuit an illa posit remanere cuz raptore. huic q̄ōni rñdet hiero. dicens q̄ nō potest remanere cū eo: sed dz ab eo discedere ⁊ agere pñiam. qz ꝓsensit in illum. Et hec rñsio ꝓtendit vsq; ibi Rem nouā Jtē. Alia q̄ō fuit: si tunc illa in re suo posset repetere virū suum vt ille cogatur eam recipe Et ad hoc rñdet hieronimus ⁊ dicit q̄ non potest illaz repetere vel ille cogi recipe eam Et hoc probat autoritate ve. test. nō licebat ei qui dederat libellum repudij post adulteriū recipe vxorem. multo min⁹ licet in nouo cogere volē tem ad recipiendā adulteram. tunc em̄ preceptū erat vt vir non recipet vxorem adulteram. ergo non est mirum si nunc est ꝓmissum vt eam non recipiat si nō vult. ar. xxxij. q. i. quod aūt. et hec rñsio protendit vsq; in finem. Intendit ergo hiero. in hoc. ca. ꝓbare q̄ nō potest remanere cū scōo. ⁊ q̄ primus non est cogend⁹ eam recipe. Iq̄ō dicere. Id est significare. Inoluit. Jhec oīo quā in epl'a tua posuisti scz Lalio. Jtē.

§. Si autem Hic dicit gratianus allegãdo q̃ vnaquęq; mulier viꝝ suum sequi tenetur vt dicit. h. vt. xiij. q. ij. vnaquęq;. ſz facit hoc vt inducat ca. ſequens

Si quis necessitate Maritus ex cã necessaria in aliam puincã iuit. querit vtrũ vxor eum sequi teneat. rñdet. q̃diu vir eius viuit ꝓtineat: vel eũ se quat. ¶ Sequens. §. pz

Si virgo Quedam virgo nupsit alterius viro quez solutum esse credebat: querit vtꝝ sit adultera. Et rñdet q̃ non: q̃diu hoc credit: sed si veritate ꝓperta cum eo remanserit adultera erit. sicut qui possidet rem alienã bona fide: q̃diu credit suam esse non peccat. sed ex quo scit alienã esse peccat si eã non restituit. ¶ Sequens. §. pz

In lectum Mulier quedam sub specie sororis sue intrauit lectũ mariti sororis. ille deceptus eam cognouit. querebat vtꝝ possit vti vxore sua decetero. Et rñdetur q̃ si probauerit q̃ eam putauerit esse suam vxorẽ: penitentiam agat: & vxore sua vtatur: sed illa graviter peniteat: & semp ꝓtineat. ¶ Sequens. §. patet.

Si quis cũ duabus Quidã cognouit sororem eius cũ qua fuerat fornicatus: querebat vtꝝ possit vnq̃m ꝓtrahere. Et rñdetur. si veritatẽ ignorabãt post pñam. vij. annoꝝ possunt. si aũt sciebant nunq̃ pñt. ¶ Sequentia duo. c. plana sunt & ea p te videbis

Causa XXXV.

Ar quidam Expeditis fere omnibus impedimentis mr̃imonij quasi in extremis agit de ꝓsanguinitate & affinitate. q̃ de hoc impedimento plura erant dicenda. Rñdit ergo gratian? vsq; ad quotum gradũ ꝓhibeat copula cõ sanguineo vꝝ vel affiniũ. & qualiter gradus ꝓputent in ꝓsanguinitate & affinitate. & quibus accusantibus mr̃imonia talia sunt dirimenda. Ut aũt hec & alia faciat premittit thema de quo. ꝛ. elicit qõnes. Quęq; autem ca. c. de hac cã legunt: & magistri vsq; ad. vij. qõnem. ideo ego Bar. brixien. nihil vel fere nihil in hac cã mutaui. sed ne de hoc opere aliquid prętermittat qõ scriptum inuenio lummõ diligenter correxi. Leges aũt. c. in quibus inuenies positũ apparatũ: cum oia alia fere sint abrogata p̃ innocentiũ: nisi in vi. ix. & x. questione.

¶ Questio .I. Dicitur

Quod autez cipit prima qõ. scz an liceat alicui ducere in uxorem ꝓsanguineã suam. & quidẽ in linea ꝓsugem ꝓsanguineã suam. & quidẽ in linea transuersali non licet vsq; ad. vi. gradũ. in ascendenti & descendenti vsq; in infinitum. ꝓm. h. vt insti. de nupt. §. i. Alij vero nõ fatiunt dẽiam inter lineam transuersalem et ascendentẽ. ar. infra. e. q. v. ad sedem. §. illa quoq;. hodie ꝓ̃o extẽdit prohibitio vsq; ad quartũ. & inducit hic auctoritates veteris testa. ad ꝓbandum q̃ licet alicui ꝓsanguineã suam in uxorem ducere vsq; ad. §. hiis itaq; ꝓstea rñdet. & allegat in ꝓrariũ vsq; ad §. hac itaq;. Deinde soluit dicens q̃ non licet quod verum est. vt infra ea. q. i. & q. proxima fere p̃ totum.

Hystoria

In lege] Legit in li. numer. q̃ de precepto dñi numerati sunt filij isrl: vt eis darent terra ꝓmissionis: & ꝓterita est domus salphat q̃ non reliquerat filiũ. qõ audientes v. ipsius filie steterunt ad ostiũ tabernacull coram moyse & eleazaro & alia multitudine et dixerunt: pr̃ noster mortuus est in deserto pro pctõ suo: non habuit mares filios cum. tollitur nomen eius de familia dare nobis possessiones inter nos & cognatos nr̃os. retulit moyses cãm ea; coram dño. qui dixit Justam rem postulant: da eis. Eoꝝ ergo cognati dixerunt moysi. si nupserint viris alterius tribus: q̃ filij patris familiã sequitur minuetur hereditas tribus ioseph. & rñ det moyses. ex precepto dñi nubant quibus volunt: tñ sue tribus hoibus. & viri ducant vxores de tribu sua: & cuncte feine maritos

de eadem tribu accipiant

Cum igitur genus. Querebat cum olim sorores ducerent licite quare non licet hodie. Et rñdet aug⁹. q̄ non erant nisi filij ade & eis filie ad multiplicandū gen⁹ humanum oportuit q̄ fratres ducerent sorores suas: & etiā factuz fuit cā tantis dilarande vt quis plures haberet amicos: & q̄ postea cessante necessitate fuit prohibitū & a gentib⁹ obseruatū

§. Hac itaq; psuetu. [Prosequit magister solutiōem suā & ostendit in hoc. §. q̄ copula psanguinitatis olim precepta fuit ꝓter ydolatriā fugiendam & que fuit olim ꝓmissa cā ministerij nunc est prohibita. Premittit tñ q̄ndam spēalem cām quare ante legez fuit legitima talis copula: q̄ adhuc nouū erat lex que hoc prohiberet. et sic excusat p̄triarchas qui duxerant in vxores psanguineas. et hoc tripli ci rōne. scz q̄ nōdum erat prohibituz: & vt ydolatria vitaret. & vt in pl̄o dei eccia insisteret. sed non indigerent excusatōe: q̄ licitum erat de iure naturali. Prima excusatō est in principio. Secūda ibi [Quis] Tertia ibi est etiam alia]

§. Illud autem. Hic respondet obiectōi facte in primo. §. & duplicem subiicit rñsionem [sed cū oīa] hec est prima [q̄n] q̄. [hec ē scūda et verior. q. sic rñderi [q̄nq̄] aliter posset rñderi: scz q̄ sicut & ē.

Questio .II. et .III.

Quia ergo. Dic docto-res siue arte docentes multa scripserūt de psanguinitate & affinitate: de quib⁹ ꝓmodi⁹ dicet infra e. q. v. & sufficit si hic soluant scūda q̄ō & tertia q̄ ideo simul tractant q̄ quedam. c. promissa cuelo loquebant ō his. vt infra. e. q. nullū & ē. & scde est hec solutio q̄ non debz q̄s ꝓtrahere cū cōsanguinea sua in linea transuersali vsq; in. vij. gradū. in recta aūt linea snp̄ vsq; in infinitū fm beñ. & hu. vt infra. e. q. nullū. & separat tractū. vt infra. e. q. q̄. pinquā. ita dico nisi a papa fuerit dispensatum. vt infra. e. q. §. sed idem. & c. q̄ō scripsi. & q. v. ad sedez. Scde q̄nis solutio apparet ex eo q̄ dicit infra. e. q. nullū eq̄liter.

De affinitate. Statutum ē vt psanguinitas vsq; ad vij. gradū obseruet: q̄ p legē hereditas cognatōis vsq; ad hunc graduz refertur

Coniunctiones. Cōtrahentes q̄dam cū psanguineis suis mrimoniuz: q̄rebat vtr̄ isti essent ad accusatiōem recipiendi: & vtr̄ eoz filij essent legitimi. Et rñdet q̄ non: q̄ hmōi mrimonia in leges canone sunt phibita & canon taliū filios non appellat legitimos & lex tales vocat infames

De propinquis. Titi⁹ & titia cōsanguinei erant eis mortuis vxor titij & maritus titie voluerūt ꝓtrahere. querit vtrum possint. Et rñdet si in q̄nto gradu erāt possunt. sed si in q̄rto non ꝓtrahent. si tñ ꝓtraxerint non separent. in tertio vero gradu non ꝓtrahent aliquo modo. psanguineas vero vxoris sicut proprias debz quis vitare.

Si quis cum. Hoc. ca. habet. §. proxi. q. ij. circa finem cause

Nullum in vtroq;. Prohibet hic ne quis ꝓtrahat mrimoniuz cuz sua vel vxoris sue psanguinea vsq; ad se primū gradum.

De incestis ꝓiūctōibus. Querebat de his quib⁹ incestum nuptias ꝓtraxerunt vtr̄ sine separatione possent veniam impetrare. Et respondetur q̄ non: & enumerantur persone cuz quib⁹ qui ꝓtrahunt incestuosi sunt: & cum cathecuminis vsq; ad satisfactionem orare debent: nō cum christianis

Nec eam. Prohibetur hic aliquis eā ducere in vxorem quā eius consanguineus habuerat: vel cum qua fornicat⁹ fuerat: q̄ cum talib⁹ non est mrimoniū sed incestus.

Extraordinaria Quis pollue rat mulierem extra membr ad hoc depu tatum t non ptraxerat matrimoniū cuz ea t hoc poterat ꝓstare per iuramentū: quesi tum est vtrū eius ꝓsanguineus illam duce re possit. t rñderur q̄ pōt.

Et hoc Statuit hic ne derelictis ꝓsanguineorū vxoris vsq̄ in gradum tercium aliqua ducat In quar to vel quinto gradu ducta non separet.

La. qualiter patet

Bene ꝓsanguinitas Sicut mulier dr ꝓsanguineos ꝓpr̄ viri vi tare: ita t vir ꝓsanguineas vxoris sue. Cuz enim vna caro sint: vtraq̄ parētela est illius ꝓmunis

Progeniem Consanguineā suā vsq̄ ad septi mum gradū debet quis vitare: t cēdiu cog noscunt se esse affines

In copulatōne Consan guinitat gradus hic non diffiniunt: sed quousq̄ ag noscunt obseruari iubent

Nulli er Cum ꝓsanguinea non debet q̄s ptrahere vsq̄ ad septimū gradum: nec sine benedictione sacerdotis.

Quedam lex Petebat au g⁹. vt ꝓmitte rer anglicis ptrahere matrimoniuz fm ius humanū. Et rñdet grego. q̄ lex humana p mittit ꝓmisceri filios fratr t sorr: sed nō solet ex talibus ples bona pcnire. et ideo christiani non debent in quarto vel quito gradu ꝓinquis ꝓiungi.

¶. Quod scripsi Mira bat felix gregoriuz anglicis scripsisse vt liceret eis in quarto gradu ptrahere: t quesiuit vtr hoc esset ius generale. t rñdet grego. se illis hoc specialr ꝓcessisse cēdiu iuxta aplm essent in fide noui qui neophitis aut. lac dedi vobis potum non escam

Porro duor Duobus ꝓsobrinis mortuis quesitū est vtr coniux vxoris vni viro nube re possint vna post alteram. t rñdet q̄ non. tum ꝓpter canonis phibitōnem. tum ꝓpter publicā honestatem

Questio IIII

Modo Hic ponitur quarta questio

Cōsanguinitas Interro gat⁹ vtr do. quare dr ꝓsanguinitate in vij. gradu ter minari. Rñdet. ꝓsanguinitas per personas spgitur donec finiat. t vsq̄ ad. vij. gradum obseruat. qr tot etatibus distinguit mund⁹ quot hominis status

Questio V.

De gradibus Dicit v. questio. Dic etiam legende sunt arbores t glose earum

Series Per gradus ꝓputat hic ydo. ꝓstituens filiū t filiam truncum: t pcedit vsq̄ ad tricesimum lium quē dicit esse sextum gradū

Ad sedem Quidam grad⁹ con ges numerabant t dicebant ꝓsanguinitatē terminari in sexto gradu legali: t matrimo nium ptrahi licite post illum gradū. Hic errorem ꝓgregato concilio reprobauit pa: oñdens primo diuersitatem t diuersita tis rationes inter legalem t canonicā pu tationem. Secundo pbat ꝓsanguinitatē pt̄ndi vltra. vi. gradum legalem t hoc per legem. per gregorij autoritatē. per arboris rōnem: cuius rami vltra pt̄nduñ vsq̄ in vij. gradum canonicū. vltra quem cognatio eius non pt̄nditur: nec gradum nomina inueniuntur. Tercio oñdit eos qui ñi. vi. gradus canonicos ꝓstituunt in ꝓsanguini tate t in sententia non differre a canonica vij. gradum ꝓputatione In fine prohib⁹ sub anathemate ne in cōiugiis aliq̄ modo q̄m monio quis ꝓputet gradus alio modo q̄m hic dr in hoc. c.

Porro Assignatur hic ratio quare affinitas obseruetur. q̄ vir t vxor sunt vna caro. t ideo vxoris mee cō sanguinei in eodē gradu sunt affines mihi.

Questio VI VII VIII

ſmeoꝝ ꝯſanguineoꝝ vxores ſunt mihi affines ⁊ affines vxoris mee ſunt vitandi in omni gradu vt mei ꝯſanguinei: q̄ aliud dicit tanꝯ antixp̄s eſt vitandus.

Primogradu In hoc.c.p ſequit vſidorus legalē graduū ꝯputatōem vſq̄ ad ſeptimū gradū oñdēs in quo gradu ſunt pſone.

Questio .VI.

QVnc queritur. Dic ꝓponit.vi. q̄ō que ſatis vtilis eſt ⁊ locū habz in cauſis de facto

Conſanguineos Dicit hic q̄ mr̄imoniū potius accuſare debēt ꝯſanguinei q̄ extranei ſed vbi conſanguinei deſunt extranei audiendi ſunt: ⁊ ſi ꝯſanguinitas p bet mr̄im.ſeparet

Notificamus Quidam mortua vxore ſua duxit aliā q̄ dicebat̄ prime ꝯſanguinea fuiſſe. dicitur hic q̄ ſi duo vel tres de cōſanguineis viri vel mortue vxoris vel alij teſtes ydonei dixerint iurati ꝯſanguinitatem: ſeparent̄. ſi vero aliqui hoc dixerint ſine iuramento: ſeparatio hec non fiet: ſed iniungetur eis penitentia: quia infamati ſunt ⁊ forte peccauerūt

Si duo Quidaꝫ ꝓtraxerūt ⁊ erat fama ꝓtra eos eſſe cōſanguineos. dicit q̄ ſi hoc ꝓſtiterit teſtium approbatione vel eoꝝ confeſſione ſeparentur. ſi neuꝝ erit ab eꝑo abiurentur: ⁊ ſi negauerunt ſibi ſunt relinquendi ſcientes q̄ ſi aliud habent in ꝓſcia in mortali pctō ſunt vſq̄ ad ſeparationem.

De parētela Oſtenditur h̄ qualiter debeant iurare qui de parentela debent teſtimoniū ferre.

Epiſcopus Dicitur h̄ q̄ epūs de qualibz parrochia ſeptem viros veraces ⁊ bōeſtos debet vocare vt iurent q̄cquid in parrochia nouerit̄ tangere ptinens ad correctōem eccl̄ie de hoc interrogati dicent veritatez eꝑo vel eius legato.

De parētela illa In q̄dā mr̄imoniali cā fuit appellatū ad papam: papa cām delegauit ottoni epō ⁊ quibuſdā alijs teſtes in gradibus ⁊ in ꝓſonaruꝫ noib⁹ primo diſcordauerūt. poſtea in altero ꝓſenſerunt. iudices delegati iꝑm ſup hoc ꝓſuluerunt. dicit papa q̄ hic ꝓſiderande ſunt teſtium ꝓſone ⁊ qualiter debeant iurare ⁊ eſſe ſine varietate

Multorum Iſte ꝯſanguinitatis occaſione volebat vxorē ſuā dimittere: prohibz papa ne dimittat niſi prius cauſa fuerit in ꝯcilio probata

Questio .VII.

QVod autē Dic intitulat̄ vij. q̄ ſtio q̄ modicam hz dubitatōem

Quid eſt Cum de inceſtu ſolebant filij naſci: q̄rit̄ quare dictum ſit in veteri lege qui dormierit cū Et reſpōdetur q̄ legitimi non ſunt nec parentibus ſuccedūt.

Questio .VIII.

DE his vero Dic intitulat̄. viij q̄ō q̄ q̄rit̄ in quo gradu eccl̄ia diſpenſet.

De gradibus Querebat q̄dā eꝑs de ꝯſanguineis ⁊ affinib⁹ primi generis i matrimonio copulatis q̄d eſſet faciendū. Reſpondet̄ q̄ in q̄nto gradu vel vltra p ignorātiā prudēt̄ iūcti ſunt ⁊ filios genuerūt tolerent̄ donec grego. ⁊ ille ſimul loq̄nt̄. cōiūcti vero infra annū in q̄nto gradu vel ſexto ſeparent̄. ⁊ ne de cetero tale q̄d fiat ꝓhibeat̄. ſi q̄ ꝓtrafecerint cū graui pena ſeparent̄.

De his qui mortua Mortua vxore dz vir ab ei⁹ cōſanguineis vſq̄ ad q̄rtū gradū abſtinere ⁊ ex diſpenſatiōe q̄ de rigore iuris eſſz puniend⁹

Hec ſalubriter Precipit hic ne q̄s ſuā ducat ꝯſanguineā q̄ diu cōſanguinitas vſq̄ ad ſeptimū gradū cognoſcit̄: ⁊ q̄ in q̄rto gradu vel q̄nto iūcti ſunt ſeparent̄. quia

in veteri lege prohibet quis ad proximam sui sanguinis accedere

Incestuosi Qui incestas nuptias contrahunt diu in crimine sunt excoicari debent esse. et si alter moriat in illa iunctõe: superstes non debet contrahere.

Questio IX.

Hic autoritate. Hic ponitur .ix. questio

Loci Papa bene diffinita debz confirmare: et delicta corrigere. Peccat enim qui bene statuta violat. et qui delicta non punit peccandi viam aperit

Quod quis Qui nõ vult puniri corrigat et pdecessoris sui delicta: et qui non correxerit: puniet vt via peccandi claudat

Apostolice Queritur vtrum pape statuta sint mutãda. et rñdetur q non: nisi mutationis cã vel additio sit inserta.

Veniam nũc Quidã petebãt vt papa sorinum epm ex falsa causa depositũ restitueret: et custachium diaconũ deponeret. papa vero epm eis restituit: sed diaconem nõ deposuit

Sententiam Queritur vtrũ sñia appellationis possit retractari. et rñdetur q pter quã ex subreptõe vel ex dispensatione lata est. sicut paulus preter omne ius quedã fecit et postea reprobauit: sed hoc faciendũ est discrete et exã ne retractarent bene diffinita.

Graue nõ Asñia qua quidam absolutus fuit de crimine appellatũ erat ad scilum macedonie epis videbat duas sñiam infirmare. Rescribit eis papa et dicit q nõ oportet eos hoc timere: immo veritatẽ debent plenius inquirere: et nocentem si inuenit condemnare

Questio X.

De ea vero Hic ponit .x. questio.

Fraternitatis Querebat iste epus an sit affinis vxori consanguineis viri. et si est vna affinitas illa morte viri finiat. vel si vltra protendit vsq; tunc saltem deleat cum illa secundo viro coniungitur. et vtrum soboles quam suscepit de secundo viro possit iungi consanguineis prioris viri. Primo quidem rñdetur sic alijs tribus q non. et hanc rationẽ assignat q vir et vxor sunt vna caro sicut dictum est a dño cuius verbum manet in eternũ. Addit etiam similitudinẽ de ymagine facta de luto ex quatuor elementis ex quibus compositum est corpus humanũ. deliquoribus et coloribus quibus si mutui sint separari non pñt. Et scias q in hac causa nihil mutauit: sed solummodo scripturaz falsam correxit. et si verbis audacia detur per hoc poteris deprehendere vtrum in alijs locis sit aliqd immutatum vel plus reformatum

Causa XXXVI.

Iliam Perpetrat tertiũ impedimentis matrimonijs: quia rapta ius videbat impedimentum matrimonij vel impedire matrimoniũ: ideo vltimo loco ponit deraptu oñdens qui dicant raptum omittere. et qualiter qua pena sint puniẽdi raptores. et qualiter rapta possit copulari raptori. Vt autẽ hec et alia faciat pmittit thema de quo duas dicat questiones.

Questio .I.

Quod autẽ Dicit inquirit. si. qõ q quo dictum est in themate. et certum est q sic. distingue tamen cum magistro q raptus quandoq; omittit in re ipsa. qñq; in verbis. vt infra ea. §. vltimo Sequencia duo. c. plana sunt.

§. Cum ergo Iste. §. diuidit in .ij. partes. In prima excludit gratianus ex supradictis q hec de qua agit in themate dr rapta. In secũda parte que incipit ibi Sed non oes. Ostendit quid sit fornicatio. quid stupr. quid incestus et quid raptus. et ad finem §. inducit secundas. ca. Lcorrupta in vtrũ. Supplemaptum Ibi morte. Ex leges.

De raptoribus

Quidā rapuit quidam puellam ⁊ cū ea fugit ad eccīam. q̄rit quid uris sit. Et rñdet si puella nō consentit raptori: q̄ p̄em non hz dz statim auferri raptori ⁊ reddi ꝓsanguineis: ⁊ raptor non puniat corporaliter: sed puelle seruiat vel ab ea se redimat. Si vero p̄em habet ⁊ ꝓsentit: puella apud p̄em excusef ⁊ ei reformatur: ⁊ raptor patri teneatur satisfacere si one similī.

¶. Et hac

Hucusq̄ allegauit magister. mō ponit solutionem bonā distinguens q̄ aliq̄n vis infert parentib⁹: aliq̄n vtriusq̄: aliq̄n puelle tm̄. sz illi de qua hic agit vel ei⁹ parentibus nulla vis fuit illata. In fine distinguit q̄ raptus q̄q̄ omittit in re ipa. q̄q̄ in vsu retinet: sicut fuit in puella de q̄ hic loquit

Questio II

Hinc queritur

hic intitulat. ij. qō q̄ querit an raptor cum rapta possit mr̄imonialiter copulari. Et si dicendū est q̄ sic. vt infra. c. tria. et. § aliter dicendū: nisi aliud impedimentū interueniat. Allegat tñ gra. p vtraq̄ pte. ⁊ primo probat q̄ non. Que aūt sequūtur vsq̄ ad. ca. de puellis patent

De puellis

Ben. sic ponit hūc casum. Ex eo q̄ Calcedonense ꝓcliū precipit raptores puellaꝝ ⁊ ꝓsentientes: ⁊ clericos deponi ⁊ laicos excōicari: apparet hic nō licere raptori raptā ducere. Que aūt sequūtur vsq̄ ad. c. tria. plana sunt.

Tria legitima

Legitimū mr̄imoniū fit trib⁹ modis. Primo si aliqs virginē duxit vxorē. Secō si rapta nupsit raptori patre ꝓsentiente. Tertio si p̄ abstulerit eā raptori ⁊ alij dederit. ¶ Hec ns. c. p̄z

Si autem

Statuit hic ꝓcliū mediolan. ō raptoribus ⁊ puellaꝝ. vt nisi ante promulgationem huius edicti nupserint eis rapte separētur ab eis ⁊ parentib⁹ reddant: ⁊ publica pēna raptoribus indicat: qua pacta si iuuenes sunt ⁊ placuit vtriq̄ p̄ri poterunt ꝓiūgi: sed mortua rapta: raptor non ducat aliā nisi ex dispensatōe epi

¶. Hac autoritate

Soluit nūc gra. pro ꝓtraria pte ⁊ dicit q̄ hac prima autoritate nō p̄mittit rapta raptori copulari post p̄niam: sed alij similiter ⁊ raptor post p̄niam alias acciptat: alioq̄n frustra diceret q̄d est in fine. c. remanebit. Ꝫ falsum est q̄ non semp talis remanet vt dicit hu. ¶ Hec ns. ca. loquit de desponsata alij p verba de p̄nti: vel est ei derogatū p autoritatē hiero. ⁊ ambr. ⁊ ve. testa. ⁊ p mediolanen. ꝓcliū ¶ Hec ns. §. in quo gra. ponit bonam solutionem pz

¶ De ꝓsecratōe Dist. .I.

De ecclesia

rū.] Expleto tractatu mr̄imonij q̄d est ꝓmune oīm natōum explicitis etiā varijs cās ꝓtinentib⁹ tractat hic gra. de sacris eccliasticis q̄ solis xpianis ꝓcedunt. Et agit hic hoc ordine. Primo agit de ecclesiaꝝ ꝓsecratione. Hec̄o de sacramento eucharistie. Tertio de solemnitatib⁹ festiuitatū. Quarto de sacro baptismate. Quinto de ꝓsecratōe ⁊ diuinis officijs In fine d̄ spūsancto. et sic tractatus iste in. v. dist. distinctus est. Et nota q̄ licet gra. in alijs tractatib⁹ suos ponat. §. ⁊ suas solutōes. in toto tñ tractatu isto non ponit nisi duos. §. vnū in prima dist. et alū in q̄rta. ⁊ ideo q̄ sacris etiā vera loqui periculū est. In hac ergo dist. ostendit eccias esse ꝓsecrandas a quo: ⁊ qualiter: ⁊ cui⁹ autoritate. ⁊ q̄ nō sit iteranda ꝓsecratio nisi in casu ⁊ quo ordine misse sunt celebrande: ⁊ quot in die sint celebrande

Tabernaculo

In hoc. c. scriptor ostēdit exemplo ve. te. eccias eē edificandas ⁊ ꝓsecrādas a xpianis. nā moyses dño precipiente tabernaculū fecit ⁊ ꝓsecrauit. dauid aūt cultū dei ampliauit ⁊ templū deo facere voluit. q̄d quia prohibitus fuit pficere salomon

eius filius perfecit. Si iudei hec faciebant multo fortius hec fieri debent a christianis vt non celebrẽt in alijs locis q̃z ecclesiasticis. nisi in necessitate. nec celebrare debent alie ꝑsone q̃z ab epis ꝓsecrate. qđ ꝓbatur autoritate landicen. ꝯcilij

Omnes basilice Dicit in .h.c. q̃ oẽs ecclesie cũ missa q̃z celebratõe sunt ꝓsecrande. ⁊ de his que sunt dirute vel supflue in numero vel quantitate, puideat epus quo possint stare ⁊ restaurari.

De locorum Reprehendũ tur hic quidã qui eccias faciebant ⁊ ꝓsecrabant sine licentia ⁊ precepto pape. Locus ꝛ in his. v. c. non intelligitur de epali eccia. vel olim obtinuit cũ rare erant eccie ⁊ papa bene poterat ꝓsulli. vel de ea intelligit que fit in epatu alterius vel cum ppls ad fidem q̃uertit.

Precepta Ecclesia quedã fuit edificata ⁊ cõsecrata sine licentia pape ⁊ ꝑcepto. ⁊ frequentia populi erat ibi in missa. epus loci illius interdixit ibi officiũ. ⁊ duz pape hoc scripsit: papa eũ de hoc facto ꝓmendat qđ canonib⁹ antiquis ⁊ nouis ꝓcordat. sed ne loc⁹ ille iã deo devotus diu pmaneat sine officio: precepit ei vt ecclesia cõsecret: ⁊ ibi misse desideranti populo celebrent

Basilicas .h. sic ponit hũc casum. Nullus epus dz ꝓsecrare eccĩam sine licentia pape. vel sibi vendicare clericos alterius iurisdictõis. ⁊ hoc ptinet in canonibus. ⁊ si nos q̃ sumus dñi ⁊ ꝓditores canonũ volumus eos obseruare: multo fortiꝰ ergo inferiores ꝑ eos facere vel attemptare non debent

Certum est .h. sic ponit hũc casum. Vegetia in qua dã sua possessione sepeliuit corpa suorum ⁊ edificauit ibi qđam oratorium: ⁊ illud fecit ꝓsecrari preter autoritatem dñi pape. sed quia nobilis ⁊ potens erat illa domina: ideo ad petitionem eius intuitu pietatis ⁊ miscõie papa dispensatiue ꝓcedit ei vt officia defuncto⁹ priuatim ibi celebrent: sed non officia viuorum. quia ibi edificiũ erat consecratum preter autoritatem dñi pape. ⁊ ideo de iure ꝯmuni debebat ibi officiũ interdici qđ in principio oñdit dicẽs Ledificatum .l. fabricatum

Ecclesia Quereba⁹ vtz collegium preter autoritatem papa instituti dicat ecclesia catholica. ⁊ ri det q̃ non: cuz nec etiã ipsa basilica debeat ꝓstitui sine licentia pape

Nemo Hactenus ostendit cuius autoritate ecclesie sunt ꝓsecrande. Nunc vero oñdit cuius autoritate sunt edificande. Dicit ergo hic q̃ qui ecclesiam vult ꝓstituere coram epo cuius dz assignare que necãria sunt eccie. ⁊ tunc epus p se vel p interpositã ꝑsonam ibi crucem figat ⁊ atriũ designet vt sit eccia. cũ fuerit cõstructa ꝓsecret: ⁊ postea atriũ aqua benedicta aspergatur.

Si quis basilicam Quidam in possessione sua basilicam construxit ⁊ eam sic consecrari volebat vt medietas oblationum ꝓueniret ad ipsum. dicitur q̃ nullus epus debet eam ꝓsecrare sub hac ꝓditione

Sicut non In his. v. c. sequitur q̃ missa non est celebranda nisi in locis sacratis ꝓbat ergo hic autoritate veteris testamenti q̃ missa celebrari non dz nisi in ecclijs cõsecratis ab epis: nisi cã necessitatis. sicut nec alijs ꝑ ꝑbri debent celebrare. Sequitur dicta c. patent L. ꝓmiserit. L. puta in domo non ꝓsecrata religiosa tñ ⁊ de licentia epi epi cum altari viatico.

Hic ergo Dicit hic q̃ in hac vita est locus merendi ⁊ sacrificandi: sed misse non debent celebrari nisi epus ꝓsenserit vel ꝓsecrauerit eccĩam. Sequens .c. ꝑz.

Solemnitates Dicit in .h.c. q̃ solẽnitates dedicationũ eccliaꝝ singulis annis sua die debent celebrari. ⁊ si de ꝓsecratione ecclesie dubitet: debet ꝓsecrari. nec hoc habet ꝓ iteratõe. Festibus igit vel scriptura ꝓbetur ecclesia ꝓsecrata.

Solemnitates ¶ Solēnitates dedicationū eccīaꝝ debeāt singulis annis fieri. ꝑhāc autoritate dīcit ꝙ hierosolimis cuꝫ ꝑplis dedicatōez templi celebrauit. ibi exemplis celebrauit. sicut legit in libro regū. ¶ Et nota ꝙ cū eccīa primo dedicat̄ dz fieri celebratio octo dieb⁹: sed non fit ꝓpter negligētiā clericoꝝ sicut hu. dicit.

Ecclesia ¶ His septem. c. ostendit qb⁹ casib⁹ eccīe debeāt ꝓsecrari. ꝛ ꝑ hoc. c.

Si motum ¶ Dicitur hic ꝙ si mal⁹ altare mortio vel homicidio. debet iterum conserari: sed si tm̄ parietes mutentur debēt iteꝝ sale exorcizari

Ecclesijs ¶ Statuit ꝙ sicut infās non debet iteꝝ baptisa ri: sic eccīa iterum consecrari no debet: nisi fuerit cruēta vel homicidio vel fornicatiōe polluta: dūmodo in forma eccīe fuerit cōsecrata. ¶ Sequentia tria. c. plana sunt que loquūtur de ecclesijs non in forma eccīe cōsecratis. Eluit. id est abluit ꝛ in forma eccīe ꝓsecraut

De fabrica ¶ H. sic ponit hūc casum. ¶ Hue q̄sti ones siue ꝓsultatōes facte fuerunt iulio papē. ¶ Prima est an eccīa quondā ꝓsecrata debeat denuo ꝓsecrari si ei⁹ fabrica diruta fuerit ꝛ reparata. ¶ Scōa est an eccīa ꝓsecrata si de altari reliquie ablate sunt iteruz debeat ꝓsecrari. ¶ Prime q̄ōi rñdet dicens ꝙ nō debet eccīa iteꝝ ꝓsecrari. sed cantari debet ibi missa ꝛ erit loco ꝓsecratōis. ¶ Scōe rñdet dicens ꝙ reliquie debent ibi reponi ꝛ eccīa: sic est altare vide fuerunt ablate denuo cōsecrari. ¶ Ponit ergo in principio q̄ōes: et postea subiūcit solutōes ꝛ dicit. h. Lin eo loco. Lid est altari

Nullus presbiter ¶ Dicit hic ꝙ in eccīa ꝓsecrata nō dz fieri altare nisi qō epūs loci ꝓsecrauerit vel cōsecrari permiserit nec de eccīa nō ꝓsecrata dz q̄s dicere cōsecratā. qō qui fecerit: si clericus est degradet: si laicus anathematizet.

Placuit vt altaria. ¶ Quidā ꝓpter somnia ꝛ inanes cās ꝓstruebant altaria in agris ꝛ in villis sine reliq̄is scōꝝ: q̄re precipit hic vt ab epīs destruant vel si forte ꝓpter scandaluz ꝑplī ab epīs non possint destrui. ꝑplis admoneat vt illa loca debeat cuitare. L habitatōis alicui⁹. Isez martiris. ¶ Hēq̄ns. c. pz.

Ecclesiā in qua ¶ In eccīa non cōsecrata infideliū coꝛpa erāt sepulta. ¶ Dicit hic ꝙ nō dz ꝓsecrari nisi pri⁹ extractis coꝛpib⁹ ꝛ destructis tignis ꝛ parietib⁹ fuerit repārata. vbi vero infideles nō sunt sepulti si eccīa ꝓsecrata est ibi poterit missa celebrari

Non oportet ¶ Prohibet hīne misse sup monumenta mortuoꝝ celebrent nec ibi ponant xpi sacra. Isez coꝛpis ꝛ sanguinis sui nec liceat xpianis prandia ad defunctoꝝ sepulcra deferre: mortuis sacrificare. ¶ Reprehendit prauā ꝙsuetudinem clericoꝝ ꝛ laicorū. solebant em̄ singulis annis certa die offerre eūlas sup tumulos suoꝝ mortuoꝝ ꝛ clerici illuc euntes secuꝫ portabant sacra coꝛpis ꝛ sanguinis xpi ꝛ sup tumulos eas distribuebant. et hec consuetudo facta fuit agentibus qui singulis annis mense februarij die certo epulas offerebāt sup tumulos suoꝝ mortuoꝝ quoꝝ aīas credebant circa tumulos ꝙuersari ꝛ nō refici: sed demones eas de nocte ꝙsumebant: ꝛ ꝓpter hanc ꝙsuetudinē extirpandā eccīa instituit vt eo loco quo talia fiūt celebret festū dei in cathedratione petri. ¶ Hic est casus. h.

Concedimus ¶ Permittit i ꝑcilio tribuenti. vt si eccīe ꝓsecrate fuerint ꝓbuste in capellis nō ꝓsecratis officia celebrent: donec ꝓsecrate eccīe valeant restaurari. In itinere vero positis subiacere vel in tentoriis cū tabula ꝓsecrata liceat celebrare. ¶ Sequētia iij. c. patent ꝛ ea ꝑ te videbis. L sacerdotali. Lid est epāli. Lozatoriuz. Lid est locus spēaliter destinat⁹ ad orandum.

Si quis etiam Statuit hic vt si q remoti sunt nimis ab eccia prochiali: ꝓter laborem suum ⁊ familie sue audiant missaz in minoribus festiuitatibus in oratorijs suis sed in precipuis festiuitatibus missaz audiant in suis prochialibus ecclijs. Clerici vero qui ꝓtra hꝫ fecerint nisi epo ꝓmittente excoicentur. Sequntia. iij. c. plana sunt Lprincipis ⅃. i. regz vel impatoris. localiter intelligit hoc cū hoc non ꝑt fieri sine scādalo. vel Lprincipis ⅃. i. romani pontificis.

Nemo per Scē. sic ponit hūc casum, ꝓcipitur hic ne mortuus in palla altaris sepeliatur. si quis hꝫ fecerit vel fieri ꝓmiserit dyaconus trib⁹ annis ⁊. vi. mensibus. pbr. v. annis et vi. mensibus suspendat. Et addit qualiter ⁊ a quibus ⁊ vbi cortine ⁊ lintheamina debeant lauari Lpallas ⅃. i. corpalia. Lmense ⅃ id est altaris

In sancta Hoc. c. cū duobus sequentibus pz. hystoriā tñ notabis in sequenti. c. vbi dr

Hystoria

Balthasar ⅃ Legit in daniele q balthasar rex babilonie fecit grande conuiuiū optimatibus suis. cū ergo iam esset temulētus precepit vt auferent vasa argentea que nabugodon. asportauerat de templo qđ fuit in ihrlm vt biberent in eis rex ⁊ optimates eius: vxores ⁊ concubine. ⁊ factū est ita. Bibebant aūt vinum ⁊ laudabāt deos suos. In eadem hora apparuerunt digiti quasi manu scribentis ꝓtra candelabz in superficie parietis. qđ rex ꝓspiciens turbatus est valde. ⁊ mittens ꝙuocauit omnes sapientes babilonis ⁊ nullus poterat scripturā legere. vel interpretatōem eius regi indicare. Tandē vocatus daniel: dixit scripturaz significare interitum regis pro eo q ꝓtaminauerat vasa domus dñi. ⁊ apparuit q scriptum erat. Mane thechel phares. Mane. i. numerauit deus regnum tuum. thechel. id est appositum est in statera: ⁊ inuentum est min⁹ habens. phares. i. diuisum est regnū tuum: et datum medis ⁊ ꝑsis. Eadem nocte interfectus est balthasar: ⁊ dari⁹ medus in regnū successit.

Vasa quibus Quesitū fuit in cōcilio ꝓfica corpus christi. ⁊ dictum fuit in cōcilio q bonifacius papa de hoc interrogatus respondit q non. Cum em̄ ita factum fuerit in primitiua ecclesia seuerinus ꝓstituit vt fieret ꝓsecratio in terreis. vrbanus postea vasa sacra argentea fecit: et concilium statuit vt nullus conficiat in ligneis vasis de cetero ne honor ecclesie suo tpe minuat.

Vt calix Statuitur in hoc. ca. vt calix cum patena fiant de auro vel argento: vel saltem de stanno De ere autem vel auricalco nullo modo fiant: quia solent eruginem colligere et vomitum prouocare. Nullus etiam in ligneo vel in terreo vase presumat missam cantare

Consultu Statuitur in hoc ca. plō: vt corporalia nō debeant fieri serica: neq; tincta sed linea debent esse sicut fuit syndon in qua corp⁹ christi in sepulcro fuerat inuolutum Consultu ⅃ id est consilio omnium astantium: qui sing hoc sunt consulti

Jacobus frater do mini ⅃ Casus istius ca. per se patet. ⁊ tractatur in his. vij. ca. de celebratione misse ostēdēs q a ieunis. ⁊ qua hora. ⁊ q in die sunt celebrande.

Nocte sancta Dicitur in hoc cap. q in natiuitate domini missa debet celebrari de nocte. quia nocte illa annunciauit eum angelus pastoribus. In alio autem tempore ante horam terciam non debet missa celebrari. quia tali hora est dominus crucifixus. ⁊ tali hora super apostolos descendit spūssanctus.

Sacramenta Dicitur in hoc capi. q missse tantum a ieunis debent celebrari: nisi in cena domini. Unde si oporteat presbiterum pransum commendationem mortuorum facere: sine ꝓmendatione misse debet hoc facere.

Volent Quidam erant se ieiunare reputantes qui in q̃dragesima statim audita nona antecp̃s diuinum officiũ audirent cõedebant q̃ non sunt credendi ieunare. nam prius debent officium audire z si venire non possunt expectata hora vespertina z ꝓpleta ozone sua ꝓmedant

§. In ieiunijs Iste. §. cum eo q̃ sequit̃ pz. ibi etiam est. §. prima q̃cũqz. ibi addidit etiã gr̃a. q̃ in mane licite cantatur missa publica

Necesse Sepe contingebat q̃ multi homies missa pri uabantur si tm̃ vna missa z hora tertia celebraretur. z ideo quesiuit dioschozus alexãdrinus episcopus a leone vtrum presbiter possit et missam in mane celebrare. et respõdet q̃ sic

Et hoc Quidam presbiteri missaz priuatam solebant cuz tãta solemnitate celebrare q̃ ꝑ̃s solẽni misse interesse nolebat. z ideo statuitur hic q̃ hoc fieri non debeat. sed omnes debent ad missam publicam venire pb̃i z laici

Sufficit Querebatur quot missas in die possit pb̃r celebrare. Et rñdet vnam: q̃ ꝑ̃s semel tm̃ pro nobis passus est: vel duas ex necessitate: sz nõ pro pecunia vel adulatõe. i. gratia fauoris humani vel laudis acq̃rende

De hymnis Quidam reprehendebãt hymnos ab hylario z ambrosio ꝓpositos. q̃ nõ erant in corpore canonũ: nec erant de traditione ap̃lor̃. Sed ꝓtra illos probat̃ hic q̃ illi z alij sunt in eccia canendi. primo exẽplo dñi z auctoritate ap̃li. Secõdo q̃ in fine oim psalmor̃ cantat̃ hymn⁹ ab hoib⁹ ꝓpositus sz gloria patri rc̃. z illi hymno q̃ est ab angelis decantat⁹ nato saluatore: q̃dã a ꝓphetis sunt ab hoib⁹. Tertio q̃ paulus precepit vt in eccia fiant ozones z talia

Hi duo solũmõ Quesitũ fuit a leone ũre istri duo hymni sz gloria in excelsis z alla non cantant̃ in septuagesima. Et respondet q̃ tunc primi bois lapsus legit̃ in eccia q̃ cui⁹ pctm̃ gen⁹ humanũ est expulsuz a ꝓuentu angelice iubilatõis. bis aũt. ix. ebdomadib⁹ tacent̃ ad significandũ q̃ ix. ordines ãgelor̃ ꝓpter casum decimi ordinis reformatõem deus formauit homines. sed hõ statum cecidit. sed postea christo resurgente humanum genus fuit reparatũ z tũc angelicus chorus est valde letatus.

Dozzo gloria Dicit̃ h̃ q̃ epi in cena domini cum crisma conficiunt debent dicere gloria in excelsis deo: z ea die intra missaꝝ solemnia debent vti pallio sibi ab apostolica sede ꝓcesso

Nullus episcop⁹ Iste suz est surpa quo ordine quave celebritate sit missa cantanda. Nunc ostendit̃ qua deuotiõe sit dicenda. Dicitur ergo hic q̃ nullus ep̃s pb̃r vel diaconus ad celebrandam missam debet introire cuz baculo ad altare nec ibi stare capite velato: z qui missam incipit debet perficere nisi impediatur graui necessitate z qui contra fecerit a x̃pi corpore suspẽdatur.

Episcopus Dicitur hic q̃ episcop⁹ in missa debet secũ habere pb̃ros ex vtroqz latere z diacones z subdiacones z minores clericos ante z retro qui debeant eum custodire z sacrificio ꝓsentire z cõicare pacta ꝓsecratiõe iubemus

Iubemus Probatur hic auctoritate ap̃li q̃ gz̃uis ad innocentiam sola conscientia sufficiat. tamen propter maliuolos debet episcopus secum habere presbiteros testes z diacones in omni loco.

Hoc quoqz statutũ Dicitur in hoc capitulo q̃ presbiter nõ debet cantare missam nisi sint duo ibi presentes. Nam cuz presbiter dicat dominus vobiscum et ozate pro me: apparet q̃ plures debent misse interesse. Que autez sequũtur vsq̃ ad capitulum omnes plana sunt z ea omnia per te faciliter formare poteris. z qõ dicit̃ i illo. c. missas L. ꝓfũdat̃. l. i. grauiter

corripiatur. Qđ autem đr in illo.c. Episcopus nullũ Jhodie non tenet cũ sit ꝓcipandum cũ non excoicatis

Omnis christianus ꝓbat in hoc. c. autoritate moysi ⁊ setõrũ patrũ ꝓsuetudine q xpiani đñt aliqđ offerre in missa. primo eñ debemus ad xpm fugere. sed quidã ꝓpostere prius q̃runt ꝓsilium humanũ ⁊ postea diuinũ

Quando autẽ Dicit hic q in orõne đz hõ cogitare de deo tm̃. vñ cũ pbr dicit. Sursum corda. pl's rñt. hẽmus ad dñm. ⁊ hoc fit ad notandũ q tunc tm̃ de đo debemus cogitare ⁊ de his que spectant ad salutẽ ⁊ vt dyabolus excludat

Inuenimus Casus ist⁹. c. in quo đr q. ix sunt prefatões: decima tñ postea addita est vt. lxx. di. sanctorũ. Cathalogo J. i. ordine ecclesiastico vel numero vel ꝓputatõe

Visus preterea ꝓbatur in ℔ c. autoritate aug. q ꝓ defunctis noibus tacitis in missa ⁊ alijs pcibus đz orari oi die sicut ⁊ ꝓ viuentibus orãt quotidie. vt ꝓ eis oret mr̃ eccia quibus desunt pces pentum.

De nominibus Decẽti⁹ eps q̃rebat a papa vtr in secreta misse illorũ noĩna dẽant recitari a pbro ꝓ quib⁹ vult sacrificia offerre. Rñt papa supfluũ esse vt ei⁹ nomen recitet pro quo hostia nondũ est oblata.

Distinctio II

In sacramẽtorũ Hic incipit. ij. di. in qua gr̃a. exequitur de sacro eucaristie. Licet eñ baps sit ianua: tñ ꝓpter seriẽ opis aptius ꝓtinuandũ: primo tractat de sacro eucaristie. In precedenti eñ dist. de celebratõe misse tractauit sed tota vis misse in hoc sacro ꝓsistit. recte ḡ postq̃ de misse celebratõe tractauit: tractauit de hoc sacro. ⁊ tractat in hunc modum. primo agit de forma sacrificãdi. scõo de reuerentia suscipiendi ⁊ cõseruandi ℔ sacr̃m. tercio de triplici ꝓtinentia ei⁹. De forma sacrificandi agit vsq̃ ad. c. sacrificium. exinde agit de his que in sacrificio ꝓtinent

In sacramẽtorũ Dicitur q in altaris sacrificio đñt apponi tm̃ panis ⁊ vinũ ⁊ aq̃ mixtũ. ⁊ hoc tõ: q̃ de latere xpi fluxerũt sanguis ⁊ aqua in passione sua.

Sicut in scificando đr in ℔. c. q in sacrificio nõ đz offerri vinũ sine aq̃ nec aq̃ sine vino: sed sit illa duo vt ꝓ fectũ sit sacrificiũ. sicut ⁊ corp⁹ xpi nõ defarina solũ sed de pane ꝓfecto đz ꝓfici

Scriptura dicit Dicit hic q. vino qđ offerr̃ in sacrificio aquã miscere debemus sicut dñs fecit. si quis aũt ex ignoãcia hoc ꝓtermiserit ꝓt ei venia ꝓcedi. nobis aũt q̃ ꝓ scripturas instruimur nõ tra peceꝛ.

Non oportet Doc. c. ꝓz Lumbo J. i. in figura ⁊ significatõe Lhec tria vnũ sunt. J. i. in vnũ corpus xpi transeũt. Q Subsequens ca. patet

Didicimus Ponit hic casum. Dicebãt quidã q vnas benedictione sanguinis ⁊ simul cũ corpe christi ꝓ toto distribuebãr: quod ne de cetero fiat precipit synodus.

Cum omne Ponit hic casum. J. hoc. c. Iulius papa quosdam in sacrificij oblatõne errantes reprehendit. Quidam eñ lac pro vino offerebant. Alij intinctam eucaristiã populo distribuebant. Alij botr̃ integrũ sacrificabant: ⁊ postea exacinatum vel exꝓssum in calice dabant. Alij pannum lineum tinctũ musto per totum annũ referantes: tempe sacrificij partem eius aqua lauabãt: ⁊ sic offerebant. Ponit ergo ꝓtinẽs istos q̃ tuor errores. postea ꝓ ordine destruit ⁊ removet omnes tales errores: asserens in oblatione sacrificij nihil esse offerendũ nisi panem ⁊ vinũ ⁊ aquam. ergo non lac nec vuam ubi debet offerri. Itẽ nec aqua sola đz offerri: qđ videtur facere illi qui predictũ pannũ lauant. Vinum expressum. Jd est botrij vel

202

quam expressam quasi degrandinatā ꝛ exacinatam in calice: vel vinū expressum de botro post ꝯsecratōem vel ante ꝯsecratōem: sz non apponebant aquam.

Nichil Hoc. c. planum est: vbi incipit magister tractare de reuerentia sacramenti suscipendi ꝛ tractandi ꝛ seruandi

Pacem Dicebant quidam pacez in missa esse dandam ante consecrationem dominici sacramenti: sz dicit innocen. hoc non esse faciendum sz p ꝯsecrationem dominici corporis pax debz dari anteqz sacrm illud sumat. ¶ Seqns. c. patz. ꝛ qđ ibi dicitur olim in primitiua ecclesia seruabat

Relatum Quidam pbri plures missas i die vno celebrabant ꝛ in qualibet corpus ꝛ sanguinem christi ꝯsecrabant: sed tm in vltima sumebant. Hanc pessimam ꝯsuetudinem cōcilium redarguebat: statuens q quotiens sumat pbr corpus ꝛ sanguinem christi totiens illud conficiat: ꝛ qui contrafecerit panē remoueat a ꝯmunione sacramentorum

Sic ponit casum hu. erant quidam sacerdotes qui ordine debito consecrabant corpus ꝛ sanguinem christi: corpus sumebāt: sed a sanguine abstinebant. de quo miratur gelasius ꝛ dicit se nescire qua superstitione hoc faciebant: ꝛ precepit: aut ambo sacramenta sicut consecrarant accipiant aut ab vtroqz cessent. qz in sacrificante vnū sine altero accipe sacrilegiū est

Quotidie Querebatur ab augustino vtrum quotidie esset ꝯmunicandum. Augustin⁹ non valet precise respondere ad hoc: sed monet omnes omni die dominico ꝯmunicare qui non sunt cōscij mortalis peccati nec habēt propositum peccandi. verūtamen si vn⁹ de duobus purat non quotidie ꝯmunicandū alter vero purat ꝯmunicādū quotidie: neuter debet reprehendi. ¶ Hō probat exemplo zache ꝛ centuriōis quorum alter sz zacheus ꝛ centurio dim in domo suscepit. alter vero sz centurio dicit se esse indignū: nec tñ isti fuerūt inter se diuisi. Luon sum dign⁹. Id est nō idisco me dignum. Ad hoc. Isz q de accipiendo corpe xpi quotidie vel non: quisqz faciat fm q credit pie esse faciendū ¶ Sequēta tria. c. patent.

In cena Quidam in cena dñi propter negligentia non ꝯmunicabant: sed dicit papa q oēs debent cōicare: nisi sit eis interdictū ꝓpter pcm: cū etiā penitentes illa die recōcilient ad pcipiendam cōionem

Si quis itrat eccle= siam. Quidā erāt prauc viuētes ꝛ ideo subtrahebant se a cōione corporis ꝛ sanguinis xpi: quare precipit hic vt donec agant penitentiā excōicent ꝛ post pñiam recipiant ad cōionem ¶ Seqns. c. pz

Si qui intrant eccle siam. Quidam erant intrātes eccīam ꝛ nō cōicabant, dicit hic q tales debēt admoneri vt cōicent. sed si cessauerint ꝓpter mortale pcm accedāt ad pñiam. qđ si nō fecerint excōicent ¶ Sequens. c. pz in quo bonus dat ꝯsilium

Triformē est corp⁹ Ostendit in hoc. c. qd significent tres ptes q fiūt de spē panis. ꝛ dicit q significant mysticū corp⁹ xpi qđ resurrexit. ps cōesta significat corp⁹ dñi dū fuit in vita pñti. ps remanens significat corp⁹ xpi dū fuit i sepulcro

Tribus gradib⁹ Ostendit hic primo a qb⁹ ordinib⁹ sacra ꝯficiant eucharistie. Secōo dicit q pbr diacon⁹ vel subdiacon⁹ curare debent vt eucharistia ꝯficiat ꝛ q ꝑplo possit sufficere ꝛ q sacra si q̄ supersint clerici eccie cuz reuerentia sumāt ꝛ post sumptōem a cibis oīb⁹ abstineant bonis in. c. notatis Tertio dicit q fragmēta non debent dari extraneis. qz dauid panes ꝓpositiōis ab abymelech non accepit donec mū dū se esse dixit

Qui Quidā in scelere pmanentes sumūt corp⁹ dñi crederes sibi pficere ad salutez. sz pbat h autoritate ꝓphe et apli q h facere nō debēt: qz ideo ñ mūdant

Timorem quidem. Beñ. sic ponit hunc casum. Nñ ad altaris sacr̃a accedamus timere debemus qꝺ dicit apl's. q̃ manducat & bibit ir̃. & credere qꝺ ꝺns xp̃s. ℔ est corpus meũ. & ꝓsiderare qꝺ dei filius in tm̃ se hũiliauit qꝺ pr̃i obediens fuit ꝓ nobis vsq; ad mort̃. & pr̃ ds vnico filio nõ pepcit sed eũ pati ꝓ nobis voluit. & sic pt vni9 dei patris dilectõem habere & corpus xp̃i accipe

Et dixit Ad euidentiã h9. c. lege primo hystoriã quaz habes. ℟. i. q. i. sup. c. si quis inquit que sic incipit Legit̃ in libro numeri. que sil'r tangitur hic. & ℟ primo. Hec̃o exponit aug9. ꝓba illa & dicit qꝺ thuribula dicunt̃ scificata in penam eoz̃ q̃ peccauerunt. & oñt ideo dñm ꝓcepisse vt thuribula cõbusto z̃ in lacrimas ducerent̃ & altari circũponerent̃. qz dño q̃z uis ab impijs erant oblata. & vt ect̃ posterꝫ in exemplũ & in memoriã pene isto z̃.

Si per negligentiã In hoc. c. ꝺr qualiter debeat puniri pbr̃ vel mĩster si ꝓ eoz̃ negligentiã aliq̃d de sanguine xp̃i stillauerit sup terrã vel sup altare Lin terrã] sup tabulã posita z̃ in terrã Lambect̃] sez sanguis Sequens. c. pz

Peruenit Quidã fatui sacerdotes ꝓ laycos vel mulieres corpus dñm mittebant infirmis. qꝺ prohibet hic ne fiat: sed ipsimet porrigant. qui si ꝓtrafecerint deponant̃

Sacerdotum Dicit hic qꝺ cũ celebratur missa: sacerdotes & clerici oñt esse a layc̃is sepati vt libere possint sacra officia celebrare Sequens. c. patet

Sacrificium Amodo incipit gr̃a tractare de triplici ꝓtinentia istius sacr̃i. Dicit ergo hic qꝺ visibile sacrificiũ. i. visibilis forma pais est. i. significat visibile sacr̃m. i. corpus xp̃i qꝺ nobis est inuisibile. qz corpa glr̃ificata nõ vident̃ ab hoib9 nisi ꝓ miraculũ

Signum est Intellectus h9. c. pz ex ꝓstructione. sic ergo ꝓstrue. Signũ est res faciens aliq̃d aliud ex se in cogniteõem venire praeter spẽm quam ingerit sensib9. s. corpis. & ds significat̃ num de sui natura vel aliq̃ institutõe

Species Beñ. sic ponit hunc casum. Illud qꝺ dr̃m q̃dam ozõne. pficiat̃ in nobis dñe & expoit hic dupl'r. vt sic postuler sacerdos: vt corp9 xp̃i qui sub specie panis & vini tractat̃ sicut est nobis manifestũ in futuro videat̃ quam visionem ꝓmittit xp̃s diligentibus se. Vel vt in nobis sacr̃m suũ impleat cũ effectu: scz remissionẽ pctõz̃. Lhoc loco]. i. illa ozõne

Quia corpus Beñ. sic ponit hunc casum. Quia xp̃s in carne assumpta non erat mansurus nobiscũ sed ascensurus in celum ideo in die cene instituit sacr̃m eucarist̃ie vt ille qui semel est oblatus ꝓ nostra redemptõe: in memoriã passionis sue quotidie in sacr̃o offerat̃: in quo sacr̃o ipse qui celũ & terram sua prãte creauit: verbo suo secreta ꝓtate panem & vinũ in corpus suũ cõuertit. qꝺ a sensu corpeo non pcipit̃: sed fide & intellectu ꝓhendit̃. sicut ille qui ꝓ bapm̃ mutatur demalo in bonũ. Ꝺ. ℟o sic ponit hunc casum. Primo oñt quare in cena sacr̃m altaris instituit. s. qz corpus suũ qꝺ ab oculis boim erat ablaturus in celũ: sp erat manducatum nobiscũ in sacramentis ꝓter remissionem pctõz̃ & ꝓter ꝺmemoratõem nr̃e redemptionis per ipm̃ facte in cruce. Hec̃o ꝺnẽ dat hoc sacr̃m & dicit nõ esse estimandũ fm̃ spẽm. qz videt̃ ibi esse modicũ vini: sed fm̃ fidem qua credimus vez̃ corpus & vez̃ sanguinẽ xp̃i ibi esse. & hoc ꝓbat testimonio ieu xp̃i dicentis & testificantis. caro mea vere cib9 &c. Nẽ accipite & comedite. hoc est corpus meũ &c. Tercio qz ipse panẽ & vinũ in corpus & sanguinẽ suũ ꝓuertit ea potẽtia q̃ ex nihilo creauit vniuersa Tercio oñt q̃ liz corpeis oculis nulla videat̃ in illo sacr̃o fieri cta ꝓuersio vel cõmutatio: tñ mente et fide credenduz est ita esse. qꝺ oñt tali assistendũ. Ecce iste est mal9. est pagan9. est filius dyaboli: ꝓpunget̃ baptizatus bon9 & filius dei. ecce q̃liter iste ꝺina potẽtia inuisibil'r est cõuersus & mutat̃ de malo i bonũ. de pagano

in proclimũ de filio diaboli in filiũ xpi. sed ecclie extrinsec⁹ nulla videt facta mutatio. sed intrinsec⁹ facta est. ꝛ ita creditur. sic ꝛ in isto sacro extrinsecus nulla videt facta mutatio. imo videt ibi pur⁹ panis ꝛ pur⁹ vinũ sicut ante. sed pia fide debemus credere ita esse. ꝛ ibi esse ver⁹ corp⁹ ꝛ ver⁹ sanguinem xpi ꝛ reuerentiã debitã impendere deo

Quia passus est do mino. Dou. sic ponit hũc casum. In hoc. c. aug⁹. primo ostendit q̃ in memoriã passionis xpi corp⁹ ei⁹ ĩmolat ꝛ p ei⁹ dignã participatiõem nos efficimur corp⁹ ei⁹ spũale: et qualiter docet q̃dam similitudine: primo nam grano portat ad aream triturat in horreo ponit: postea molit: postea aq̃ aspergit ꝛ sic fit panis. ita est de nobis qõ ex ipsa ĩfacile est assignare. Secõ ostendit q̃ debemus esse vnũ sicut ille panis est vnũ ex multis granis ꝛ vinũ ex multis racemis vnuz: ꝛ sicut vinũ post pressuram est potabile: sic nos post pressurã sum⁹ digni potare calicẽ Tertio ostendit q̃ hoc sacrm est vnitatis. vnde qui accipit hoc ꝛ non est in vnitate testimoniũ accipit ꝛtra se: qui vero in vnitate est ẽ⁹ hũ beneficio non priuat. Sequẽs

In quibus Gene. sic ponit hunc casum. Reprehendunt hic q̃dam heretici q̃ nõ credebãt in sacro eucharistie eẽ corp⁹ xpi. qõ apõ nos scũt pueri: ibi em̃ carnem xpi verã cõedim⁹ ꝛ ver⁹ ei⁹ sanguinem bibim⁹ vt i corpus e⁹ spũale transeam⁹ ꝛ in eternũ vitam⁹: qõ ꝛtra naturã fit p miraculum: sicut ipse ꝛtra naturã fuit nat⁹ de virgine

Panis et calix Eucharistia verbo rũ certa forma cõsecratur ꝛ nõ q̃libz: nec fit hoc a natura: nec humana institutiõe: nec ꝓfert salutẽ ꝓpter humanã benedictionem Unio nascit. id est nõ fit nobis mystic⁹ a natura sed ꝓsecratõe euãgelica ꝓsecrat Lẽ⁹ vis fit panis. ante ꝓsecratõem. vel. i. ẽ⁹ vis dẽ spẽs panis ꝛ vini q̃ tã nõ sunt: sz fuerũt Lnõ religionis. Supple tm̃. i. religiose tractã dum ꝛ si nõdum Lnõ q̃ bñdicim⁹. Sequentia duo. c. patent

Ego berengarius Berengarius iste fuerat infamatus de illa heresi q̃ astruit post consecrationem non esse in altari verũ corpus xpi ꝛ ver⁹ sanguinem: sed tm̃ sacramentũ corpis ꝛ sanguis xpi vnde berengarius in plena synodo coram Nicolao papa se purgauit ꝛ prefate heresi in totum abrenũciauit: ꝛ ꝓfessus est q̃ sub specie panis ꝛ vini corp⁹ xpi ꝛ ver⁹ sanguis lateat ꝛ sumat⁹ a fidelib⁹ nõ tm̃ in sacro sed in reuera veritate: ꝛ ꝓfessus est se credere de corpe xpi: qõ catholica tenet eccia. ꝛ hanc ꝓfessionem quã fecit mittit papa epis p diuersas prouincias.

Forte dicas Quidaz mirabant quõ in sacramento sit caro xpi ꝛ sanguis: cũ non appareat ibi forma carnis ꝛ sanguinis xpi. et rñdet Ambz. hoc fieri verbo ꝛ virtute dei vt sub aliena specie sumeret corp⁹ ꝛ sanguis xpi ne viderent hoies carnẽ humanã sumere ꝛ sanguinẽ: ꝛ dicerent sicut apli dixerunt dur⁹ est hic sermo ꝛ recesserũt a xpo.

Prima iniqui Dicit ibi. c. primo q̃ in nouo testamento male senserũt de corpore xpi q̃dam ei⁹ discipuli. cũ em̃ dicerẽt: nisi q̃ manducauerit carnẽ meã ꝛc: illi q̃ carnaliter intelligebant recesserũt ab eo dicentes: dur⁹ est hic sermo ꝛc. xij. remanserũt quos ipse docuit q̃ hmõi verbũ est spũaliter intelligendũ: ꝛ spũaliter sumptũ reficere valet. ꝛ q̃ spũaliter intelligi debeat pz ex eo q̃ dixit se ascensurũ vbi erat pri⁹ ꝛ intelligit q̃ interger ascensur⁹ erat ꝛ q̃ non daret corp⁹ suum ad comedendum in propria forma sed in sacramento vt corpus non minueretur aliquo modo.

Non hoc corpus Dec sunt verba aug⁹. exponentis illud verbum euãgelij: spũs est qui vuificat: caro autem non prodest quicq̃. et loquit aug⁹. in ꝑsona domini quasi ipse xps exponat dicens. non hoc corp⁹ ꝛc. nec sumetis corp⁹ in propria bac

visibili forma: sed sub alia specie invisibili/ ter Lsi necesse Lsi. i. q̃uis

Quid est Dñs aug⁹. in hoc. c. q̃ xp̃us dupliciter sumit scz sacramentaliꝫ z spũaliter. sacramentali/ ter vt ab indignis. spũaliter vt a dignis. Lq̃ eñ manducat Lscz digne. sed Lsi accipit Lin/ digne.

Ut quid Dicit hic q̃ vbi nõ po test haberi corp⁹ xp̃i si cut in sacr̃o ꝯficit sufficit sola fides. qz z tũc ỏz quis xp̃m manducare

Hoc est quod Dicit hic q̃ sacrificiuz ec clesie ex duobus ꝯficit. s. sacr̃o. i. spẽ panis z vini z res sacr̃i. i. corpe xp̃i. sicut eñ due sunt nature in xp̃o qui deus est z hõ: ita in sacri/ ficio est sacr̃m z res sacr̃i. i. corp⁹ xp̃i. qđ spũ/ aliter intellectũ sub specie panis z vini signi/ ficat corpus xp̃i olim visibile z palpabile et in hũana forma intellectũ. immolatio q̃ fit a pb̃ro qui ꝑ appellat xp̃i passio vel mors vel crucifixio. nõ q̃ sit illa: sed qz illã signifi/ cat. sm eandẽ imꝓpzietatẽ appellamus fi dem sacr̃m fidei. i. baptisma.

Dupliciter Dicit in hoc. ca. q̃ dupl̃r intelligi tur caro z sanguis xp̃i. vno mõ intelligitur spũaliter. vnde ỏz dñs. caro mea ꝑ est cib⁹ z. Alio mõ intell̃ de carne quã assumpsit de ỹgine z que crucifixa fuit in cruce. Sic quens. ca. patet

Semel christus Dicit in h. c. q̃ cũ xp̃s semel passus fuerit z postq̃z re surrexerit sm aplm sit immortalis: tñ scl̃in anno re pñtatur mors eius in eccl̃ia in pasca in qua repñtatiõe sic afficimur acsi fieret co ram nobis.

Semel Dicit hic q̃ postq̃z xp̃s se mel immolat⁹ in seipso. i. in hũana z visibili forma efficax z sufficiẽs hostia fuit ꝑ oĩbus quos redimendos esse ꝑdestinauit. z licz tñ semel fuerit passus: tñ quotidie immolat in sacramento

In christo D. sic ponit hunc casum Dicit amb. in h. ca. q̃ hostia que semel ꝑ nobis obla/ta est in ara crucis quotidie offert in sacr̃o. eti licet in multis locis offeratur vna est tñ hostia z nõ plures vnũ est sacrificiũ z nõ plura. ad memoriã z repñtationem illius qđ olim fa ctũ est: quotidie z in pluribus locis celebratur Lsemp idipsum Ji. immutabile.

Liquido apparet Qui dã re phendebant h. c. s. q̃ fideles accipiũt corp⁹ xp̃i teiunii. qz dñs hoc dedit discipulis suis nõ teiunis sed pransis. Ỹ hos ỏz q̃ dñs tõ fe cit ad extremũ: vt magis in memoria hẽatur hoc sacr̃m. nec iussit q̃ ita fierz q̃ nemo mu taret: sed aplis hoc determinandũ reliq̃t. z paul⁹ illos redarguit qui sacr̃m cũ cibis sum/ mebant z in epla de hoc docuit: z alia se de terminare ꝓmisit. vnde intelligit eũ determi minasse h qđ tota tz eccl̃ia. sic ponit hũdicꝰ

Panis est Quesitũ fuit ab am/ bro. qũo de pane fit corp⁹ xp̃i. z rñdet q̃ ꝑ ꝯsecratiõem fit panis xp̃i corpus. ꝯsecratio ỹo fit ꝑ verba xp̃i. hoc est corp⁹ meũ. hic est sanguis meus. quib⁹ ꝑ xp̃s tantã vim ỏtulit q̃ ad corp⁹ plationẽ pa nis fit corpus xp̃i z vinũ sanguis. remanet tñ spẽs panis z vini sub quibus latẽt z ope ruñt caro z sanguis ne in sumendo eũ horꝛ rozsi spẽs crude z viue carnis z cruditatis uimis appareret. sic ponit h. casum excepto eo qđ ponit in principio. s. Jñ. vero sic po nit Querit qũo de pane fit corpus xp̃i. z rñ det hic verbis xp̃i. Alia que adduntur lau des sunt creata panẽ z vinũ in carnem z sangui nem ỏuertit: cũis nõ appareat ibi caro vel sanguis Et q̃ sacr̃m ỏficiat verbis xp̃i pa/ bat ꝑ verba q̃ pb̃z ꝑfert in misse secreta. Doc. c. ꝑz L In corp⁹ J

Non iste id est nõ incorporatur sicut alij cibi

Christus panis Dicitur hic q̃ chri stus esse panis non solũ sm q̃ deus est vui ficans omnia: sed etiam sm q̃ est homo in carne assumpta ꝓ nobis: ꝑ quã assumpti onem vnitur quis christo z vnit de spũsam cto L vnuz corpus Jcum illa carne. vel L vnũ corpus Jcum christo

Qui manducat Querit cū xps in sacro māducet ⁊ in ptes diuidat quo dicit vn⁹ ⁊ integer esse. Et rñdet. nō est mirū si manducatus viuat: qz occisus resurrexit ⁊ ptes que fiūt in sacro non fiunt de illo sub illis rñ assumit totus ⁊ integer: sicut remanet tot⁹ apud p̄rem cū descendit de celo i virginem. ⁊ ideo dicit sacr̄m qz aliud apparet ⁊ aliud intelligit ⁊ sumit. qui aūt non est in vnitate eccie nō pdest ei sumere corp⁹ xpi.

Credere Dicit in hoc. c. q̄ q̄ credit in xp̄m spūaliter mā ducat eū ⁊ viuit in eternū: nec rñ sacr̄aliter sumit corp⁹ dñi sicut faciūt mali: sed ei⁹ participatōe fit membr̄ xp̄i ⁊ ei⁹ spū vegetat: ⁊ ad deum tendit ad quez mali nō accedūt

Corpus Dicit in hoc. ca. q̄ corp⁹ dñi qđ ex pane ⁊ vino cō secrat in memoriā mortis xp̄i recte sumitur ad salutem. qđ rñ ab hoīe pficit: virtus dei inuisibiliter operatur l. producat l. panis ille. nā licet deus sit factor ⁊ actor panis ⁊ vini. rñ homo ministrat. vel intellige de xp̄o: ⁊ dicas l. visibilem. Solum scz: ⁊ nunc in celo.

Sequentia tria. c. plana sunt l. benedictiōe christi. id est institutā a christo. qđ dicitur tertio. c. l. pietatis. id est sancte religionis ⁊ diuine creature ⁊ quia hoc deus ex pieta te constituit

Panem Debet quis corpus christi digne sumere dimissis prius pctis debitoribus suis: nec dz ficte dimittere qz deū fallere non p̄t

Qui discordat Dicit hic q̄ qui manducat spūaliter nec incorporat eccie licet quotidie sacr̄aliter sumat corpus xp̄i.

Et secunda Dicit h̄ q̄ bona quēq; nocent malis vt corp⁹ xp̄i indigne sumentib⁹. qđ probatur autoritate apl̄i ⁊ exemplo inde. ⁊ ecō tra mala quēq; prosunt bonis: sicut angel⁹ sathane. pfuit paulo

Non prohibeat Dicit i hoc. c. q̄ sacerdos nō dz prohibere occultos peccatores sumere corpus xp̄i si peccant: moneat tñ eos deum timere vel q̄ p̄tineant sumere corp⁹ xp̄i

Sicut iudas Querit h̄ vtr̄ mali accipiāt corpus xp̄i. Et rñdet q̄ sic: qz iudas q̄uis mal⁹ esset tñ corp⁹ xp̄i accepit indign⁹. ⁊ de male accipiente dicit apl̄s: qui manducat carnem meam ⁊c.

Reuera Licet hoc. c. sit prolixū: beñ. tñ ⁊ bu. hunc casum breuiter ponūt. Cōmendat amb̄r. in hoc ca. multipliciter sacr̄m eucharistie ostendēdo maius ⁊ meli⁹ esse q̄z manna qđ antiq̄tus pluit dñs p̄r̄ib⁹ in deserto: maius etiaz q̄z q̄ iudeis fluxit de petra. Hcđo probat dñm posse p̄uertere panem ⁊ vinum in corpus suum: ⁊ hoc p̄ multa miracula. quia oia sunt creata in verbo eius: ⁊ ip̄m corpus miraculose fuit natū de virgine. ⁊ in fine inuitat nos ad credendū vt indubitanter credam⁹ sicut est scriptū de hoc sacro

Inuitat dominus Dñs inuitat nos vt eū manducem⁹ ⁊ sic viuamus. ipse cū manducat⁹ viuit qz resurrexit occisus: ⁊ q̄uis in sacro partium fiat diuisio sub quibus christus sumitur: integer tñ manet ⁊ non diuidit

Iteratur Cum xp̄s semel passus sit ⁊ vna passione mundum redemit: queritq; quare sacr̄m eucharistie p̄ficiat quotidie. Et rñdet q̄ licet in baptismo pcā sint nobis dimissa: tñ sepe peccamus saltem venialiter remanente in nobis pecti fomite. ⁊ ideo hoc sacr̄m iteratur vt per ipsum peccata dimittantur: et vt mors eius semper a nobis habeatur in memoria

Vtrum sub figura Au. sic ponit hunc casum. In hoc. c. aug⁹. ex verbis xp̄i probat q̄ in sacramento altaris est verum corpus et verus sanguis christi essentialiter sub specie panis ⁊ vini: non autem per figuram tñ vt dixit berengari⁹. Ostendit etiam q̄ virtute ⁊ potentia diuina panis ⁊ vinū trāssubstāntiant in corp⁹ et

sanguinem xpi. ꝛ fit hoc tam ministerio ma li sacerdotis q̄z ꝛ boni Interserit etiā quare quotidie im molat corpus xpi. exponit etiā quedā verba q̄ ptinent in canone misse. tan dem supponit in quib⁹ ꝓbis ꝓficiat h̄ sacr̄m .A. sic ponit hūc casum: ego tū h̄ addo ad ca sum hu. vbi dr sub spē panis ꝛ vini. ꝛ supple ibi. nō in sua spē: qz horribile erat ꝛ irriderēt nos pagani si sanguinē occisi hois biberē⁹ In fine calu⁹. h. supple sūt alia q̄ sacerdos dr vel clerus canit laudes sunt ꝛ orōnes

Quid sit sanguis Dñt greg in hoc. c. q corp⁹ xpi ore ꝛ corde dz sumi. et hoc sacr̄m in memoriā mortis xpi sepe ꝓfi cit a sacerdote per miraculū in pīria ange lorz vt ibi sit verz corpus xpi qđ in virgine sumpsit. qđ dedit apl'is. qđ in plurib⁹ locis est totū. ꝛ quicunqz de ipso accipiūt nō mi nuunt sed integrz totū manet. quotidie cō edit ꝛ bibit. sed sub alia spē: qz non habem⁹ in vsu carnē crudā comedere ꝛ sanguinē bi bere Lsumma ꝛ ima J. i. ima. s. panis ꝛ vinū transire in summa. i. in corp⁹ xpi L vnū alio ex visibilib⁹ fieri Jqz visibilia. s. panis ꝛ vinū transeūt in corpus xpi invisibile nobis.

Dia quecunqz Dñt am brz. in h. c q post ꝓsecratōem sub spē panis vel vini ni hil aliud est nisi caro ꝛ sanguis xpi. ꝛ est illa caro quā de ꝟgine p salute mūdi suscepit. ꝛ illud corp⁹ sumum⁹ in sacrō illo qđ natū est de ꝟgine: qđ mortuū est ꝛ resurrexit ꝛ sedet ad dextrā dei p'is. ꝛ vn⁹ pais ētm ꝛ ñ duo

Qui manducat Quidā corpus xpi nolebant cōedere: timentes ne deficere posset. Dicit aug⁹. q non dñt hoc timere qz xp̄s vivit manducatus. qz ꝛ occisus resurre xit. nec ptes fiunt de ipso in sacrō sed sub eis sumit: integer tū manet totus: sicut tot⁹ de scendit in virginē: ꝛ totus remānsit apud pa trem ¶ Sequentia duo. c. plana sunt L fm se J. i. fm formam humanā

Ubi pars Credebant qui dā simplices sub maio ri specie panis ꝛ vini plus esse de corpore xpi. bi in h. c. reprehendunt. nam totū corpus est vbi est aliqua eius ps. sicut de ma na equaliter habuerūt qui inequaliter col legerunt

Corpus christi Dicit hic q corpus xpi qđ sumit de altari latet sub figura. nam aliud exter⁹ videt ꝛ aliud intrinsecus latet

Necessarie Nestorius dice bat verbum dei assumpsisse quendam hoiem ꝛ sanctificasse illū ꝛ vnuisse sibi illum in vnitate dignita tis ꝛ illum hoiem aliam esse ꝑsonam a ver bo dñi ꝛ non esse verbū dñi. Contra cū in epha sina synodo dr a sanctis patrib⁹. q carnem xpi sumimus in sacrō non vt alie⁹ vir sanctus cati: sed ꝓpriam carnē verbi dei Lseruitutē J .i. sacrificiū in quo seruimus deo

Inquit apostol⁹ Docet apl'us in epla ad chorz. q patres nostri eandē escā spūalem manducauerunt nobiscū: ꝛ eandē potum spūalem biberunt: sed corporalem ali am. nam illi manna ꝛ aquam de petra nos carnem xpi ꝛ sanguinē sed eandē habuerūt intellectum spūalem. ꝛ litteram apl'i exponit hic ab aug⁹.

In christo pater Sic po nit hunc casum. Arriani dicebant tres esse substantias in trinitate ꝛ illud qđ dicit xp̄s in euangelio. ego ꝛ pater vnum sumus: de vnitate voluntatis intelligendum esse dice bāt ꝛ exēplū inducebāt. hoies dicunt vnū esse in xpo vnitate vōm voluntatis: qz non vo lunt ꝛ traria deo. ita xp̄s dr vnus cū patre sua voluntate. qz eadem vult cum eo. Con tra illos pbat hylarius primū falsum esse q eoz simile. Hoies cm̄ dicunt vnū esse cum xpo: non tm̄ voluntate: sed qz sum⁹ deo vni ti naturalr. ꝛ hoc dupl'r. qz ex fam carnē ali sumpsit de ꝟgine fact⁹ verus hō: ꝛ nos na turalē ꝛ ꝓpriā eius carnē sumimus in sacrō Secūo oñdit q alio mō dicimur nos esse num cū xpo. ꝛ alio mō xp̄s vnū cum patre. ꝛ ꝓpter hāc diversitatē oñdendā dixit apls Gradatim ꝛ quodā ordine ego sum in pre meo: ꝛ vos in me ꝛ ego in vobis: vt oñdere tur xp̄m esse in patre ꝑ naturam deitatis ꝛ

vnitatē substantie. nos vero esse in xpō per humanā naturā quā ipse assumpsit. z ipse in nobis p. xpiā carnē. qua ī sacrō sumim⁹ breuiter.

In calice Casus iste ponit sic. Melchisedech corp⁹ xpi prefigurauit qñ panem z vinū obtulit: sed aquā obtulisse nō legit. z ideo queritq̄ re in sacrificio aq̄ ponit. Et rñdet ambro. duas de hoc rōnes assignās. Una est q. aq̄ de petra fluxit q̄ hoc sacrm significauit. alia est q. de latere xpi aq̄ fluxit z sanguis et assignat rōnem quare de latere. Postea ponit multas autoritates p. quas corpus xpi multiplicat emendat

Sicut est verus dei Sicut xps est ver⁹ filius dei: nō p. adoptiōez sed ex substā ei⁹: ita vera est ei⁹ caro quā in sacramento sumim⁹. caro aūt nō descendit de celo: sz panis. vñ q. ihesus particeps fuit vite: q̄ accipit carnez z corp⁹ ei⁹ particeps est deitatis ipsius.

In illo sacramento Dicit in hoc. c. q. in sacrō eucharistie ē corpus xpi z nō corpalis esca sed spūalis. z ad p. pandū inducit ambr. autoritatē apli

Si credis Dicit q. q̄ corp⁹ xpi consecrat: sed nō distinguit naturā hois a natura dei. offert qd dz sed nō diuidit vt dividere debz. Seqns c. planum est

Accipite Sup verba illa euāgelij accipite z. dicit hic. q. postq̄z xps agni paschalis carnes cum discipulis suis cōedit ad vez trāsuit sacrm ipm instituēdo. z sicut melchisedech obtulit panē z vinū q̄ fuit huius sacrī figurator. ita xps seipm obtulit z repsentauit illud qd melchisedech fecit. hoc etiam dñs figurauit in agno. Seqns. c. pz.

Historia

Tunc eis. Legit in actib⁹ apl̄oz q. in die ad pdicatōem petri cōuenerūt ad eū z ad alios discipulos: qd faciem⁹ nos z viri frēs. tunc petr⁹ ait illis. pñiaz agite z. et hoc est qd dicit hic. tunc eis petrus annūciauit

Corporeum Dicit hic q. corpus xpi olim sacrificatū p. māna nūc est res magni miraculi scz corp⁹ natū ex virgine

Accesserunt Aug. sic ponit hūc casum. In hoc. c. aug⁹. multis modis inuitat nos ad pceptōem corpis z sanguinis xpi sacrales z spūalem emendans multiplicater hoc sacramentū z virtutē eius insumens. Sequentia duo. c. patent.

Pro dilectione Magn⁹ quidā publice instruebat pueros in magica arte. q̄rebat vez eucharistia debeat ei vel cōsilib⁹ dari cū aliis xpianis. Et rñdet q. nō. ne honor eccie tā turpi contagio fedaret. Seqns c. patet. Dist. III.

De renunciandū.

Hic. ponit. iij. dicit in q̄ ostēdit gra. q. festiuitates sunt celebrāde. interserit etiā de generalib⁹ ieiunijs. In h. c. igit enumerant q̄ festiuitates sunt p. circulū anni celebrāde. addit etiā q. ieiunū ex quo est ab ecclesia inductuz dz ab oib⁹ obseruari. z quo tpe debeāt solēniter penitētes reconciliari

Irreligiosa Quedaz prava consuetudo erat in q̄busdā locis q. plus q̄ attente diuina officia debebat exaudire: cantilenis z saltationib⁹ turpib⁹ insistebat: z sic religioso⁹ officiū perturbabat. q̄re precipit vt sacerdotes z iudices hoc prohibeant

Rogationes Dicit in hoc. c. q. p. tres dies ante ascensum dñi letanie fieri debent quo triduo debent hoies ieiunare z vti cibis q̄ dragesimalib⁹: seruī etiā et ancille debēt ab ope relaxari. Que aūt sequūtur patēt vsq̄ ad. c. de esu.

De esu carniū Quesitū fuit a leone q. bus dieb⁹ sit abstinendū a carnib⁹. Et rñt q. ī. iij. z. vi. feria ab initio noctis p̄cedēte vsq̄ in seq̄ntē diē scz q̄rtā z sextā feriam

Peruenit Quidam boies prauui sensus predicabãt sabbatum custodiri ꝛ obseruari: qui in .b. c. a greg. reprehendunt cum videant predicatores antixpi qui die sabbatũ atq; dñm cum faciet obseruari. dñm cum vt se resurgere simulet. ꝛ sabbatũ vt ad se. puocet pfidiam iudeoꝝ. Silr dicebant q; in die dñco null⁹ debet lauari. qđ verũ est cã voluptatis: sed cã necessitatis etiã in die dñco non phibet

Sabbato Dicit in hoc. c. q; sic in qualibet septima obseruat dies dñca: ꝛ .vi. feria ieiunat ita omi die sabbati dẽmus ieiunare. q; his duob⁹ diebus apli fuerũt in timore ꝛ ieiunauerũt. vnde etiã in illo biduo qđ est ante pascha eucaristia non ꝓficit in ecclesia. Sequens. c. pt3

Ne quis Dicit hic q; non dz aliquis die dñca ieunare: nec in tpe quadragesimali ab eccia abeẽ. nec suspectus in fide vel de mala vita dz in latibulis bitare: nec cõuenticulas facere in alijs villis: sed sacerdotũ sequi doctrinaz ꝛ exemplũ. Sequens. c. pt3

De penitentib⁹ Dicitur hic q; penitentes in cena dñi dñt reconciliari: nisi essent in mortis articulo ꝓstituti quo caũ nulli dz eucaristia denegari. De põdere ꝥo delicto ꝝ. s. ãnta pñã iur. p delicto imponẽda ꝑm deuotõem penitẽtis dz pbr iudicare

Litteris nostris Quid epi singulis annis in cena dñi non ꝓficiebãt crisma: qui in hoc. ca. reprehendunt: ꝛ precipit eis vt quolibet anno crisma ꝓficiant: ꝛ vet⁹ crisma cremet. Sequens. c. pt3

Aquam sale Querit ãre aq̃ cuz sale benedicat. ꝛ rñdetur vt ea boies aspsi sanctificent. cum eñ in veteri test. cinis vitule scificabat ꝛ sal per manũ helisei. pphe sanauit sterilitatem aque: multo magis aqua cũ sale benedicta omnia ꝓsperſa purificat

Hystoria

Cinis vitule Legit in leuit. q; decima die septẽbris tollebat sacerdos de ꝓprio vitulam rufam trimã immaculatam que nondum tetigerat iugũ ꝛ immolabat eã. p pcõ sua multitudine immolabat pro pcõ ꝓpli. pelles ꝛ carnes ꝛ simum vitule ꝛ hyrcũ ꝓbure bat extra ꝛ cinerẽ seruabat: ꝛ inde p eorum annũ fiebat aspsio a q̃ purificabant immũdi de quibusdã que in lege immũdi dicic dicebant. pura si aliqs tetigisset cadauer hois mortui vel sepulcr: erat immũdus vsq; ad diem septimũ ꝛ hac aqua mundabat

Hystoria

Per heliseũ Legit in li. Reg. q; eũ heli seus esset in heremo venerunt ad eũ viri ciuitatis ꝛ dixerũt. ecce hitatio h⁹ ciuitatis optima est sicut tu ꝓspicis dñe. sed aq̃ pessime sunt ꝛ steriles. at ille ait. afferte mihi vas nouũ ꝛ mittite in eo salẽ. ꝛ ait. dicit dñs. sanaui aq̃s istas ꝛ nõ erit vltra in eis mors neq; sterilitas. sanate ergo sunt aq̃ iste vsq; ad diẽ hunc iuxta verbũ helisei qđ locut⁹ est dñs.

Posse Dicit in hoc. c. q; eccia quolibet anno in die dñca celebrat pascha. tñ q; quidã dubitabant vtr̃ ꝛ fieri debeat: angel⁹ apparuit hermen in specie pastoris ꝛ pcepit q; ab oibus hoc fieret. ꝛ pius papa hoc idẽ instituit

Celebritatem Dicit in .c. q; pascha dz celebrari post quartũ decimũ die lunaris onis aprilis qui est prim⁹ mensis ꝑm hebreos vsq; in .xxi. diem eiusdẽ mensis. i. lunaris onis ꝛ tunc dz fieri solemnis baps. in necessitate tñ põt aliquis baptizari quocunq; tpe ꝛ quocunq; loco. ꝛ qui baptizant seruare nent qđ in bapmo ꝓmittunt. qui ẽ ꝓmittere cerunt infames efficiunt ꝛ reputant infideles. Et nota q; hec dictio vsq; pontificalis. Et nota q; hec ꝓputatõ attendit ꝑm annũ lunarem ꝛ non solarem.

Hystoria

Primi mensis Sicut legit in exo. dñs precepit vt mensis ille primus haberetur ꝛ agnus. xiij. die immolaret: qui mẽsis apud hebreos misan appellat. apud nos vero aprilis. Sequenna. c. patent vsq; ad. c. pcipiatum: ꝛ ea p te videbis.

Perlatum Serenus epūs sanctoꝝ imagines vetuit adorari ⁊ ira motꝰ eas fregit. vñ gregꝫ eum ꝛmendat quia eas vetuit adorari. sed redarguit eum qꝛ eas fregit. nam qđ facit scriptura legentibꝰ: hoc faciūt imagines ⁊ picture illꝝ ratis

Venerabiles Quesitū fuit q̄re xp̄ia ni veneranꝫ imagines ⁊ picturas cū deitatem in eis esse nō credant: nec spem salutis in eis esse ponant. Et rñdet q̄ hoc faciūt ī memoriā scōꝝ ⁊ ad recordatōem primitiuorū Lolim scōꝝ .l. olim reꝝ gestaꝝ

Certam sanctā Quia ioh̄es xp̄m demonstrans ait: ecce agnꝰ dei ideo q̄ dā pingebant xp̄m sub spē agni: veꝝ quia vmbra mortis transiuit ⁊ xp̄s verꝰ sit hō in forma humana debemꝰ ip̄m depingere: et hoc precepit adrianꝰ autoritate sexte synodi. ⁊ dicit quā inducit Lin q̄bꝰ scripturis .l. scz pictu ris. ⁊ sunt verba canonum. vi. synodi. ⁊ hec dictio q̄bꝰ nō refert ad aliquā dictiōem hic positā sed in canone Lvane dicentes .l. licē tiantes ⁊ terminū imponentes

Omnes quos Tradūt h̄ doctores q̄ p̄ ⁊ filꝰ ⁊ spūscūs sunt vnius substantie ⁊ nō tres dīj sed vnus. ⁊ qꝛ p̄ genuit filiū nō est filꝰ: nec filꝰ pf: nec spūssanctꝰ est p̄ ⁊ filꝰ: sed p̄is ⁊ filij spūs. nec dicit trinitas incarnata crucifixa sepulta: sed trīs in spē colūbe: nec sup apl̄os in spē ignis: sed solꝰ spūscūs. nec illa vox q̄ facta ē ad xp̄m qñ fuit baptizatꝰ scz tu es filꝰ me⁹ dilectus vel illa qñ coꝝ trib⁹ discipulis fuit transfigurat⁹ scz hic est filꝰ me⁹ dilect⁹ ⁊c. nec illa vox clarificaui ⁊ iterꝫ clarificabo attribuit trinitati sed trīs p̄ꝛ q̄muis inseparabilia sunt opa trinitatis

Distinctio .IIII.

Necessarium est. Dicit in tit. lat. iiij. dist. in q̄ magr tractat de sacro baptismi q̄ ianua est oīm sacroꝝ. Un videndū est qđ sit baptismꝰ: q̄ sit eiꝰ forma: ⁊ qđ eius effectus. Est aūt baptismꝰ exteri or hominū ablutio cū certa forma. interior est caracter aīe impressus. dicit etiā baptisma ipsa aqua. vt infra. q. i. detrahe. forma aūt baptismi est: baptiso te in noīe p̄is et filij ⁊ spūssci amen: quā formā tradidit dñs discipulis suis cuꝝ dixit ite ⁊ baptizate omnes gentes in noīe pa. ⁊ fi. ⁊ spi. amen. Effectus aūt baptismi ē remissio pctōꝝ. addit ur etiā q̄ sint nc̄aria ad baptismū

Necessarium Querebat hic q̄ sint necessaria ℓli qui vult baptizari. Et rñdet q̄ duo sunt nc̄aria: scz vt aq̄ exteri⁹ abluat: ⁊ vt fides interius habeat: vt sic aq̄ visibili et spū inuisibili baptizet

Per baptismū chri sti .l. Scē. sic ponit hūc casum. In hoc. c. dicit aug⁹. q̄ p baptismū omne pctm̄ actuale dimittit: originale vero nō delet oīo: scz debilitat ⁊ mitigat vt iam non imputetur ad penam eternā: ⁊ ad quid remaneat interserit vt homo ꝓtra motꝰ ex illo procedentes pugnans ⁊ vincens coronam mereat. vbi em̄ lucta ibi corona. nemo em̄ coronabitur nisi qui legitime certauerit. et hūc casuꝫ melius ponit hu. q̄ſ be.

Firmissime Du. hic ponit hunc casuꝫ In hoc. c. ostendit aug⁹. q̄ originale peccatuꝫ est pctm̄ siue vitiū: ⁊ quilibet nascit cū originali pctō: ⁊ nisi quis ab eo liberet p fidē vel baptismū etiā puer nōdum natꝰ ex vtero sic moriat damnabit eternaliter. Scē. vero sic ponit hūc casum. Nemo ex semine viri nascit sine pctō originali a quo non liberat adultus sine fide xp̄i nec parvulus sine sacro baptismi: sine quo si mortuꝰ fuerit sine fine peribit Lapl'us .l. in epistola ad ephe seos 4. Sequens. c. patet quod loquit de adulto.

Quod apud In hoc. cap. fit mētio de tribꝰ tpibus: scz de tpe gratie: de tempore ante legem: ⁊ de tpe legis. In tpe gratie baptismꝰ omnia delet peccata in parvulis ⁊ adultis. In tpe ante legem parvuli in fide parentuꝫ

adulti in fide sacrificio ꝙ a peccatis mūdabāt. in tpe legis adulti ⁊ puuli per circūcisionem mundabant.

Ex quo Querebat in quo tpe locū habuit ⁊ effectū circūcisio. ⁊ rñdet q̄ ex quo circūcisio fuit instituta: et lex ꝓlo data. sicut bāpt̄s valuit ex quo fuit institutus

Illō perscrutari Hoc let q̄ri Quid pdest baptismus puulis qui morit̄ ante tempus discretionis. Et rñdet. pdest eis. q̄ saluant̄ in fide offerentis Unde potest aliquis intelligere q̄ multū ꝓdest alicui fides ꝓpria: cum tantū pdest puulis fides aliena

Filius dei Dicit̄ hic q̄ fil⁹ dei suscepit carnē similem carni peccatrici ꝓpter peccati redemptionem. vnde p eius fidem ⁊ bāpm ꝓsequūtur adulti remissionem pcōꝝ. puuli ꝙo baptizati ranōꝝ fideles saluant̄: sed non sunt salui: nisi baptismo fuerint renati fm verba euangelij

Per aquam Bene. sic ponit hunc casum. Remittunt̄ peccata in aqua baptismi in qua descendit spūssanctus: sicut legit̄ descendisse q̄n christus baptizabat a iohanne. ⁊ ōm⁹ sit in vsu ecclesie ꝓius aquam sanctificare ⁊ homines postea baptizare: tñ primo baptizatus est xp̄s: ⁊ postea descendit spiritus sup eum: vt oñderetur q̄ xp̄s non indigebat sanctificatōe: sed sanctificare pertinebat ad eum ⁊ ad suum spūm. Ro. sic ponit hunc casum. In hoc. c. ambro. bāpm ꝓmēdat: dicens q̄ aquā baptismi homo scificatur ⁊ fit celestis. sed tñ illa aqua habet hāc efficaciam sup quam ꝓfertur forma euāgelica ⁊ descendit spūssanctus. ⁊ sic per spūm sanctū infundit̄ illi aque vis sanctificandi. q̄ hec duo sunt ibi neceāria oñt ex eo q̄ xp̄s cū deberet baptisari a iohe descendit ad aquā iordanis: per qō intelligit̄ formā euangelicā deberi ꝓferri sup aquā: ⁊ post descendit spūssanctus sup eum baptizatū: per qō intelligit̄ q̄ aqua baptismi per spūm sanctū sanctificat̄ ¶ Sequens. c. ꝓz

Non ratione Quidā indifferenter omni die solemni baptizabant ⁊ solēniter: quos syricius papa in hoc. c. reprehendit. ⁊ dicit q̄ hoc fieri nō debet nisi in pascha ⁊ penthecoste ¶ Sequens. c. ꝓz

Proprie in Quesitū fuit a leone quare solemnis bāpt̄s celebrat̄ tm̄ in pascha ⁊ penthecoste. ⁊ non in festo epiphie q̄n xp̄s fuit baptizat⁹ Qui rñdet de pascha tripliciter rōnem assignando. Una est q̄ plena ꝓpr̄as data est baptismo in morte christi ⁊ resurrectōe. Alia est. q̄ in baptismo representat̄ mors xp̄i et resurrectio. Tercia est. q̄ postq̄ xp̄s resurrexit baptizandi formā discipulis tradidit ⁊ gentes baptizare ꝓcepit. Dc festo autem penthecostes multiplex rō assignatur. q̄ tunc spūssanctus in apostolos venit. sicut illa die venit in baptizatos. ⁊ q̄ hec solemnitas pendet ex paschali festiuitate vnde sp̄ celebrat̄ die dominica. ⁊ quia illi qui in pascha baptizari non poterunt ex aliquo impediti in ea die baptizent̄. ⁊ hoc ad unitatem hominū baptizauit quos ad fidem ꝓuenit. Die vero epiphie baptizare non debemus sicut quidam putant. quia peccatoꝝ remissio non erat in baptismo iohannis: ad quā illa die venit christus. nec ideo fuit baptizatus q̄ indigerz remissione peccatoꝝ: sed vt institueret in se sacramentū baptismi ¶ Et scias q̄ quidam habent ibi ꝓncipiū c. vbi ꝺr Lsi quis autē Lvt. h. vnde per se ponit ibi casum q̄ ꝺr tu facere potes Lregula Ll. regulari facto baptizandi Lspes actionis Ll. sūt tuto ¶ Sequentia. iiij. c. plana sunt Lsacramentū Ll. festum in quo repūtatur q̄ olim tali die gestū est

Constat Quesitū fuit ab vsid. ad quem spectat officiū baptizandi. ⁊ rñdetur q̄ ad solū sacerdotē. sed in necessitate pbr̄o vel epō absente potest baptizare dyaconus vel etiam layc⁹ ¶ Sequentia tria. c. plana sunt

Romanus Paganus quidā baptizauit hoīz in forma ecclesie: quare quesitum fuit quid

esset faciendu. Et rñdet ysidorus q papa non attendit baptizantem hoiem: sed dei virtutem in baptismo.

A quodam Quidam baptizati fuerũt a quodam: sed nesciebat vtr esset iudeus: paganus vel xpianus. quare quesitum fuit a nullo quid de his esset faciendum. Qui rñdens dicit q si in noie patris z filij z spiritus sancti fuerunt baptizati non debent iteruz baptizari.

Si inter bonos Quesitũ fuit vtrũ bapmus per malũ datus sit malus: vel nõ ecs bonus vt datus per bonũ. Et rñt aug⁹ q non ideo melior est q per bonũ vel malũ datur. qz non baptizantis sed dei est.

Baptismus Dicit hic q solus de⁹ retinet ptãtem baptizandi. p ministeriũ vero baptizat sacerdos bonus vel malus. z licet homo baptizet exterius: interius tñ nulla z potestatẽ exercet. qz ds est qui baptizat interius. qõ pbatur autoritate apli dicentis. neq; qui plantat z. z ad hoc etiã inducunt ꝓba ioh̃is baptiste q sunt in euangelio ioh. c. vi. z mansit sup eum z ego nesciebã eũ. que verba exponit aug⁹. z dicit q nesciebat eũ. i. ne sciebat q ptãtem baptizandi sibi retinebat sed tñ ministeriuz baptizandi tradidit bonis z malis

Si qui Quidaz ab hereticis in forma ecclesie baptizati volebant ad ecclesiã redire: querebat vtr essent rebaptizandi Et rñdetur q non: sed debẽt integre instrui in fide: z ecclesie per manus impositõem reconciliari Si vero sunt parvuli vel tales qui instrui non possint: debẽt crismari: z patrini debent rñdere pro eis: z pfessionem facere Lomunicati l. i. vncti: vel Lomunioni redditi.

Quamuis Dicit hic q lz vnus sit bapa heretico z baptizantiũ in forma eccie z catholico z tñ qui extra ecclam baptizant: gram dei non psequunt: ideo si ad fidẽ reuertunt reconciliari debent z non rebaptizari.

Si revera Quidam erant ab hereticis baptisati querebat vtr rebaptisari deberent. Et respondet si dicũt se baptisatos tñ in nomie dñi debent iter baptizari. si vero in nomie trinitatis explicite scz in nomie pris z filij z spũssci sufficit si reconcilient: qz forma euãgelica iterari non debz

Volet queri Tres qõnes mouet aug⁹. in hoc. c. Prima est an alicꝫs sit baptisat⁹ qui baptisat ab aliquo non baptisato. Scda ẽ an fict⁹ accedens ad baptismum suscipiat. Tertia est an ille q̃ inuite z ficulariter baptisat Quas qõnes p ordinẽ pmittit aug⁹. z postea soluit primã z scdam. dicens in vtro cꝫ casu baptisma esse collatũ: licet sine caritate nõ possit ad salutẽ prodesse. qõ probat autoritate apli. Qõnem vero tertiã insoluibilem dimittit dicens ad ei⁹ psolutõem diuinum rñsum p aliqu⁹ reuelatõem esse necessariũ z q̃ de hoc vellet audire sñias alioruz ergo solet etiam q̃ri z. Lnequaq; Prima solutio Licut iã Scda solutio Luz ea l. i. iusta

Ostenditur Quidã dicebãt baptisatos ab hereticis iter baptisandos si ad ecclam reuertũtur: z hoc ideo qz pctã non fuerãt eis dimissa. quos aug⁹. in hoc. c. reprehendit: et pbat q non duplici rõne Primo qz sicut baptisat⁹ ab eccla transiens ad heresim nõ amittit baptisma: sic nõ amittit ordinẽ illũ in quo habz officiũ baptisandi Scõo probat q non ducendo eos ad incõueniẽs. nã cũ fict⁹ accedit ad baptismũ aut dimittunt ei pctã aut non. si dimittunt. ergo falsum est qõ dicit: spũsscũs discipline effugiet fictuz si non dimittunt qõ vr est ergo hõs speb baptisaret z vr baptisma reciper: nec tñ peccata dimitterent: qõ falsuz esset dicere. z ita sine remissione peccatorum; verum baptisma suscipitur

Non illud Quidam dicebant q paruuli non erãt baptisati si offerebantur ea intentiõe vt sanitatem corporis reciperent: et non vt consequantur gratiam dei. et certe dicit aug⁹. q non ideo minus paruuli sunt baptisati:

nec nocet eis si ea intentione offerantur. nō enim propterea non regenerantur sed regenerantur.

Baptismi vicē Probat augus. in hoc ca. q̄ q̄uis ad baptismū duo sint necc̄aria. s. sac̄m baptismi z fides xp̄i: si vnū deficiat: ex necessitate reliquū sufficere p̄t. qđ apparet in latrone cui dñs pc̄m dimisit i cruce. z per illum pbat cyprianus q̄ passio cū fide in casu valet qđ pbatur autoritate apostoli. sicut z econuerso in puulo qui non potest credere corde nec cōfiteri ore sufficit sacramentum. si vero alter predicto⁹ alicui⁹ voluntate desit ꝓpter ꝓtemptum suum reatus eum inuoluit. Ber.

Si quicquid Dicebat iulian⁹ q̄ vbi baptizat pregnans mulier non debet cum natus fuerit puer baptizari. q̄z quicquid est in homine baptizat z sanctificat. qđ aug⁹. reprobat in hoc. c. q̄z ꝑm hoc dicunt baptizari que in interioribus digerunt. z eadem ratione si homo febricitat febris baptizat.

Sanctum est Queritur an in forma ecclesie possit laycus baptizare. Et rñdet aug⁹. potest. z ad hoc pbandum inducit tale exemplum. Nam in quadā nauu in naufragij periculo posita volebat quidam baptizari: non erat ibi xp̄ianus nisi penitēs vnus. penitens eum baptizauit z a baptizante recōciliatōem accepit. Hoc si aliquis nō credit q̄z in autoritate nō inuenit: certū est q̄ hoc contingere potest. nec possit aliquis tale factū reprobare: sed dicet dei ꝓcillo factū esse Ltraditoris. Jt tradēdi: sed melior litera est traditionis.

Cathecumini Dicit in .b. c. q̄ cathecuminus non saluatur: nisi martirīū adequatur baptismo.

Hi de quibus Quidā dubitabāt vt⁹ baptizati ab hereticis essent rebaptizandi. Et rñdet ei leo q̄ non: dummō in forma ecclesie fuerunt baptizati sed debent ecclesie p manus impositōem reconciliari

Aliud est In hoc. ca. oñditur q̄ xp̄s solus potestatem baptizandi retinuit. vnde non sunt rebaptizādi quos iudas baptizauit suo bapmo. Per hanc igitur p̄tem stat vnitas ecclie. que vna est sicut vnus est baptismus. quamuis p̄tem si xp̄s ministris dedisset: tot essent baptismi quot ministri. z sic non staret vnitas baptismi. Postea oñditur qualiter z q̄ñ iohes cognouit q̄ xp̄s predictā p̄tem erat retentur⁹ z non datur⁹ alijs. s. postq̄ collūba descendit sup xp̄m z mansit sup eū Ideq̄. p̄tate dicit xp̄us. Jā mundi estis ꝓpter verbū qđ locut⁹ sum vobis: z nō dicit ꝓpter baptismū q̄z in bapo opat verbū dei in quo instus mīster petro vel paulo est adeq̄ndus

Nullus autem H. sic potest. Probat aug⁹. sac̄m baptismi extra ecclesiā haberi posse z dari. q̄z cum heretici schismatici redeunt ad vnitatē eccie non eis offert. vnde p̄z q̄ recedēdo ab eccia z manendo extra ecciam illud nō amisc̄rt. si sac̄m baptismi foris haberi p̄t: cur nō foris dari p̄t. inutiliter tñ hz z dat extra ecciam nūsi reconciliatio z tñ hz z dat foris. Ad vltimū tangit quandā falsam opinionem q̄ dicit q̄ si quis mal⁹ nō vult penitere: z in tali ma licia baptizat: tñ tāta est vis baptismi q̄ in ipso pūcto baptismi omia pcā remittunt. sed statim post baptismū redeunt

Quomodo Sū. sic ponit hūc casum Cyprian⁹ z quidā alij q̄z apud hereticos nō inuenient effectū baptismi. i. remissionem pcōr. ideo dixerunt apud eos nō esse ecc̄a nec baptismā Contra hos oñditur hic q̄ in eccia per mala quos p̄stet dñs sac̄m: sed gr̄am non dat. super scip̄m z p merita bonorū. z mali sine effectu in eccia recipiunt sac̄a. boni vero cū gr̄a. z ita sacramenti effectus est a sacro distinguendus: vt malus nō p̄stet bapm sine effectu suo siue in ecclesia siue extra. bono ꝺo quem baptizat malus ꝺferē gr̄a non obstante dantis malicia: immo in necessitate p̄t bonus ab heretico bapmā recipe. ad hoc ei vt bapmus sit scūs nihil interest a quo sit tradit⁹. nec ira impedit sanctitas baptismi q̄

non possit dari apud hereticos. qz apud illos non possit haberi. ei ꝯo q̃ ficte baptisat̃ z statim redeũt. Au. vero eũdẽ casuz sic ponit. Doc. ca. in vi. distinguit articulos. In primo ostendit aug⁹. q̃ p malos z bonos cõiter ministrant sacrã: sed gr̃a vel remissio peccatoꝝ nõ dat nisi p deũ vel p bonos. In secũdo ostẽdit q̃ boni z mali suscipiũt sacrã qz nõ faciũt mali. In tertio iprobat sniam expriami z quozũdã alioꝝ q̃ dicebãt sacrm baptismi nõ posse eẽ vel recipi extra eccias qz nõ distinguebãt inter sacrm z rẽ eius: qz extra eccias nõ est res illi⁹ sacrĩ: ideo dicebant q̃ nec ipm sacrm. In ũrto ostendit q̃ malicia tradentis nõ impedit effectũ sacri in digne suscipientem. In ãnto ostendit q̃ sacrm baptismi sicut foris pt haberi ita et foris pt tradi. non em̃ potest dici q̃ nõ pot tradi foras: qz tradens eo ipso deterior efficit qz exit foris. tradit em̃ mal⁹ sicut z bon⁹ ergo peior sicut z malus: nec pt dici q̃ hoc nõ possit dari foris si ꝯtingat ex ipso sacro: si em̃ hoc essz eadem rõne nec foras haberi posset. In serto tractat de fictis ponendo de eis falsam opinionem quozũdã ¶ Sequens. c. pz.

Non in vobis Dicit ħ q̃ in donatistis ad fidẽ redeũtib⁹ nõ reiterat baptism⁹ nec alia sacra q̃ ꝺferũt z accipiũt in forma eccie fz recõciliant. vt fiant de vnitate eccie de q̃ nõ erant cũ sacrm extern⁹ haberẽt: nõ ad salutem sed ad ꝺdemnatõem

Ab antiqua Dicit ħ q̃ heretici in forma eccie baptisati ad fidẽ transeũtes: aut chrisimate ꝺfirmant: aut recõciliatoria man⁹ eis imponit vel de fide interrogant. nam arria nos occidentalis eccia recõciliat: orientalis crismat: mon ascelitas vero de fide interrogat: z tũc baptisma q̃ apud hereticos recepertũ eis proficit ad salutem

Ecclesia Dicit hic q̃ de paradiso exiũt flumina sz tm̃ felicitas paradisi int⁹ est nõ extra: eodẽ mõ sacramenta ad hereticos quentiũt sed salutem nõ ꝺferunt q̃ est tm̃ in eccia: nec dicit bona vita nisi in eccia. Au. tm̃ illũ casuz sic ponit ꝺparans eccias paradiso z baptismũ fluminib⁹ paradisi. baptism⁹ in eccia celebratus gr̃am ꝺfert. sed eũ extra eccias gr̃a non sequit: sicut nec felicitas paradisi sequit flumina illa ex quo exeũt de paradiso ¶ Sequens. c. pz L z nisi ẽ Lsuppleno

Cum tantum Probat i ħ c. q̃ q̃cunq; baptisat baptism⁹ xpi est z nõ baptizantis: nec aliqs apl⁹oꝝ dixit suũ esse baptismũ liz q̃dã alia dixerũt esse sua. dicit etiã q̃ liz mali ineq̃liter ꝺparent cũ bonis: ab oib⁹ tm̃ eq̃liter baptisant ¶ Sequens. ca. pz

Est vnitas Dicit in ħ. c. q̃ mali recipiãt sacra ecclesie z in eccia sunt bonis admixti: sicut in humano corpore sunt humores mali q̃ q̃nq; exeũt de corpe. ¶ Seq̃ns. c. pz

Vive hereticis Dicit ħ q̃ q̃cunq; mal⁹ baptiset in forma eccie aliq̃ẽ null⁹ catholic⁹ dz eũ rebaptisare: cũ videt q̃ iuocatio tanti nois nullã vim habeat. ¶ Sequẽs. c. pz. qđ intelligit de his q̃ nõ sunt baptisati in forma eccie ¶ Seq̃ns. c. etiã pz

Ante baptismum Probat in hoc. c. q̃ primo dz baptisand⁹ instrui in fide antiq; baptiset. qđ ꝓbat exemplo xpi q̃ pr⁹ oculos ceci nati sputo suplinuit z postea eum ad aq̃s syloe misit. ¶ Dicit aũt q̃ sequũtur patet vsq; ibi postea figurat z p te videbis: qz nõ oz vt te adiuuẽ cũ non ẽ necesse. z qđ dicit in hoc. c. postq; Lse in alteri⁹ Iscz xpi Lpriozis Iscz diaboli. Qđ dicitur in illo. c. postea figurat Lin corde Lid est pectore

Postea tanguntur Dicit in hoc. c. q̃ pfectis oznib⁹ supdictis tãgũt sacerdotes nares z aures baptisandi cũ saliua dicendo illa verba q̃ dixit xps q̃ mutũ z surdũ sanauit scz effeta eũ cũ sputo tangens. Nares aũt ideo tangunt ad notãdũ q̃ baptisandus ꝓcapere debz odorẽ dei ¶ Seq̃ns. c. pz Lpropter gloriã mulieris L

.i. ꝓpter gloriosum opus .i. predicationem.

Deinde a sacerdote Dicit in .B.c. q̄ pactis oibus supradictꝫ vngit baptizand⁹ in pectore oleo scrificato cū inuocatōe p̄is ⁊ filij ⁊ spūssancti: vt mens eius ꝓficiat in fide. Ungit eodez oleo inter scapulas vt vndiq; muniat: ⁊ ad bona opa faciendā per dei gr̄am roboret

Venit sacerdos Prio dr in .B.c. quid facere debeat sacerdos cū ad fontez bap̄matꝫ primo venit. scdo dr q̄ vbi hō baptizat ⁊m formā euangelicā adest p̄na trinitatis. opatur deifilius. descendit spūssanct⁹. sed in bap̄mo x̄pi ꝓpter incredulos descendit in specie visibili. qui silr in ap̄los descendit ꝓpter hoc in linguis igneis. nos aūt non ꝓcipimus eum

Si nō scificatur Quidā ꝓfbiteri q̄n aquā baptismatis benedicūt viriosas preces p impitiam ꝓferūt. quare quesitū fuit ab aug⁹. vtꝫ valeat benedictio nō obstante vitio locutōis vel que hereticus fecit. ⁊ certe ꝓbat aug⁹. q̄ valet. nā si aliquis fuerit baptizatus in forma eccie in aqua vbi fuerūt dicte preces ille tñ non iterat baptismus. ⁊ hoc q̄ precātis affectus supat viriosam locutōem. ⁊ hoc fit ꝓ verba euangelica sine quibus bap̄ma fieri non p̄t. Nā si hereticus in forma eccie baptizat q̄ caritatis affectū non hz: licet preces offerat viriosas tū vere baptizat. Idē etiā est in quolibz malo sacerdote qui cū forma bap̄mi ꝓfert preces viriosas ab hereticis vel ab alijs cōpositas Lquid ita .i. cur ita est. q̄si cur nō iubeā denuo. q̄ plerūq; tē L Naz vtiq; Lhec locutio suspensiua est vsq; ibi Lnec tamen L Si Lid est q̄si

Prima igitur Beñ. sic ponit hunc casum. Predicauerat aug⁹. semel ⁊ iterū neophitis ⁊ exposuerat illis de exorcismis qui dicunt ⁊ fiunt circa baptizandos. hic oñditur qui baptizant qualiter interrogent ⁊ rñdeant de articulis fidei ⁊ qualiter rñsiones debeant intelligi. Ad. ꝓ. sic ponit hunc casum. In .B.ca. oñt aug⁹. se in supioribus tractasse de his q̄ fiunt pueris in catheciſmo ⁊ exorcismo Scdo dicit se nūc velle de his tractare q̄ fiunt circa pueros in ipso bap̄o. ⁊ dicat q̄ in bap̄o precedit interrogatō ⁊ rñsio de simbolo. unde sequit immersio in noīe p̄is ⁊ filij ⁊ spūss. sicut docuit x̄pus. sed q̄ non inuenit in symbolo sed credo: scām ecclesiā. aug⁹. credit esse repetendū ter vbi dicitur. credo in scām ecclesiā: sicut ibi. credo in deū ⁊c. Ad vltimū subiungit q̄ in alio sensu dr credo in deū. ⁊ in alio sensu dr credo in ecciam Lcatholicam. Ubi ꝓprie credatur.

Sequentia duo .c. plana sunt

Nihil est aliud Quesitum fuit ab aug⁹. quare ꝓ puulo cū interrogat credis in deū rñdeant p̄ni credo: cum puulus fidei articulos non intelligat. ⁊ rñt q̄ talis rñsio adhibet vt sacr̄ ꝓfessionis solennitas impleat. ⁊ ꝓpter sacr̄m fidei per q̄d puulus dr fidem hꝫ ⁊ credere. vnde fidelis vocat licet fidei veritatē non habeat in actu sed habitu

Cum pro parulis. Dicit hic q̄ alij rñdent ꝓ puulis vt sacramentum celebret. ⁊ valet pro eis talis rñsio q̄ ꝓ se rñdere non p̄nt. si aūt p̄ se possent pro se rñdere: talis rñsio non valeret eis. q̄d ꝓbatur auctoritate euangelij

Postquam In hoc .c. duplex rō assignat quare bō ter immergit in bap̄o. Una est. q̄ baptizat in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. Alia est. q̄ xp̄s tercia die resurrexit a mortuis: cum quo etiam mort̄ in baptismo

Si quis presbiter. Quidam in baptismo semel tm̄ hoiem immergebant ⁊ dicebant. baptizo te in noīe p̄is. ⁊ dicit q̄ tales debent deponi. q̄ formam non ꝓsequunt

De trina Quidam in baptismo ter immergebant. quidam semel: vtriq; in forma eccie: quercbat q̄d iuris esset. ⁊ rñdet q̄ bona est vtraq; ꝓsecutudo. q̄ trina mersio ⁊ elevatio mortē x̄pi significat ⁊ resurrōnem tercie die: ⁊ trinitatē

psonaꝝ que in vna substãtia ꝓsistunt. vna vero īmersio vnitatẽ substãtie designat. Seqñs. c. ꝓz sez baptisemur

Multi sunt Quidaz xpi noie baptisabant ꝛ se/ mel tñ imergebãt q̃ in hoc. c. reꝓhendunt. qz iuxta euãgelũ ter debem⁹ imergere i no mine pa. ꝛ fi. ꝛ ſ. ſ. amen

In synodo Quidã erant qui in baptismo non noiabant oẽs tres psonas. ꝓtra quos in sy nodo anglozꝝ est diffinitũ q̃ nõ dicit aliqs vere baptisat⁹ nisi in noie pa. ꝛ fi. ꝛ ſ. ſ. amen fuerit baptisat⁹. nã si qs duas psonas fue/ rit ꝓfessus ꝛ tertiã negauerit: duoꝝ ꝓfessio nihil ei prodest

Hi vero heretici Bo/ siani non credebant filiũ eẽ deuz: nec cathafrige hũmsanctũ: ideo in noie trinitatis nõ bap tisabant ipsi nec multi alij. vnde desic bap/ tatis dicitur q̃ si ad ecclam venerint de/ bent rebaptisari ¶ Seqñs. c. ꝓz Lsimplã] id est vnicam vel vniformẽ.

Retulerũt Quidã pbr impli/ cita in baptisando verba baptismi ꝛ formã corrupte proferebat: eps loct volebat reba ptisare eos. quos iste baptisauerat: vñ sup hoc ꝓsuluit papaz: q̃ rñdet dicens: q̃ tales nõ debent iteꝝ baptisari si sacerdos ille er/ rorem vel heresim introducere nõ intende/ bat sed tm̃ ex ignorantia sic corrupte ꝓfere bat ¶ Seqñtia. c. patent Lministeriũ .id est ẽ crisma Lsigna.culũ .id est sacrm̃ ꝓfirmatõis Lsacerdotis .id est epi

Post baptismꝝ Quesitũ fuit q̃d si significet vestis candida q̃ baptisat⁹ induit. rñdet q̃ significat mũdiciã ꝛ puritatẽ quaz ablue⁹ a pctis vsq̃ in diẽ iudicij ꝺz seruare. significat etiã gloriosam resurrectõem fide/ liũ ꝛ regnuz futuꝝ. regit etiã caput ei⁹ my/ stico velamine vt intelligat se debere potiri corona regni ꝛ dignitate sacerdotali ¶ Se quentia duo. c. patent.

Clericꝝ ex iudeis.

Aliqui iudeoꝝ facti fuerint xpiani q̃ post ea ad ritum iudeoꝝ reuersi filios suos ꝛ ser uos circũcidebant. vñ ꝓcipit hic vt fidez seruare cogant. filij vero circũcisi auferant: serui aũt liberi efficiant

Primum Dicit hic q̃ ante bap/ tismũ ꝺz pagan⁹ in/ terrogari si abrenũciat diabolo ꝛ oib⁹ ma/ lis opib⁹ vt sic ad veritatẽ possit puenire et iuxta apostolũ veterem hominẽ deponere id est vetustatẽ pcti

Omnis qui Dicit hic q̃ hoi intelligenti qñ baptisat si non penitet pctã nõ dimittunt. sed hoc oi pñia paruulo nõ est necessaria. qz libero nõ vtit arbitrio: sed sacrm̃ baptismi p q̃ hoic ꝛ efficiunt fideles

Sigũt homines Dicit hic q̃ hoies primo debent agere pñiam ꝛ postea bapti sari. q̃ ꝓbat auctoritate petri dicentis i acti b⁹ apl⁹ꝝ. agite pñiam ꝛc.

Ne quod absit Quidaz iudei vo/ lebant baptisari: ꝓhibet hic ne longa pñia eis imponat. sed tm̃. xl. diez ne forte velint a ꝓposito resilire ¶ Dia. c. q̃ sequuntur vsq̃ ibi: vos ante oia. patent

Vos ante oia Dicit hic q̃ q̃ suscipit a/ liquẽ de sacro fonte videt. p illo apud deum fideiubere: ꝛ ideo ꝺz eũ in bonis opib⁹ in/ struere: symbolũ ꝛ oronem dñicam ꝺ occere ¶ Seqñtia tria. c. patent.

De arrianis Dicit h̃ q̃ si ar/ riani reuertentes ad fidẽ catholicã dixerint se baptisatos in noie pa. ꝛ fi. ꝛ sp. ſ. debent tm̃ recõciliari: alioq̃n debent rebaptisari ¶ Seqñs. c. ꝓz

Placuit de ifantib⁹ Infantes q̃dã fuerũt a barbaris capti ꝛ cũ redimebant dubitabat de eis vtꝝ essent ba ptisati cũ de hoc testes nõ apparebãt nec in fantes poterant de hoc rñdere: ideo q̃reba tur q̃d deberet fieri de his. Et rñdet q̃ pos sunt sine piculo rebaptisari: sil'iter eccie pñt ꝓsecrari cũ de eaꝝ dubitat ꝓsecratõe

Cum itaq; Quidam nō erat memor sui bapmi nec alij cū sup hoc certificabāt: t iō petebat baptisari. sup hō sultus papa rūdit dicens q; quis petīt sit aliquez rebaptisare: tū iste q; de bapo suo dubitat sine formidine poterit baptisari: t si nō poterit de bapo cuius ostare dz baptisari: nec hoc p iteratione hz.

Si nulla Quibusdā erat dubiū vtz essent baptisati vel non. quare quereba quid esset faciendum de his. t rūdet q; si nulla noticia vel iudiciū habet de bapo eoz debent baptisari. si aūt recordentur se cum pentibus ad eccīam venisse t corpus dōm recepisse presumptio est p eis q; fuerunt baptisati

Si ad matris Julian⁹ et quidaz alij heretici dicebant puez in vtero mris baptisari si mater grauida baptisabat. q; credebant puez in vtero ostitutū esse ptem mrīni corpis. t credebant quicqd esset in boie baptisari cū ipse baptisat. Istos aūt aug⁹. reprehendit in hoc. c. dicens q; puer nat⁹ debet baptisari. q; ad maternū corpus cū esz in vtero non ptinebat.

Qui i maternis Quereba ydo. q; reptus nō baptisat cuz mre pregnāte. qui rūdit hoc iō ptingere. q; qui nondū natus est fm adā fm xpm renasci nō pt. Additur etiā q; si qs pmanet in mortali pctō t accipit corpus xpi nō pficit ei ad salutem

Si qua mulier Quereba tur vtz debeat mulier cū voluerit baptisari. t rūdet q; sic. nec in hoc aliqd habet cōe cū filio. nam alia est voluntas mris. alia filij. t iō cuiusli bet eoz voluntas in ofessione est ingrenda.

Qui bis Dicit hic q; si aliquis p ignorantiā rebaptizat: non dz puniri: tū non pt. pmoueri nisi ex necessitate. q; vero ex certa scia hoc fecit. vij. annis dz penitere. iiij. vi. ferijs t trib⁹ quadragesimis quolibet anno s. pvitio corpis purgando vel. p hereti hoc fecerit. codē mō peniteat si. pter simplicitatē credens bū sibi ad salutē. p desse bū fecerit trib⁹ annis peniteat

Eos quos Hoc. c. dividitur in tres ptes. In prima pte dicit felix q; epi. pbi: t dyacones q; sp̄ōs tanei vel coacti ditionaliter sunt ab hereticis rebaptisati vsq; ad finem vite debent in pnīa permanere: t ab omni officio ecclesiastico cessare. in fine tū eis layca cōmunio tribuatur. In secda pte dz q; minores clerici monachi. monache. t layci sic rebaptisati adulti sunt debent xij. annis penitere. aliter tū in tribus primis annis. t aliter in vij. sequentib⁹. t aliter in duob⁹ vltimis. In tercia pte dz q; pueris sic rebaptisatis sue sine clerici sive monachi vel layca tio est tanta pnīa imponenda: sed post reconciliatōnem recipiunt ad ordinem. Secda ps incipit ibi. de clericis aūt. Tercia ibi. pueris aūt.

Presbiteris Hoc. cū. iij. sequentib⁹ patet. Sed q; J. i. sed nō alio: nisi eo crismate q; ab epo fuerit ofecratū t ofectū. Loleo. J. crisma tel. pannuz. Jcrismale. J. nouo. J. q; quolibet anno crisma est renouandū t vetus obruē dū. vt. s. iij. dist. in litteris

Omni tempore Dicit bū quolibet anno dz crisma ofici re t pnīa dio cesim destinare. ad accipiendū aūt crisma dyacon⁹ vel subdyacon⁹ transmittat ad pascha. pbr̄o pīte epo nō baptiset nisi contingat: nec p̄cedat cp̄m in bapo. Signes. in fronte et ala de mia cpi ce. q; si gre nō posset in fronte et ala de mia epi

Nullus ministrorū Dicit hic q; quicunqs baptisat dz secū cruma hre t baptisatū inungere in vertice. si quis sine hac vnctōe fuerit baptisatus: epus supplebit hoc in confirmatōe cum ci fuerit notificatū. Cuicqs. J. pbro vel epo volenti euz in vertice crismare ante confirmatōnem epi: vel post: si in ipsa confirmatione nō fuerit ab epo crismatus in vertice. habeat. J. i. monstrē.

Sequens. c. pt3

Nec quēquā Bū. sic ponit hūc casum. bū patrizant aspgunt valet ad coz sanctificatōz t hoc p. quasdā autoritates ve. testi. Secdo

q̄ spūs sanctus ad mensuram non datur. sz sup̄ credentes eq̄liter infundit. ꝛ hoc p mā na significat de quo in exodo loquit qđ eo dē mō a singulis colligebat. Tertio q̄ dia// bol⁹ vsq̄ ad baptismū nocet: sed in baptis// mo vires amittit oio. sicut pharao vsq̄ ad aq̄s resistere potuit: sed in mari rubro peri it. Au. vero intelligens hoc. ca. de aspersio ne aque būdictōis ꝛ nō de baptismo. vnde sic ponit casum In prima pte illi⁹. c. osten// dit ceprian⁹ qualiter hoies aspergant aq̄ ꝓfecrata vnde hoc habuit initiū: scz a vete// ri testō. ad qđ ostendendū multas inducit autoritates veteris test. In scōa pte ostēn dit q̄ hmōi aspersio aq̄ ꝛ in nouo ꝛ in vete. test. videt esse ad instar baptismi: luz in hoc sit dza. q̄ in aq̄ aspsione aq̄ inequaliter sum dit sup singulos. sed in baptismo gra spūs sc̄oib⁹ eq̄liter ꝓferf: nisi ficto impediat In tertia pte ostendit q̄ diabol⁹ licz vsq̄ bap// tism̄ habeat vires: in baptismo tñ debili// tat oio ꝛ vires amittit. et hoc pbat p exem plū. nā pharao vsq̄ ad aq̄s maris secut⁹ est filios israel: sed postq̄s illuc venit in ipa aq̄ submersus est ꝛ extinct⁹ Sed licet ita posi erit beñ. ꝛ. h. in apparatu tñ ponit: ꝛ lra. c. satis inuit in plurib⁹ locis q̄ in baptismo i// telligit: ꝛ de illis q̄ ꝓpter egritudinē imergi nō pñt l baptisant egri. l. volūt baptisari.

Quando quis pro// ptercq. l. Quidā hoies baptisati differebāt: ꝛ sub spe ꝓfidenter peccabāt. scz vt in morte baptisarent ꝛ sic tūc ab oi pctō mūdarent. tales in hoc. c. repbendunt q̄ q̄cq̄ solēt de cipi ꝛ sine baptismo mori: nec est dat⁹ bap// tism⁹ vt pctā augeant. sed vt deleant

Queris a me vtrū Donifaci⁹ duas fecit qōnes aug⁹. quarū prima est an malicia parentū obsit filijs cū eos offerūt sacrificijs demonio ꝓ: sicut eis prodest fides parentū cū baptisant Scōa est an patrini a mendacio excusent cuz pro paruulis interrogati respondēt eos crede// re in deū ꝛ hmōi: qđ tñ ipsi vr̄z ita sit pen// tus ignorant. Prime qōni rñdet Aug⁹. in hūc modū: scz q̄ nequa parentū nō iputat filijs nō ꝓsentientibus: tñ cū baptisant pro dest eis fides. actuale enim pctm̄ p̄is ideo nō iputat filio nō ꝓsentienti: qz alī⁹ est fili⁹ ꝛ alius est p̄. vñ cū nō sit cōis coz̄ aia culpa nō pt esse cōis. sed qz in baptismo fit remis// sio pctōz̄: p spūm sc̄m q̄ cōis ē p̄i ꝛ filio: iō in baptismo fides parentū prodest filio: et ita aliter est i bono q̄s in malo. Nam in ma// lo nullus cōicat alij nisi ꝓsentiat: in bono p pter vnitatē spūs sancti vn⁹ sepe intelligitur alteri cōicari ꝛ ei prodesse Ad scōam qōnē rñdet dicens q̄ p̄ini nō mentiunt cū respō dēt pueros credere. dicunt em̄ pueri crede// re ꝛ fidē hr̄e ꝓpter fidei sacrm̄ qđ recipiūt p bapm ꝛ puertentē se ad deū ꝓpter ꝓuersio// nis sacrm̄ qđ suscipiūt scz bapm. ꝛ dicit hic eo tropo loq̄ndi quo dicit hodie est passio x̄pi: hodie resurrexit: cū iā multi anni trans ierint q̄ x̄ps passus est ꝛ resurrexit: ꝛ est sen sus hodie est resurrectio x̄pi ꝛc. i. hodie cele brat sacrm̄ resurrectiōis. sic dicit puer cre// dit. i. sacrm̄ fidei q̄ credit in deū suscepit: Lp dissenaz J. i. sexta die apparet dies ꝛ sen⁹ Lphendisseñā J. i. in sexta die q̄si pempta se// xta die Lei⁹ J. i. fidei .i. baptismi

In ecclesia Dicit hic q̄ sicut paruuli ab alijs pctm̄ originale ꝓtraxerūt: ita p alios bapm recipiūt p quos dicuntur credere ꝛ fideles: vt vitā hr̄e pñt q̄ sunt exptes corpis ꝛ san// guinis x̄pi. i. vnitatis eccie. ꝛ dicit. h. q̄ nō est ibi nō: qz nō dz dici nō posse sz posse: pt tñ ꝛ illa lra bñ legi

Nulli est aliquid ab negandū J. Dicit hic q̄ si aliq̄s fuerit bapti// satus particeps est corpis ꝛ sanguinis x̄pi: id est vnitatis eccie: ꝛ si de hac vita recedit anteq̄s corp⁹ x̄pi ꝛ calicem sumat sacrāliter tñ effectu illius sacrm̄ non priuatur: qz inite// nitur habere hoc qđ significat ipm sacrm̄: scz vnitatem eccie

Si baptisata Probat aug. in ß. c. q̄ nat⁹ de baptisata est baptisand⁹ vt possit vitare eternam damnatōem. qz x̄ps qui non indi gebat baptismo baptisat⁹ est vt nobis da// ret exēplū baptizādi: ꝛ olim circūcidebant

qui de circūcisis non erant. Nam sicut qui nondū natus est mori nō pōt: ita qui nondū est a patre renasci non pōt: nec purgari de reliquijs vetustatis. nam licet ꝑ in bapmo sit mundatus: tñ filius a patre ꝓtrahit cām ex qua originale pctm̄ innascit ei. vnde sit nisi renascat damnabit. bapmus eīm aīam a pctō mundat sed cām pctī que est in carne non remouet ⁊ dicit ⁊. intelligit

Vt ostenderet D. sic ponit hūc casum. Autoritate apli ꝓbat aug⁹. q̄ oēs generaliter adulti ⁊ puuli moriunt pctis in baptismo. q̄ omnes qui baptizant in xpō baptizant ⁊ in morte ipsi⁹. ⁊ si pueri ⁊ adulti baptizant: ergo baptizantur in morte xpi. Sequens. c. ptz

Nō regenerabātur D. sic ponit hunc casum. Nūt aug⁹. dīam inter bapm iohis ⁊ bapm xpi. In illo pctā nō dimittebant: sed tm̄ hoies exteri⁹ abluebant ⁊ assuescebant ad susceptōez baptismi xpi in quo pctā dimittunt. xps ꝓpo q̄ nulluz būit pctm̄ ex hūilitate voluit baptizari baptismo iohis vt ꝑ ipso oīderet q̄ ipe remissione pctōz nō indigebat dicit illo ⁊. s. spūscō

Regenerante Dicit hic q̄ origiale peccatū carne ꝯhīt: sed in bapo tā ipm q̄ actuale pctm̄ delet. puulus ꝓpo qui moritur sine baptismo in eternū damnabit: sed penā mitissimā patietur

Quisquis Dicit hic q̄ quicūq; de carne nascit duabus de causis oz vt baptizet. scz vt liberet a pctō: ⁊ vt eternaliter saluet. q̄ sicut per adam mors intrauit: ita salus per xpm

Paruuli Querebat quare puul⁹ dicat fidelis. ⁊ rīdet q̄ baptismus facit eū fidelē: sed cuz ad annos discretionis puenerit: si nō crediderit nec a pctis abstinuerit bapmus nihil ei pdest

Mater ecclesia Dicit hic q̄ ecclesia puulos baptizat qui nondū pñt credere vl ꝓfiteri ⁊ tā fideles vocant ⁊ penitentes. q̄ alij rīdent ꝓ eis ⁊ pfitent: ⁊ ꝓ eis dyabolo ⁊ huic seculo abrenunciant. Secūdia tria. c. plana sunt

Ad hoc Querit ad quid valeat baptismus. ⁊ rīdetur: ad ꝫ vt hoies fiant membra xpi ⁊ salui. Infantibus autē credere est baptizari. non credere non baptizari.

Gratia Dicit q̄ xps gīa remittit pctā. ꝓfert vt fiant ei⁹ mancipia ⁊ mala vitent. ꝓfert fidē que non pueritia ex libertate arbitrij sed est donū dei

Non ex quo D. sic ponit casum hunc. Uz oē pctm̄ actuale dimittat in bapmo: tñ originale pctm̄ non ita dimittit vt non sit: sed remanet in hoie sopitū ⁊ debilitatū nisi cito citet ⁊ reuocet in ꝑpriū vīum: ꝓsentiēdo ꝑauis moribus ex eo surgentib⁹. ⁊ ita licet hō renouet in bapmo tm̄ non ex toto. ⁊ q̄m̄ tum cūq; renouatio crescat: tm̄ nunq̄ in hac vita erit plena ⁊ ꝑfecta renouatio in hoīe cū in eo adhuc sit pctm̄ ex quo caro pugnat aduersus spūm: ⁊ q̄ hoiem sepe stimulat ad peccare ꝓpellit. Ad vltimū oīdit differentiam inter carnalia ⁊ originalia pctā. Ego aūt bar. hoc addo. q̄ originale pctm̄ remanet actu: ꝫ reatu tollitur in baptismo. actuale vero transit actu sed remanet reatus nisi a deo fuerit remissum. Iste casus bene pot nīt in apparatu

Quando ab Quia xpus cū in iudea moraba per discipulos suos baptizabat: credendum est q̄ fuerunt baptizati bapmo iohis: vel qō melius est xpi. Item per hoc q̄ dīs dixit petro. qui lotus est ⁊. credendū est pe trum fuisse baptizatum.

Bi eos Quidā non credebant aliquem baptizatum: nisi hoc scriptum inuenirent. contra quos oī: hic q̄ ipli videntur apostolis calumniari de quibus nescimus qui fuerunt baptizati ꝓterq̄ de paulo. tamen eos credimus fuisse baptizatos: quia petro dictuz est a dño. qui lotus est ⁊.

Non dubito Dicit in hoc. q̄ catechumen⁹ qui fidem bz: ꝓponit heretico baptizato

ꝛ malo catholico baptisato nec ꝓpter hoc i
furiã facim⁹ sacr̃o baptismi. qđ ꝓbaꝫ exẽ
plo centurionis q̃ ante baptismũ fuit bon⁹
sed symon mag⁹ post baptismũ fuit malus
et sicut bono cathecumino baptism⁹ est ne
cessarius. sic vera ꝓfessio malo catholico ẽ ne
cessaria. qđ ꝓbaꝫ autoritate dñi Lcentu-
rionis. id est corneli. ¶ Sequens. c. ꝓz

Sicut in sacramen tis] Hu. sic ponit hunc casum licꝫ totũ. ca.
posset legi de baptisatis: melius tñ vsq; ibi:
non interest: loquit de adultis non baptisa
tis exinde de baptisatis. In ꝓma ꝑte dicit
q̃ sicut in veteri test. erant quidã boni: sic et
in nouo sunt quidã mali q̃ si incipiunt bene
operari dimissis malis ꝛ velint baptisari vel
ꝑfecti esse si ante decedant q̃s hoc ꝓsequi pos-
sint saluabũtur. In scõa ꝑte ostendit q̃ q̃li
cũq; fide quis suscipiat baptismũ q̃ntuz ad
integritatem rei accipit baptismũ: quantum
ad salutem nisi bona fide accipiat.
si ille qui ficte ꝛ mala fide accipit baptisma
postea emendet: nõ ideo reiteraꝫ baptism⁹
Credo q̃. h. hunc casum posuit. q̃ a bñ. po
sitũ non inueni

Placuit In milenitano ꝓcilio cõ-
demnabaꝫ q̃dam heresis
que dicebat adã mortalem factũ necessita-
te nature ꝛ non peccati merito. vñ siue pec-
casset siue nõ peccasset tñ mortu⁹ fuisset.

Placuit vt quicũq; Quidã dicebãt q̃ paruuli ex parentib⁹ pec
catũ nõ ꝓtrahunt: ꝛ non ideo sunt baptisã-
di: ꝛ si baptisent non fit in eis vera remissio
ꝑcatoꝝ. Hec heresis dãnaꝫ autoritate apo-
stoli et constitutione eccie. ¶ Sequens. c.
planum est.

Distinctio .v.

Visquis dire rit] Hic intitulaꝫ .v. dist. in q̃ tractaꝫ de sa-
cramento ꝓfirmatõis: annectit etiã de offi-
cijs ecclasticis ꝛ de ieiunijs: ꝛ in duob⁹. ca.
vltimis de spũsco. Est igit casus isti⁹. ca. ta
lis. Excoicant hic q̃dam heretici q̃ dicebãt
q̃ gra dei nõ iuuat nos ad vitatiõem ꝑcti:
nisi quantum ad hoc q̃ dat nobis cognitio-
nem boni ꝛ mali: nõ aũt iuuat nos vt ꝑ eã
faciam⁹ bonũ vel malum

Placuit vt Hoc. ca. cũ seq̃nti
patz. Quidã tñ di
cũt q̃ in sequenti. c. scz oñes. incipit distin
ctio q̃nta

Spũssanctus Dicit in ℟
c. q̃ ꝑtã re-
mittunt in baptismo sed in ꝓfirmatione hõ
recipit augmentũ gr̃e: ꝛ q̃tus baptism⁹ suf
ficiat ad salutem statim morituris. ꝓfirma
tio tñ victuris est necessaria vt ꝓfirmẽtur ꝛ
corroborent ꝓtra vitia ꝛ ꝑtã vt possint di
abolo resistere

De his vero Quesituz fuit
a melciade an
maius sit sacr̃m ꝓfirmatõis q̃ baptismi. et
rñdet q̃ vtrũq; sacr̃m est magnũ: sacr̃m tñ
ꝓfirmatõis in maiori veneratiõe est haben
dũ. qz non ꝑt ꝓferri vel ꝓfici nisi a maiori-
bus: id est epis

Manus quoq; Dicit ℟
q̃ cẽpore
apl̃oꝝ soli ꝓfirmabant apli: ꝛ hodie succes-
sores eoꝝ: id est epi debent ꝓfirmare. ꝛ si alt
us ꝓfirmauerit sacr̃m non tenebit.

Nouissime Dicit hic q̃ spiri
t⁹ sanctus tradit
homini ab epo vt ꝓfirmet ad predicandũ
alijs. id est ad donum predicandi qđ ꝑ gra
tiam in baptismate habuit donat⁹ vite eter
ne. Scõo ostendit q̃d significet q̃ baptisa
tus inungit crismate a pbro in vertice ꝛ ab
epo in fronte. ¶ Sequntia duo. c. patent: et
supplent in principio statuim⁹ vel ꝓcipim⁹
vt ieiuni ꝛc.

Dictum est Quidã ignorã-
tibus epis facie
bant se pluries ꝓfirmari. vnde statutum fu
it hic q̃ sicut baptismus non debet iterari:
ita nec ꝓfirmatio. ꝛ q̃ bis baptisati vel con
firmati debent relinquere seculum ꝛ deo ser
uire tñ. ¶ Sequentia. viij. c. patet Lcruce.
id est signo crucis. sed non remouet q̃n ali-
ter possit sanctificari ꝛ valere ad remissionẽ
sed refert factum nec aliter fit solemnis ba-
ptismus.

Conuenit Incipit hic tractare de officijs ecclesie: et de ieiunijs. Dicit ergo hic quem ordinem clerici debeant in diuinis officijs obseruare. Sequens. c. ptz

In die resurrectõis Dñitur in hoc. c. quot psalmi ꝛ quot lectiones debeant dici quolibet die in matutinis. ꝛ reprehendunt illi qui in diebus quotidianis: tm̃ tres psalmos ꝛ tres lectiones dicebãt in matutinis. ꝛ reprehendunt hic romani qui mutauerunt modum solitum: postq̃ regnũ ytalie theutonicꝫ fuit ꝓcessuz

Quadragesima Quesitum fuit in ꝓcilio grego. papequare. xl. dies abstinentie ꝛ ieunio deputent ꝛ non plures vel pauciores. Et rñt: ideo fit. qz iubemur dare decimas oim bonoꝝ nostroꝝ. ꝛ .xxxvi. dies sunt decime totius anni: quib⁹ quatuor additi sunt vt adimpleat quadragenarius numerus quem dñs suo ieunio ꝓsecrauit. Sequens. c. pz

Non dico Non precipit vt per septimam vel per duos dies ieunet sine cibo: sed vt quolibz die moderate cibo fruamur. Sequẽtia tria c. patẽt Lprecepta Lintelligeque dedã ꝛ nõ oia Llugubrare L. i. de nocte vigilare

Quinqz modis Dicitur ꝺ qz gulosi quinqz modis delinquũt. vel qz nimis cito comedunt. vel qz cibos nimis precios. vel nimia cura paros. vel nimium suscipiunt de cibo. vel cum ardore nimio Sequens ca. planum est

Non mediocriter In hoc. ca. reprehendunt quidam qui nimis ieiunant ꝛ vigilant: caritati tamẽ ꝛ elemosinis non insistunt. Et nimia em̃ psalmoꝝ decantatione incurrit amẽtia vel tristicia vel corpis egritudo. Deus etiam magis ꝓsiderat intentionem q̃ multitudinem orationum. Cum ergo pro centum defunctis oratur tantũ vnicuiq̃ ꝓfertur ac si pro eo solo oraretur. ꝛ ideo nullus in talibus debet corpus suum nimis affligere. qđ probatur auroztare ysaie ꝛ aplũ

Ieiunium nũt D. sicpos nit hũc ca sum In hoc. c. aug⁹. loquitur de ieiunio spirituali qđ est veꝝ ꝛ pfectum ieiunium: ꝛ ab oĩbus tenendũ toto tempe illius vite. licet em̃ corpaliter in quadragesima ieunamus ante pascha: ꝛ post pascha in letitia celebramus quinquagesimam quasi acceptam mercede precedentis laboris. sic in hac vita quasi in q̃dragesima ieiunamus. post hanc vitam in letitia receptũ mercedẽ cum denarius nobis vite eterne reddet. quadragenarius em̃ numerus hanc vitã laboriosam significat. denarius vitam eternam qui post hanc vitã addit pro mercede. ad qđ significandum quinquagesimã que fit ex denario adduto quadragenario in letitia celebram⁹

Sequentia duo. c. plana sunt

Nihil enim Dicitur hic q⁹ cibes ꝺ digestibiles cibi sunt sumendi Cibus enim moderate sumptus bene nutrit. sanum ꝛ ierum hominem facit Cibus enim nimius morbos inducit: ꝛ crudelius hominem interficit q̃ fames. nam fames hominem cito perimit. nimius vero cibus hominem longa egritudine macerat.

Ne tales Bene. sic ponit hunc casum. Commendat hic cibi parcitas ꝛ reprehẽditur gulositas ꝛ ostenditur que sint commoda gulositas. Cum enim homo nimis repletus est ni sanguinem non minuat scõm ypocratem morbum incurrit. Nam cum homo non possit in eodem statu manere: oportet eum qui est in summo decrescere. Unde ꝛ galienus dicit q⁹ athlete qui nimis comedunt diu viuere non possunt. nec esse alis subtilis ingenij. Lpatine Lid est coquine vel parapsides ma gne Lad vsuz sui Lalis ad vsum luc libidinis explende Laiam L. i. hoiem

Legimus quosdam morbo Quidam cum diuitijs affluerent patiebatur podagram. postea amissis bonis oportebat eum vti satis tenui dieta: et

sic curatus est ā podagra. prius enim nocebat solicitudo ⁊ venus que frangit corpus ⁊ animam similiter cibus nimius nocebat: quem dederit horatius dicens. Sperne voluptates nocet empta dolore voluptas.

Quia dies sabbati

Autoritate sanctorum patrum monemur in hoc. c. abstinere a carnib⁹ die sabbati: nisi ca infirmitatis: vel nisi ea die magna festi uitas interueniat Seqns. c. p3

Nunquā de manu.

Dicit hiero. in hoc. c. q⁹ monach⁹ nō dz eē otiosus sed semp legere vel manibus operari sicut laborabant apli q̄uis de sua p̄dicatione viuere possint. monach⁹ igit̄ inſtra sibi necessaria facere dz: hortos colere: arbores inſerere: apibus aluiaria fabricare: ⁊ earuz opa attendere ⁊ retia texere. p piscibus capiēdis: libros scribere. vnde in egypto nō recipit monachus nisi in aliquo ope sit periturus. qđ aūt de monacho hic dicit̄ ad clericos non pertinet: qr de his nō agit̄ Lfiscellā] vas est deiectis ⁊ rotū dum Lscatebris] id ē ebullitionibus Lfabricare] deponens est h: vel supple discere scz fabricare

In omnibus ergo.

In hoc. c. dicit̄ qualiter canonici regulares viuere debent. debent em̄ fm regulā viuere ⁊ documenta scōz patrū seruare. in ecclia sileri p̄t simul manducent ⁊ dormiēt: ⁊ prelatis suis obediant. potest etiaz hoc intelligi de omnibus clericis collegiatis

Nullus presbiterorum

Lreprehendunt̄ hic pbri q̄ in quibus quefiebant pro defunctis comedebant mūm ⁊ bibebant: turpes cantilenas cantabant ⁊ turpes ludos coram se fieri p̄mittebant Lchorematricib⁹ id est ioculatorib⁹ que ad modū chori se volueūt Seqntia duo c. patet Lthemelici] themele grece latine dicitur pulpitum: inde themelici dicunt̄ histriones ⁊ cantatores: qr olim in cena sup pulpitum cantabant ⁊ spectaculum suū corporis prebebant

Fucare figmentis.

Reprehenduntur hic viri qui medicamentis ⁊ colore quesito volunt apparere pulcri quia nec maritu volunt ab vxoribus sic decipi. nam christiani debent moribus ornari ⁊ non falso colore nec preciosa veste. superstitiosas vero ligaturas inter quas laures deputantur portare non debent

De spiritu domin⁹

Querebat̄ a nestorio heretico quare xp̄us in euāgelio dixerit de spūsancto ille me clarificabit cum ⁊ ipse non indigeat clarificatione alterius: nec spūssanct⁹ sit in eo maior: vt ei gratiam dare possit. Et rñdetur q⁹ ideo dicit̄ qr p opera que ī virtute spūssancti fecit deitatem suam omnibus manifestauit: sicut aliquis virtute propria vel doctrina clarificari dicitur. eius em̄ spūs idez est cum eo in substantia ⁊ procedit ab eo sicut a patre. spūssanctus p apostolos miracula faciens christum eis manifestauit postq̄ in celum ascendit.

Saluator qui et ve

ritas] Casus iste sic consuevit poni cōiter Loquitur hic didimus ꝓtra grecos q̄ errori nestorij adherentes dicūt spūmsanctū a filio non procedere. vt colligitur infra. c. hoc aūt: ⁊ in argumentū suuz assumit auctoritatem domini dicentis. non em̄ loquitur a semetipso. sed sicut audit loquitur. Secūdo exponit q̄liter ista verba sunt circa trinitatem intelligenda: scz dicere: loqui: ⁊ audire. qr aliter q̄ accipiantur fm ꝓsuetudinem qua nos loquimur Tertio dicit q⁹ spiritussanctus nō. potest aliquid audire a filio quod ipse nescit

Explicunt casus decretorum Bartholomei Brixiensis.

210. 97689

colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
x-rite
mm
0
1
2
3
4
5
6